

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

UDGIVEN I AARET 1878.

C. No. 4.

BERETNING

OM

SUNDHEDSTILSTANDEN OG MEDICINALFORHOLDENE
I NORGE

I AARET 1876.

UDGIVEN AF

DIREKTØREN FOR DET CIVILE MEDICINALVÆSEN.

(RESUMÉ SE TROUVE PAGE IV).

C. No. 4.

Beretning

om

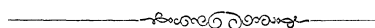
Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene
i Norge

1876.

Udgiven

af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

CHRISTIANIA.

TRYKT I DET STEENSKE BOGTRYKKERI.

1878.

Indhold.

(Table des matières).

	Pag.
A. Almindelig Oversigt over Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i hele Riget 1876	V
(Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1876).	
B. Beretning for de enkelte Overøvrighedsdistrikter	1
(Rapports spéciaux pour les différentes préfectures).	
I. Christiania By	1
II. Akershus Amt	15
III. Smaalenenes —	20
IV. Buskeruds —	26
V. Jarlsberg-Laurvigs —	34
VI. Hedemarkens —	40
VII. Christians —	47
VIII. Bratsbergs —	54
IX. Nedenæs —	61
X. Lister-Mandals —	69
XI. Stavanger —	75
XII. Søndre Bergenhus —	82
XIII. Bergens By	89
XIV. Nordre Bergenhus Amt	96
XV. Romsdals —	103
XVI. Søndre Trondhjems —	112
XVII. Nordre Trondhjems —	121
XVIII. Nordlands —	130
XIX. Tromsø —	139
XX. Finmarkens —	145
C. Oversigt over Husdyrenes vigtigste Sygdomme m. V. i 1876	152
(Compte rendu des maladies principales des animaux domestiques etc. pendant l'année 1876).	
D. Bilag (Des appendices)	166
1. Om Spedalske og Sindssyge i Flekkefjords Distrikt (af Distriktslæge J. A. Krafts Medicinalberetning for 1876)	166
2. Summarisk Beretning for det sidste Aarti (1866—77) om de hygiæniske Forholde, Levemaade, Haandteringer m. m. i indre Romsdals Lægedistrikt (af Distriktslæge S. J. Hanssens Medicinalberetning for 1876)	167
3. Om Levemaaden og om Storsildfisket i Sortlands Distrikt (af Distriktslæge Th. Schanches Medicinalberetning for 1876)	169
4. Om de hygiæniske Forholde i Kistrands Distrikt (af Distriktslæge Bjerregaards Medicinalberetning for 1876)	170
5. Forholdstal til Sygdomskorter for Norge med Bemærkninger af Medicinaldirektør Dahl	171
6. Sagregister over de trykte Bilag til Beretningerne om Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i Norge i Aarene 1853—1876	179

Pendant l'année 1876 l'état sanitaire du Royaume était, en général, moins favorable que d'habitude. Quant aux maladies épidémiques, qui ont le plus contribué à provoquer cet état moins satisfaisant, il faut citer en premier lieu la scarlatine, qui a continué à regner en épidémie dans les parties méridionales et occidentales du Royaume, et la pneumonie, qui a régné dans le Royaume presque tout entier. Quant à la fièvre cérébrospinale il y a eu des épidémies, moins considérables, dans les préfectures de Trondhjem et de Nordland.

La diphthérie s'est principalement répandue dans les préfectures de Smaalenene et de Jarlsberg-Laurvig; la variole s'est manifestée comme épidémie dans la préfecture de Smaalenene. La rougeole, ayant continué dans la préfecture de Bratsberg, s'est manifestée vers la fin de l'année comme épidémie, assez grave, dans la ville de Christiania. Les maladies catarrhales et les affections gastriques aiguës ont été fréquentes, tandis que la fièvre typhoïde et le typhus ont diminué de fréquence. Le chiffre des cas connus des maladies aiguës épidémiques a été de 98 745.

Pour 95 241 des cas de maladies épidémiques ci-dessus nommés la répartition par mois est indiquée*); de ce nombre 31 121 tombent au premier quartier de l'année, 21 855 au second, 18 106 au troisième et 24 159 au quatrième.

En 1876 la mortalité, calculée d'après la population moyenne présumée de l'année, soit 1 829 600 individus, a été de 18,94 sur 1 000 (non compris les morts-nés, ceux-ci compris de 20,03 sur 1 000). Les nombres correspondants de l'année précédente étaient 18,78 (ou de 19,82). Le nombre des décès a été de 34 607, celui des morts-nés 2 038. Le nombre des naissances (58 229) a dépassé celui des décès de 23 622.

Parmi les 15 391 décès, dont les médecins ont indiqué la cause**), les maladies suivantes ont provoqué le plus grand nombre: la phthisie et les tubercules pulmonaires (2 182), la scarlatine (1 927), la pneumonie (1 583), la méningite cérébrale et les convulsions de l'enfance (1 170), la décrépitude (852), les maladies cancéreuses (625), la bronchite aiguë (613), la diarrhée et le choléra simple (424) les maladies organiques du cœur (391), l'hydropisie et la maladie de Bright (382), l'apoplexie cérébrale (357), la fièvre typhoïde (332), la bronchite chronique (299), la diphthérie (290), le croup (234), la fièvre puerpérale (225).

Le nombre total de décès des lépreux (Spedalske) était de 188; dans 151 de ces cas la Spedalskhed (Eléphantiasis des Grecs) a été indiquée comme cause de mort. Par suite d'accidents malheureux ont encore péri 1 126 et par suicide 143.

Le nombre des hôpitaux ordinaires était de 44; dans 41 de ces hôpitaux il a été traité 8 367 malades, dont 6 534 sont sortis et 899 sont décédés: une mortalité de 12,1 sur 100. Dans 10 hospices d'aliénés ont été traités 1 626 individus.

L'administration médicale du pays se trouvait divisée en 140 districts civils. Le nombre total des médecins autorisés était de 500. La vaccination a été pratiquée sur 43 023 individus soit par les médecins, soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre était de 614. Il y avait 641 sages-femmes examinées. Le nombre des pharmacies était de 72.

*) Voir le tableau No. III page X.

**) Voir le tableau No. XLI page XLVIII.

A. Almindelig Beretning

om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget for Aaret 1876.

Sundhedstilstanden i Riget var i Forhold til det sædvanlige i det Hele mindre gunstig. Af epidemiske Sygdomme er gennemsnitlig for det hele Rige anmeldt 54,03 Angrebne¹⁾ af 1 000 Indvaanere.

Det største Antal epidemiske Sygdomme har været anmeldt i Christiania Stift, hvor især Christiania By har et overveiende større Antal Tilfælde end Gjennemsnitforholdet for Riget; med Undtagelse af Akershus har alle Amter i Christiania Stift flere anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde end gennemsnitlig for Riget. Derefter kommer Christiansands Stift, hvor det samme Forhold er tilstede i Bratsberg, Nedenæs og Lister-Mandals Amter, medens der i Stavanger Amt er anmeldt færre. I Bergens By er anmeldt betydelig flere og i Hedemarkens Amt noget flere epidemiske Sygdomstilfælde end gennemsnitlig for Riget. I de øvrige Stifter og Amter er der gennemgaaende anmeldt færre Tilfælde end gennemsnitlig for hele Riget; det mindste Antal falder paa søndre Bergenhus Amt, dernæst nordre Bergenhus, Nordlands, nordre Trondhjems og Christians Amter.

De hyppigst optrædende Sygdomme vare de katarrhaliske, hvorefter kommer de akutte gastriske Sygdomme, derpaa Skarlagensfeber med temmelig betydelig Udbredning i det sønden- og vestenfjeldske Norge og endelig Lungebetændelse, udbredt over hele Riget. Af de øvrige epidemiske Sygdomme er Cerebrospinalmeningit optraadt som mindre Epidemier i de trondhjemske Amter og Nordlands Amt; diphtherisk Svælgbetændelse har som Aaret forud holdt sig som Epidemi i Smaalenenes og Jarlsberg-Laurvigs Amter. Af

Børnekopper forekom en Epidemi i Smaalenenes Amt. Mæslinger fortsatte sig fra Aaret forud i Bratsbergs Amt, optraadte desuden mod Aarets Slutning som en større Epidemi i Christiania By. Typhoidfeber og exanthematisk Typhus sees begge at være aftaget. Af 98 745 anmeldte epidemiske Sygdomme haves Opgaver for 95 241 over Tiden paa Aaret for deres Optræden, nemlig i:

1ste Kvartal.....	31 121	3die Kvartal.....	18 106
2det —	21 855	4de —	24 159

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 34 607 eller 18,94 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte; dette er den største Dødelighed i Riget siden Aaret 1862, da der døde 32 502 eller 19,98 pro mille. De Dødes Antal er i og for sig større end i noget foregaaende Aar i dette Aarhundrede og overgaaes i Tidsrummet 1736—1793 alene af Aarene 1742 og 1773, der henholdsvis havde 43 710 og 34 797 Døde. Dødeligheden i Aaret overstiger Middeldødeligheden i de tre sidste Femaar (1861—1865, 1866—1870, 1871—1875) med henholdsvis 0,40 pro mille, 1,53 pro mille og 1,49 pro mille.

Sammenlignet med Middeltal af Døde i Femaaret 1871—1875 (31 048) viser Aaret 1876 en Forøgelse af de Dødes Antal med 3 559 eller 11,5 pCt.; sammenlignet med Antal Døde i 1875 (33 949) en Forøgelse af de Dødes Antal med 658 eller 1,94 pCt.

Dødeligheden i Riget overstiges af Dødeligheden i Christiania Stift og Christiansands Stift med henholdsvis 2,46 og 1,79 pro mille; i de øvrige Stifter er den mindre end Rigets, mindst er den i Hamars Stift (3,93 pro mille mindre), dernæst Trondhjems (1,96 pro mille mindre), Bergens (1,08 pro mille mindre) og Tromsø Stift (0,45 pro mille mindre).

¹⁾ Forholdet i 1875 var 54,4 Angrebne af 1 000 Indvaanere, i 1874: 55,4, i 1873: 50,4, i hvilke Forholdstal er medregnet Syge af »Simpel Feber«, hvilken Sygdom i dette Aar ikke er medregnet blandt epidemiske Sygdomme.

Sammenlignes Dødeligheden i Amterne med Rigets, overstiger den Rigets med følgende Antal pro mille: Bergens By 7,28 pro mille, Christiania 5,03 pro mille, Jarlsberg-Laurvigs Amt 3,78 pro mille, Lister-Mandals 3,50 pro mille, Nedenæs 3,24 pro mille, Finmarkens 2,64 pro mille, Smaalenenes 2,48 pro mille, Akershus 2,34 pro mille, Stavanger Amt 1,21 pro mille; derimod underskrider den Dødeligheden i Riget: i Christians Amt med 5,06 pro mille, nordre Bergenhus Amt med 3,91 pro mille, Hedemarkens Amt med 2,85 pro mille, nordre Trondhjems Amt med 1,65 pro mille, Tromsø Amt med 1,64 pro mille, søndre Trondhjems Amt med 1,42 pro mille. I de øvrige Amter er Forskjellen liden.

Sammenlignet med Aaret forud er Dødeligheden steget i Christiansands Stift med 1,01 pro mille; i Nedenæs, Lister-Mandal og Stavanger Amter er den steget omtrent i det samme Forhold, medens Bratsberg Amt har næsten

samme Dødelighed som Aaret forud. I Christiania Stift er Dødeligheden steget stærkt i Jarlsberg-Laurvigs Amt (3,86 pro mille flere end i 1875), dernæst i Akershus og Buskeruds Amt (1,17 og 1,15 pro mille flere), hvorimod den er aftaget i Smaalenenes Amt med 1,76 pro mille. I Trondhjems Stift have begge de trondhjemske Amter større Dødelighed end Aaret forud, medens den i Romsdals Amt viser sig lidt mindre. Aftagen i Dødeligheden er indtruffet i Bergens, Hamars og Tromsø Stifter. I Bergens Stift viser især søndre Bergenhus Amt den stærkeste Aftagen (2,38 pro mille).

I Tabel I gives en Oversigt over de Dødes Antal i 1876 og over deres Forhold pro mille til den beregnede Befolkning ved Aarets Midte med Fordeling paa Rigets Stifter og Amter tilligemed de tilsvarende Forholdstal for hvert af Aarene 1875—1872 samt Femaarene 1866—1870 og 1871—1875.

Dødeligheden i 1876 i Forhold til Folkemængden og tidligere Dødelighed.

Tabel I.	Beregnet Befolkning ved Aarets Midte i 1876.	Antal Døde i 1876.	Døde af 1 000 Levende.						
			1876.	1875.	1874.	1873.	1872.	Femaaret 1871—75.	Femaaret 1866—70.
Riget.....	1 829 600	34 607	18,94	18,78	18,18	16,84	16,75	17,45	17,41
Christiania Stift.....	494 500	10 581	21,40	20,59	19,86	17,82	16,67	18,36	19,16
Hamars —	236 500	3 549	15,01	15,87	16,40	14,84	13,32	14,83	14,97
Christiansands —	352 700	7 313	20,73	19,72	18,54	17,94	18,63	18,68	18,88
Bergens —	288 500	5 154	17,86	19,11	17,21	16,51	15,38	17,05	15,66
Trondhjems —	272 000	4 619	16,98	16,21	17,08	15,89	17,26	16,49	15,25
Tromsø —	183 400	3 391	18,49	19,23	18,53	16,65	18,79	18,12	19,51
Christiania By.....	78 000	1 870	23,97	24,16	23,73	22,63	21,41	22,17	22,39
Akershus Amt.....	116 000	2 469	21,29	20,11	17,91	17,99	16,93	17,73	18,52
Smaalenenes —	108 300	2 320	21,42	23,18	22,12	16,98	15,09	19,00	18,50
Buskeruds —	102 600	1 886	18,38	17,23	18,51	17,11	16,28	16,66	18,88
Jarlsberg-Laurvigs —	89 600	2 036	22,72	18,86	17,90	15,40	14,92	16,85	18,74
Hedemarkens —	120 500	1 939	16,09	16,85	16,08	14,20	13,14	14,95	15,76
Christians —	116 000	1 610	13,88	14,86	16,73	15,51	13,51	14,77	14,18
Bratsbergs —	84 400	1 575	18,66	18,59	17,28	17,49	17,42	17,41	19,98
Nedenæs —	76 200	1 690	22,18	21,06	18,41	19,47	17,29	18,83	20,79
Lister-Mandals —	77 400	1 737	22,44	21,49	20,96	20,48	20,59	20,59	20,15
Stavanger —	114 700	2 311	20,15	18,46	17,89	15,43	19,03	18,20	15,96
Søndre Bergenhus —	122 000	2 219	18,19	20,57	15,94	16,31	16,55	17,31	15,12
Bergens By.....	34 700	910	26,22	27,10	21,10	25,50	24,42	24,41	21,06
Nordre Bergenhus Amt.....	86 500	1 300	15,03	15,32	18,59	15,55	12,79	15,43	14,80
Romsdals —	117 600	1 864	15,85	16,60	15,85	14,38	14,63	15,31	15,01
Søndre Trondhjems —	117 500	2 059	17,52	16,34	18,52	17,39	19,52	17,60	16,31
Nordre —	82 200	1 421	17,29	15,59	15,71	14,23	15,67	15,30	14,10
Nordlands —	104 300	1 917	18,38	18,30	17,62	16,54	19,85	17,69	16,96
Tromsø —	54 400	941	17,30	17,69	17,80	15,86	15,48	16,68	19,41
Finmarkens —	24 700	533	21,58	26,19	24,01	18,82	21,58	23,15	30,77

Veirliget. Vinteren 1875—1876 var i det Søndenfjeldske — naar undtages Oplands-Amterne, hvor den var koldere, — temmelig mild og tildels snefattig, i det Nordenfjeldske derimod kold; Vaaren var over det hele Land kold, afløstes i det Søndenfjeldske af en meget tør Sommer, medens det i det Vesten- og Nordenfjeldske var kjøligt og regnfuldt. Høsten var i det Søndenfjeldske meget regnfuld, i det Vestenfjeldske og Nordfjeldske varm og gunstig, saa Udbyttet her i det Hele var som et Middelaars; i det Søndenfjeldske derimod betydelig under, navnlig for Høhøstens Vedkommende, hvoraf Indskrænkning i Kreaturbesætning blev en Følge. Medens Aarets Lofotfiske var særdeles rigt, var Udbyttet af Torskefiskerierne i Finmarken usædvanlig lidet, ligesaa var Storsildfisket i Tromsø Amt forholdsvis mindre, i Nordland slog dette Fiske ogsaa iaar ganske feil.

Tabel II (se Side VIII og IX) giver en Oversigt over samtlige af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme og Dødsfald af disse med Fordeling paa Rigets Stifter og Amter.

Tabel III (Side X) viser behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme i Riget med Fordeling paa Tid, Kjønn og Alder, samt de enkelte Sygdommes Forhold i Procent til samtlige behandlede epidemiske Sygdomme tilligemed Dødsprocenten for hver af samme.

Tabel XLIII (i Slutningen af den almindelige Oversigt) viser de af Lægerne behandlede epidemiske Sygdommes Fordeling paa de enkelte Maaneder inden Lægedistrikterne.

Typhøse Febre (Typhus exanthematicus, Febris typhoides, Ileotyphus). Efter Aaret 1872 ere disse Sygdomme, der tidligere sammenfattedes under Fællesnavnet »Nervefeber«, adskilte i Typhoidfeber og exanthematisk Typhus. Indtil Aaret 1868, da der af disse Sygdomme tilsammen anmeldtes 6 777 Angrebne, var der aarlig en stadig Stigen i Antallet af anmeldte Sygdomstilfælde; efter dette Aar viser sig en stadig Tilbagegang i disse Sygdommes Optræden.

Exanthematisk Typhus, hvis Forekomst og Dødelighedsforhold i Femaaret 1872—1876 sees af Tabel IV (næste Side), viser hidindtil en stadig Tilbagegang i sin Optræden.

Den er i heromhandlede Aar væsentlig optraadt i de samme Amter som i Aaret 1875, nemlig i Nordlands og søndre Trondhjems Amter, hvortil iaar kommer nogle flere Tilfælde i Akershus og Finmarkens Amter end Aaret forud, mens den er aftaget i Tromsø og Romsdals Amter.

Exanthematisk Typhus i Femaaret 1872—1876.

Tabel IV.			
Aar.	Angrebne.	Døde.	Døde af 100 Angrebne.
1876	119	16	13,4
1875	194	28	14,4
1874	290	37	13,1
1873	315	31	9,8
1872	394	42	10,6

Typhoidfeber viser sig ligeledes at være sjældnere end tidligere. Antallet af Angrebne og Døde i Femaaret 1872—1876 sees af nedenstaaende Tabel V.

Typhoidfeber i Femaaret 1872—1876.

Tabel V.			
Aar.	Angrebne.	Døde.	Døde af 100 Angrebne.
1876	3 094	332	10,7
1875	3 581	418	11,7
1874	3 911	422	10,8
1873	3 742	400	10,7
1872	4 161	416	9,9

Efter dens Optræden inden Rigets Stifter var den i heromhandlede Aar hyppigst i Bergens Stift, hvor der angrebes over 1 mere af 1 000 Indvaanere end der gennemsnitlig angrebes i Riget (nemlig 1,69 Angrebne af 1 000 Indvaanere), mens den i de øvrige Stifter er forekommet dels omtrent i samme Forhold, dels lidt sjældnere end gennemsnitlig i Riget; bedst er Forholdet for Christiansands og Hamars Stifter.

I Forhold til 1875 er der saaledes indtraadt nogen Stigen af Sygdommens Hyppighed i Bergens Stift, hvad væsentlig skyldes Bergens By og søndre Bergenhus Amt, mens der forøvrigt i Forhold til det foregaaende Aar inden Stifterne viser sig mere og mindre Tilbagegang, hvilken har været stærkest for Tromsø Stifts Vedkommende.

Inden Amterne viser Bergens By (4,99 eller næsten 5 Angrebne af 1 000 Indvaanere) og søndre Bergenhus Amt (3,55 Angrebne af 1 000 Indvaanere) det største Antal Syge af denne Sygdom, dernæst Smaalenenes, Buskeruds, Tromsø og nordre Bergenhus Amter (samtlige med over

Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af epidemiske

Tabel II.	Samtlige epidemiske Sygdomme.		Angrebne af epidemiske Sygdomme af 1000 Indv.	Exanthematisk Typhus.		Typhoidfeber.		Cerebrospinalmeningit.		Barselfeber.		Børnekopper.		Vandkopper.	Skarlagensfeber.		Rødtinger.	Mæslinger.	
	Angr.	Døde.		Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.		Angr.	Døde.	Angr.	Angr.	Døde.
Riget	98745	6257	54,03	119	16	3094	332	418	129	791	225	144	19	1141	13049	1927	148	2016	28
Christiania Stift . . .	39956	2471	80,80	14	1	860	90	-	-	205	51	93	15	354	5696	902	21	1651	23
Hamars — . . .	9582	608	40,52	1	1	293	27	10	4	84	19	28	1	68	2449	310	5	17	-
Christiansands — . . .	22658	1282	64,24	2	1	362	49	8	7	169	43	1	1	299	3468	406	44	314	3
Bergens — . . .	11103	753	38,49	4	-	862	86	2	2	116	49	2	-	207	1074	209	16	16	1
Trondhjems — . . .	10002	699	36,77	22	4	410	44	274	73	128	35	1	-	147	285	53	20	18	1
Tromsø — . . .	5444	444	29,68	76	9	307	36	124	43	89	28	19	2	66	77	47	42	-	-
Christiania By	12982	679	166,44	4	1	108	15	-	-	30	11	4	-	108	1111	241	-	1312	16
Akershus Amt . . .	5363	382	46,23	10	-	115	12	-	-	22	4	2	-	23	1485	207	1	142	3
Smaalenenes — . . .	8310	542	76,73	-	-	262	18	-	-	43	13	85	15	86	1204	144	20	172	4
Buskeruds — . . .	7072	417	68,93	-	-	241	20	-	-	77	16	1	-	89	1139	159	-	17	-
Jarlsberg-Laurvigs — . . .	6229	451	69,52	-	-	134	25	-	-	33	7	1	-	48	757	151	-	8	-
Hedemarkens — . . .	6297	402	52,26	1	1	195	18	6	4	55	11	28	1	19	1776	230	4	12	-
Christians — . . .	3285	206	28,32	-	-	98	9	4	-	29	8	-	-	49	673	80	1	5	-
Bratsbergs — . . .	6764	318	80,14	-	-	51	6	-	-	41	11	-	-	95	1129	111	32	301	1
Nedenæs — . . .	5462	335	71,68	1	-	95	11	-	-	32	8	-	-	38	1175	112	6	1	-
Lister-Mandals — . . .	4591	269	59,32	1	1	103	16	-	-	46	9	1	1	64	836	119	2	1	-
Stavangers — . . .	5841	360	50,92	-	-	113	16	8	7	50	15	-	-	102	328	64	4	11	2
Søndre Bergenhus — . . .	2262	213	18,54	-	-	433	42	-	-	33	13	-	-	30	309	58	10	7	1
Bergens By	5648	316	162,77	-	-	173	24	2	2	17	7	2	-	113	536	118	1	3	-
Nordre Bergenhus Amt . . .	1650	125	19,08	4	-	175	14	-	-	49	21	-	-	23	81	6	5	5	-
Romsdals — . . .	3660	265	31,12	1	-	227	21	3	2	50	17	-	-	49	318	70	2	14	-
Søndre Trondhjems — . . .	5670	335	48,26	21	4	180	21	110	29	55	15	1	-	120	97	8	11	5	1
Nordre — . . .	2215	198	26,95	-	-	84	8	161	42	40	11	-	-	19	18	2	7	-	-
Nordlands — . . .	2794	265	26,79	43	1	143	16	105	35	44	15	-	-	22	77	47	37	-	-
Tromsø — . . .	1802	117	33,13	5	-	123	15	19	8	33	8	-	-	31	-	-	2	-	-
Finmarkens — . . .	848	62	34,33	28	8	41	5	-	-	12	5	19	2	13	-	-	3	-	-

2 Angrebne af 1000 Indvaanere); sjældent er Sygdommen optraadt i Bratsbergs, Akershus og Stavangers Amter.

I Forhold til 1875 er den stærkeste Stigning inden Amterne indtruffet i Bergens By (1,95 Angrebne af 1000 Indvaanere mere i heromhandlede Aar end i 1875), søndre Bergenhus Amt (1,43 Angrebne af 1000 Indvaanere mere end i 1875); i Christians, Akershus og søndre Trondhjems Amter forekommer en ganske ubetydelig Stigen. I alle Rigets øvrige Amter er Sygdommen aftaget mere og mindre; den betydeligste Formindskelse er indtruffet i Nordlands, Finmarkens, Stavangers og Romsdals Amter, hvor

der viser sig at være noget over 1 Angreben af 1000 Indvaanere mindre i dette Aar end i 1875.

I Tabel VI (se Side IX) meddeles en Oversigt over Typhoidfeberens Optræden i Riget, dets Stifter og Amter i de sidste 4 Aar, beregnet efter det kjendte Antal Angrebne pro mille til Befolkningen ved Aarets Midte for 1876, 1875 og 1874, til Befolkningen ved Aarets Begyndelse for Aaret 1873.

Epidemisk Cerebrospinalmeningit, hvoraf der i 1875 ialt kjendtes 128 Tilfælde og 49 Dødsfald, hvilke Tilfælde væsentligst vare forekomne i nordre Trondhjems Amt,

Sygdomme, fordelte paa Stifter og Amter.

Rosen.		Kigkoste.		Diphthe- risk Svæl- betændelse.		Strube- hoste.		Kusma.	Akut Bronchit og andre katar- rhalske Tilfælde.		Lunge- betændelse.		Pleurit.		Gigt- feber.		Koldfeber.	Diarrhoe akut og Cholera nostras.		Blod- gang.		Skjør- bug.	
Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.
2216	54	2713	154	1713	290	397	234	426	41388	1) 630	9738	2) 1583	1666	104	2592	89	146	14308	424	296	14	226	5
825	24	1147	56	1154	238	245	155	69	17376	280	2604	364	368	29	899	29	69	6247	210	40	1	19	3
287	3	37	2	123	10	13	7	29	3229	44	1090	126	199	11	393	14	3	1064	22	116	7	44	-
458	12	955	55	180	23	72	34	99	9706	156	2294	372	405	25	526	20	51	3065	73	43	-	137	2
271	6	532	39	105	9	41	24	160	4324	58	1155	190	287	13	346	12	6	1545	53	23	2	9	-
273	5	36	-	116	9	17	9	62	4394	66	1714	325	233	16	292	11	6	1491	45	53	3	10	-
102	4	6	2	35	1	9	5	7	2359	26	881	206	174	10	136	3	11	896	21	21	1	7	-
143	4	248	12	22	4	17	17	11	6572	130	602	109	5	5	270	14	13	2394	99	8	1	-	-
135	3	77	4	49	11	38	20	2	1731	28	473	56	110	8	125	1	9	787	23	23	-	4	2
154	6	53	5	751	138	104	70	48	3466	30	576	71	68	6	212	1	20	980	21	-	-	6	-
262	8	152	16	44	10	25	17	2	3043	56	428	67	79	4	159	5	12	1289	38	8	-	5	1
131	3	617	19	288	75	61	31	6	2564	36	525	61	106	6	133	8	15	797	29	1	-	4	-
154	1	37	2	51	3	9	5	3	2164	30	633	67	121	7	197	4	2	709	12	92	6	29	-
133	2	-	-	72	7	4	2	26	1065	14	457	59	78	4	196	10	1	355	10	24	1	15	-
149	2	347	14	20	3	32	14	-	2570	42	577	81	116	7	127	3	6	1050	22	4	-	117	1
130	3	321	19	29	6	13	7	3	2310	28	451	117	93	6	104	4	28	612	13	8	-	12	1
95	3	14	-	32	3	8	4	3	2258	33	306	50	74	7	147	4	13	569	19	13	-	5	-
84	4	273	22	99	11	19	9	93	2568	53	960	124	122	5	148	9	4	834	19	18	-	3	-
54	2	49	6	41	4	13	6	24	538	19	286	46	46	4	98	3	2	281	9	6	-	2	-
132	2	479	33	14	-	21	16	118	2696	27	278	45	104	5	128	5	3	822	32	6	-	-	-
56	2	4	-	19	3	3	-	16	553	10	264	50	45	4	71	4	1	263	9	11	2	2	-
67	1	2	-	87	8	9	4	3	1424	14	727	114	160	4	94	-	4	399	9	13	1	7	-
121	1	33	-	44	3	10	6	54	2627	33	839	168	124	8	161	5	2	1013	31	36	2	6	-
114	3	1	-	16	-	2	1	7	880	21	475	92	41	4	86	6	-	258	8	4	-	2	-
73	3	3	-	5	1	4	2	2	1198	6	471	120	114	8	71	1	9	373	10	-	-	-	-
21	1	2	1	29	-	5	3	1	732	11	327	64	35	2	41	2	-	385	2	10	-	1	-
8	-	1	1	1	-	-	-	4	429	9	83	22	25	-	24	-	2	138	9	11	1	6	-

1) Heri medregnet 5 Tilfælde af katarrhalsk Pneumoni og 2 Tilfælde af Angina, 10 af Laryngit, 613 af Bronchit.

2) Heri medregnet 14 Tilfælde af katarrhalsk Pneumoni.

¹⁾ Heri medregnet 5 Tilfælde af katarhalsk Pneumoni og 2 Tilfælde af Angina, 10 af Laryngit, 613 af Bronchit.

²⁾ Heri medregnet 14 Tilfælde af katarhalsk Pneumoni.

forekom i heromhandlede Aar mere udbredt saavel i nordre som i søndre Trondhjems Amt, Nordlands Amt — i sidstnævnte Amt foruden i flere Distrikter tillige under Lofot-fisket — samt tildels i Tromsø Amt, mens den forøvrigt kun viste sig med sporadisk forekommende Tilfælde. Fra hele Christiania Stift er saaledes intet Tilfælde af denne Sygdom anmeldt, fra Hamars Stift kun 10, fra Christiansands Stift 8 (Stavanger Amt); i Bergens Stift kun 2 Tilfælde i Bergens By.

De behandlede Tilfælde af Sygdommen sees at være forekomne i alle Aarets Maaneder, almindeligst i 2det

Kvartal, og det største Antal er anmeldt i Mai Maaned. Dødeligheden udgjorde 29,0 pCt. Om nærmere Oplysninger angaaende Sygdommen henvises til Amtsberetningerne, særlig Beretningen for nordre Trondhjems Amt.

Af **Barselfeber** (Febris puerperalis) er anmeldt 791 Tilfælde og 225 Dødsfald. I 1875 anmeldtes 761 Tilfælde og 183 Dødsfald, i 1874: 808 Tilfælde og 245 Dødsfald, i 1873: 589 Tilfælde og 166 Dødsfald samt i 1872: 548 Tilfælde og 129 Dødsfald. De anmeldte Tilfælde overstiger i Antal det foregaaende Aars, er mindre end Antallet i 1874, men overstiger ikke lidt de dernæst foregaaende Aar.

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Tid, Kjøen og Alder.

(Le nombre des cas traités des maladies épidémiques par mois, par sexe et par âge).

Tabel III.	Hele Aaret.					par mois.												par sexe.		par âge.	
	Behandlede.	Procentforhold til samtlige be- handlede epide- miske Sygd.	Deraf Døde.	Procent Døde af Behandlede.	Tiden er opgivet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Mænd.	Kvinder.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).
Typhus exanthematicus....	111	0,1	8	7,2	109	10	8	11	12	7	5	4	3	15	12	1	21	57	52	33	72
Febris typhoides.....	3069	3,1	307	10,0	2856	347	218	221	129	213	143	179	168	258	315	345	320	1598	1432	785	2181
Meningitis cerebrospinalis..	407	0,4	118	29,0	380	19	35	59	59	74	58	20	17	8	18	7	6	197	192	209	179
Febris puerperalis.....	755	0,8	189	25,0	743	102	71	68	66	63	60	33	44	62	54	66	54	-	755	-	755
Variolae.....	144	0,2	19	13,2	143	51	34	19	1	14	1	2	10	9	-	1	1	78	66	20	117
Varicellae.....	1141	1,1	-	-	1131	132	78	116	159	104	103	48	54	46	87	114	90	547	584	1070	61
Scarlatina.....	12882	13,1	1760	13,7	12590	1574	1198	1125	970	1043	1033	908	819	654	797	1231	1238	6082	6276	11761	914
Rubeolae.....	148	0,1	-	-	147	2	10	27	15	25	23	11	9	5	9	9	2	68	75	110	33
Morbilli.....	2014	2,1	26	1,2	2013	187	112	22	8	51	80	69	21	78	193	446	746	1038	973	1853	158
Erysipelas.....	2212	2,2	50	2,2	2160	294	231	223	183	193	160	134	153	131	142	160	156	877	1261	300	1865
Tussis convulsiva.....	2686	2,7	127	4,7	2652	137	113	136	124	169	172	231	217	256	395	417	285	1231	1289	2735	50
Diphtheritis faucium.....	1687	1,7	264	15,6	1650	261	161	157	104	131	112	131	104	84	97	126	182	751	887	893	749
Angina membranacea.....	383	0,4	220	57,4	368	54	39	57	27	26	22	10	18	22	29	32	32	206	166	369	4
Parotitis.....	426	0,4	-	-	404	46	51	60	57	47	40	29	15	15	18	13	13	218	182	246	153
Bronchitis acuta, } Catarrhus, Angina }	41345	42,1	586	1,4	40053	6539	4978	4256	3208	3157	2380	1771	1656	2070	2836	3597	3605	20381	18627	15729	22413
Pneumonia.....	9578	9,8	1423	14,9	9267	1131	1094	1150	1088	1321	686	354	254	256	429	739	765	5696	3825	2744	6727
Pleuritis.....	1650	1,8	88	5,3	1537	139	141	158	171	182	133	113	81	106	98	126	89	1025	620	244	1353
Rheumatismus articulorum acutus.....	2586	2,6	83	3,1	2490	411	305	298	234	242	168	135	111	85	124	176	201	1297	1279	329	2226
Febris intermittens.....	146	0,1	-	-	125	6	6	10	8	13	11	18	12	15	8	11	7	113	28	4	137
Diarrhoea acuta } Cholera nostras }	14273	14,5	389	2,7	13926	948	787	757	781	787	1111	1921	2368	1545	1074	989	858	7188	6838	7336	6912
Dysenteria.....	296	0,3	14	4,7	294	34	29	14	16	12	8	23	21	47	26	43	21	147	143	118	172
Scorbutus.....	225	0,2	4	1,8	203	15	16	23	19	15	18	8	17	15	21	17	19	136	84	24	196
Tilsammen	98164	-	5675	-	95241	12439	9715	8967	7439	7889	6527	6152	6172	5782	6782	8666	8711	48931	45634	46912	47427
						31121			21855			18106			24159			94565		94339	

Angrebne af »Typhoidfeber« af 1000 Indvaanere.

Tabel VI.	1876.	1875.	1874.	1873.
Riget.....	1,69	1,98	2,19	2,12
Christiania Stift.....	1,74	1,90	2,15	1,88
Hamars —.....	1,24	1,44	1,75	2,40
Christiansands —.....	1,03	1,73	1,38	2,15
Bergens —.....	2,99	2,30	2,38	2,16
Trondhjems —.....	1,51	2,09	1,93	1,77
Tromsø —.....	1,67	2,72	4,57	2,87
Christiania By.....	1,38	0,88	1,06	0,99
Akershus Amt..	0,99	0,72	1,11	2,60
Smaalenes — ..	2,42	2,96	3,22	1,80
Buskeruds — ..	2,35	3,20	3,36	2,25
Jarlsberg-Laurvigs — ..	1,50	1,52	1,73	1,34
Hedemarkens — ..	1,62	2,35	2,16	3,24
Christians — ..	0,84	0,52	1,33	1,52
Bratsbergs — ..	0,60	0,95	1,03	1,42
Nedenæs — ..	1,25	1,52	1,15	2,52
Lister-Mandals — ..	1,33	2,03	1,73	2,23
Stavangers — ..	0,99	2,25	1,55	2,39
Søndre Bergenhus — ..	3,55	2,12	2,67	2,51
Bergens By.....	4,99	3,04	3,21	3,92
Nordre Bergenhus Amt..	2,02	2,49	1,81	1,62
Romsdals — ..	1,93	3,00	2,01	1,42
Søndre Trondhjems — ..	1,53	1,38	2,13	2,11
Nordre Trondhjems — ..	1,02	1,66	1,60	1,40
Nordlands — ..	1,37	2,75	5,25	3,18
Tromsø — ..	2,26	2,55	4,23	2,40
Finmarkens — ..	1,66	2,88	2,44	2,59

Dødeligheden af Barselfeber er i dette Aar ikke lidet høiere end i 1875, mindre dog end i 1874 og 1873.

I Forhold til Barselkvindernes Tal er Barselfeber opgivet hyppigst fra Trondhjems Stift (1,57 Angrebne af 100 Fødende), dernæst Christiansands Stift (1,51 Angrebne af 100 Fødende); sjældent i Hamars Stift (1,15 Angrebne af 100 Fødende) derefter er Forholdet gunstigst i Christiania, Bergens og Tromsø Stifter med henholdsvis 1,20, 1,28 og 1,34 Angrebne af 100 Fødende.

Tabel VII giver en Oversigt over Antal Barselkvinder, Angrebne og Døde af Barselfeber, samt Dødsfald paa Barselseng med Fordeling paa Rigets enkelte Stifter.

Efter Presternes Opgaver (cfr. Tabel XXXIII) døde 417 Kvinder paa Barselseng (i 1875: 376, i 1874: 480, i 1873: 339 og i 1872: 304). I Femaaret 1871—1875 udgjorde det gennemsnitlige aarlige Antal Dødsfald paa Barselseng 371, i Femaaret 1866—1870: 315 og i Tiaaret 1856—1865: 378 Dødsfald. Dødeligheden blandt Barselkvinder er i Forhold til det foregaaende Aar lidt større saavel gennemsnitlig for det hele Rige som, omend i forskjellig Grad, for alle Stifter undtagen Hamars Stift, hvor Dødeligheden er betydelig aftaget (2,63 mindre Døde af 1000 Barselkvinder end Aaret forud. Den stærkeste Stigning har fundet Sted i Tromsø og Trondhjems Stifter (over 2 Døde mere af 1000 Barselkvinder end Aaret forud), mindre betydelig er Stigningen i de øvrige Stifter. I Forhold til Middeldødeligheden i Femaaret 1871—1875 er Dødeligheden af Barselkvinder lidt større i dette Aar saavel gennemsnitlig for hele Riget som for alle Stifter undtagen Hamars Stift, hvor den viser sig mindre; den væsentligste Stigning er i Tromsø Stift (med over 1 død mere af 1000 Barselkvinder end i Femaaret) mindre væsentlig er Stigningen i de øvrige Stifter.

Paa Barselseng og af Barselfeber døde Kvinder.

Tabel VII.	1876.					Af 1000 Barselkvinder døde						
	Antal Barselkvinder.	Efter Prestelisterne døde paa Barselseng.	Af Lægerne opgivne.			1876.	1875.	1874.	1873.	1872.	Femaaret 1871—75.	Femaaret 1866—70.
			Tilfælde af Barselfeber.	Dødsfald af Barselfeber.	Dødsprocent.							
Riget.....	59476	417	791	225	28,4	7,01	6,56	8,56	6,25	5,66	6,77	6,23
Christiania Stift.....	17627	105	205	51	24,9	6,13	5,78	8,35	5,71	4,08	5,87	5,41
Hamars —.....	7327	36	84	19	22,6	4,91	7,54	7,13	4,46	3,46	5,44	4,29
Christiansands —.....	11187	76	169	43	25,4	6,79	6,34	8,16	5,64	6,66	6,74	7,12
Bergens —.....	8012	77	116	49	42,2	8,54	8,16	8,87	8,27	8,06	8,15	6,16
Trondhjems —.....	8165	56	128	35	27,4	6,86	4,80	7,79	6,22	5,34	6,26	6,61
Tromsø —.....	6658	67	89	28	31,5	10,06	7,77	11,95	7,80	7,26	8,81	8,77

Blandt samtlige Dødsfald paa Barselseng (de Uforløste medregnede) udgjorde de kjendte Dødsfald ved Barselfeber 54,0 pCt., — fradraget de uforløste døde Kvinder, ere 56,0 pCt. anmeldte som døde af Barselfeber.

For 293 af de i 1876 døde Barselkvinder kjendes Alderen:

4 vare under	20	Aar
106 — mellem	20—30	—
127 — —	30—40	—
56 — —	40—50	—

For 293 kjendes Maanedene, i hvilken de er døde, — deraf i:

Januar.....	39	Juli.....	18
Februar.....	36	August.....	15
Marts.....	27	September...	17
April.....	23	Oktobre.....	26
Mai.....	30	November.....	23
Juni.....	16	December.....	23

For 132 er Tiden i Barselsengen opgivet, nemlig:

i 1ste Døgn 31 ¹⁾	i 8de Døgn 11
- 2det — 9	- 9de — 7
- 3die — 7	- 10de — 8
- 4de — 6	- 11te — 3
- 5te — 7	- 12te — 4
- 6te — 8	- 13de — 8
- 7de — 7	- 14de — 6
tils. i 1ste Uge 75	tils. i 2den Uge 47
	i 3die Uge 5
	- 4de — 3
	over 4de — 2

I Lægernes Dødslistes angives Dødsarsagen for 305 Dødsfald paa Barselseng, hvilke ville sees af Tabel VIII.

Uforløst døde 15 Kvinder (i 1875: 7, i 1874: 18, i 1873: 18, i 1872: 18), hvoraf:

		Alder.	
i Smaalenenes	Amt 1.....	33	Aar.
- Christians	— 2.....	36 og 41	—
- Bratsbergs	— 1.....	28	—
- Nedenæs	— 1.....	35	—
- Lister-Mandals	— 1.....	32	—
- Stavangers	— 1.....	36	—
- søndre Bergenhuss	— 2.....	27 og 44	—

¹⁾ Deraf opgives } i 1ste Time 8 i 4de Time 3 i 7de Time 2
 - 2den — 2 - 5te — 1 - 18de — 3
 - 3die — 1 - 6te — 1

Alder.

i Bergens By	1.....	28	Aar
- søndre Trondhjems Amt	1.....	32	—
- nordre —	— 1.....	22	—
- Nordlands	— 3.....	35, 36 og 40	—

Dødsarsag for Døde paa Barselseng.

Tabel VIII.

	Antal Dødsfald.	Deraf efter følgende Operationer.						
		Tangforløsning.	Vending.	Udtrækning ved Sædeleie.	Partus praematurus artificialis.	Perforation.	Embryotomi.	Efterbyrdsoperation.
Barselfeber.....	225	13	6	-	-	4	2	8
Besværlig Fødsel (Dystokia).....	30	3 ²⁾	6	-	-	2	2	-
Livmoderblødning.....	14	1	3	-	1	-	-	2
Barselkrampe.....	10	4	-	-	-	1	-	-
Emboli.....	7	1	-	-	-	-	-	-
Peritonit.....	4	-	-	-	-	-	-	-
Livmoderbristning.....	4	1	1	1	-	1	-	-
Stivkrampe.....	2	1	-	-	-	-	-	-
Bronchit (akut).....	1	-	-	-	-	-	-	-
Gigtfeber.....	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselmani.....	1	-	-	-	-	-	-	-
Livmoderbetændelse...	1	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse.....	1	-	-	-	-	-	-	-
Pyaemi.....	1	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.....	1	-	-	-	-	-	-	-
Ikke bestemt kjendt Dødsarsag.....	2 ¹⁾	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	305	25	16	1	1	8	4	10

¹⁾ Collaps. ²⁾ 1 døde uforløst.

Børnekopper (Variolae). Tabel IX (se næste Side) giver en Oversigt over Sygdommens Hyppighed i Aarene 1853—1876, for hvilket Tidsrum Opgaver ere indkomne.

Det opgivne Antal Tilfælde viser sig saaledes at være betydelig mindre end i det foregaaende Aar. De fleste Tilfælde forekom i Smaalenenes Amt (Moss Lægedistrikt) som en Fortsættelse af en i December 1875 — uvist ved hvilken Smittekilde — fremkaldt Epidemi, der ophørte udover Vaaren. I Hedemarkens Amt (Solør-Odalens Distrikt) forekom 28 Tilfælde ved Smitteindførsel fra Sverige. I Finmarkens Amt kom Smitten til Vardø fra Rusland og fra Vardø til Vadsø. Dødeligheden af de behandlede Tilfælde viser sig at have været temmelig stor.

Tabel IX.

Børnekopper i Aarene 1853—1876.

A a r.	Angrebne.	Døde.	Dødsforhold i pCt.
1876	144	19	13,2
1875	408	39	9,6
1874	181	27	14,9
1873	134	20	14,9
1872	299	36	12,0
1871	1072	122	11,4
1870	260	21	8,1
1869	428	24	5,6
1868	2023	99	4,9
1867	1271	120	9,4
1866	1477	99	6,7
1865	1460	111	7,6
1864	757	67	8,8
1863	71	6	8,5
1862	88	8	9,1
1861	94	5	5,3
1860	1024	72	7,0
1859	ca. 1850	ca. 200	-
1858	640	106	16,6
1857	86	7	8,1
1856	5	-	-
1855	34	2	5,9
1854	ca. 160	10	-
1853	ca. 700	49	-

Skarlagensfeber (Scarlatina) har i hele det sønden fjeldske og den sydlige Del af det vestenfjeldske Norge indtil Bergens Stift havt en væsentlig Del i disse Egnes Sygdomsforhold. Af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme udgjør Skarlagensfeber i 1876: 13,1 pCt.

Der er i 1876, som ogsaa udvises af Tabel X, der viser Sygdommens Forekomst i Aarene 1862—1876, anmeldt det hidtil største Antal kjendte Tilfælde og Dødsfald af denne Sygdom.

Dødeligheden af Sygdommen er den sædvanlige. Opgaverne i Tabel X angive dog ikke det absolute Tal, det bemærkes fra de fleste Steder, hvor Sygdommen herskede, at der fandtes mange Syge, om hvem Lægerne ikke fik Meddelelse.

De foreliggende Opgaver udvise, at Sygdommen efter Stiftsinddelingen har havt sin største Udbredning i Christiania Stift, dernæst i Hamars og Christiansands Stifter og endelig Bergens Stift, hvor Sygdommen væsentlig forekom i Bergens By, medens den i Stiftets Landdistrikter var sjældnere; sjældnest optraadte Sygdommen i Tromsø Stift, hvor ingen Tilfælde ere anmeldte udenfor Nordlands Amt; derefter kommer Trondhjems Stift, hvor den til Stiftet hørende Del af Romsdals Amt har det største Antal Syge.

Tabel X.

Skarlagensfeber i Aarene 1862—1876.

A a r.	Angrebne.	Døde.	Dødsforhold i pCt.
1876	13049	1927	14,7
1875	5337	772	14,5
1874	1854	290	15,6
1873	2923	438	15,0
1872	5459	965	17,7
1871	9819	1425	14,5
1870	5227	612	11,7
1869	4200	510	12,1
1868	2679	435	16,2
1867	4782	764	16,0
1866	3855	473	12,3
1865	5336	679	12,7
1864	2593	421	16,2
1863	3139	588	18,7
1862	1261	243	19,3
Tils. 1876—1862	71513	10542	14,74

Inden Amterne har Skarlagensfeber inden begge Byerne Bergen (mest) og Christiania havt en betydelig Udbredning. I Landdistrikterne er den forekommet mest udbredt i Nedenæs Amt, dernæst i Hedemarkens, Bratsbergs, Akershus, Smaalenenes, Buskeruds og Lister-Mandals Amter. I de finmarkske Amter er Sygdommen, som ovenfor omtalt, ikke forekommen, og i det Nordenfjeldske og Vestenfjeldske — undtagen tildels Romsdals Amt — har dens Udbredelse kun været liden.

I Forhold til det foregaaende Aar er Sygdommen tiltaget i mere og mindre Grad i alle Amter i det søndenfjeldske Norge samt i Lister-Mandals, Stavangers Amt, Bergens By og, ubetydeligt, i nordre Bergenhus Amt.

Hvad Byerne angaar er Stigningen mindre betydelig for Christiania By, hvor den ogsaa forekom meget udbredt i 1875, betydeligere derimod i Bergen, hvor der i 1875 kun forekom ganske faa Tilfælde.

Hvad Landdistrikterne angaar er Stigningen stærkest i Hedemarkens Amt, dernæst Bratsbergs, Buskeruds, Akershus og Stavanger Amter.

Nogen Aftagen af Sygdommen har fundet Sted i Romsdals Amt.

I Tabel XI (se næste Side) gives en Oversigt over det kjendte Antal Angrebne af Skarlagensfeber af 1 000 Indvaanere for Femaaret 1872—1876.

Mæslinger (Morbilli) der efter Epidemierne i 1870 i de Par følgende Aar kun viste sig sparsomt, optraadte fra 1873 som en udbredt Epidemi, der i det nævnte Aar

Antal Angrebne af Skarlagensfeber af 1 000 Indv.

Tabel XI.		Angrebne af Skarlagensfeber af 1 000 Indvaanere.				
		1876.	1875.	1874.	1873.	1872.
Riget		7,14	2,95	1,04	1,66	3,12
Christiania Stift		11,52	4,83	0,77	0,51	0,94
Hamars —		10,36	0,47	0,06	0,16	1,05
Christiansands —		9,83	4,29	0,24	0,67	4,18
Bergens —		3,72	2,53	2,74	2,32	3,95
Trondhjems —		1,05	1,43	0,90	4,07	4,91
Tromsø —		0,42	1,42	2,10	2,38	5,72
Christiania By		14,24	13,54	1,56	0,55	0,35
Akershus Amt		12,80	3,85	1,70	0,74	0,84
Smaalenenes —		11,15	5,28	0,36	0,45	0,98
Buskeruds —		11,10	2,05	0,14	0,19	1,58
Jarlsberg-Laurvigs —		8,22	1,61	0,12	0,64	0,70
Hedemarkens —		14,74	0,71	-	0,27	0,79
Christians —		5,80	0,21	0,12	0,03	1,32
Bratsbergs —		13,37	3,52	0,64	1,36	4,87
Nedenæs —		15,42	9,00	0,19	0,06	0,39
Lister-Mandals —		10,80	6,30	0,20	1,36	3,34
Stavangers —		7,29	0,33	0,03	0,08	6,75
Søndre Bergenhus —		2,53	4,29	0,27	1,01	6,93
Bergens By		15,45	0,53	1,07	0,90	7,54
Nordre Bergenhus Amt		0,94	0,58	7,25	8,50	0,46
Romsdals —		2,70	7,17	1,22	1,17	1,27
Søndre Trondhjems —		0,83	0,92	0,45	4,82	7,75
Nordre —		0,22	0,69	1,55	5,37	3,73
Nordlands —		0,74	2,08	2,22	3,96	9,29
Tromsø —		-	0,15	1,64	0,34	1,04
Finmarkens —		-	1,42	2,66	0,22	0,85

væsentlig holdt sig i Christiania Stift, hvorefter den i 1874, efter dens Ophør i Christiania Stift, vandt betydelig Udbredning i de andre Stifter; i 1875 forekom et noget større Antal Tilfælde i enkelte tidligere mindre hjemsogte Amter, blandt disse Bratsbergs Amt, hvor Sygdommen i 1876 endnu optraadte i Aarets første Maaneder men med betydelig mindre Udbredning end Aaret forud. Desuden optraadte Mæslinger i 1876 i Smaalenenes Amt i Fredrikshald i Forsommeren og fra Eftersommeren i en mod Aarets Slutning tiltagende Epidemi i Christiania By og nærmest tilgrænsende Distrikter af Akershus Amt. Forøvrigt omtales kun enkeltvis forekommende Tilfælde, og fra de 4 nordligste Amter er intet Tilfælde anført.

Rosen (Erysipelas) har siden Aaret 1874, da det største Antal Tilfælde anmeldtes, været i Tilbagegang, hvad der ogsaa er Tilfældet for dette Aars Vedkommende.

Af **Kighoste** (Tussis convulsiva) er anmeldt omtrent samme Antal Tilfælde som i det foregaende Aar. I Christiania Stift tiltog den i Jarlsberg—Laurvigs Amt, i de øvrige er den aftaget. I Hamars Stift omtales den kun fra et enkelt Distrikt (Solør-Odalens i Hedemarkens Amt) som temmelig almindelig. I Christiansands Stift er den i 1876 optraadt hyppigere i Bratsberg og Nedenæs Amter, fra Lister-Mandals Amt omtales kun nogle faa Tilfælde; fra Stavanger Amt, hvorfra ialt er anmeldt færre Tilfælde i dette Aar end i 1875, anføres dog fra flere Distrikter, at Kighosten var meget udbredt men mild. I Bergens Stift ere kun faa Tilfælde anmeldte udenfor Bergens By; fra de to nordligste Stifter — Trondhjems og Tromsø — er der kun anmeldt faa Tilfælde mod, hvad der anmeldtes i 1875, saaledes at Sygdommen der synes at være aftaget.

Af **diphtherisk Svælgbetændelse** (Diphtheritis faucium) og **Strubehoste** (Angina membranacea) er anmeldt til sammen et noget større Antal Tilfælde og Dødsfald end i 1875.

I Slutningen af 1873 optraadte disse Sygdomme i Smaalenenes Amt, hvorfra der ogsaa i de følgende Aar aarlig er anmeldt omtrent det samme Antal Behandlede og Døde af diphtherisk Svælgbetændelse, medens der af Strubehoste aarlig er anmeldt nogle færre Syge og Døde. I Aaret 1875 optraadte disse Sygdomme ogsaa epidemisk i Jarlsberg-Laurvigs Amt, hvorfra der i 1876 er anmeldt nogle flere Tilfælde og Dødsfald end opgivet for 1875.

Naar disse to Amter, hvori de nævnte Sygdomme ogsaa i 1876 have havt sin stærkeste Udbredning, undtages, var deres Optraeden i Riget forøvrigt ikke meget stor.

Kusma (Parotitis) viser sig overalt at være i Aftagende; det største Antal Tilfælde anmeldes — ligesom i 1875 — fra Bergen.

Akute katarrhalske Tilfælde (Catarrhus, Febris catarrhalis, Bronchitis acuta, Laryngitis, Angina) forekom almindelig; de heraf behandlede Tilfælde udgjorde 42,1 pCt. af samtlige epidemiske behandlede Sygdomme.

Af disse Sygdomme opgaves:

i 1876:	41 388 Angrebne	630 Dødsfald
- 1875:	41 791 —	631 —
- 1874:	37 803 —	622 —
- 1873:	32 346 —	438 —
- 1872:	29 737 —	395 —

Af de opførte Dødsfald opgives 613 foraarsagede ved akut Bronchit, 10 af Laryngit, 5 af katarrhalsk Lungebetændelse, 2 af Angina.

509 Dødsfald ere indtrufne blandt Børn under 5 Aar.

Af akut Bronchit kjendes 13 281 behandlede Tilfælde; for 13 134 er Kjønnets opgivet, hvoraf 6 952 vare af Mand- 6 182 af Kvindekjønn, for 12 920 er Alder opgivet, hvoraf 5 509 vare under og 7 411 over 15 Aar.

Af kronisk Bronchit kjendes 299 Dødsfald.

Lungebetændelse (Pneumonia) var hyppig. Til Oversigt over dens Optræden hidsættes nedenstaaende Opgaver for Aarene 1857—1876.

Tabel XII.

Aar.	Angrebne.	Døde.
1876.....	9738	1583
1875.....	10399	1862
1874.....	8672	1361
1873.....	5996	896
1872.....	6271	872
1871.....	7078	1088
1870.....	6687	1024
1869.....	7175	1113
1868.....	5720	958
1867.....	7566	1242
1866.....	5135	802
1865.....	4418	646
1864.....	5517	726
1863.....	5069	695
1862.....	5135	702
1861.....	3736	551
1860.....	2780	392
1859.....	2889	372
1858.....	2797	359
1857.....	2761	376

Tabel XIII giver en Oversigt over kjendte Angrebne af Lungebetændelse af 1 000 Indvaanere i Femaaret 1872—1876 i Riget, dets Stifter og Amter.

I Christiansands og Trondhjems Stifter, hvor Sygdommens Udbredning omtrent var den samme, sees den at være hyppigst, derefter kommer Christiania, dernæst Tromsø og Hamar Stifter; sjældnest er den optraadt i Bergens Stift. Inden Amterne synes Sygdommen at have forekommet hyppigst i Stavanger Amt, Bergens By, søndre Trondhjems Amt, Bratsbergs Amt, Christiania By, Romsdals og Tromsø Amter; sjældnest optraadte den i de bergenhussiske Amter og Finmarkens Amt.

Sygdommen havde i 1875 sin største Udbredning i de oplandske, sydlige og vestenfjeldske Amter indtil Stavanger Amt samt Bergens By. I disse Egne er den i 1876,

Angrebne af Lungebetændelse af 1 000 Indvaanere.

Tabel XIII.	1876.	1875.	1874.	1873.	1872.
Riget	5,33	5,75	4,86	3,34	3,57
Christiania Stift....	5,27	7,17	7,69	3,88	3,59
Hamars —	4,61	7,30	5,92	4,16	3,82
Christiansands —	6,50	6,45	3,73	2,96	2,96
Bergens —	4,0	4,85	2,69	2,17	2,72
Trondhjems —	6,30	4,26	4,54	4,40	5,92
Tromsø —	4,80	2,20	1,79	1,80	2,02
Christiania By.....	6,33	7,11	10,89	4,21	3,48
Akershus Amt....	4,08	5,17	6,85	3,92	2,61
Smaalenenes —	5,32	8,84	8,18	4,15	5,04
Buskeruds —	4,02	5,2	5,8	3,5	3,2
Jarlsberg-Laurvigs —	5,9	8,6	5,4	3,6	2,5
Hedemarkens — ...	5,25	7,99	5,87	4,08	3,23
Christians —	3,94	6,58	5,99	4,19	4,43
Bratsbergs —	6,8	7,4	4,9	3,1	3,4
Nedenæs —	5,9	6,7	2,7	2,9	2,6
Lister-Mandals —	3,95	5,4	4,1	3,1	3,2
Stavangers — ...	8,31	6,23	3,33	2,86	2,66
Søndre Bergenhus —	2,14	3,3	1,3	1,4	1,6
Bergens By.....	8,0	15,07	7,7	2,3	4,5
Nordre Bergenhus Amt....	3,05	2,77	2,03	1,62	1,43
Romsdals —	6,2	4,28	4,24	4,31	5,50
Søndre Trondhjems —	7,1	4,3	4,3	4,7	6,4
Nordre —	5,8	4,7	4,9	4,6	6,2
Nordlands —	4,5	1,9	1,5	1,5	1,5
Tromsø —	6,0	3,27	2,1	1,85	2,69
Finmarkens —	3,4	3,1	2,1	2,7	2,7

naar undtages Stavanger Amt, hvor den var mere udbredt end i 1875, overalt aftaget, mest i Bergen, Smaalenenes og de oplandske Amter samt Jarlsberg-Laurvigs Amt, mindre i de øvrige; derimod er den tiltaget i nordre Bergenhus, Romsdals Amt og Amterne nordenfor.

Af **Gigtfeber** (Rheumatismus articulatorum acutus) er anmeldt 2 592 Tilfælde og 89 Dødsfald. Sygdommens Udbredning og Fordeling inden de forskellige Amter afviger ikke i væsentlig Grad fra dens Optræden i det foregaaende Aar.

Akute gastriske Sygdomme er optraadte sjældnere end Aaret forud.

Af Diarrhoea og Cholera nostras er anmeldt 14 308 Tilfælde og 424 Dødsfald (i 1875: 15 634 Tilfælde og 566 Dødsfald, i 1874: 13 254 og 462, i 1873: 13 159 og 374 og i 1872: 15 080 og 525). Fra Byerne og de Amter, hvori de større Byer ere beliggende, sees de fleste Tilfælde af disse Sygdomme at være opgivne.

Behandlede Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) paa Sygehusene.

Tabel XV.	Tilsammen Behandlede.	Kjøn.		Alder.		Fordeling paa Sygehusene inden Amterne.															
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).	Christiania By.	Smaalene.	Buskerud.	Jarlsberg- Laurvig.	Hedemarken.	Christians.	Bratsberg.	Nedenæs.	Stavanger.	Bergens By.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
Gonorrhoe(Ure- thrit).....	252	80	172	1	251	114	3	1	3	7	1	4	9	3	66	4	13	4	15	3	2

færre end i det foregaaende Aar. Belægget i Rigets 5 Stiftelser udgjorde den 31te December 1875: 623; i Stiftelserne indkom 131. Af 141 fra Stiftelserne Udgaade udskreves 2 helbredede, 99 døde, 37 hjemsendtes til Distrikterne og 3 overflyttedes til anden Stiftelse. Belægget ved Aarets Udgang var 613, hvoraf 305 af Mand- og 308 af Kvindekjøn. Ved Udgangen af Aaret 1876 kjendtes alt-saa 1731 Spedalske (941 Mænd og 790 Kvinder) eller 40 færre end ved Udgangen af 1875.

Tabel XVI og Tabel XVII viser de Spedalskes Fordeling paa de enkelte Amter og Stiftelser ved Udgangen af 1876.

Spedalske i Landdistrikterne.

Tabel XVI.		Antal Spedalske.	Antal Spedalske i Landdistrikterne.		
			ialt.	deraf	
				Md.	Kv.
Akershus Amt	1	1	1	1	-
Hedemarkens —	4	4	2	2	2
Christians —	3	3	1	2	2
Nedenæs —	1	1	-	1	1
Lister-Mandals —	2	2	1	1	1
Stavangers —	110	110	55	55	55
Søndre Bergenhus —	468	207	99	108	108
Bergens By.....	78	20	14	6	6
Nordre Bergenhus Amt	248	248	143	105	105
Romsdals —	269	153	90	63	63
Søndre Trondhjems —	273	95	59	36	36
Nordre —	101	101	63	38	38
Nordlands —	152	152	96	56	56
Tromsø —	19	19	10	9	9
Finmarkens —	2	2	2	-	-
Tilsammen	1731	1118	636	482	482

Spedalske i Stiftelserne.

Tabel XVII.	Belæg ved Udgangen af 1876.		
Stiftelser.	Tils.	Md.	Kv.
Pleiestiftelsen No. 1.....	212	98	114
St. Jørgens Hospital.....	58	24	34
Lungegaardshospitalet.....	49	25	24
Reknæs Pleiestiftelse.....	116	61	55
Reitgjærdets Pleiestiftelse.....	178	97	81
Tilsammen	613	305	308

I 1876 opgives 2 Spedalske at være helbredede i Lungegaardshospitalet. Tillægges disse de i 1857—1875 kjendte 82 helbredede, bliver det hele Antal 84, hvoraf dog 5 vides at have faaet Tilbagefald.

Blandt Spedalske indtraf 188 Dødsfald (102 af Mand- og 86 af Kvindekjøn). Alderen er opgivet for 185 nemlig:

Alder.	Tilsammen.	Deraf	
		Mænd.	Kvinder.
10—15	1	1	-
15—20	3	2	1
20—30	32	18	14
30—40	35	21	14
40—50	40	25	15
50—60	27	15	12
60—70	24	8	16
70—80	19	8	11
80—90	4	2	2

Af 89 udenfor Stiftelserne indtrafne Dødsfald forekom 2 i Hamars Stift, 8 i Christiansands, 39 i Bergens Stift, 25 i Trondhjems Stift, 15 i Tromsø Stift.

Efter den af Overlægen for den spedalske Sygdom afgivne Beretning var det kjendte Antal Spedalske i Riget ved de sidste 20 Tællinger følgende:

Antal		Antal		Antal		Antal	
Aar.	Spedalske.	Aar.	Spedalske.	Aar.	Spedalske.	Aar.	Sped.
1876	1731	1871	1987	1866	2126	1861	2096
1875	1771	1870	2055	1865	2136	1860	2068
1874	1832	1869	2104	1864	2182	1859	2095
1873	1874	1868	2119	1863	2162	1858	2082
1872	1943	1867	2137	1862	2119	1857	2060

I Tabel XVIII (se næste Side) gives en Oversigt over en Del af Lægerne behandlede **kroniske Sygdomme** med Fordeling paa Rigets Stifter og Amter.

Svindstot (Phthisis, Tuberculosis pulmonum) er opgivet som Dødsarsag ved 2 182 Dødsfald eller 14,2 pCt. af samtlige opgivne ved Sygdom forårsagede Dødsfald. Nedenstaaende Opgaver viser Forholdet af Dødsfald af Svindstot til de kjendte Dødsarsager i de sidste 10 Aar:

1876: 14,2 pCt.	1871: 14,4 pCt.
1875: 14,4 —	1870: 14,3 —
1874: 14,5 —	1869: 15,3 —
1873: 15,2 —	1868: 14,0 —
1872: 14,9 —	1867: 13,5 —

I Forhold til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme udgjorde Dødsfald af Svindstot i 1876: 23,9 pCt.

Tabel XIX (se Side XX) viser Dødsfald af Svindstot i de enkelte Stifter og Amter for Aarene 1874 til 1876 i Forhold (pCt.) til samtlige ved Sygdomme opgivne Dødsarsager og til de ikke epidemiske Dødsfald, samt i Forhold (pro mille) til Folkemængden i de tilsvarende Dele af Riget i de nævnte Aar.

Af **Kræft** (Cancer, Fungus, Sarcoma) er opgivet 625 Dødsfald. Tabel XXI (se Side XXII—XXV) giver en Oversigt over kjendte Dødsfald af Kræft i de forskellige Amter, med Fordeling efter Kræftens Sæde og over Alder og Køn for de af de forskellige Kræftformer Døde.

Over de paa Sygehus behandlede Tilfælde af **Sindssygd**om giver Tabel XXXVIII i Slutningen af den almindelige Beretning en Oversigt.

Af Sindssygd om er opgivet 59 Dødsfald: 24 i Christiania Stift, 6 i Hamars, 6 i Christiansands, 12 i Bergens, 7 i Trondhjems, 4 i Tromsø Stift. De paa Sindssygeasylerne indtrufne 52 Dødsfald blandt de Sindssyge ere henførte under de nærmere kjendte Dødsarsager og ere opførte i den indtagne Tabel over kjendte Dødsarsager.

Paa Rigets 10 Sindssygeasyler ere i Aarets Løb behandlede 1 626 sindssyge Personer, hvoraf 638 indkom i

1876. Antallet af Udgaade og Døde udgjorde 596. Tilbageiggende ved Aarets Udgang vare saaledes 1 030 Sindssyge. Om Sindssygeasylernes Virksomhed henvises forøvrigt til den udgivne Oversigt over Sindssygeasylernes Virksomhed i Aaret 1876.

Tabel XX (se Side XXI) giver en Oversigt over de for Amtskommunernes Regning forpleiede Sindssyge med Udgifter til samme, samt Amtskommunernes Udgifter til Medicinalvæsenet i det Hele.

Efter Opgaver indhentede ved den almindelige Folketælling den 31 December 1865, udgjorde de Sindssyges Antal i hele Riget 5 195 eller i Forhold af 1: 327 af det hele Indbyggerantal. Af disse vare 2 039 Sindssyge fra Fødselen eller de første Børneaar (Idioter), medens hos 3 156 Sygdommen havde udviklet sig i en senere Alder. I Tabel XXII gives en Oversigt over Antallet af samme i de forskellige Stifter.

Sindssyge i Norge den 31te December 1865.

Tabel XXII.		Det samlede Antal Sindssyge.	Antal Sindssyge i Forhold til Befolkningen.	Aandssløve og Sindss. fra Fødselen eller de første Børneaar.	Andre Sindssyge.
Hele Riget.....		5195	1: 327	2039	3156
Christiania	Stift....	1458	1: 307	455	1003
Hamars	—	733	1: 333	347	386
Christiansands	—	1145	1: 287	424	721
Bergens	—	735	1: 364	305	430
Trondhjems	—	798	1: 323	362	436
Tromsø	—	326	1: 476	146	180

Efter en foreløbig Bearbejdelse af Opgaver, indkomne ved den almindelige Folketælling den 31te December 1875, udgjorde de Sindssyges Antal i hele Riget, naar »Sinker« og »Aandssløve« medregnes: 8 751, hvoraf 4 183 Idioter, Aandssløve og Sinker samt 4 568 andre Sindssyge. Paa Grund af det forandrede Schema for Oplysningernes Indhentelse egne denne sidste Tællings Resultater sig imidlertid egentlig ikke til Sammenligning, hverken med tidligere norske Tællinger eller med andre Landes Tællinger. Dette beror dels paa, at Tællingsschemaet har benyttet Benævnelserne »Aandssløve« og »Sinker«, dels derpaa, at ifølge Tællingsschemaet Adskillelsen mellem Idioter og andre Sindssyge væsentlig maa bestemmes, eftersom Tilstanden har vist sig før eller efter den vilkaarlig satte Aldersgrændse af det fyldte 4de Aar.

Liste over behandlede væsentlig kroniske Sygdomme.

Tabel XVIII.	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Be- handlede, hvis Køn er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Ialt opgivne		Fordeling paa Stifter.												Fordeling paa Amter.											
			Md.	Kv.	Bern (under 45Aar).	Voxne (over 45Aar).	Tilfælde.	Dødsfald.	Christiania.		Hamar.		Christian- sand.		Bergen.		Trondhjem.		Tromsø.		Christiania.		Akershus.		Smaalenene.		Buskerud.					
									Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.				
Kronisk Rheumatisme . .	6021	1	3338	2453	144	5521	6024	4	1756	-	664	3	1284	-	907	-	683	1	730	-	499	-	157	-	363	-	296	-				
Fnat	1371	-	586	542	691	475	1371	-	316	-	109	-	444	-	166	-	193	-	143	-	8	-	49	-	123	-	84	-				
Skurv	160	-	86	70	93	52	160	-	44	-	9	-	33	-	24	-	31	-	19	-	11	-	15	-	8	-	8	-				
Kjertelsyge	4269	56	1779	2256	3318	785	4291	78	1440	28	398	2	1249	30	467	8	471	3	266	7	239	7	222	8	357	1	287	9				
Rachit	601	22	340	230	572	1	612	33	178	13	88	6	191	7	93	3	34	4	28	-	61	9	24	1	35	2	33	1				
Simpel Meningit	475	312	272	198	307	156	568	405	173	137	58	41	139	95	84	60	66	48	48	24	47	47	45	30	20	15	36	27				
Tuberkuløs Meningit . .	389	363	208	179	335	51	467	441	176	169	33	32	129	122	47	42	54	50	28	26	70	70	20	20	33	32	15	10				
Svindst	4492	1724	2007	2331	321	4122	4950	2182	1645	803	371	170	1601	593	605	245	466	255	262	116	374	284	258	141	326	103	312	178				
Kræft	926	537	451	452	11	884	1014	625	303	222	162	101	220	101	124	73	139	96	66	32	38	62	75	51	43	26	89	54				
Vatersot og Morb. Brighti	1236	280	589	615	225	968	1338	382	456	156	179	33	308	72	149	40	156	56	90	25	82	42	86	30	89	27	88	26				
Blegsot og Anæmi	9336	7	579	8525	1311	7764	9336	7	3933	2	852	2	2045	1	1230	-	875	1	401	1	1008	-	617	-	738	-	811	2				
Menstruationsuordener . .	2271	-	-	2241	10	2167	2271	-	623	-	276	-	623	-	258	-	255	-	236	-	194	-	87	-	105	-	110	-				
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	19607	96	8306	11038	1429	17477	19636	125	5230	24	2994	28	4557	25	2273	11	2107	26	2475	11	1225	-	907	11	1082	4	1061	3				
Ormesygdomme	1762	-	827	871	1414	287	1762	-	559	-	208	-	544	-	210	-	159	-	82	-	90	-	156	-	112	-	142	-				
Drankersygdomme	315	28	299	13	-	296	328	41	127	12	38	6	79	10	17	3	43	6	24	4	61	6	10	2	19	1	15	-				

	Fordeling paa Amter.																															
	Jarlsberg- Laurvig.		Hedemarken.		Christians.		Bratsberg.		Nedenæs.		Lister- Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.		Bergens By.		Nordre Bergenhus.		Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finnmarken.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme . .	441	-	428	-	236	3	251	-	290	-	334	-	409	-	172	-	402	-	177	-	309	-	351	1	179	-	452	-	168	-	110	-
Fnat	52	-	38	-	71	-	270	-	46	-	93	-	35	-	24	-	57	-	53	-	73	-	107	-	45	-	35	-	97	-	11	-
Skurv	2	-	2	-	7	-	13	-	8	-	8	-	4	-	4	-	8	-	7	-	7	-	7	-	22	-	4	-	6	-	9	-
Kjertelsyge	335	3	218	1	180	1	324	4	331	4	302	9	292	13	106	2	199	3	113	3	169	-	288	3	63	-	84	1	135	1	47	5
Rachit	25	-	53	3	35	3	52	4	39	2	43	-	57	1	52	-	18	3	21	-	8	1	25	3	3	-	9	-	16	-	3	-
Simpel Meningit	25	18	29	19	29	22	32	28	24	13	41	22	42	32	20	11	41	35	19	11	18	12	33	23	19	16	25	9	10	8	13	7
Tuberkuløs Meningit . .	38	37	20	19	13	13	23	22	43	39	34	32	29	29	7	6	27	27	12	9	13	11	32	30	10	9	12	11	13	12	3	3
Svindst	375	97	235	99	136	71	378	156	412	114	413	158	398	165	104	49	350	135	107	47	148	69	271	149	91	51	127	50	106	49	29	17
Kræft	58	29	79	49	83	52	66	36	52	14	57	25	45	26	36	21	35	18	41	27	35	21	60	47	56	35	45	22	16	6	5	4
Vatersot og Morb. Brighti	111	31	93	9	86	24	112	32	53	15	87	18	56	7	28	9	41	13	46	14	84	23	75	26	31	11	53	12	19	7	18	6
Blegsot og Anæmi	759	-	496	-	356	2	607	-	647	-	382	-	409	1	176	-	489	-	428	-	411	-	454	1	147	-	249	-	119	1	33	-
Menstruationsuordener . .	127	-	121	-	155	-	144	-	205	-	91	-	183	-	101	-	39	-	87	-	100	-	134	-	52	-	126	-	84	-	26	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	955	6	1960	10	1034	18	1124	8	1363	1	1015	5	1055	11	336	9	600	-	688	1	1185	8	1073	9	498	10	1140	9	907	2	428	-
Ormesygdomme	59	-	98	-	110	-	86	-	266	-	56	-	136	-	56	-	47	-	88	-	61	-	98	-	19	-	25	-	46	-	11	-
Drankersygdomme	22	3	14	4	24	2	7	2	37	6	33	2	2	-	2	-	5	1	7	1	12	1	24	3	10	3	8	1	5	1	11	2

Dødsfald af Svindsot i de forskjellige Stifter og Amter for Aarene 1874—1876.

Tabel XIX.			1876.				Forhold af Dødsfald af Svindsot						Dødeligheden af Svindsot pro mille til Befolk- ningen.		
			Opgivne Dødsfald				til samtlige opgivne Dødsårsager i pCt.			til de ikke epidemiske Sygdomme i pCt.					
			med anført Døds- årsag.	af Svind- sot.	af epide- miske Syg- domme.	af andre Syg- domme.							1876.	1875.	1874.
Riget			15391	2182	6257	9134	14,2	14,4	14,5	23,9	23,2	22,9	1,2	1,2	1,1
Christiania	Stift		5752	803	2471	3281	14,0	15,0	14,9	24,4	25,1	23,6	1,6	1,7	1,6
Hamar	—		1499	170	608	891	11,3	10,2	11,1	19,1	16,3	17,6	0,7	0,6	0,6
Christiansands	—		3166	593	1282	1884	18,7	19,1	19,1	31,5	29,8	28,0	1,7	1,6	1,5
Bergens	—		1963	245	753	1210	12,5	10,6	12,6	20,3	17,0	20,0	0,8	0,8	0,8
Trondhjems	—		1977	255	699	1278	12,9	13,9	13,8	20,0	20,6	21,4	0,9	0,9	0,8
Tromsø	—		1034	116	444	590	11,2	10,8	9,9	19,6	18,2	17,7	0,6	0,5	0,5
Christiania By			1761	284	679	1082	15,5	16,6	15,0	26,1	26,5	23,6	3,6	3,7	3,4
Akershus	Amt		965	141	382	583	14,6	13,5	16,1	24,2	20,9	24,7	1,2	1,0	1,3
Smaalenenes	—		971	103	542	429	10,6	12,8	11,4	24,0	28,2	25,3	1,0	1,3	1,1
Buskeruds	—		1150	178	417	733	15,5	15,4	16,7	24,3	22,3	22,2	1,7	1,5	1,6
Jarlsberg-Laurvigs	—		905	97	451	454	10,7	16,0	14,6	21,4	27,8	22,5	1,1	1,4	1,1
Hedemarkens	—		821	99	402	419	12,1	10,9	12,1	23,6	19,1	21,8	0,8	0,6	0,7
Christians	—		678	71	206	472	10,5	9,3	9,9	15,1	13,5	14,0	0,6	0,5	0,6
Bratsbergs	—		883	156	318	565	17,7	16,3	20,4	27,6	23,3	26,8	1,8	1,6	1,8
Nedenæs	—		721	114	335	386	15,8	19,3	17,2	29,5	33,6	24,0	1,5	1,9	1,3
Lister-Mandals	—		734	158	269	465	21,5	20,6	18,7	34,0	32,6	28,1	2,0	1,7	1,6
Stavangers	—		828	165	360	468	19,9	20,4	19,4	35,3	31,9	32,7	1,4	1,4	1,4
Søndre Bergenhus	—		545	49	213	332	9,0	9,5	10,9	14,8	15,9	16,7	0,4	0,4	0,4
Bergens By			865	135	316	549	15,6	13,8	17,9	24,6	20,1	24,8	3,9	3,5	3,4
Nordre Bergenhus	Amt		389	47	125	264	12,1	7,8	7,0	17,8	11,0	13,5	0,5	1,4	0,4
Romsdals	—		614	69	265	349	11,2	10,6	10,6	19,8	20,7	18,4	0,6	0,6	0,5
Søndre Trondhjems	—		993	149	335	658	15,0	14,5	17,0	22,6	20,3	24,1	1,3	1,1	1,2
Nordre	—		534	51	198	336	9,6	13,3	12,0	15,2	21,0	19,7	0,6	0,9	0,7
Nordlands	—		596	50	265	331	8,4	10,8	9,1	15,1	17,9	16,0	0,5	0,5	0,4
Tromsø	—		284	49	117	167	17,3	13,4	9,1	29,3	21,1	17,5	0,9	0,6	0,4
Finmarkens	—		154	17	62	92	11,0	6,5	12,3	18,5	13,4	21,5	0,7	0,5	1,1

Tabel XXIII (se Side XXVI—XXIX) giver en Oversigt over de af Lægerne udførte **chirurgiske Operationer** med disses Fordeling paa Sygehus eller udenfor disse i de forskjellige Amter. Det bemærkes, at der som oftest ikke er meddelt Opgaver over Antallet af opererede Individer, men kun Operationernes Antal.

Anmærkninger til Liste over chirurgiske Operationer med Angivelse af Indikationer og Udfald, forsaavidt disse ere opgivne.

Amputation af Overarmen. Paa Sygehus, Indikation: Fractura comminuta 1 (død); Vulnus dilaceratum

1 (heldigt Udfald). Udenfor Sygehus: Indikation: Fractura et Gangraena 1 (heldigt Udfald).

Amputation af Underarmen. Paa Sygehus, Indikation: Vulnura 2 (heldigt Udfald); Vulnus sclopetarium 1 (død); Contusio manus 1 (heldigt Udfald); Arthroace manus 1 (heldigt Udfald); Sarcoma antibrachii 1 (heldigt Udfald); Gangraena 1 (heldigt Udfald). Udenfor Sygehus, Indikation: Vulnus dilaceratum 1 (heldigt Udfald).

Amputation af Laaret. Paa Sygehus, Indikation: Fractura comminuta complicata 3, (to heldigt, et dødeligt Udfald); Arthroace genu 3 (to heldigt, et dødeligt

**Oversigt over Antallet af Sindssyge forpleiede for Amtskommunens Regning og over
Amtskommunernes omtrentlige Udgifter til disses Forpleining og
Medicinalvæsenet i det Hele*).**

Tabel XX.		I 1876 for Amtskommunens Regning forpleiede Sindssyge.		Amtskommunens Udgifter til de Sindssyges Forpleining i 1876 eller 1876—77.				Amtskommunens Udgifter til Medicinalvæsenet i det Hele i 1876 og 1876—1877.			Beregnet Befolkning ved Aarets Midte.
		Ialt.	Deraf paa Asyler.	Ialt		Gjennemsnitlig for hver Sindssyg.		Ialt.		Gjennemsnitlig for hvert Individ af Befolkningen.	
				Kr.	Øre.	Kr.	Øre.	Kr.	Øre.		
Akershus	Amt.	135	51	34864	70	258	25	55792	97	Kr. 0, 48	116000
Smaalenenes	—	122	29	29012	55	237	79	44380	80	0, 41	108300
Buskeruds	—	125	31	22784	37	182	27	37467	55	0, 37	102600
Jarlsberg-Laurvigs	—	89	20	25290	60	284	16	29986	93	0, 34	89600
Hedemarkens	—	135	39	30509	31	225	25	49149	64	0, 41	120500
Christians	—	170	50	33584	86	197	56	48072	3	0, 42	116000
Bratsbergs	—	175	33	32700	-	186	86	55838	-	0, 67	84400
Nedenæs	—	103	35	29400	-	285	43	35100	-	0, 46	76200
Lister-Mandals	—	117	35	27244	41	232	85	33015	55	0, 43	77400
Stavangers	—	87	40	21491	75	247	02	28536	12	0, 25	114700
Søndre Bergenhus	—	141	27	-	-	-	-	-	-	- -	122000
Nordre —	—	122	30	27823	-	228	06	41551	-	0, 48	86500
Romsdals	—	135	57	28440	30	210	67	42418	22	0, 36	117600
Søndre Trondhjems	—	165	59	31605	35	191	55	37006	3	0, 32	117500
Nordre —	—	153	52	21242	-	138	83	37674	35	0, 46	82200
Nordlands	—	101	53	25898	33	250	47	55167	97	0, 63	104300
Tromsø	—	35	22	6000	-	171	42	26677	48	0, 49	54400
Finmarkens	—	39	13	6461	73	165	69	26839	85	1, 09	24700

*) Ovenstaaende Opgaver omfatte kun Amternes Landdistrikter. For Nordlands, Tromsø og Finmarkens Amter, hvor Udgifterne tildels bestredes af Medicinalfondet, komme Udgifterne forsaavidt ogsaa Byerne samt fremmede Fiskere tilgode.

1) Medicinalfondets Nettoudgift i Aaret.

Udfald ved Pyæmi); Sarcoma tibiæ 1 (heldigt Udfald); Osteomyelitis 1 (heldigt Udfald); Vulnus dilaceratum 1 (heldigt Udfald); Periostitis 1 (heldigt Udfald). Udenfor Sygehus. Vulnus dilaceratum 1 (heldigt Udfald).

Amputation af Læggen. Paa Sygehus, Indikation: Arthroce pedis 4 (heldigt Udfald); Caries 3 (to heldigt, et uopgivet Udfald); Fractura comminuta complicata 2 (heldigt Udfald); Ulcera cruris 2 (heldigt Udfald); Gangraena 2 (heldigt Udfald), Congelatio 2 (heldigt Udfald); Epithelioma 1 (heldigt Udfald); Sarcoma 1 (heldigt Udfald). Udenfor Sygehus: Indikation: Vulnus dilaceratum 1 (heldigt Udfald); Arthroce pedis 1 (heldigt Udfald).

Amputation af Foden. Paa Sygehus: Indikation: Vulnus 1 (heldigt Udfald).

Amputation af Mellemfoden. Paa Sygehus: Indikation: Arthroce 1 (heldigt Udfald).

Symes, Choparts og Pirogoffs Operationer udførtes paa Sygehus, af hver 1 Operation, indicerede ved Arthroce pedis, alle med heldigt Udfald.

Exartikulation af Haanden. Udenfor Sygehus: Indikation: Vulnus dilaceratum et Contusio manus 1 (heldigt Udfald).

Resektion. Paa Sygehus: Indikation: Cancer maxillae superioris 6 (et helbredet, tre bedrede, et uhelbredet Tilfælde, et uopgivet Udfald); Cancer maxillae inferioris 1, Fibroma maxillae inferioris 1. Sarcoma maxillae inferioris 1 (alle heldigt Udfald); Arthroce cubiti 1, Arthroce manus 1 (begge tilbageliggende); Arthroce coxae 5 (dødeligt Udfald); Arthroce genu 1 (heldigt

Liste over Dødsfald af

Tabel XXI. Kræftens Sæde.	Tilsammen i Riget.	Kjøn:			Alder.																			
		Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.	
					M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Universel	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hoved:																								
Hoved og Krop	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigt	11	3	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-	1
Ansigt og Tungen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigt og Underliv	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tinding og Øieregioner	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Øieæblet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Øienhulen	5	3	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Kindet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Øret	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Spytkjertelregionen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Næsen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Læberne	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Underlæben	5	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Underlæben og Hagen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Munden	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tungen	13	7	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	-	-	-	4	1
Tungen og Læben	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overkjæven	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	1	-
Underkjæven	6	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Kjæven	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernen	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Halsen:																								
Halsen	4	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Struben	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Næse-Svælgpartiet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Svælget	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Spiserøret	6	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Brystet:																								
Brystet	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Brystkjertel	38	1	32	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	8	-	8	-	2	-
Brystkjertel og Hofte	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Mediastinum	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Underlivet:																								
Navlen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Underlivet	17	3	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-	-	-	1	4
Mavesækken	300	145	80	75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5	3	25	13	47	20	33	27
Mavesæk og Underliv	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— og Lever	8	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1
— og Æggestok	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pylorus og Pancreas	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Endetarm	16	4	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	2	1	4	-
— og Lyskekjertler	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— og Blærehals	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— og Skede	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lever	36	15	13	8	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	3	1	4	3	4	4
— og Nyrer	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyrer	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Urinblære	4	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Intestina	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-
Lateris	514	220	179	117	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	2	2	8	13	36	30	60	41	52	48

Kræft i Aaret 1876.

[illegible] c^*

Tabel XXI (Forts.). Kræftens Sæde.	Tilsammen i Riget.	Kjøn :			Alder.																			
		Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.	
					M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.		
Transport	514	220	179	117	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	2	2	8	13	36	30	60	41	52	48
Peritoneum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Bækkenben	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Helligbenet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Testikel	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-
Penis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Kjønssdele	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Æggestok	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Livmoder	41	-	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	7	-	8	-	7
— og Oment	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— og Skeden	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skeden	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
Den store Skamlæbe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Ydre kvindelige Kjønssdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Lysken	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-
Extremiteterne:																								
Laarbenet	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Knæet	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knæhasen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Læggen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Huden paa Ryggen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ben	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	589	229	241	119	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	2	3	8	18	41	40	63	56	53	58
Uopgivet Sæde	36	2	1	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	625	231	242	152	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Udfald); Arthroace pedis 3 (to heldigt Udfald, hos en foretoges senere Amputatio cruris). Udenfor Sygehus: Indikation: Cancer maxillae superioris 1, Phalanx digiti luxata 1, (begge heldigt Udfald).

Borttagelse af Brystkjertelen. Paa Sygehus: Indikation: Cancer mammae 11 (otte heldigt Udfald, et dødeligt, to udskrevne i Bedring). Udenfor Sygehus: Indikation: Cancer mammae 9.

Borttagelse af Kræft i andre Organer. Paa Sygehus er Kræftens Sæde opgivet saaledes. Cancer melanodes capitis 1, Cancer linguae 2, Cancer regionis parotideae 1, Sarcoma maxillae inferioris 2 (alle heldigt Udfald); Cancer uteri 4 (tre bedrede, en død); Cancer vulvae 1 (tilbageiggende); Cancer praeputii 1 (heldigt Udfald). Udenfor Sygehus. Kræftens Sæde: Cancer faciei 5, Cancer cavitatis oris 2, Cancer linguae 4, Cancer canthi interni oculi 1, Cancer orbitae 1, Cancer nasi 1, Cancer nuchae 1, Cancer colli 1, Cancer pectoris 1, Cancer brachii 2, Sarcoma brachii 1, Cancer volae manus 2, Cancer

digitorum 2, Cancer reg. lumbalis 1, Cancer cruris 1, Cancer uteri 1, Cancer labii majoris 1.

Borttagelse af andre Svulster. Svulstens Art opgives saaledes: Paa Sygehus: Fibroma 3, Lipoma 2, Adenoma 1, Ranula 1, Tumor glandulosus 1, Tumor cysticus 1, Exostosis 1. Udenfor Sygehus: Tumores sebacei 32, Lipoma 30, Tumores cystici 16, Tumores glandulosi 11, Fibroma 8, Papilloma 5, Angioma 4, Ranula 2, Chondrom 1, Epulis 1, desuden er Sædet angivet i følgende Tilfælde: Tumor faciei 1, Tumor labii oris 1, Tumor palati duri 1, Tumor pharyngis 1, Tumor vaginae 1, Tumor genitalium mulierum 1.

Thoracocentese ved Empyem ved Incision. Paa Sygehus: i et Tilfælde dødeligt Udfald. Udenfor Sygehus: i 5 Tilfælde opgivet heldigt Udfald, i 2 Tilfælde dødeligt.

Paracentese af Brystet. Udenfor Sygehus: ved Pleurit hos 5 Personer, hvoraf i et Tilfælde angives dødeligt Udfald. 3 Gange Paracentese gjentaget hos 1

						Uopgiven Alder.		Uopgivet Kjøen og Alder.	Fordeling paa Amter.																				
70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.					Christiania By.	Akershus.	Smaalene.	Buskerud.	Jarlsberg-Laurvig.	Hedemarken.	Christian.	Bratsberg.	Nedenæs.	Lister-Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergens By.	Nordre Bergenhus.	Romsdal.		Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finnmarken.
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.															Søndmøre.	Nordmøre, Romsdal.						
36	20	4	2	-	-	18	21	117	48	35	19	40	26	42	42	34	11	24	25	17	17	23	6	11	36	27	21	6	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	16	-	7	3	1	3	-	-	7	1	2	1	-	1	-	2	-	2	5	6	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
37	24	4	2	-	-	18	40	119	61	44	22	44	27	45	51	36	14	25	26	19	17	27	6	14	44	35	22	6	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7	4	10	2	4	1	-	-	-	-	2	1	-	1	-	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	119	62	51	26	54	29	49	52	36	14	25	26	21	18	27	7	14	47	35	22	6	4

Person og 9 Paracenteser tilsammen angives udførte hos 2 Personer.

Paracentese at Underlivet. Udenfor Sygehus udførtes 5 Gange hos 2 Personer, 4 Gange hos 2 Personer, og 2 Gange hos 4 Personer.

Aabning af Peritonealhulheden foretoges ved Peritonit. Udfaldet dødeligt.

Hysterotomi med dobbelt Ovariotomi endte dødelig.

Ovariotomi. Paa Sygehus: 5 Tilfælde endte dødeligt, et Tilfælde havde heldigt Udfald. Udenfor Sygehus: Tilfældet havde heldigt Udfald.

Punction af Ovarialsvulst. Paa Sygehus: 2 Gange hos 1. Udenfor Sygehus: 4 Gange hos 2, 3 Gange hos 2, 2 Gange hos 2.

Borttagelse af Polyper i andre Organer end Livmoderen. Polypens Sæde angivet: i Næsen 58, i Øret 15, i Svælget 1.

Underbinden af Arterier. Paa Sygehus: Arteria brachialis 1 Gang, Arteria radialis 3 Gange. Udenfor

Sygehus: Arteria brachialis 1 Gang, Arteria radialis 3 Gange, Arteria iliaca externa, Arteria cruralis (dødeligt Udfald), Arteria tibialis antica, Arteria tibialis postica af hver 1 Gang.

Transfusion foretoges paa Grund af Blødning efter Fødselen. Konen døde 7 Timer efter.

Neurotomi udførtes af Nervus infraorbitalis dextra og og Nervus mentalis hos samme Person.

Operation for Ledemus havde heldigt Udfald.

Tenotomi: Paa Sygehus: Musculus biceps femoris 2, Tendo Achilles 1, Ligamentum laterale externum genu 1. Udenfor Sygehus: Tendo Achilles 5.

Luxationer. Følgende Luxationer ere reponerede Antal Gange: Paa Sygehus: Luxatio humeri 1, Luxatio antibrachii 4, Luxatio pollicis 1, Luxatio femoris 1. Udenfor Sygehus: Luxatio maxillæ inferioris 3. Luxatio claviculae 2, Luxatio humeri 92, Luxatio antibrachii 18, Luxatio humeri et antibrachii 4, Luxatio ulnae 2, Luxatio radii 3, Luxatio manus 3, Luxatio pollicis 6,

Tabel XXIII.

Operationer.	Hele Riget.			Fordeling paa Amterne.															
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	Christiania By.		Akershus.		Smaalene.		Buskerud.		Jarlsberg-Laurvig.		Hedemarken.	Christians.		Bratsberg.		Nedenæs.
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Amputation af Overarmen.....	4	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Underarmen.....	11	8	3	3	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
— - Laaret.....	13	12	1	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— - Læggen.....	21	18	3	10	-	1	-	3	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-
— - Foden.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Mellemfoden.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Symes Operation.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pirogoffs —.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Choparts —.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exartikulation af Haanden.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Amputationer eller Exartikulationer af Fingre eller Tæer..	137	24	113	2	5	1	2	3	13	1	4	-	5	17	-	2	1	3	6
Resektioner.....	23	20	3	19	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Borttagelse af Brystkjertelen...	36	12	24	9	7	-	-	-	6	1	1	-	-	3	-	-	-	2	1
— - Læbekraft.....	80	14	66	2	2	-	-	-	3	-	2	-	2	3	-	5	1	8	11
— - Kraft i andre Organer.....	52	16	36	11	6	-	-	-	2	-	3	-	1	5	-	2	2	3	3
Borttagelse af andre eller ikke nøiere betegnede Svulster...	219	26	193	14	24	1	5	1	12	-	14	-	16	11	-	3	-	14	14
Borttagelse af Tonsillerne.....	92	1	91	1	43	-	-	-	6	-	3	-	-	11	-	5	-	-	-
— - indgroede Negle..	24	-	24	-	1	-	-	-	-	-	8	-	-	1	-	1	-	-	2
Thoracocentese ved Empyem (Incision).....	21	3	18	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1	3
Paracentese af Brystet.....	34	3	31	-	7	3	-	-	2	-	1	-	2	3	-	4	-	-	-
— - Underlivet.....	106	13	93	-	5	8	7	-	1	-	10	-	16	13	-	17	1	6	3
Aabning af Peritonealhulheden ved Peritonit.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Enterotomi.....	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hysterotomia med Ovariotomi...	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ovariotomi.....	7	6	1	6	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Punktion af Ovarialsvulst.....	42	4	38	4	3	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	4	-	1	1
Operation af Livmoderpolyper..	26	4	22	-	10	-	-	-	1	-	1	-	-	3	-	-	1	2	1
— - andre Polyper.....	93	1	92	-	29	-	6	-	5	-	3	-	2	11	-	10	-	1	5
— for Struma.....	9	-	9	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5	-	-	-
Underbinding af Arterier.....	14	5	9	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-
Operation for Nævi, Teleangiectasi — - Hæmorrhoider.....	30	1	29	1	4	-	1	-	-	-	4	-	1	3	-	-	-	-	2
Transfusion.....	25	-	25	-	19	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Neurotomi.....	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Hygroma patellae	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Punktion af Knæet.....	29	6	23	2	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	4
Operation for Ledemus.....	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tenotomi.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forceret Ledbevægelse.....	25	9	16	4	7	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Reposition af Luxationer.....	5	2	3	2	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Perforation af Membrana Tympani	218	8	210	6	-	-	6	-	10	-	24	-	17	18	-	13	-	23	9
Aabning af Processus mastoideus	12	-	12	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plastiske Operationer.....	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Hæmund.....	4	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - spaltet Gane.....	35	8	27	4	7	-	-	-	4	-	3	-	-	-	-	-	-	2	3
Tracheotomi.....	7	5	2	4	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Vandbrok.....	4	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Borttagelse af Testikel.....	184	15	169	6	13	-	-	2	12	-	14	-	9	13	-	11	-	15	4
Herniotomi.....	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reposition af indeklemmt Brok...	18	10	8	6	1	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-
Punktion af Blæren.....	92	5	87	3	3	-	3	-	-	-	10	-	11	4	-	-	-	1	3
Lateris	1772	271	1501	134	219	14	34	14	91	4	121	1	85	126	-	89	9	82	75

tioner i 1876.

Fordeling paa Amterne.																Operationer.						
Lister-Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.		Bergens By.		Nordre Bergenhus.		Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.			Nordland.		Tromsø.		Finmarken.	
Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	5	-	12	3	4	3	18	4	6	6	3	-	3	2	3	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	3	-	-	6	4	1	1	1	3	-	4	4	6	2	1	-	4	-	1	-	1	
-	2	1	1	3	-	1	2	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	5	-	15	6	3	19	3	1	12	-	15	2	-	3	2	1	3	-	-	-	-	
-	1	-	7	1	-	3	-	-	2	-	6	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	3	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	2	-	1	3	1	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	3	3	-	1	-	3	-	1	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	2	-	-	-	-	1	2	-	3	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	2	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	3	-	1	3	-	1	-	-	2	1	7	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	3	-	1	3	-	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	1	-	-	5	1	1	-	3	-	2	1	1	-	-	-	2	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	5	-	13	9	-	7	10	-	7	-	7	2	13	-	7	-	7	-	5	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	1	2	-	-	2	-	-	1	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	6	2	8	6	1	13	13	1	11	1	8	2	2	-	10	-	-	-	-	1	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	8	-	8	2	-	3	4	-	10	-	5	1	2	1	4	-	2	-	4	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	45	10	71	55	25	71	67	12	68	8	89	17	41	15	34	4	22	3	12	-	-	

Tabel XXIII (Forts.).

Operationer.	Hele Riget.			Fordeling paa Amterne.															
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	Christiania By.		Akershus.		Smaalene.		Buskerud.		Jarlberg-Laurvig.		Hede-	Christian.	Bratsberg.		Nedenes.	
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	
Transport	1772	271	1501	134	219	14	34	14	91	4	121	1	85	126	-	89	9	82	75
Oper. for Ectopia vesicae.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Phimosis.....	7	1	6	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Paraphimosis.....	14	-	14	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	1	-
— - Strictura urethrae....	7	2	5	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Ruptura perinaei.....	3	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Strictura ani.....	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fissura ani.....	11	-	11	-	2	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fistula ani.....	9	4	5	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
— - Imperforatio hyminis..	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Atresia vaginae.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fistula vesico-vaginalis	14	11	3	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fistula vesico-utero-																			
vaginalis.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Incision af canalis colli uteri...	3	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reposition af Inversio uteri....	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Necrotomier.....	69	18	51	10	3	-	1	-	6	1	3	-	-	3	-	1	-	5	5
Tilsammen	1928	312	1616	154	230	14	35	17	105	5	126	1	85	130	-	94	10	90	80
Øienoperationer.																			
Borttagelse af Øieæblet.....	23	11	12	6	-	-	-	1	5	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-
Extractio cataractae.....	50	5	45	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Do. do. (Liebreichs Operation)...	22	22	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Do. do. (Graefes —)...	9	5	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3
Discisio cataractae.....	9	4	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Extractio lentis.....	2	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Iridectomia.....	126	18	108	11	3	-	-	2	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	3
Iridotomia.....	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Prolapsus iridis..	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Punktion af Cornea.....	26	2	24	2	-	-	-	-	-	-	2	-	4	-	-	-	-	-	1
Sæmisch Operation ved Abscessus	12	5	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
corneae.....																			
Abrasio corneae.....	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tatovering af Cornea.....	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operat. for Keratoconus.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Staphylom.....	7	1	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— - Pterygium.....	7	1	6	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Skjelen og Tenotomier	24	-	24	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Ptosis.....	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Chalazion.....	6	-	6	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
— - Entropium.....	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Ectropium.....	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blepharoplastik.....	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Canthoplastik.....	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tarsoraphi.....	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oper. for Stenose i Taareveiene	174	-	174	-	4	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	6	3
— - Fistel i —	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Do. f. Blenorrhoea sacci lacrymalis	26	3	23	2	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	18
Borttag. af Svulster i Conjunktiva	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Do. do. i Øienhulen og Øiet....	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Do. do. paa Øienlaagene.....	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Tilsammen	581	78	503	59	11	-	-	5	18	2	4	-	9	-	1	-	3	7	40
Chirurgiske og Øienoperationer																			
Tilsammen.....	2509	390	2119	213	241	14	35	22	123	7	130	1	94	130	1	94	13	97	120

Fordeling paa Amterne.																				Operationer.			
Lister-Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.		Bogens By.		Nordre Bergenhus.		Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.				Finnmarken.	
Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.			Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
1	45	10	71	55	25	71	67	12	68	8	89	17	41	15	34	4	22	3	12	Transport.			
-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	Operation for Ectopia vesicae.		
-	3	-	1	1	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	Do. for Phimosis.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Paraphimosis.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Strictura urethrae.		
-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Ruptura perinaei.		
-	1	-	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Strictura ani.		
-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Fissura ani.		
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	Do. for Fistula ani.		
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Imperforatio hyminis.		
-	-	-	-	-	1	1	-	5	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	Do. for Atresia vaginae.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Fistula vesico-vaginalis.		
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Fistula vesico-utero-vagi- nalis.		
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	Incision af canalis colli uteri.		
-	1	-	-	-	3	8	-	1	3	2	11	-	1	1	-	-	-	-	-	-	Reposition af Inversio uteri.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Necrotomier.		
1	51	10	79	57	30	92	67	18	74	10	105	17	43	18	36	4	25	3	12	Tilsammen.			
-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	Øienoperationer.		
-	-	1	-	-	-	32	-	1	6	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	Borttagelse af Øieæblet.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	Extractio cataractae.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. do. (Liebreichs Operation).		
-	-	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. do. (Graefes —).		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Discisio cataractae.		
-	-	-	1	-	2	82	4	-	3	-	9	-	-	1	-	-	-	-	-	-	Extractio lentis.		
-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Iridectomy.		
-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Iridotomia.		
-	-	-	-	-	-	6	10	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Operation for Prolapsus iridis.		
-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Punktion af Cornea.		
-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Sæmisch Operation ved Abscessus corneae.		
-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Abrasio corneae.		
-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Tatovering af Cornea.		
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Operation for Keratoconus.		
-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Staphylom.		
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Pterygium.		
-	-	-	-	-	-	18	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Skjelen og Tenotomier.		
-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Ptosis.		
-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Chalazion.		
-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Entropium.		
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Ectropium.		
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Blepharoplastik.		
-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Canthoplastik.		
-	-	-	6	2	-	142	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Tarsoraphi.		
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Oper. for Stenose i Taareveiene.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. for Fistel i do.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. f. Blenorrhoea sacci lacrymalis.		
-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Borttag. af Svulster i Conjunktiva.		
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. do. i Øienhulen og Øiet.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. do. paa Øienlaagene.		
-	1	1	10	3	2	343	18	1	12	-	27	3	-	1	-	-	-	-	-	-	Tilsammen.		
1	52	11	89	60	32	435	85	19	86	10	132	20	43	19	36	4	25	3	12	Chirurgiske og Øienoperationer Tilsammen.			

Luxatio digitorum aliorum 3, Luxatio astragali 1, Luxatio hallucis 1, Luxatio digitorum pedis 2.

Plastiske Operationer. Paa Sygehus: Rhinoplastik 1 med heldigt Udfald. Udenfor Sygehus: Cicatrix volae manus 3 hos samme Person.

Tracheotomi: Indikation: Cancer laryngis 1, død 4 Maaneder efter; Tuberculosis laryngis 1, Udfald uopgivet; Angina membranacea 1, død; Oedema glottidis acuta 1, død.

Operation for Vandbrok. Paa Sygehus: Punktion med paafølgende Jodinjektion 7 Gange, Carbolsyreinjektion (1°/holdig) 1 Gang. Udenfor Sygehus: Punktion

med paafølgende Jodinjektion 68 Gange, Carbolsyreinjektion 3 Gange, Radikaloperation 8 Gange.

Herniotomi. Paa Sygehus: 3 heldigt, 6 dødeligt Udfald. Udenfor Sygehus: 2 heldigt, 4 dødeligt Udfald.

Operation for **Strictura urethrae.** Paa Sygehus ved Urethrotomia externa 2, i et Tilfælde heldigt, det andet tilbageliggende. Udenfor Sygehus: i 4 Tilfælde ved successiv Dilatation.

Operation for Atresia vaginae udførtes som Vagina-dannelse med heldigt Resultat.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte 875, hvis Art og Fordeling paa Stifterne sees af Tabel XXIV.

Af Lægerne udførte obstetriciske Operationer i 1876.

Tabel XXIV.		Samlet Antal Børnel- kvinder.	Samlet Antal Operationer.	Forhold i pCt.	Tang- forløsning.	Vending.	Udtrækning paa Bækken- enden.	Perforation.	Embryotomi.	Partus præ- maturus arti- ficialis.	Efterbyrds- Operationer.
Riget		59476	875	1,47	¹⁾ 601	91	37	24	11	²⁾ 15	96
Christiania	Stift	17627	297	1,68	188	37	15	10	3	9	35
Hamars	—	7327	67	0,91	53	4	3	2	-	-	5
Christiansands	—	11187	235	2,10	166	27	8	2	4	5	23
Bergens	—	8012	139	1,73	98	17	6	4	3	-	11
Trondhjems	—	8165	88	1,08	69	5	2	1	1	-	10
Tromsø	—	6658	49	0,74	27	1	3	5	-	1	12

¹⁾ Deraf 9 Tvillingforløsninger, altsaa 592 Fødende.

²⁾ Deraf 2 Tvillingfødelser, altsaa 17 Børn.

Tabel XXV (se næste Side) viser Operationernes Udfald for Mødre og Børn.

Af Tabellerne XXVI—XXXI (se Side XXXI—XXXIII) sees Udfaldet af udførte Tangforløsninger, Vendinger, Udtrækning paa Bækkenenden, Perforation, Embryotomi, Partus præmaturus artificialis efter de forskellige Indikationer.

Antallet af **Fødte og Døde** vil sees af Tabel XXXII (se Side XXXIV), der er Uddrag af Presternes Opgaver over Døbte og Begravede.

Antallet af **Fødte** (fraregnet Dødfødte) udgjorde 58 229, og der var for hele Riget et Overskud af 23 622 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 59,43. I 1876 var der 1 942 Fødte flere end i 1875 (56 287), 3 301 flere end i 1874 (54 928), 5 248 flere end i 1873 (52 981) og 5 843 flere end i 1872 (52 386).

Tabel XXXIII (se Side XXXIV) viser Antallet af Tvilling- og Trillingfødsler og enkelte Forhold af Dødfødte.

Antallet af **Døde** i Riget og dets Stifter i Tiaaret 1876—1867 sees af Tabel XXXIV (se Side XXXV).

I Lægernes Dødslistes opgives Dødsårsagerne for 15 391 eller 44,47 pCt. af samtlige i 1876 indtrufne Dødsfald og 46,16 pCt. af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald (33 338).

De af Lægerne opgivne Dødsårsagers Forhold (i pCt.) til samtlige indtrufne Dødsfald i de enkelte Distrikter sees af Tabel XXXV (se Side XXXVI).

De af Lægerne opførte Dødsårsager ere sammenstillede i den i Slutningen af den almindelige Oversigt indtagne Tabel XLI, hvilken tillige viser Dødsårsagernes Fordeling paa Stifterne samt Fordeling paa Alder og Kjøen.

Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn.

Tabel XXV.	Mødre.			Børn.		
	Antal, for hvilke Udfald er meddelt.	Deraf Døde.	Forhold i pCt.	Antal, for hvilke Udfald er meddelt.	Deraf vare Dødfødte.	Forhold i pCt.
Tangforløsning.....	562	25	4,4	585	123	21,0
Vending.....	76	16	21,1	84	57	67,9
Udtrækning af Bækkenenden.....	34	1	2,9	34	12	53,3
Perforation.....	23	8	34,8	-	-	-
Embryotomi.....	10	4	40,0	-	-	-
Partus præmaturus artificialis.....	14	1	7,1	17	10	58,8
Efterbyrdsoperation.....	72	10	13,9	-	-	-

Udfald af Tangforløsninger for Mødre og Børn — efter de forskellige Indikationer.

Tabel XXVI.		Mødre.			Børn.		
Indikation.	Ialt udførte Tangfærløs- ninger.	Antal, for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf Døde.	Forhold i pCt.	Antal, for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf vare Dødfødte.	Forhold i pCt.
Langsom Fødsel, utilstrækkelige eller smertefulde Veer.	1) 464	433	2) 11	2,5	452	3) 70	15,5
Bækkensneverhed.	54	52	4) 4	7,7	54	5) 20	37,0
Barselkrampe.	19	19	6) 5	26,3	19	5	26,3
Fremfald af Navlesnoren.	12	11	-	-	12	8	66,7
Issefødsel med Panden fortil.	5	5	-	-	5	2	40,0
Ansigtsfødsel.	4	4	7) 1	25,0	4	8) 2	50,0
Skjæv Fosterstilling.	3	3	-	-	3	2	66,7
Stort Foster.	3	3	-	-	3	1	33,3
Hydrocephalisk Fosterhoved.	3	3	-	-	3	2	66,7
Udtømmelse af den Fødendes Kræfter.	2	2	-	-	2	-	-
Fare for Fostrets Liv.	2	2	-	-	2	-	-
Arm ved Siden af Hovedet.	2	2	9) 1	50,0	2	2	-
Fastsiddende sidstkommende Hoved.	2	2	-	-	2	2	-
Ueftergivelighed af Os coccygis.	10) 2	-	-	-	2	2	-
Hjertefeil hos Moderen.	1	1	-	-	1	-	-
Livmoderbristning.	1	1	11) 1	-	1	1	-
Strictur af Modermunden.	1	1	12) 1	-	1	1	-
Polyp i Skeden.	1	1	-	-	1	-	-
Fibroid i Livmoderen.	1	1	-	-	1	1	-
Kræftsvulst i Endetarmen.	1	1	-	-	1	-	-
Ascites hos Fostret.	1	1	-	-	1	1	-
Uopgiven Indikation.	17	14	13) 1	7,1	13	1	7,7

¹⁾ Deraf 8 Tvillingforløsninger (dødeligt Udfald for begge Tvillinge ved fire Tvillingfødsler, heldigt ved fire). ²⁾ Dødsårsag: Barsel-feber 8, Tetanus 1, Livmoderblødning 1, Collaps 1. ³⁾ Af disse var en 1ste Tvilling Misfoster. — 1 Gang forløstes sidstkommende Hoved. — 2 anføres som tidligere afdøde (deraf et forraadnet). ⁴⁾ Dødsårsag: Barsel-feber 3; — ikke næiere anført (Dystoki) for 1. ⁵⁾ Heraf i 1 Tilfælde Ansigtfødsel. ⁶⁾ Dødsårsag: Barselkrampe 4; — ikke næiere anført (Dystoki) for 1. ⁷⁾ Dødsårsagen ikke næiere anført (Dystoki). ⁸⁾ 1 allerede forraadnet. ⁹⁾ Dødsårsag: Emboli. ¹⁰⁾ Tvillingforløsning. ¹¹⁾ Livmoderbristning. ¹²⁾ Døds-årsag: Barsel-feber. ¹³⁾ Dødsårsag: Barsel-feber.

Udfald af Vending for Mødre og Børn — efter de forskellige Indikationer.

Tabel XXVII.	Indikation.	Ialt udførte Vendinger.	Mødre.			Børn.		
			Antal, for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf Døde.	Forhold i pCt.	Antal, for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf vare Dødfødte.	Forhold i pCt.
	Tverleie.....	63	54	¹⁾ 8	14,8	²⁾ 58	³⁾ 38	65,5
	Blødning og Placenta prævia.....	5	4	⁴⁾ 4	-	5	3	60,0
	Bækkensneverhed.....	4	3	-	-	3	2	66,7
	Ansigtspædsel.....	2	2	⁵⁾ 1	50,0	2	2	-
	Livmoderbristning.....	1	1	⁶⁾ 1	-	1	⁷⁾ 1	-
	Barselkrampe.....	1	1	-	-	1	1	-
	Fremfald af Navlesnor.....	1	1	-	-	1	1	-
	Skjævt Isseleie og fremfalden Arm.....	1	1	-	-	1	1	-
	Misfoster (Acephalus).....	1	1	-	-	(1)	(1)	-
	Uopgiven Indikation.....	12	8	⁸⁾ 2	25,0	11	⁹⁾ 7	63,6

¹⁾ Dødsårsag: Barselfeber 2, Livmoderblødning 1; — ikke næiere anført (Dystoki) fra 4; 1 var død før Operationen. ²⁾ En 2den Tvilling. ³⁾ To 1ste Tvilling og en 2den Tvilling. — Blandt de Børn, for hvilke Udfaldet ikke er anført, var en 2den Tvilling. ⁴⁾ Dødsårsag: Barselfeber 2, Livmoderblødning 1; — ikke næiere anført for 1. ⁵⁾ Dødsårsag: Livmoderblødning. ⁶⁾ Dødsårsag: Livmoderbristning. ⁷⁾ Sidstkomende Hoved forlöstes ved Tang. ⁸⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ⁹⁾ 3 opgives at være døde før Operationen.

Udfald af Udtrækning ved Bækkenendefødsel — efter de forskellige Indikationer.

Tabel XXVIII.	Indikation.	Ialt udførte Udtrækninger.	Mødre.			Børn.		
			Antal, for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf Døde.	(Forhold i i pCt.).	Antal, for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf vare Dødfødte.	Forhold i pCt.
	Utilstrækkelige Veer.....	15	13	-	-	13	5	38,5
	Sædeleie.....	9	9	-	-	¹⁾ 9	1	11,1
	Fremfald af Navlesnor.....	2	2	-	-	2	-	-
	Opslaet Arm.....	2	2	-	-	2	2	-
	Fare for Fostrets Liv.....	2	2	-	-	2	-	-
	Barselkrampe.....	1	1	-	-	1	-	-
	Livmoderbristning.....	1	1	²⁾ 1	-	1	1	-
	Fibrom i Livmoderen.....	1	1	-	-	1	-	-
	Ueftergivelige Fødselsdele.....	1	1	-	-	1	1	-
	Begyndende Tverleie.....	1	-	-	-	-	-	-
	Hydrocephalisk Foster.....	1	1	-	-	1	1	-
	Misfoster.....	1	1	-	-	1	1	-

¹⁾ Af de 8 Levendefødte opgives 4 at have været 2den Tvilling (1ste Tvilling forlöst ved Tang 2 Gange og ved Vending 2 Gange). — En 3die Trilling.

²⁾ Dødsårsag: Livmoderbristning.

De hyppigst opgivne Dødsårsager vare: Svindsot (2 182); Skarlagensfeber (1 927); Lungebetændelse (1 583); Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 1 170); Alderdomssvaghed (852); Kræft (625); akut Bronchit (613); Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 424); organisk Hjertesygdom (391); Nyre-

sygdom og Vatersot (tilsammen 382); Hjerneslag (357); Typhoidfeber (332); kronisk Bronchit (299); diphtherisk Svælgbetændelse (290); Strubehoste (234); Barselfeber (225); Peritonit (216); medfødt Svaghed (207).

Udførte Perforationer med Udfald for Mødrene efter de forskellige Indikationer.

Tabel XXIX.

Indikation.	Ialt udførte Perforationer.	Antal Mødre, for hvilke Udfaldet er opgivet.	Deraf Døde.
Bækkensneverhed . . .	13	13	¹⁾ 3
Begyndende Kollaps . .	3	3	²⁾ 1
Bækkensvulster ³⁾ . . .	2	2	⁴⁾ 1
Utilstrækkelige Veer . .	2	1	⁵⁾ 1
Eclamps, kron. Morb. Brighti	1	1	⁶⁾ 1
Livmoderbristning . . .	1	1	⁷⁾ 1
Fast indkilet Hoved, Arm ved Siden . . .	1	1	-
Hydrocephalisk Foster	1	1	-

- ¹⁾ Dødsarsag: Barselfeber 2, — ikke næiere anført (Dystoki) for 1.
²⁾ Døde uforløst — 3 Døgn's Fødselsarbeide.
³⁾ Udgaende fra Symphysis pubis 1 (dødeligt Udfald) og Symphysis sacroiliaca (1).
⁴⁾ Dødsarsag: Barselfeber.
⁵⁾ Do. Barselfeber.
⁶⁾ Do. Barselkrampe; døde i 7de Maaned.
⁷⁾ Do. Livmoderbristning.

Udførte Embryotomier med Udfaldet for Mødrene efter de forskellige Indikationer.

Tabel XXX.

Indikation.	Ialt udførte Perforationer.	Antal Mødre, for hvilke Udfaldet er opgivet.	Deraf Døde.
Forsømt Tverleie . . .	6	6	¹⁾ 2
Bækkensneverhed . . .	2	1	²⁾ 1
For stor Skulderbredde, Hovedet forløst med Tang	1	1	³⁾ 1
Decapitation af raudent Foster	1	1	-
Uopgivet Indikation . .	1	1	-

- ¹⁾ Dødsarsag: Barselfeber 1, — ikke næiere anført (Dystoki) for 1.
²⁾ Dødsarsagen ikke næiere anført (Dystoki).
³⁾ Dødsarsag: Barselfeber.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 242, hvoraf 129 vare Syns- og Obduktionsforretninger over Døde, 108 Undersøgelser og Erklæringer over Levende samt 5 til

Udfald af Partus præmaturus artificialis for Mødre og Børn efter de forskellige Indikationer.

Tabel XXXI.

Indikation.	Mødre.		Uopgivet Udfald.	Børn.	
	heldigt Udfald.	dødeligt Udfald.		levende.	Dødfødte.
Bækkensneverhed . . .	¹⁾ 12	-	-	²⁾ 6	³⁾ 8
Placenta prævia, Blødning	-	⁴⁾ 1	-	-	⁵⁾ 1
Barselkrampe	1	-	-	-	⁶⁾ 1
Ved de tidligere Fødsler dødfødte Børn	-	-	⁷⁾ 1	⁸⁾ 1	-

- ¹⁾ En IXpara; en VIpara (tidligere 2 Gange dødfødte Føstre, to Mutilationer og en Partus præmat. artific.).
²⁾ Deraf 2 Tvillingfødsler, i den ene af disse 2den Tvilling dødfødt. — 1 i 36te Uge.
³⁾ 3 i 36te Uge.
⁴⁾ Dødsarsag: Livmoderblødning.
⁵⁾ I 9de Maaned; levede 2½ Time.
⁶⁾ I 9de Maaned.
⁷⁾ Forløst ved Part. præm. artif. i 1874 med levende Barn, tidligere døde Føstre.
⁸⁾ I 37te Uge; døde 3 Dage gammelt.

Afgjørelse af Spørgsmaal i anden eller ikke opgivet Anledning. Tabel XXXVII (se Side XXXVII) viser disse Forretningers Gjenstand med Fordeling paa Rigets Stifter og Amter.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde i 1876 ifølge Embedslægernes Indberetninger 43 023 eller 76,2 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1874—1876; i 1875 var Antallet af Vaccinerede 46 917 eller 85,7 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1873—1875 og i 1874: 49 304 eller 92,3 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1872—1874. Procentforholdet af de i 1876 Vaccinerede til Middeltallet af de i Treaaret 1874—1876 levende Fødte vil sees af følgende Oversigt for Riget og dets enkelte Stifter (se Side XXXV).

Af **Sygehuse** findes 44 faste, nemlig: Rigshospitalet, der er klinisk Undervisningsanstalt, Diakonissehuset, 5 Sygehuse for Spedalske, 5 militære Sygehuse, 18 Amtssygehuse og 14 kommunale By-Sygehuse. Desuden findes flere mindre Sygehuse, der i Regelen kun benyttes under Fisketiden. Ved Rigets Strafanstalter er indrettet særskilte Sygeafdelinger. Fra flere Dele af Riget omtales Epidemilazaretter og ved Fattighus og Grubeværker indrettede Sygestuer. Antallet af Sindssygeasyler var 10, nemlig 2 Statsasyler, 6 kommunale Asyler og 2 private.

Antal Fødte og Døde i 1876.

Tabel XXXII.	Fødte.	Døde			Dødfødte ¹⁾ .	Omkomne paa voldsom Maade	
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barsel-seng.		ved ulykke-lige Hæn-delser.	ved Selvmord.
Riget	58229	34607	500	417	2038	1126	143
Christiania Stift	16769	10581	163	105	613	251	46
Hamars —	7224	3549	65	36	202	73	23
Christiansands —	10967	7313	89	76	357	248	19
Bergens —	8776	5154	68	77	348	163	22
Trondhjems —	7973	4619	65	56	298	144	15
Tromsø —	6520	3391	50	67	220	247	18
Christiania By	3158	1870	38	24	123	23	8
Akershus Amt	3796	2469	37	20	138	42	9
Smaalenenes —	3710	2320	31	29	111	51	12
Buskeruds —	3366	1886	35	22	135	42	8
Jarlsberg-Laurvigs —	2739	2036	22	10	106	93	9
Hedemarkens —	3897	1939	31	22	106	37	12
Christians —	3327	1610	34	14	96	36	11
Bratsbergs —	2629	1575	25	15	94	70	2
Nedenæs —	2205	1690	18	17	76	51	7
Lister-Mandals —	2307	1737	22	23	68	46	7
Stavangers —	3826	2311	24	21	119	81	3
Søndre Bergenhus —	3707	2219	26	33	156	70	8
Bergens By	1221	910	10	9	42	7	2
Nordre Bergenhus Amt	2449	1300	23	22	105	70	5
Romsdals —	3554	1864	30	25	126	68	10
Søndre Trondhjems —	3568	2059	25	24	121	50	7
Nordre —	2250	1421	19	20	96	42	5
Nordlands —	3564	1917	28	33	96	124	13
Tromsø —	1972	941	14	18	79	71	5
Finmarkens —	984	533	8	16	45	52	-

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Antallet af Tvilling- og Trillingfødsler og enkelte Forhold af Dødfødte.

Tabel XXXIII.		Antal Tvil- lingfødsler.	Antal Tril- lingfødsler.	Dødfødte og Døde i 1ste Døgn ¹⁾ .			Forholdet af Dødfødte (alene) til samtlige Fødte (Død- fødte medreg- nede) i pCt.
				Tilsammen.	Deraf		
					Dødfødte.	Døde i 1ste Døgn.	
Riget		767	12	2538	2038	500	3,38
Christiania	Stift	249	3	776	613	163	3,52
Hamars	—	95	2	267	202	65	2,72
Christiansands	—	131	3	446	357	89	3,15
Bergens	—	106	3	416	348	68	3,81
Trondhjems	—	104	1	363	298	65	3,60
Tromsø	—	82	-	270	220	50	3,26

¹⁾ Efter Dødfødteanmeldelserne.

Antal Døde i Tiaaret 1867—1876.

Tabel XXXIV.	1876.	1875.	1874.	1873.	1872.	1871.	1870.	1869.	1868.	1867.
Riget	34607	33949	32499	29808	29417	29567	28120	29534	31737	31708
Christiania Stift	10581	10039	9555	8473	7849	7889	8149	8403	9591	9640
Hamars —	3549	3738	3860	3498	3142	3293	3379	3371	3974	3952
Christiansands —	7313	6879	6377	6094	6287	6510	5425	6116	6666	6995
Bergens —	5154	5470	4890	4652	4398	4632	4056	4474	4026	4495
Trondhjems —	4619	4371	4576	4252	4595	4252	4229	3975	3887	3596
Tromsø —	3391	3452	3241	2839	3146	2991	2862	3195	3593	3030

Vaccinerede i Riget.

	Middeltal af levende Født i 1874—76.	Antal Vaccinerede i 1876.	Forhold i pCt.
Riget	56481	43023	76,2
Christiania Stift	15941	12004	75,3
Hamars —	7115	5458	76,7
Christiansands —	10746	6555	61,0
Bergens —	8662	7571	87,4
Trondhjems —	7696	5994	77,2
Tromsø —	6321	5491	86,9

I Tabel XXXIX gives en Oversigt over Antallet af de paa Sygehusene behandlede Syge, Behandlingens Udfald, Behandlingstid og Medikamentudgift.

I Tabel XL gives en Oversigt over de paa Sygehusene til Behandling indkomne Grupper af Sygdomstilfælde.

Antallet af **Apotheker** var 72 (hvoraf et oprettedes i indeværende Aar i Fredrikstad), nemlig 39 med reelt og 32 med personligt Privilegium samt 1, der er privilegeret Rigshospitalet som saadant; til 2 hørte Filialafdelinger (Stavangers og Finmarkens Amter). I Christiania Stift vare 25 Apotheker, i Hamars 6, i Christiansands 20, i Bergens 7, i Trondhjems 10 og i Tromsø Stift 4. Under Fisketiden var der i Nordlands Amt oprettet et Medikamentudsalg (i Kabelvaag). Foruden Apothekerne bestod Personalet af 110 Pharmaceuter (hvoraf 77 opgives examinerede og 10 at have fungeret som Provisorer) og 77 Disciple.

14 have bestaaet pharmaceutisk Examen i 1876.

Medicinalpersonalet. 28 examinerede Læger udgik fra Universitetet i 1876. Ifølge Fortegnelsen for samme Aar var Antallet af autoriserede Læger 500 (i 1875: 481),

hvoraf 192 vare bosatte i Christiania Stift, 47 i Hamars, 72 i Christiansands, 53 i Bergens, 58 i Trondhjems og 34 i Tromsø Stift; 14 havde fast Bopæl i Udlandet, og for 30 savnes Oplysning om Opholdsstedet. — 9 vare ansatte som Professorer og 1 som Stipendiat ved Universitetet, 1 Medicinaldirektør, 1 Fuldmægtig i Indredepartementets Medicinalafdeling, 1 Overlæge for den spedalske Sygdom, 5 Stadsfysici, 1 Stadslæge, 131 Distriktslæger (en Landfysikus), 2 Berglæger, 1 Fængselslæge, 1 Politilæge, 11 By- og Fattiglæger, 2 Direktører for Sindssygeasyler, 1 Direktør ved Rigshospitalet, 29 Læger ved Sygehuse, Fødselsstiftelser, Sindssygeasyler og Stiftelser for Spedalske, (desuden vare ansatte ved Sygehus 34 Læger, som tillige indehavde andre Stillinger), 1 Generalchirurg, 6 Brigadelæger, 36 Korpslæger, 15 Kompagnichirurger, 6 Marinelæger (hvoraf en Prosektor ved Universitetet) og 1 Assistent hos Rigshospitalets Prosektor; 2 indehavde civile Embeder udenfor Lægestanden. 236 Læger opføres uden fast Ansættelse.

Af **Tandlæger** fandtes efter Fortegnelsen for Aaret 1876: 30, hvoraf 4 uexaminerede (i 1875: 31). Af disse, der alle boede i Byer, vare 18 bosatte i Christiania Stift, 1 i Hamar, 6 i Christiansands Stift, 3 i Bergen, og 2 i Trondhjem; 1 bestod Tandlægeexamen.

Jordemoderexamen blev taget af 20 Elever ved Skolen i Christiania og 11 ved Skolen i Bergen. Efter Embedslægernes Indberetninger var der 641 Jordemødre (i 1875: 625), dels ansatte, dels privat praktiserende, nemlig 174 i Christiania Stift, 71 i Hamars, 103 i Christiansands, 108 i Bergens, 111 i Trondhjems og 74 i Tromsø Stifter.

Hjelpevaccinatorernes Antal udgjorde 614 (i 1875: 597), hvoraf 101 i Christiania Stift, 76 i Hamars, 114 i Christiansands, 113 i Bergens, 109 i Trondhjems og 101 i Tromsø Stifter.

Procentforhold mellem de af Lægerne opgivne
og de ialt indtrufne Døds-

Tabel XXXV.

Distrikt.	Dødsfald			Distrikt.	Dødsfald		
	ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
I. Christiania By	1870	1761	94,2	Holden	220	79	35,9
II. Akershus Amt:				Sauland	122	32	26,2
Høland	276	150	54,3	IX. Nedenæs Amt:			
Ullensaker	557	281	50,4	Arendal	86	66	76,7
Follo	395	145	36,8	Østre Nedenæs	643	332	51,6
Aker	1241	389	31,3	Vestre Nedenæs	603	212	35,2
III. Smaalenenes Amt:				Sætersdalen	102	27	26,6
Fredrikshald	191	173	90,6	Evje	108	26	24,1
Sarpsborg	842	368	43,7	Aamli	148	25	16,9
Eidsberg	514	212	41,2	X. Lister-Mandals Amt:			
Moss	497	201	40,5	Christiansand	347	336	96,8
Hvaløerne	276	17	6,2	Flekkefjord	293	105	35,8
IV. Buskeruds Amt:				Lyngdal	341	122	35,8
Modum	436	323	74,1	Oddernæs	508	136	26,8
Buskeruds Landfysikat.	610	451	73,9	Undal	248	35	14,1
Ringerike	185	123	66,5	XI. Stavangers Amt:			
Sandsvær	281	174	61,9	Sandnæs	295	171	58,0
Hallingdal	294	69	23,5	Stavanger	675	277	41,0
Rollag	80	10	12,5	Haugesund	221	77	34,8
V. Jarlsberg-Laurvigs Amt:				Karmøen	305	99	32,5
Hof	392	201	51,3	Finnø	183	57	31,1
Laurvig	656	282	43,0	Ekersund	302	91	30,1
Tønsberg	988	422	42,7	Sand	217	43	19,8
VI. Hedemarkens Amt:				Soggendal	113	13	11,5
Rendalen	138	96	69,6	XII. Søndre Bergenhus Amt:			
Trysil	110	64	58,2	Indre Søndhordland	150	60	40,0
Tønsset	166	83	50,0	Ytre Hardanger	187	67	35,8
Hedemarken	648	312	48,1	Indre Nordhordland	335	101	30,1
Søndre Østerdalen	316	106	33,5	Indre Hardanger	145	38	26,2
Solør-Odalen	516	160	31,0	Vos	181	45	24,5
VII. Christians Amt:				Nordre Midthordland	416	100	24,0
Lom	165	119	72,1	Søndre Midthordland	202	40	19,8
Nordre Valders	118	76	64,4	Ytre Nordhordland	283	52	18,4
Faaberg	211	115	54,5	Ytre Søndhordland	265	38	14,3
Toten	331	158	47,7	XIII. Bergens By	910	864	94,9
Hadeland-Land	334	113	33,8	XIV. Nordre Bergenhus Amt:			
Lesje	92	25	27,2	Ytre Sogn	138	77	55,8
Søndre Valders	131	28	21,4	Indre Nordfjord	224	107	47,8
Ringebu	228	44	19,3	Nordfjordeidet	67	25	37,3
VIII. Bratsbergs Amt:				Ytre Nordfjord	67	24	35,8
Kragerø	387	297	76,7	Lærdal	111	30	27,0
Hvideseid	163	112	68,7	Kin	120	28	23,3
Skien	495	273	55,2	Indre Sogn	193	42	21,8
Laurdal	119	57	47,9	Midtre Sogn	87	19	21,8
Tin	69	33	47,8	Ytre Søndfjord	139	24	17,3
				Indre Søndfjord	154	13	8,4

ved kjendte Sygdomme foraarsagede Dødsfald
fald inden de enkelte Distrikter.

Distrikt.	Dødsfald			Distrikt.	Dødsfald		
	ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
XV. Romsdals Amt:				Brønø	201	131	65,2
Sundal	82	56	68,3	Stegen	112	67	59,8
Nordre Nordmøre	151	69	45,7	Vefsen	121	66	54,5
Surendal	125	52	41,6	Buksnæs	100	46	46,0
Ytre Romsdal	295	122	41,4	Skjærstad	97	41	42,3
Søndre Nordmøre	296	111	37,5	Sortland	129	33	25,6
Nordre Nordmøre	230	68	29,5	Ofoten	59	15	25,4
Indre Søndmøre	117	34	29,1	Flakstad	51	10	19,6
Vestre Søndmøre	182	44	24,2	Bødø	175	32	18,3
Indre Romsdal	191	40	20,9	Folden	58	10	17,2
Østre Søndmøre	196	18	9,2	Alstahaug	197	30	15,2
XVI. Søndre Trondhjems Amt:				Lurø	92	8	8,7
Trondhjem	514	476	92,6	Hadsel	108	9	8,3
Røros	103	72	69,9	Ranen	223	15	6,7
Midtre Fosen	210	94	44,8	Lødingen	78	1	1,3
Ørkedal	196	87	44,4	XIX. Tromsø Amt:			
Nordre Fosen	164	63	38,4	Ibestad	122	74	60,7
Strinden	259	93	35,9	Tromsø	170	85	50,0
Søndre Fosen	194	56	28,9	Malangen	107	35	32,7
Opdal	111	22	19,8	Lenvik	135	32	23,7
Selbo	91	11	12,1	Trondenes	163	36	22,1
Guldal	226	19	8,4	Skjærvø	126	20	15,9
XVII. Nordre Trondhjems Amt:				Karlsø	41	2	4,9
Levanger	204	123	60,3	Lyngen	77	-	-
Frosten	151	66	43,7	XX. Finmarkens Amt:			
Stjørdal	224	94	42,0	Hammerfest	68	38	55,9
Namsos	216	77	35,6	Vardø	44	22	50,0
Stenkjær	152	47	30,9	Sydvaranger	27	12	44,4
Inderøen	243	70	28,8	Maasø	38	14	36,8
Grong	90	26	28,8	Vadsø	67	18	26,9
Ytre Namdal	141	31	22,0	Alten	109	28	25,7
XVIII. Nordlands Amt:				Loppen	44	6	13,6
Østlofoten	116	83	71,6	Kistrand	52	7	13,5
				Tanen	84	9	10,7

I det følgende findes den i ovenstaaende almindelige Beretning for Riget givne Oversigt udførligere fremstillet for hvert af Rigets Overøvrighedsdistrikter. Ligeledes er

vedføiet en efter Dyrlægerne Aarsberetninger affatttet Oversigt over Sundhedstilstanden blandt Husdyrene i 1876 samt de i Indholdsfortegnelsen opregnede Bilag.

Oversigt over de i 1876 udførte retsmedicinske Forretninger.

Tabel XXXVI.	Santlige anmeldte retsmedicinske Forretninger.	Undersøgelse af Døde betændende													Undersøgelse af Levende til Bestemmelse af									
		Selvmord.	Mishandling.	Ulykkestilfælde					pludselige Dødsfald af Sygdom.	paa Barselseng.	nyfødte og spæde Børns Dødsmaade.			forudgaaet Fødsel.	Svangerskab.	Voldtægt og andre Løssagtighedsforbrydelser.	Mishandling af anden Beskaffenhed med Følger.	legemlig Helbredsforfatning iøvrigt.	Sindstilstand med Tilregnelighed.	Forgiftning.	Undersøgelse i anden eller ikke opgiven Anledning.			
				Drukning.	Ydre Beskadigelser.	Forfrysning.	Forgiftning.	Uopgivet.			Fødsel i Dødsmaal og formentlig Føsternord.	Døde i Sengen hos Moderen.	Dødsfald af Sygdom.									Anden eller uopgiven Anledning.	uopgiven eller ubestemt Dødsarsag.	
Riget	242	¹⁾ 2	²⁾ 7	22	³⁾ 8	⁴⁾ 3	⁵⁾ 4	1	⁶⁾ 18	1	⁷⁾ 40	8	⁸⁾ 3	⁹⁾ 2	¹⁰⁾ 10	17	3	¹¹⁾ 7	26	27	¹²⁾ 27	¹³⁾ 1	¹⁴⁾ 5	
Christiania Stift.....	68	-	4	5	3	-	2	-	9	-	15	2	-	1	3	4	-	1	9	4	3	1	2	
Hamars —	23	-	1	1	2	-	-	-	1	1	2	1	1	1	2	-	-	1	2	-	-	-	-	
Christiansands —	54	-	1	3	1	-	1	-	4	-	5	4	2	-	2	7	-	3	6	6	7	-	-	
Bergens —	28	1	1	2	-	1	-	-	2	-	4	-	-	-	1	3	-	-	4	4	4	-	1	
Trondhjems —	49	1	-	10	2	2	1	1	2	-	8	-	-	-	2	2	2	-	4	8	2	-	2	
Tromsø —	20	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6	1	-	-	-	1	1	2	1	5	2	-	-	
Christiania By.....	16	-	1	2	2	-	1	-	3	-	4	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	
Akershus Amt.....	14	-	2	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	1	3	2	1	-	-	
Smaalenenes —	11	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	1	1	
Buskeruds —	21	-	1	1	-	-	-	-	4	-	4	1	-	-	2	2	-	-	3	1	2	-	-	
Jarlsberg-Laurvigs —	6	-	-	2	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Hedemarkens —	10	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-	4	-	-	
Christians —	13	-	1	1	-	-	-	-	1	1	1	1	-	1	2	-	-	-	1	-	3	-	-	
Bratsbergs —	23	-	-	2	1	-	1	-	1	-	2	1	-	-	-	4	-	2	2	1	6	-	-	
Nedenæs —	14	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	2	1	-	-	1	2	1	-	-	
Lister-Mandals —	10	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	1	2	-	-	
Stavangers —	7	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2	-	-	1	2	-	-	-	
Søndre Bergenhus —	8	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	2	1	-	1	
Bergens By.....	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	
Nordre Bergenhus Amt.....	8	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	3	1	-	-	-	
Romsdals —	23	1	1	4	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	1	1	-	2	4	2	-	2	
Søndre Trondhjems —	22	1	-	6	1	2	-	1	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	5	-	-	-	
Nordre —	11	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	1	1	1	-	1	-	1	-	-	
Nordlands —	9	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-	
Tromsø —	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	
Finmarkens —	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	1	2	-	-	-	

¹⁾ Ved Saltsyre (1) og Hængning (1).²⁾ Fractura cranii (4), Vold paa Hoved og i Ansigtet med Saar (1 — tillige Lungebetændelse); — 1 Sindssyg dræbt af sindssyg Broder. 1 død af Hjernesygdom efter tidligere tilføjet Vold.³⁾ Fractura cranii (3), Vaadeskud i Hovedet (1), Kontusion af Hovedet (1), Fraktur af Brystbenet og Overrivning af Vena jugularis (1).⁴⁾ 1 i beruset Tilstand.⁵⁾ Alle af akut Alkoholforgiftning.⁶⁾ Tuberculose af Lunger og øvrige Intestina (1), perforerende Tarmsaar med Peritonit (1), indeklemt Brok (1), Typhoidfeber (1), Lungebetændelse og Lungeemboli fra Thrombe i Underextremiteterne (1), Lungebetændelse (2), Lungeslag (3), Lungekongestion (1), Anæmi og Hjerneødem (1), Hjertefeil (1), Inanition og Hjerteparalyse (1, Mistanke om Vanrøgt), Perikardit og Knæledbetændelse (1). — 1 døde asphyktisk i beruset Tilstand. 1 Undersøgelse foretoges ved Mistanke om Vanrøgt; for 1 Forretning er Intet anført.⁷⁾ Deraf 2 Forretninger over 1 Barnelig.⁸⁾ Skarlagensfeber (1), Lungekongestion (1), asphyktisk (1).⁹⁾ 1 ved Mistanke om Vold, som ikke fandtes, 1 Barn dødfødt.¹⁰⁾ 2 Lig fundne i Søen. 1 Forretning ved Mistanke om Mishandling og 1 ved Mistanke om Forgiftning.¹¹⁾ I et Tilfælde af en 11aarig Pige og en 15aarig Gut i Anledning af Samleie. 1 Forretning i Anledning af Samleie med en 8aarig Pige. 1 angaaende Blodskam.¹²⁾ I et Tilfælde af en besvangret Pige.¹³⁾ Formodet Forgiftning med Arsenik eller Kobber.¹⁴⁾ 1 Undersøgelse af Klæder m. H. t. Blodpletter, 2 Erklæringer angaaende Paternitet, 1 Erklæring som et Middels abortive Virkning, samt 1 angaaende Følgerne af at overstænke Maltbeholdning med Svovlsyre.

Tabeller.

De paa Sygehusene behandlede Tilfælde af Syphilis og Sindssygdomme.

Antallet af de paa Sygehusene behandlede Syge.

De paa Sygehusene indkomne Grupper af Sygdomstilfælde.

Tabel over kjendte Dødsaarsager.

De epidemiske Sygdommes Udbredning maanedsviis i de enkelte Lægedistrikter.

Syphilis paa Syge-

Tabel XXXVII.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			Udgaaede								
										helbredede.			i Bedring.			uhelbredede.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.
Rigshospitalets Hudsygeafd. . .	15	17	32	52	73	125	67	90	157	38	69	107	6	2	8	5	1	6
— Afdeling for																		
Børn.	-	-	-	2	1	3	2	1	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Christiania Bys Sygehus	2	16	18	3	143	146	5	159	164	-	139	139	2	1	3	-	2	2
— Garnisons —	-	-	-	2	-	2	2	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Akers Kommunes —	-	-	-	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Smaalenenes Amts —	5	2	7	4	5	9	9	7	16	6	4	10	-	1	1	-	-	-
Moss Bys —	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikstads Bys —	2	4	6	3	4	7	5	8	13	5	8	13	-	-	-	-	-	-
— Garnisons —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Fredrikhalds Bys —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Buskeruds Amts —	-	2	2	4	14	18	4	16	20	3	8	11	-	-	-	-	-	-
Drammens Bys —	-	1	1	3	7	10	3	8	11	2	7	9	1	-	1	-	-	-
Jarlsberg-Laurvigs Amts —	1	2	3	7	10	17	8	12	20	6	10	16	2	-	2	-	-	-
Tønsberg Bys —	-	1	1	1	2	3	1	3	4	1	2	3	-	-	-	-	-	-
Carl-Johansværns —	-	-	-	2	-	2	2	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Hedemarkens Amts —	2	2	4	1	1	2	3	3	6	2	3	5	-	-	-	-	-	-
Christians Amts — *)	2	1	3	2	6	8	4	7	11	2	6	8	-	-	-	-	-	-
Bratsbergs Amts —	5	10	15	8	6	14	13	16	29	8	10	18	2	1	3	-	-	-
Arendals Bys —	1	1	2	8	4	12	9	5	14	7	4	11	-	-	-	-	-	-
Christiansands Bys —	3	4	7	2	10	12	5	14	19	4	11	15	-	2	2	-	-	-
Lister-Mandals Amts —	-	1	1	-	1	1	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Stavanger Amts —	-	4	4	4	5	9	4	9	13	2	7	9	1	1	2	-	-	-
— Bys —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergens Bys —	4	6	10	11	28	39	15	34	49	9	26	35	2	2	4	-	-	-
Lungegaards Hospitals Helbre-																		
delsesanstalt.	2	1	3	3	-	3	5	1	6	4	1	5	-	-	-	-	-	-
Aalesunds Bys Sygehus. . . .	-	-	-	1	1	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romsdals Amts —	-	3	3	4	8	12	4	11	15	1	7	8	-	-	-	1	-	1
Trondhjems Bys —	4	7	11	26	47	73	30	54	84	21	42	63	-	-	-	1	-	1
Nordre Trondhjems Amts Syge-																		
hus i Skogn.	3	2	5	4	12	16	7	14	21	5	12	17	-	-	-	-	-	-
Nordre Trondhjems Amts Syge-																		
hus i Namdalen.	-	-	-	3	2	5	3	2	5	3	2	5	-	-	-	-	-	-
Nordlands Amts Sygehus i																		
Alstahaug.	-	-	-	3	3	6	3	3	6	3	2	5	-	1	1	-	-	-
Nordlands Amts Sygehus i																		
Bodø.	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Nordlands Amts Sygehus i																		
Buksnæs.	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Tromsø Amts Sygehus i Tromsø	-	1	1	5	14	19	5	15	20	3	12	15	-	-	-	-	-	-
Finmarkens Amts Sygehus i																		
Hammerfest.	-	1	1	-	1	1	-	2	2	-	1	1	-	1	1	-	-	-
Finmarkens Amts Sygehus i																		
Vadsø.	1	-	1	2	3	5	3	3	6	3	3	6	-	-	-	-	-	-
Fiskesygehuset i Kabelvaag. .	-	-	-	2	-	2	2	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Ialt	52	89	141	175	415	590	227	504	731	148	399	547	16	12	28	7	4	11

husene i Aaret 1876.

Døde.			Tilbageiggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform for indkomne Tilfælde:				Antallet af Forpleiningsdage.	Middeltal af Forpleiningsdage for hver Udskreven.	Anmærkninger.
						primær.	konstitutionel.	hereditær.	uopgivet.			
Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.							
1) 3	2) 3	6	15	15	30	31	80	14	-	1 3050	102,4	1) Dødsarsag: Syphilis secundaria 34 Aar gammel, Syph. tertiaria 48 Aar gl., Syph. hereditaria 17 Aar gl.
3) 1	4) 1	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2) Dødsarsag: Syph. secundaria 19 Aar gl., Syph. hereditaria 6 og 11 Maaneder gl.
5) 3	6) 1	4	-	16	16	62	78	6	-	7 611	51,5	3) Dødsarsag: Phthisis 2 Aar gl.
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	40	40,0	4) Dødsarsag: Pneumonia 3 Maaneder gl.
-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	5) Dødsarsag: Syph. hereditaria 1, 2, 3 Mdr. gl., Syph. hereditaria 2 Mdr. gl.
7) 1	-	1	2	2	4	1	8	-	-	949	79,0	6) Dødsarsag: Syph. hereditaria 2 Mdr. gl.
-	8) 1	1	-	-	-	-	1	-	-	17	17,0	7) Dødsarsag: Syph. secundaria
-	-	-	-	-	-	-	13	-	-	822	63,2	8) Dødsarsag: Pneumonia 44 Aar gl.
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	22	22,0	
-	-	-	-	-	-	-	18	-	1	20	20,0	
-	9) 1	1	1	7	8	-	-	-	-	2 245	187,0	9) Dødsarsag: Morbus Brighti 10 Aar gl.
-	-	-	-	1	1	2	8	-	-	302	30,2	
-	-	-	-	2	2	1	16	-	-	829	46,0	
-	-	-	-	1	1	1	2	-	-	413	137,7	
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	uopgivet	-	
-	-	-	-	1	1	-	2	-	-	520	104,0	
10) 1	-	1	1	1	2	-	7	1	-	976	108,5	10) Dødsarsag: Gangraena ex Heubitia.
11) 1	-	1	2	5	7	-	13	1	-	4 033	184,4	11) Dødsarsag: Syph. hereditaria 5 Mdr. gl.
-	-	-	2	1	3	-	11	1	-	1 413	128,4	
-	-	-	1	1	2	2	6	4	-	773	45,5	
-	-	-	-	1	1	-	2	-	-	227	113,5	
-	-	-	1	1	2	-	-	-	9	768	69,8	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12) 1	-	1	3	6	9	3	35	1	-	3 081	77,0	12) Dødsarsag: Syphilis hereditaria.
-	-	-	1	-	1	-	3	-	-	272	54,4	
-	-	-	1	1	2	-	2	-	-	66	-	
-	-	-	2	4	6	-	12	-	-	1 346	149,5	
13) 2	4	6	6	8	14	5	68	-	-	5 405	77,2	13)
14) 1	1	2	1	1	2	1	15	-	-	1 191	62,7	14) Dødsarsag: Md. Vit. cerebri. Kv. Caries claviculæ Empyema.
-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	183	36,5	
-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	243	40,5	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	60	60,0	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	61	61,0	
-	-	-	2	3	5	1	18	-	-	1 041	69,4	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	232	116,0	
-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	476	77,7	
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	96	48,0	
14	12	26	42	78	120	114	440	31	10	48 774	-	

Tabel over Tilfælde af Sindssygdom

Tabel XXXVIII.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			Udgaaede								
										helbredede.			i Bedring.			uhelbredede.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.
Rigshospitalets Afdelinger...	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Christiania Bys Sygehus...	2	2	4	1	1	2	3	3	6	1	-	1	2	2	4	-	-	-
Diakonissehuset i Christiania	-	1	1	-	11	11	-	12	12	-	3	3	-	3	3	-	2	2
Christiania Garnisonssygehus	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akers Kommunes Sygehus	-	1	1	1	1	2	1	2	3	1	2	3	-	-	-	-	-	-
Smaalønenes Amts	—	-	-	1	4	4	1	4	4	-	2	2	1	1	2	-	-	-
Moss Bys	—	1	1	-	1	1	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Fredrikshalds Bys	—	-	-	-	3	3	-	3	3	-	1	1	-	-	-	-	1) 2	2
Buskeruds Amts	—	-	-	-	3	3	-	3	3	-	1	1	-	1	1	-	1	1
Drammens Bys	—	1	2	3	2	3	5	3	5	8	-	2	2	2	-	2	-	2
Tønsbergs Bys	—	-	-	-	4	4	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	3	3
Hedemarkens Amts	—	1	-	1	-	2	1	2	3	-	1	1	-	-	-	1) 1	3) 1	2
Christians Amts	—	-	-	3	1	4	3	1	4	1	1	2	1	-	1	-	-	-
Christiansands Bys	—	-	-	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Lister-Mandals Amts	—	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stavanger Amts	—	-	-	2	1	3	2	1	3	-	-	-	1	-	1	1	1	2
Stavanger Bys	— *)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergens Bys	—	-	-	2	2	4	2	2	4	-	-	-	1	-	1	1	1	2
Aalesunds Bys Sygehus 4) ..	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Trondhjems Bys — 5) ..	-	2	2	3	5	8	3	7	10	-	1	1	1	1	1) 2	2	5	1) 7
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn.....	-	-	-	6	1	7	6	1	7	-	1	1	2	-	2	3	-	1) 3
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Namdalen....	-	-	-	4	2	6	4	2	6	2	1	3	-	1	1	1	-	1
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug.....	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1) 2	-	2
Nordlands Amts Sygehus i Buksnæs.....	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1) 1	-	1
Tromsø Amts Sygehus i Tromsø.....	4	-	4	3	3	6	7	3	10	4	-	4	1	-	1	2	3	6) 5
Finmarkens Amts Sygehus i Hammerfest.....	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Finmarkens Amts Sygehus i Vadsø.....	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1) 1
Tilsammen	8	9	17	36	52	88	44	61	105	9	18	27	12	10	22	17	23	40

behandlede paa Sygehus i 1876.

Døde.			Tilbageiggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform hos de Indkomne.					Anmærkninger.
Md.	Kv.	Tils.				Mani.	Melan- choli.	Dementia.	Paralysis generalis.	Uopgivet.	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	¹⁾ Til Asyl. ²⁾ Dødsarsag: Phthisis 40 Aar gammel.
-	²⁾ 1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	
-	-	-	-	4	4	3	4	4	-	-	
-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	
-	1	1	-	-	-	2	2	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	
-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	5	
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	4	³⁾ Til Observation om Forpleiningsmaaden.
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	
-	-	-	1	-	1	3	1	-	-	-	
-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	
1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	*) Fra Sygehuset er der ikke indkommet nogen Beretning for 1876. ⁴⁾ Ifølge foregaaende Beretning laa 1 Kv. tilbage fra forrige Aar. ⁵⁾ Ifølge foregaaende Beretning 3 Kv. tilbageiggende.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	1	-	3	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	3	4	-	1	-	
-	-	-	1	-	1	1	2	4	-	-	⁶⁾ 4 til Asyl, 1 til Hjemmedistriktet.
-	-	-	1	-	1	1	5	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	2	3	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
1	3	4	5	7	12	23	40	12	2	11	

Antallet af de paa Sygehusene

(Mouvements des malades dans

Tabel XXXIX.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			Udgaaede								
										helbredede.			i Bedring.			uhelbredede.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.
Rigshospitalets medicinske Afdelinger	43	44	87	389	282	671	432	326	758	244	194	438	62	35	97	27	11	38
— chirurgiske —	53	25	78	426	218	644	479	243	722	278	127	405	87	55	142	30	17	47
— Hudsygeafdeling.	27	44	71	110	177	287	137	221	358	87	170	257	14	5	19	6	3	9
De nævnte Afdelinger af Rigshosp. tils.	123	113	236	925	677	1602	1048	790	1838	609	491	1100	163	95	258	63	31	94
Børnehospitalet	8	5	13	23	43	66	31	48	79	17	28	45	3	4	7	-	2	2
Christiania Bys Sygehus ¹⁾	87	103	190	293	576	869	380	679	1059	136	407	443	66	68	134	20	51	71
— Garnisons —	7	-	7	204	-	204	211	-	211	183	-	183	7	-	7	10	-	10
Diakonissehuset i Christiania	5	32	37	30	172	202	35	204	239	17	92	109	5	46	51	5	16	21
Akers Kommunes Sygehus	17	19	36	99	96	195	116	115	231	48	45	93	17	19	36	4	9	13
Smaalenenes Amts — ²⁾	14	9	23	71	32	103	85	41	126	60	27	87	7	5	12	3	2	5
Moss Bys — — ³⁾	4	5	9	32	21	53	36	26	62	20	16	36	4	5	9	1	1	2
Fredrikstads Bys — — ³⁾	11	11	22	39	24	63	50	35	85	31	25	56	1	3	4	5	-	5
— Garnisons —	-	-	-	89	-	89	89	-	89	87	-	87	-	-	-	1	-	1
Fredrikshalds Bys —	6	5	11	64	48	112	70	53	123	53	36	89	1	1	2	1	2	3
Fredrikstens Garnisons —	1	-	1	68	-	68	69	-	69	66	-	66	1	-	1	1	-	1
Buskeruds Amts —	3	5	8	29	25	54	32	30	62	19	15	34	3	2	5	1	1	2
Drammens Bys — ⁴⁾	14	9	23	55	45	100	69	54	123	43	35	78	11	2	13	1	3	4
Jarlsberg-Laurvigs Amts — ⁵⁾	3	4	7	25	17	42	28	21	49	17	15	32	7	3	10	1	-	1
Tønsberg Bys — ⁶⁾	5	3	8	29	13	42	34	16	50	24	9	33	2	-	2	3	3	6
Carl-Johansværns —	6	-	6	217	1	218	223	1	224	210	-	210	2	-	2	-	-	-
Hedemarkens Amts —	9	5	14	32	33	65	41	38	79	23	24	47	2	1	3	2	2	4
Christians Amts —	5	2	7	26	20	46	31	22	53	14	13	27	3	2	5	1	1	2
Bratsbergs Amts —	20	23	43	74	57	131	94	80	174	44	31	75	15	18	33	3	4	7
Østerrisør Bys — ⁷⁾	1	2	3	5	1	6	6	3	9	2	1	3	-	-	-	-	-	-
Arendals Bys —	3	6	9	72	24	96	75	30	105	53	22	75	3	3	6	1	-	1
Christiansands Bys —	12	7	19	58	48	106	70	55	125	47	41	88	8	5	13	1	1	2
— Garnisons —	2	-	2	176	-	176	178	-	178	173	-	173	-	-	-	1	-	1
Lister-Mandals Amts —	3	5	8	12	3	15	15	8	23	6	6	12	3	-	3	1	-	1
Stavanger Amts —	6	9	15	71	34	105	77	43	120	40	22	62	16	10	26	7	3	10
— Bys — ⁸⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergens Bys —	34	48	82	374	354	728	408	402	810	241	269	510	53	33	86	8	8	16
Lungegaardshosp. Helbredelsesanstalt	20	18	38	14	6	20	34	24	58	6	1	7	3	-	3	3	3	-
Aalesunds Bys Sygehus ¹¹⁾	-	3	3	15	14	29	15	17	32	10	5	15	1	5	6	-	2	2
Romsdals Amts —	8	3	11	70	46	116	78	49	127	47	33	80	9	5	14	4	2	6
Trondhjems Bys —	18	19	37	257	146	403	275	165	440	176	100	276	21	12	33	14	8	22
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	9	9	18	154	94	248	163	103	266	108	75	183	19	6	25	3	2	5
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Namdalen	7	9	16	140	95	235	147	104	251	89	66	155	26	17	43	11	8	19
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug ..	10	4	14	137	101	238	147	105	252	85	62	147	26	23	49	7	8	15
— — — Bodø	3	2	5	47	30	77	50	32	82	37	21	58	6	5	11	1	1	2
— — — Buksnæs	14	5	19	72	39	111	86	44	130	49	33	82	16	4	20	4	2	6
Tromsø — — — Tromsø	14	4	18	75	61	136	89	65	154	57	45	102	8	2	10	3	7	10
Finmarkens — — — Alten	-	1	1	2	-	2	2	1	3	1	1	2	1	-	1	-	-	-
— — — Hammerfest	6	3	9	72	9	81	78	12	90	52	6	58	11	6	17	2	-	2
— — — Vardø	1	-	1	41	4	45	42	4	46	35	1	36	2	1	3	1	1	2
— — — Vadsø	2	1	3	28	10	38	30	11	41	23	10	33	-	-	-	1	1	2
I de ovennævnte 42 Sygehuse tils.	521	511	1032	4316	3019	7335	4837	3530	8367	3058	2129	5187	552	411	963	199	185	384
Fiskesygeh. ¹²⁾ i Kabelvaag (Østloften)	-	-	-	135	2	137	135	2	137	94	2	96	13	-	13	2	-	2
— — Henningsvær —	-	-	-	60	-	60	60	-	60	46	-	46	4	-	4	-	-	-
— — Skraaven —	-	-	-	20	-	20	20	-	20	18	-	18	1	-	1	-	-	-
— — Brevik (Loppen)	-	-	-	21	-	21	21	-	21	16	-	16	5	-	5	-	-	-
— — Skjærvø	-	-	-	29	27	56	29	27	56	13	4	17	10	17	27	5	4	9
— — Maasø	-	-	-	24	4	28	24	4	28	14	3	17	3	-	3	1	1	2
— — Gamvik	-	-	-	12	-	12	12	-	12	7	-	7	2	-	2	-	-	-
Tilsammen	521	511	1032	4617	3052	7669	5138	3563	8701	3266	2138	5404	590	428	1018	207	190	397

behandlede Syge i 1876.

les hôpitaux en 1876).

Døde.			Tilbageliggende ved Aarets Slutning.			Mortalitetsprocent til samtlige Udgaade.	Dagligt Middelbelæg.	Antal af Forplejningsdage for hver Udskreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet.	Antallet af Forplejningsdage.	Anmærkninger.
Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.				Øre.		
74	51	125	25	35	60	17,9	71,3	37,4	15,3	26 111	
35	14	49	49	30	79	7,8	74,1	42,2	10,7	27 114	
5	4	9	25	39	64	3,1	64,9	80,9	8,0	23 781	
114	69	183	99	104	203	11,2	210,4	47,1	11,3	77 006	
10	6	16	1	8	9	22,9	8,6	45,0	8,0	3 155	
91	100	191	67	53	120	20,3	164,1	63,9	7,0	60 059	1) Efter foregaaende Beretning tilbageliggende: Md. 86, Kv. 100, Tils. 186.
3	-	3	8	-	8	1,4	11,1	19,9	9,2	4 055	
7	22	29	1	28	29	13,8	29,6	51,7	14,7	10 851	
27	26	53	20	16	36	27,2	39,5	74,2	9,3	14 471	
7	4	11	8	3	11	9,6	17,2	54,6	8,0	6 283	2) Efter foregaaende Beretning tilbageliggende: Md. 13, Kv. 9, Tils. 22.
4	3	7	7	1	8	12,9	8,2	55,9	11,0	3 022	
4	4	8	9	3	12	10,9	8,4	42,5	11,0	3 104	3) Efter foregaaende Beretning tilbageliggende: Md. 11, Kv. 10, Tils. 21.
1	-	1	-	-	-	1,1	2,1	8,7	8,0	773	
6	8	14	9	6	15	13,0	11,8	40,1	7,3	4 330	
1	-	1	-	-	-	1,4	3,5	18,4	1,7	1 268	
3	1	4	6	11	17	8,8	14,5	118,4	-	5 328	
5	3	8	9	11	20	7,8	15,7	55,8	-	5 748	4) Efter foregaaende Beretning tilbageliggende: Md. 15, Kv. 8, Tils. 23.
2	1	3	1	2	3	6,5	6,0	47,6	9,3	2 191	
4	2	6	1	2	3	12,8	4,6	36,2	-	1 703	5) For Amtskommunen forpleiede Syge i 814 Liggedage.
6	1	7	5	-	5	3,2	7,8	13,1	11,0	2 860	
10	5	15	4	6	10	8,7	13,3	70,8	10,0	4 881	6) Efter foregaaende Beretning tilbageliggende: Md. 6, Kv. 3, Tils. 9.
4	2	6	9	4	13	12,8	6,0	46,0	11,0	2 160	
11	7	18	21	20	41	11,5	38,9	91,3	7,3	14 250	
2	-	2	2	2	4	40,0	4,0	291,2	-	1 456	7) Efter foregaaende Beretning 1 Md. tilbage-liggende.
7	1	8	11	4	15	8,8	15,2	61,5	14,0	5 549	
8	4	12	6	4	10	10,4	11,0	35,1	11,3	4 038	
-	-	-	4	-	4	-	4,0	8,4	3,7	1 455	
2	-	2	3	2	5	11,1	6,8	138,8	-	2 499	
4	5	9	10	3	13	8,4	12,4	42,5	12,3	4 551	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8) Beretning for Aaret ikke indkommen.
60	37	97	46	55	101	13,7	94,9	49,0	12,0	34 752	
2	3	5	20	17	37	11,1	37,2 (9)	890,0(10)	7,3	13 625	9) Beregnet for samtlige Syge paa Helbredelsesanstalten.
2	2	4	2	3	5	15,0	2,6	35,9	-	969	
6	3	9	12	6	18	9,2	17,9	60,2	15,3	6 568	10) For Spedalske: 13 353 Sygedage. For veneriske Sygdomme behandlede Syge i 272 Dage.
31	16	47	33	29	62	12,4	50,0	48,4	12,7	18 300	11) Efter foregaaende Beretning 4 Kv. tilbagelig-gende.
13	10	23	20	10	30	9,7	30,4	47,1	-	11 132	
12	7	19	9	6	15	8,1	20,1	31,1	-	7 352	
16	6	22	13	6	19	9,5	22,3	38,0	-	8 161	
4	4	8	2	1	3	10,1	7,5	34,9	-	2 754	
12	1	13	5	4	9	10,8	16,6	50,3	20,7	6 091	
13	1	14	8	10	18	10,3	18,3	49,4	8,7	6 715	
-	-	-	-	-	-	-	-	14,7	13,0	43	
11	-	11	2	-	2	12,5	6,8	28,4	-	2 501	
4	1	5	-	-	-	10,8	2,1	17,0	27,3	782	
5	-	5	1	-	1	11,5	5,7	51,9	36,3	2 075	
534	365	899	494	440	934	12,1	1007,8	49,6	11,7	368 866	12) For Reine og Stene Fiskesygehuse er specificeret Sygehusliste ikke indleveret.
26	-	26	-	-	-	19,0	9,7	21,4	16,7	2 934	Aabent fra 19de Januar til 16de November.
10	-	10	-	-	-	16,7	15,8	20,3	25,9	1 217	— - 27de — - 12te April.
1	-	1	-	-	-	5,0	5,2	16,9	22,7	337	— - 5te Februar - 9de —
-	-	-	-	-	-	-	-	11,0	18,2	230	
1	-	1	-	2	2	1,9	-	26,4	-	1 428	
5	-	5	1	-	1	18,5	2,1	19,3	20,3	520	— - 25de April til Aarets Slutning.
3	-	3	-	-	-	25,0	3,5	12,3	28,3	147	— - 14de — - 25de Mai.
580	365	945	495	442	937	12,2	1044,1	48,4	13,4	375 679	

Paa Sygehusene til Behandling indkomne

Tabel XL.	Febr.	Akute Sygdomme i Aandedræts- og Cirkulations- organerne.	Kroniske Sygdomme i Aandedræts- og Cirkulations- organerne.	Sygdomme i Nerve- systemet.	Sindssygdomme.	Akute Sygdomme i Fordøjelsesapparatet.	Kroniske Sygdomme i Fordøjelsesapparatet.	Uterinsygdomme, Menstruations- anomalier, Barsel- sygdomme.	Sygdomme i Urin- veiene, Vatersot.	Blodsygdomme, Ernæringsygdomme, Gulsot, Alderdoms- svaghed.	Kronisk eller afebril Rheumatisme.
Rigshospitalets medicinske Afdelinger...	186	157	69	94	3	25	22	21	26	26	3
— chirurgiske —	3	-	-	2	-	-	3	4	6	-	-
— Hudsygeafdeling	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
De nævnte Afdelinger tilsammen	209	157	69	96	3	25	25	25	32	26	3
Rigshospitalets Afdeling for Børn	5	6	-	2	-	1	-	-	-	1	-
Christiania Bys Sygehus	13	27	148	56	2	16	21	33	29	34	17
— Garnisons —	10	54	1	5	1	22	7	-	3	5	2
Diakonissehuset i Christiania	12	19	17	27	11	5	7	10	4	5	2
Akers Kommunes Sygehus	9	15	35	19	2	6	6	10	5	4	10
Smaalenenes Amts —	14	-	6	5	5	3	5	1	-	-	1
Moss Bys —	13	4	5	4	1	2	-	1	-	-	-
Fredrikstads Bys —	13	6	5	1	-	4	1	-	1	1	1
— Garnisons —	16	21	-	11	-	13	-	-	-	-	4
Fredrikshalds Bys —	18	13	5	10	3	-	3	1	6	3	-
Fredrikstens Garnisons —	11	13	1	7	-	3	-	-	-	1	12
Buskeruds Amts —	3	2	-	2	3	-	1	-	-	1	-
Drammens Bys —	36	5	5	2	5	-	2	1	-	4	1
Jarlsberg-Laurvigs Amts —	1	1	1	4	-	1	-	-	-	-	-
Tønsberg Bys —	7	5	2	3	4	2	2	-	-	-	-
Carl-Johansværns —	15	40	3	13	-	17	11	-	-	1	23
Hedemarkens Amts —	20	3	4	-	2	1	2	1	2	4	-
Christians —	1	4	-	4	4	-	2	1	2	1	-
Bratsberg —	9	4	7	8	-	1	3	1	1	5	3
Østerrisør Bys —	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Arendal —	16	4	5	9	-	1	3	-	1	3	-
Christiansands —	21	3	5	4	2	-	6	-	7	3	-
— Garnisons —	-	92	-	4	-	11	8	-	-	-	5
Lister-Mandals Amts —	1	-	2	-	1	1	-	-	-	-	1
Stavanger —	7	9	2	6	3	-	7	-	4	1	2
— Bys — ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergens —	170	41	44	33	4	8	28	5	17	9	11
Lungegaardshosp. Helbredelsesanstalt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aalesunds Bys Sygehus	7	8	-	3	1	1	-	-	3	-	-
Romsdals Amt —	4	5	4	7	-	7	8	-	3	4	1
Trondhjems Bys —	24	54	8	32	11	11	6	3	5	11	14
Nordre Trondhjems Amts Sygeh. i Skogn	9	8	9	27	8	11	8	2	8	9	8
— — — i Namdalen	18	12	18	21	6	2	21	5	8	8	2
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	13	12	19	23	2	-	9	3	13	34	2
— — — Bodø	11	10	2	6	-	-	8	1	5	1	3
— — — Buksnæs	18	6	6	4	3	5	2	2	4	1	1
Tromsø — — — Tromsø	14	19	8	10	6	-	4	1	1	2	3
Finmarkens — — — Alten	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— — — Hammerfest	15	21	3	3	1	2	3	1	8	1	-
— — — Vardø	10	11	-	2	-	1	1	1	4	-	-
— — — Vadsø	4	5	1	1	1	1	7	-	-	-	-
I ovennævnte 42 Sygehuse tilsammen	797	719	451	474	95	184	227	109	177	184	132
Fiskesygehuset i Reine	2	3	-	-	-	1	1	-	2	-	-
— — — Steine	21	16	1	9	-	5	6	-	1	3	-
— — — Kabelvaag (Østlofoten)	18	67	-	14	-	7	-	-	-	1	-
— — — Henningsvær	12	25	-	8	-	4	-	-	2	-	2
— — — Skraaven	5	11	-	3	-	1	-	-	-	-	-
— — — Skjærvø (Skjærvø)	-	7	3	4	4	9	3	1	-	-	-
— — — Brevik (Loppen)	7	3	-	1	-	1	1	-	-	-	1
— — — Maasø (Maasø)	6	3	2	2	-	1	1	1	2	-	3
— — — Gamvik (Tanen)	3	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-
I de ovennævnte Fiskehuse tilsammen	74	139	7	44	4	29	12	2	7	4	6
Tilsammen	871	858	458	518	99	213	239	111	184	188	138

¹⁾ Ingen Beretning indkommet

¹⁾ Ingen Beretning indkommet.

Grupper af Sygdomstilfælde i 1876.

Læsioner.	Phlegmone, Abscesser, Ulcera.	Kræftagtige Sygdomme.	Andre Svulster.	Dannelsesfeil og Deformiteter.	Broktilfælde.	Ben- og Ledsygdomme.	Chirurgiske Sygdomme i Aarsystemet.	Øiensygdomme.	Øresygdomme.	Chirurgiske Sygdomme i Urinveiene og Kjønsorganerne.	Syphilis, Bubo.	Gonorrhoe, Urethrit.	Epididymit, Orchit.	Excoriationes, Verruæ.	Spedalskhed.	Hudsygdomme.	Forskjellige andre Sygdomme.	Friske indlagte med Syge.	Tilsammen.
178	39	42	24	23	10	96	8	143	2	33	1	-	-	-	-	3	7	20	671
-	5	-	-	-	-	1	-	-	4	3	130	46	5	7	2	40	9	12	644
178	45	44	24	23	10	99	8	144	6	36	131	46	12	7	2	43	19	55	1602
7	2	-	-	2	1	7	-	11	-	1	3	-	-	-	-	-	-	17	66
48	54	18	5	3	1	16	1	9	-	8	146	56	-	60	-	14	10	24	869
25	13	-	1	-	-	6	1	4	8	1	3	14	-	5	-	8	5	-	204
3	8	9	9	1	1	18	2	4	-	4	-	-	-	-	-	2	6	16	202
11	13	9	1	-	-	14	-	4	1	2	2	-	-	-	-	7	1	9	195
21	9	-	3	1	-	1	-	9	-	6	9	-	-	-	-	2	2	-	103
11	6	-	-	-	2	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	53
5	7	1	1	-	1	1	-	1	-	-	7	1	-	-	-	3	2	-	63
10	9	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	89
13	13	-	1	-	2	5	-	4	-	3	1	-	-	-	-	8	-	-	112
11	1	-	-	-	-	3	1	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	68
9	2	1	1	-	1	2	-	1	-	1	18	-	-	-	-	2	-	4	54
10	6	2	1	-	-	2	-	1	-	4	10	1	-	-	-	2	-	-	100
2	2	1	-	-	-	3	-	3	-	-	17	2	-	-	-	4	-	-	42
8	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	42
40	16	-	1	-	-	4	5	5	1	2	2	1	-	2	-	16	-	-	218
6	7	2	-	-	-	1	-	-	-	1	2	7	-	-	-	-	-	-	65
5	2	1	-	-	-	-	-	4	-	2	8	1	-	-	-	-	2	2	46
12	11	7	1	2	-	10	1	5	-	-	14	4	-	-	-	19	-	3	131
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	6
27	4	-	-	-	-	1	-	1	-	-	12	9	-	-	-	-	-	-	96
10	11	1	-	-	-	2	-	2	-	-	12	-	-	-	-	16	1	-	106
18	17	-	-	-	-	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	16	-	-	176
-	3	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	15
20	2	4	2	1	1	4	-	6	-	2	9	3	-	-	-	1	5	4	105
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30	32	8	9	3	1	59	-	3	1	5	41	66	-	10	2	40	23	25	728
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	16	1	-	-	20
2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	29
11	13	2	3	1	-	15	-	3	1	3	12	4	1	-	-	4	-	-	116
28	21	2	1	-	-	28	-	5	1	1 ²⁾	76	13	3	5	2	17	20	1	403
28	33	10	4	6	1	11	-	13	-	2	16	3	-	-	-	11	3	-	248
23	27	6	2	-	1	11	-	6	3	3	5	1	1	-	4	13	1	7	235
21	23	14	6	-	1	12	-	10	-	3	6	2	-	-	-	4	6	-	238
8	6	1	-	-	-	4	-	2	1	2	1	2	1	-	-	-	2	-	77
10	18	3	3	1	-	6	-	2	-	-	1	11	-	-	-	1	-	3	111
6	8	-	1	-	1	7	-	4	-	2	19	3	1	-	-	6	4	6	136
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
9	4	1	-	-	-	2	-	1	-	-	3	2	-	-	-	1	-	-	81
8	4	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	45
7	2	-	-	-	-	2	-	-	-	1	5	-	-	-	-	-	1	-	38
702	458	153	80	44	25	361	19	273	24	98	602	254	19	90	26	268	113	177	7335
-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
1	7	-	-	-	2	1	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-	3	-	82
6	12	2	-	-	1	3	-	1	-	-	2	-	2	-	-	-	1	-	137
1	4	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	61
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
5	7	-	-	-	-	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	4	-	56
1	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
1	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
16	38	2	2	-	4	12	2	5	1	-	2	1	3	-	-	4	8	-	428
718	496	155	82	44	29	373	21	278	25	98	604	255	22	90	26	272	121	177	7763

²⁾ Deraf 3 Kvinder til Observation om Syphilis.

Liste over Døds-
(Causes de

Tabel XLI.

Dødsårsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Dødsårsagers Forhold til samtlige øvrige Dødsårsager i pdt.	Fordeling paa Stifter. (par diocèses).						Fordeling paa Kjøn. (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.	
			Christiania.	Hamar.	Christian- sand.	Bergen.	Trondhjem.	Tromsø.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.	Uopgivet.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.
Abortus.....	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Abscessus.....	4	-	4	-	-	-	-	-	2	2	-	1	1	1	-
Alcoholismus.....	41	-	12	6	10	3	6	4	39	2	-	-	-	-	-
Anaemia perniciosa.....	5	-	2	-	1	-	1	1	2	3	-	-	-	-	-
— cerebri.....	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Aneurysma.....	2	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Angina.....	2	-	1	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	1
— membranacea.....	234	1,5	155	7	34	24	9	5	123	101	10	9	19	85	57
— ulcerosa.....	3	-	-	-	-	2	-	1	1	2	-	-	1	-	1
Apoplexia cerebri.....	357	2,3	116	32	73	59	60	17	191	166	-	-	1	1	-
— pulmonum.....	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Arthritis.....	4	-	2	1	-	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-
— deformans.....	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Arthrocace.....	88	-	33	8	13	10	8	16	52	36	-	-	-	5	2
Asthma.....	27	-	6	7	3	3	7	1	12	15	-	-	-	-	-
Atelectasis pulmonum.....	4	-	2	2	-	-	-	-	2	2	-	2	2	-	-
Atresia ani.....	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Atrophia infantum.....	139	0,8	40	4	31	38	11	15	70	69	-	58	62	10	6
Bronchitis acuta.....	612	3,9	272	44	149	57	64	26	316	291	5	182	143	75	83
— chronica.....	299	1,9	126	12	62	50	42	7	143	156	-	2	5	5	1
Cancer.....	625	4,1	222	101	101	73	96	32	311	313	1	-	-	1	1
Carbunculus & Furunculosis.....	3	-	2	1	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-
Carditis, Endo- Peri.....	35	-	18	2	4	4	6	1	19	16	-	-	-	-	-
Caries, Necrosis.....	32	-	14	6	2	3	5	2	18	14	-	-	-	1	-
Chlorosis.....	2	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Cholaemia, Icterus.....	31	-	11	1	5	5	5	4	20	11	-	8	2	2	3
Cholera nostras.....	95	-	50	4	20	10	9	2	46	48	1	30	29	9	8
Combustio.....	40	-	10	8	6	7	6	3	17	23	-	1	1	14	12
Commotio cerebri.....	12	-	4	-	3	3	2	-	10	2	-	-	-	-	1
Contusio.....	14	-	6	1	2	2	2	1	11	3	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum.....	324	2,1	141	16	69	54	36	8	163	161	-	127	125	33	35
Corpus alienum laryngis.....	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-
Cystitis.....	49	-	8	4	13	11	10	3	43	6	-	-	-	-	-
Debilitas congenita.....	207	1,3	116	7	27	15	26	16	106	101	-	103	101	2	-
— senilis.....	852	5,5	265	110	145	109	91	132	394	458	-	-	-	-	-
Diabetes.....	21	-	12	2	1	1	5	-	11	10	-	-	-	-	1
Diarrhoea acuta.....	329	2,1	160	18	53	43	36	19	175	149	5	123	103	27	15
— chronica.....	9	-	6	-	3	-	-	-	5	4	-	1	-	2	-
Diphtheritis faucium.....	290	1,9	238	10	23	9	9	1	126	145	19	8	6	60	82
Lateris.....	4797	-	2058	416	854	599	553	317	2438	2318	41	658	602	334	309

aarsagerne i Norge i 1876.

décès en 1876).

Fordeling paa Alder (par åge).																					Alder er opgivet for	
5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.		Kvindekjøn.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	3	-	7	-	13	1	12	-	3	-	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
26	18	2	4	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	1	1	-	6	1	6	5	23	14	37	27	46	27	45	60	14	19	-	2	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4	-	4	4	6	7	15	8	5	4	5	7	4	1	1	-	2	-	-	-	-	-	
-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	1	3	4	3	3	3	2	1	1	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4	6	3	5	2	1	2	5	1	6	6	2	6	12	18	9	5	14	6	3	3	2	
1	1	-	-	1	-	1	-	-	1	7	6	19	23	42	39	45	58	17	18	-	4	
1	-	2	-	1	-	4	4	10	22	45	54	89	84	81	87	62	46	11	11	1	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	2	1	1	5	1	2	7	3	1	2	3	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	2	5	-	3	4	2	2	2	2	3	-	1	2	-	1	1	-	-	-	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	3	-	1	1	1	1	-	4	-	-	-	-	
-	2	3	2	-	1	1	1	-	1	-	-	2	2	1	1	-	2	1	-	-	-	
1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	
1	-	1	-	-	-	2	-	2	-	1	-	2	-	1	-	1	2	-	1	-	-	
3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2	2	3	-	11	3	17	-	6	-	1	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	21	18	142	151	186	228	40	58	
-	1	-	1	-	1	2	5	-	1	-	-	4	-	3	-	2	-	-	-	-	-	
-	4	-	1	-	1	3	4	2	2	2	5	5	5	7	3	4	3	2	2	-	1 ¹⁾	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	
37	33	8	10	4	7	5	3	1	2	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
86	74	25	35	26	21	54	48	41	50	120	102	200	161	241	199	331	343	245	283	45	67	

1) Heri 2 over 100 Aar.

Tabel XLII (Forts.).

Dødsarsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Dødsarsagers Forhold til samtlige og i pct.	Fordeling paa Stifter. (par diocèses).						Fordeling paa Kjøn. (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.	
			Christiania.	Hamar.	Christian- sand.	Bergen.	Trondhjem.	Tromsø.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.	Uopgivet.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.
Transport	4797	-	2058	416	854	599	553	317	2438	2318	41	658	602	334	309
Diphtheritis organor. alior.....	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Dysenteria.....	14	-	1	7	-	2	3	1	8	6	-	-	-	3	3
Dystokia vide Puerperium.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia parturientum vide Puerperium....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eczema.....	2	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis.....	151	0,9	-	1	5	68	70	7	76	75	-	-	-	-	-
Embolia. Thrombosis.....	20	-	7	-	6	3	3	1	7	13	-	1	-	-	-
Emphysema.....	15	-	7	2	3	3	-	-	6	9	-	-	-	-	-
Empyema.....	14	-	5	1	1	3	2	2	8	6	-	-	-	-	1
Encephalitis chronica.....	2	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro.....	128	0,8	53	7	20	29	16	3	68	60	-	32	26	7	6
Epilepsia.....	29	-	11	3	4	5	5	1	17	12	-	-	-	-	-
Erysipelas.....	54	-	24	3	12	6	5	4	23	30	1	3	5	-	1
Febris puerperalis vide Puerperium.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica.....	88	-	29	14	20	11	11	3	45	42	1	-	-	-	-
— typhoidea (Ileotyphus).....	332	2,2	90	27	49	86	44	36	165	158	9	1	1	2	9
— typhosa exanthematica.....	16	-	1	1	1	-	4	9	8	8	-	-	-	1	-
Fistula, intestino- vaginalis.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— stercorea.....	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— urinaria.....	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Fractura ossium.....	44	-	21	3	8	4	3	5	38	6	-	-	-	-	-
Gangraena, Decubitus.....	60	-	14	9	11	12	11	3	36	24	-	1	-	-	-
— pulmonum.....	4	-	1	1	1	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-
Gastritis.....	29	-	7	3	3	8	8	-	14	15	-	1	4	2	2
— chronica.....	125	0,7	24	28	25	11	26	11	73	51	1	-	-	-	-
Haemophilia.....	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Haemorrhagia.....	9	-	2	5	2	-	-	-	6	3	-	1	-	-	-
— intestini tenuis.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
— pulmonum.....	27	-	11	-	5	5	5	1	16	11	-	-	-	-	-
— uteri.....	15	-	3	1	5	3	2	1	-	15	-	-	-	-	-
— ventriculi.....	24	-	7	7	1	3	6	-	14	10	-	-	-	-	-
Hepatitis.....	14	-	3	5	1	1	2	2	8	6	-	-	-	-	-
Hernia.....	50	-	18	8	6	4	9	5	27	23	-	-	1	1	-
Hydrocephalus.....	19	-	4	3	3	2	5	2	12	7	-	6	3	6	4
Hydrops.....	184	1,2	59	20	43	21	28	13	83	100	1	-	-	4	3
Hydrothorax.....	7	-	2	-	1	2	2	-	4	3	-	-	-	-	-
Insania.....	59	-	24	6	6	12	7	4	27	32	-	-	-	-	-
Ischuria.....	9	-	1	3	1	-	4	-	9	-	-	-	-	-	-
Laryngitis.....	10	-	2	-	6	-	2	-	4	6	-	-	3	2	2
Leucaemia.....	2	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Lithiasis.....	5	-	2	-	-	-	2	1	3	2	-	-	-	-	-
Lupus.....	2	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Lateris	6366	-	2495	587	1105	905	841	433	3253	3059	54	704	646	362	340

Fordeling paa Alder (par âge).																					Alder er opgivet for	
5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.		Kvindekjøn.
86	74	25	35	26	21	54	48	41	50	120	102	200	161	241	199	331	343	245	283	45	67	4700
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	1	-	1	1	14	11	18	16	21	10	8	10	7	14	5	10	1	1	-	-	149
-	-	-	-	1	-	1	3	-	3	2	1	-	1	2	3	-	1	-	-	-	-	19
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	4	3	1	-	2	-	1	-	-	15
-	1	-	-	3	-	4	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	14
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
1	2	3	1	-	-	1	2	2	6	2	5	9	1	3	7	5	3	-	1	-	-	125
-	-	-	-	2	-	3	2	5	7	2	1	2	-	1	-	1	1	1	-	-	-	28
-	-	-	-	3	2	2	2	1	4	1	1	6	3	2	5	4	1	1	-	-	1	48
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	1	3	6	10	2	10	13	7	4	3	7	4	4	2	2	2	2	-	-	-	-	86
10	13	11	12	23	24	54	39	19	14	18	18	14	12	7	5	4	6	-	1	-	-	317
1	-	1	3	1	-	-	1	1	-	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	15
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	2	-	9	-	6	1	6	1	5	-	4	-	1	1	1	3	1	-	43
1	-	1	-	-	-	6	-	1	-	2	3	1	3	7	2	13	7	3	6	-	3	60
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	2	2	1	1	1	-	1	3	1	-	-	2	4	-	1	1	-	-	-	-	29
-	-	-	-	-	1	1	2	7	1	12	8	17	12	18	15	12	8	2	4	-	-	120
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	-	1	-	2	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	1	1	2	2	-	4	2	3	3	4	3	-	-	1	-	-	-	-	-	27
-	-	-	-	-	-	-	3	-	7	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	13
-	-	-	-	-	1	1	-	2	1	2	3	4	3	3	-	2	-	-	-	-	-	22
-	-	-	-	-	1	1	-	2	2	1	1	1	1	2	1	1	-	-	-	-	-	14
-	-	-	-	3	-	3	1	1	1	3	4	6	4	2	7	7	5	1	-	-	-	50
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
4	2	4	2	6	1	7	7	2	8	6	16	15	24	19	12	15	21	1	4	-	-	183
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	6
-	-	1	2	-	-	2	-	5	1	7	6	5	8	1	6	4	3	2	4	-	-	57
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	4	-	2	-	-	-	9
1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
109	94	54	64	85	58	182	143	129	133	219	199	311	260	332	281	417	415	260	309	46	71	6223

Tabel XLII (Forts.).

Dødsårsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Dødsårsager til samtlige og sine Dødsårsager i pct.	Fordeling paa Stifter (par diocèses).						Fordeling paa Kjøn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.	
			Christiania.	Hamar.	Christian- sand.	Bergen.	Trondhjem.	Tromsø.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.	Uopgivet.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.
Transport	6366	-	2495	587	1105	905	841	433	3253	3059	54	704	646	362	340
Lymphangitis.....	2	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Mania puerperalis vide Puerperium.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis.....	405	2,6	137	41	95	60	48	24	219	185	1	24	22	77	67
— tuberculosa.....	441	2,8	169	32	122	42	50	26	245	195	1	28	32	98	85
— cerebrospinalis epidemica..	129	0,8	-	4	7	2	73	43	63	64	2	5	2	6	4
— spinalis Myelitis.....	30	-	9	8	6	3	1	3	17	13	-	1	-	1	-
Metritis, Peri-.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Morbilli.....	28	-	23	-	3	1	1	-	14	13	1	1	4	8	6
Morbus maculosus Werlhofii.....	4	-	-	-	3	1	-	-	2	2	-	-	1	-	-
— ovarii.....	22	-	8	2	4	3	4	1	-	22	-	-	-	-	-
— viarum uriniferarum.....	14	-	2	5	-	-	6	1	13	1	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brighti.....	198	1,3	97	13	29	19	28	12	123	74	1	1	-	11	3
Noma.....	2	-	1	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus.....	86	-	25	8	23	15	10	5	57	29	-	-	2	-	-
Oedema glottides.....	4	-	1	1	-	1	1	-	4	-	-	-	-	-	-
— pulmonum.....	8	-	6	-	2	-	-	-	4	4	-	-	-	1	-
Paralysis.....	39	-	7	6	3	5	15	3	28	11	-	-	-	-	1
— agitans.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— essentialis.....	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-
— generalis.....	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Pemphigus.....	2	-	1	-	-	1	-	-	-	2	-	-	2	-	-
Peritonaeitis.....	216	1,4	68	26	34	31	44	13	93	123	-	4	4	5	5
Perityphlitis.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Pernio.....	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus.....	55	-	12	3	10	12	15	3	38	17	-	7	4	1	1
Pleuritis.....	104	0,6	29	11	25	13	16	10	63	41	-	2	1	5	4
Pneumonia.....	1568	10,2	349	126	372	190	325	206	919	642	7	70	51	51	60
— catarrhalis.....	19	-	19	-	-	-	-	-	10	9	-	5	4	4	4
Pneumothorax.....	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Prostatitis.....	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Puerperium:															
Bronchitis acuta.....	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Dystokia.....	30	-	4	1	6	10	4	5	-	30	-	-	-	-	-
Eclampsia parturientium.....	10	-	5	2	-	2	1	-	-	10	-	-	-	-	-
Embolia.....	7	-	5	1	-	-	1	-	-	7	-	-	-	-	-
Febris puerperalis.....	225	1,5	51	19	43	49	35	28	-	225	-	-	-	-	-
— rheumatica ¹⁾	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Haemorrhagia uteri.....	15	-	5	1	7	-	1	1	-	15	-	-	-	-	-
Mania puerperalis.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Metritis, Endo-.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Peritonaeitis.....	4	-	-	-	-	1	2	1	-	4	-	-	-	-	-
Pneumonia.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Lateris	10046	-	3535	868	1902	1368	1524	819	5172	4807	67	852	775	631	580

¹⁾ Alder optaget under Febris rheumatica.

C. No. 4 (1876).

LIII

Fordeling paa Alder (par åge).																						Alder er opgivet for
5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	
109	94	54	64	85	58	182	143	129	133	219	199	311	260	332	281	417	415	260	309	46	71	6223
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
29	27	23	17	17	9	17	19	8	6	10	6	7	10	3	1	3	-	-	-	-	-	402
56	45	26	12	21	9	6	7	6	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	435
4	12	9	7	9	13	18	10	5	4	3	3	2	6	1	2	-	-	-	-	-	-	125
1	1	-	2	1	3	2	1	2	1	3	2	5	2	-	1	1	-	-	-	-	-	30
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
4	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	2	-	4	-	4	-	3	-	5	-	3	-	1	-	-	22
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	3	-	1	-	-	-	14
7	1	5	8	5	4	8	6	15	12	19	7	26	16	13	11	10	5	-	1	-	-	194
-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
2	-	2	1	-	-	4	3	6	3	12	1	6	6	12	4	11	5	2	1	-	1	84
2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	8
-	-	-	-	1	1	1	-	6	1	2	1	7	2	4	-	4	5	3	-	-	-	39
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
4	5	4	7	5	11	15	30	13	16	7	18	19	13	11	6	5	6	1	1	-	-	215
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	1	-	2	1	1	4	1	2	-	7	-	5	1	2	3	4	2	1	1	-	-	52
3	2	3	-	6	3	7	10	11	5	6	6	9	4	4	2	3	3	3	-	-	-	102
20	11	12	8	33	9	71	42	95	60	131	78	169	97	142	100	90	92	21	25	-	1	1539
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	6	-	13	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26
-	-	-	-	-	-	-	7	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
-	-	-	-	-	-	-	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
-	-	-	-	-	11	-	82	-	98	-	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	222
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	3	-	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
243	203	139	129	185	133	340	384	299	371	423	369	567	421	530	418	553	537	292	339	46	73	9832

Tabel XLI (Forts.).

Dødsårsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Dødsårsagers Forhold til samtlige øvrige Dødsårsager i pct.	Fordeling paa Stifter (par diocèses).						Fordeling paa Kjøen (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.	
			Christiania.	Hamar.	Christian-sand.	Bergen.	Trondhjøm.	Tromsø.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.	Uopgivet.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.	Mandkjøn.	Kvindkjøn.
Transport	10046	-	3535	868	1902	1368	1524	819	5172	4807	67	852	775	631	580
Pyæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	4	-	3	-	1	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Scarlatina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tetanus	2	-	1	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Puerperium (Causae nou determinatae)	2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Purpura	7	-	2	2	-	-	2	1	6	1	-	1	1	-	-
Pyæmia	50	-	17	8	6	4	11	4	36	14	-	-	2	2	-
Pyelitis	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Rachitis	33	-	13	6	7	3	4	-	23	10	-	4	3	19	7
Rheumatismus chronicus	4	-	-	3	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-
Ruptura ventriculi	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— vesicae urmariae	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— uteri (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	1926	12,5	901	310	406	209	53	47	1009	888	29	109	89	597	549
Sclerema	2	-	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	2	-	-
Scorbutus	5	-	3	-	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	78	-	28	2	30	8	3	7	30	48	-	4	4	11	24
Spasmus laryngis	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Spina bifida	8	-	3	1	2	1	1	-	6	2	-	5	1	-	1
Strictura oesophagi	12	-	5	2	2	2	1	-	5	7	-	1	-	-	-
Struma	3	-	1	1	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-
Syphilis	61	-	36	2	8	2	12	1	37	23	1	30	18	-	-
Tabes dorsalis	4	-	-	-	1	2	1	-	2	2	-	-	-	-	-
Tetanus	13	-	6	1	1	1	1	3	10	3	-	-	3	-	-
Trismus neonatorum	4	-	2	1	-	-	1	-	4	-	-	4	-	-	-
Tuberculosis miliaris acuta	7	-	6	-	1	-	-	-	3	4	-	-	-	-	-
— organor. aliorum	27	-	11	3	8	1	4	-	15	12	-	-	-	2	2
— pulmonum, Phthisis	2182	14,2	803	170	593	245	255	116	1012	1168	2	13	8	20	20
Tumor angiomatis colli	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
— pharyngis	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— prostatae	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
— uteri	3	-	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	154	0,9	56	2	55	39	-	2	65	88	1	27	44	35	39
Ulcus ventriculi	7	-	3	-	1	3	-	-	3	4	-	-	-	-	-
Uraemia	19	-	6	3	6	1	2	1	13	6	-	1	-	-	1
Variolae	19	-	15	1	1	-	-	2	8	10	1	-	-	-	-
Vitia organica abdominis	138	0,9	32	15	45	19	15	12	61	77	-	-	-	-	-
— — cerebri	67	-	39	3	12	5	7	1	33	34	-	1	1	1	4
— — cordis	391	2,5	170	53	63	35	56	14	189	201	1	4	2	7	3
— — hepatis	37	-	16	6	4	2	7	2	24	13	-	1	-	-	-
— — pectoris	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— — ventriculi et canal. intest.	37	-	15	4	4	5	8	1	16	21	-	-	-	-	1
Vulnera	21	-	9	1	4	3	4	-	17	4	-	1	-	-	-
Causae aliae seu male determinatae	8	-	3	-	-	2	3	-	5	3	-	2	2	-	-
Tilsammen	15391	-	5752	1499	3166	1963	1977	1034	7819	7469	102	1061	955	1326	1231

Fordeling paa Alder (par åge).																						Alder er opgivet for
5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	
243	203	139	129	185	133	340	384	299	371	423	369	567	421	530	418	553	537	292	339	46	73	9832
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	7
-	-	2	3	6	1	8	3	2	1	3	4	5	-	4	-	2	-	-	-	-	-	48
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
221	199	64	38	9	7	4	3	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1895
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	5
6	10	3	6	3	2	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	76
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	-	2	1	3	-	-	-	-	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	1	1	-	-	2	-	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	59
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	4
1	-	2	-	-	-	4	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	1	2	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
1	3	3	1	4	1	-	1	-	2	2	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	26
27	36	37	58	99	144	323	310	191	250	143	160	96	107	52	52	5	14	-	4	-	-	2169
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	3
3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	152
-	-	-	-	1	-	-	2	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
1	1	-	-	1	1	-	-	2	1	2	2	4	-	1	-	1	-	-	-	-	-	19
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5
-	1	-	-	-	2	3	2	5	10	8	15	16	17	17	19	8	8	2	1	-	-	134
-	4	1	-	1	2	2	2	2	3	5	3	4	6	8	5	4	1	-	-	-	-	60
3	10	11	17	11	18	28	16	25	29	16	19	28	24	19	28	30	21	7	9	-	-	385
-	-	-	-	-	-	1	1	2	3	2	3	5	3	8	2	4	1	-	-	-	-	36
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	4	4	1	3	3	2	5	4	2	4	1	3	-	-	-	-	37
-	-	3	-	2	-	8	2	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	20
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	8
506	470	268	254	324	312	733	734	535	688	614	586	744	587	648	532	615	591	303	353	46	73	15089

Tabel XLII.

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme fordelt paa Lægedistrikter og Maaneder.

(Se Anmærkninger ved Tabellens Slutning).

a. Exanthematisk Typhus.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
II. Aker	-	-	-	5	1	1	-	-	-	-	-	-
Høland	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
VI. Rendalen	13	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
IX. Vestre Nedenæs	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
X. Oddernæs	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XIV. Indre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Midtre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ytre Nordfjord	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV. Søndre Nordmøre ..	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Midtre Fosen	-	1	7	4	1	-	1	1	3	1	1	-
XVIII. Alstahaug	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Ofoten	7	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hadsel	-	-	-	-	-	-	-	-	9	5	-	5
Sortland	1	1	1	-	-	4	3	-	1	-	-	-
XIX. Ibestad	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-
XX. Vadsø	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	3
Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	12

b. Typhoidfeber.

I. Christiania	7	6	14	6	13	7	10	8	11	14	7	5
II. Aker	6	4	8	2	8	4	1	2	3	7	10	11
Ullensaker	9	2	1	-	1	-	1	4	-	-	1	-
Høland	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Follo	15	7	2	1	-	-	-	-	-	-	2	1
III. Eidsberg	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-
Moss	6	2	1	-	-	-	1	4	5	1	-	1
Sarpsborg	19	13	4	6	21	16	11	13	28	22	22	28
Hvaløerne	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikshald	2	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	2
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	13	10	6	4	6	4	3	7	12	10	7	3
Landdistrikt	-	1	-	1	-	1	1	2	1	-	1	1
Ringerike	-	-	-	-	1	1	3	-	2	-	-	1
Modum	3	3	2	1	1	-	5	-	6	5	1	2
Sandsvær:												
Kongsberg	2	2	1	-	-	-	2	2	5	3	3	4
Landdistrikt	1	2	-	-	1	1	-	2	2	3	-	2
V. Tønsberg:												
Tønsberg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3
Horten	-	1	1	-	-	-	-	1	3	2	3	1
Landdistrikt	7	3	7	1	4	8	6	5	2	4	4	3
Hof:												
Svelvig	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Landdistrikt	1	1	2	-	3	-	1	5	-	1	1	2
Laurvig:												
Fredriksværn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Landdistrikt	2	-	-	-	1	-	1	-	12	15	4	-
VI. Solør-Odalen	1	-	-	1	2	-	2	1	6	12	3	-
Hedemarken	9	6	1	2	7	9	23	11	14	15	7	7
Søndre Østerdalen ..	-	-	1	-	-	3	2	-	-	-	1	-
Rendalen	15	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1
Trysil	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tønset	1	-	-	1	5	1	-	-	-	-	2	-
VII. Søndre Valdres	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	7	2
Nordre Valdres	-	-	-	-	2	-	-	-	-	4	2	2
Toten	8	4	3	5	4	3	4	1	-	1	2	2
Faaberg	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	1
Lom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	5	-
Lesje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4
VIII. Skien:												
Skien	-	-	-	1	-	-	-	1	-	4	-	2
Porsgrund	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-

Landdistrikt	-	4	-	2	5	-	4	6	1	-	-	-
Kragerø	5	1	1	1	1	-	1	1	1	1	1	1
Sauland	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Risør og Omegn.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvedestrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Landdistrikt	-	-	2	3	4	1	1	1	1	1	4	12
Arendal og Omegn.	2	1	4	-	3	1	1	3	5	5	5	1
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt	5	-	-	-	1	1	1	-	2	-	1	6
Aamli	-	1	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-
Evje	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
X. Christianssand	1	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Oddernæs	-	-	1	-	-	1	4	3	9	5	1	2
Undal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Lyngdal	4	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	2
Flekkefjord	2	3	5	2	6	6	-	-	1	-	18	18
XI. Egersund	14	-	-	-	1	-	-	-	-	-	5	-
Sandnæs	6	-	10	5	2	2	-	1	-	1	-	2
Stavanger	3	1	1	-	1	-	-	-	4	5	2	-
Finnø	2	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	1
Sand	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Karmøen	-	-	-	-	-	-	1	-	6	2	-	1
Haugesund	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	7
XII. Indre Søndhordland	3	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Søndhordland.	1	1	5	-	3	-	-	3	2	1	10	-
Indre Hardanger ..	6	3	3	-	-	-	-	6	2	2	-	1
Ytre Hardanger	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Vos	6	9	13	9	1	-	3	4	5	5	7	22
Søndre Midthordland	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Nordre Midthordland	22	31	24	4	10	5	1	4	10	12	3	10
Indre Nordhordland	3	5	4	4	1	5	9	3	12	28	38	15
Ytre Nordhordland.	6	5	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2
XIII. Bergens By	23	13	8	3	7	8	8	10	15	16	31	31
XIV. Lærdal	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Midtre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-
Ytre Sogn	4	1	1	1	8	-	-	-	-	-	5	11
Ytre Søndfjord	1	1	1	1	3	-	2	-	1	-	1	-
Indre Søndfjord	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Kin	-	-	-	-	-	3	12	6	19	14	19	6
Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3
Indre Nordfjord	8	8	-	-	1	1	4	4	1	4	5	-

Tabel XLII (Fortsættelse).

Typhoidfeber (Fortsættelse).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV. Vestre Søndmøre...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
Indre Søndmøre....	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1
Østre Søndmøre....	-	-	-	1	1	7	5	1	-	2	4	7
Nordre Søndmøre....	1	4	3	2	-	1	1	12	3	5	6	7
Ytre Romsdal.....	-	2	4	1	-	9	-	3	3	3	7	5
Indre Romsdal.....	3	2	3	1	2	1	1	1	1	2	1	1
Søndre Nordmøre ..	5	1	-	-	2	-	4	3	7	4	11	2
Sundal	6	-	1	1	1	3	-	-	-	1	2	2
Surendal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	4
Nordre Nordmøre ..	7	-	12	6	1	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjems By ...	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	6
Selbo	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Guldal	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ørkedal	-	7	4	3	1	6	15	2	4	1	2	-
Søndre Fosen	-	-	-	3	8	2	7	4	6	11	16	10
Midtre Fosen.....	2	3	1	3	-	-	-	-	-	1	-	1
Nordre Fosen	-	-	-	2	1	-	-	3	-	3	2	2
XVII. Levanger:												
Levanger By	1	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-
Landdistrikt.....	6	1	-	-	2	1	2	2	2	4	5	1
Inderøen.....	-	5	1	3	6	1	1	-	-	1	4	4
Stenkjær:												
Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Namsos	2	-	2	3	-	-	1	-	-	-	1	-
Ytre Namdal.....	1	6	1	-	4	1	-	-	-	-	-	-
XVIII. Alstahaug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vefsen.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ranen	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	1
Lurø	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Bodø	1	1	-	1	1	1	1	1	-	4	2	4
Folden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	1
Skjærstad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Stegen	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Lødingen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Ofoten	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Flakstad.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buksnæs.....	8	-	19	5	2	-	-	-	2	2	1	6
Østlofoten	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ved Fiskerierne....	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes.....	13	4	6	6	1	1	-	-	-	-	-	-
Lenvik	-	-	2	9	2	1	2	-	-	-	-	-
Malangen	-	-	4	-	-	2	-	2	-	-	-	2
Tromsø.....	-	6	1	1	2	-	-	2	-	3	-	-
Skjærvø	5	2	5	3	12	8	-	-	4	2	6	-
XX. Alten	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Loppen	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Maasø	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Kistrand	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tanen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vardø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

c. Cerebrospinalmeningit.

VI. Tønset	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
VII. Hadeland-Land....	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Faaberg	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
XI. Stavanger.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Sand	2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-
XV. Surendal	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjems By ...	-	-	1	8	3	-	1	-	1	-	-	-
Strinden	5	8	8	6	5	9	3	6	3	5	2	2
Røros	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ørkedal	-	-	3	5	-	-	-	2	2	-	-	-
Midtre Fosen.....	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Fosen	2	-	2	3	2	4	-	1	-	-	-	-
XVII. Stjørdalen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Frosten	-	10	2	2	-	1	-	-	-	1	-	-
Levanger:												
Levanger By	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt.....	3	3	13	5	2	5	-	1	-	1	-	-
Inderøen.....	3	7	14	2	7	3	-	-	-	-	-	-
Stenkjær	-	2	13	7	7	5	1	-	-	-	-	-
Grong.....	-	-	-	2	3	-	1	-	-	-	-	-
Namsos.....	-	-	-	6	2	7	3	-	-	2	-	-
Ytre Namdal.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XVIII. Brønnø	-	-	-	1	10	2	-	-	-	5	-	-
Alstahaug	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Ranen	-	-	-	1	2	2	-	-	1	-	-	2
Bodø	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Stegen.....	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ofoten	-	-	-	-	6	4	-	-	-	-	-	-
Buksnæs.....	-	-	-	-	1	5	1	6	-	1	1	-
Østlofoten	-	1	-	1	2	2	-	-	-	-	-	-
Hadsel	-	-	-	1	-	2	1	-	1	-	-	-
Sortland	-	-	-	-	6	2	3	1	-	-	-	-
XIX. Ibestad	-	-	-	5	4	-	1	-	-	-	-	-
Tromsø.....	-	-	-	1	2	1	-	-	-	1	-	-

d. Barselfeber.

I. Christiania	7	2	1	5	2	-	3	1	2	2	1	4
II. Aker.....	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Ullensaker	-	-	1	-	1	2	-	1	2	-	1	-
Høland	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Follo.....	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3
III. Eidsberg.....	1	1	-	3	-	2	-	-	-	-	-	1
Moss	-	2	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-
Sarpsborg	4	1	-	5	4	1	-	-	-	1	4	4
Fredrikshald	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1	2	-
IV. Busker, Landfysikat:												
Drammen	-	3	-	1	2	2	-	-	3	5	5	1
Landdistrikt.....	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1
Ringerike	1	2	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Modum	4	2	7	2	3	3	1	-	-	-	1	-
Hallingdal	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	4	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Landdistrikt.....	-	2	1	1	-	-	1	1	-	-	2	-
Rollag	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg.....	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt.....	2	1	-	-	3	2	-	3	1	2	-	-
Hof Landdistrikt ...	2	-	-	-	1	-	1	-	1	2	-	2
Laurvig	1	-	1	-	1	-	-	1	-	-	3	1
VI. Solør-Odalen.....	1	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Hedemarken	4	9	4	1	1	1	2	1	2	1	1	1
Søndre Østerdalen ..	3	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	1
Rendalen	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trysil	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Tønset.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

Tabel XLII (Fortsættelse.).

Barselfeber. (Fortsættelse.)

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VII. Hadeland-Land	3	2	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Nordre Valders	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	-
Toten	1	1	-	1	2	1	1	-	-	-	-	1
Faaberg	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Lom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Lesje	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1
VIII. Skien:												
Skien	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-
Porsgrund	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Brevig og Omegn.	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-	2	-
Kragerø	3	1	1	2	-	-	-	-	1	-	-	1
Holden	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sauland	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvideseid	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-
Laurdal	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-
Tin	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Risør og Omegn..	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Tvedestrand	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	1	1	1	1	-	1	3	1	-	-
Arendal og Omegn.	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Landdistrikt	3	2	-	1	-	-	-	1	-	2	2	1
Evje	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Christianssand	1	4	2	3	-	2	-	3	1	-	2	-
Oddernæs	3	-	2	-	-	2	-	-	-	-	2	-
Undal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Lyngdal	-	-	2	1	-	-	1	1	-	2	1	-
Flekkefjord	1	-	-	5	-	1	-	-	-	-	1	1
XI. Sandnæs	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Stavanger	5	-	2	2	2	1	-	3	4	3	1	-
Finnø	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-
Sand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Karmøen	4	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	1
Haugesund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2
XII. Indre Søndhordland	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	2	-
Ytre Hardanger	-	-	1	1	-	1	-	1	1	-	-	-
Vos	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Søndre Midthordland	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Nordre Midthordland	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Ytre Nordhordland..	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
XIII. Bergens By	3	3	2	-	-	1	2	-	2	1	-	3
XIV. Lærdal	-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	1	1
Indre Sogn	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Mitre Sogn	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ytre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Indre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kin	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1
Ytre Nordfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord	3	-	4	1	2	1	1	2	-	-	1	3
XV. Indre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Østre —	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	4	-
Nordre —	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	3
Ytre Romsdal	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1
Indre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Søndre Nordmøre ..	3	1	-	2	2	2	-	1	1	3	-	-
Sundal	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1
Surendal	-	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
XVI. Trondhjems By	-	1	3	-	-	3	1	1	-	-	-	1
Røros	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Ørkedal	3	2	2	3	3	2	-	-	1	-	-	2
Søndre Fosen	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-
Midtre —	1	1	-	1	2	-	-	1	2	-	-	-
Nordre —	-	-	-	1	2	-	-	-	1	2	1	-
XVII. Stjørdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Frosten	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Levanger:												
Levanger By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt	1	-	-	-	1	1	-	2	2	-	2	1
Inderøen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4
Stenkjær:												
Landdistrikt	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grong	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Namsos	-	1	3	-	-	-	3	1	1	1	1	2
Ytre Namdal	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
XVIII. Brønø	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alstahaug	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1
Vefsen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Ranen	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Folden	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Skjærstad	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Stegen	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ofoten	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Flakstad	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Buksnæs	2	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
Østlofoten	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-
Hadsel	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	1	-
Sortland	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1	-	1
XIX. Trondenes	-	-	1	-	1	-	-	1	3	1	1	-
Ibestad	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-
Lenvik	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Malangen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø	4	-	-	2	1	-	-	-	-	2	2	-
Karlsø	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2
XX. Alten	1	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-
Hammerfest	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	1	-

e. Børnekopper.

I. Christiania	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
II. Aker	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Moss	43	20	11	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Sarpsborg	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Hvaløerne	-	-	-	-	-	-	2	4	-	-	-	-
Fredrikshald	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
IV. Busker. Landphys.: Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
V. Tønsberg: Horten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
VI. Solør-Odalen	7	13	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergens By	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
XVI. Trondhjems By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX. Vardø	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Vadsø	-	-	-	-	3	-	8	4	-	-	-	-

Tabel XLII (Fortsættelse).

f. Vandkopper.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	12	6	5	10	4	25	5	3	-	8	7	23
II. Aker	-	2	4	-	-	-	-	-	-	2	-	1
Ullensaker	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-
Høland	-	-	-	6	-	1	-	-	-	-	-	-
Follo	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
III. Eidsberg	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Moss	3	1	3	-	4	-	1	-	-	-	-	-
Sarpsborg	2	4	7	-	9	1	3	1	2	3	4	1
Fredriksbald	-	-	10	12	-	-	-	-	-	1	7	5
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	4	8	4	3	8	-	1	3	-	-	6	15
Landdistrikt	1	6	-	-	1	-	-	7	-	-	8	1
Ringerike	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	1	2
Hallingdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-
Sandsvær:												
Kongsberg	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	2	2	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Horten	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Landdistrikt	-	5	-	-	-	7	-	-	2	1	3	6
Hof:												
Svelvig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
Laurvig	-	1	1	-	-	-	-	-	-	3	4	3
VI. Solør-Odalen	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Hedemarken	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Rendalen	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	6	1
VII. Søndre Valders	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Nordre Valders	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-
Toten	1	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Faaberg	-	5	12	5	3	-	-	-	-	-	2	3
Ringebo	-	-	-	1	-	1	-	3	-	2	-	2
VIII. Skien:												
Skien	11	8	13	10	1	-	-	-	-	-	1	-
Porsgrund	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	3
Landdistrikt	15	-	-	-	-	-	-	1	9	-	-	-
Kragerø	2	-	3	8	1	-	-	-	-	-	-	1
Hvideøid	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Tvedestrand	1	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Arendal og Omegn	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	-	-	2	-	-	-	-	3	-	3
Aamli	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Christianssand	10	-	-	6	1	1	-	-	-	-	10	1
Oddernæs	12	-	-	-	3	7	2	-	-	3	1	-
Flekkefjord	-	-	-	5	1	-	1	-	-	-	-	-
XI. Ekersund	-	-	5	6	-	4	-	-	-	-	-	-
Sandnæs	-	-	-	-	-	1	4	-	-	1	1	-
Stavanger	6	3	2	10	5	6	2	3	1	5	3	1
Finne	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-
Sand	10	-	-	4	3	-	3	-	-	-	-	-
Haugesund	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XII. Indre Søndhordland.	4	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Midthordland	-	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Indre Nordhordland.	2	3	3	-	-	-	-	-	-	2	1	1
XIII. Bergens By	16	5	13	19	15	10	5	2	9	13	5	1
XIII. Midtre Sogn	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kin	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordfjordeidet	-	-	1	5	5	2	-	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-
XV. Østre Søndmøre	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Søndmøre	-	4	1	4	4	4	6	5	1	-	6	5
Ytre Romsdal	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-
Søndre Nordmøre	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Nordre Nordmøre	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjem	3	6	3	29	16	3	4	4	7	15	17	7
Strinden	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Røros	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ørkedal	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XVII. Stenkjær	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-
Levanger:												
Landdistrikt	-	-	-	2	-	1	4	-	-	1	6	-
Grong	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XVIII. Bodø	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Flakstad	-	-	-	-	-	-	-	4	4	2	-	-
Buksnæs	-	-	-	-	3	1	-	3	-	-	-	-
XIX. Lenvik	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø	1	-	-	-	-	-	-	-	5	15	4	-
XX. Hammerfest	-	-	-	-	-	3	5	-	-	-	-	-
Varde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

g. Skarlagensfeber.

I. Christiania	287	172	123	85	71	70	71	49	45	47	46	45
II. Aker	149	92	73	43	51	47	43	47	49	41	53	56
Ullensaker	56	31	31	21	27	21	16	28	12	37	29	54
Høland	13	27	14	7	16	29	6	4	-	5	1	-
Follo	14	11	6	4	21	12	23	46	35	19	39	23
III. Eidsberg	35	34	48	47	68	41	53	43	27	39	60	69
Moss	6	4	18	26	21	20	6	8	13	37	38	23
Sarpsborg	62	45	26	27	13	8	5	2	17	20	38	36
Hvaløerne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
Fredrikshald	39	11	5	-	2	-	-	-	1	-	1	-
IV. Busker. Landfysik:												
Drammen	22	20	25	16	17	16	9	8	11	38	45	28
Landdistrikt	28	11	8	3	9	30	-	6	3	16	3	7
Ringerike	4	1	18	4	2	11	5	2	6	2	20	24
Modum	36	36	18	14	19	18	37	4	1	2	-	13
Hallingdal	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	2	3	2	16	30	42	40	16	4	1	3	6
Landdistrikt	-	22	7	6	8	9	8	18	1	17	15	9
Rollag	-	-	-	-	-	-	9	-	3	-	8	3

V. Tønsberg:												
Tønsberg	2	-	2	1	4	1	-	2	4	3	12	14
Horten	4	-	2	5	11	21	19	32	13	13	10	16
Landdistrikt	10	4	14	9	21	28	9	7	16	7	14	21
Hof:												
Svelvig	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	11	3	9	11	14	10	19	17	5	20	15	4
Laurvig	42	33	29	28	20	12	8	10	8	9	20	4
VI. Solør-Odalen	18	18	35	40	13	43	17	25	20	18	33	11
Hedemarken	10	3	18	25	41	75	96	104	50	25	94	90
Søndre Østerdalen	5	14	13	22	43	53	47	22	19	24	28	41
Rendalen	2	-	6	17	17	25	58	39	27	30	15	27
Trysil	-	-	-	1	8	28	21	22	7	6	31	26
Tønsset	-	10	14	25	24	6	11	5	-	-	-	-
VII. Hadeland-Land	3	1	7	2	2	3	6	8	9	4	6	23
Søndre Valders	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Nordre Valders	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Toten	1	-	-	-	2	1	26	33	30	38	55	47
Faaberg	8	12	6	1	1	10	2	7	17	21	25	25
Ringebo	-	13	17	1	-	3	5	7	8	10	30	24
Lom	-	-	-	-	-	-	-	-	4	10	1	-

Tabel XLII (Fortsættelse).

Mæslinger (Fortsættelse).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VIII. Skien:												
Skien	-	4	-	-	2	5	-	-	-	-	-	1
Porsgrund	150	78	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brevig og Omegn.	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	26	17	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kragerø	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Arendal og Omegn.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
X. Oddernæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XI. Stavanger	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haugesund	1	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-
XII. Indre Søndhordland.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Nordre Midthordland	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-
XIII. Bergens By	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIV. Ytre Søndfjord	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
XV. Indre Søndmøre	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Romsdal	2	3	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Nordmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XVI. Trondhjems By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Midtre Fosen	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

j. Rosen.

I. Christiania	32	19	11	10	17	5	16	5	9	4	9	6
II. Aker	12	7	4	3	1	2	-	4	3	2	3	4
Ullensaker	9	5	10	4	5	2	8	4	3	4	3	4
Høland	3	1	5	2	-	-	-	-	-	-	-	1
Follo	4	1	1	1	1	3	-	1	-	1	1	3
III. Eidsberg	-	1	-	-	4	2	2	2	1	1	3	2
Moss	3	3	1	-	1	1	1	2	-	1	1	-
Sarpsborg	8	7	6	5	4	2	-	3	5	4	5	9
Hvalørne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Fredrikshald	8	5	8	6	4	2	1	4	4	10	3	7
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	10	9	14	1	5	8	8	8	3	8	10	4
Landdistrikt	4	5	4	4	2	5	2	3	2	-	-	2
Ringerike	5	5	3	3	3	2	4	5	1	2	2	2
Modum	9	9	8	3	5	4	-	3	1	1	1	2
Hallingdal	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvør:												
Kongsberg	4	5	3	2	1	3	2	2	2	1	1	1
Landdistrikt	2	4	3	1	1	3	-	2	-	3	-	3
Rollag	-	-	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	2	1	4	2	-	1	2	1	-	-	-	5
Horten	1	1	2	1	2	1	-	-	4	-	-	2
Landdistrikt	2	5	7	2	3	3	1	1	6	3	1	3
Hof:												
Svelvig	-	-	1	-	2	-	-	1	-	2	-	-
Landdistrikt	2	2	1	1	-	1	2	2	1	2	5	2
Laurvig	7	8	2	5	1	1	-	1	2	3	1	-
VI. Soler-Odalen	8	8	3	-	5	1	2	3	4	1	2	2
Hedemarken	17	8	2	4	11	7	3	2	5	1	4	5
Søndre Østerdalen ..	1	-	1	-	6	1	-	-	-	2	1	1
Rendalen	1	3	2	1	2	-	1	3	2	-	1	2
Trysil	4	1	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Tønset	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	1	-
VII. Hadeland-Land												
Søndre Valders	3	6	1	3	4	1	5	3	1	2	-	1
Nordre Valders	1	1	-	4	-	2	1	1	-	-	-	-
Toten	3	4	1	5	1	1	1	-	-	1	2	4
Faaberg	5	7	4	3	3	1	3	1	-	4	1	2
Ringebo	1	2	-	1	2	1	-	1	2	1	2	3
Lesje	-	-	-	-	1	1	-	2	1	-	-	1
VIII. Skien:												
Skien	2	7	3	4	1	1	1	6	1	-	1	-
Porsgrund	-	2	3	3	1	1	1	-	1	1	4	4
Brevig og Omegn.	1	-	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-
Landdistrikt	6	6	3	4	-	1	1	2	1	-	-	2
Kragerø	6	2	3	2	1	1	-	1	3	3	5	3
Holden	7	-	3	2	1	-	2	2	-	5	2	1
Sauland	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Hvidesid	3	-	1	1	2	1	1	2	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Risør og Omegn.	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvedestrand	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-
Landdistrikt	5	2	4	4	3	5	6	6	3	1	2	-
Arendal og Omegn.	5	5	8	3	6	4	4	1	6	1	1	2
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	5	3	1	-	4	3	2	-	1	-	4	2
Aamli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Evje	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-
Sætersdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
X. Christianssand	8	1	2	3	4	2	5	3	4	2	2	5
Oddernæs	5	5	2	5	2	2	4	2	3	2	6	4
Undal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Lyngdal	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
Flekkefjord	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1
XI. Sandnæs	1	1	2	3	1	2	-	1	1	1	1	1
Stavanger	6	3	7	3	4	3	3	2	5	2	7	4
Finne	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Karmøen	1	2	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-
Haugesund	1	1	1	1	1	2	-	-	-	-	2	-
XII. Indre Søndhordland.												
Indre Hardanger	3	3	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Ytre Hardanger	1	1	1	1	1	1	-	1	-	-	2	1
Vos	-	2	1	-	1	-	-	3	1	2	-	-
Søndre Midthordland	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Midthordland	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	3	-
Indre Nordhordland.	-	-	1	2	-	-	-	-	2	1	-	1
Ytre Nordhordland.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergens By	23	6	5	16	8	15	9	5	9	15	8	11
XIV. Indre Sogn	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1
Midtre Sogn	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Sogn	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Indre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Kin	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Nordfjord	-	1	2	1	-	1	1	2	1	-	1	2
Nordfjordeidet	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord	-	2	2	2	4	2	1	5	4	4	2	1
XV. Vestre Søndmøre	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Søndmøre	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1
Østre Søndmøre	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1
Nordre Søndmøre	1	1	-	2	4	1	1	1	-	1	7	2
Ytre Romsdal	1	2	-	-	1	-	-	-	1	1	2	1
Indre Romsdal	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	1	1
Søndre Nordmøre	2	1	-	1	1	-	-	1	1	-	2	-
Sundal	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	1
Surendal	-	3	-	1	-	-	3	-	-	-	1	1
Nordre Nordmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjems By	4	8	10	5	5	9	5	3	5	6	4	5
Strinden	1	1	1	4	1	2	-	-	1	1	1	-
Røros	-	1	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Guldal	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ørkedal	1	-	1	1	-	1	-	-	1	1	1	1
Søndre Fosen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Midtre Fosen	-	1	-	2	2	-	5	-	-	1	2	3
Nordre Fosen	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1
XVII. Stjørdal	2	2	2	1	2	2	-	-	-	1	2	1
Frosten	-	1	3	2	3	2	1	2	1	1	1	-

Tabel XLII (Fortsættelse).

j. Rosen (Fortsættelse).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Levanger:												
Levanger By.....	-	-	-	-	-	2	1	-	1	1	-	1
Landdistrikt.....	-	-	4	3	4	6	4	3	3	-	-	2
Inderøen.....	-	1	1	-	1	-	1	1	-	3	2	1
Stenkjær:												
Landdistrikt.....	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Grong.....	-	-	3	-	-	-	1	2	-	-	-	1
Namsos.....	-	-	-	1	1	2	1	1	-	-	1	-
Ytre Namdal.....	1	-	1	1	2	-	-	-	-	1	-	-
XVIII. Brønø.....	1	-	3	2	1	-	-	2	1	4	3	-
Alstahaug.....	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-
Veslen.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Ranen.....	2	3	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-
Bodø.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Folden.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Skjærstad.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Stegen.....	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	2	-
Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Lødingen.....	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Ofoten.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Flakstad.....	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Buksnæs.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-
Østlofoten.....	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	1
Hadsel.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Sortland.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes.....	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Ibestad.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-
Lenvik.....	1	1	2	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Tromsø.....	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Skjærvø.....	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
XX. Hammerfest.....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vardø.....	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-
Vadsø.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

k. Kighoste.

I. Christiania.....	15	22	11	10	7	8	13	22	15	31	64	30
II. Aker.....	3	1	1	-	6	-	3	7	1	1	1	1
Ullensaker.....	6	5	2	1	-	-	3	2	-	1	-	-
Høland.....	1	-	2	-	6	-	-	-	3	-	-	-
Follo.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	14
III. Eidsberg.....	3	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Moss.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarpsborg.....	8	-	-	4	-	-	-	-	4	1	7	13
Fredrikshald.....	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen.....	6	1	-	-	-	-	-	1	5	1	2	-
Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Ringerike.....	13	8	11	2	-	-	-	-	-	3	-	-
Modum.....	17	4	7	10	4	1	4	15	6	3	-	1
Sandsvær:												
Kongsberg.....	1	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-
Landdistrikt.....	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	2
V. Tønsberg:												
Tønsberg.....	-	6	20	30	7	-	5	-	2	-	-	-
Horten.....	2	1	2	-	1	2	-	1	-	4	2	-
Landdistrikt.....	7	17	33	33	47	53	23	8	19	4	16	2
Hof:												
Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	6	9	5	1	4	1	-
Laurvig.....	16	10	11	5	6	21	61	31	29	28	13	10
VI. Solør-Odalen.....	-	-	2	-	4	6	8	4	4	2	4	-
Søndre Østerdalen.....	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII. Skien:												
Skien.....	-	-	-	-	-	-	1	13	41	37	23	-
Porsgrund.....	-	-	-	-	-	-	-	2	10	7	3	-
Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	2	1	1	3	15	14	8
Kragerø.....	-	-	-	-	-	1	5	11	17	51	28	32
Sauland.....	-	-	-	-	-	-	5	-	1	2	5	5
IX. Østre Nedenæs:												
Risør og Omegn.....	-	-	-	-	-	-	1	2	11	5	12	13
Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	-	1	10	6	16	19	18
Arendal og Omegn.....	-	-	-	-	-	-	4	9	20	48	62	36
Aamli.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
X. Christianssand.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
Oddernæs.....	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-
XI. Ekersund.....	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandnæs.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Stavanger.....	-	1	1	5	8	3	4	5	16	11	9	9
Sand.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	6	7
Karmøen.....	4	4	12	5	26	17	12	8	4	1	1	-
Haugesund.....	6	8	9	5	12	3	1	3	-	11	2	-
XII. Indre Søndhordland.												
Ytre.....	-	-	-	-	-	2	3	3	-	-	-	-
Ytre Hardanger.....	-	-	-	-	-	2	7	5	-	1	3	2
Søndre Midthordland.....	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Nordre.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Indre Nordhordland.....	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
XIII. Bergens By.....	2	5	6	7	27	43	49	59	70	76	91	44
XIV. Indre Nordfjord.....	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-
XV. Surendal.....	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Strinden.....	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Selbo.....	10	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Røros.....	7	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII. Namsos.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XVIII. Østlofoten.....	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Hadsel.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

l. Diphtherit.

I. Christiania.....	8	2	2	-	-	1	2	-	1	-	4	2
II. Aker.....	-	1	1	-	1	2	-	1	-	3	1	9
Høland.....	5	-	2	5	3	-	-	-	1	-	-	-
Follo.....	3	-	-	2	2	1	4	1	-	-	-	1
III. Eidsberg.....	38	25	32	11	19	5	2	5	2	4	9	6
Moss.....	50	15	18	12	25	16	9	20	2	10	6	13
Sarpsborg.....	54	42	38	26	22	17	33	12	23	20	28	45
Hvaløerne.....	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Fredrikshald.....	2	1	-	-	-	3	-	-	-	-	2	1
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Ringerike.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Modum.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Hallingdal.....	2	2	-	1	1	1	-	-	-	-	4	3
Sandsvær:												
Kongsberg.....	1	3	3	1	3	-	-	-	-	-	-	2
Landdisdrikt.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
V. Tønsberg:												
Tønsberg.....	3	7	1	4	-	-	8	6	6	2	8	11
Horten.....	2	-	1	-	-	-	3	5	1	-	1	13
Landdistrikt.....	11	1	2	1	8	7	24	14	9	9	7	5
Hof:												
Landdistrikt.....	-	-	1	-	-	3	1	5	3	4	1	-
Laurvig.....	4	13	8	6	1	-	5	1	2	14	8	7
VI. Solør-Odalen.....	1	-	2	1	-	1	3	2	-	1	-	-
Hedemarken.....	1	1	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-

Tabel XLII (Fortsættelse).

Diphtherit (Fortsættelse).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Søndre Østerdalen . . .	3	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1
Rendalen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Trysil	2	-	1	1	6	2	3	3	-	2	1	2
Tønset	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
VII. Hadeland-Land	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Søndre Valders	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Nordre —	-	3	1	-	1	4	1	2	-	-	1	-
Toten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5
Faaberg	-	-	1	-	-	-	-	-	1	4	6	4
Ringebu	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Lom	-	-	-	-	-	14	4	-	-	-	-	-
Lesje	-	-	2	-	6	1	-	-	-	-	-	-
VIII. Skien:												
Skien	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-
Porsgrund	-	-	-	-	-	4	-	1	3	3	1	-
Kragerø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
IX. Østre Nedenæs:												
Risør og Omegn	-	-	1	2	4	2	-	-	-	-	-	1
Tvedestrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Landdistrikt	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arendal og Omegn	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1
Vestre Nedenæs:												
Grinstad	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Landdistrikt	1	-	2	1	1	1	-	-	1	1	-	-
X. Christianssand	3	-	4	-	1	3	3	-	-	1	-	1
Oddernæs	4	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Undal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Flekkefjord	1	1	2	-	-	-	-	1	1	1	1	-
XI. Sandnæs	12	9	3	3	3	-	-	-	1	1	7	2
Stavanger	5	3	4	5	2	1	2	-	-	3	3	8
Sand	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Karmøen	-	-	-	-	-	-	2	5	-	-	-	-
Haugesund	-	-	-	3	-	-	-	6	1	-	-	-
XII. Indre Søndhordland . .	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Hardanger	1	2	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Ytre —	-	-	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Midthordland	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Indre Nordhordland	4	5	-	1	1	1	-	-	2	1	1	-
Ytre —	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergens By	-	-	1	2	1	2	-	-	2	-	1	5
XIV. Lærdal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Ytre Nordfjord	2	1	-	1	2	-	1	2	-	-	3	3
Indre —	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV. Indre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Østre —	2	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Nordre —	3	-	3	-	1	6	3	1	2	-	3	3
Ytre Romsdal	8	2	2	1	3	3	-	-	-	2	2	3
Søndre Nordmøre	3	5	1	1	1	-	-	1	3	1	1	3
Surendal	1	-	-	-	-	-	3	3	3	-	-	-
XVI. Trondhjems By	6	4	1	2	1	1	4	2	5	1	4	3
Selbo	-	3	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Ørkedal	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Søndre Fosen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII. Levanger:												
Levanger By	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Inderøen	-	-	-	-	-	1	2	-	3	-	1	-
Stenkjær:												
Landdistrikt	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Namsos	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
XVIII. Buksnæs	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Lenvik	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Malangen	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	2	18
Tromsø	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX. Hammerfest	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

m. Strubehoste.

I. Christiania	1	3	2	2	1	1	-	1	2	1	1	2
II. Aker	-	2	-	-	-	-	1	-	4	5	3	1
Ullensaker	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	1
Høland	4	2	3	-	-	-	-	-	1	2	-	-
Follo	3	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
III. Eidsberg	-	-	3	-	1	-	-	1	-	5	-	2
Moss	9	4	6	1	4	1	1	-	-	1	-	1
Sarpsborg	14	4	4	1	1	3	1	2	1	2	4	6
Fredrikshald	1	1	3	2	1	1	-	-	1	2	2	1
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	3
Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ringerike	1	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Modum	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Horten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Landdistrikt	1	2	2	2	1	2	-	-	1	-	1	-
Hof:												
Svelvig	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Landdistrikt	-	-	-	1	-	-	1	-	1	1	2	2
Laurvig	4	5	7	2	1	1	-	3	2	1	3	1
VI. Solør-Odalen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-
Hedemarken	-	-	1	-	-	1	2	-	-	1	-	-
Søndre Østerdalen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
VII. Nordre Valders	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Toten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
VIII. Skien:												
Skien	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Porsgrund	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brevig	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Kragerø	1	2	2	4	1	-	1	-	2	-	2	-
Holden	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	3
IX. Østre Nedenæs:												
Risør og Omegn	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	1	-
Arendal og Omegn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Vestre Nedenæs	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Evje	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Christianssand	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1
Oddernæs	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Lyngdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Flekkefjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XI. Sjøggendal	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Ekersund	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandnæs	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Stavanger	1	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Karmøen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Haugesund	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XII. Nordre Midthordland . .	-	-	5	1	-	-	1	1	1	-	-	1
XIII. Bergens By	3	1	2	4	1	1	1	4	3	1	-	-
XIV. Ytre Nordfjord	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1

Tabel LXII (Fortsættelse).

Strubehoste (Fortsættelse).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV. Vestre Søndmøre . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Østre Søndmøre . . .	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Søndmøre . . .	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Romsdal . . .	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sundal . . .	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Surendal . . .	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Ørkedal . . .	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Søndre Fosen . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XVII. Indreøen . . .	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Grong . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XVIII. Brønnø . . .	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Buksnæs . . .	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Tromsø . . .	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-

n. Kusma.

I. Christiania . . .	-	3	-	1	3	-	1	-	-	1	2	-
II. Aker . . .	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Høland . . .	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Eidsberg . . .	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Sarpsborg . . .	8	4	5	2	8	7	3	2	4	1	-	2
IV. Busker. Landfysikat: . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Drammen . . .	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Modum . . .	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
V. Tønsberg: . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tønsberg . . .	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
VI. Hedemarken . . .	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tønsset . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
VII. Søndre Valders . . .	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Nordre Valders . . .	-	4	2	4	-	-	1	-	1	-	-	-
Faaberg . . .	1	3	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vestre Nedenæs: . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt . . .	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
X. Christianssand . . .	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Oddernæs . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XI. Sandnæs . . .	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stavanger . . .	10	10	16	16	4	11	8	6	6	1	-	-

Karmøen . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XII. Ytre Søndhordland . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
Indre Hardanger . . .	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordhordland . . .	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XIII. Bergens By . . .	19	14	20	17	13	7	8	1	1	8	6	4
XIV. Indre Sogn . . .	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Sogn . . .	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kin . . .	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Nordfjordseidet . . .	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord . . .	-	-	-	2	1	-	2	-	-	-	-	-
XV. Østre Søndmøre . . .	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Søndre Nordmøre . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XVI. Trondhjems By . . .	1	6	4	11	7	6	3	4	3	-	2	3
Strinden . . .	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdalen . . .	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Stenkjær: . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stenkjær By . . .	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt . . .	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-
XVIII. Bodø . . .	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjærstad . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XIX. Tromsø . . .	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX. Løppen . . .	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-

o. Akut Bronchit og andre katharralske Tilfælde.

I. Christiania . . .	1022	880	655	513	540	318	172	211	285	544	714	718
II. Aker . . .	129	55	52	65	58	35	39	36	39	42	82	70
Ullensaker . . .	79	93	59	47	69	35	24	29	21	29	42	52
Høland . . .	35	26	20	12	15	9	8	10	15	14	12	12
Follo . . .	60	30	18	14	20	15	16	16	10	10	23	30
III. Eidsberg . . .	35	25	30	22	24	17	12	10	9	9	19	28
Moss . . .	35	30	25	18	22	13	27	25	18	28	15	9
Sarpsborg . . .	379	207	185	131	119	87	100	95	88	116	123	134
Hvaleerne . . .	1	1	2	2	1	1	1	1	-	1	1	1
Fredrikshald . . .	260	151	89	79	85	39	33	53	60	88	95	95
IV. Busker. Landfysikat: . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drammen . . .	379	207	152	103	112	72	37	45	71	92	120	112
Landdistrikt . . .	28	39	29	16	12	6	7	8	8	16	22	23
Ringerike . . .	77	51	33	21	22	17	20	13	8	12	12	19
Modum . . .	64	77	54	51	21	31	16	16	22	29	19	24
Hallingdal . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær: . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kongsberg . . .	69	46	38	26	32	30	27	12	13	37	31	25
Landdistrikt . . .	10	4	-	5	13	8	7	6	6	22	27	38
Rollag . . .	4	1	3	3	-	1	2	1	3	-	2	-
V. Tønsberg: . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tønsberg . . .	123	99	108	66	47	41	51	30	74	61	64	62
Horten . . .	61	51	36	25	39	14	17	8	23	34	75	34
Landdistrikt . . .	120	77	59	55	42	34	30	43	33	35	70	41

Hof: . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svelvig . . .	20	12	4	5	7	2	2	1	1	2	6	4
Landdistrikt . . .	16	12	22	4	9	15	21	17	11	18	16	18
Laurvig . . .	53	43	36	23	14	12	7	15	19	46	39	29
VI. Solør-Odalen . . .	27	32	36	25	19	14	13	19	9	13	13	13
Hedemarken . . .	184	125	99	63	76	79	68	41	34	52	79	78
Søndre Østerdalen . . .	45	33	23	12	18	9	14	16	10	13	20	21
Rendalen . . .	52	47	27	27	30	21	26	24	36	31	13	39
Trysil . . .	24	8	16	9	7	8	6	9	6	6	4	7
Tønsset . . .	14	35	47	24	9	14	8	3	1	11	7	5
VII. Hadeland-Land . . .	54	34	21	19	20	11	8	5	10	11	6	10
Søndre Valders . . .	-	1	3	6	10	7	5	5	2	8	6	3
Nordre . . .	12	5	9	9	15	7	4	6	8	6	10	6
Toten . . .	70	45	35	43	27	17	8	11	25	23	28	40
Faaberg . . .	17	30	20	6	3	2	5	6	16	20	18	16
Ringebo . . .	7	4	3	3	2	1	1	3	1	-	-	1
Lom . . .	6	12	18	9	10	14	9	9	4	6	7	12
Lesje . . .	4	3	1	1	5	5	5	-	1	1	1	3
VIII. Skien: . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skien . . .	92	73	57	70	53	47	27	53	70	87	71	49
Porsgrund . . .	63	48	26	19	17	13	12	10	60	32	31	47
Brevig og Omegn . . .	18	16	20	8	7	8	1	1	4	6	23	5
Landdistrikt . . .	58	39	39	12	31	24	19	22	27	47	43	30
Kragerø . . .	63	68	49	40	31	23	21	19	20	35	53	58

Tabel XLII (Fortsættelse).

Akut Bronchit og andre katharralske Tilfælde (Fortsættelse).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Holden	16	22	18	18	8	9	1	11	3	11	17	14
Sauland	2	-	7	9	4	2	3	-	2	2	2	2
Hvideseid	16	23	32	13	11	7	9	7	12	9	13	12
Laurdal	-	4	12	2	-	-	-	-	-	-	2	2
Tin	8	4	5	2	-	-	-	1	3	11	15	10
IX. Østre Nedenæs:												
Riser og Omegn ..	9	27	9	11	25	12	2	3	4	7	5	20
Tvedestrand	6	10	9	3	4	2	1	1	3	2	8	12
Landdistrikt	115	69	53	50	31	25	10	19	29	23	27	47
Arendal og Omegn ..	195	96	65	57	47	26	23	15	38	58	84	92
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	35	17	11	6	8	8	7	8	16	10	15	13
Landdistrikt	89	50	45	28	36	48	27	12	15	26	34	18
Aamli	6	3	-	1	-	-	-	-	-	10	21	16
Evje	21	15	14	16	33	23	10	11	5	5	5	4
Sætersdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8	5
X. Christianssand	221	129	146	137	122	115	49	62	58	74	102	97
Oddernæs	69	40	45	46	57	67	38	30	26	25	19	27
Undal	46	10	6	6	6	2	8	1	1	4	7	2
Lyngdal	9	13	7	9	7	7	15	6	4	9	30	13
Flekkefjord	15	10	13	7	11	12	9	11	10	9	13	6
XI. Sogndal	3	2	3	2	3	2	1	1	-	-	2	-
Ekersund	5	2	1	3	3	4	3	1	1	1	-	2
Sandnæs	16	16	33	15	6	12	10	8	6	3	14	20
Stavanger	330	238	146	108	128	118	115	49	82	102	151	123
Finne	-	5	4	1	-	-	-	-	-	-	2	-
Sand	15	12	9	1	10	8	8	4	2	4	7	10
Karmoen	56	40	26	20	27	39	27	34	45	37	40	36
Haugesund	12	15	10	15	21	6	5	11	7	11	28	5
XII. Indre Søndhordland ..	4	3	2	4	10	4	-	6	3	2	3	8
Ytre —	10	10	13	17	10	5	3	2	3	7	9	9
Indre Hardanger ..	27	15	13	5	13	7	10	4	6	6	12	1
Ytre —	4	8	5	8	6	5	2	6	3	2	10	3
Vos	1	3	1	-	2	-	-	1	1	1	-	-
Søndre Midthordland ..	3	2	4	3	6	2	-	2	-	-	3	1
Nordre —	3	2	2	-	1	-	-	-	2	2	-	-
Indre Nordhordland ..	-	-	-	-	-	-	4	12	16	18	2	-
Ytre —	4	4	5	3	4	1	3	2	-	2	3	2
XIII. Bergens By	461	375	286	190	169	125	113	88	140	189	290	250
XIV. Lærdal	-	-	5	8	4	8	4	2	7	6	3	3
Indre Sogn	3	5	11	3	6	3	1	4	-	1	1	3
Midtre —	3	2	2	1	2	1	1	-	1	-	-	1
Ytre —	2	2	3	4	7	2	2	-	-	-	1	-
Ytre Søndfjord	9	-	1	2	1	-	2	-	2	1	2	1
Indre —	-	-	-	-	-	-	-	4	3	4	3	-
Kin	3	8	6	3	11	3	5	2	-	1	1	3
Ytre Nordfjord	15	19	14	8	8	5	1	7	5	5	7	-
Nordfjordeidet	3	4	12	20	10	3	4	-	-	2	1	3
Indre Nordfjord	15	15	13	11	13	29	11	4	10	6	15	12
XV. Vestre Søndmøre ..	7	5	4	5	6	3	-	4	6	2	4	8
Indre —	6	5	2	5	1	8	4	-	-	1	3	2
Østre —	3	5	3	4	8	3	2	1	-	1	-	2
Nordre —	32	56	64	50	42	26	16	17	20	21	27	41
Ytre Romsdal	18	9	7	7	9	9	6	11	10	7	8	5
Indre —	11	8	10	14	13	8	3	2	5	6	5	9

p. Lungebetændelse.

I. Christiania	56	63	55	58	62	34	25	11	20	29	42	38
(Catarrhalsk Pneum.)	11	12	10	15	23	6	3	3	7	3	8	8
II. Aker	25	21	21	17	23	16	7	4	9	12	19	16
Ullensaker	20	21	10	14	22	7	7	5	5	9	13	10
Høland	11	3	4	4	6	3	-	1	1	1	3	1
Follo	24	18	8	7	11	1	2	3	6	4	9	8
III. Eidsberg	12	5	9	7	6	3	1	1	2	3	13	12
Moss	14	13	9	15	14	7	2	5	5	5	4	4
Sarpsborg	60	45	39	27	28	13	14	4	9	19	20	15
Hvaløerne	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Fredrikshald	15	11	7	9	10	4	4	2	-	-	3	2
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	13	10	6	3	12	10	3	1	1	1	3	5
Landdistrikt	5	2	1	4	6	6	-	2	1	3	10	3
Ringerike	15	15	12	10	8	6	-	5	2	1	12	5
Modum	14	9	23	11	13	8	6	6	3	8	19	7
Hallingdal	1	4	2	5	3	-	-	2	1	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	8	1	1	3	2	4	4	1	2	2	1	2
Landdistrikt	6	3	3	2	4	1	-	2	-	3	3	4
Rollag	4	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel LXII (Fortsættelse).

Lungebetændelse (Fortsættelse).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
V. Tønsberg:												
Tønsberg	4	2	3	1	10	3	6	3	1	4	1	7
Horten	4	4	4	2	3	4	-	3	-	4	2	3
Landdistrikt	24	5	21	17	22	17	6	8	4	8	14	12
Hof:												
Svelvig	1	-	1	-	2	-	-	-	-	1	-	-
Landdistrikt	8	6	11	3	3	8	5	-	2	2	15	11
Laurvig	25	24	23	33	17	13	4	5	11	18	18	12
VI. Solør-Odalen	13	21	20	15	14	10	5	7	6	7	17	13
Hedemarken	36	39	38	30	37	17	20	6	4	20	17	21
Søndre Østerdalen ..	28	15	14	6	7	2	-	-	2	2	1	7
Rendalen	9	5	6	5	6	1	3	3	1	2	2	6
Trysil	9	3	2	4	2	2	-	-	1	2	1	1
Tønset	3	4	7	7	2	2	-	-	-	3	4	1
VII. Hadeland-Land	22	20	15	11	13	2	6	3	1	3	6	4
Søndre Valdres	-	-	-	6	3	1	-	2	1	-	4	3
Nordre Valdres	7	3	3	6	7	6	3	1	-	1	1	2
Toten	6	10	8	10	14	7	2	4	1	8	10	10
Faaberg	12	22	16	11	12	5	1	1	4	6	11	4
Ringebo	2	2	2	3	6	4	-	3	1	-	1	4
Lom	1	4	2	12	12	10	5	2	-	-	2	-
Lesje	2	1	1	4	4	1	1	1	-	1	1	1
VIII. Skien:												
Skien	5	7	5	7	15	6	2	1	1	2	5	7
Porsgrund	20	7	8	2	5	3	-	2	-	3	4	5
Brevig og Omegn ..	4	4	3	6	6	5	3	1	-	3	13	2
Landdistrikt	25	10	10	13	15	6	3	11	4	4	8	8
Kragerø	17	17	13	9	16	5	-	4	3	9	11	4
Holden	10	7	14	9	7	-	1	2	-	1	4	5
Sauland	4	1	1	3	6	2	-	1	-	1	2	-
Hvideseid	4	9	7	6	3	2	1	1	1	2	-	8
Laurdal	-	3	10	3	2	1	1	-	-	2	3	2
Tin	3	1	3	-	-	-	-	-	-	1	1	1
IX. Østre Nedenæs:												
Risør og Omegn ..	11	8	4	5	5	3	1	2	1	1	4	3
Tvedestrand	1	3	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-
Landdistrikt	24	17	18	14	14	6	3	1	2	8	4	5
Arendal og Omegn ..	13	12	3	7	10	3	1	1	5	4	3	3
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	5	5	3	3	2	-	-	2	2	-	-	3
Landdistrikt	13	16	20	37	20	7	3	1	2	4	5	11
Aamli	7	3	1	1	-	-	-	-	-	2	5	1
Evje	2	6	2	2	1	1	1	-	-	1	-	-
Sætersdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
X. Christianssand	10	5	11	19	25	15	8	5	3	2	9	9
Oddernæs	11	7	8	22	18	10	2	1	1	3	6	3
Undal	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Lyngdal	2	3	5	1	2	-	2	2	-	-	3	-
Flekkefjord	6	7	7	11	11	2	2	3	3	5	6	1
XI. Soggendal	-	-	4	3	5	1	-	-	-	1	3	1
Ekersund	1	2	-	2	3	2	1	-	1	-	-	5
Sandnæs	5	13	12	13	22	9	5	1	-	4	8	15
Stavanger	37	41	59	77	108	56	40	13	20	17	37	55
Finnø	1	8	6	3	1	-	-	3	1	2	4	7
Sand	3	5	3	2	8	2	2	2	3	2	4	4
Karmøen	10	17	7	5	6	2	1	2	5	3	6	10
Haugesund	19	12	9	7	16	9	3	3	-	3	8	5
XII. Indre Søndhordland ..	6	2	4	3	3	-	1	-	1	1	6	3
Ytre Søndhordland ..	4	3	2	7	7	4	3	-	-	-	5	3
Indre Hardanger	2	2	1	2	7	-	1	-	-	1	1	-
Ytre Hardanger	4	2	8	2	4	2	1	1	2	-	-	1
Voss	2	4	1	3	4	2	4	-	-	-	2	-
Søndre Midthordland ..	-	1	3	1	1	-	-	-	-	-	2	1
Nordre Midthordland ..	2	-	2	-	1	-	1	2	1	-	1	1
Indre Nordhordland ..	6	7	12	6	11	3	-	3	-	3	6	2
Ytre Nordhordland ..	11	1	5	5	8	5	1	-	1	1	4	6
XIII. Bergens By	50	42	34	17	41	12	9	6	7	10	26	23
XIV. Lærdal	-	-	2	6	3	3	-	3	1	2	5	6
Indre Sogn	5	7	8	8	8	5	3	2	1	2	4	-
Midtre Sogn	4	3	1	1	6	1	-	2	-	1	1	-
Ytre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Søndfjord	3	5	3	1	1	3	1	-	-	-	-	-
Indre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kin	-	1	2	3	3	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Nordfjord	1	2	4	1	1	1	1	-	-	-	-	-
Nordfjordeidet	-	1	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord	4	7	5	4	15	5	3	2	3	3	8	7
XV. Vestre Søndmøre	8	6	2	4	3	6	2	2	6	2	4	2
Indre Søndmøre	6	4	1	1	5	6	-	-	1	-	3	7
Østre Søndmøre	9	5	4	9	12	2	-	-	1	-	-	1
Nordre Søndmøre	13	54	38	21	18	13	4	5	6	8	11	13
Ytre Romsdal *)	1	3	4	9	3	5	1	-	-	-	2	3
Indre Romsdal	6	5	6	7	8	2	-	1	-	-	1	-
Søndre Nordmøre	12	16	16	18	29	12	5	4	2	10	20	46
Sundal	2	6	5	6	1	4	2	1	1	-	-	1
Surendal	1	3	4	2	25	13	5	2	-	2	-	1
Nordre Nordmøre	-	-	3	2	5	7	2	-	-	3	3	5
XVI. Trondhjems By	24	39	65	40	38	21	11	9	11	16	24	43
Strinden	9	6	10	13	12	7	3	4	1	3	4	9
Selbo	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Røros	3	11	16	10	1	2	-	-	3	2	-	3
Guldal	8	9	21	13	9	5	1	1	-	-	2	2
Ørkedal	5	4	11	11	11	3	1	3	-	2	7	15
Søndre Fosen	2	-	2	3	3	2	1	-	-	2	3	5
Midtre Fosen	18	13	21	12	24	13	1	-	2	3	9	8
Nordre Fosen	9	7	3	9	11	1	1	2	2	6	-	2
XVII. Stjørdalen	13	15	15	20	19	11	3	6	1	4	7	9
Frosten	6	3	3	5	16	9	-	1	-	2	7	7
Levanger:												
Levanger By	1	1	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	6	2	7	16	8	10	1	-	2	5	19	17
Inderøen	4	1	5	2	15	5	3	2	2	2	3	3
Stenkjær:												
Landdistrikt	1	5	-	3	4	2	-	-	-	-	-	2
Grong	2	3	1	2	3	2	-	-	-	-	1	1
Namsos	9	3	7	6	13	9	2	1	2	1	1	3
Ytre Namdal	2	8	2	1	4	3	-	-	-	2	2	2
XVIII. Brønnø	6	-	1	1	9	7	1	2	-	1	2	3
Alstahaug	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	9	3
Vefsen	3	10	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ranen	1	-	2	5	7	11	1	-	2	-	1	6
Lurø	-	-	-	1	1	4	2	-	1	1	2	2
Bodø	-	-	-	-	5	-	3	-	-	4	4	4
Folden	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Skjærstad	3	7	6	8	5	1	-	-	1	1	1	-
Stegen	2	6	7	4	7	5	2	1	1	2	-	1
Lødingen	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
Ofoten	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Flakstad	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Buknæs	-	4	3	2	3	1	-	-	-	1	4	6
Ostlofoten	-	4	2	-	3	1	4	1	1	-	-	1
Hadsel	1	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	2
Sortland	-	-	2	6	-	3	-	-	-	1	-	2
XIX. Trondenes	6	15	25	12	10	6	8	3	3	3	14	13
Ibestad	3	1	4	4	8	6	2	1	2	2	-	1
Lenvik	2	4	5	8	7	4	3	1	1	4	2	1
Malangen	5	5	9	9	5	3	5	-	1	-	3	4
Tromsø	5	2	6	5	6	3	3	3	2	7	4	3
Lyngen	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1
Karlø	-	-	-	2	-	1	3	-	-	-	1	-
Skjærvø	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX. Alten	-	2	-	3	1	-	1	-	-	4	2	3
Løppen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hammerfest	2	1	2	1	-	1	-	-	1	-	1	-
Maasø	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Kistrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tanen	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vardø	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	1	-
Vadsø	1	2	1	3	5	1	-	-	-	-	1	-
Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

*) For 7 Tilfælde er Fordelingen paa Maanederne optagen blandt de fra østre Søndmøre Distrikt opgivne Tilfælde uden at kunne udsøndres.

Tabel XLII (Fortsættelse).

q. Pleurit.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
II. Aker	2	1	-	1	1	-	-	-	1	-	1	1
Ullensaker	5	5	1	6	8	3	4	1	2	2	-	-
Høland	4	5	6	4	7	5	3	2	4	2	4	3
Follo	1	-	-	2	1	5	1	2	-	-	2	2
III. Eidsberg	2	2	3	1	1	1	5	4	1	-	1	4
Moss	-	4	4	-	2	1	-	-	-	1	-	-
Sarpsborg	3	2	3	3	1	1	1	1	3	5	2	3
IV. Buskeruds Landfys.:												
Drammen	4	-	3	4	-	2	-	-	1	2	1	1
Landdistrikt	-	2	-	1	-	-	-	3	1	3	3	1
Ringerike	3	3	1	1	1	2	-	2	1	1	-	1
Modum	4	2	3	-	1	2	2	2	3	-	5	-
Sandsvær:												
Kongsberg	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	2	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	-	-	1	1	-	1	1	-	-	1	1	-
Landdistrikt	8	7	3	3	6	9	2	3	3	2	5	6
Hof:												
Landdistrikt	-	2	3	-	1	1	6	-	2	-	2	1
Laurvig	2	1	-	3	6	2	1	1	1	3	3	1
VI. Solør-Odalen	2	1	5	2	3	4	1	2	1	4	1	2
Hedemarken	8	3	2	3	4	1	4	1	1	1	1	2
Søndre Østerdalen	1	2	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Rendalen	1	4	2	6	1	1	2	-	1	3	2	3
Trysil	1	1	2	-	1	-	2	-	-	2	1	1
Tønset	-	-	2	2	-	3	-	-	3	2	2	-
VII. Hadeland-Land	4	2	6	1	2	3	-	1	2	1	2	-
Søndre Valders	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	1	-
Nordre —	-	-	-	1	1	-	-	1	-	2	-	1
Toten	4	-	1	4	7	1	-	-	1	2	2	-
Faaberg	1	1	1	1	-	1	1	-	1	-	1	1
Ringebo	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Lom	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Lesje	1	-	1	1	-	1	1	-	-	2	-	-
VIII. Skien:												
Porsgrund	6	8	4	-	1	-	-	-	2	2	1	1
Brevig og Omegn	-	1	3	-	1	-	2	-	-	-	1	-
Landdistrikt	2	1	5	5	4	6	-	-	2	1	4	1
Kragerø	1	1	2	2	-	-	1	1	1	1	1	1
Holden	1	6	3	3	-	-	1	3	1	-	-	-
Hvitedseid	2	1	1	4	-	1	-	-	1	-	-	-
Laurdal	-	1	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-
Tin	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Risør og Omegn	1	3	1	3	5	1	-	1	-	1	2	-
Landdistrikt	2	3	1	1	3	3	-	2	1	1	3	1
Arendal og Omegn	2	2	1	1	1	2	1	-	1	-	2	2
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	1	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-
Landdistrikt	1	-	4	2	3	4	3	1	2	2	5	1
Aamli	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Evje	-	1	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-
X. Christianssand	-	-	2	-	2	-	-	4	-	3	4	1
Oddernæs	7	4	3	2	3	2	1	1	3	3	3	1
Undal	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lyngdal	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	1	1
Flekkefjord	2	1	2	2	1	1	3	1	1	1	1	-
XI. Ekersund	-	1	3	2	-	1	-	-	-	1	1	-
Sandnæs	2	8	2	1	5	6	10	5	-	1	4	4
Stavanger	-	-	2	4	5	3	2	1	2	4	3	4
Finne	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-
Sand	-	-	1	-	2	2	1	1	-	-	1	1
Karmøy	2	1	2	-	2	1	1	-	1	1	-	1
Haugesund	1	1	-	-	2	3	1	-	1	-	-	-
XII. Indre Søndhordland.	1	1	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Ytre —	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Indre Hardanger ...	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Ytre —	1	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Vos	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Midthordland	1	1	-	1	2	-	2	1	-	-	-	-
Nordre —	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-
Indre Nordhordland.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Ytre —	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergens By	5	6	15	19	16	7	5	2	5	2	10	11
XV. Lærdal	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	1	-
Indre Sogn	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Midtre —	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-
Ytre —	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Søndfjord	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Indre —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Ytre Nordfjord	-	1	-	2	2	-	-	3	2	1	1	3
Nordfjordeidet	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Indre Nordfjord	1	-	-	-	2	3	1	-	1	-	-	1
XV. Vestre Søndmøre ...	1	1	-	1	3	-	-	-	-	-	1	-
Indre —	1	1	2	2	1	-	3	1	2	-	-	1
Østre —	1	2	1	-	-	-	1	1	-	1	1	1
Nordre —	11	5	6	4	10	2	6	1	7	1	7	2
Ytre Romsdal	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Søndre Nordmøre	4	4	4	2	2	6	4	-	1	1	2	3
Sundal	-	-	1	-	1	-	2	1	2	1	-	-
Surendal	1	-	1	3	2	1	3	-	1	2	-	-
Nordre Nordmøre	-	-	1	-	-	1	3	2	-	-	-	-
XVI. Trondhjems By	1	1	5	5	4	1	1	1	3	2	2	1
Strinden	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Røros	-	4	3	6	1	1	1	1	1	-	2	-
Ørkedal	1	1	2	4	1	4	-	3	-	2	1	-
Søndre Fosen	-	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Midtre —	1	1	1	1	-	1	1	2	3	2	1	-
Nordre —	1	-	-	-	2	1	-	1	1	-	2	-
XVII. Stjørdalen	-	-	-	1	2	1	-	-	1	-	-	-
Frosten	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	2	-
Levanger:												
Levanger By	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	2	-	1	3	-	1	-	-	1	1	1	1
Inderøen	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Grong	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Namsos	1	1	1	-	1	1	-	2	1	1	-	-
Ytre Namdalen	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-
XVIII. Brønnø	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Alstahaug	-	-	-	2	2	-	-	1	-	-	-	-
Ranen	-	2	-	-	3	2	-	1	2	1	2	-
Lurø	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Bodø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Skjærstad	2	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1
Stegen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Ofofen	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-
Flakstad	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Buksnæs	1	-	-	2	2	-	1	-	1	-	-	1
Hadsel	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1
Sortland	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-
XIX. Trondenes	-	-	-	-	2	2	-	1	1	-	-	-
Ibestad	-	1	1	1	-	1	-	-	3	-	-	-
Malangen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tromsø	-	1	1	4	1	2	1	-	-	-	3	2
Skjærvø	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XX. Løppen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hammerfest	-	-	1	1	2	-	-	1	1	-	-	-
Maasø	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Vardø	-	-	-	1	1	-	-	1	1	1	1	-
Vadsø	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-

Tabel XLII (Fortsættelse).

r. Gigtfeber.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	69	33	21	29	23	19	9	9	8	4	17	29
II. Aker	10	7	6	8	-	1	2	1	3	-	2	1
Ullensaker	14	3	11	3	4	6	3	3	-	3	3	3
Høland	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Follo	4	4	1	1	1	1	-	1	2	6	1	2
III. Eidsberg	5	4	6	5	-	1	-	-	3	1	2	-
Moss	1	7	6	4	3	2	-	1	-	-	1	-
Sarpsborg	17	23	16	11	8	8	4	3	2	2	6	4
Hvaløerne	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikshald	6	6	3	4	2	1	2	1	2	4	5	4
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	9	7	10	1	5	4	2	5	3	2	6	7
Landdistrikt	3	4	7	1	6	-	2	-	-	-	1	1
Ringerike	5	5	10	-	1	1	2	2	-	1	2	3
Modum	2	3	1	6	2	-	-	2	1	2	1	1
Hallingdal	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1
Sandsvær:												
Kongsberg	1	1	1	1	-	-	1	1	-	-	1	1
Landdistrikt	-	1	1	-	-	-	1	1	-	1	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	3	-	-	2	-	-	-	1	-	2	-	-
Horten	5	3	-	-	1	2	-	-	-	1	-	-
Landdistrikt	14	7	6	5	4	6	5	4	2	5	2	7
Hof:												
Svelvig	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Landdistrikt	-	1	2	-	-	-	2	1	1	1	5	-
Laurvig	3	2	3	2	5	1	2	-	-	1	1	5
VI. Soler-Odalen	12	10	4	6	5	6	2	7	2	4	10	6
Hedemarken	11	11	11	5	8	4	1	-	2	2	4	2
Søndre Østerdalen	5	2	4	1	4	1	1	2	-	1	2	1
Rendalen	3	4	5	2	1	-	-	-	2	1	1	1
Trysil	1	-	3	-	-	3	2	-	2	1	1	1
VII. Hadeland-Land	8	9	4	4	8	1	2	2	-	2	4	-
Søndre Valders	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Nordre Valders	8	2	5	8	5	4	5	3	5	2	7	3
Toten	17	5	3	3	5	1	1	1	3	3	-	-
Faaberg	1	5	3	1	-	3	3	1	2	-	1	-
Ringebu	2	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	2
Lom	-	2	-	2	1	-	4	-	-	-	-	2
Lesje	-	-	1	2	1	1	1	2	-	-	1	-
VIII. Skien:												
Skien	1	1	4	1	2	-	-	-	1	1	3	1
Porsgrund	5	1	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-
Brevig og Omegn	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	1
Landdistrikt	-	2	2	1	-	5	2	1	1	1	4	4
Kragerø	7	2	4	3	2	1	-	-	1	1	1	2
Holden	1	2	4	-	-	2	-	1	1	1	1	2
Sauland	1	2	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Hvidesid	2	2	1	4	-	1	3	2	2	1	-	1
Tin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Risør og Omegn	1	-	2	1	-	-	2	-	-	-	1	1
Landdistrikt	4	2	3	1	3	3	2	1	2	1	-	-
Arendal og Omegn	12	3	7	1	4	3	2	1	-	2	8	5
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-	-
Landdistrikt	1	-	2	-	6	-	2	-	2	1	1	2
Aamli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Evje	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
X. Christianssand	3	1	7	5	4	3	6	9	2	2	7	13
Oddernæs	4	1	7	2	3	3	5	1	5	2	4	2
Undal	1	-	1	-	1	-	1	-	-	1	1	-
Lyngdal	3	-	1	1	1	-	1	-	-	1	-	-
Flekkefjord	9	2	4	1	5	4	2	2	-	1	-	-
XI. Ekersund	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandnæs	2	3	2	3	4	3	-	1	-	1	3	2
Stavanger	23	14	9	6	4	1	1	2	-	2	1	7
Finnø	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sand	2	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
Karmøen	3	4	-	2	2	1	-	-	-	-	1	4
Haugesund	2	2	4	-	2	6	-	2	1	-	2	6
XII. Indre Søndhordland	3	3	1	-	-	1	2	1	-	-	2	3
Ytre Søndhordland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Hardanger	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Ytre Hardanger	-	4	2	3	1	2	-	1	-	-	2	-
Vos	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	3	-
Søndre Midthordland	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Midthordland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordhordland	2	2	2	5	5	4	3	2	1	-	4	2
Ytre Nordhordland	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergens By	14	25	16	10	19	14	6	4	-	6	8	6
XIV. Lærdal	-	-	1	1	-	1	1	-	1	2	-	-
Indre Sogn	6	3	1	2	3	-	-	-	-	-	-	3
Midtre Sogn	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-
Ytre Sogn	2	1	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-
Ytre Søndfjord	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	1	-
Kin	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Ytre Nordfjord	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Indre Nordfjord	-	2	1	3	2	2	-	3	2	2	2	3
XV. Vestre Søndmøre	3	2	1	2	4	1	-	1	1	6	3	-
Indre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Østre Søndmøre	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Søndmøre	1	2	5	3	1	1	1	3	1	-	1	3
Ytre Romsdal	1	3	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Indre Romsdal	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Nordmøre	4	3	2	1	-	2	1	-	3	1	2	1
Sundal	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Surendal	-	-	2	1	4	-	1	-	-	-	-	-
Nordre Nordmøre	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-
XVI. Trondhjems By	12	7	10	11	12	7	3	2	4	2	3	8
Strinden	-	1	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Røros	1	2	2	3	-	-	-	1	2	-	2	-
Guldal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Ørkedal	2	5	-	2	1	2	1	-	-	2	2	1
Søndre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-
Midtre Fosen	2	2	3	-	-	-	-	-	2	-	1	1
Nordre Fosen	2	2	-	1	3	-	2	-	2	2	1	1
XVII. Stjørdalen	-	-	1	1	3	-	1	-	1	1	-	-
Frosten	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-
Levanger:												
Levanger By	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	3	-	2	2	1	3	1	1	-	4	2	3
Inderøen	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	1	2
Stenkjær:												
Landdistrikt	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Grong	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Namsos	1	-	1	1	2	-	3	1	-	2	-	2
Ytre Namdal	1	1	1	3	2	1	-	-	-	-	-	-
XVIII. Alstahaug	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-
Vefsen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-
Ranen	-	2	4	-	-	-	1	1	-	-	-	1
Bodø	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-
Folden	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Skjærstad	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stegen	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lødingen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ofoten	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buksnæs	-	-	1	-	2	2	1	-	-	-	-	1
Østlofoten	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Hadsel	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-
XIX. Trondenes	3	3	-	1	4	-	-	-	-	-	-	1
Ibestad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Lenvik	2	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	2
Malangen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Tromsø	2	1	1	1	2	-	-	-	1	1	-	-
Karlsø	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjærvø	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
XX. Hammerfest	2	-	-	-	1	2	1	1	-	-	-	-
Maasø	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vardø	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Vadsø	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Tabel XLII (Fortsættelse).

s. Koldfeber.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania.....	-	-	-	-	1	1	2	2	1	-	5	1
II. Aker.....	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Follo.....	-	1	-	-	2	2	-	1	-	-	-	-
III. Moss.....	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-
Sarpsborg.....	-	-	1	-	-	1	-	-	2	2	-	-
Hvalerne.....	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen.....	-	-	1	-	-	-	1	-	2	1	-	-
Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Modum.....	2	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Sandsvær:												
Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
V. Tønsberg:												
Landdistrikt.....	-	1	1	-	-	-	4	-	1	1	1	1
Hof:												
Svelvig.....	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Laurvig.....	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
VI. Trysil.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tønset.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
VIII. Skien:												
Brevig og Omegn.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Kragerø.....	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-
IX. Østre Nedenæs:												
Risør og Omegn..	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tvedestrand.....	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	1
Landdistrikt.....	-	-	-	2	-	1	1	2	-	-	-	1
Arendal og Omegn.	-	1	-	-	2	1	-	-	2	1	1	-
Vestre Nedenæs:												
Grimstad.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt.....	-	1	2	-	1	-	1	1	-	-	-	-
X. Christianssand.....	1	-	-	-	2	1	1	-	-	-	1	1
Oddernæs.....	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-	-
Flekkefjord.....	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XI. Sandnæs.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stavanger.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Haugesund.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XII. Nordre Midthordland	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordhordland.	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergens By.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
XIV. Indre Nordfjord....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV. Søndre Nordmøre....	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Sundal.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XVI. Trondhjems By.....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-

t. Diarrhoe (akut) og Cholera nostras.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania.....	120	112	93	106	92	195	368	625	276	159	131	117
II. Aker.....	10	20	12	10	17	29	53	115	51	22	24	15
Ullensaker.....	12	21	11	9	10	7	17	17	24	31	36	17
Høland.....	9	6	5	7	5	4	10	20	15	3	6	5
Follo.....	7	7	7	7	1	8	9	37	5	1	7	2
III. Eidsberg.....	1	4	6	3	2	4	5	1	3	5	4	12
Moss.....	3	2	2	2	4	9	14	12	7	2	4	-
Sarpsborg.....	29	15	21	17	23	46	69	62	56	36	26	23
Hvalerne.....	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Fredrikshald.....	45	16	22	24	16	19	60	128	43	31	12	20
IV. Busker. Landfys.:												
Drammen.....	23	27	32	33	22	71	147	107	52	51	53	32
Landdistrikt.....	5	2	-	1	4	3	15	5	3	4	7	4
Ringerike.....	9	14	7	6	6	2	11	12	9	7	4	19
Modum.....	17	12	8	18	24	17	47	45	20	7	5	5
Hallingdal.....	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg.....	13	11	8	7	8	9	34	42	23	7	14	15
Landdistrikt.....	-	3	-	-	-	-	9	-	-	4	7	14
V. Tønsberg:												
Tønsberg.....	5	7	9	2	7	2	15	20	10	8	9	7
Horten.....	16	14	16	29	19	17	38	39	30	34	25	14
Landdistrikt.....	17	12	11	7	6	14	23	18	13	10	19	9
Hof:												
Svelvig.....	-	6	-	3	7	1	5	4	1	-	2	1
Landdistrikt.....	5	4	1	-	3	8	13	15	8	3	3	5
Laurvig.....	15	13	3	5	12	12	18	16	10	11	8	-
VI. Solør-Odalen.....	20	7	7	13	8	6	6	10	5	6	6	20
Hedemarken.....	25	23	14	23	18	28	59	45	38	21	14	20
Søndre Østerdalen..	12	5	6	3	3	6	2	6	5	7	9	3
Rendalen.....	6	16	10	11	16	8	17	16	15	8	11	10
Trysil.....	3	3	1	1	-	2	-	2	3	2	-	1
Tønset.....	-	1	1	4	5	2	-	2	-	5	-	2
VII. Hadeland-Land.....	8	13	8	7	1	3	3	8	5	9	11	6
Søndre Valdres.....	-	1	-	4	3	3	1	4	-	3	2	4
Nordre.....	2	5	5	1	1	8	2	4	4	5	8	7
Toten.....	6	6	3	2	3	10	13	13	7	8	4	9
Faaberg.....	4	3	6	6	2	1	5	6	9	7	6	5
Ringebo.....	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4	4
Lom.....	1	1	-	-	-	-	-	-	1	2	5	9
Lesje.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1
VIII. Skien												
Skien.....	17	12	13	28	16	44	36	36	37	31	38	25
Porsgrund.....	2	6	7	7	13	15	43	30	4	4	6	8
Brevig og Omegn.	3	1	3	3	4	1	5	8	1	2	1	-
Landdistrikt.....	6	10	7	8	7	7	17	20	20	12	9	3
Kragerø.....	21	6	25	12	18	20	28	38	11	14	14	6
Sauland.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	3
Hvidesid.....	-	1	-	3	4	2	4	-	3	1	-	3
Laurdal.....	-	-	-	-	1	2	4	3	1	1	-	-
Tin.....	-	-	-	-	2	1	3	2	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Risør og Omegn..	1	2	2	3	-	-	3	6	3	-	1	2
Tvedestrand.....	2	2	2	2	-	3	8	1	-	1	-	-
Landdistrikt.....	8	5	14	6	7	13	9	46	25	12	8	9
Arendal og Omegn.	12	7	9	12	17	19	30	33	24	17	14	14
Vestre Nedenæs:												
Grimstad.....	3	2	1	6	2	6	13	12	6	1	4	-
Landdistrikt.....	12	5	8	5	4	7	17	20	9	5	3	3
Aamlø.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	6
Evje.....	5	2	3	1	1	1	4	7	2	1	-	3
Sætersdalen.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
X. Christianssand.....	15	17	10	34	24	30	50	73	37	22	26	14
Oddernæs.....	5	6	4	10	6	12	18	18	5	5	10	2
Undal.....	4	1	1	-	1	4	2	2	4	2	2	-
Lyngdal.....	1	-	-	-	-	-	3	3	17	1	-	-
Flekkefjord.....	6	5	2	5	1	5	9	10	3	8	1	-
XI. Sogndal.....	-	-	-	-	1	1	1	2	1	1	-	-
Ekersund.....	3	1	-	-	2	-	-	3	1	1	1	2
Sandnæs.....	4	1	5	2	7	10	12	5	4	4	7	1
Stavanger.....	34	35	28	16	28	35	43	61	43	53	38	29
Sand.....	-	-	-	-	2	2	3	-	-	2	-	-
Karmøen.....	18	8	5	10	12	15	23	20	45	25	23	23
Haugesund.....	6	7	1	4	5	4	5	8	9	10	3	8

Tabel XLII (Fortsættelse).

Diarrhoe (akut) og Cholera nostras (Fortsættelse).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XII. Indre Søndhordland.	2	1	-	-	-	4	12	-	-	1	1	-
Ytre Søndhordland.	2	3	3	4	2	3	5	3	8	5	4	-
Indre Hardanger.	2	-	-	-	-	9	2	2	-	1	2	-
Ytre Hardanger.	3	2	2	3	3	-	2	3	5	4	5	1
Vos.	3	2	-	3	3	2	-	2	1	-	2	2
Søndre Midthordland.	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	2
Nordre Midthordland.	-	-	1	2	6	2	5	6	5	3	1	-
Indre Nordhordland.	8	6	7	5	-	-	4	14	17	10	3	-
Ytre Nordhordland.	1	-	3	5	-	2	-	2	3	1	1	-
XIII. Bergens By.	54	29	55	34	36	67	99	65	108	75	105	80
XIV. Lærdal.	-	-	1	2	-	1	3	1	1	3	2	-
Indre Sogn.	5	2	4	1	1	3	2	1	-	4	2	-
Midtre Sogn.	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Ytre Sogn.	2	1	-	1	2	1	-	-	1	2	-	-
Ytre Søndfjord.	3	1	-	-	-	-	2	-	5	4	-	-
Indre Søndfjord.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2
Kin.	3	4	2	5	2	3	4	1	1	6	3	-
Ytre Nordfjord.	5	5	4	6	8	4	3	3	4	4	5	-
Nordfjordeidet.	1	2	3	1	1	1	-	1	-	-	-	-
Indre Nordfjord.	8	4	5	10	6	11	6	5	9	14	10	5
XV. Vestre Søndmøre.	1	-	-	1	-	2	2	-	-	-	2	2
Indre Søndmøre.	-	-	-	-	3	1	-	2	2	1	-	-
Østre Søndmøre.	2	-	-	-	-	2	1	-	-	-	2	-
Nordre Søndmøre.	9	6	11	4	7	4	14	18	21	15	23	20
Ytre Romsdal.	-	-	1	1	3	2	5	3	4	4	3	7
Indre Romsdal.	-	2	1	-	1	2	1	2	1	2	-	1
Søndre Nordmøre.	7	9	5	10	14	16	12	13	4	14	12	10
Sundal.	2	3	1	7	6	1	5	1	3	1	-	1
Surendal.	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Nordre Nordmøre.	2	1	-	1	-	2	-	2	-	-	-	2
XVI. Trondhjems By.	61	42	42	48	49	49	85	96	125	54	40	38
Strinden.	-	2	4	2	7	4	7	7	3	2	2	-
Selbo.	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-
Røros.	2	-	1	3	2	4	6	4	3	1	-	-
Guldal.	2	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ørkedal.	18	7	12	7	1	8	20	9	7	5	4	2
Søndre Fosen.	-	2	1	1	-	-	2	1	-	1	-	-
Midtre Fosen.	6	3	6	4	4	3	5	5	9	6	8	7
Nordre Fosen.	3	-	1	1	4	1	2	5	-	1	5	2
XVII. Stjørdalen.	7	7	1	2	4	2	2	8	3	3	1	3
Frosten.	1	-	1	-	-	4	-	-	-	-	-	1
Levanger:												
Levanger By.	-	-	2	3	2	-	4	1	1	-	2	-
Landdistrikt.	2	9	8	4	1	-	3	8	3	2	2	6
Inderøen.	6	4	3	1	2	5	3	3	5	-	1	3
Stenkjær:												
Landdistrikt.	2	1	5	1	-	-	1	2	2	1	-	1
Grong.	-	2	-	-	1	4	3	1	1	2	1	1
Namsos.	7	4	5	3	5	4	2	2	3	-	3	5
Ytre Namdal.	-	-	-	2	1	-	1	-	-	1	-	-
XVIII. Alstahaug.	3	1	-	1	1	2	2	-	1	-	-	-
Vefsen.	-	-	-	1	2	1	-	-	3	5	5	7
Ranen.	1	2	-	-	1	-	3	-	1	-	-	1
Bodø.	4	-	1	-	2	3	10	6	-	-	-	-
Folden.	-	-	-	-	1	3	-	-	1	-	-	-
Skjærstad.	4	2	3	-	1	-	1	1	6	4	1	2
Stegen.	1	-	4	2	1	2	1	1	1	2	3	-
Østlofoten.	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Flakstad.	2	3	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Buksnæs.	-	1	2	2	4	4	6	6	-	2	5	5
Vestlofoten.	2	4	5	3	4	-	-	3	2	1	1	4
Hadsel.	2	-	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Sortland.	4	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-	3
XIX. Trondenes.	1	-	2	-	5	5	10	2	2	2	3	2
Ibestad.	2	3	6	1	6	2	11	5	1	3	8	4
Lenvik.	13	17	13	6	11	12	7	16	10	1	-	4
Malangen.	2	1	1	1	6	1	2	3	-	-	1	3
Tromsø.	11	15	11	4	7	8	17	19	23	19	11	6
Karlsø.	-	-	-	4	-	1	2	1	4	-	1	-
Skjærvø.	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
XX. Løppen.	-	2	1	3	-	-	3	-	-	-	-	1
Hammerfest.	2	-	1	-	4	2	6	13	13	1	-	2
Maasø.	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Tanen.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Varde.	6	10	-	1	2	2	3	3	7	2	1	1
Vadsø.	1	1	-	1	-	4	-	6	2	-	-	-
Sydvaranger.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-

u. Blodgang.

I. Christiania.	1	2	-	-	1	-	-	3	1	-	-	-
II. Aker.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ullensaker.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Follo.	4	-	-	1	-	-	-	3	-	-	10	3
IV. Busker. Landfys.:												
Landdistrikt.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ringerike.	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-
Modum.	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvør:												
Kongsberg.	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VI. Solør-Odalen.	-	12	1	1	-	-	1	17	2	-	4	-
Søndre Østerdalen.	8	1	-	-	2	-	3	1	3	-	-	-
Rendalen.	-	-	-	-	-	1	3	-	6	5	14	5
Tønset.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
VII. Søndre Valders.	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Toten.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Faaberg.	8	-	-	-	-	-	-	-	1	9	1	-
VIII. Skien:												
Porsgrund.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laurdal.	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Risør og Omegn.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Landdistrikt.	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vestre Nedenæs:												
Landdistrikt.	-	2	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-
X. Christianssand.	-	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Oddernæs.	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-
Undal.	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Flekkefjord.	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XI. Stavanger.	1	-	4	4	-	-	-	1	4	1	-	2
XII. Vos:												
Nordre Midthordland.	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
XIII. Bergens By.	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	-
XIV. Indre Sogn.	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Ytre Søndfjord.	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Indre Nordfjord.	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-
XV. Søndre Nordmøre.	2	2	1	-	-	-	1	1	1	2	-	-
Sundal.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Surendal.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVI. Trondhjems By.	1	-	-	-	-	-	3	5	2	2	-	-
Strinden.	3	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ørkedal.	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Fosen.	-	-	-	1	-	1	-	-	8	-	-	-
Midtre Fosen.	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
XVII. Frosten.	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Inderøen.	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Ibestad.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Tromsø.	-	2	-	1	-	-	1	1	1	-	3	-
XX. Tanen.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vadsø.	-	-	1	4	2	2	1	-	-	-	-	-

LXXI

v. Skjørbug. (Fortsættelse).

[illegible]

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

I. Christiania By.

Byen, der har et Fladeindhold af 0,07 Kvadratmil og hvis hjemmehørende Folkemængde den 31te December 1876 var 79,022, (hvoraf 37,398 Mænd og 41,624 Kvinder) bestaar af et Lægedistrikt, Christiania Stadsfysikat.

Sundhedstilstanden var i det Hele noget mere tilfredsstillende end i det foregaaende Aar, væsentlig paa Grund af det ringere Antal katarrhalske Tilfælde. I de sidste Maaneder af Aaret tiltog Sygeligheden i større Grad formedelst en mere udbredt Mæslingepidemi.

Dødeligheden var kun ubetydelig større end i det foregaaende Aar. Ifølge de af Lægerne indsendte Dødsanmeldelser var de Dødes Antal 1 799, hvori er medregnet 40, der ikke var hjemmehørende i Byen, mod 1 757 i 1875. Beregnet efter Befolkningens Antal for dette Aar, bliver Dødeligheden, naar de Udenbysboende medtages, 22,77 af Tusinde, naar disse fradrages, 22,26 af Tusinde.

Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter meddelte Opgaver fra det statistiske Centralbureau.

Aar.	Beregnet Folkemængde ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	78 000	1 870	23,97
1875	76 042	1 837	24,16
1874	73 884	1 753	23,73
1873	71 597	1 620	22,63
1872	69 584	1 490	21,41
1871—1875	71 849	1 593	22,17
1866—1870	62 285	1 395	22,39

I de 7 Distrikter, hvori Byen efter Menighederne er inddelt, viser Dødeligheden sig at have været:

Sogn.	Folkemængde 31te Decbr. 1876.	Døde i 1876.	Dødelighedsforhold.
Vor Frelzers	9 961	187	18,77
Jakobs	10 353	277	26,76
Trefoldigheds	18 511	363	19,61
Johannes	8 984	187	20,81
Gamle Akers	9 861	248	25,15
Paulus	7 674	185	24,11
Grønlands, Oslo	13 678	352	25,73
	79 022	1 799	22,77

Af det hele Antal Dødsfald indtraf i:

Januar 206	Mai 177	September 116
Februar 169	Juni 134	Oktober 121
Marts 172	Juli 130	November 129
April 167	August 146	December 132

Til Oversigt over de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende Tabel, der er udarbejdet efter de til Sundhedskommissionen fra Byens Læger og Sygehusene indsendte maanedlige Lister:

De af Lægerne og fra Sygehusene anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme i Aaret 1876.

	Hele Aaret.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behand- lede.	Døde. *)												
Antal anmeldende Læger			54	54	56	54	50	42	40	45	52	55	55	57
Exanthematisk Typhus	4	1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	108	15	7	6	14	6	13	7	10	8	11	14	7	5
Barsel-feber	30	11	7	2	1	5	2	-	3	1	2	2	1	4
Børnekopper	4	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	108	-	12	6	5	10	4	25	5	3	-	8	7	23
Skarlagensfeber	1111	241	287	172	123	85	71	70	71	49	45	47	46	45
Mæslinger	1312	16	-	-	-	-	-	-	6	14	72	170	401	649
Rosen	143	4	32	19	11	10	17	5	16	5	9	4	9	6
Kighoste	248	12	15	22	11	10	7	8	13	22	15	31	64	30
Diphtherisk Svælgbetændelse	22	4	8	2	2	-	-	1	2	-	1	-	4	2
Strubehoste	17	17	1	3	2	2	1	1	-	1	2	1	1	2
Kusma	11	-	-	3	-	1	3	-	1	-	-	1	2	-
Katarrhalske Tilfælde	6572	130	1022	880	655	513	540	318	172	211	285	544	714	718
Croupøs Lungebetændelse	493	95	56	63	55	58	62	34	25	11	20	29	42	38
Katarrhalsk Lungebetændelse	109	14	11	12	10	15	23	6	3	3	7	3	8	8
Gigtfeber	270	14	69	33	21	29	23	19	9	9	8	4	17	29
Koldfeber	13	-	-	-	-	-	1	1	2	2	1	-	5	1
Diarrhoe (akut)	2394	99	120	112	93	106	92	195	368	625	276	159	131	117
Cholera nostras														
Blodgang	8	1	1	2	-	-	1	-	-	3	1	-	-	-
Tilsammen	12977	674	1649	1338	1007	851	861	690	706	967	755	1017	1459	1677

*) Efter de til Sundhedskommissionen indkomne Dødsanmeldelser.

Af **exanthematisk Typhus** behandledes paa Lazaretet 4 Tilfælde, hvoraf 1 endte dødeligt. I 1875 anmeldtes 1 Tilfælde, i 1874: 43 med 8 Dødsfald.

Typhoidfeber er kun optraadt med sporadiske Tilfælde, om end Antallet har været større end i de 2 foregaaende Aar. De anmeldte Tilfælde var i 1872: 164 med 17 Dødsfald, i 1873: 143 med 20, i 1874: 78 med 6, i 1875: 67 med 5 Dødsfald. I det forløbne Aar indtraf der 108 Tilfælde med 15 Dødsfald. 75 af disse ere behandlede paa Sygehusene.

Barsel-feber anmeldtes med 30 Tilfælde og 11 Dødsfald. I 1872: 17 og 6, i 1873: 23 og 15, i 1874: 36 og 22, og i 1875: 36 og 11 Dødsfald. Der indtraf desuden 11 Dødsfald af andre eller ikke nærmere angivne Sygdomme paa Barselseng.

Skarlagensfeber var udbredt i alle Aarets Maaneder. Denne Sygdom, der forekom spredt gennem alle Maaneder i 1874, i hvilket Aar der anmeldtes 115 Tilfælde, op-

traadte i 1875 med 1 030 Tilfælde, og med 156 Dødsfald, og var især udbredt i Aarets sidste Maaneder, i December anmeldtes 374 Tilfælde. I Januar 1876 sank Antallet til 287, hvorefter Tilfældene aftog i Hyppighed i de følgende Maaneder, i December anmeldtes 45 Tilfælde. Det hele Antal i Aarets Løb var 1 111, hvoraf 66 hos Voxne. Af dette Antal behandledes paa Sygehuse 177. Der indtraf 241 Dødsfald, hvoraf 31 hos Voxne. I Aarets Begyndelse benyttedes Tostrupløkkens og Ankerløkkens Lazaret til Skarlagensfeberpatienter. Det sidste var i Brug uafbrudt gennem det hele Aar.

Af **Mæslinger** anmeldtes 1 312 Tilfælde og 16 Dødsfald. Af de Angrebne var 110 Voxne, hvoraf ingen døde. I 1873 optraadte den med 4 179 anmeldte Tilfælde og 229 Dødsfald; i 1874 med 51 Tilfælde og 1 Dødsfald og i 1875 med 5 Tilfælde. I det forløbne Aar anmeldtes den først i Juli med 6 Tilfælde, i August med 14, hvorpaa Antallet steg raskt i de sidste Maaneder. For December opgaves 649

Tilfælde. Den 19de September aabnedes Tostrupløkkens Lazaret for deri at optage Mæslingpatienter, der levede under slette hygiæniske Forhold.

Af **Rosen** opføres 143 Tilfælde og 4 Dødsfald.

Kighoste synes at have været mindre udbredt end i det foregaaende Aar.

Diphtheritis optraadte med 22 Tilfælde og 4 Dødsfald, mod 47 og 6 i 1874 og 31 og 5 i 1875.

Katarrhalske Tilfælde vare sjældnere end i det foregaaende Aar. Der anmeldtes 6 572, hvoraf 156 behandledes paa Sygehus. 130 er opført som døde af akut Bronchit.

Croupes Lungebetændelse var mindre udbredt end i

de foregaaende Aar. Der anmeldtes 493 Tilfælde eller 6,33 for hvert 1 000 Indvaanere ved Aarets Midte og 95 Dødsfald eller 19,3 pCt. af de Behandlede. 112 behandles paa Sygehus.

Diarrhoe og Cholera nostras. Af Diarrhoe anmeldtes 2 194 Tilfælde og 83 Dødsfald, hvilke sidste alle indtraf hos Børn, af Cholera nostras 200 Tilfælde; 16 Tilfælde endte dødeligt, hvoraf de 15 hos Børn, alle under 1 Aar gamle. I 1875 opgaves 2 343 Tilfælde af Diarrhoe og 247 af Cholera nostras, med tilsammen 157 Dødsfald.

Veneriske Sygdomme. Efter de til Sundhedskommissionen indsendte Opgaver kom af veneriske Sygdomme hver Maaned under Behandling følgende Antal Tilfælde.

Veneriske Sygdomme.

	Tilsammen.		Deraf				
			anmeldte af Læger.		indlagte i Sygehus.		De anmeldende Lægers Antal.
	Gonorrh. og Urethrit.	Syphilis og Chanker.	Gonorrh. og Urethrit.	Syphilis og Chanker.	Gonorrh. og Urethrit.	Syphilis og Chanker.	
Januar	38	47	34	23	4	24	54
Februar	35	49	30	27	5	22	54
Marts	41	49	35	33	6	16	56
April	52	34	41	19	11	15	54
Mai	47	39	40	22	7	17	50
Juni	50	29	30	19	20	10	42
Juli	43	22	33	6	10	16	40
August	51	22	42	15	9	7	45
September	59	35	44	18	15	17	52
Oktober	55	37	46	17	9	20	55
November	75	25	51	16	24	9	55
December	47	31	36	17	11	14	57
Tilsammen	593	419	462	232	131	187	
	1012		694		318		
	1012						

Ved den tvungne Visitation af de prostituerede, paa Bordel boende Kvinder, der visiteredes 2 Gange ugentlig, udførtes i det Hele 3 691 Visitationer, iberegnet 42, der foretoges paa Politikammeret udenfor de sædvanlige Visitationsdage. De paa Bordel boende Prostitueredes Antal var ved Aarets Begyndelse 41. I Aarets Løb tilkom 18 nye, der fragik 13; deres hele Antal var i December, iberegnet ogsaa dem, der af forskellige Grunde midlertidig ikke boede paa Bordel, 57. Der mødte hver Gang mellem 27 og 43 Kvinder. Det hele Antal Visitationsdage var 104. Ved de foretagne 3 691 Visitationer fandtes 100 Sygdomstilfælde, der fordrede Indlæggelse paa Syge-

hus. Antallet af Sygdomstilfælde var saaledes 2,7 pCt. af samtlige Visitationer. Den tvungne Visitation af de privat boende, prostituerede Kvinder foretoges ligeledes 2 Gange ugentlig. Det hele Antal af denne Klasse var ved Aarets Begyndelse 36, og ved dets Udgang 29. Det hele Antal Visitationer var 1 273, iberegnet 72, foretagne paa Politikammeret. Der fandtes 100 Sygdomstilfælde, hvilket er 7,9 pCt. af samtlige Visitationer, som gjorde Indlæggelse paa Sygehus nødvendig.

Tillige foretoges 1 104 Visitationer af 359 Kvinder, der hengive sig til Prostitution, uden at være underkastet regelmæssig Visitation. Af disse havde 169 ikke forhen

været visiterede. Der forefandtes 117 Sygdomstilfælde, saaledes at i 10,6 pCt. af Visitationerne inden denne Klasse fandtes Sygdomme af venerisk Beskaffenhed.

Nedenstaaende Liste giver en Oversigt over en Del i Lægernes private Praxis behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme**, ifølge de til Stadsfysikatet indsendte Beretninger.

Liste over kroniske Sygdomme¹⁾

	Behandlede Tilfælde.	Dødsfald ²⁾ .	Af de Behandlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).
Kronisk Rheumatisme	499	-	267	232	16	433
Fnat	8	-	6	2	7	1
Skurv	11	-	6	5	10	1
Kjertelsyge	239	7	88	151	206	33
Rachit	61	9	40	21	60	1
Svindot	374	284 ³⁾	186	188	42	332
Kræft	38	62	18	20	4	34
Vatersot og Morbus Brighti	82	42	36	46	27	55
Blegsot og Anæmi	1008	-	38	970	131	877
Menstruationsuordener	194	-	-	194	-	194
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1225	-	364	861	91	1134
Ormesygdomme	90	-	43	47	73	17
Drankersygdomme	61	6	59	2	-	61

¹⁾ Bylægernes Opgaver ere heri medregnede. ²⁾ Antal Dødsfald ere anførte efter de til Sundhedskommissionen af Lægerne afgivne Dødsanmeldelser. ³⁾ eller 15,5 pCt. af samtlige kjendte Dødsfald af Sygdom.

Fra Fødselsstiftelsen og om de af Lægerne udførte obstetriciske Operationer haves følgende Opgaver.

Paa **Fødselsstiftelsen** indkom 215, hvoraf 6 udgik (den ene 2 Gange), fordi Fødsel ikke var begyndt, 5 indkom igjen og fødte paa Stiftelsen. Af de fra forrige Aar tilbagemiggende 12 fødte 1 i indeværende Aar, saaledes indtraf 209 Fødsler, hvorved fødtes 216 Børn, idet 7 vare Tvillingfødsler. 16 Kvinder laa tilbage ved Aarets Udgang. Forpleiningsdagens Antal for Barselkvinder udgjorde 3 834. Af 209 Fødende var 42 gifte, 167 ugifte, førstefødende 122, flerfødende 87. Ved de 202 enkelte Fødsler fødtes 126 i 1ste Isseleie (1 med Panden fortil),

— 70 i 2det — (3 — — —),

— 1 i 1ste Sædeleie,

— 1 i 2det —

— 1 i samlet Bækkenendeleie,

— 1 i første enkelt Fødsel,

— 2 i ubekjendt Leie, da Fødselen var foregaaet før Indkomsten. Af de 202 Børn vare 192 levende fødte og 10 dødfødte, 188 udgik, 4 døde paa Stiftelsen (en af Pneumothorax, en af capillær Bronchit, 2 af Debilitas congenita), henholdsvis 19, 14, 2 og 3 Dage efter Fødselen.

Ved Tvillingfødslerne vare Leierne saaledes:

Fødsel.	1ste Tvillingleie.	2den Tvillingleie.	Af Børnene bleve	
			ilive	døde
1	1ste Sædeleie	2det Sædeleie	-	2
2	1ste Isseleie	2det samlet Bækkenendeleie	1	1
3	2det —	1ste Isseleie	2	-
4	2det —	1ste —	2	-
5	1ste —	2det —	2	-
6	2det samlet Bækkenendeleie	1ste samlet Bækkenendeleie	2	-
7	2det enkelt Fødsel	1ste Sædeleie	2	-
			11	3

De 3 døde af Debilitas congenita, 12 og 24 Timer og 17 Dage gamle.

197 Fødsler foregik ved Naturens Hjælp, i 12 Tilfælde anvendtes Kunsthjælp, hvorom nærmere ved obstetriciske Operationer.

2 Barselkvinder døde, den ene af Barselfeber, den anden indkom paa Stiftelsen lidende af Barselkrampe og døde efter foretagen Tangforløsning.

Obstetriciske Operationer: Paa Fødselsstiftelsen udførtes: 10 Tangforløsninger, alle paa Førstefødende, hvoraf 9 vare indicerede ved utilstrækkelige Veer og langsom Fødsel; alle Mødre forbleve ilive, af Børnene for-

bleve 7 ilive, 2 vare dødfødte, 1 indiceret ved Barselkrampe, Moderen døde, Barnet forblev ilive; 1 Partus præmaturus artificialis hos 3die Gang svanger Kvinde i 36te Uge paa Grund af Bækkenforsnevring — Conjugata diagonalis 11 Ctm. — Moderen ilive, Barnet dødfødt.

1 Extraktion af 1ste Tvilling ved Navlesnorfremfald, Moder og Barn ilive.

Udenfor Fødselstiftelsen er af 22 Læger udført de i nedenstaaende Tabel udførte obstetriciske Operationer, hvis Indikationer og Udfald tillige fremgaa af samme.

Obstetriciske Operationer udenfor Fødselstiftelsen.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Extraktion.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	51	¹⁾ 1	3	47	⁴⁾ 6	3	-	-	-	-	-	-	4	-	-	3	1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	¹⁾ 1	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	⁵⁾ 1	-	-	-	-	-
Ansigtfødsel	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	6	-	1	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	2	-	-	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning ved Placenta prævia	-	-	-	-	-	-	¹⁾ 1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bristning af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	²⁾ 1	-	-	1	-	-	-	-	-
Fibroma uteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Sædeleie eller Fodleie uden anden angivet Aarsag	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	⁶⁾ 2	-	-	-	-	-
Hjertefeil	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertefeil og Arm ved Siden af Hovedet	-	³⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Acephalus	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aftagende Fosterlyd	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	¹⁾ 1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	63	3	3	56	11	3	9	1	1	5	5	1	8	1	-	7	2	-	17	1	4
	69			70			11			11			9			9			22		

¹⁾ Dødsarsag: Febris puerperalis. ²⁾ Dødsarsag: Ruptura uteri. ³⁾ Dødsarsag: Embolia. ⁴⁾ En Gang begge Tvillinger.

⁵⁾ 1ste Tvilling, 2den Tvilling vendt ved udvendige Haandgreb, fødtes uden Kunsthjelp. ⁶⁾ En Gang 2den Tvilling, 1ste Tvilling ferløst med Tang.

Forøvrigt opføres udført: 1 Perforation ved Bækkensneverhed i øverste Bækkenindgang 18 Timer efter Vandets Afgang; Konen ilive. 5 Partus præmaturus artificialis, indicerede ved Bækkensneverhed; Mødrene forbleve ilive; af Børnene, hvoraf to Gange fødtes Tvillinger, døde 3, deraf en anden Tvilling efter foretaget Vending, medens 4 forbleve ilive. Af Bækkenmaalene angives Conjugata i et Tilfælde at have været 8,5 Ctm., i et andet 7,5 Ctm.; engang var Forsnevringen i underste Aabnings Tvervidde. 1 Extraktion af afrevet Hoved, Konen forblev ilive. 1 Reposition af høire Fod, Moder og Barn ilive. 1 Rectifikation af skjævt Isseleie, hvorefter Fødselen foregik uden senere Kunsthjelp, Moder og Barn ilive. — Tilsammen 133 obstetriciske Operationer, nemlig 12 paa Fødselstiftelsen og 121 udenfor samme.

Tilstedeværelsen af Placenta prævia anføres 2 Gange. I det ene fødtes Placenta først, Barnet, 3 Maaneder fortidlig, der fødtes ved Selvudkikling, var dødt. I det andet Tilfælde, hvor der forefandtes en Placenta prævia lateralis, foregik Fødselen ved Naturens Hjælp. Barnet var dødfødt, Moderen døde den 18de Dag af Barselfeber.

I den Kommune tilhørende »Hammergaardens« Barselstue, behandledes i Aarets Løb 74 Fødende, hvoraf 41 for Fattigvæsenets Regning og 33 paa privat Forpleining.

20 Fødende laa over den sædvanlige Tid, tilsammen 249 Døgn, dels paa Grund af Sygdom og dels formedelst hjælpeløs Forfatning, eller fordi de skulde indsættes i Straffeanstalter. I 3 Tilfælde var kunstig Forløsning nødvendig; 1 døde efter naturlig Fødsel af Barselfeber.

Liste over chirurgiske Operationer.

Operationer.	Paa Rigs-hospitalet.	Paa andre Sygehuse.	Udenfor Sygehuse.	Anmærkninger.
Amputation af Underarmen ¹⁾	3	-	-	¹⁾ Indikation: Arthroace manus 1; Sarcoma anti-brachii 1; Gangraena 1, (alle heldigt Udfald).
— - Laaret ²⁾	3	-	-	²⁾ Indikation: Periostitis 1, Sarcoma tibiae 1, (begge heldigt Udfald); Fractura complicata 1 (død af Pyæmia).
— - Læggen ³⁾	8	2	-	³⁾ Indikation: Arthroace pedis 3, (heldigt Udfald); Congelatio 2 (begge Ben hos samme Person, heldigt Udfald); Ulcus cruris 1, (heldigt Udfald); Gangraena 1 (dødeligt Udfald efter senere udført Exarticulatio genu af Bronchopneumonia); Epithelioma 1 (heldigt Udfald); Sarcoma tibiae 1 (heldigt Udfald); Fracturae complicatae 1 (dødeligt Udfald ved Ruptura hepatis).
Reamputation af Læggen ⁴⁾	2	-	-	⁴⁾ Indikation: Gangraena 1, Ulcus cruris 1, (begge heldigt Udfald).
Amputation af Fod ⁵⁾	1	-	-	⁵⁾ Indikation: Vulnus, (heldigt Udfald).
— - Mellemfoden ⁶⁾	1	-	-	⁶⁾ Indikation: Arthroace digitorum (heldigt Udfald);
Choparts Operation ⁷⁾	1	-	-	⁷⁾ Indikation: Arthroace pedis, (heldigt Udfald);
Symes Operation ⁸⁾	1	-	-	⁸⁾ Indikation: Arthroace pedis, (heldigt Udfald);
Pirogoffs Operation ⁹⁾	2	-	-	⁹⁾ Indikation: Arthroace pedis, (heldigt Udfald);
Amputation eller Exartikulation af Fingre .	1	1	5	¹⁰⁾ Indikation: Fracturae complicatae 1 (samme Person hos hvem foretaget Amputatio cruris, dødeligt Udfald ved Ruptura hepatis).
Resektion ¹⁰⁾	19	-	1	¹¹⁾ Paa Sygehus: Maxilla superior ved Cancer 5 (1 helbredet, 3 udgaaede i Bedring, 1 uhelbredet); Maxilla inferior 3 (ved Cancer 1, ved Sarcoma 1, ved Fibroma 1, alle heldigt Udfald); Arthroace cubiti 1 (tilbageliggende); Arthroace manus 1 (tilbageliggende); Arthroace coxae 5 (alle dødeligt Udfald); Arthroace genu 1 (heldigt Udfald); Arthroace pedis 3 (2 heldige Udfald, hos 1 foretaget senere Amputatio cruris).
Borttagelse af Brystkjertelen ¹¹⁾	7	2	7	Udenfor Sygehus: Maxilla superior ved Cancer 1 (heldigt Udfald).
— - Læbekraft ¹²⁾	2	-	2	¹²⁾ Indikation: Paa Sygehus: Cancer mammae (7 helbredede, 2 udgik i Bedring. Udenfor Sygehus: Cancer mammae. (Udfald uopgivet).
— - Kræft i andre Organer ¹³⁾	10	1	6	¹³⁾ Paa Sygehus: I et Tilfælde dødeligt Udfald ved Erysipelas.
— - andre Svulster ¹⁴⁾	11	3	24	¹⁴⁾ Paa Sygehus: Cancer melanodes capitis 1; Cancer linguae 1, Osteosarcoma maxillae inferioris 1, Sarcoma maxillae inferioris 1, Cancer reg. parotidae 1, (alle heldigt Udfald); Cancer uteri 4 deraf to Gange ved Abrasio (3 udgik i Bedring, 1 død); Cancer vulvae 1 (tilbageliggende); Epithelioma praeputii 1 (heldigt Udfald); Udenfor Sygehus: Cancer faciei 2, Cancer linguae 3, Cancer brachii 1.
— - Tonsillerne	1	-	43	¹⁵⁾ Paa Sygehus: Adenoma nuchae 1, Tumor linguae 1, Ranula 1, T. colli 1, T. fibrosus nuchae 1, T. fibrosus pharyngis 1, T. mammae 1, T. fibrosus natium 1, T. ossis ischii 1, Exostosis femoris 1; T. glandularum 4.
— - Negle	-	-	1	Udenfor Sygehus: Tumores sebacei 6, Tumores cystici 6; Lipomae 6; T. glandulosi 3; T. fibrosus nasi 1; T. vaginae 1 (ved gjentagne Gange Anlægelse af Ligaturer); Fibromyxoma popliteae 1.
Paracentese af Brystet ¹⁵⁾	-	-	7	¹⁶⁾ Gjentagne Paracenteser udførte paa Kristiania Bys Sygehus; Antal ikke anført.
— - Underlivet ¹⁶⁾	-	-	5	¹⁷⁾ 4 Gange hos samme Individ.
Enterotomi ¹⁷⁾	-	-	1	¹⁸⁾ Ved Ileus, frembragt ved Tryk af Cancer ventriculi paa Flexura coli sinistra, dødeligt Udfald 16 Dage efter Operationen.
Ovariectomi ¹⁸⁾	3	3	-	¹⁹⁾ Paa Rigshospitalet: 3 med dødeligt Udfald. Paa Diakonissehuset: 2 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald.
Punktion af Ovarialsvulst ¹⁹⁾	4	-	3	²⁰⁾ Paa Sygehus: 2 Gange hos samme Individ.
Operation af Livmoderpolyper	-	-	10	Polypus nasi 25, Polypus auris 5.
— af Polyper i andre Organer ²⁰⁾	-	-	29	
— for Struma	-	-	1	
Lateris	81	12	145	

Operationer.	Paa Rigs-hospitalet.	Paa andre Sygehuse.	Udenfor Sygehuse.	Anmærkninger.
Transport	81	12	145	
Underbinding af Arterier ²¹⁾	2	-	-	²¹⁾ Arteria brachialis ved Vulnus 1 (heldigt Udfald); Arteria radialis ved Vulnus 1 (heldigt Udfald).
Operation for Nævi, Teleangiektasier . . .	1	-	4	
Transfusion ²²⁾	-	-	1	²²⁾ Blødning efter Fødselen. Konen døde 7 Timer efter.
Operation for Hæmorrhoider	-	-	19	
Neurotomier ²³⁾	-	-	2	²³⁾ Nervus infraorbitalis dextra 1 og Nervus mentalis dextra 1 (hos samme Individ).
Operation for Hygroma patellæ	2	-	1	
Punktion af Knæet ²⁴⁾	1	-	-	²⁴⁾ Indikation: Phlegnome (dødeligt Udfald).
Operation for Ledemus ²⁵⁾	1	-	-	²⁵⁾ Udfaldet heldigt.
Tenotomi ²⁶⁾	4	-	7	²⁶⁾ Paa Sygehus: Musculus biceps femoris 2, Tendo Achilles 1, Ligamentum laterale externum genu 1. Udenfor Sygehus: Tendo Achilles 7.
Forceret Ledbevægelse	2	-	-	²⁷⁾ Luxatio antibrachii 2, femoris 2, humeri 1, hallucis 1.
Reposition af Luxationer ²⁷⁾	6	-	-	²⁸⁾ med heldigt Udfald.
Operation for Hæmund	4	-	7	²⁹⁾ Rhinoplastik 1 heldigt Udfald.
— for spaltet Gane ²⁸⁾	4	-	2	
Plastiske Operationer ²⁹⁾	1	-	-	
Perforationer af Membrana Tympani . . .	-	-	12	
Aabning af Processus mastoideus	-	-	1	
Tracheotomi ³⁰⁾	-	-	1	³⁰⁾ Indikation: Cancer laryngis. Konen døde 4 Maaneder efter Operationen.
Operation for Vandbrok ³¹⁾	6	-	13	³¹⁾ Paa Sygehus: 5 Gange Jod- og 1 Gang Carbolinjektion. Udenfor Sygehus: 3 Gange Radikaloperation, 7 Gange Jodinjektion.
Borttagelse af Testikelen ³²⁾	2	-	-	³²⁾ Indikation: Haematocele 1, Cancer 1, (begge heldigt Udfald).
Herniotomi ³³⁾	5	1	1	³³⁾ Paa Sygehus: 4 dødeligt, 2 heldigt Udfald. Udenfor Sygehus: dødeligt Udfald.
Reposition af indeklemmt Brok	3	-	3	³⁴⁾ Tilbageliggende.
Operation for Ectopia vesicae ³⁴⁾	1	-	-	
— - Phimosis	-	-	1	
— - Strictura urethrae ³⁵⁾	2	-	-	³⁵⁾ Ved Urethrotomia externa (en heldigt Udfald, en tilbageliggende).
— - Ruptura perinaei	2	-	1	
— - Strictura ani	-	-	1	
— - Fissura ani	-	-	2	
— - Fistula ani	1	-	2	
— - Atresia vagina ³⁶⁾	1	-	-	³⁶⁾ Vaginaldannelse med heldigt Udfald.
— - Fistula vesico-vaginalis	1	1	2	
— - Fistula vesico-utero-vaginalis . . .	2	-	-	
— - Fissura colli vesicae (Simons Operation)	-	-	1	
Necrotomi og Udskrabning af cariøse Ben .	10	-	3	
Tilsammen	145	14	232	
Øienoperationer.				
Borttagelse af Øieæblet ³⁷⁾	6	-	-	³⁷⁾ Indikation: Corpus alienum 1, Ophthalmia sympathica 2, Panophthalmitis 1, Sclerites 1, Staphyloma cornea & iridis 1.
Extractio cataractae	-	2	-	³⁸⁾ 12 helbredede, 4 uhelbredede, 4 tilbageliggende, 1 død af Alderdomssvaghed.
— cataractae (Liebreichs Operation) ³⁸⁾	21	-	-	³⁹⁾ 1 helbredet, 1 i Bedring, 2 uhelbredet.
— — (Græfes —) ³⁹⁾	5	-	-	
Lateris	32	2	-	

Operationer.	Paa Rigs-hospitalet.	Paa andre Sygehuse.	Udenfor Sygehuse.	Anmærkninger.
Transport	32	2	-	40) Heldigt Udfald.
Discisio cataractae 40)	4	-	-	
Iridectomia	11	-	3	
Punktion af Cornea	2	-	-	
Sämisch Operation ved Abscessus corneae .	5	-	-	
Operation for Staphylom	1	-	-	
— - Skjelen	-	-	1	
— - Stenose i Taareveiene	-	-	4	
— - Blenorrhoea sacci lacrymalis	2	-	3	
Tilsammen	57	2	11	

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af nedenstaaende Sammenstilling:

Distrikt.	Fødte.	Døde.			Død-fødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾	paa Bar-selseng.	
Kristiana Stadsfysikat . .	3 158	1 870	38	24	123

¹⁾ Ifølge Dødfødtteammeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 23, Selvmord 6.

Overskuddet af Fødte over Døde udgjorde 1 288 og Forholdet mellem hine og disse = 100: 59,2 pCt.

Til Oplysning om **Dødsaaarsagerne** hidsættes følgende Tabel, (se Side 10, 11 og 12) sammendraget efter Læger-nes Dødsanmeldelser.

De hyppigst opgivne Dødsaaarsager var Svindsot og Tuberculosis pulmonum 284 (i 185: 280), Skarlagensfeber 241, simpel og tuberkuløs Hjernebetændelse og Krampe i Børnealderen (tilsammen 170), akut Bronchit 130 Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 99), Lungebetændelse 95 (i 1875: 116), medfødt Svaghed og Atrophi (tilsammen 76), Kræft 62.

Metereologiske Forhold i 1876.

Maaned.	Middeltemperatur (1837—67).	1876.							
		Temperatur. Celsius.			Barometer ved Havet. (Middel). Millimeter.	Vind (fremherskende).	Vindstyrke 0—6. Middel.	Skydække 0—10. Middel.	Regnhøide. Millimeter.
		Middel.	Maximum.	Minimum.					
Januar	— 5,1	— 3,7	7,7	— 14,9	767,1	O.	0,6	6,1	10,4
Februar	— 5,0	— 4,9	5,3	— 15,2	57,3	NO.	0,9	6,6	26,4
Marts	— 1,8	— 2,6	6,1	— 11,1	46,9	NO.	0,5	5,7	54,6
April	3,8	3,6	13,1	— 8,9	58,4	NO.	0,6	6,3	28,9
Mai	9,9	9,2	19,4	— 1,2	61,6	NO., S.	1,0	3,9	9,8
Juni	14,8	17,0	31,8	5,0	60,2	S.	0,8	3,4	40,4
Juli	16,5	17,2	26,6	9,4	56,7	S., SV.	0,9	5,4	30,8
August	15,3	16,3	29,7	5,1	57,4	SV.	0,7	4,5	35,2
September	11,3	10,4	18,1	0,1	52,3	NO.	0,7	5,9	134,5
Oktober	5,4	4,9	14,8	— 2,9	61,2	NO.	0,7	6,4	69,9
November	— 0,2	— 2,1	4,5	— 8,1	63,9	NO.	0,7	7,2	13,7
December	— 3,6	— 9,2	0,9	— 22,2	59,7	NO.	0,6	7,4	26,6
Aar	5,16	4,7	31,8	— 22,2	758,6	NO.	0,7	5,7	481,2

Fattigsygepleien. Nedenstaaende Sammenstilling af de af Bylægerne i 1876 undersøgte og behandlede Syge viser deres Antal og Forholdet fra de for hvert Distrikt paa Sygehusene Indlagte samt af de Døde. Efter Bylægenes Lister er ialt behandlet 2 784 Syge, af hvilke 91 er døde, desuden er behandlet og senere indlagt paa Sygehus 217 Syge og 360 undersøgte og indlagte paa Sygehus uden foregaaende Behandling.

Oversigt over de i 1876 behandlede og undersøgte fattige Syge.

Sygdom.	Ialt Be- handlede.	Deraf				Indlagte paa Sygehus.				Døde.				Procent- forhold mellem Behand- lede og Døde.	Indlagte paa Sygehus uden forudgaaen Behandling.			
		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.			Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.	
				Md.	Kv.			Md.	Kv.			Md.	Kv.				Md.	Kv.
1ste Distrikt.....	743	243	500	128	103	24	30	5	2	14	9	4	7	3.10	70	45	8	10
2det —	790	200	590	109	192	25	45	6	7	14	16	6	6	3.80	76	68	16	17
3die —	573	196	377	73	108	33	46	7	16	10	10	5	3	3.50	16	24	8	7
4de —	678	231	447	108	132	5	9	3	-	9	9	8	2	2.66	36	25	17	15
Sum	2 784	870	1914	418	535	87	130	21	25	47	44	23	18	3.27	198	162	49	49
		2 784		953		217		46		91		41			360		98	

I Sundhedskommissionen afholdtes 31 Møder. Foruden en Mængde mindre Sager, vedkommende Bygningsanmeldelser og sanitære Misligheder, diskuteredes og afgjordes mange større Sager. Der afhandledes saaledes angaaende Paalæg, om at Børns Skolegang skulde forbydes en Tid efter Ferierne paa Grund af Skarlagensfeber-epidemien, om Foranstaltninger mod Meslingepidemien, der diskuteredes en Forestilling fra Formanden om Renovationsvæsenet tilligemed Hovedtrækkene af en Plan for dettes Overtagelse af Kommunen, samt om Ønskeligheden af at Dagrenovationen overtages af Kommunen, hvor den besørger Natrenovationen, en Forestilling fra Formanden til Indredepartementet om Opførelse af et hygienisk Institut, om Mislighederne ved de offentlige Lighuse og Ligkapeller, angaaende Nødvendigheden af Paabud om at Ligkisternes Bund og Sider gjøres tætte ved Overstrygning med Harpix eller lignende Substantser, om Misligheder paa Grund af Mangel paa Urinsteder i visse Dele af Byen og ved forskellige Forlystelsessteder, om Maaden hvorpaa Flytningen kunde foregaa af Ligene fra den Del af Ankerløkkens Kirkegaard, der skulde udlægges til Gade, om Tilladelse til at opføre Fabrik for Tilgodegjørelse af Kreaturfedt, om Undersøgelse af Flesk, i Anledning af at der var hos en Kjøbmand fundet trichinholdigt Flesk. Der fremlagdes desuden oftere af Stadsfysikus Prøver af Tappeter, Tøier m. m., der vare undersøgte med Hensyn til Tilstedeværelse af Arsenik, ligesom ogsaa af forskellige

andre Stoffe, der kunde antages at være forfalskede eller skadelige i sanitær Henseende.

Den offentlige Vaccination udførtes af Stadsfysikus med Bistand af Bylægerne. Ialt vaccineredes 1 269 Børn, hvoraf i 1ste og 2det Distrikt tilsammen 630, i 3die Distrikt 313 og i 4de Distrikt 326. Desuden foretoges Revaccination, væsentlig af Voxne. Til indenbyes Læger uddeltes omtrent 50, og til udenbyes Læger og Hjælpvaccinatorer sendtes ifølge 124 Rekvisitioner 292 Rør med Vaccinalymphe. Jordemodereleverne ere af Stadsfysikus underviste i Vaccinationens Udførelse.

Af retsmedicinske Forretninger udførtes 15, nemlig 14 Syns- og Obduktionsforretninger og 1 Undersøgelse af Klæder.

Angaaende Sygehusene henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Lister.

I Tugthuset var Sundhedstilstanden god, uden nogen epidemisk Sygdom. Antallet af de paa Sygestuerne behandlede Sygdomstilfælde udgjorde 64 med 2 025 Forplejningsdage. Det gennemsnitlige daglige Belæg har saaledes været 5,5, 7 laa tilbage fra det foregaaende Aar, 57 indkom i Aarets Løb, og 4 laa tilbage ved Aarets Udgang.

3 Dødsfald indtraf i Aaret blandt Fangerne. 1 Kvinde døde af Hjernefenomener under en akut Rheumatisme, 1 Mand af kronisk Gastrit og 1 Mand af vitium organ. abdominis med Hydrops og Marasmus. Et større Antal Fanger behandledes for diverse Onder uden at indlægges; Antallet af Sygdomstilfælde var tilsammen 1 515.

Liste over de af Lægerne meddelte Dødsårsager i Christiania 1876.

Dødsårsag.	Sum.	Deraf ere :		i 1ste Maa-ned.		i 2 og 3 Maa-ned.		i 4, 5 og 6 Maa-ned.		i 2det Halv-aar.		i 2 og 3 Aar.		4 og 5 Aar.		mel-lem 5-10 Aar.		mel-lem 10-15 Aar.		mel-lem 15-20 Aar.		mel-lem 20-30 Aar.		mel-lem 30-40 Aar.		mel-lem 40-50 Aar.		mel-lem 50-60 Aar.		mel-lem 60-70 Aar.		mel-lem 70-80 Aar.		mel-lem 80-90 Aar.		mel-lem 90-100 Aar.		over 100 Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.		
Abscessus	4	2	2	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membran.	17	10	7	-	-	1	-	-	3	1	-	2	1	1	2	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Anaemia cerebri	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Apoplexia	24	13	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	2	5	2	4	2	1	3	-	1	-	-	-	
Arthritis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Arthrocace	15	10	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	3	1	1	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Atelectasis pulm.	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Atrophia congenita	21	10	11	1	3	4	2	2	3	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bronchitis acuta	130	69	61	3	4	17	12	4	8	26	18	10	11	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	3	3	1	1	1	-	1	-	-	-	
— chronica	33	20	13	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	4	5	4	-	7	7	-	1	-	-	-	-	
Cancer	62	22	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	5	11	4	9	6	8	5	7	1	-	-	-	
Caries et Necrosis	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cholera nostras	16	7	9	-	1	2	-	1	3	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cirrhosis hepatis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Combustio	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Commotio cerebri	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Contusio	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-		
Convulsiones infan- tum	53	31	22	10	7	2	5	5	6	6	2	7	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cyanosis	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cystitis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Debilitas congenita*)	55	23	32	16	26	2	3	4	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— senilis	40	17	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	7	6	14	1	1	-	1		
Diabetes mellitus	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoea acuta	83	45	38	2	1	16	7	9	10	13	17	3	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diphtheritis	4	1	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Dysenteria	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Embolia	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Emphysema pulmo- num	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Empyema	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Enteritis, Gastritis	29	12	17	-	-	-	2	4	5	3	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	4	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	
Epilepsia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-		
Erysipelas	4	2	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Febris puerperalis	11	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— typhoides (Ileotyphus)	15	7	8	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	1	1	3	4	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— typhosa ex- anthematica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fistula stercorea	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
— intestino-va- ginalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fractura craniae	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— ossium ali- orum	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Furunculosis	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

*) Der af 9, 2 Md. 7 Kv. døde i 1ste Døgn.

2*

Dødsårsag.	Sum.	Deraf ere:		i 1ste Maa-ned.		i 2og3 Maa-ned.		i 4, 5 og 6 Maa-ned.		i 2det Halv-aar.		i 2 og 3 Aar.		4 og 5 Aar.		mel-lem 5-10 Aar.		mel-lem 10-15 Aar.		mel-lem 15-20 Aar.		mel-lem 20-30 Aar.		mel-lem 30-40 Aar.		mel-lem 40-50 Aar.		mel-lem 50-60 Aar.		mel-lem 60-70 Aar.		mel-lem 70-80 Aar.		mel-lem 80-90 Aar.		mel-lem 90-100 Aar.		over 100 Aar.		
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
Tetanus	4	1	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trismus	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tuberculosis milia- ris acuta	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— ovarii	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-		
— pharyngis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
— prostatae	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
— uteri	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Tussis convulsiva.	12	3	9	-	1	-	1	-	1	1	3	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Ulcus ventriculi . .	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Uraemia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Vitia org. abdomi- nis	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
— cerebri	18	11	7	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-	2	3	-	1	1	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
— cordis	71	34	37	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	1	3	1	-	-	2	7	4	5	8	4	7	5	5	1	1	5	4	2	2	-	-	-	-		
— medullae spinalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Vulnus capitis . . .	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-			
Causa mortis ignota	20	9	12	1	2	1	-	2	-	2	-	-	3	-	2	-	-	-	1	-	-	1	-	1	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Homicidium	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Suicidium	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Causa mortis acci- dentalis	10	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	3	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
Tilsammen	1799	938	861	42	54	56	40	44	50	101	79	137	119	48	48	61	46	12	12	29	26	102	79	58	67	64	48	86	67	37	41	44	50	14	31	3	2	-	1	

Udgifterne ved Sygeforpleiningen udgjorde 1 256 Kr. 90 Øre, hvoraf 916 Kr. 10 Øre til Medicin for Fangerne samt for Betjeningspersonalet med Familier.

Akershus Fæstnings Strafanstalt. Antallet af de i Aaret 1876 behandlede Sygdomstilfælde udgjorde 112, hvoraf 4 overførtes fra 1875 og 98 indtraf i Aarets Løb. Til 1877 overførtes 13 Patienter. I disse Tal er de Patienter indbefattede, hvilke paa Grund af Sygelighed have været behandlede med Medicin og Sygekost uden derfor at have været indlagte paa Sygestuerne, men fritagne for Arbeide. Derimod er her ikke medregnet de daglig forekommende Sygdomstilfælde, som har fordret Anvendelse af Medicin, men ikke af Sygekost.

Af de i Aarets Løb sygmeldte, falder paa det 1ste Kvartal 30, paa det 2det 25, paa det 3die 22, paa det 4de Kvartal 18. Det samlede Antal Sygekostdage udgjorde 6 095, det daglige Middeltal af Fanger er opgivet til 267,₂. Der kommer saaledes 22,₈ Sygekostdage paa hver Fange

og 16,7 sygmeldte daglig. Indlagte paa Sygehusene var 57 Fanger i 2 947 Dage; saaledes var det daglige gennemsnitlige Beløb 8,1, og paa hver Fange kommer der 11,3 Dag paa Sygestuerne.

Flere af disse Fanger har flere Gange været indlagte, og et større Antal af dem har ogsaa været sygmeldte i nogen Tid uden at være indlagte paa Sygestue. Foruden disse Fanger har 45 været sygmeldte og behandlede paa Barakkerne.

Arbeidsfrihed har i Aarets Løb været tilstaaet 10 Fanger i tilsammen 278 Arbeidsdage.

Fangeantallet var i Aarets Løb steget fra 258 til 274 Mand.

Antallet af Konsultationer udenfor Sygestuerne var i 1876: 1 229 væsentlig for Katarrh, Diarrhoe, Gastrit og Rheumatisme. Saaledes behandledes for Katarrh 95 (deraf 29 i Januar, 13 i Februar, 12 i Oktober), og for Diarrhoe 49 (deraf 16 i Juli, 6 i September og 6 i December).

Oversigt over de under Fattiglægernes Tilsyn i 1876 komne Sygdomsformer.

Sygdom.	Behandlede.				Indlagte paa Sygehuse.				Døde.				Indlagte paa Sygehus uden forudgaaen Behandling.			
	Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.	
			Md.	Kv.			Md.	Kv.			Md.	Kv.			Md.	Kv.
Febre	85	132	75	98	13	16	10	12	8	2	7	2	52	44	38	33
Akute Sygdomme i Aandedræts- og Cirkulationsorganerne	184	277	118	130	5	7	1	-	5	8	4	3	22	15	-	1
Kroniske Sygdomme i do. do.	106	182	7	20	23	21	-	1	16	19	1	5	23	8	-	-
Sygdomme i Nervesystemet	54	127	21	12	4	13	-	1	10	5	7	4	15	9	1	-
Sindssygdomme	3	4	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	4	5	-	-
Akute Sygdomme i Fordøielsesapparatet	94	184	75	78	2	7	1	-	2	1	2	1	2	1	-	-
Kroniske Sygdomme i do. do.	35	230	9	38	6	8	1	-	1	1	-	-	8	8	-	-
Uterinsygdomme, Menstruationsanomalier, Barselsygd.	-	38	-	1	-	6	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
Sygdom i Urinveiene, Vatersot	14	26	7	6	2	7	-	-	-	-	-	-	9	9	2	1
Blodsygdomme, Ernæringssygdom, Gulsot, Alderdomssvaghed	45	191	26	65	6	4	2	2	2	6	1	3	6	11	2	1
Kronisk eller afebril Rheumatisme	44	173	3	3	4	3	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-
Læsioner	70	73	17	7	4	4	-	-	-	-	-	-	7	7	-	1
Phlegmone, Abscesser, Ulcera	32	73	4	17	1	8	-	-	-	-	-	-	17	10	-	-
Kræftagtige Sygdomme	-	4	-	-	1	3	-	-	1	2	-	-	1	1	-	-
Andre Svulster	2	12	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Dannelsesfeil og Deformateter	2	3	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Broktilfælde	12	12	5	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ben- og Ledsygdomme	15	27	7	6	4	5	3	2	-	-	-	-	7	2	4	1
Chirurgiske Sygdomme i Aaresystemet	4	11	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Øiensygdomme	13	41	6	11	4	5	2	5	-	-	-	-	1	11	1	5
Øresygdomme	12	5	8	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Chirurgiske Sygdomme i Urinveiene og Kjensorganerne	7	9	2	3	1	1	-	-	1	-	-	-	6	1	-	-
Syphilis, Bubo	7	10	2	2	-	2	-	1	1	-	1	-	5	4	-	4
Gonorrhoe, Urethrit o. s. v.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Epididymit, Orchit	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Excoriationes, Verrucæ	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Spedalskhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudsygdomme	19	39	14	16	1	1	-	-	-	-	-	-	2	5	1	2
Forskjellige andre Sygdomme	7	31	4	13	2	2	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
Friske til Pleie for Syge	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Tilsammen	870	1914	418	535	87	130	21	25	47	44	23	18	198	162	49	49

Af Skjørbug led i Aarets Løb ingen af Fangerne i nogen udtalt Grad. 6 Fanger afgik i Aarets Løb ved Døden, 1 indlagt for Rheumatisme, døde af Marasmus, 2 døde af Cancer abdominis, 1 kronisk Bronchit, 1 af Vitia org. abdominis, og 1 af Erysipelas faciei. En af Fangerne maa paa Grund af Uro (Sindssygdom) holdes fra de andre Fanger og i Celle. Udgifterne ved Sygefor-

pleiningen have udgjort 2,581 Kr. 3 Øre, hvoraf 1 906 Kr. 17 Øre for Medicin.

I Bodsfængslet var det daglige Middelbelæg Fanger 187,63 og det samlede Antal Fanger i Aarets Løb 354. I Aarets Løb behandledes blandt Fanger 86 Sygdomstilfælde, hvoraf 13 vare af væsentligere Betydning. 2 Syge laa tilbage fra forrige Aar og 5 Sygdomstilfælde

behandlede paa Sygeafdelingen. Ingen af Fangerne døde. Fuldstændig Arbeidsfrihed paa Grund af Sygdom blev tilstaaet i 244 Dage, delvis Arbeidsfrihed i 39 Dage. Paa Sygeafdelingen henlaa Patienter i 125 Dage. Fordeles Fridagene paa Summen af samtlige Sygdomstilfælde, kommer der paa hver 2,8 Dage af fuldstændig og 0,45 Dag af delvis Arbeidsfrihed. Fordeles det samlede Antal Dage med fuldstændig Arbeidsfrihed paa de Fanger der have hensiddet i Fængslet (354) bliver der paa hver 0,7 Dag og paa Middeltallet af Fanger (187,63) 1,3 Dage for hver. Dagene med delvis Arbeidsfrihed fordelte paa samme Maade giver 0,1 og 0,2 Fridag for hver Fange. Af Sygdomme paa det sjælelige Omraade viser Sygelisten: 3 Tilfælde af sygelig Forstemning og 5 af Sindssygdom. De første ophørte i kort Tid, af de sidste helbrededes 3, medens 2 laa tilbage ved Aarets Udgang. Fængslets Sygeudgifter udgjorde 648 Kr. 32 Øre.

I Arbeidsanstalten, i hvilken det daglige Middeltal af Lemmer i afvigte Aar var 233,09 var det daglige Antal af Syge og dels fra Arbeide fritagne, dels til et lettere Arbeide satte Lemmer 8,68, nemlig 6,83 Mænd og 1,85 Kvinder.

Sygedagenes Antal var 3166, af hvilke for Mænd 2491 og for Kvinder 675. En Del kvindelige Tvangslemmer led af ubetydelige Sygdomstilfælde, for hvilke Medikamenter vel kan have været anvendte, men som ikke blev sygmeldte, da de ligefuldt udførte deres sædvanlige Arbeide og som Følge deraf heller ikke ere medtagne paa Sygelisten. I Rigshospitalet indlagdes 33 Tvangslemmer, (30 Md. og 3 Kv.), i Byens Sygehus 35, (20 Md. og 15 Kv.), i Byens Sindssygeasyl 6, (5 Md. og 1 Kv.), Gaustad Sindssygeasyl 1 Kvinde, samt i Fødselsstiftelsen 6 Kvinder. Fraregnet de Syge, der indlagdes i et Sygehus, behandlede i Arbeidsanstalten og i nogle af dens Betjentes Huse i afvigte Aar 396 Patienter, nemlig 364 Md. og 23 Kv., 4 Drengebørn og 5 Pigebørn. 2 af disse Patienter afgik ved Døden, nemlig en 68 Aar gammel Mand, der led af kronisk Bronchit, samt et 2 Aar gammelt Pigebarn, der led af Skarlagensfeber. Arbeidsanstaltens Udgifter til Medicin og Sygerekvisita beløb sig til 1345 Kr. 17 Øre.

I det **orthopædiske Institut** der bestyres af Doktor Tidemand, har i 1876 57 Personer været under Behandling (51 Kv. og 6 Md.) hvoraf 17 tilbageliggende fra forrige Aar. Tilbageliggende ved Aarets Udgang 21, (18 Kv. og 3 Md.). Af de 36 udgaaede Personer opnaaede 6 meget god Bedring, 8 god Bedring, 4 ret god Bedring, 9 nogen Bedring, 1 tvivlsom Bedring, 1 udgik uforandret og 7 blev ikke undersøgte, da Kuren blev afbrudt dels paa Grund af Sygdom, og dels fordi de bleve borte uden at gjøre Anmeldelse derom.

Den **Lindegaardske Inhalationsanstalt** har fremdeles været i Gang. Det anføres, at dens vigtigste Kurmiddel, Indaanding af salpetersurt Sølvoxyd, fremdeles har vist sig i mange Tilfælde som et overordentlig virksomt Helbredelsesmiddel.

Den **elektrotherapeutiske Anstalt** har fremdeles været meget søgt.

I Rigshospitalets **Badeanstalt** toges mod Betaling 13156 almindelige Karbad, 159 Gytje-, 1487 Styrte- og 2034 Dampbad. Til Hospitalets Syge gaves, foruden de almindelige Renselsesbad, 2304 almindelige Karbad, 24 Gytjebad og 468 Dampbad. I Kristiania Badeanstalt toges 33854 Karbad og 428 Styrtebad.

Byens 8 **Apotheker** visiteredes paa sædvanlig Maade. Personalet opgaves at være: ved Svaneapotheket: 2 examinerede og 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Lærling; Elefantapotheket: 3 exam. og 1 uexam. Pharmaceut; Løveapotheket: 1 Provisor, 2 exam. og 3 uexam. Pharmaceuter; Hjortapotheket: 2 exam. og 1 uexam. Pharmaceut; Nordstjerneapotheket: 1 exam., 2 uexam. Pharmaceuter og 1 Lærling; Falkapotheket: 1 exam. Pharmaceut og 1 Lærling; Rigshospitalsapotheket: 1 Provisor, 3 exam. og 2 uexam. Pharmaceuter; Apotheket Hygiæa: 1 exam. Pharmaceut og 1 Lærling.

Medicinalpersonalet: Byens Lægepersonal udgjorde 91, hvoraf 25 i Almindelighed ikke befatte sig med Praxis. Distriktslægen i Aker boer desuden i Byen; 11 Tandlæger, 8 Dyrslæger og 33 Jordemødre, hvoraf 3 antages ikke at praktisere.

Akershus Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 40,25 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 *) havde 114 778 Indbyggere, er inddelt i følgende 4 Lægedistrikter:

1. Akers Distrikt (8,46 n. □ M., 47 595 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Aker 3,65 n. □ M., 30 975 Indb.
Asker og
Bærum . . . 2,18 — 9 386 —
Nittedal . . 1,51 — 2 461 —
Skedsmo . . 1,12 — 4 773 —
2. Ullensakers Distrikt (15,93 n. □ M., 33 469 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Ullensaker . 1,88 n. □ M., 6 050 Indb.
Sørum . . . 0,80 — 2 638 —
Gjerdrum . 0,66 — 1 726 —
Nannestad . 2,47 — 3 972 —
Næs 4,74 — 8 397 —
Eidsvold . . 2,63 — 7 361 —

- Hurdalen }
og Feiring } 2,75 n. □ M., 3 325 Indb.
3. Hølands Distrikt (9,70 n. □ M., 14 417 Indbyggere), indbefattende
Herrederne: Høland . . 5,20 n. □ M., 5 743 Indb.
Urskoug . . 2,76 — 4 413 —
Fet 1,74 — 4 261 —
4. Follo Distrikt (6,16 n. □ M., 19 297 Indbyggere), indbefattende
Kjøbstaden Drøbak . . . 0,01 n. □ M., 2 040 Indb.
Ladestedet Soon « — 745 —
— Hølen « — 263 —
— Hvidsten « — 156 —
Herrederne: Vestby . . . 1,03 — 2 962 —
Enebak . . 1,99 — 3 870 —
Krogstad . . 1,18 — 2 963 —
Aas 0,75 — 2 706 —
Fron 0,66 — 1 861 —
Næsodden . 0,54 — 1 731 —

Sundhedstilstanden anføres som nogenlunde god i Akers og Follo Distrikter, i de øvrige som god. Af epidemiske Sygdomme var Skarlagensfeber gjennem hele Aaret den mest fremtrædende; Mæslinger optraadte mod Aarets Slutning; desuden forekom katarrhalske og gastriske Sygdomme og Typhoidfeber i nogen Udbredning, hvorimod Lungebetændelse og Kighoste syntes at være i Aftagende.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Fem-aarets)Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mile.
1876	116 000	2 469	21,28
1875	113 784	2 289	20,11
1874	111 790	2 002	17,91
1873	110 052	1 980	17,99
1872	109 144	1 848	16,93
1871—75	111 630	1 980	17,73
1866—70	108 568	2 011	18,52

*) Folkemængden der omfatter de hjemmehørende og ikke de tilstedeværende, er i dette og de øvrige Amter anført efter offentliggjorte foreløbige Resultater.

Exanthematisk Typhus. 6 af de i Akers Distrikt af denne Sygdom indtrufne Tilfælde havde alle sit Udspring fra en Plads i østre Akers Herred, hvorfra Smitten — antagelig opstaaet ved Omstreifere — kunde følges til de øvrige Syge. Saavel disse som et i Skedsmo Herred opstaaet Tilfælde indlagdes paa Rodeløkkens Lazaret. I Blakjer — Hølands Distrikt — optraadte 3 Tilfælde hos en Moder og hendes 2 Børn i en Stue lige ved Veien; Smitten er ogsaa her sandsynlig kommen ved Omstreifere.

Typhoidfeber i Akers Distrikt optraadte dels sporadisk, dels som snigende Husepidemi i østre Aker, især i Forstaden Kampen. 49 Syge indlagdes paa Sygehus. I Follo Distrikt forekom de fleste Tilfælde i Drøbak i Maanederne Januar og Februar.

Skarlagensfeber, der var begyndt at optræde epidemisk inden Amtet i Slutningen af Aaret 1875, fortsatte sig som Epidemi i samtlige Distrikter. I Akers Distrikt udbredte Sygdommen sig fra Akers til de øvrige Herreder; mod Aarets Slutning var Epidemien i Aftagende. Nyre-

I Akershus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.							
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Aker.	Ullensaker.	Høland.	Follo.				
																						Tilf.	Døde	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	10	-	10	-	-	-	6	3	1	-	-	-	-	-	-	10	-	7	-	-	-	3	-	-	-
Typhoidfeber . . .	115	12	115	31	13	11	3	10	4	2	6	3	7	13	12	115	12	66	4	19	4	2	-	28	4
Barselseber . . .	21	3	21	1	2	4	-	2	2	-	1	2	2	1	4	22	4	5	2	9	1	2	1	6	-
Børnekopper . . .	2	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper . . .	23	-	22	-	2	5	6	3	1	-	-	-	3	-	2	23	-	10	-	4	-	7	-	2	-
Skarlagensfeber . .	1481	203	1481	232	160	124	75	115	109	88	125	96	102	122	133	1485	207	744	106	363	40	121	21	257	40
Rødlinger	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Mæslinger	142	3	142	-	-	1	-	-	-	6	1	1	20	38	75	142	3	117	2	16	-	4	1	5	-
Rosen	135	3	135	28	14	20	10	7	7	8	9	6	7	7	12	135	3	45	-	61	1	12	1	17	1
Kighoste	77	4	77	11	6	5	1	12	-	6	9	4	2	6	15	77	4	25	-	20	2	12	-	20	2
Diphtherisk																									
Svælgbetændelse . .	49	11	49	8	1	3	7	6	3	4	2	1	3	1	10	49	11	19	7	-	-	16	3	14	1
Strubehoste	38	20	38	7	5	4	-	1	1	1	1	4	7	5	2	38	20	16	8	4	3	12	5	6	4
Kusma	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Akut Bronchit																									
Andre katarrhal- ske Tilfælde	1731	28	1731	303	204	149	138	162	94	87	91	85	95	159	164	1731	28	702	9	579	7	188	-	262	2
Lungebetændelse . .	473	56	472	80	63	43	42	62	27	16	13	21	26	44	35	473	56	190	23	143	17	38	5	102	11
Pleurit	110	8	110	12	11	7	13	17	13	8	5	7	4	7	6	110	8	8	-	37	1	49	5	16	2
Gigtfeber	125	1	125	28	15	19	13	5	8	5	5	5	9	7	6	125	1	41	-	56	1	4	-	24	-
Koldfeber	9	-	8	-	1	-	-	2	2	1	1	1	-	-	-	9	-	3	-	-	-	-	-	6	-
Diarrhoe (akut) } Cholera nostras }	787	23	777	38	54	35	33	33	48	89	189	95	57	67	39	787	23	388	17	206	3	95	-	98	3
Blodgang	23	-	23	4	-	-	1	-	-	1	4	-	-	10	3	23	-	1	-	1	-	-	-	21	-
Skjørbug	4	2	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	4	2	2	2	-	-	-	-	2	-
Tilsammen	5358	377	5343	783	552	432	349	441	322	322	462	331	344	487	518	5363	382	2392	190	1518	80	567	42	886	60

betændelse og Halsaffektioner vare de hyppigste sekundære Dødsårsager. I Ullensakers Distrikt kunde Smitten mange Steder paavises indbragt dels fra Christiania, dels fra Skedsmo i Akers Distrikt. I Eidsvold — Ullensakers Distrikt — var Sygdommen i Maanederne April og Mai meget ondartet og heftig, saa flere Børn i Alderen 6—8 Aar døde i Eruptionsstadiet; Sygdommen aftog derpaa i Juli, da der indtraf stærk Varme og Tørke, hvorpaa den igjen i Aarets sidste Maaneder tiltog betydeligt og endnu vedvarede ved Aarets Udgang. I Hølands Distrikt sees Sygdommen at være ophørt udover Høsten. I Follo Distrikt optraadte den paa forskjellige Steder uden at naa nogen stor Udbredning undtagen i Enebaks Herred i August og September samt i Drøbak, hvor den begyndte i Februar og vedvarede hele Aaret igjennem med stærkest

Optraeden og de fleste Dødsfald udover Høsten. I Drøbak behandledes i Aarets Løb 141 Syge, hvoraf 19 døde. Et Lazaret blev indrettet og benyttedes til November Maaned.

Mæslinger vandt i Akers Distrikt nogen Udbredning mod Aarets Slutning. Sygdommen forekom i enkelte Familier samtidig med Skarlagensfeber; saaledes fik i en Familie, hvor 5 Børn samtidig bleve syge, 3 først Skarlagensfeber og 2 Mæslinger, hvorpaa Sygdommene afløste hinanden i Afskallingsstadiet. Et Barn, der havde overstaaet Skarlagensfeber, døde af Mæslinger. Sygdommen optraadte forøvrigt mildt, saa at en Flerhed af Tilfældene ikke er komne til Lægernes Kundskab (W. A. Møller). I Ullensakers Distrikt optraadte ligeledes Mæslinger mod Aarets Slutning som Begyndelsen af en udbredt Epidemi i

Aaret 1877; ligeledes omtales spredte Tilfælde af denne Sygdom at have forekommet i Follo Distrikt.

Kighoste viste sig meget sjeldnere end i det foregaaende Aar; fra Ullensakers Distrikt omtales hvert enkelt Tilfælde som Levninger efter det foregaaende Aars Epi-
demi. Den forekom ikke sjelden i Drøbak i de 2 sidste Maaneder, men var af mild Art.

Af **katarrhalske Tilfælde** behandledes omtrent samme Antal som i det foregaaende Aar. Af de opgivne Tilfælde anføres 522 at have været akut Bronchit; Alder og Kjø-
n er angivet for 520, hvoraf 278 hos Mænd, 242 hos Kvin-
der, 244 hos Børn, 276 hos Voxne. 26 Dødsfald vides indtrufne af akut Bronchit. 1 Barn døde af Angina, 1 af katarrhalsk Lungebetændelse.

Af **croupøs Lungebetændelse** er kun fra Akers Di-

strikt opgivet et lidt større, forøvrigt et mindre Antal behandlede Tilfælde end Aaret forud. Dødeligheden blandt de Behandlede udgjorde 11,8 pCt. og de kjendte Angrebne af 1 000 Indvaanere var 4,08.

Diarrhoe og Cholera nostras er optraadt hyppigere end i det foregaaende Aar. Fra Eidsvold — Ullensakers Distrikt — anføres, at disse Sygdomme »i Høstmaanederne optraadte i stort Antal og ofte med Heftighed og tydelig af smitsom Natur uden dog at være ondartede. Større Strøg hjemsøgte med Angriben af de Fleste i Familierne; Udtømmelserne vare ofte blodblandede; kun i de heftigste Tilfælde søgte Lægehjelp«. (N. W. Thoresen).

Veneriske Sygdomme. Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over disse Sygdommes Antal, Form og Fordeling paa Amtets Lægedistrikter.

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.			Aker.	Ullensaker.		Høland.	Follo.			
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.						Beh.	Beh.			Kjendte Dødsf.	Beh.	Beh.
Syphilis	33	13	16	3	29	3	16	12	1	18	6	1	2	7			
Gonorrhoe, Urethrit . . .	20	14	2	-	20	.	.	7	-	4	8	-	2	6			

Paa Akers kommunale Sygehus behandledes 2 voxne Kvinder for tertiær Syphilis, den ene overflyttedes til Rigshospitalet, den anden var tilbageliggende ved Aarets Udgang. Fra Akers Distrikt opgives 3 Tilfælde af Syphilis at være indlagte paa Rigshospitalet.

Svindsot er paa Lægernes Dødslisters opført som Døds-
aarsag hos 141 Personer. I de enkelte Lægedistrikter var Antallet af opgivne Dødsfald af Svindsot og deres Forhold til samtlige opgivne Dødsaaarsager følgende:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindsot.	Opgivne Dødsaaarsager ialt.	Forhold i pCt.
Aker	50	389	12,9
Ullensaker	41	281	14,6
Høland	33	150	22,0
Follo	17	145	11,7
Akershus Amt	141	965	14,6

Sindssyge. For Amtskommunernes Regning forpleie-
des i Tiden 1ste Juni 1876 til 31te Mai 1877: 135 Sinds-
syge, hvoraf 51 paa Asyler, 84 i Privatforpleining, af disse sidste hørte hjemme i Akers Distrikt 26, Ullensakers 40, Høland 6, Follo 12.

Obstetriciske Operationer. Følgende Liste giver en Oversigt over af Lægerne udførte Tangforløsninger, Ven-
dinger m. m. (se Tabellen paa næste Side).

Af obstetriciske Operationer udførtes forøvrigt 2 Perforationer, den ene ved Bristning af Livmoderen, Konen døde; den anden ved Bækkensneverhed, Konen forblev ilive. 1 Partus præmaturus artificialis ved Bækkensneverhed hos en 9de Gang Fødende i 36te Uge. Konen — den samme som i tidligere Beretninger for Akershus Amt omtales — forblev ilive. Barnet, hvis hydrocephaliske Hoved maalte 42 Ctm. i Omkreds, døde under Fødselen. Ialt 37 obstetriciske Operationer, hvoraf 24 i Akers, 5 i Ullensaker, 3 i Hølands, 5 i Follo Distrikt.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf døde.	Af de Be- handlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmel- dende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.							
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	157	-	63	79	8	134	14	157	-	68	-	54	-	1	-	34	-
Fnat	49	-	25	21	39	7	11	49	-	11	-	11	-	16	-	11	-
Skurv	15	-	8	7	11	4	8	15	-	9	-	2	-	3	-	1	-
Kjertelsyge	222	8	91	120	189	32	20	222	8	53	2	78	4 ¹⁾	58	-	33	2
Rachit	24	1	12	12	24	-	5	24	1	1	-	18	1	-	-	5	-
Simpel Meningit	36	21	22	14	23	13	11	45	30	13	10	20	12	7	4	5	4
Tuberkuløs Meningit	19	19	10	9	14	5	8	20	20	11	11	7	7	-	-	2	2
Svindst	230	113	96	124	13	213	19	258	141	116	50	70	41	43	33	29	17
Kræft	67	43	26	39	1	64	18	75	51	26	17	28	21	14	8	7	5
Vatersot og Morbus Brighti	76	20	38	30	24	52	15	86 ²⁾	30	29	9	23	9	18	6	16	6
Blegsot og Anæmi	617	-	67	538	100	505	19	617	-	84	-	324 ³⁾	-	84	-	125	-
Menstruationsuordener	87	-	-	87	-	87	12	87	-	19	-	46	-	13	-	9	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	907	11	388	421	63	746	18	907	11	258	3	407	5	49	-	193	3
Ormesygdomme	156	-	69	73	123	19	14	156	-	21	-	62	-	-	-	73	-
Drankersygdomme	10	2	10	-	-	10	6	10	2	2	-	6	2	1	-	1	-

¹⁾ Heri ogsaa indbefattet Tilfælde af Rachitis. Deblitet.

²⁾ Vatersot 9 Dødsfald, Morbus Brighti 21.

³⁾ Heri indbefattet tillige nervøs

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning paa Bækkenenden.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	14	¹⁾ 1	-	²⁾ 10	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	4	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie med fremfalden Arm	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sidstkomende Hoved	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkenendeleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	³⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Strictur af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	-
Uopgivet	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	22	1	-	16	7	1	5	-	-	4	3	-	1	-	-	-	-	-	1	1	2

¹⁾ Død af Tetanus.

²⁾ En Gang Tvillinger.

³⁾ 2den Tvilling, 1ste Tvilling forløstes ved Tang.

⁴⁾ Død af Barselfeber.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde.			Død- fødte ¹⁾ .
		ialt	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Bar- selseng.	
Aker	1637	1241	22	10	74
Ullensaker	1121	557	9	2	32
Høland	476	276	5	6	13
Follo	562	395	1	2	19
Akershus Amt	3796	2469	37	20	138

¹⁾ Efter Dødfødteanmeldelser.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 42, ved Selvmord 9.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1327 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 65,04.

Blandt de paa Barselseng døde Kvinder er nærmere Oplysning meddelt af Lægerne over 9, af hvilke 4 døde af Barselfeber, 2 efter besværlig Fødsel, 1 af Tetanus, 1 af Lungebetændelse og 1 af Livmoderbristning. Lægerne have opgivet Dødsårsagen for 965 eller 39,9 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (2 418). De hyppigste Dødsårsager vare Skarlagensfeber (207), Svindsot (141), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 61), Alderdomssvaghed (60), Lungebetændelse (56), Kræft (51), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 30), kronisk Bronchit (27), akut Bronchit (26), organisk Hjertefeil (23), Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 23), Strubehoste (20), Hjerne-slag (20).

Veirliget. Aarets første Maaneder udmærkede sig ved mildt Veirlig, der afløstes af tør Vaar og Sommer; Høsten var regnfuld og Vinteren indtraadte tidlig med betydelig Snemængde og streng Kulde.

Levemaade og hygieeniske Forhold. Fra Akers Distrikt bemærkes, at den indskrænkede Adgang til Melk i de bymæssig bebyggede Strøg i Akers Herred fremtvinger stærk Kaffedrik, selv af Børn, med deraf følgende gjennemgaaende anæmisk Tilstand, forbunden med Cardialgi og gastriske Affektioner. (W. A. Møller.) Fra Eidsvold, Ullensakers Distrikt, omtales ligeledes, at Savnet af Melk, der i mange Tilfælde ikke er at opdrive paa lange Afstande, bliver mere og mere føleligt for fattige Inderstfamilier,

der selv ikke ere istand til at holde Kreaturer. Misbrug af stærke Drikke, især Øl, har i det forløbne Aar været i betydelig Tiltagende, hvorefter mange Udskeielser have været Følge; i hvor stor Udstrækning denne Misbrug har været drevet, vil kunne dømmes deraf, at alene 2de Øludsalg have omsat Øl for 10,000 Spd. Kommunebestyrelsen har derfor grebet til den Forholdsregel at ophæve alle Øludsalg. (N. W. Thoresen.)

Fra Ullensakers Herred anføres, at Ølforbruget er aftaget, efter at man har indskrænket Øludsalgenes Antal. I det Hele spores større Sands for Renlighed i Husene. Man fordrer at leve bedre, men desværre følger dermed hos Mange Hang til udvendig Flitter, Stads og Pyntesyge, især hos Tjenerklassen.

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i Akers	Distrikt	1 424
- Ullensakers	—	558
- Hølands	—	166
- Follo	—	242

tilsammen 2 390.

I Sundhedskommissionerne afholdtes følgende Antal Møder: Akers Distrikt 4 (Aker tre, Bærum et); i Ullensakers Distrikt 22 (Ullensaker fem, Eidsvold fire, Gjerdrum, Næs, Hurdalen, Feiring, hvert Herred tre, Nannestad et); i Hølands Distrikt 5 (Høland to, Urskoug to, Fet et); i Follo Distrikt 8 (Drøbak fem, Enebak to, Krokstad et). Foredrag holdtes i Hurdalen om Behandlingen af Saar, om Smitte, samt Behandlingen af Cardialgi; i Høland om Forholdsregler mod Forsøg paa Fosterfordrivelse og om de skadelige Følger af Onani; i Urskoug om Luftens Renhed i og omkring Vaaningshusene og dettes Indflydelse paa Helbredet.

I Enebak udvalgte en engere Kreds af 5 Medlemmer, der lettere kunde sammenkaldes af og bistaa Ordføreren, med Bemyndigelse til at fatte Beslutninger paa Kommissionens Vegne.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde

i Akers	Distrikt	1 323
- Ullensakers	—	899
- Hølands	—	424
- Follo	—	399

tilsammen 3 045.

Fra Ullensakers Distrikt omtales 53 at være revaccinerede. I to Kredse i Hølands Distrikt vaccineredes ikke.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 6 Syns — og Obduktionsforretninger og 8 Undersøgelser og Erklæringer, deraf 11 i Akers og 3 i Ullensakers Distrikter.

Af **Sygehuse** findes inden Amtet foruden Gaustads Sindssygeasyl, Akers kommunale Sygehus. I et paa Rodeløkken i Akers Distrikt indrettet Epidemilazaret behandlede 30 Syge med 1154 Liggedage. Af Sygdomme behandlede 7 Tilfælde af exanthematisk Typhus, 19 af Typhoidfeber, 2 af Børnekopper, 1 af Lungebetændelse, 1 af Hjernebetændelse.

Badeindretninger. Grefsen Vandkuranstalt var i Virksomhed fra 1ste Juni til 1ste September og besøgte af 251 indskrevne Badegjæster. De hyppigste og med bedst Resultat behandlede Sygdomme vare: almindelig og nervøs Svækkelse, Disposition til Forkjølelse, sensibelt Hudsystem, rheumatiske og arthritiske Lidelser, forskellige Uterinlidelser, Hysteri, Melancholi.

Eidsvold Bad besøgte af 40 Personer, der underkastede sig kurmæssig Behandling.

Drøbaks **Apothek** visiteredes. Personalet bestod, foruden Apothekeren, af en Medhjælper og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 24 Læger, 33 Jordemødre, 35 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Akers Distrikt: 8 Læger, hvoraf Distriktslægen bosat i Christiania, to ved Gaustad Sindssygeasyl, en i Aker, en i Bærum, en i Asker, to i Skedsmo; 8 Jordemødre; 11 Hjelpevaccinatorer.
2. Ullensakers Distrikt: 8 Læger, Distriktslægen og to Privatlæger i Ullensaker, en i Eidsvold, en i Nannestad, to i Hurdalen, en i Næs; 11 Jordemødre; 11 Hjelpevaccinatorer.
3. Hølands Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen i Høland, en i Blakjer; 7 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatorer.
4. Follo Distrikt: 6 Læger, Distriktslægen og to private Læger i Drøbak, en i Aas, en i Enebakk, en i Vestby; 7 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.

III. Smaalenenes Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 31,52 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 107 629 Indbyggere, er inddelt i 5 Lægedistrikter:

1. Eidsbergs Distrikt (10,73 n. □ Mil, 23 088 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Rødenæs . . .	2,85	n. □ M.,	2 287	Indb.
Rakkestad . . .	3,28	—	5 905	—
Eidsberg . . .	1,76	—	5 447	—
Thrygstad . . .	1,56	—	4 270	—
Askim . . .	0,52	—	2 421	—
Skibstvedt . . .	0,76	—	2 758	—

2. Moss Distrikt (6,0 n. □ M., 19 088 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden: Moss	0,01	n. □ M.,	4 442	Indb.
Herrederne: Spydeberg . . .	1,08	—	2 524	—
Haabøl	1,09	—	2 317	—
Vaaler	1,91	—	2 707	—
Rygge	0,67	—	2 750	—
Moss Land-				
sogn	0,36	—	1 411	—
Raade	0,88	—	2 937	—

3. Sarpsborgs Distrikt (5,24 n. □ M., 41 633 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstæderne: Sarpsborg . . .	0,01	n. □ M.,	3 330	Indb.
Fredrikstad	0,05	—	9 705	—
Herrederne: Thune	1,37	—	7 028	—
Varteig	0,52	—	1 342	—
Skjeberg	1,43	—	4 470	—
Borge	0,58	—	4 120	—
Onsø	0,92	—	5 119	—
Glemminge	0,36	—	6 519	—

4. Hvaløernes Distrikt (9,43 n. □ M., 13 864 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Hvaløerne . . .	0,55	n. □ M.,	2 540	Indb.
Berg	1,89	—	3 759	—
Id	2,93	—	3 578	—
Aremark	4,06	—	3 987	—

5. Fredrikshalds Stadslægedistrikt, indbefattende Kjøbstaden Fredrikshald: 0,02 n. □ M. med 9 956 Indbyggere.

Sundhedstilstanden var i Amtets to nordligste Distrikter mindre god, i de øvrige¹⁾ derimod bedre end i de foregaaende Aar. Af vigtigere epidemiske Sygdomme forekom diphtherisk Svælgbetændelse og Skarlagensfeber væsentligst i Eidsberg, Moss og Sarpsborgs Distrikter, Børnekopper i Moss, Typhoidfeber i Sarpsborg, Mæslinger i Fredrikshald. Katarrhalske Sxgdomme vare almindelige; Lungebetændelse optraadte derimod sjældnere end Aarene forud.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter fra det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver:

¹⁾ Beretningen for Hvaløernes Distrikt er mindre fuldstændig, da Distriktslægen døde i Begyndelsen af Aaret 1877, før Beretningen var afgivet.

Dødeligheden i Smaalenenes Amt:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876.....	108 300	2 320	21,42
1875.....	107 368	2 489	23,18
1874.....	106 879	2 364	22,12
1873.....	106 325	1 816	16,98
1872.....	105 549	1 593	15,9
1871—75.....	105 858	2 012	19,0
1866—70.....	101 518	1 880	18,50

I Smaalenenes Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikter.									
	Behandlede.	Deraf Døde.														Eidsberg.	Moss.		Sarpsborg.		Hvaløerne.		Fredrikshald.				
																	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	
Typhoidfeber . . .	262	18	237	29	15	5	7	24	16	13	17	34	24	22	31	262	18	3	-	31	4	218	14	2	-	8	-
Barselsefeber	43	13	42	3	5	1	4	5	7	1	1	1	3	6	5	43	13	8	3	5	2	23	5	1	1	6	2
Børnekopper . . .	85	15	85	43	20	11	-	3	1	1	2	4	-	-	-	85	15	-	-	76	12	2	2	6	1	1	-
Vandkopper	86	-	86	5	6	20	12	13	1	4	1	2	4	12	6	86	-	2	-	12	-	37	-	-	-	35	-
Skarlagensfeber .	1194	134	1188	142	94	97	100	104	69	64	53	58	102	137	168	1204	144	611	69	225	30	301	37	6	1	61	7
Rødlinger	20	-	20	-	3	2	2	2	5	1	2	-	1	1	1	20	-	-	-	4	-	10	-	-	-	6	-
Mæslinger	172	4	171	-	-	-	5	42	71	50	-	1	-	-	2	172	4	-	-	1	-	2	1	-	-	169	3
Rosen	154	6	153	19	16	15	11	13	7	4	11	10	19	12	16	154	6	17	-	14	-	59	4	2	-	62	2
Kighoste	51	3	51	13	1	1	8	3	-	-	-	4	1	7	13	53	5	9	3	2	-	37	2	-	-	5	-
Diphther. Svælgbetændelse . . .	747	134	725	144	84	88	49	66	42	44	37	27	34	45	65	751	138	161	30	201	23	373	76	7	5	9	4
Strubehoste	104	70	98	24	9	16	4	7	5	2	3	2	10	6	10	104	70	12	3	34	22	43	36	-	-	15	9
Kusma	48	-	48	8	5	5	2	8	7	4	2	4	1	-	2	48	-	2	-	-	-	46	-	-	-	-	-
Akut Bronchit } Andre katarrh. } Tilfælde }	3466	30	3409	710	414	331	252	251	157	173	184	176	241	253	267	3466	30	240	4	321	5	1764	13	14	1	1127	7
Lungebetændelse	572	67	534	101	74	66	58	58	27	21	12	16	27	40	34	576	71	74	11	111	22	317	19	3	-	71	19
Pleurit	68	6	66	5	8	10	4	4	3	6	5	4	6	3	7	68	6	25	2	14	2	28	1	1	1	-	-
Gigtfeber	212	1	200	32	41	31	24	13	12	6	4	5	9	12	11	212	1	27	-	28	-	113	1	4	-	40	-
Koldfeber	20	-	13	1	-	4	1	1	1	-	-	2	3	-	-	20	-	1	-	9	-	8	-	2	-	-	-
Diarrhoe (akut) } Cholera nostras } Skjørbug	980	21	972	78	37	52	46	45	78	148	204	109	74	46	55	980	21	50	-	61	3	431	12	2	-	436	6
	6	-	6	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	6	-	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-
Tilsammen	8290	522	8104	1357	832	759	589	662	509	542	538	459	559	604	694	8310	542	1242	125	1153	125	3814	223	50	10	2051	59

Typhoidfeber viser sig aftaget og forekom kun i større Udbredning i Sarpsborgs Distrikt. Af de for Distriktet opgivne Tilfælde ere 51, hvoraf 5 endte dødeligt,

anmeldte af de i Sarpsborg By praktiserende Læger og 167 Tilfælde med 9 Dødsfald af Lægerne i Fredrikstad. Ifølge Meddelelse fra Ordføreren i Fredrikstad Sundhedskom-

mission er til denne indkommen Opgave over 154 behandlede Tilfælde, hvoraf 57 vare indtrufne i Fredrikstad By — 19 paa Byens Østside, 38 paa Vestsiden — og 97 i de Byen tilgrænsende Landdistrikter, Herrederne Glemminge, Onsø, Borge.

Børnekopper, der var begyndt som Epidemi i December 1875 i Moss Distrikt, vedvarede væsentlig i Moss By epidemisk til April Maaned, da Sygdommen ophørte. Til Forebyggelse mod dens Udbredning indrettedes eget Epidemilazaret, hvor de fleste Syge indlagdes. I Sarpsborg Distrikt optraadte et enkeltstaaende Tilfælde, ved Smitte fra Moss, hos en strax udenfor Byen Fredrikstad boende Mand, der døde af Sygdommen. En af de Mænd, der hjalp til ved hans Begravelse, bragte Sygdommen hjem til sit uvaccinerede Barn, der ogsaa døde, hvorefter Sygdommen ophørte.

I Hvaløernes Distrikt opstod Sygdommen ved en fra Sverige kommende Arbejder der, før han indlagdes paa Fredrikshalds Sygehus, — det fra Fredrikshald anmeldte Tilfælde — havde smittet sine Omgivelser.

Skarlagensfeber sees at have været almindelig udbredt i hele Amtet især i Landdistrikterne. I Eidsbergs Distrikt har Sygdommen været overmaade udbredt over hele Distriktet; foruden det opførte Antal har en ikke ringe Mængde, især blandt den fattigere Befolkning, været angrebet. Dens ondartede Karakter var meget forskjellig efter de forskjellige Steder, saaledes mere ondartet i Eidsberg og Trømborg Sogne end i Herland Sogn; i Askim forefaldt faa Dødsfald. Eftersygdomme som Glandelab-

scesser, Nyreaffektioner, Ørebetændelse med Blenorrhoe vare ikke sjeldne; kun enkelte døde af Feberens Heftighed. Sygdommen viste sig overordentlig smitsom og bragtes fra Sted til andet ved friske Personer som Bærere. Lægerne Forholdsregler strandede oftere paa Almuens Lige-gyldighed og Fatalisme. (Klingenberg, H. Holst.)

I Sarpsborgs Distrikt er Sygdommen anmeldt hyppigst af de i Sarpsborg praktiserende Læger — 189 Tilfælde, 21 Dødsfald —, og den angives at have haft stor Udbredning i Skjeberg, Varteig og Thune, i sidstnævnte Herred især langs Glommens Vestsiden fra Sarpsborg sydover mod Rølfesund blandt den derboende talrige Arbejderbefolkning. Af de i Fredrikstad praktiserende Læger er anmeldt 112 Tilfælde, hvoraf 63 ere indtrufne i Fredrikstad — 39 paa Østtiden, 24 paa Vestsiden. —

I Fredrikshald var Skarlagensfeberepidemien begyndt i September Maaned 1875 og vedvarede omend i ringere Grad til Udgangen af Marts, hvorefter Sygdommen ophørte. Senere forekom et Par enkeltstaaende Tilfælde i September og November, uden at Sygdommen greb videre om sig.

Mæslinger bragtes i de sidste Dage af April til Fredrikshald ved en fra Christiania tilreisende Familie, hvis Børn bleve syge faa Dage efter Ankomsten. I Mai udbredte Sygdommen sig videre og vedblev at tiltage i Juni Maaned, hvorpaa den pludselig ganske ophørte i Juli. (F. Zimmer).

Diphtherisk Svælgbetændelse var begyndt som Epidemi i 1873 i Amtets sydlige Distrikter, hvor den ogsaa

Diphtherisk Svælgbetændelse og Strubehoste i 1875.

Sygdomsform.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				• Kjendte Dødsfald.	De Dødes Alder og Kjøen.																	
		Kjøen.		Alder.			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		60—70 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Diphtherisk Svælg-																								
betændelse	747	337	400	438	299	138 ¹⁾	3	2	29	40	15	12	4	5	-	2	2	2	-	2	-	1	-	1
Strubehoste	104	58	46	104	-	70 ²⁾	2	2	27	20	7	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ For 18 er Kjøen og Alder ikke opgivet. ²⁾ For 6 er Kjøen og Alder ikke opgivet.

væsentlig holdt sig i 1874, og i 1875 optraadte epidemisk tillige i de nordlige Distrikter, medens den aftog i de sydlige; i heromhandlede Aar forekom den især i sammes 1ste Halvaar epidemisk i de samme Distrikter (Eidsberg, Moss, Sarpsborg) som Aaret forud. I 2det Halvaar angives Tilfældene at være forekomne mere enkeltvis og spredt. Saavel i dette som i de foregaaende Aar nævnes Sygdommens Tilbøielighed til at gribe over paa Larynx.

Foranstaaende Tabel giver en Oversigt over Kjøen og Aldersforhold for de af diphtherisk Svælgbetændelse og Strubehoste Behandlede og Døde. (Side 22.)

Af **akut Bronchit** og **katarrhalske Tilfælde** behandles et noget mindre Antal end Aaret forud. Af de kjendte Tilfælde vides 1333 at have været akut Bronchit, hvoraf de anførte 30 Dødsfald ere indtrufne med 22 Dødsfald

blandt Børn under 5 Aar. Kjønnets er opgivet for 670 af Mand- og 622 af Kvindekjøen, Alder for 591 Børn og 742 Voxne.

Lungebetændelse optraadte sjeldnere end de nærmest foregaaende Aar, især sees dette at være Tilfældet i Eidsbergs og Sarpsborgs Distrikter. Dødsprocenten af de for Lungebetændelse behandlede Syge udgjorde 11,7 pCt. og de kjendte Angrebne af 1000 Indbyggere var 5,32.

Diarrhoe og **Cholera nostras** er ligeledes behandlet sjeldnere end Aaret forud, hvilket er betinget af Sygdommens mindre hyppige Forekomst i Sarpsborgs Distrikt.

Nedenstaaende Liste giver en Oversigt over de udenfor Sygehusene behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe.

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.			Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Fredrikshald.	
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.					Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	65	48	17	11	54	28	37	14	4	-	-	10	-	36	3	19	1
Gonorrhoe (Urethrit).	98	94	4	-	98	-	-	16	-	2	-	11	-	35	-	30	

Svindstot. I de enkelte Distrikter var Antallet af opgivne Dødsfald af Svindstot og deres Forhold til samtlige opgivne Dødsaaarsager følgende:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaaarsager ialt.	Dødsfald af Svindstot.	Forhold i pCt.
Eidsberg	212	25	11,8
Moss	201	16	8,0
Sarpsborg	368	35	9,5
Hvaløerne	17	1	5,9
Fredrikshald	173	26	15,0
Smaalenenes Amt	971	103	10,6

For Amtskommunens Regning forpleiedes ved Udgangen af April 1877 122 **Sindssyge**, hvoraf 29 i Asyler. Af de Syge hørte hjemme i Eidsbergs Distrikt 39, Moss 29, Sarpsborgs 29, Hvaløernes Distrikt 25. - I Fredrikshald forpleiedes efter Sindssygelovens § 19: 11 Sindssyge, hvoraf 4 paa Asyl og efter Lovens § 17: 4.

Af **obstetriciske Operationer** nævnes udførte af Læger: 28 Tangforløsninger, 8 Vendinger, 2 Udtrækninger ved Sædeleie og 3 Efterbyrdsoperationer, hvis Indikationer og Udfald sees af efterstaaende Tabel (Side 24). Af obstetriciske Operationer forøvrigt udførtes 2 Perforationer, den ene indiceret af Arm ved Siden af fast indkilet Hoved, fremfalden pulsløs Navlesnor. Konen forblev ilive; den anden ved Bækkensneverhed; Konen døde i det paafølgende Aar (1877) af Barselfeber. 1 Partus præ-

maturus artificialis i 36te Uge ved Bækkensneverhed. Konen ilive, Barnet dødt. 1 Kephilotripsi med paafølgende Embryotomi ved betydelig Bækkenforsnevring.

Udfaldet uopgivet. Af de udførte 45 Operationer forefaldt 6 i Eidsberg, 10 i Moss, 16 i Sarpsborg, 13 i Fredrikshalds Distrikt.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Be-		Af de Be-		Antal af anmel-	Ialt		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
			handlede, hvis Køn er opgivet, vare		handlede, hvis Alder er opgivet, vare			opgivne.		Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaløerne.		Fredrikshald.							
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.																
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.						
Kronisk Rheumatisme..	363	-	235	128	2	361	22	363	-	53	-	70	-	191	-	-	-	49	-						
Fnat	123	-	62	61	75	48	19	123	-	37	-	19	-	48	-	-	-	19	-						
Skurv	8	-	4	4	2	6	6	8	-	4	-	1	-	3	-	-	-	-	-						
Kjertelsyge	357	1	142	215	278	79	23	357	1	54	-	46	-	213	1	1	-	43	-						
Rachit	34	1	18	16	34	-	11	35	2	9	-	1	-	21	1	-	-	4	1						
Simpel Meningit	20	15	12	5	10	7	13	20	15	2	1	6	4	7	5	1	1	4	4						
Tuberkuløs Meningit ..	31	30	16	15	25	6	16	33	32	5	5	6	6	15	14	1	1	6	6						
Svindst	308	85	142	166	21	287	28	326	103	64	25	60	16	141	35	2	1	59	26						
Kræft	42	25	18	24	1	41	22	43	26	13	6	8	3	11	10	1	1	10	6						
Vatersot og Morbus Brighti	80	18	39	41	15	65	21	89	1)27	19	3	12	4	39	6	2	1	17	13						
Blegsot og Anæmi	738	-	88	650	105	633	25	738	-	92	-	107	-	457	-	5	-	77	-						
Menstruationsuordener ..	105	-	-	105	-	105	22	105	-	27	-	13	-	55	-	1	-	9	-						
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1082	4	499	583	95	987	26	1082	4	194	4	108	-	586	-	8	-	186	-						
Ormesygdomme	112	-	63	49	102	10	18	112	-	14	-	15	-	67	-	8	-	11	-						
Drankersygdomme	18	-	18	-	-	18	9	19	1	3	-	7	1	6	-	-	-	3	-						

1) Vatersot 8, Morbus Brighti 19.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning.						Efterbyrdsoperation.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	16	1)2	2	15	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	-	2)1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtfødsel	-	-	-	-	-	-	-	3)1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmoderbristning	-	4)1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	5	-	-	2	5)3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kræftsvulst i Endertarmen	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædeleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6)2	-	-	-	-	-
UopgIVEN Indikation ..	3	-	-	3	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	22	4	2	20	5	3	7	1	-	3	5	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-
	28			28			8			8			-			2			3		

1) Dødsårsager: Barsel-feber 1. 2) Dødsårsag: Barselkrampe. 3) Dødsårsag: Blødning efter Fødselen. 4) Livmoderbristning.

5) 2 vare 1ste Tvillinger. 6) Begge vare 2den Tvillinger, hvor 1ste Tvilling forløstes ved Vending. cfr. Anmærkning 5.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barselseng.	
Eidsberg	705	514	9	1	21
Moss	604	497	2	8	21
Sarpsborg ...	1 702	842	16	12	50
Hvaløerne ...	397	276	3	4	8
Fredrikshald.	302	191	1	4	11
Smaalenenes Amt	3 710	2 320	31	29	111

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser: 51, ved Selvmord 12.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 390 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 62,5.

Lægerne meddele nærmere Oplysning om 20 paa Barselseng døde Kvinder af hvilke 13 døde af Barselfeber, 3 af Emboli, 1 af Livmoderbristning, 1 af Barselkrampe, 1 pludselig efter Tangforløsning, 1 af Blødning efter Fødselen.

Lægerne have opgivet Dødsaaarsagerne for 971 eller 43,0 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (2 257). De hyppigste Dødsaaarsager vare Skarlagensfeber (144); diphtherisk Svælgbetændelse (138); Svindsot (103); Lungebetændelse (71); Strubehoste (70); Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 70); Alderdomssvaghed (31); akut Bronchit (30).

Om **Veirliget** meddeles fra Sarpsborgs Distrikt at der i Vintermaanederne var temmelig stadig Kulde, Sommeren var tør og varm. Udbyttet som et Middelsaars.

Fattigsygepleien angives at være tilfredsstillende og besørges dels af Embedslægerne dels af de private Læger. Af fattige Syge opgives behandlede:

i Eidsbergs Distrikt	181.
- Moss —	148.
- Sarpsborgs —	351.
- Fredrikshalds —	411.
tilsammen	1 091.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Eidsbergs Distrikt 7 Møder (to i Skibtvæt et i hvert af de øvrige Herreder); i Moss 19 Møder, (fjorten i Moss, fire i Rygge, et i Moss Landsogn); i Sarpsborgs 9, (tre i Sarpsborg, sex i Fredrikstad), i Hvaløernes 4, (to i Berg, et i Id, et i Aremark); i Fredrikshald 14 Møder.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Eidsbergs Distrikt	708.
- Moss —	370.
- Sarpsborgs —	1 678.
- Hvaløernes —	539.
- Fredrikshald —	335.
tilsammen	3 630.

I Moss Distrikt foretoges en betydelig Revaccination i Anledning af den stedfindende Børnekoppeepidemi.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 5 Syns- og Obduktionsforretninger og 6 Undersøgelser og Erklæringer, hvoraf 3 i Eidsbergs Distrikt, 1 i Moss, 7 i Sarpsborgs Distrikt.

Amtet har 6 **Sygehuse**, nemlig Moss Bys, Smaalenenes Amts Sygehus i Fredrikstad, Fredrikstads Bys og Garnisons Sygehus, Fredrikshalds Bys og Fredrikstens Garnisons Sygehus.

Badeindretninger. Moss Badeindretninger var i Virksomhed fra 15de Juni til 2den September, i hvilken Tid toges 9 337 Strømbad, 1 103 Karbad, 458 Styrtebad, 377 Douschbad. Fredrikshalds Badehus var aabent fra 28de Mai til 20de September og toges i den Tid 908 Styrtebad, 744 Karbad, 236 Douschbad, 6 Dampbad.

Om Virksomheden ved de øvrige inden Amtet værende Badeindretninger er Meddelelse ikke afgiven.

Apotheker. Et nyt Apotek blev oprettet i Fredrikstad paa Østsiden ifølge Bevilling af 28de August 1875; med dette har Amtet 6 Apotheker, nemlig: i Moss (et), Sarpsborg (et), Fredrikstad (to), Fredrikshald (to). Visitationen ved Apothekerne i Sarpsborg og Fredrikstad foretoges paa Grund af Visitators Sygdom først i Januar 1877, de øvrige visiteredes i Aaret. Personalet bestod foruden Apothekeren i Moss af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel; i Sarpsborg af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel; i Fredrikstad ved Svaneapoteket (Østsiden)

af 1 Discipel, ved Vestsidens Apothek af 1 Provisor, 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel; i Fredrikshald ved Apotheket «Bien» af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel, ved Apotheket «Svanen» af 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 30 Læger, 1 Tandlæge, 33 Jordemødre og 31 Hjelpevaccinatorer, nemlig:

1. Eidsbergs Distrikt: 6 Læger, (to i Eidsberg, en i Rakkestad, en i Thrygstad, en i Skibtvædt); 9 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatorer.

2. Moss Distrikt: 6 Læger, (fire i Moss, en i Haabøl og en i Rygge; 7 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatorer.
3. Sarpsborgs Distrikt: 10 Læger, (fire i Sarpsborg, sex i Fredrikstad), 1 Tandlæge; 12 Jordemødre; 12 Hjelpevaccinatorer.
4. Hvaløernes Distrikt: 2 Læger, (Distriktslægen boende i Fredrikshald, en Privatlæge paa Hvaløerne); 3 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
5. Fredrikshalds Distrikt: 6 Læger, foruden Distriktslægen i Hvaløernes Distrikt, 2 Jordemødre.

IV. Buskeruds Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 114,87 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 101 867 Indbyggere, er inddelt i følgende 6 Lægedistrikter:

1. Buskeruds Landfysikat (4,70 n. □ M., 31 507 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden: Drammen . . .	0,05 n. □ M.,	19 332 Indb.
Herrederne: Lier	2,40 —	6 425 —
Røken	0,94 —	2 833 —
Holmsbo og		
Hurum	1,31 —	2 917 —

2. Ringerikes Distrikt (13,17 n. □ M., 14 233 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden: Hønefos . . .	0,01 n. □ M.,	1 135 Indb.
Herrederne: Hole	2,39 —	3 981 —
Nordrehoug	5,89 —	6 837 —
Aadalen	4,88 —	2 280 —

3. Modums Distrikt (18,42 n. □ M., 25 009 Indbyggere) indbefattende

Herrederne: Eker	4,70 n. □ M.,	11 548 Indb.
Modum	4,04 —	7 255 —
Sigdal	9,68 —	6 206 —

4. Hallingdals Distrikt (27,43 n. □ M., 14 317 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Næs	11,94 n. □ M.,	4 179 Indb.
Gol	10,42 —	4 207 —
Aal	20,91 —	5 931 —

5. Sandsværs Distrikt (10,01 n. □ M., 11 661 Indbyggere), indbefattende

Kjøbstaden: Kongsberg . . .	0,02 n. □ M.,	4 698 Indb.
Herrederne: Sandsvær . . .	5,57 —	4 286 —
Flesberg	1,42 —	2 677 —

6. Rollags Distrikt (25,30 n. □ M., 5 140 Indbyggere), indbefattende

Herrederne: Rollag	3,28 n. □ M.,	1 171 Indb.
Nore	22,02 —	3 369 —

Sundhedstilstanden var mindre god end Aaret forud, væsentlig paa Grund af Skarlagensfeberens ualmindelig hyppige Optræden hele Aaret igjennem og i alle Distrikter undtagen Rollags, hvor den ikke fik nogen større Udbred-

ning. Med Undtagelse af en hyppigere Forekomst af akutte gastriske Sygdomme iagttoges forøvrigt ikke nogen betydeligere Forøgelse af epidemiske Sygdomme, hvorimod flere viste en ikke liden Aftagen, saaledes Kighoste, Lungebetændelse og Typhoidfeber.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Fem-aarets Midte).	Antal Døde eller gjen-nemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	102 600	1 886	18,38
1875	101 372	1 747	17,23
1874	100 485	1 860	18,51
1873	100 061	1 712	17,11
1872	99 796	1 625	16,28
1871—75	100 318	1 702	16,66
1866—70	99 436	1 877	18,88

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel: (se Tabellen nedenfor).

Typhoidfeber var i 1876 i Aftagende. Af de Angrebne døde kun 7,14 pCt. (i 1875: 12,10 pCt., i 1874: 9,85 pCt. og i 1873: 9,46 pCt.). I Modsætning til Formindskelsen af Hyppigheden i det Hele og navnlig i Landfysikatet, bemærkes den ikke ubetydelige Forøgelse af Sygdommens Udbredning i Modums og Hallingdals Distrikter. Typhoidfeber var fremdeles stationær i Drammen, men dog i Aftagende, var jevnt fordelt hele Aaret og optraadte med 85 Tilfælde (8 Dødsfald), hvoraf paa

I Buskeruds Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
	Behandlede.	Deraf Døde.														Land-fysikatet.	Ringerike.		Modum.		Hallingdal.		Sandsvær.		Rollag.				
Tilfælde.	Dødsfald.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.												
Typhoidfeber . .	238	17	169	19	18	9	6	9	7	14	13	28	21	12	13	241	20	94	10	9	1	29	2	70	3	39	4	-	-
Barselfeber . . .	76	15	76	12	11	11	6	5	7	3	2	3	5	9	2	77	16	27	7	8	2	24	3	2	-	15	3	1	1
Børnekopper . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper . . .	89	-	89	5	15	4	7	9	-	1	10	-	2	18	18	89	-	76	-	7	-	-	-	5	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber .	1128	148	995	103	93	78	59	85	126	108	54	29	76	94	90	1139	159	382	46	101	8	201	22	144	38	288	43	23	2
Mæslinger	17	-	17	-	-	-	-	1	-	3	3	-	1	5	4	17	-	4	-	1	-	6	-	-	-	6	-	-	-
Rosen	260	6	260	35	37	37	16	18	25	16	24	9	15	14	14	262	8	121	5	38	1	47	1	2	-	49	1	5	-
Kighoste	144	8	138	37	14	18	13	4	2	4	16	13	9	5	3	152	16	19	2	37	1	80	10	-	-	10	3	6	-
Diphtherisk																													
Svælgbetændelse	41	7	33	3	5	3	3	4	1	-	-	-	5	4	5	44	10	2	-	1	-	3	2	14	5	16	3	8	-
Strubehoste . . .	22	14	22	2	2	2	-	5	-	-	-	2	2	4	3	25	17	12	12	6	1	3	2	-	-	4	2	-	-
Kusma	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit																													
Andre katarr-	3038	51	2999	632	425	310	225	212	165	116	101	131	208	233	241	3043	56	1716	32	345	4	425	8	2	-	535	12	20	-
halske Tilfælde																													
Lungebetændelse	413	52	413	66	44	51	40	48	30	13	19	10	18	48	26	428	67	106	14	93	18	136	24	19	2	65	8	9	1
Pleurit	77	2	77	11	7	7	7	3	6	3	7	6	6	11	3	79	4	32	1	18	3	24	-	-	-	5	-	-	-
Gigtfeber	156	2	156	22	21	30	9	15	5	8	10	5	5	12	14	159	5	86	2	32	-	23	3	5	-	13	-	-	-
Koldfeber	12	-	12	2	-	1	-	2	-	1	1	3	1	1	-	12	-	6	-	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut)	1285	34	1265	69	69	55	65	64	103	263	211	107	80	90	89	1289	38	723	30	107	1	225	2	3	-	231	5	-	-
Cholera nostras																													
Blodgang																													
Skjørbug	4	-	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5	1	3	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Tilsammen	7011	356	6736	1020	765	616	456	485	477	555	473	346	455	563	525	7072	417	3412	162	806	40	1235	79	268	48	1279	84	72	4
				2401			1418			1374			1543																

¹⁾ Fra Hallingdals Distrikt ere af 69 Tilfælde 55 opgivne at være behandlede i Tiden Juni—August og 14 i Tiden September—December.

²⁾ Fra Hallingdals Distrikt opgives 133 Tilfælde at være behandlede i Tiden September—December.

Bragnæs 39, paa Strømsø 35 og paa Tangen 11; af de paa Sygehuset behandlede 21 vare 5 fra Udlandet hjemkomne Sømænd. — Af de fra Ringerikes Distrikt opgivne Tilfælde optraadte 3 hos Soldater, der kom syge hjem fra Exercerpladsen Helgelandsmoen; ved 1 Tilfælde i December opgives Vedkommende at være smittet i England (fra denne angrebes atter et Individ i 1877). — Fra Modums Distrikt anføres af Distriktslægen, at som Regel komme alle Epidemier fra Drammen til den sydligste Del af Distriktet og trækker da efterhaanden nordefter til Sigdal. — I Hallingdals Distrikt begyndte Sygdommen ved Midtsommer i Hol (Aals Herred), gik derfra til Vas (efter beordrede Tilsynsmænds Beretning 55 Angrebne i Tiden Juni—August) og videre nedover til Levelde og Vaatnedalen samt til Hemsedal; den tiltog i Hyppighed især efter Tilbagekomsten af Befolkningen fra Sætrene. I Slutningen af Aaret viste sig ogsaa en Del Tilfælde i Aals Kirkebygd (Langberg). I Kongsberg optraadte ifølge Sundhedskommissionens Lister 24 Tilfælde med 1 Dødsfald.

Barselseber. Ved 3 af de dødeligt forløbende Tilfælde var udført kunstig Forløsning (Tang, Vending og Perforation). — De fra Drammen opgivne 22 Tilfælde (med 7 Dødsfald) anføres ikke at have haft epidemisk eller contagios Karakter (Blich). I Kongsberg kom til Behandling 7 Tilfælde (med 1 Dødsfald).

Af **Børnekopper** er kun iagttaget 1 Tilfælde — hos et 10 Aar gammelt vaccineret Pigebarn i en afsides liggende Husmandsplads i Lier uden at Smitten kunde paavises.

Skarlagensfeber havde i 1876 en ualmindelig Udbredning og optraadte hele Aaret igjennem. Til Sammenligning hidsættes for de sidste 15 Aar Opgaver over Behandlede og Dødsfald samt over dødeligt endende ikke behandlede Tilfælde:

Skarlagensfeber.

Aar.	Behandlede.	Deraf Døde.	Dødsfald blandt ikke behandlede Tilfælde.
1876	1 128	148	11
1875	208	7	-
1874	14	-	-
1873	10	-	9
1872	157	18	-
1871	361	13	1
1870	347	32	25
1869	439	72	4
1868	391	57	7
1867	163	22	4
1866	20	2	-
1865	12	3	-
1864	56	12	12
1863	417	65	18
1862	214	31	5

I Drammen, hvor Sygdommen havde begyndt at blive mere almindelig i de to sidste Maaneder af 1875, fik Epidemien en betydelig Udbredning (255 anmeldte Tilfælde — med 36 Dødsfald —, hvoraf 175 paa Bragnæs, 56 paa Strømsø og 24 paa Tangen) og optraadte heftigst og med størst Dødelighed (24,3 pCt.) i Aarets sidste Kvartal; ved de 35 Dødsfald angives Dødsårsagen at have været: (Se nedenstaaende Tabel).

I Lier angives angrebne 91 (8 døde), i Røken 71 (5 døde) og i Hurum 12 (4 døde); Tilfælde af Angina have samtidig været anmeldte fra flere Rodetilsynsmænd. (Blich.)

Antal Dødsfald.	Diphtherit.	Blodforgiftning paa Feberens Hødepunkt.	Albuminuri.	Hjernebetændelse.	Kollaps.	Krampe.	Lungebetændelse.
17 i Sygdommens 1ste Uge	10	6	-	-	-	1	-
6 - — 2den —	4	-	-	1	-	-	1
8 - — 3die —	4	-	2	-	2	-	-
4 - — 4de —	-	-	2	2	-	-	-
35	1) 18	6	4	3	2	1	1

1) I et Tilfælde med Necrotiseringen af Cellevævet opstod dødelig endende arteriel Blødning ved Destruktion af Carotis. (H. Wildhagen.)

I Ringerikes Distrikt viste det første Tilfælde sig i Januar ved Ringerikes Nikkelværk uden paaviselig Smitteimport (en Pige døde uden Behandling, før Lægen tilkaldtes); Sygdommen optraadte derefter noget hyppigere i de første 6 Maaneder paa forskjellige Steder, aftog i Sommermaanederne, men blev igjen hyppigere mod Aarets Slutning (Thomesen); at den ikke havde større Udbredning antages væsentlig at bero paa, at Distriktet var blevet herjet af en meget ondartet Epidemi i Aarene 1868—1872. I Modums Distrikt begyndte Epidemien Høsten 1875 fra den sydlige Del af Distriktet og fortsatte sig uden Ophold hele indeværende Aar; i Ekers Herred iagttoges den ikke i Tiden fra Mai til August, og i Modums Herred ophørte den i August; fra Modum anføres Angina at have hyppig forekommet hos Voxne samtidig med Skarlagensfeber hos Børn. I dette Distrikt optraadte den i det Hele meget mildt den første Halvdel af Aaret, medens Tilfældene udover Høsten og Vinteren antog en voldsommere Karakter; angaaende Modtageligheden for Smitte anføres, at der i en Husmandsstue med 10 Børn fra 1½ til 14 Aar gamle, og hvoraf ingen tidligere havde haft Skarlagensfeber, kun angrebes 1 uagtet Samliv i samme Stue og samme Seng, — et Forhold, som iagttoges i flere lignende Tilfælde i de tæt befolkede og daarligt ventilerede smaa Husmandsstuer. (Dedichen.) I Hallingdals Distrikt viste Sygdommen sig i Aarets Begyndelse i Ustedalen, en afsides Fjelddal af Hol (Aals Herred), didbragt fra Christiania ved en Handelskarl; om Høsten — efter Tilbagekomsten fra Sætrene — udartede den til en ondartet Epidemi over hele Distriktet dog mest i Gol, hvor Sygdommen ikke havde været i Epidemien 1873; alle Forholdsregler strandede paa Folks Fatalisme, — Lægehjelp søgtes yderst sjældent. (Langberg.) Til Sandsværs Distrikt importeredes Skarlagensfeber i Aarets Begyndelse til Tuft Sogn af ytre Sandsvær, antagelig fra Holmestrand og andre Dele af Hofs Lægedistrikt, fik stor Udbredning og var

temmelig ondartet, især paa Landet; Epidemien naaede i Marts Kongsberg, hvorfra der er anmeldt 167 Tilfælde med 19 Dødsfald — de fleste Dødsfald bevirkedes ved Eftersygdomme, især abscederende Svulster paa Halsen, Otiter med Caries, Meningiter og Lungeaffektationer; mange døde paa Feberens Høide (Dahm); angaaende Smitsomheden anføres de samme Forhold at have fundet Sted som i Modums Distrikt; i de sidst forløbne 30 Aar har der i Distriktet været 3 Epidemier, nemlig i 1863, 1868 og i indeværende Aar. (Bryn). I Rollags Distrikt fik Sygdommen ingen større Udbredning, den optraadte med spredte Tilfælde i sidste Halvdel af Aaret. (Aasen).

Mæslinger. Fra Drammen anmeldtes 4 Tilfælde og fra Kongsberg 6. Det ene Tilfælde i Drammen optraadte hos en svensk Haararbeiderske, som angrebes et Par Dage efter Ankomsten fra Christiania.

Kighoste var aftaget i betydelig Grad inden Aarets Begyndelse navnlig i Landfysikatet. Fra Drammen anføres 16 Tilfælde, fra Kongsberg 4.

Af **katarrhalske Tilfælde** anmeldes omtrent det samme Antal Tilfælde som Aaret forud. Samtlige opgivne Dødsfald skyldes akut Bronchit, hvoraf 30 i Drammen og 8 i Kongsberg, de øvrige i Landdistrikterne; af 2 022 behandlede Tilfælde (hvoraf fra Drammen ere medregnede behandlede Tilfælde af Katarrh) optraadte 954 hos Mænd, 1 068 hos Kvinder, og af 2 020 Behandlede vare 865 Børn og 1 155 Voxne.

Lungebetændelse optraadte mindre hyppig og med mindre Dødelighed end Aaret forud; de fleste Tilfælde (67,6 pCt. af ialt Behandlede) forekom i de første 6 Maaneder af Aaret. Dødsprocenten blandt Behandlede udgjør 12,6 og der angrebes 4,02 af 1 000 Indbyggere.

Veneriske Sygdomme. For Gonorrhoe behandledes 1 voxen Mand paa Drammens Bys Sygehus.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme ville sees af nedenstaaende Tabel:

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Opgivet Sygdoms- form.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.									
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitu- tionel.			Landfysi- katet.	Ringerike.		Modum.		Hallingdal.		Sandsvær.		
		Md.	Kv.	Bern.	Voxne.						Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.
Syphilis	63	43	20	5	58	20	43	11	¹⁾ 3	48	2	2	-	13	-	-	1	-	-
Gonorrhoe, Urethrit .	78	75	3	-	78	-	-	12	-	62	-	6	-	9	-	-	-	1	-

1) 2 Md. (20—30 og 40—50 Aar gl.) og 1 Kv. (60—70 Aar gl.).

Af de i Landfysikatet behandlede Tilfælde (Sygehusene medregnet) tilhøre Drammen 27 Tilfælde af Syphilis og 40 Tilfælde af Gonorrhoe.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel:

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Be- handlede, hvis Kjø- n er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
			Md.	Kv.	Børn (under 45 Aar).	Børn (over 45 Aar)		Tilfælde.	Dødsfald.	Landfysi- katet.		Ringerike.		Modum.		Hallingdal.		Sandsvær.		Rollag.	
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme . . .	296	-	176	120	11	285	13	296	-	10	-	103	-	136	-	10	-	37	-	-	-
Fnat	84	-	39	37	48	28	11	84	-	35	-	10	-	38	-	-	-	1	-	-	-
Skurv	8	-	5	3	7	1	9	8	-	4	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Kjertelsyge	281	3	123	158	221	60	17	287	9	117	3	40	1	108	3	13	-	9	2	-	-
Rachit	32	-	18	14	32	-	10	33	1	21	1	4	-	6	-	2	-	-	-	-	-
Simpel Meningit	17	8	10	7	15	2	5	36	27	15	15	5	5	15	6	-	-	1	1	-	-
Tuberkuløs Meningit	13	8	4	9	12	1	5	15	10	1	1	-	-	10	7	-	-	3	1	1	1
Svindst	207	73	86	121	23	184	19	312	178	167	76	19	6	86	62	9	3	28	28	3	3
Kræft	71	36	36	35	1	69	18	89	54	40	21	8	5	25	20	11	4	4	4	1	-
Vatersot og Morbus Brighti	76	14	43	33	11	64	16	88 ¹⁾	26	42	12	5	-	23	11	3	-	13	2	2	1
Blegsot og Anæmi	811	-	16	795	141	670	19	811	-	435	-	51	-	300	-	4	-	19	-	2	-
Menstruationsuordener . . .	110	-	-	110	-	110	12	110	-	63	-	23	-	15	-	5	-	-	-	4	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1059	1	446	613	63	977	19	1061	3	449	3	171	-	316	-	12	-	105	-	8	-
Ormesygdomme	142	-	68	74	131	11	11	142	-	63	-	11	-	54	-	-	-	14	-	-	-
Drankersygdomme	15	-	13	2	-	13	6	15	-	9	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Af Vatersot 16 og af Morbus Brighti 10 Dødsfald.

Kjendte Tilfælde og Dødsfald af kroniske Sygdomme i Drammens By vil sees af nedenstaaende Opgaver:

Sygdom.	Opgivne Tilfælde.	Opgivne Dødsfald.
Fnat	24	-
Kjertelsyge	64	3
Rachit	15	1
Hjernebetændelse og tuberkuløs Meningit	13	14
Svindst	?	68 ¹⁾
Kræft	?	15
Vatersot	?	2
Morbus Brighti	?	6
Kronisk Gastrit og Mavesaar .	?	2
Drankersygdomme	9	-

¹⁾ eller 17,8 pCt. af Dødsfald ved Sygdom (386).

Svindst. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindst og samtlige ved Sygdom forårsagede kjendte Dødsfald vil sees af følgende Oversigt:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Landfysikatet	76	451	16,9
Ringerike	6	123	4,9
Modum	62	323	19,2
Hallingdal	3	69	4,3
Sandsvær	28	174	16,1
Rollag	3	10	30,0
Tilsammen	178	1 150	15,5

Fra Modums Distrikt anføres Svindst at være i Tilfælde. (Holter).

Af **Sindssygdom** opgives 8 Dødsfald, nemlig to fra Landfysikatet, tre fra Ringerikes, to fra Hallingdals og et fra Sandsværs Distrikt.

For Amtskommunens Regning forpleiedes 125 Sindssyge, hvoraf 31 paa Asyler; af 99 vare 10 hjemme-

hørende i Landfysikatet, 18 i Ringerikes, 33 i Modums, 19 i Hallingdals, 13 i Sandsværs og 6 i Rollags Distriktet.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 28 Tangforløsninger, 12 Vendinger og 4 Efterbyrdsoperationer, hvilke Operationers Indikationer og Udfald er opførte i nedenstaaende Tabel:

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	20	-	-	18	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Bækkensneverhed	4 ¹⁾	1	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	-	2 ²⁾	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtfødsel	-	3 ³⁾	1	-	4 ⁴⁾	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	5 ⁵⁾	1	6 ⁶⁾	2	8	2	-	-	-
Timeglasformig Sammentrækning af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
UopgIVEN Indikation	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	25	3	-	22	4	2	5	1	6	2	8	2	3	-	1
	28			28			12			12			4		

1) Af Barselfeber. 2) Af Barselkrampe. 3) Død 8 Dag efter. 4) Forraadnet Foster. 5) Af Barselfeber. 6) Begge 2den Tvilling.

Endvidere udførtes 5 Perforationer: a) 3 ved Bækkensneverhed, — en Fødende døde 3 Dage efter af Barselfeber, to (hvoraf en 39aarig Førstefødende) forbleve ilive. I et af de sidsnævnte Tilfælde havde Konen, som var forløst fire Aar forud ved Tang med levende Barn, deformt Bækken med stærkt fremspringende Promontorium; hun vilde med Bestemthed vide sig hen imod Udgangen af Svangerskabets 11te Maaned; Fosterhovedet stort, alle Suturer faste og ubevægelige; Fosteret i Rygleie; Perforationen udførtes efter forgjæves Tang- og Vendingsforsøg. b) 1 paa sidstkommende hydrocephaliskt Hoved med heldigt Udfald; — c) 1 ved Nakkefødsel paa dødt Foster efter forgjæves Tangforsøg; Hovedet nedtrykt, begyndende Kollaps; Konen ilive. — 1 Embryotomi med heldigt Udfald, ved fremfalden Arm og dybt nedtrykt Skulder; efter Exartikulation af Armen og Udtagning af Brystets og Underlivets Indvolde forløstes ved Vending og Extraktion. — 1 Partus præmaturus artificialis i 37te Uge paa en Fødende, som 2 Aar forud var forløst (ved Fremkaldelse paa lignende Maade af fortidig Fødsel) i 36te Uge med levende Barn, (ingen levende Børn efter de tid-

ligere Fødsler); Barnet døde 3 Dage gammelt; Udfaldet for Konen er ikke anført.

Ialt 51 obstetriciske Operationer, hvoraf 16 i Landfysikatet, 6 i Ringerikes, 22 i Modums, 3 i Sandsværs og 2 i hvert af Hallingdals og Rollags Distrikter.

Angaaende Fødselshjelpen i Buskeruds Landfysikat anføres af Landfysikus, at af 1 223) Fødsler inden Landfysikatet (hvoraf 779 i Drammen) er der ved 1 146 benyttet Jordemoderhjelp (heri dog medtaget 46 Fødsler udenfor Distriktet, for hvilke Opgaver ere medtagne i nedenstaaende Uddrag af Landfysikus' Beretning); af 1 127 Fødsler vare:

Issefødsel	1 078
Ansigtfødsel	13
Sædefødsel	13
Fodfødsel	15
Tverleie	8

Tilsammen 1 127

Af Tvillingfødsler opgives 21 og af Trillingfødsel 1.

1) Ifølge Ministerialbogen (Blich).

Foruden Leiefeil anføres af Jordemødrene:

Blødning hos 17 Fødende (hos tre under og hos fjorten efter Fødselen).

Fremfald af Navlesnor hos 4 —

Barselkrampe hos 3 — (hos to under og hos en efter Fødselen).

Bækkensneverhed hos 1 —

Vending udførtes 6 Gange ved Tverleie.

Læge tilkaldtes ved 21 Fødsler, i hvilke Tilfælde udførtes 8 Tangforløsninger, 2 Vendinger og 1 Perforation.

Af de Fødende døde 8 (to af Barselfeber, to af Barselkrampe, en af Barselgalskab, en af Hjernebetændelse, en af Lungebetændelse og en af Svulst i Underlivet. Af Børnene vare 59 dødfødte og 10 døde i de første Dage efter Fødselen; af de dødfødte vare 24 ufuldbaarne, 21 forraadnede og 3 Misfostre (deraf et anencephalisk og et hydrocephalisk), — ved 3 var Navlesnoren fremfalden, ved 1 var der Blodstyrtning hos Moderen, — 2 forløstes ved Tang, 6 ved Vending og 1 ved Perforation. (Blich).

Fra Modums Distrikt anføres af Distriktslægen Jordemoder at være benyttet ved 324 Fødsler; af 305 Fødsler vare:

Issefødsel 295

Ansigtsfødsel 3

Sædefødsel 3

Tverleie 4

Tilsammen 305

3 Koner døde af Barselfeber og 1 af Barselkrampe. Af Børnene ere 16 opgivne som dødfødte eller døde inden 24 Timer efter Fødselen; 2 døde efter Vending. (Holter.)

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af nedenstaaende Sammenstilling:

Distrikt.	Fødte.	Døde.			Dødfødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾	paa Barselseng.	
Landfysikatet .	1 162	610	5	9	61
Ringerike . . .	480	185	4	2	9
Modum	789	436	6	3	21
Hallingdal . . .	449	294	9	-	19
Sandsvær	337	281	5	4	13
Rollag	149	80	6	4	12
Buskeruds Amt	3 366	1 886	35	22	135

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 42, Selvmord 8.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 480 Fødte over Døde, og Forholdet mellem hine og disse = 100: 56,0. — I Lægernes Dødslisters indeholdes Oplysning over 21 døde Barselkvinder: 16 døde af Barselfeber, 2 af Barselkrampe, 2 af Livmoderblødning og 1 efter besværlig Tangforløsning uden nærmere kjendt Aarsag.

I Lægernes Dødslisters anføres Dødsaaarsagen for 1 150 eller 62,6 pCt. af samtlige ved Sygdom forarsagede Dødsfald (1 836). De hyppigst opgivne Dødsaaarsager ere: Svindsot (178), Skarlagensfeber (159), Alderdomssvaghed (105), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 69), Lungebetændelse (67), akut Bronchit (56), Kræft (54), medfødt Svaghed (43), kronisk Bronchit (41), Diarrhoe (akut) og Cholera nostras (tilsammen 38).

Veiriget. Den snefattige og ikke synderlig kolde Vinter efterfulgtes af en kold Vaar; Sommeren var overmaade tør, Høsten derimod regnfuld, saa der tildels blev fuldkommen Misvextaar, med ringe Hø- og Kornudbytte. — Af vedkommende Distriktslæger er meddelt nedenstaaende Opgaver over Temperaturforholdene m. V. i Hallingdals Distrikt (Hemsedal der udmærker sig ved forholdsvis høi Temperatur om Vinteren, lav om Sommeren) og Rollags Distrikt (Nore).

Middeltemperaturen er iaar kun iagttaget for Hemsedal. Iagttaget omtrent mellem Kl. 8—9 Morgen og Aften.

Hemsedal.

	Middeltemperatur.	
	Morgen mellem Kl. 8—9.	Aften mellem Kl. 8—9.
Januar { 1—14de	÷ 6,6	÷ 5,7
{ 15—31te	÷ 2,88	÷ 3,0
Februar	÷ 7,56	÷ 6,0
Marts	÷ 4,55	÷ 3,22
April	÷ 0,6	+ 0,7
Mai	+ 2,8	+ 4,3
Juni	+ 8,0	+ 9,8
Juli	+ 8,0	+ 9,56
August	+ 7,8	+ 10,26
September	+ 4,66	+ 6,3
Oktober	÷ 1,0	÷ 0,3
November	÷ 5,7	÷ 3,17
December	÷ 11,0	÷ 11,0

Nore, 900 Fod over Havfladen, Observationerne
foretagne Kl. 8 Morgen.

Maaned.	Middel-temperatur.	Høieste Temp.	Laveste Temp.	Sol-skins-dage.	Barometer-stand.
Januar	÷ 4,5	+ 6	÷ 15	23	28"—4,2'''
Februar	÷ 7,3	0	÷ 16	15	" —8,4'''
Marts	÷ 5,5	+ 1	÷ 12	13	" —11'''
April	+ 2,04	+ 6	÷ 3	17	" —7'''
Mai	+ 6	+ 10	+ 2	18	" —5,4'''
Juni	+ 12,3	+ 19	+ 7	18	" —6'''
Juli	+ 12,4	+ 15	+ 8	25	" —7'''
August	+ 10,3	+ 13	+ 7	19	" —1,2'''
September . . .	+ 6,3	+ 10	+ 1	14	" —9,3'''
Oktober	÷ 1,6	+ 8	÷ 3,5	13	" —6'''
November . . .	÷ 4,7	+ 1	÷ 10	13	" —5'''
December . . .	÷ 9,6	÷ 2	÷ 25	11	" —8'''

Levemaade og hygiæniske Forhold. I Landfysikatet, hvor ingen væsentlig Forandring var at bemærke, viste sig trods det mislige Udfald af Høsten ingen aftagende Velstand inden Landdistrikterne, hvis hygiæniske Forhold i de senere Aar ere kjendelig forbedrede (Blich). I Modums Distrikt ansees de i Almindelighed for gode, hvortil bidrager den indbringende Fortjeneste ved den betydelige Tømmerdrift i disse Egne, endskjønt dette Slags Arbeide medfører en Del Sygelighed, navnlig rheumatiske Affektioner; tidligere vare ogsaa organisk Hjertefeil hyppigere, men forekommer nu sjeldnere, antagelig paa Grund af bedre Beklædning; uldne Underklæder ere almindelige (Holter). Fra Hallingdals Distrikt omtales som tidligere de sunde Boliger og den tjenlige Levemaade; men hvad Renlighed angaar, staar meget tilbage at ønske; da Begrebet ikke er let at definere, ere saaledes Manglerne vanskelige at paavise til Vedkommendes Overbevisning. Drikfærdigheden er vel ikke synderlig aftagende; dog have de gennemførte Politibestemmelser frembragt betydelige Indskrænkninger i mange Udskeielser, saaledes i de før saa almindelige Sammenkomster af Ungdommen, hvilke især fandt Sted i Slaataannen; ogsaa ved Kirkemøderne paa de store Festdage iagttages mere Sømmelighed og Orden (Langberg). — I Forbindelse med den tidligere omtalte jevnt fremadskridende Velstand og Forbedringen af de hygiæniske Forhold omtales fra Rollags Distrikt tillige den stigende Interesse for Fremskridt, om end Lokalinteresser

ofte synes at lægge sig hemmende iveien, naar det gjælder almennyttige Foretagender (Aasen).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:
i Landfysikatet 955 (deraf 800 i Drammen).
- Ringerikes Distrikt 291
- Modums — 694
- Hallingdals — 79
- Sandsværs — 253 (deraf 197 i Kongsberg).
- Rollags — 9
tilsammen 2 281

Ved Kongsberg Sølvverk behandledes 519 Syge, hvoraf 3 døde.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Landfysikatet 10 (syv i Drammen og et i hvert af Herrederne Lier, Røken og Hurum); i Ringerikes Distrikt 5, (et i Hønefos, to i Hole samt et i hvert af Nordrehougs og Aadals Herreder); i Modums Distrikt 3 (et i hvert Herred); i Hallingdals Distrikt 7 (fem i Næs og et i hvert af Gols og Aals Herreder); i Sandsværs Distrikt 1 (i Sandsvær); i Rollags Distrikt 2 (et i hvert Herred).

Foruden de sædvanlige Forhandlingsgjenstande kunne mærkes følgende: i Drammen Erklæring over Tegning til nyt kommunalt Sygehus, Indre-Departementets Cirkulærer af 15de og 17de Juli 1876 samt Plakat af 27de Oktober s. A.; i Næs (Hallingdal) Affattelse af Bestemmelse til Sundhedsforskrifter for Næsby; i Rollags Distrikt Foredrag over de forskjellige Fødemidlers Næringsværdi og rette Benyttelse samt om spiselige Sop- og Lavarter.

I Drammens **Kvarantænekommission** afholdtes 1 Møde.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Landfysikatet 738
- Ringerikes Distrikt . . 509
- Modums — . . 443
- Hallingdals — . . 169
- Sandsværs — . . 81
- Rollags — . . 103

tilsammen 2 043

I Krødsherred af Modums Distrikt og i 2 Vaccinationskredse af Hallingdals Distrikt vaccineredes ikke paa Grund af den udbredte Vaccination i 1875. I Kongsberg vaccineredes kun fire og i Sandsvær Herred ingen paa Grund af Skarlagensfeber-epidemien. I Opdal af Rollags Distrikt vaccineredes ikke af Mangel paa et tilstrækkeligt Antal Børn.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 13 over Døde og 8 over Levende, tilsammen 21, hvoraf 11 i Landfysikatet, 2 i Ringerikes, 4 i Modums, 3 i Sandsværs og 1 i Rollags Distrikter.

Amtet har 2 faste **Sygehuse**, Buskeruds Amtssygehus paa Kongsberg og Drammens Bys Sygehus. — Epidemi-lazaretet i Drammen har i 1876 ikke været benyttet.

Badeindretninger. St. Olafs Jernbad paa Modum var besøgt af 420 Personer, hvoraf 406 benyttede Kuren; 247 vare Norske, 100 Svenske, 51 Danske, 13 Finske og 9 Engelske.

Amtets 4 **Apotheker** — to i Drammen, et i Hønefos og et i Kongsberg — visiteredes. Personalet bestod paa Bragernæs Apothek i Drammen af 1 examineret og 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel, paa Strømsø Apothek sammesteds af 1 Provisor, 1 examineret og 1 uexamineret Pharmaceut samt 1 Discipel, — ved Hønefos Apothek af 2 Disciple — og ved Kongsbergs Apothek af 1 examineret Pharmaceut som Provisor og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 23 Læger, 2 Tandlæger, 40 Jordemødre og 17 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Landfysikatet: 7 Læger i Drammen; 2 Tandlæger; 14 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer.
2. Ringerikes Distrikt: 4 Læger, to (hvoraf Distrikts-lægen) i Hønefos, en i Hole og en i Aadalen; 6 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.
3. Modums Distrikt: 6 Læger, to (hvoraf Distrikts-lægen) i Eker, tre i Modum og en i Krødsherred; 7 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer.
4. Hallingdals Distrikt: 1 Læge, bosat i Næs; 6 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
5. Sandsværs Distrikt: 4 Læger i Kongsberg; 4 Jordemødre; 1 Hjelpevaccinator.
6. Rollags Distrikt: 1 Læge, bosat i Nore; 3 ansatte Jordemødre (hvoraf en uexamineret); 3 Hjelpevaccinatorer (deraf to Jordemødre).

V. Jarlsberg-Laurvigs Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 17,47 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 89 320 Indbyggere, er inddelt i 3 Lægedistrikter:

1. Tønsberg Distrikt (5,92 n. □ M., 41 776 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden Tønsberg . . .	0,02	n. □ M.,	5 080	Indb.
Ladestederne: Horten . .	0,02	—	5 457	—
Aasgaard-				
strand . . .	—	—	529	—
Herrederne: Vaale . . .	0,63	—	2 448	—
Borre . . .	0,52	—	2 883	—
Sem . . .	0,80	—	5 896	—
Andebo . .	1,34	—	2 628	—
Stokke . .	0,90	—	5 266	—
Nøtterø . .	0,27	—	5 486	—
Ramnæs . .	1,05	—	2 991	—
Tjømø . . .	0,37	—	3 112	—

2. Hofs Distrikt (6,40 n. □ M., 18 497 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden Holmestrand . .	n. □ M.,	2 213	Indb.
Ladestedet Svelvig	—	1 739	—
Herrederne: Hof	1,05	2 068	—
Laurdal	2,08	2 531	—
Skouger	0,85	3 273	—
Strømmen	0,43	1 194	—
Sande	1,33	3 500	—
Botne	0,66	1 979	—

3. Laurvigs Distrikt (5,15 n. □ M., 29 047 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstæderne: Laurvig . .	0,01	n. □ M.,	7 855	Indb.
Sandefjord	—	—	2 462	—
Herrederne: Sandherred . .	0,89	—	6 218	—
Tjødving	0,51	—	3 340	—
Hedrum	2,32	—	3 838	—
Brunlaugnæs	1,42	—	4 144	—
Fredriksværn	—	—	1 190	—

Sundhedstilstanden. Den noget større epidemiske Sygelighed var væsentlig foranlediget ved Skarlagensfeber og Kighoste, hvilke begge optraadte hele Aaret igjennem, den sidste især ved Midtsommertid; ogsaa diphtherisk Svælgbetændelse var temmelig hyppig. Foruden akutte gastriske Sygdomme viser Lungebetændelse en betydeligere Aftagen i Udbredning.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver fra det statistiske Centralbureau:

Dødeligheden i Jarlsberg-Laurvigs Amt:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Fem-aarets) Midte.	Antal Døde eller gjen-nemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876.....	89 600	2 036	22,72
1875.....	88 895	1 677	18,86
1874.....	88 064	1 576	17,90
1873.....	87 341	1 345	15,40
1872.....	86 612	1 293	14,92
1871—75.....	87 484	1 474	16,85
1866—70.....	86 847	1 628	18,74

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel:

I Jarlsberg-Laurvigs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op-givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt op-givne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.					
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Tønsberg.		Hof.		Laurvig.	
																		Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber ...	126	17	124	10	5	10	1	8	8	8	11	18	22	14	9	134	25	78	16	20	6	36	3
Barselfeber	33	7	33	5	2	1	1	5	2	1	4	2	4	3	3	33	7	16	4	9	-	8	3
Børnekopper ...	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Vandkopper	48	-	48	2	8	1	1	-	8	-	1	3	4	8	12	48	-	32	-	4	-	12	-
Skarlagensfeber .	718	112	715	70	42	56	54	70	72	55	68	46	52	71	59	757	151	370	58	163	42	224	51
Mæslinger	8	-	8	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	6	8	-	2	-	-	-	6	-
Rosen	131	3	127	14	17	17	11	8	7	5	6	13	10	7	12	131	3	73	1	27	1	31	1
Kighoste	614	16	614	25	34	66	68	61	82	98	45	51	40	32	12	617	19	348	10	26	3	243	6
Diphther. Svælg- betændelse ...	273	60	271	20	21	13	11	13	10	41	31	21	29	25	36	288	75	198	59	21	5	69	11
Strubehoste	57	27	57	6	7	11	5	2	3	1	4	5	2	7	4	61	31	19	12	11	7	31	12
Kusma	6	-	6	-	-	-	1	-	4	-	-	-	1	-	-	6	-	6	-	-	-	-	-
Akut Bronchit Andre katarrh. } Tilfælde	2558	30	2463	393	294	265	178	158	118	128	114	161	196	270	188	2564	36	1882	12	249	8	433	16
Lungebetændelse	520	56	518	66	41	63	56	57	45	21	19	18	37	50	45	525	61	240	26	82	17	203	18
Pleurit	105	5	105	10	10	7	7	13	13	10	4	6	6	11	8	106	6	63	3	19	2	24	1
Gigtfeber	132	7	132	25	15	11	10	10	9	9	7	3	10	4	19	133	8	87	7	21	1	25	-
Koldfeber	15	-	14	-	1	1	1	-	-	6	-	2	1	1	1	15	-	10	-	3	-	2	-
Diarrhoe (akut) } Cholera nostras }	792	24	790	58	56	40	46	54	54	112	114	78	65	69	44	797	29	555	14	99	6	143	9
Blodgang	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Skjærbug	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	4	-	4	-	-	-	-	-
Tilsammen	6142	364	6031	705	553	562	452	459	435	495	429	427	479	573	462	6229	451	3985	222	754	98	1490	131
				1820			1346			1351			1514										

Typhoidfeber optraadte med omtrent det samme Antal Sygdomstilfælde som Aaret forud; den var i Aftagende i Hofs og Laurvigs Distrikter, i Tønsberg derimod i stærkt Tiltagende Smitte fra syge Sømænd anføres foruden i 1 Tilfælde i Laurvigs Distrikt, hos 4 i Aasgaardstrand i Juli (Christie), i flere Tilfælde inden en Arbejderbolig i Tønsberg (Cappelen) samt i 3 af fem Tilfælde i Borre i Juli (Dietrichson). Inden Hofs Distrikt kjendes enkelte sporadiske Tilfælde i Maanederne Marts, Mai og Oktober i Hof og Laurdal uden Dødsfald (Smith). Foruden et Par Tilfælde i Februar og November optraadte i Høstmaanederne i Skouger efter Smitte fra Christiania en liden Epidemi med 6 Angrebne og 2 Dødsfald (I. C. Holst). — Fra Byerne opgives følgende Antal Tilfælde: Tønsberg 4, Horten 12, Svelvig 1 og Fredriksværn 1.

Skarlagensfeber optraadte temmelig jevnt hele Aaret igjennem i alle Distrikter. Angaaende Smitteforholdene oplyses 5 (af ialt 6) Tilfælde med 1 Dødsfald i August i Aasgaardstrand at skrive sig fra Smitte fra Christiania, hvorfra den ogsaa bragtes ved Fiskeopkjøbere i Februar til en liden Ø ved Tjømø; ved Tjømø optraadte forøvrigt nogle smaa Epidemier og i November—December en større, hvorunder kun faa søgte Lægehjelp. — I Holmestrand og Omegn skal Sygdommen have hersket siden Slutningen af 1875, den udbredte sig udover Høsten temmelig stærkt og med stor Dødelighed i Byen; i Omegnen iagttoges kun spredte Tilfælde med ubetydelig Dødelighed; Isolation kunde sjelden gennemføres tildels paa Grund af Folks Ligegyldighed og Ringeagt for Smitten (A. Olsen) — et Forhold, som ogsaa omtales fra andre Amtsdele. Sygdommen var udbredt i hele Hofs Distrikt (ved et Tilfælde i Hofs Herred omtales Smitten sandsynlig at skrive sig fra Christiania); i Svelvig, hvortil den var indbragt ved Smitte

fra Hurums Østside, standsedes den ved streng Isolation. Fra Laurvigs Distrikt omtales Sygdommen som meget almindelig i Aarets første Kvartal i Sandefjord og omliggende Landdistrikter. I Byerne opgives behandlet følgende Antal Tilfælde: i Tønsberg 45, i Horten 146, i Svelvig 3 og i Fredriksværn intet.

Kighoste vedblev fra det foregaaende Aar og optraadte temmelig hyppig. Fra Laurvigs Distrikt anføres Sygdommen at have optraadt meget almindelig, men godartet fra Sommeren af i Sandefjord og Landsogn.

Inden Tønsbergs Distrikt sees **diphtherisk Svælgbetændelse** at have vist sig epidemisk i Maanederne Juli—September i Højjord Sogn af Andebo Præstegjeld, hvor den bidrog til en tre Gange større Dødelighed end almindelig. Paa Nøtterø optraadte Sygdommen af og til hele Aaret igjennem. Til Holmestrandes Omegn anføres den overført fra Naboherredet Ramnæs.

Katarrhalske Tilfælde. Af de opgivne Dødsfald skyldes 30 akut Bronchit, 4 katarrhalsk Lungebetændelse og 2 Laryngit. Af akut Bronchit anføres behandlede 887 Tilfælde hos 378 under og 509 over 15 Aar, — af 853 vare 492 Mænd og 361 Kvinder.

Lungebetændelse var i Aftagende men fremdeles meget udbredt; Dødeligheden var 10,8 pCt. Antallet af kjendte Angrebne blandt 1 000 Indvaanere udgjorde 5,9.

Koldfeber. Af de anmeldte Tilfælde siges 8 i Stokke at have optraadt hos fra Udlandet (Sverige, Holland) hjemkomne Sømænd.

Veneriske Sygdomme. For Gonorrhoe behandledes paa Jarlsberg—Laurvigs Amtssygehus 2 Mænd og paa Carljohansværns Sygehus 1 Mand.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme ville sees af følgende Tabel:

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Opgivet Sygdoms- form for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Læge- distrikterne.					
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.	hereditær.			Tønsberg.		Hof.		Laurvig.	
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.						Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	69	34	35	12	57	10	58	1	17	¹⁾ 2	30	-	17	2	22	
Gonorrhoe, Urethrit . . .	81	66	14	8	72	-	-	-	18	-	32	-	20	-	29	

¹⁾ Under 1 Aar gamle Drengbørn (en hereditær Syphilis).

Kjertelsyge og Ormesygdomme omtales fra Sandefjord som hyppige uagtet de sjelden komme under Lægebehandling (Ebbesen).

Svindсот. Forholdet mellem Dødsfald af Svindсот og samtlige opgive Dødsaaarsager vil sees af følgende Oversigt:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindсот.	Opgivne Dødsaaarsager ialt.	Forhold i pCt.
Tønsberg.....	38	422	9,0
Hof.....	16	201	8,0
Laurvig.....	43	282	15,2
Jarlsberg-Laurvigs Amt	97	905	10,7

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.					
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Tønsberg.		Hof.		Laurvig.	
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme..	441	-	216	177	17	353	18	441	-	258	-	29	-	154	-
Fnat	52	-	22	23	27	18	9	52	-	33	-	9	-	10	-
Skurv	2	-	-	1	-	1	2	2	-	1	-	-	-	1	-
Kjertelsyge	334	2	108	140	250	47	21	335	3	154	1	41	1	140	1
Rachit.	25	-	12	7	22	-	6	25	-	14	-	7	-	4	-
Simpel Meningit.	16	9	10	6	12	3	8	25	18	11	5	1	-	13	13
Tuberkuløs Meningit.	27	26	17	10	24	2	13	38	37	24	24	8	8	6	5
Svindсот.	348	70	180	165	15	351	21	375	97	186	38	60	16	129	43
Kræft	54	25	34	19	-	52	18	58	29	31	14	10	4	17	11
Vatersot og Morbus Brighti	105	25	47	50	24	70	20	111	131	50	11	16	12	45	8
Blegsot og Anæmi.	759	-	133	626	204	555	21	759	-	552	-	61	-	146	-
Menstruationsuordener .. .	127	-	-	127	-	118	16	127	-	68	-	17	-	42	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	953	4	332	621	123	818	21	955	6	445	3	193	1	317	2
Ormesygdomme	59	-	26	33	44	15	8	59	-	34	-	6	-	19	-
Drankersygdomme	21	2	20	1	-	15	11	22	3	14	2	4	1	4	-

¹⁾ Af Vatersot 21 og af Morbus Brighti 10 Dødsfald.

Af **Sindssygdomme** opgives 2 Dødsfald, et fra Tønsbergs og et fra Hofs Distrikter.

For Amtskommunens Regning forpleiedes 89 Sindsyge, hvoraf 20 i Asyler; 39 vare hjemmehørende i Tønsbergs, 27 i Hofs og 23 i Laurvigs Distrikter.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 28 Tangforløsninger, 1 Vending, 2 Gange Udtækning ved Bækkenendefødsel og 2 Gange Udtagelse af Efterbyrden, — hvilke Operationers

Indikation og Udfald vil sees af Tabellen paa næste Side.

Endvidere udførtes af Læger: 1 Exvisceration med Decapitation med heldigt Udfald for Moderen (Dietrichson).

Ialt 34 obstetriciske Operationer, hvoraf 10 i Tønsbergs, 4 i Hofs og 20 i Laurvigs Distrikter.

Foruden disse omtales fra Tønsbergs Distrikt 1 kunstig Løsning af opslaaede Arme, Fosteret dødfødt, Moderen ilive.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning ved Bækken- endefødsel.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer...	19	-	3	16	⁴⁾ 6	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	⁶⁾ 1	-	-	-	-
Bækkensneverhed ...	¹⁾ 1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sidstkomende Hoved Tverleie	1	-	-	-	⁵⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Ef- terbyrden	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
UopgIVEN Indikation ..	-	²⁾ 1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁷⁾ 2	-	-
Tilsammen	23	1	4	17	11	-	1	-	-	1	-	-	2	-	-	1	1	-	2	-	-
	28 ³⁾			28			1			1			2			2			2		

¹⁾ Pukkelrygget, forkrøblet, ugift, 42aarig Førstefødende.

²⁾ Af Barselfeber 3 Dage efter.

³⁾ Af disse opgives 7 at have været Førstefødende.

⁴⁾ 1 levede 15 Minuter; — 1 første Tvilling, Misfoster med sammenvoxede Øielaa og Labium leporinum, døde 5³/₄ Time efter Forløsningen (anden Tvilling fødtes ved Naturens Hjelp).

⁵⁾ Efter Vending af Jordemoder og forgjæves forsøgt Udtrækning.

⁶⁾ Efterbyrden udtoges et Par Timer efter.

⁷⁾ I et Tilfælde 12 Timer efter Tvillingfødsel, — i det andet Tilfælde et Døgn efter Fødsel.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde.			Død- fødte ¹⁾ .
		ialt	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Bar- selseng.	
Tønsberg	1233	988	8	6	41
Hof	558	392	5	2	15
Laurvig	948	656	9	2	50
Jarlsberg-Laurvigs Amt	2739	2036	22	10	106

¹⁾ Efter Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 93, ved Selvmord 9.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 703 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 74,3. — Efter Lægernes Dødslistes sees Dødsarsagen hos 7 Barselkvinder at have været Barselfeber, for 1 Skarlagensfeber med diphtherisk Svælgbetændelse.

I Lægernes Dødslistes indeholdes Opgaver over 905 eller 46,8 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1934). De hyppigst opgivne Dødsarsager vare: Skarlagensfeber (151), Svindsot (97), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 77), diphtherisk Svælgbetændelse (75), Lungebetændelse (61), Strubehoste (31), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 31), akut Bronchit (30), Alderdomssvaghed (29), Kræft (29), Hjerneslag (26).

Veirlig. Snebar Vinter og sen Vaar; den tørre Sommer efterfulgtes af en regnfuld Høst, hvorved Kornet tog Skade; Aarsudbyttet ringe (Hofs Distrikt).

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra Holmestrandes Omegn omtales Befolkningens Levesæt og Forhold i Almindelighed som tarvelige som Følge af, at Jorden er meget udstykket og Eiendommene meget smaa; Landbefolkningen staar ikke høit i Oplysning og er, især nærmest Byen, temmelig drikfældig; megen Fattigdom er der ikke (A. Olsen). Distriktslægen i Hofs Distrikt omtaler,

at der paa Grund af Oprettelsen af Ysterier er vanskeligt for Melk, som maa erstattes ved Kaffe, hvilket gjør Leve-maaden mindre hensigtsmæssig, og at Brug af spirituøse Drikke er i flere Herreder i Tiltagende (A. C. Smith).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

fra Tønsbergs Distrikt 481

- Hofs — 156

- Laurvigs — 199

Tilsammen 836

Fra Nøtterø af Tønsbergs Distrikt savnes Opgaver.

Af **Sundhedskommissionerne** er afholdt følgende Antal Møder: i Tønsbergs Distrikt 19 (fire i Tønsberg, tre i Horten, tre i Stokke, to i Borre samt et i hvert af de øvrige Herreder); i Hofs Distrikt 16 (otte i Holmestrand, to i Svelvig, to i hvert af Herrederne Hof og Skouger, et i Laurdal og et i Strømmens Landsogn); i Laurvigs Distrikt 15 (sex i Laurvig, tre i Sandefjord, to i Sandherred samt et i hvert af de øvrige Herreder). Et Møde i Botne Herred af Hofs Distrikt afsagdes paa Grund af Sygdomsforfald. — Foruden de almindelige Forhandlingsgjenstande anføres i Tønsbergs Distrikt: Enkelte §§ af Loven af 16de Mai 1860; Foredrag om Indflydelsen paa Afkommet ved Ægteskab mellem Nærbeslægtede; i Hofs Distrikt: Indredepartementets Cirkulære af 17de Juli 1876 vedkommende Kvarantænevæsenet; i Laurvigs Distrikt om Oprettelsen af et nyt Apothek i Laurvig samt Foredrag om Sundhedspleien i de forskjellige Levealder.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Tønsbergs Distrikt 928

- Hofs — 370

- Laurvigs — 719

Tilsammen 2 017

Fra Holmestrand er ikke indkommet Opgaver. I Hofs Herred vaccineredes ikke paa Grund af Skarlagensfeber.

Af **retsmedicinske Forretninger** opgives udførte 5 over Døde og 1 over Levende, tilsammen 6, hvoraf 2 i Tønsbergs og 4 i Laurvigs Distrikter.

Amtet har 3 **Sygehuse**, nemlig Amtssygehuset i Tønsberg, Tønsberg Bys Sygehus og Carljohansværns militære Sygehus.

Badeindretninger. Sandefjords Bad besøgte af 400 faste Badende (i 1875: 486), hvoraf 327 fra Norge, 59 fra Danmark, 12 fra Sverige og 2 fra England. Af fire Læger opgives behandlede tilsammen 315 Syge (i 1875: 382). De behandlede Sygdomme og Resultatet af sammes Behandling vil sees af følgende Sammenstilling af de foreliggende Opgaver:

Behandlede Sygdomme ved Sandefjords Bad.

Sygdom.	Ialt Behandlede.	Deraf	
		helbredede og betydeligt bedrede.	noget bedrede og uhelbredede.
Kroniske Lungesygdomme . .	1	-	1
— Sygdomme i Fordøiellesapparatet	4	3	1
Forstoppelse	12	12	-
Hæmorrhoidallidelser	4	4	-
Hjerne-, Rygmarvs-, Sindssygdomme, nervøs Svækkelse .	69	53	16
Neuralgier	33	25	8
Lamheder	16	10	6
Kronisk og afebril Rheumatisme	122	114	8
Kjertelsygdom	21	17	4
Ben- og Ledsygdomme	14	13	1
Hudsygdomme	13	7	6
Blegsot	1	1	-
Nyresten	1	-	1
Livmodersygdom	1	1	-
Ovarialsvulst	1	-	1
Kronisk Gonorrhoe	1	1	-
Dispositio catarrhalis	1	1	-
Tilsammen	315	262	53

I Byerne og i enkelte Herreder haves Badindretninger, — fra Laurvig bemærkes, at der for Tiden ingen saadan findes.

Amtet har 6 **Apotheker**, som visiteredes. Foruden Apothekeren bestod Personalet i Tønsberg af 1 examineret og 1 uexamineret Pharmaceut, — i Horten af 2 uexaminerede Pharmaceuter, — i Holmestrand af 1 examineret Pharmaceut, — i Svelvig af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel (som tog Medhjælperprøven), — i Laurvig af 1 Pharmaceut og 2 Disciple, — samt i Sandefjord af 1 Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 23 Læger, 1 Tandlæge, 35 Jordemødre og 18 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Tønsbergs Distrikt: 10 Læger, tre (hvoraf Distriktslægen) bosatte i Tønsberg, fem i Horten, en i Stokke og en paa Tjøme; 1 Tandlæge; 17 Jordemødre (hvoraf syv privat praktiserende); 10 Hjelpevaccinatorer (otte Jordemødre).

2. Hofs Distrikt: 6 Læger, Distriktslægen bosat i Hof, tre i Holmestrand, en i Svelvig og en i Skouger; 7 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer (deraf tre Jordemødre).

3. Laurvigs Distrikt: 7 Læger, tre (hvoraf Distriktslægen) bosatte i Laurvig, tre i Sandefjord og en i Fredriksværn; 11 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer (alle Jordemødre).

VI. Hedemarkens Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 203,43 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 119 774 Indbyggere, er inddelt i 5 Lægedistrikter:

1. Solør-Odalens Distrikt (26,48 n. □ Mil, 34 058 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden Kongsvinger . . . n. □ M., 932 Indb.

Herrederne: Vinger . . . 3,83 — 5 776 —

Eidskog . . . 4,78 — 6 167 —

Søndre Odalen 3,92 — 6 845 —

Nordre — 3,74 — 4 177 —

Brandvold . . 3,95 — 3 880 —

Grue . . . 6,26 — 6 281 —

2. Hedemarkens Distrikt (20,38 n. □ M., 40 759 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden: Hamar . . . — n. □ M., 2 300 Indb.

Herrederne: Vang og Fur-

næs . . . 4,03 — 8 369 —

Stange . . . 2,71 — 6 124 —

Romedal . . . 2,63 — 4 944 —

Løiten . . . 2,79 — 4 416 —

Næs 1,80 — 3 909 —

Ringsaker . . 6,92 — 10 697 —

3. Søndre Østerdalens Distrikt (23,27 n. □ M., 18 951 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Elverum . . 10,77 n. □ M., 7 127 Indb.

Vaaler . . . 4,84 — 3 993 —

Aasnæs . . . 4,54 — 4 617 —

Hof 3,12 — 3 214 —

4. Trysils Distrikt (31,50 n. □ M., 5 520 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Trysil . . . 24,53 n. □ M., 4 980 Indb.

Drevsjø Ka-
pelsogn af

Rendalen . . 5,97 — 540 —

5. Rendalens Distrikt (44,40 n. □ M., 9 316 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Aamot . . . 8,01 — 3 254 Indb.

Storelvedalen 12,14 — 3 219 —

Rendalen . . 25,25 — 2 843 —

(Drevsjø Ka-
pelsogn her-
fra undtaget).

6. Tønsets Distrikt (55,90 n. □ M., 10 392 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Lillelvedalen 15,71 n. □ M., 3 284 Indb.

Tønset . . . 8,69 — 3 032 —

Kvikne fra-
regnet Indset

Annex . . . 7,25 — 767 —

Prestegjeldet Tolgen . . . 24,25 — 3 269 —

Indset Annex til Kvikne (1,50 n. □ M. med 578 Indbyggere) hører til Opdals Distrikt; en Del af Tolgens Herred (med 240 Indbyggere), hører til Røros Prestegjeld og til Røros Lægedistrikt i søndre Trondhjems Amt.

Sundhedstilstanden anføres fra Distrikterne i det Hele taget at have været mindre tilfredsstillende paa Grund af stor Udbredning af Skarlagensfeber. Af epide-

miske Sygdomme forøvrigt forekom væsentligst katarrhalske og gastriske Sygdomme samt Lungebetændelse, den sidste dog mindre hyppig end Aaret forud.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Fem-aarets)Midte.	Antal Døde eller gennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	120 500	1 939	16,09
1875	119 802	2 018	16,85
1874	119 942	1 929	16,08
1873	120 260	1 708	14,20
1872	120 196	1 580	13,14
1871—75	119 736	1 788	14,95
1866—70	120 428	1 898	15,76

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** i Hedemarkens Amt hidsættes følgende af Lægernes Lister sammen-dragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Af **exanthematisk Typhus** opføres et enkelt dødeligt endende Tilfælde fra Aamot, Rendalens Distrikt.

Typhoidfeber optraadte i Solør-Odalens Distrikt dels spredt, dels som mindre og begrænsede Lokalepidemier; Smitten, der i flere Tilfælde kunde paavises, var til et Sted, hvor 8 angrebes, kommen ved en fra Christiania hjemkommen syg Arbejder, til et andet Sted ved Smitte fra Hamar. I Hedemarkens Distrikt kjendes ialt 130 Tilfælde og 12 Dødsfald (i 1875: 208 og 19, i 1874: 159 og 24). Efter til Distriktslægen indkomne Opgaver over 112 Tilfælde vare disse fordelte saaledes: Hamar 44, Vang og Furnæs 31, Næs 18, Ringsaker 12, Stange 6, Romedal 1. Sygdommen anføres i det Hele taget at være i Aftagende, men er dog optraadt med et temmelig betydeligt Antal Tilfælde i Hamar, og det kan efter de indkomne nærmere Meddelelser ikke være nogen Tvivl underkastet, at mange Tilfælde i Landdistrikterne ogsaa iaar skrive sig fra Hamar, der derfor fremdeles maa ansees for det Sted, hvorfra Sygdommen for en ikke ringe Del underholdes, og før Byen faar en tilfredsstillende Vandforsyning, vil vel neppe Forholdet blive særlig forandret (J. C. Lund). I Rendalens Distrikt ophørte den i foregaaende Beretning omtalte, i Slutningen af Aaret 1875 opstaaede Epidemi ved Januar Maanedes Udgang dette Aar. Fra Amtets øvrige Distrikter omtales kun sporadisk optraadte Sygdomstilfælde af Typhoidfeber.

Meningitis cerebrospinalis forekom i Solør-Odalens Distrikt tæt ved Rigsgrænsen; to Syge vare døde før

Lægens Ankomst, to andre helbrededes. Sygdommen angaves at forekomme i det tilstødende Sogn i Sverige. I Tønset Distrikt indtraf 3 Tilfælde i Kvikne; to af disse endte dødeligt.

Børnekopper forekom kun i Solør-Odalen. Sygdommen bragtes ved Smitte fra Sverige. Forat hindre Sygdommens Udbredning bleve de af Sundhedskommissionerne besluttede Forholdsregler trykte, thinglæste, oplæste fra Kirkebakkerne og uddelte blandt Almuen. Overtrædelse af samme straffedes med Mulkt.

Skarlagensfeber, der var begyndt i sidste Kvartal forrige Aar, udbredte sig i alle Solør-Odalens Distrikts Herreder undtagen nordre Odalen; de fleste Tilfælde forekom i søndre Odalen. Den optraadte temmelig ondartet, idet Hjernebetændelse forekom hyppig i Invasionsstadiet og diphtherisk Svælgbetændelse samt Vatersot vare jævnlige Følgesygdomme.

I Hedemarkens Distrikt har efter Distriktslægens Udtalelse Skarlagensfeber været den mest fremtrædende Sygdom og havt den væsentligste Indflydelse paa Syge- og Dødeligheden, men da mange især lettere Tilfælde ikke ere komne til Lægernes Kundskab, antager Distriktslægen at det opførte Antal vistnok betydelig maa forhoies, saa at mindst 800 have været angrebne, og over 100 døde. Den har hersket over hele Distriktet men i forskellig Grad. Herrederne Vang, Stange og Løiten have især været hjemsøgte, dernæst Romedal, særlig Tomter Annex, og anføres Sygdommen i disse Herreder at have været ondartet. Næs og Ringsaker Herreder have derimod for en større Del været forskaanede og fra Næs bemærkes, at Sygdommen dersteds optraadte meget mildt. Dødeligheden var størst mellem Smaabørn; efter 5—6 Aars Alderen vare Dødsfaldene forholdsvis meget sjeldnere; Børn ved Brystet gik oftere fri, imidlertid bleve heller ikke faa angrebne. At finde nogen Regel for Sygdommens God- eller Ondartethed i de individuelle eller lokale Forhold, ytrer Distriktslægen, lykkedes ikke, dog syntes Smittestoffet hos de sundeste og kraftigste Børn at have fundet den mest skikkede Jordbund, saa de bleve stærkest angrebne af selve Feberen, medens svage, kjertelsyge Børn oftest i saa Henseende slap meget lettere, men saa meget mere vare de udsatte for Eftersygdomme (Otorrhoe og Glandel-abscesser). Angaaende de mod Sygdommen trufne Foranstaltninger — Isolation, Desinfektion, Lukning af Skoler etc., — der ogsaa væsentligst bleve overholdte, ytrer Distriktslægen — under Henvisning til Epidemiens Udbredning, — at de ikke viste sig effektive, om de end

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	195	18	176	26	6	2	4	14	12	27	12	22	29	13	8
Meningitis cerebro-spinalis	6	4	6	-	-	-	-	2	-	4	-	-	-	-	-
Barsel-feber	55	11	54	15	10	7	1	2	3	2	1	6	3	2	2
Børnekopper	28	1	28	7	13	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	19	-	19	3	1	1	1	4	-	-	1	-	1	6	1
Skarlagensfeber	1763	217	1761	35	45	86	130	146	230	250	217	123	103	201	195
Rødlinger	4	-	4	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-
Mæslinger	12	-	12	1	1	-	2	5	3	-	-	-	-	-	-
Rosen	154	1	154	31	20	10	6	25	12	7	8	11	5	9	10
Kighoste	37	2	37	2	-	3	-	4	6	8	4	4	2	4	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	51	3	51	7	2	5	4	8	3	8	6	-	4	1	3
Strubehoste	9	5	9	-	-	1	-	1	1	2	1	-	1	2	-
Kusma	3	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1
Akut Bronchit. } Andre katarrhalske Tilfælde }	2164	30	2106	346	280	248	160	159	145	135	112	96	126	136	163
Lungebetændelse	633	67	628	98	87	87	67	68	34	30	16	14	36	42	49
Pleurit	121	7	118	13	11	15	14	9	9	11	3	6	12	7	8
Gigtfeber	197	4	195	32	28	27	14	19	14	8	9	4	11	18	11
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) } Cholera nostras }	709	12	693	65	55	39	55	50	52	84	81	66	49	40	56
Blodgang	92	6	92	8	13	1	1	2	1	7	2	26	7	14	10
Skjørbug	29	-	24	-	2	3	1	2	2	4	5	2	1	2	-
Tilsammen	6284	389	6173	691	574	539	460	526	530	590	478	380	390	498	517

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.													
	Tilfælde.	Dødsfald.	Solør-Ottalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønsset.		Indset Annex af Opdals Distrikt.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Typhoidfeber	195	18	28	2	130	12	7	-	1	1	19	2	10	1	-	-
Meningitis cerebro-spinalis	6	4	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-
Barsel-feber	55	11	5	2	29	6	9	-	6	2	4	1	1	-	1	-
Børnekopper	28	1	28	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	19	-	6	-	3	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	1776	230	291	31	636	88	331	41	160	22	263	25	95	23	-	-
Rødlinger	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Mæslinger	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-
Rosen	154	1	39	-	69	-	13	-	10	-	18	1	5	-	-	-
Kighoste	37	2	34	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	51	3	11	-	6	-	8	2	23	-	1	-	2	1	-	-
Strubehoste	9	5	3	2	5	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Akut Bronchit. } Andre katarrhalske Tilfælde }	2164	30	239	12	980	9	282	-	110	2	375	3	178	4	-	-
Lungebetændelse	633	67	148	16	285	22	89	9	29	2	49	9	33	9	-	-
Pleurit	121	7	29	-	32	4	8	2	11	1	27	-	14	-	-	-
Gigtfeber	197	4	74	-	62	4	24	-	4	-	19	-	13	-	1	-
Koldfeber	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut) } Cholera nostras }	709	12	114	2	344	8	67	1	18	-	144	1	22	-	-	-
Blodgang	92	6	39	-	-	-	18	2	-	-	34	3	1	1	-	-
Skjørbug	29	-	9	-	-	-	-	-	2	-	18	-	-	-	-	-
Tilsammen	6297	402	1100	72	2582	156	860	57	377	30	996	46	380	41	2	-

muligens ikke lidet have bidraget til at udhale Sygdommens Gang, og muligens endog i flere Kredse ialfald foreløbig standsede den. Idetmindste i Flerheden af Epidemier af Skarlagensfeber og andre Sygdomme med lignende Smitteforhold — som Mæslinger, Kighoste — maa det antages mere som en Undtagelse; at det vil lykkes at hindre og standse Epidemien. Smittestoffet overføres ikke alene direkte men ogsaa paa anden maaske tredie Haand; mange Tilfælde ere desuden saa lette, at de undgaa Vedkommendes egen Opmærksomhed og følgelig heller ikke medføre særegne Foranstaltninger, ialfald ikke før det er forsent; dertil kommer ikke sjelden i smittede Huse, at Voxne angribes af mere og mindre let Angina, der vel utvivlsomt skyldes Smittestoffet sin Oprindelse og vel derfor ogsaa er skikket til at forplante Sygdommen videre; alle disse Omstændigheder ere i den Grad skikkede til at befordre Smittestoffets Udbredelse under ellers gunstige Betingelser for en Epidemi, at man faar meget liden Tillid til, at det vil lykkes at standse en Epidemi ved gennemførlige Foranstaltninger, om den end undertiden under heldige Omstændigheder vil kunne forebygges. (J. C. Lund).

Fra Elverums Herred — søndre Østerdalens Distrikt — meddeles, at Sygdommen begyndte mod Slutningen af 1875, og i Begyndelsen af 1876 i et Par Kredse uden derfra at naa nogen Udbredning, men den tog først Opsving efter Afholdelsen af Grundset Marked, og udbredte sig i Aarets Løb over hele Herredet. De mod Sygdommen paabudne Forholdsregler strandede paa Befolkningens udprægede Fatalisme. (Dørum).

Blandt 234 behandlede Tilfælde — dels i Elverum Herred, dels i Romedals Herred, Hedemarkens Distrikt — forekom følgende væsentlige Komplikationer og Følgesygdomme:

Sygdom.	Syge.	Døde.
Diphtherisk Svælgbetændelse	64	22
— — — — — samt Øre-		
betændelse	5	1
Diphtherisk Svælgbetændelse, Ørebetæn-		
delse og Glandelabscesser paa Halsen	5	-
Vatersot	28	1
— , Lungebetændelse	14	5
— — — — — Diarrhoe . .	4	2
Stærk Cholérine	3	2
Hjernebetændelse	2	1
— — — — — og Vatersot	1	-

Fra Rendalens Herred — Rendalens Distrikt — omtales Skarlagensfeber som optraadt i to særskilte, af hinanden uafhængige Epidemier, hvoraf den ene kom til Finstadsgrænden i Marts Maaned ved Smitte fra Tønset og snart ophørte, den anden i Juni Maaned ved Smitte fra Elverum til Egnen omkring Storsjøen. Efter den sidste Import fik Sygdommen, der i Begyndelsen optraadte mildt, stor Udbredelse. Ved Isolation og Desinfektion maa det antages, at større Dele af Herredet gik fri for Sygdommen.

Fra Aamot Herred — samme Distrikt — anføres, at Sygdommen optraadte ondartet.

I Trysil Distrikt havde Sygdommen stor Udbredning fra Mai til Aarets Udgang og maa Antallet af de Angrebne (behandlede og ikke behandlede Tilfælde tilsammen) antages at have været mellem 250—300 Syge. Sygdommens hyppigste Komplikationer vare diphtherisk Svælgbetændelse, Abscesser i Glandlerne, Øreflod samt Vatersot som Eftersygdom.

I Tønsets Distrikt var Sygdommen udbredt over hele Distriktet, indbragt ved Smitte af hjemkomne Jernbanearbeidere.

Kighoste opgives at have været almindelig udbredt i Solør-Odalens Distrikt og oftere kompliceret med katarrhalsk Lungebetændelse og Bronchit.

De **katarrhalske Tilfælde** sees at være komne hyppigere til Behandling end Aaret forud. Af akut Bronchit kjendes 904 Tilfælde, hvoraf 503 hos Mand- og 401 hos Kvindekjøn, af 893 Tilfælde forekom 310 hos Børn, 583 hos Voxne. Ialt kjendes 30 Dødsfald af denne Sygdom. Fra Ringsaker Herred — Hedemarkens Distrikt — omtales Influenza at være optraadt epidemisk i Januar Maaned.

Om **Lungebetændelse** anføres fra de fleste Distrikter at Sygdommen optraadte mindre heftig end de nærmest foregaaende Aar. Dødsprocenten af de Behandlede udgjorde 10,6 og det kjendte Antal Angrebne af 1 000 Indvaanere var 5,25.

Diarrhoe og **Cholera nostras** anføres at have været sjældnere end almindelig i Solør-Odalens Distrikt.

Af **Blodgang** omtales en begrændset Epidemi i Ullern Anex, søndre Odalens Herred.

Veneriske Sygdomme. Angaaende de paa Amtssygehuset behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Tabeller. Tabellen paa næste Side giver en Oversigt over de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Gonorrhoe og Syphilis.

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Sygdomsform for Syphilis.			Kjendte Dødsfald.	Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.											
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.	hereditær.			Solør-Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.	
											Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.																	
Syphilis ..	25	16	9	4	21	4	20	1	1	8	14	-	9	1	1	-	-	-	1	-	-	-
Gonorrhoe (Urethrit)	40	37	3	-	40	-	-	-	-	11	12	-	11	-	7	-	-	-	9	-	1	-

Nedenstaaende Liste giver Oplysning om en Del af Lægerne og paa Sygehusene behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme**.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar)	Voxne (over 15 Aar)		Tilfælde.	Dødsfald.	Solør-Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.	
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme.	428	-	250	178	13	415	19	428	-	116	-	102	-	21	-	53	-	96	-	40	-
Fnat	38	-	23	15	26	12	12	38	-	11	-	20	-	2	-	1	-	1	-	3	-
Skurv	2	-	2	-	1	1	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	218	1	96	122	162	56	15	218	1	51	-	126	1	9	-	6	-	12	-	14	-
Rachit	53	3	28	25	53	-	13	53	3	19	1	12	1	2	-	12	-	8	1	-	-
Simpel Meningit.	26	16	18	8	19	7	12	29	19	7	6	7	4	9	5	3	3	3	1	-	-
Tuberkuløs Meningit. . .	18	17	8	9	15	2	12	20	19	4	4	11	10	2	2	-	-	-	-	3	3
Svindstot	230	94	118	112	16	214	21	235	99	59	16	100	42	29	13	5	4	30	13	12	11
Kræft	79	49	36	43	-	79	19	79	49	20	8	36	22	11	9	1	1	6	4	5	5
Vatersot og Morbus Brighti	93	9	37	56	15	78	18	93	1) 9	23	4	31	3	14	1	7	1	10	-	8	-
Blegsot og Anæmi	496	-	4	492	47	449	22	496	-	148	-	239	-	27	-	3	-	58	-	21	-
Menstruationsuordener.	121	-	-	121	-	121	18	121	-	33	-	33	-	18	-	7	-	16	-	14	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi . .	1960	10	889	1071	171	1568	22	1960	10	334	2	1102	2	205	2	48	2	189	-	82	2
Ormesygdomme	98	-	46	52	86	12	13	98	-	14	-	26	-	9	-	3	-	42	-	4	-
Drankersygdomme	14	4	14	-	-	14	9	14	4	2	-	5	1	5	2	1	-	1	1	-	-

¹⁾ Vatersot 4 Dødsfald; Morbus Brighti 5.

Svindst er paa Lægernes Dødslisters opgivet som Dødsårsag hos 99 eller 12,1 pCt. af samtlige af Lægerne opgivne af Sygdom forårsagede Dødsfald.

Tabellen paa næste Side giver en Oversigt over

Antal Dødsfald af Svindst og deres Forhold til samtlige af Lægerne opgivne Dødsårsager i de forskellige Distrikter i heromhandlede Aar.

Svindstot i Hedemarkens Amt:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindstot.	Dødsaaarsager ialt.	Forhold i pCt.
Solør-Odalen	16	160	10,0
Hedemarken	42	312	13,5
Søndre Østerdalen	13	106	12,3
Trysil	4	64	6,2
Rendalen	13	96	13,5
Tønset	11	83	13,3
Hedemarkens Amt	99	821	12,1

Sindssyge. For Amtskommunens Regning forpleiedes 135 Sindssyge, hvoraf 39 paa Asyl. Af de Syge hørte hjemme i Solør-Odalens Distrikt 62, Hedemarkens 28, søndre Østerdalens 22, Trysil 5, Rendalens 4, Tønset 14.

Chirurgiske Operationer findes opførte i den i den almindelige Beretning optagne Tabel.

Følgende **obstetriciske Operationer** kunne sees at være udførte af Læger nemlig 5 i Solør-Odalens Distrikt, 23 i Hedemarkens, 7 i søndre Østerdalens, 4 i Rendalen og 1 i Tønsets Distrikt. Indikationer og Udfald for de udførte Operationer sees af nedenstaaende Tabel.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning ved Sædeleie.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	23	-	-	21 ¹⁾	5	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Fosterhoved	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Sammenvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
3die Trilling i Sædeleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Uopgiven Indikation	-	-	1	-	-	1	- ²⁾	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	27	-	1	23	7	1	1	2	-	3	-	3	-	-	2	1	-	2	-	-	-

¹⁾ 3 Gange Tvillinger. ²⁾ Dødsaaarsag for 1: 2 Timer efter; for 1: Barselfeber.

Af Operationer forøvrigt omtales 1 Perforation hos en 34aarig, 2den Gang fødende Kvinde efter 3 Døgn Fødselsarbeide, hvorunder hun var yderlig medtaget; hun døde under Operationen uforløst.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Død-fødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barsel-seng.	
Solør-Odalen	1102	516	10	5	24
Hedemarken	1286	648	9	9	45
Søndre Østerdalen	634	316	9	3	12
Trysil	229	110	-	1	9
Rendalen	322	138	2	3	6
Tønset	313	166	1	1	10
Indset Annex (Opdals Distrikt)	11	9	-	-	-
Hedemarkens Amt	3897	1939	31	22	106

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 37. Selvmord 12.

For det hele Aaret bliver der saaledes et Overskud af 1958 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 49,8.

Lægernes Beretninger indeholde Opgave for 15 paa Barselseng døde Kvinder, hvoraf 11 døde af Barselfeber, 1 af Emboli, 1 af Barselkrampe, 1 af Hjerneslag, 1 død uforløst (se under obstetriciske Operationer).

Lægerne have opgivet Dødsaaarsagerne for 821 eller 43,4 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1890).

De hyppigste Dødsaaarsager vare: Skarlagensfeber (230), Svindstot (99), Lungebetændelse (67), Kræft (49), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 43), Alderdomssvaghed (41), akut Bronchit (30).

Veirliget. Vinteren 1875—1876 udmærkede sig ved stærk Kulde, Sommeren var tør, hvorved der udover Høsten paa flere Steder i Amtet optraadte Vandmangel. Udbyttet blev under Middelaars, hvad Hø og Korn angik. Fra Trysil anføres Aarsudbyttet at have været godt.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra Solør-Odalens Distrikt bemærkes, at ulovlig Brændevinssalg er i Aftagende; de forbedrede økonomiske Forhold have vistnok øvet nogen Indflydelse paa Levemaaden, men saalænge Jordbrug og Kvægrøgt staa saa lavt, som Tilfældet er især i Vinger og Eidskogen, blir Tilgangen paa Melk og Kjød i Familierne altfor liden. Den væsentligste Næring hentes derfor fra Planteriget, men Husmødrene ere desværre i de fleste Hjem, især dog de fattigere, meget daarlige Kokke, og hvad der kunde blive god og kraftig Næring, skjæmmes ofte bort ved daarlig Tilberedning. En af de hyppigste Melspiser, som mindst 2 Gange daglig nydes til Kaffe, »Stompen« en blød af Melrøre og Poteter bagt Kage, er kun halvstegt; Grøden og Vællingen ere ofte fulde af »Klepper«: ikke udrørt Mel. Kjød spises sjelden udenfor Slagtetiden om Høsten og ofte ikke engang da ferskt. Fisk spises ogsaa helst salt. Sild og Flesk bruges temmelig meget. Paa Flesk — oftere end paa Kjød — koges Suppe, og denne, hvortil sættes Poteter og lidt Ærter eller Kaal, hvilke begge dog dyrkes lidet paa disse Kanter, er tilligemed Vælling den Suppemad, som mest bruges. Vællingen blandes med Melk, men ialmindelighed først, naar Melken er bleven sur. I mange fattige Familier spises næsten hele Aaret rundt kun Grød og Vælling og i heldigste Fald Poteter. Klædedragten er muligens ogsaa i de senere Aar bleven noget bedre, og det falder lettere at faa ogsaa den fattige Mand til at skaffe sig det for Klimaet og det almindelige Udearbejde Vinter og Vaar nødvendige uldne Undertøj; dette er saameget nødvendiggere, som det endnu er altfor almindeligt til Gangklæder hos den nærmeste Landhandler at kjøbe Tøjer, der mere tjene til at skjule end at varme Legemet. (H. Juell).

Fra søndre Østerdalens Distrikt anføres, at Misbrug af berusende Drikke har i det forløbne Aar været mindre fremtrædende, sandsynlig paa Grund af den sparsomme Tilgang paa Penge. Arbejdspriserne ere imidlertid kun ubetydeligt gaaet ned. Husfliden staa — navnlig blandt den mandlige Befolkning — paa et meget lavt Trin. (Munthe).

Fattigsygepleien. Der er meddelt Opgave over følgende Antal tilseede fattige Syge:

i Solør-Odalens	Distrikt...	734
- Hedemarkens	— ...	416
- søndre Østerdalens	— ...	140
- Rendalens	— ...	57
- Trysils	— ...	47
- Tønsets	— ...	19
		1 413

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: Solør-Odalens Distrikt 12, (to i hvert af Brandvold, Eidskog, Grue, søndre Odalens Herreder, to i Kongsvinger, et i Vinger og et i nordre Odalen); Hedemarkens Distrikt 16 (tolv i Hamar, to i Stange, to i Næs); søndre Østerdalens Distrikt 2 (et i Hof, et i Elverum); Trysil Distrikt 1; Rendalens Distrikt 8 (tre i Rendalen, fem i Aamot); Tønset 3 (et i hvert af Tolgen, Tønset, Lille-Elvedalens Herreder). Forhandlingerne have væsentlig været de i Herrederne herskende epidemiske Sygdomme. Af Foredrag ere holdte: Om Kaffe i Brandvold og Eidskogs Herreder, om Nervefeber og Behandling af Saar i Grue, om de vegetabiliske Næringsmidler i nordre Odalen. Ved Kongelig Resolution af 13de September approberedes Sundhedsforskrifter for søndre Odalen og ved Kongelig Resolution af 14de Oktober for Kongsvinger By.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Solør-Odalen	Distrikt.....	949
- Hedemarkens	—	987
- søndre Østerdalens	—	318
- Rendalens	—	232
- Trysils	—	108
- Tønsets	—	327

Tilsammen 2 921

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 10, hvoraf 4 Syns- og Obduktionsforretninger og 6 Erklæringer og Undersøgelser: 1 i Solør-Odalens, 6 i Hedemarkens, 1 i Trysils, 1 i Rendalens, 1 i Tønsets Distrikt.

Om Amtets **Sygehus** i Stange henvises til de i den almindelige Beretning indtagne Sygehuslister.

Af **Badeindretninger** omtales 2 Kar-, Damp- og Styrtebadindretninger i Kongsvinger og Hamar.

Amtet har 4 **Apotheker** nemlig i Kongsvinger, Hamar, Elverum, Tønset, hvilke visiteredes. Personalet bestod foruden Apothekeren, i Kongsvinger af 2 Disciple, i Hamar af 2 uexaminerede Pharmaceuter, i Elverum af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel, i Tønset af 1 uexamineret Pharmaceut.

Medicinalpersonalet bestod af 23 Læger, 1 Tandlæge, 33 Jordemødre, 38 Hjelpevaccinatorer.

1. Solør-Odalens Distrikt: 6 Læger (Distriktslægen og to private Læger i Kongsvinger, en i Vinger, en i Grue, en i søndre Odalen); 7 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatorer.
2. Hedemarkens Distrikt: 8 Læger (Distriktslægen i Stange, tre i Hamar, to i Ringsaker, en i Romedal, en i Næs); 1 Tandlæge; 10 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatorer.

3. Søndre Østerdalens: Distrikt 2 Læger (Distriktslægen og en Privatlæge i Elverum); 5 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatorer.
4. Trysils Distrikt: 1 Læge (Distriktslægen i Trysil); 2 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
5. Rendalens Distrikt: 4 Læger (Distriktslægen i Rendalen, to i Aamot, en i Storelvedalen); 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.
6. Tønsets Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen og en Privatlæge i Tønset); 5 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatorer.

VII. Christians Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 196,29 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 115 988 Indbyggere, er inddelt i følgende 8 Lægedistrikter:

1. Hadeland-Lands Distrikt (22,46 n. □ M., 24 001 Indbyggere), indbefattende:
 Herrederne: Jevnaker .. 3,35 n. □ M., 5 638 Indb.
 Gran 6,54 — 8 890 —
 Søndre Land 6,10 — 4 578 —
 Nordre — 6,47 — 4 895 —
2. Søndre Valders Distrikt (19,12 n. □ M., 11 121 Indbyggere), indbefattende:
 Herrederne: Søndre Aurdal 11,13 n. □ M., 5 501 Indb.
 Nordre — 7,99 — 5 620 —
3. Nordre Valders Distrikt (22,52 n. □ M., 7 881 Indbyggere) indbefattende:
 Herrederne: Østre Slidre 6,64 n. □ M., 2 465 Indb.
 Vestre — 3,47 — 2 970 —
 Vang 12,41 — 2 446 —
4. Toten Distrikt (11,10 n. □ M., 23 900 Indbyggere), indbefattende:
 Kjøbstaden Gjøvik 0,01 n. □ M., 1 112 Indb.
 Herrederne: Østre Toten 2,96 — 7 173 —
 Vestre — 3,00 — 6 783 —
 Vardal 2,08 — 3 878 —
 Biri 3,05 — 4 954 —

5. Faabergs Distrikt (17,61 n. □ M., 16 823 Indbyggere), indbefattende:
 Kjøbstaden Lillehammer. 0,01 n. □ M., 1 560 Indb.
 Herrederne: Faaberg ... 3,64 — 5 675 —
 Gausdal ... 9,06 — 5 913 —
 Øier 4,90 — 3 675 —
6. Ringebo Distrikt (27,50 n. □ M., 13 704 Indbyggere), indbefattende:
 Herrederne: Ringebo ... 9,56 n. □ M., 4 879 Indb.
 Sollien 3,61 — 432 —
 Søndre Fron 3,97 — 3 238 —
 Nordre — 10,36 — 5 155 —
7. Loms Distrikt (43,20 n. □ M., 10 847 Indbyggere), indbefattende:
 Herrederne: Lom 14,85 n. □ M., 3 150 Indb.
 Skiaker 16,53 — 2 633 —
 Vaage (undtagen Sels Annex) 11,82 — 5 064 —
8. Lesje Distrikt (32,78 n. □ M., 7 711 Indbyggere), indbefattende:
 Herrederne: Lesje 17,26 n. □ M., 3 276 Indb.
 Dovre ... 11,08 — 3 429 —
 Sels Annex af Vaage. . 4,44 — 2 006 —

Sundhedstilstanden anføres fra nordre Valders og Ringebo Distrikter at have været mindre god, fra de øvrige Distrikter som god. Af epidemiske Sygdomme forekom Skarlagensfeber almindelig udbredt i Hadeland-Lands, Totens og den sydlige Del af Gudbrandsdalen. Typhoidfeber forekom lidt hyppigere end Aaret forud, mens Lungebetændelse var meget sjældnere. Af katarrhalske og gastriske Sygdomme opgives omtrent det samme Antal som Aaret forud.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene inden Amtet efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau.

Aar.	Beregnet Folkemængde ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	116 000	1 610	13,88
1875	115 740	1 720	14,86
1874	115 421	1 931	16,73
1873	115 444	1 790	15,51
1872	115 643	1 562	13,51
1871—1875	116 068	1 718	14,77
1866—1870	120 423	1 708	14,18

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme**, inden Amtet, hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Tabel næste Side).

Typhoidfeber optraadte i søndre Valders i Etnedalen og Ulnæs — nordre Aurdals Herred —, paa første Sted indbragt ved en fra Helgelandsmoen smittet Soldat, paa det andet Sted af ukjendt Oprindelse; i nordre Valders forekom enkelte sporadisk optrædende Tilfælde i Vang og vestre Slidre Herreder; i Totens Distrikt indtraf ligeledes spredte Tilfælde, hvorunder Sygdommen en Gang udbrod hos en Familie, der netop var indflyttet fra Hamar; i et andet Tilfælde bragtes Smitten ved en Soldat, der kom fra Helgelandsmoen (Lærum). Smitten anføres for nogle Tilfælde i Faabergs Distrikt at være kommen fra Hamar (Torp). Den samme Læge beretter, at i de tre Aar, han har praktiseret paa Lillehammer, er Typhoidfeber 5 Gange kommen til Distriktet, og i alle Tilfælde have de Syge hentet sin Sygdom paa Hamar. For de i Loms Distrikt i Oktober og November Maaned indtrufne 16 Tilfælde kunde det ikke paavises, hvorfra Smitten skrev sig. I Lesje Distrikt behandledes 6 Tilfælde i sidste Kvartal. Sygdommen antages kommen fra Hevne — søndre Fosens

Distrikt, søndre Trondhjems Amt — og begyndte hos en Mand, der var tilreisende, og som angav, at han kort før havde besøgt nogle Syge i Hevne. Manden isoleredes, hvorefter ingen flere paa dette Sted angrebes, hvorimod Sygdommen herfra kom til en længere bortliggende Plads derved, at Husfaderen havde været inde hos den Syge en halv Times Tid, hvorefter hans Familie kort efter angrebes af Sygdommen, mens han selv forblev frisk (W. Müller).

Vandkopper forekom i Vaarmaanederne i Faabergs Distrikt og optraadte samtidig med Skarlagensfeberepidemien i Ringebo Distrikt.

Skarlagensfeber. I Hadeland-Lands Distrikt var Sygdommen optraadt i Slutningen af forrige Aar i Lunder Annex — Jevnager Herred — og tiltog yderligere i heromhandlede Aar ved ny Smitteimport fra Hønefos til Hadelands Glasværk, hvorefter den udbredte sig videre med et stort Antal Tilfælde, vedvarende hele Aaret. Da Sygdommen i det Hele optraadte mildt, kom kun Mindretallet af Tilfælde under Behandling. I søndre Valders Distrikt begyndte den i December paa søndre Aurdals Prestegaard sandsynlig ved Smitte fra Drammen; i nordre Valders forekom de første Tilfælde ligeledes i December i vestre Slidre, hvor Sygdommen viste sig ondartet. I Totens Distrikt optraadte den i Juli Maaned baade hyppigt og ofte meget heftig. I østre Totens Herred indtraf de første Tilfælde paa en Husmandsplads i Balke Sogn, uden at Smitteimporten kunde paavises. Strax efter anmeldtes flere og flere Tilfælde, først hos Brugeren af den Gaard, under hvilken Pladsen hørte, og hvor Husmanden, trods Advarsel, stadig tillodes at gaa i Arbeide. I Biri Herred begyndte de første Tilfælde — ukjendt ved hvilken Smitteimport — ogsaa i Juli Maaned øverst i den afsides liggende Snertingsdal, hvorefter Sygdommen udbredte sig nedover det tre Mil lange Dalstrøg til den tilgrændsende Del af Vardal. I Gjøvik forekom kun faa Tilfælde. I Faabergs Distrikt var Sygdommen begyndt Juletid 1875 og sees senere at være optraadt med enkelte, spredte Tilfælde i Aarets første Halvdel, indtil den i September fik noget større Udbredning paa Lillehammer, i den nordlige Del af Faaberg og i den isolerede Bygd nærmest Sanatoriet i Gausdal. Sygdommen forekom i det Hele begrændset, paa afsides liggende Heiegaarde, hvor Beboerne have følt sig endmere afskaarne paa Grund af den blandt Almuen herskende Frygt for Smitte, som endog i et Par Tilfælde har gjort det vanskeligt at skaffe de Syge den nødvendige Pleie (Lassen). I Ringebo Distrikt begyndte Skarlagensfeber i Ringebo Herred — ukjendt ved hvilken Smitte-

I Christians Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Døde.													
Typhoidfeber	98	9	98	8	4	3	5	9	3	4	2	1	30	18	11
Meningitis cerebrospinalis	4	-	4	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-
Barselfeber	29	8	29	6	3	3	1	3	3	2	-	-	1	4	3
Vandkopper	49	-	49	1	5	12	7	4	2	3	5	1	2	2	5
Skarlagensfeber	673	80	584	12	26	30	4	5	17	39	55	68	83	117	128
Rødlinger	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Rosen	133	2	127	13	21	10	17	13	8	10	8	4	7	5	11
Diphtherisk Svælgbetændelse	72	7	72	3	3	5	-	7	22	7	2	1	4	9	9
Strubehoste	4	2	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1
Kusma	26	-	26	1	7	7	5	2	-	1	-	1	-	1	1
Akut Bronchit. } Andre katarrhalske Tilfælde }	1065	14	1065	170	134	110	96	92	64	45	45	67	75	76	91
Lungebetændelse	457	59	457	52	62	47	63	71	36	18	17	8	19	36	28
Pleurit	78	4	78	10	3	10	8	11	7	5	3	4	9	6	2
Gigtfeber	196	10	196	37	23	17	21	22	7	17	12	6	10	16	8
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) } Cholera nostras }	355	10	341	22	29	22	20	12	30	34	49	25	32	32	34
Blodgang	24	1	24	8	-	-	1	-	2	-	-	-	1	9	3
Skjørbug	15	-	7	1	-	-	1	-	2	-	-	-	2	1	-
Tilsammen	3285	206	3168	344	320	276	250	253	206	186	198	186	277	332	340

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
	Tilfælde.	Dødsfald.	Hadeland-Land.		Søndre Valders.		Nordre Valders.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lonn.		Lesje.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber	98	9	-	-	20	-	10	-	40	4	6	-	-	-	16	4	6	1
Meningitis cerebrospinalis	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	29	8	10	2	-	-	5	1	8	2	2	1	-	-	1	1	3	1
Vandkopper	49	-	-	-	2	-	4	-	4	-	30	-	9	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	673	80	163	11	4	-	5	2	233	20	135	20	118	23	15	4	-	-
Rødlinger	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	133	2	31	-	10	-	23	-	34	-	16	2	6	-	4	-	9	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	72	7	5	1	2	-	13	-	7	1	16	-	2	-	18	4	9	1
Strubehoste	4	2	-	-	-	-	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	26	-	-	-	3	-	12	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit. } Andre katarrhalse Tilfælde }	1065	14	209	1	56	2	97	-	372	3	159	2	26	1	116	5	30	-
Lungebetændelse	457	59	106	19	20	3	40	5	90	10	105	7	28	3	50	8	18	4
Pleurit	78	4	24	1	5	-	6	-	22	-	9	2	2	-	3	-	7	1
Gigtfeber	196	10	44	-	5	-	57	2	42	3	20	2	8	-	11	2	9	1
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) } Cholera nostras }	355	10	83	1	25	1	52	2	92	3	63	-	11	-	24	3	5	-
Blodgang	24	1	-	-	2	-	-	-	3	-	19	1	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	15	-	-	-	1	-	-	-	5	-	9	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3285	206	677	36	156	6	326	13	955	47	607	37	210	27	258	31	96	9

import — i en enkelt Kreds, hvor alle Børn 30 i Tallet, angrebes, hvorpaa Sygdommen her ophørte i Marts; i Juni Maaned optraadte Sygdommen i Distriktets nordligste Ende — den saakaldte Bredebygd, der støder til Sels Annex til Vaage — og udbredt sig udover Sommeren med spredte og for en Del enkeltstaaende Tilfælde i nordre og søndre Fron. Udover Høsten, og fornemmelig da Vinteren indtraadte, bleve Tilfældene hyppigere ikke alene i Frons Herreder men Sygdommen optraadte for 2den Gang i Ringebo i Fodvangs Annex, som første Gang havde været forskaanet. Sygdommen vedvarede ved Aarets Udgang. I Loms Distrikt behandlede 15 Syge fra September til November i Hedalen efter Smitte fra nordre Fron og i Vaage Hovedsogn, didbragt ved en omreisende Handelskarl. Fra Lesje nævnes ikke Skarlagensfeber i dette Aar.

Diphtherisk Svælgbetændelse herskede epidemisk i den nordligste Del af Øiers Herred samt tildels i Gausdal — begge Herreder i Faabergs Distrikt — dog sjeldnere med dødeligt Udfald.

Kusma anføres at have været udbredt i Vaarmaanederne i Øier Herred — Faabergs Distrikt.

Af **akut Bronchit** kjendes 357 Tilfælde og 14 Dødsfald. Sygdommen forekom hos 174 af Mand-, og 183 af Kvindekjøn, hos 140 Børn og 217 Voxne.

Lungebetændelse omtales at have optraadt sjeldnere end i det foregaaende Aar. Ialt er anmeldt 457 Tilfælde og 59 Dødsfald eller 12,9 pCt. Døde af de Behandlede og 3,94 kjendte Angrebne af 1 000 Indvaanere.

Gastriske Sygdomme. En begrændset mindre Epidemi i Januar Maaned af Blodgang omtales fra Faabergs Distrikt, et Barn døde under Kramper.

Af andre Sygdomme omtales **Conjunktivit** fra Faabergs Distrikt som meget almindelig i Vaarmaanederne; Sygdommen optraadte med et Trachom lignende granulært Betændelsesprodukt paa Conjunktiva, stærk Lysskyhed og Taareflod. Den viste sig smitsom og angreb oftere Skolebørn (Torp).

Veneriske Sygdomme. Nedenstaaende Tabel viser Antallet af de for Syphilis (udenfor Amtssygehuset) behandlede samt de for Gonorrhoe behandlede Tilfælde.

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.									
											Hadeland- Land.		Søndre Valders.		Nordre Valders.		Toten.		Faaberg.	
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitu- tionel.	hereditær.												
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.								Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	6	4	2	1	5	1	4	1	5	1	3	¹⁾ 1	2	-	-	-	-	1	-	
Gonorrhoe	13	13	-	-	13	-	-	-	7	-	2	-	-	-	2	-	3	-	²⁾ 6	

¹⁾ Hereditær Syphilis. ²⁾ Deraf 1 Md. paa Christians Amtssygehus.

Svindstot. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindstot og samtlige af Lægerne opgivne Dødsårsager var i de enkelte Distrikter følgende: (se Tabellen næste Spalte).

Sindssyge. For Amtskommunens Regning forpleiedes i Aaret 170 Sindssyge, hvoraf 50 paa Asyler. Af de Syge hørte 23 hjemme i Hadeland-Lands Distrikt, 16 i søndre og 6 i nordre Valders, 32 i Totens, 33 i Faabergs, 28 i Ringebo, 22 i Loms, 10 i Lesje Distrikt.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se Tabellen den følgende Side).

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindstot.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Hadeland-Land.....	15	113	13,3
søndre Valders.....	6	28	21,4
nordre —	4	76	5,2
Toten	18	158	11,4
Faaberg.....	13	115	11,3
Ringebo.....	3	44	6,8
Lom.....	11	119	9,2
Lesje.....	1	25	4,0
Christians Amt	71	678	10,5

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Be- handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.																		
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Børn (over 15 Aar)		Tilfælde.	Dødsfald.	Hadeland- Land.	Søndre Valders.		Nordre Valders.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.					
											Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme . . .	234	1	112	122	10	224	9	236	3	32	-	19	-	55	3	37	-	69	-	-	-	24	-	-	-			
Fnat	71	-	33	38	49	22	9	71	-	8	-	-	-	4	-	5	-	27	-	-	-	27	-	-	-			
Skurv	7	-	5	2	6	1	4	7	-	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-			
Kjertelsyge	180	1	82	98	135	45	14	180	1	18	-	16	1	14	-	65	-	28	-	-	-	37	-	2	-			
Rachit	35	3	22	13	35	-	11	35	3	7	-	4	-	13	1	4	1	5	1	-	-	1	-	1	-			
Simpel Meningit	25	18	10	15	15	10	11	29	22	6	2	2	1	3	2	9	9	3	3	2	2	1	1	3	2			
Tuberkuløs Meningit	11	11	6	5	7	4	5	13	13	6	6	-	-	-	-	6	6	1	1	-	-	-	-	-	-			
Svindstot	136	71	65	71	8	128	18	136	71	29	15	11	6	10	4	24	18	38	13	5	3	17	11	2	1			
Kræft	81	50	39	42	1	80	17	82	52	19	11	4	2	3	3	21	14	22	13	1	1	10	6	2	2			
Vatersot og Morbus Brighti	80	18	37	43	7	73	15	86	24	19	3	15	1	6	1	19	10	16	5	2	1	5	3	4	-			
Blegsot og Anæmi	356	2	32	324	42	314	17	356	2	68	-	35	-	6	2	75	-	135	-	1	-	16	-	20	-			
Menstruationsuordener . . .	155	-	-	155	1	154	15	155	-	12	-	26	-	10	-	50	-	39	-	-	-	13	-	5	-			
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1031	15	452	562	67	947	17	1034	18	117	2	65	-	141	5	280	2	262	2	16	-	95	7	58	-			
Ormesygdomme	110	-	50	54	89	15	15	110	-	7	-	9	-	7	-	22	-	38	-	1	-	21	-	5	-			
Drankersygdomme	24	2	22	-	-	22	13	24	2	5	-	1	-	-	-	14	1	3	1	1	-	-	-	-	-			

¹⁾ Vatersot 16; Morbus Brighti 8.

Obstetriciske Operationer. Følgende Tabel giver Oversigt over de af Lægerne udførte Tangforløsninger, Vendinger og Efterbyrdsoperationer.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Efterbyrds-Operation.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	12	-	-	¹⁾ 9	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Hoved	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Uopgiven Indikation	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	21	-	-	13	9	-	1	-	-	1	-	-	3	-	-

¹⁾ 1. Gang begge Tvillinger.

Af obstetriciske Operationer forøvrigt udførtes 1 Perforation ved Bækkensneverhed frembragt ved Svulst udgaaende fra Symphysis pubis. Konen døde 3 Dage efter af Barselfeber. 1 Hysterotomi ved Atresi af Moder-munden. Fødselsarbeidet havde varet i 2 Døgn. Moder og Barn forbleve ilive.

Ialt 28 obstetriciske Operationer, hvoraf 2 i Hadeland-Lands Distrikt, 1 i søndre Valders, 14 i Totens, 8 i Faabergs, 2 i Lom og 1 i Lesje Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Død-fødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barselseng.	
Hadeland-Land.....	764	334	9	4	19
Søndre Valders.....	307	131	-	-	8
Nordre Valders.....	248	118	4	2	7
Toten.....	725	331	6	3	20
Faaberg.....	457	211	1	2	10
Ringebo.....	376	228	10	1	16
Lom.....	259	165	3	2	8
Lesje.....	191	92	1	-	8
Christians Amt	3 327	1 610	34	14	96

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 36, ved Selvmord 11.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 717 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 48,4.

Lægernes Dødsfortegnelser indeholde Opgaver over 10 paa Barselseng døde Kvinder, hvoraf 8 døde af Barsel-

feber, 1 af Barselkrampe, 1 af Blødning efter normal Fødsel. Lægerne have opgivet Dødsaaarsagen for 678 eller 43,4 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1 563).

De hyppigste **Dødsaaarsager** vare Skarlagensfeber (80); Svindsot (71); Alderdomssvaghed (69), Lungebetændelse (59), Kræft (52); Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 46); organisk Hjertefeil (31); Vatersot og Nyresygdom (tilsammen 24).

Veirliget. Nedenstaaende af Distriktslæge Buchholz meddelte Tabel viser Middel-Barometer- og Thermometerstand (R) i hver Maaned paa Gaarden Helmen i Gran.

Paa Gaarden Granheim i vestre Slidre 1 220 Fod over Havet var ifølge Distriktslæge Printz's Opgaver Middeltemperaturen om Morgen Kl. 8 var + 0,07, Middag Kl. 2 + 3,86 og om Aftenen Kl. 8 + 1,31° C., saa at Aarets gennemsnitlige Middeltemperatur var + 1,75° C., altsaa et usædvanligt koldt Aar, uagtet Sommeren var baade varm og tør. — Den laveste Temperatur var — 37,0° C. den 24de December og den høieste Varmegrad var + 25,4° den 18de August. Der faldt Regn i 69 Dage, Sne i 39 Dage, Slud i 2 Dage, saa at Aarets Nedbør var 445 Millimeter, altsaa et middels fugtigt Aar. Der var 51 klare og 110 overskyede Dage. Vindstyrken var i det Hele 0,7, altsaa et meget vindfrit Aar. Skydækket var 5,7 (0 = klart, 10 = aldeles overskyet), altsaa et usædvanlig overskyet Aar. Frost (Kuldegrad) bemærkedes i 215 Dage.

Levemaade og hygieeniske Forhold. Fra nordre Valders anføres at Høavlingen var overordentlig liden paa Grund af den tørre Sommer, hvorfor Folket maatte nedslagte eller sælge en betydelig Del af Kvægbesætningen,

Tabel over Temperatur-, Barometer- og Fugtighedsforholdene.

Aar 1876.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	Septbr.	Oktober.	Novbr.	Decbr.
Middelbarometerstand	28,18	28,10	27,77	28,66	28,31	28,32	28,37	28,22	28,02	28,29	28,39	28,24
Middelthermometerstand	÷ 5,45	÷ 6,56	÷ 4,9	+ 1,92	+ 5,48	+ 12,75	+ 12,43	+ 12,16	+ 6,7	+ 2,45	÷ 3,88	+ 2,04

saa at Forbruget af Melk blev mindre end sædvanligt. Kornet (Byg) var godt men lidet i Kvantitet, hvorfor Brug af hjemmebrygget Øl vil blive mindre. Berusende Drikke bruges ikke almindeligt undtagen paa de store Høitider.

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

i Hadeland-Lands Distrikt...	521
- søndre Valders — ...	50
- nordre — — ...	19
- Totens — ...	248
- Faabergs — ...	389
- Ringebo — ...	107
- Loms — ...	152
- Lesje — ...	53

Tilsammen 1 539

I **Sundhedskommissionerne** er afholdt følgende Antal Møder: Hadeland-Lands Distrikt 7 (i Jevnager tre, Gran to, nordre Land to); i søndre Valders 2 (et i hvert Herred); i nordre Valders 2 (et i østre, et i vestre Slidre); i Toten 12 (i Gjøvik tre, i østre og vestre Toten tilsammen fem, i Vardal to, i Biri to); i Faaberg 6 (i Lillehammer et, i Øier to, i Faaberg to, i Gausdal et); i Ringebo 4; i Lom 3 (et i hvert af Lom, Skiaker og Vaage Herreder).

Forhandlingsgjenstandene omfattede væsentligst de forekommende epidemiske Sygdomme. Af Foredrag omtales om Skindød i nordre Lands Herred, om Dødeligheden blandt Børn i nordre Valders.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Hadeland-Lands Distrikt...	664
- søndre Valders — ...	159
- nordre — — ...	44
- Totens — ...	715
- Faabergs — ...	444
- Ringebo — ...	204
- Loms — ...	208
- Lesje — ...	99

Tilsammen 2 537

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 8 Syns- og Obduktionsforretninger, 1 Synsforretning, 4 Undersøgelser og Erklæringer, tilsammen 13 retsmedicinske Forretninger, hvoraf 4 i Hadeland-Lands Distrikt, 5 i Totens, 1 i Faabergs, 1 i Ringebo, 1 i Loms og 1 i Lesje Distrikt.

Amtet har **Sygehus** i Lillehammer; i Gjøviks Sygelokale behandledes 16 Patienter i 1876.

Ved Amtets 2 **Apotheker**, et i Lillehammer og et i Gjøvik, der begge visiteredes bestod Personalet, foruden Apothekeren, i Lillehammer af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel, i Gjøvik af 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 23 Læger, 28 Jordemødre og 38 Hjelpevaccinatorer.

1. Hadeland-Lands Distrikt: 5 Læger (fire, hvoraf Distriktslægen, i Gran, en i nordre Land); 5 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
2. Søndre Valders Distrikt: 1 Læge (boende i nordre Aurdal); 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
3. Nordre Valders Distrikt: 1 Læge (boende i vestre Slidre); 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
4. Totens Distrikt: 5 Læger (tre, hvoraf Distriktslægen, i østre Toten, en i vestre Toten, en i Gjøvik), 8 Jordemødre, 6 Hjelpevaccinatorer.
5. Faabergs Distrikt: 7 Læger (fem, hvoraf Distriktslægen og en ikke praktiserende paa Lillehammer, en i Øier, en i Gausdal); 5 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
6. Ringebo Distrikt: 1 Læge (boende i søndre Fron); 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.
7. Loms Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen boende i Lom og en i Vaage); 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
8. Lesje Distrikt: 1 Læge (Distriktslægen boende i Dovre); 4 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatorer.

VIII. Bratsbergs Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 115,22 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 83 986 Indbyggere, er inddelt i følgende 7 Lægedistrikter:

1. Skiens Distrikt (8,25 n. □ M., 24 761 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstæderne: Skien....	0,01	n. □ M.,	5 465	Indb.
Porsgrund	—	—	3 565	—
Brevik...	—	—	2 269	—
Herrederne: Eidanger...	1,15	—	3 062	—
Solum....	2,42	—	5 132	—
Gjerpen...	2,96	—	4 286	—
Slemdal....	1,71	—	1 002	—

2. Kragerø Distrikt (12,85 n. □ M., 20 119 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden Kragerø....	—	n. □ M.,	4 861	Indb.
Ladestederne: Langesund.	—	—	1 060	—
Stathelle ..	—	—	448	—
Herrederne: Bamle.....	2,90	—	4 239	—
Sandøkedal .	2,63	—	6 074	—
Drangedal ..	8,02	—	3 437	—

3. Holdens Distrikt (7,65 n. □ M., 11 235 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Holden.....	1,89	n. □ M.,	3 200	Indb.
Lunde.....	2,04	—	2 134	—
Bø.....	1,68	—	2 487	—
Saude.....	2,04	—	3 414	—

4. Saulands Distrikt (12,22 n. □ M., 7 185 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Hiterdal....	3,33	n. □ M.,	3 044	Indb.
Hjærtal....	6,67	—	2 744	—
Gransherred				
(Hovinds Sogn				
undtaget) ...	2,22	—	1 397	—

5. Hvideseids Distrikt (17,57 n. □ M., 8 770 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Siljord.....	5,54	n. □ M.,	3 750	Indb.
Hvideseid...	5,41	—	3 293	—
Nissedal....	6,62	—	1 727	—

6. Laurdals Distrikt (34,40 n. □ M., 8 270 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Laurdal.....	2,17	n. □ M.,	1 397	Indb.
Moland.....	9,48	—	2 055	—
Mo.....	5,22	—	1 927	—
Vinje.....	9,29	—	1 996	—
Rauland (Mjøs-				
strandens Sogn				
undtagen....	8,24	—	895	—

7. Tins Distrikt (22,28 n. □ M., 3 646 Indbyggere), indbefattende:

Herredet Tin....	17,22	n. □ M.,	2 590	Indb.
Hovinds Sogn				
(af Gransherred	3,24	—	887	—
Mjøsstrandens				
Sogn (af Rauland)	1,82		169	—

Sundhedstilstanden. De fleste epidemiske Sygdomme vise en større eller mindre Aftagen, medens dog Skarlagensfeber og i enkelte Amtsdele tildels Kighoste vare saa udbredte, at det hele Antal epidemiske Sygdomstilfælde viser sig noget større end Aaret forud.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Fem-aarets Midte).	Antal Døde eller gjen-nemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	84 400	1 575	18,66
1875	83 232	1 544	18,55
1874	81 748	1 413	17,28
1873	80 592	1 420	17,49
1872	80 132	1 396	17,42
1871—75	82 006	1 428	17,41
1866—70	80 816	1 615	19,98

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel:

I Bratsbergs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	51	6	51	5	5	5	5	6	1	5	8	2	5	1	3
Barsel-feber	39	9	37	6	4	4	7	1	2	2	2	3	2	3	1
Vandkopper	95	-	95	32	8	16	18	2	2	-	1	9	-	3	4
Skarlagensfeber	1095	77	1056	109	111	116	111	134	70	26	49	40	54	104	132
Rødlinger	32	-	32	1	-	3	-	15	12	-	-	-	-	1	-
Mæslinger	301	1	301	176	103	13	-	3	5	-	-	-	-	-	1
Rosen	149	2	149	26	17	17	18	8	5	7	13	6	10	12	10
Kighoste	344	11	344	-	-	-	-	-	3	11	13	36	119	91	71
Diphtherisk Svælgbetændelse . .	20	3	20	1	-	-	1	-	4	-	2	4	3	5	-
Strubehoste	31	13	31	2	5	3	6	3	5	1	-	2	1	2	3
Akut Bronchit } Andre katarrhalske Tilfælde	2560	31	2543	336	297	265	193	162	133	93	124	201	240	270	229
Lungebetændelse	559	63	559	92	66	74	58	75	30	11	23	9	28	51	42
Pleurit	114	5	112	13	19	18	17	7	7	4	2	8	7	7	3
Gigtfeber	127	3	121	17	12	17	14	6	10	7	4	6	7	9	12
Koldfeber	6	-	6	-	-	-	2	-	-	-	1	1	1	1	-
Diarrhoe (akut) } Cholera nostras	1044	16	1011	52	36	63	73	71	97	141	170	108	80	70	50
Blodgang	4	-	4	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Skjørbug	117	1	117	8	10	10	10	11	10	4	5	12	16	8	13
Tilsammen	6688	241	6589	876	693	625	533	504	394	312	420	447	573	638	574
				2194			1431			1179			1785		

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.													
	Tilfælde.	Dødsfald.	Skien.		Kragers.		Holden.		Sauland.		Hviteseld.		Laurdal.		Tin.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber	51	6	33	2	15	4	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	41	11	15	3	9	2	1	1	2	-	6	4	5	1	3	-
Vandkopper	95	-	76	-	15	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	1129	111	144	10	336	52	204	14	1	-	245	18	174	10	25	7
Rødlinger	23	-	5	-	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	301	1	300	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	149	2	79	2	30	-	25	-	4	-	11	-	-	-	-	-
Kighoste	347	14	181	1	148	13	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse . .	20	3	15	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3
Strubehoste	32	14	10	8	15	-	7	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit } Andre katarrhalske Tilfælde	2570	42	1638	17	483	9	148	6	35	1	167	6	40	2	59	1
Lungebetændelse	577	81	291	26	114	25	61	7	23	7	46	8	32	5	10	3
Pleurit	116	7	67	1	13	1	18	2	-	-	10	2	5	-	3	1
Gigtfeber	127	3	54	1	24	1	15	1	7	-	19	-	6	-	2	-
Koldfeber	6	-	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) } Cholera nostras	1050	22	634	4	215	10	114	4	8	-	59	4	12	-	8	-
Blodgang	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Skjørbug	117	1	8	-	-	-	-	-	-	-	44	-	64	-	1	1
Tilsammen	6764	318	3553	76	1450	117	593	41	101	8	611	42	341	18	115	16

Typhoidfeber var fremdeles i Aftagende, navnlig i Kragerø og Saulands Distrikter. Alene i Skiens Distrikt havde den nogen større Udbredning; inden Byerne opgives 8 Tilfælde fra Skien og 3 fra Porsgrund; af de i Landdistrikterne behandlede Tilfælde anføres 7 at have optraadt i Eidanger og Slemdal. Af 5 Tilfælde i Bamle og Kragerø Distrikt optraadte 1 paa Herre, hvor Sygdommen havde været i Begyndelsen af det foregaaende Aar (S. Paus). Angaaende Smitteforholdene forøvrig anføres 2 Tilfælde i Skien i December at skrive sig fra en fra Udlandet hjemkommen Sømand; af de i Kragerø Distrikt behandlede vare 5 Sømænd og 1 Omstreifer.

Barselfeber. Fra Skien ere anmeldte 3 Tilfælde, fra Porsgrund 4 og fra Brevik med Omegn 2.

Vandkopper optraadte væsentlig i Skiens Distrikt, hvorfra der opgives 44 Tilfælde i Skien og 7 i Porsgrund.

Skarlagensfeberens store Udbredning vil sees af følgende Sammenstilling af Behandlede og Døde, for de sidste 15 Aar, for hvilke der haves nøiere Opgaver:

Aar.	Behandlede.	Deraf Døde.	Ialt opførte Døde.
1876	1 095	77	111
1875	287	16	19
1874	52	1	1
1873	109	3	3
1872	389	17	18
1871	221	8	14
1870	95	10	10
1869	47	5	7
1868	65	7	16
1867	548	101	146
1866	612	88	124
1865	7	1	1
1864	2	-	-
1863	2	2	2
1862	-	-	-

Dødeligheden blandt Behandlede var 7,03 pCt. — Sygdommen optraadte i Amtets samtlige Distrikter, idet der dog fra Saulands Distrikt er anmeldt 1 enkelt Tilfælde. Distriktslægen i Skiens Distrikt anfører, at Arbeidsklassen i Byerne og Landboerne vanskeliggjøre Prophylaxen ved sin Ligegyldighed og fatalistiske Anskuelser samt Vedhængen ved nedarvede Skikke og etableret Etikette; der fremhæves, at hos den fattigere Befolkning, hvor ofte Beboelsesleiligheden eller hele Huset kun bestaar af 1 Værelse er Desinfektion i den koldere Aarstid vanskelig at gennemføre eller undertiden umulig. Paa Isolationslokalet i Skien indlagdes 2 Syge. Til Porsgrund og Omegn syntes Smitten for en Del Tilfælde overført fra øvre Thelemarken (S. Munk). I Stathelle anføres 10 at være smittede fra Skolen fra en enkelt; Sygdommen var hos denne i sin Begyndelse og Exanthemet i Udbrud (Paus). Af de paa Dødslisterne fra Kragerø Distrikt opførte 52 Dødsfald tilhøre 1 Bamle, 2 Sandøkedal og 16 Drangedal; de fleste af disse sidste skrive sig fra den længst bortliggende Del af Distriktet, Tørdal, og indtraf paa en Tid, da Menføre gjorde det ufremkommeligt, saa at der ikke modtoges Underretning om Sygdomstilfældene. Antallet af Angrebne var større end i Listerne anført. For 216 Behandlede og 25 Døde har Distriktslægen indsendt følgende Aldersopgaver (se nedenstaaende Tabel):

Inden Hvideseids Distrikt indførtes Sygdommen i Januar fra Torrisdal til øvre Vraadal (Smittebæreren gik fri); til Nissedal bragtes den pr. Dampskib ved Fyrbøderen, som selv gik fri; denne vraadalske Epidem var i det Hele meget mild imod dens Optræden i Siljord, hvor den importeredes i Marts fra Skien og i Juni ved Veiarbeidere sandsynlig fra Drangedal og efterhaanden udbredte sig over Bygden og over Annexerne Flatdal og Aamotsdal, den var her af mere ondartet Karakter, jevnlig med stærk Halsbetændelse, store Glandelsvulster og stærkt Belæg — enkeltvis diphtheritisk — og med Bronchiter og Lungebetændelse, og endte dødeligt enten med disse som nærmeste Dødsårsag eller under Hjernesymptomer (ved Halsaffektionerne) eller paa Grund af efterfølgende Vatersot, der omtales som en

Behandlede og Døde af Skarlagensfeber i Kragerø Distrikt.

	Alder.										
	under 1 Aar.	1—2	2—3	3—4	4—5	5—10	10—15	15—20	20—30	30—40	40—50
Behandlede.....	12	19	30	21	21	52	36	12	9	3	1
Deraf Døde.....	4	5	3	1	3	8	1	-	-	-	1

overordentlig hyppig Eftersygdom. Hvor stort de Angrebnes Tal har været, kan ikke afgøres, da som oftest kun de alvorligste Tilfælde kom under Behandling, og da Sygdommen i Sommermaanederne og de første Høstmaaneder optraadte i de mere afsides liggende Dele af Prestegjeldet med flere Dødsfald. Til Hvideseid indbragtes den fra Vraadal og var, som der, i Almindelighed mild. — I Laurdals Distrikt, hvor Sygdommen ikke har været i en lang Aarrække, optraadte den først i Moland, importeret af en Omstreifer-Familie, hvilken Klasse Folk omtales som de hyppigste Bærere af smitsomme Sygdomme; Sygdommen viste sig her i Begyndelsen uden Exanthem; omtrent samtidig indførtes Smitten til Høidalsmo Annex til Laurdals Prestegjeld fra nedre Thelemarken; med Undtagelse af Herrederne Vinje og Rauland har Sygdommen forresten været udbredt over hele Distriktet, men i Regelen været af mildt Forløb, dog mod Slutningen af Aaret af en mere alvorlig Karakter, jevnlig med strenge Eftersygdomme, navnlig Nyrelidelser med hydropiske Tilfælde, phlegmonøse Betændelser, Diarrhoeer og vedvarende Hovedsmerter. De Angrebnes Antal var større end opført (Bakke). I Tins Distrikt skal Sygdommen have vist sig først i Vestfjorden i September og senere i November og December i Øst —, Gaaset — og Kirkebygderne; den optraadte nogenlunde mildt. I det opførte Sygeantal er ikke medregnet Syge uden Exanthem, hvoraf der var mange Tilfælde, og hvoraf en Del (37) af Angina ere optagne under katarhalske Tilfælde. Befolkningens Ligeegyldighed vanskeliggjorde Iverksættelsen af Foranstaltninger mod Sygdommens videre Udbredelse (Nyquist).

Mæslinger var i stærkt Aftagende; de optraadte saa godt som udelukkende i Skiens Distrikt og her, som Fortsættelse fra 1875, væsentlig i og omkring Porsgrund som en temmelig udbredt, men mild Epidemi i Aarets første Kvartal. Der er anmeldt 12 Tilfælde i Skien, 234 i Porsgrund og 5 i Brevik med Omegn.

Af **Rosen** kjendes et noget mindre Antal Angrebne end Aaret forud. Fra Skien opgives 27 Tilfælde, fra Porsgrund 21 og fra Brevik med Omegn 5.

Kighoste optraadte temmelig almindelig i Kragerø Distrikt, men navnlig i Skiens; i dette sidste kjendes 115 Tilfælde i Skiens By og 22 i Porsgrund. Til Skien anføres Sygdommen rimeligvis at være indbragt fra det omliggende Landdistrikt, hvor den begyndte noget tidligere (A. Backer); til Porsgrund importeredes i Juli et Par Tilfælde fra Laurvig, hvorefter den udbredte sig som en temmelig mildt forløbende Epidemi af ringe Omfang gennem

Aarets sidste Halvdel (S. Munk). I Kragerø By begyndte Sygdommen i Juni, rimeligvis importeret fra Østlandet, og udbredte sig i de følgende Maaneder saavel i Byen som i Omegnen; et stort Antal Syge bleve ikke behandlere (Homann).

Af **diphtherisk Svælgbetændelse** opføres 3 Tilfælde fra Skien og 12 fra Porsgrund. — De fra Tins Distrikt opgivne 4 Tilfælde — med 3 Dødsfald — indtraf i November hos Børnene paa en temmelig isoleret liggende Gaard i Østbygden uden paaviselig Smitte. Sygdommen har saa godt som ikke været i Tin tidligere, derimod oftere i Numedal, hvormed især Østbygden har megen Samfærdsel (Nyquist).

Af de under **katarrhalske Tilfælde** opførte 42 Dødsfald tilhøre 39 akut Bronchit, hvoraf kjendes 756 behandlede Tilfælde (360 Mænd, 396 Kvinder, 439 Børn og 317 Voxne). Af Laryngit opgives 3 Dødsfald.

Lungebetændelse var ogsaa i indeværende Aar ualmindelig hyppig, om end sjeldnere end Aaret forud. Der er anmeldt 559 behandlede Tilfælde, hvoraf 63 (11,3 pCt.) endte dødeligt; foruden disse kjendes 18 Dødsfald uden foregaaende Behandling. Antallet af kjendte Angrebne udgjorde 6,8 p. M. af Befolkningen.

Koldfeber. Af de opgivne Tilfælde anføres 1 opstaaet i Sverige og 1 i Hannover.

Skjærbug var hyppig i Hvideseids (Nissedal og Vraadal) og Laurdals Distrikter, uden at Aarsagen kunde udfindes (Grimsgaard, Bakke).

Veneriske Sygdomme. For Gonorrhoe og Urethrit behandledes paa Amtssygehuset 4 Voxne (1 Mand, 3 Kvinder).

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme ville sees af Tabellen paa den følgende Side.

Kjertelsyge omtales fra Skiens Distrikt som hyppig især blandt den fattigere Befolkning saavel i Byen som paa Landet.

Svindsot. Forholdet mellem af Læger opgivne Dødsfald af Svindsot og samtlige kjendte Dødsarsager vil sees af Tabellen paa den følgende Side.

Fra Skiens Distrikt omtales tuberkuløse Sygdomme som hyppige. Distriktslægen i Laurdals Distrikt anfører i Anledning af den mindre hyppige Optræden af Svindsot nu end tidligere, at dette for en Del maa tilskrives, at flere Familier, hvor Sygdommen især ytrede sig, ere uddøde.

Af **Sindssygdom** opgives 2 Dødsfald, begge fra Hvideseids Distrikt.

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Opgiven Sygdomsform for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.					
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.	hereditær.			Skien.		Kragere.		Holden.	
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.						Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	32	23	9	2	30	11	19	2	(?) 8	¹⁾ 1	21	-	10	¹⁾ 1	1	
Gonorrhoe, Urethrit . . .	41	37	4	-	41	-	-	-	(?) 8	-	30	-	11	-	-	-

¹⁾ I Sandekedal; hereditær Syphilis, Dreng, under 1 Aar gammel.

Svindst.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Skien	54	273	19,8
Kragere	42	297	14,1
Holden	11	79	13,9
Sauland	9	32	28,1
Hvideseid	27	112	24,1
Laurdal	10	57	17,5
Tin	3	33	9,1
Bratsbergs Amt	156	883	17,7

Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes i Regnskabsaaret 1876—77 175 Sindssyge, hvoraf 33 paa Asyler; 33 vare hjemmehørende i Skiens, 26 i Kragere, 35 i Holdens, 14 i Saulands, 35 i Hvideseids, 26 i Laurdals og 6 i Tins Distrikter.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 34 Tangforløsninger, 11 Vendinger, 1 Udtrækning ved Bækkenendefødsel og 7 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af Tabel paa den følgende Side.

Endvidere udførtes: 4 Gange Fremkaldelse af fortidlig Fødsel:

- a) 1 hos en 42aarig Kone, Svangerskabstiden uopgiven (af 5 tidligere Fødsler to ved Mutilation, en ved Fremkaldelse af fortidlig Fødsel — Barnet døde nogle Timer efter —, de øvrige Fødsler ligeledes med dødfødte Børn). Fosteret (i Tverleie) forløstes ved Vending og Extraktion, dødfødt; Moderen ilive.

- b) 1 ved Blødning ved Placenta praevia i Midten af 9de Maaned; Barnet, forløst ved Vending og Extraktion, viste Livstegn, men døde; Moderen døde anæmisk 2½ Time efter.

- c) 1 ved Barselkrampe (uden Albuminuri) omkring 9de Maaned med dødfødt Foster; Konen bevidstløs i 48 Timer efter, men kom sig under Udbrudet af et stort Antal Abscesser paa Ryggen.

- d) 1 i 36te Uge hos en Kone, forløst i 1874 ved Perforation; Fosteret (i Tverleie) forløstes ved Vending og Extraktion; heldigt Udfald for Moder og Barn.

Ialt 57 obstetriciske Operationer, hvoraf 31 i Skiens, 17 i Kragere, 2 i Holdens, 4 i Hvideseids og 3 i Tins Distrikter.

Foruden disse omtales fra Skiens Distrikt 1 Gang Reposition af Navlesnor og af Haand; Fødsel ved Naturrens Hjelp.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barselseng.	
Skien	754	495	11	2	29
Kragere	728	387	4	4	24
Holden	353	220	3	1	11
Sauland	209	122	3	4	7
Hvideseid	257	163	3	3	9
Laurdal	247	119	1	1	8
Tin	81	69	-	-	6
Bratsbergs Amt	2629	1575	25	15	94

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 70; Selvmord 2.

Følgende Tabel giver en Oversigt over en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme**.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf døde.	Af de Be- handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmel- dende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar)		Tilfælde.	Dødsfald.	Skien.		Kragersv.		Holden.		Sauland.		Hvitedseid.		Laurdal.		Tin.			
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme.	251	-	106	91	4	198	12	251	-	75	-	34	-	60	-	3	-	30	-	45	-	4	-	-	-
Fnat	270	-	55	50	58	57	13	270	-	26	-	8	-	54	-	7	-	175	-	-	-	-	-	-	-
Skurv	13	-	7	6	9	4	6	13	-	6	-	-	-	4	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	321	1	130	144	175	99	15	324	4	102	-	37	4	95	-	5	-	65	-	15	-	5	-	-	-
Rachit	49	1	24	25	49	-	10	52	4	17	1	5	2	11	-	-	-	16	1	-	-	3	-	-	-
Simpel Meningit.	25	21	14	11	17	8	11	32	28	8	7	17	16	3	3	-	-	3	1	-	-	1	1	-	-
Tuberkuløs Meningit. .	20	19	10	10	19	1	4	23	22	18	17	1	1	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	-	-
Svindstot	325	103	146	161	26	299	15	378	156	135	54	78	42	56	11	15	9	70	27	18	10	6	3	-	-
Kræft	57	27	26	30	1	53	13	66	36	25	12	16	11	8	7	4	-	5	4	4	1	4	1	-	-
Vatersot og Morbus Brighti	101	21	48	51	33	68	14	112	1) 32	36	10	24	4	6	3	3	2	18	6	16	3	9	4	-	-
Blegsot og Anæmi	607	-	3	567	111	459	14	607	-	296	-	90	-	105	-	1	-	103	-	12	-	-	-	-	-
Menstruationsuordener.	144	-	-	144	2	106	11	144	-	75	-	20	-	16	-	6	-	27	-	-	-	-	-	-	-
Cardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi ...	1121	5	454	657	74	914	14	1124	8	519	-	235	-	95	4	42	1	189	1	-	-	44	2	-	-
Ormesygdomme	86	-	35	51	70	16	10	86	-	21	-	10	-	27	-	2	-	26	-	-	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	5	-	4	-	-	4	3	7	2	3	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-

1) Af Vatersot 18 og af Morbus Brighti 14 Dødsfald.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning ved Bækkenendefødsel.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	24	-	-	21	2)	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	-	3	-	-	3)	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	-	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Foster	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	3	4)	2	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fostrets Liv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Timeglasformig Sammentrækning af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6)	2	7)
Tilheftning, »Fastvoxning«	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8)	1	-
Uopgiven Indikation	2	-	1	2	-	1	3	-	1	-	5)	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	33	-	1	30	3	1	8	2	1	-	10	1	1	-	-	1	-	-	5	2	-
	34			34			11			11			1			1			7		

1) Af 1 Læge opgives 6 Førstefødende.

2) 1 allerede afdøet.

3) Med Tverleie; Konen tidligere forløst 2 Gange ved Vending og 1 Gang ved Tang.

4) 1 døde af Barselfeber 5 Dage efter; — 1 5 Timer efter, 3 Døgn's Fødselsarbeide før Læges Ankomst, ingen Jordemoder tilstede.

5) 2 Fostre vare afdøde nogle Dage forud, 1 forraadnet.

6) Begge partielt tilheftede, henholdsvis 8 og 36 Timer efter.

7) Af Barselfeber.

8) Efterbyrden i hele sin Udstrækning fastvoxet; Konen døde 14 Dage efter af Barselfeber.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 054 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 59,9. — I Lægernes Dødslistes opgives Døds- aarsagen for 11 Barselkvinder at have været Barselfeber, for 2 besværlig Forløsning, for 1 akut Bronchit og for 1 Livmoderblødning ved Placenta praevia. Desuden opgives 1 død uforløst.

Af Lægerne opgives Dødsarsagen for 883 eller 58,7 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 503). De hyppigste Dødsarsager vare: Svindsot (156), Skarlagensfeber (111), Lungebetændelse (81), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsam- men 74), Alderdomssvaghed (57), akut Bronchit (39), Kræft (36), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 32), Hjerneslag (23), Hjertefeil (22), Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 22).

Veirliget. Vinteren var mild, men Vaaren kold; Som- meren tør og varm, Høsten regnfuld; Vinteren indtraadte tidlig. Fra Saulands Distrikt omtales Aarsvextens Be- skaffenhed som taalelig god med Undtagelse af Poteterne; — i Tins Distrikt sees derimod Høavlingen at have været daarlig og Kornmængden liden.

Levemaade og hygieeniske Forhold. I Anledning af den hyppige Optraeden af Skjorbug i Laurdals Distrikt omtaler Distriktslægen Thelebondens daglige Kost: til Frokost og Aftensmad Melgrød med sur Melk; til Middag Fladbrød med Smør eller en Gang imellem kogt salt Kjød og »Spa« (Kjødsuppe) med Fladbrød og Potetes til eller stegt Flesk; til Mellemmaaltiderne »Aabit« og »Øgt« (Eftasvel) enten kold Grød med Melk eller et Stykke Smørbrød med Kaffe. I dette Spisereglement er der saare sjelden nogen Afgivelse, og det benyttes Aar ud og Aar ind. Sild hører til Sjeldenhederne, dog nydes den nu noget oftere end forhen. Grønsager og Havevæxter høre lige- ledes til de sjeldne Næringsmidler, hvilket maa ansees som en stor og væsentlig Mangel. Distriktslægens Forsøg paa at opmuntre til Havedyrkning er som oftest mødt med den Indvending, at man ganske mangler Indsigt heri. For- holdene omtales forøvrig som i det Hele upaaklagelige; Renligheden staar endnu tilbage, men bedres; Ædruelig- heden er mindre god end ønskeligt (Bakke). I Tins Distrikt spores der nogen Fremgang i de hygieeniske For- hold; gamle og nye Huse indrettes og bygges hensigts-

mæssigere, ligesaa er Levemaaden, som oftest paa Grund af Tjenernes og Arbeidsfolks større Fordringer, nu i Regelen bedre end for nogle Aar siden. Med Hensyn til Ædrueligheden anføres, at ikke saa faa ere blevne Afholdsmænd. Da Arbeidsfolk faa omtrent de samme Priser som før, gaa de knappere Tider mest ud over Gaardbrugeren, som maa indskrænke sig baade i Leve- maade og med Hensyn til Arbeidshjelp (Nyquist).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i Skiens Distrikt.....	490
- Kragerø — (Bamble, Stathelle, Langesund).....	48
- Saulands Distrikt.....	103
- Hvideseids —	35
- Laurdals —	46
- Tins —	47

Tilsammen 769

Fra den øvrige Del af Kragerø Distrikt, fra Holdens og fra Siljords Herred af Hvideseids Distrikt savnes Opgaver.

Af **Sundhedskommissionerne** er afholdt følgende Antal Møder: i Skiens Distrikt 18 (fem i Skien, fire i Pors- grund, syv i Brevik, et i hvert af Eidangers og Solums Herreder); i Kragerø Distrikt 13 (to i Kragerø, syv i Langesund, et i Stathelle samt et i hvert Herred); i Holdens Distrikt 6 (tre i Holdens samt et i hvert af de øvrige Herreder); i Saulands Distrikt 1 (i Hiterdal); i Hvideseids Distrikt 3 (et i hvert Herred); i Laurdals Distrikt 8 (to i hvert af Laurdals, Molands og Mo samt et i hvert af Vinje og Raulands Herreder); i Tins Distrikt 2 (et i Tins og et i Gransherreds Herreder). I Hjærtal af Saulands Distrikt afholdtes intet Møde. — Foruden de almindelige Forhandlingsgjenstande omtales fra Skien et Forslag om Isolationslokale, som ikke bevilgedes af Kom- munebestyrelsen, og fra Brevik Indredepartementets Cirku- lære af 17de Juli 1876, der ogsaa omtaltes i Langesund. — Til et af Møderne i Langesund var samtidig tilkaldt Kvarantænekommissionen.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Skiens Distrikt.....	456
- Kragerø —	371
- Holdens —	138
- Saulands —	61
- Hvideseids —	149
- Laurdals —	87

Tilsammen 1 262

Vaccination udførtes ikke i Brevik, Stathelle og en Del af Bamble paa Grund af Skarlagensfeber, — heller ikke i Drangedal dels foranlediget ved Skarlagensfeber og Kighoste, dels paa Grund af manglende Hjelpevaccinator; — af Hjelpevaccinatøren i Flaa (Lunde) og Næs (Saude) af Holdens Distrikt udførtes ingen Vaccination, uden at Grunden hertil kjendes; — i Saulands Distrikt vaccineredes ikke eller lidet i Hiterdal og andre Kredse paa Grund af den udbredte Vaccination de to foregaaende Aar, ligesaa i Tins Distrikt; i Laurdals Distrikt blev den indskrænket paa Grund af Skarlagensfeber-epidemien.

Af **retsmedicinske Forretninger** opgives udførte 8 over Døde og 15 over Levende, tilsammen 23, hvoraf 14 i Skiens, 5 i Kragerø, 1 i Saulands, 2 i Hvideseids og 1 i Laurdals Distrikter.

Amtet har et fast **Sygehus**, nemlig Amtssygehuset ved Skien. — Paa et Isolationslokale i Skien indlagdes 2 Syge. I Skiens Fattiggaard paa Bratsbergkleven er indrettet Sygestue paa 2 Værelser med Plads for 6 Syge. I Kragerø haves et midlertidigt Sygehus for Nervefeber og Skarlagensfeber.

Badeindretninger. Amtssygehusets Damp- og Karbad staar kun til Sygehusets Disposition; i Skien haves mindre Badehuse med Kar- og Styrtebad. I Brevik og Kragerø findes Badehuse for varme og kolde Bade. Ved Eidangerfjorden og i Omegnen af Kragerø er indrettet flere mindre Badehuse for Strømbad.

Amtets 4 **Apotheker** visiteredes. Foruden Apothekeren bestod Personalet i Skien af 2 Pharmaceuter (hvoraf

en opgives examineret) og 1 Discipel (som tog Medhjælper-examen), i Porsgrund af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple samt i Brevik og Kragerø af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 21 Læger, 1 Tandlæge, 29 Jordemødre og 33 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Skiens Distrikt: 9 Læger, fem (hvoraf Distriktslægen) bosatte i Skien, to i Porsgrund og to i Brevik; 1 Tandlæge; 11 Jordemødre (hvoraf to privat praktiserende); 6 Hjelpevaccinatorer (deraf en Jordemoder).
2. Kragerø Distrikt: 3 Læger, bosatte i Kragerø; 5 Jordemødre (deraf en privat praktiserende, — 1 Post ubesat); 3 Hjelpevaccinatorer (hvoraf to Jordemødre, — 1 Post ubesat).
3. Holdens Distrikt: 3 Læger, to (hvoraf Distriktslægen) bosatte i Holden og en i Saude; 3 Jordemødre (1 Post ledig); 6 Hjelpevaccinatorer (en Jordemoder).
4. Saulands Distrikt: 1 Læge (bosat i Hjærdal); 2 Jordemødre (1 Post ubesat); 5 Hjelpevaccinatorer (deraf en konstitueret).
5. Hvideseids Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen bosat i Hvideseid, en i Siljord; 3 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatorer.
6. Laurdals Distrikt: 2 Læger, bosatte i Laurdal; 4 Jordemødre (1 Post ledig); 4 Hjelpevaccinatorer.
7. Tins Distrikt: 1 Læge, bosat i Tin; 1 Jordemoder (1 Post ledig); 3 Hjelpevaccinatorer (1 Post ledig).

IX. Nedenæs Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 78,24 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 75 979 Indbyggere, er inddelt i følgende 6 Lægedistrikter:

1. Østre Nedenæs Distrikt (6,80 n. □ M., 29 232 Indbyggere), indbefattende:
Kjøbstaden Østerrisør — n. □ M., 2 635 Indb.
Ladestedet Tvedestrand... — — 1 471 —
Herrederne: Gjerrestad ... 2,41 — 2 564 —
Søndeled..... 1,45 — 3 582 —

Dybvaag.....	0,48	—	4 777 Indb.
Holt.....	1,42	—	4 502 —
Østre Moland	1,04	—	9 701 —

2. Arendals Stadsfysikat bestaaende af:
Kjøbstaden Arendal med..... 4 112 Indb.
3. Vestre Nedenæs Distrikt (8,50 n. □ M., 27 094 Indbyggere), indbefattende:
Kjøbstaden Grimstad..... — n. □ M., 1 786 Indb.
Ladestedet Lillesand..... — — 1 426 —

Herrederne: Froland	2,27 n. □ M.,	2 052 Indb.
Øiestad	0,91 —	7 137 —
Fjære	0,44 —	5 405 —
Landvik	1,44 —	2 228 —
Eide	0,25 —	802 —
Vestre Moland	0,77 —	2 425 —
Birkenæs	1,81 —	1 721 —
Høivaag	0,61 —	2 112 —
4. Aamlis Distrikt (15,27 n. □ M.,		5 381 Indbyggere),
indbefattende:		
Herrederne: Aamli	} 11,35 n. □ M.,	{ 2 344 Indb.
Mykland		
		647 —

Vegarsheien	2,67 n. □ M.,	1 805 Indb.
Heigrefos	1,25 —	585 —
5. Evjes Distrikt (15,46 n. □ M.,		5 537 Indbyggere),
indbefattende:		
Herrederne: Evje og Vegusdal	3,94 n. □ M.,	1 840 Indb.
Hordenæs og		
Iveland	4,89 —	2 254 —
Aaseral	6,63 —	1 443 —
6. Sæterdalens Distrikt (32,21 n. □ M.,		4 623 Ind-
byggere), indbefattende:		
Herrederne: Bygland	10,39 n. □ M.,	2 223 Indb.
Valle	21,82 —	2 400 —

Sundhedstilstanden¹⁾. Den noget større Sygelighed inden Amtet i Forhold til det foregaaende Aar skyldes væsentlig Skarlagensfeberens hyppige Optræden, i mindre Grad Kighoste og katarrhalske Tilfælde. De epidemiske Sygdomme forøvrig vise fordetmeste en mindre betydelig Aftagen i Udbredning. Den største Sygelighed falder i første Kvartal og inden dette især i Januar Maaned.

Dødeligheden. Følgende Tabel viser Dødeligheden inden Amtet i de sidste 5 Aar og i de to foregaaende Femaar:

Aar.	Beregnet Folkemængde ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	76 200	1 690	22,18
1875	75 378	1 588	21,06
1874	74 134	1 365	18,41
1873	72 984	1 421	19,47
1872	72 146	1 248	17,29
1871—1875	73 546	1 385	18,83
1866—1870	69 548	1 446	20,79

Af **exanthematisk Typhus** er fra Lillesand anmeldt 1 Tilfælde i August hos en Sømand paa et Fartøj fra Kronstadt; Vedkommende indlagdes paa Isolationslokalet, hvorefter intet nyt Tilfælde viste sig.

Typhoidfeber optraadte i indeværende Aar noget sjeldnere end i 1875; størst Aftagen viser sig i østre Nedenæs

samt Arendal med Omegn; i vestre Nedenæs og Aamli sees den derimod at have forekommet hyppigere end Aaret forud. Dødeligheden af de Behandlede var 9,7 pCt.; i 1875: 8,7 pCt. — Fra vestre Nedenæs Distrikt anføres Sygdommen at have vist sig mod Aarets Slutning til samme Tid paa tre forskellige Steder i Øiestad, uden at de havde haft nogen Forbindelse med hverandre; paa det ene Sted var Sygdommen importeret fra Udlandet ved en Matros, paa de to andre Steder var Smitten ikke paaviselig (P. H. Blich og P. F. Blich). — Til samme Distrikt kom i Midten af Juli en Sømand syg hjem; i Slutningen af August smittedes hans Moder og Broder, men Sygdommen udbredte sig ikke videre (Frisak jun.). — Fra Aamlis Distrikt omtales enkelte Tilfælde at have forekommet paa Vegarsheien i Løbet af Vaaren og Sommeren, ligesom i November atter et Tilfælde i et af de tidligere smittede Huse; ved streng Isolation standsedes Sygdommen (Engv. Hansen). De fra Evje Distrikt anmeldte 3 Tilfælde optraadte i Aaseral uden paaviselig Smitte paa en Gaard, hvor der af og til i Tidens Løb viser sig sporadiske Tilfælde af Typhoidfeber (A. C. Bull). — Fra Risør og Omegn anmeldes 1 Tilfælde, fra Tvedestrand 3 (med 1 Dødsfald), fra Arendal og Omegn 31 (med 1 Dødsfald), fra Grimstad 2 (1 Dødsfald). I Lillesand og Omegn kjendes intet Tilfælde.

Skarlagensfeber havde stor Udbredning inden Amtet, navnlig i østre og vestre Nedenæs Distrikter samt i Arendal med Omegn. Til Sammenligning hidsættes følgende Op-gaver over Behandlede og Døde for de sidste 15 Aar (se Tabellen Side 64).

Størst Udbredning havde Skarlagenfeberen i de to første Kvartaler og aftog i det Hele temmelig jævnt fra

¹⁾ Paa Grund af Vacance i Embederne savnes for Aamlis Distrikt Opgaver over Sygeligheden for Tiden Juni til September (inkl.) og for Sætersdalens Distrikt for Tiden 1ste Januar til 20de Oktober.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel:

I Nedenæs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Typhoidfeber.....	93	9	93	8	4	7	7	8	3	4	4	9	8	12	19
Barselfeber.....	30	6	30	3	4	1	2	1	3	-	3	5	3	2	3
Vandkopper.....	38	-	38	4	-	16	-	4	7	-	-	1	3	-	3
Skarlagensfeber.....	1170	107	1170	270	194	151	164	135	70	46	37	25	25	46	7
Rødlinger.....	6	-	6	-	-	1	-	-	2	-	-	1	1	1	-
Mæslinger.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Rosen.....	130	3	130	17	13	14	9	15	13	13	8	11	3	9	5
Kighoste.....	321	19	295	-	-	-	-	-	-	6	21	37	69	95	67
Diphtherisk Svælgbetændelse.....	29	6	29	4	1	4	4	6	3	1	1	1	1	-	3
Strubehoste.....	12	6	12	-	2	3	2	-	-	-	2	-	-	2	1
Kusma.....	3	-	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Akut Bronchit.....	2305	23	2305	476	287	206	172	184	144	80	69	110	143	207	227
Andre katarrhalske Tilfælde.....															
Lungebetændelse.....	437	103	437	76	70	51	70	52	20	10	7	13	21	21	26
Pleurit.....	93	6	93	7	9	7	9	12	10	6	6	5	5	13	4
Gigtfeber.....	103	3	103	19	5	14	3	14	7	12	2	4	4	11	8
Koldfeber.....	28	-	28	-	2	3	3	3	2	3	5	2	2	1	2
Diarrhoe (akut).....	612	13	609	43	25	39	35	31	49	84	125	69	37	35	37
Cholera nostras.....															
Blodgang.....	8	-	8	-	2	1	1	-	1	1	-	2	-	-	-
Skjørbug.....	12	1	10	-	-	3	1	-	-	-	1	-	1	1	3
Tilsammen.....	5432	305	5401	928	618	521	482	465	334	266	293	295	327	456	416

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
			Østre Nedenæs.		Arendal og Omegn.		Vestre Nedenæs.		Aamli.		Evje.		Sætersdal.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus.....	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber.....	95	11	34	6	33	3	19	1	6	1	3	-	-	-
Barselfeber.....	32	8	12	-	4	1	13	4	2	2	1	1	-	-
Vandkopper.....	38	-	23	-	2	-	10	-	3	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.....	1175	112	624	65	140	9	339	28	35	3	37	7	-	-
Rødlinger.....	6	-	1	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger.....	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen.....	130	3	50	-	46	-	27	1	1	-	4	1	2	1
Kighoste.....	321	19	140	13	179	6	-	-	2	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse.....	29	6	12	1	6	1	11	4	-	-	-	-	-	-
Strubehoste.....	13	7	8	3	3	2	1	1	-	-	1	1	-	-
Kusma.....	3	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit.....	2310	28	695	10	797	7	584	9	57	-	162	2	15	-
Andre katarrhalske Tilfælde.....														
Lungebetændelse.....	451	117	171	51	66	11	164	36	21	7	16	-	13	12
Pleurit.....	93	6	39	3	15	-	32	2	2	-	5	1	-	-
Gigtfeber.....	104	4	31	3	48	-	22	1	1	-	2	-	-	-
Koldfeber.....	28	-	13	-	8	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut).....	612	13	209	3	208	3	154	7	10	-	27	-	4	-
Cholera nostras.....														
Blodgang.....	8	-	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug.....	12	1	4	1	1	-	1	-	-	-	2	-	4	-
Tilsammen.....	5462	335	2069	159	1557	43	1398	94	140	13	260	13	38	13

Skarlagensfeber.

Aar.	Behandlede.	Deraf Døde.	Ikke behand- lede Tilfælde med dødelig Udgang.
1876	1 170	107	5
1875	677	93	2
1874	14	2	-
1873	4	-	-
1872	25	-	3
1871	425	75	10
1870	386	75	-
1869	66	13	3
1868	9	1	1
1867	250	26	-
1866	706	72	-
1865	192	11	3
1864	16	2	-
1863	37	-	-
1862	11	4	-

Aarets Begyndelse udover. I og ved Byerne optraadte følgende Antal Tilfælde: i Risør og Omegn 67 med 7

Dødsfald, i Tvedestrand 44 med 3, i Arendal og Omegn 140 med 9 samt i Grimstad 54 med 4. — Fra Tvedestrand og Omegn anføres, at Sygdommen vedvarede omtrent hele Aaret igjennem, dog med de fleste Tilfælde i Vaar- og Sommermaanederne, og at den havde dels med større epidemisk Udbredning dels mere sporadisk holdt sig som stationær Sygdom i lidt over to Aar (til Marts 1877) i Modsætning til tidligere Epidemier, førend Isolation etc. blev saa nøiagtig iagttaget, da Mange angrebes i et kortere Tidsrum og Epidemien saa var forbi (F. Vogt). I østre Molands Herred var Sygdommen af mildere Optræden end i 1875; vedkommende Læger (P. H. Blich og P. F. Blich) omtaler Almuens ringe Tilbøielighed til at efterkomme de gjorte Paabud. Epidemien blev ifølge Sundhedskommissionens Indstilling behandlet for offentlig Regning, men trods forsøgt Gjennemførelse af Isolation og til dels af Desinfektion gik Epidemien sin jevne Gang, om end maaske med noget langsommere Udbredelse end sædvanligt. — Af det for Arendal med Omegn anførte Antal Angrebne tilhøre 106 med 7 Dødsfald Arendals By. Følgende Oversigt viser Kjøen og Aldersgrupper for Angrebne og Døde samt Dødsaaarsager:

Skarlagensfeber i Arendal.

Alder.		Antal Angrebne.	Deraf vare		Antal Døde.	Dødsaaarsager.			
			Md.	Kv.		Meningit.	Diphtherit.	Hydrops.	ubestemt.
under 1	Aar	5	3	2	-	-	-	-	-
— 1—5	—	48	25	23	4	2	1	-	1
— 5—10	—	35	20	15	3	1	1	1	-
— 10—15	—	10	5	5	-	-	-	-	-
— 15—20	—	4	2	2	-	-	-	-	-
— 20—30	—	4	-	4	-	-	-	-	-
Tilsammen		106	55	51	7	3	2	1	1

Fra vestre Nedenæs Distrikt anføres om Sygdommen, at den i Grimstad og Landdistrikterne efter første Kvartal aftog temmelig pludselig og blev da meget mild; udpaa Høsten blev den mere udbredt, men beholdt sin milde Karakter; ogsaa i Lillesand og Omegn havde den størst Udbredning i første Kvartal, men var ikke ondartet, dalede mod Slutningen af Aaret, og i December kjendtes intet Tilfælde. Af 7 Dødsfald indtraadte 2 i Sygdommens første Uge paa Feberens Høide, de andre 5 skyldes Nyrrelidelse og Vatersot. — I Aamlis Distrikt sees den at have

optraadt ogsaa udover Vaaren og Sommeren. — Inden Evje Distrikt havde den størst Udbredning i det længst borte-liggende Aaseral (3 Dødsfald), hvor den optraadte i Tiden Februar—Juni; — i Evje Herred, hvor saagodtsom ethvert Tilfælde kom til Behandling (26 Angrebne med 4 Dødsfald), optraadte den i Maanederne Marts—Juli og i November; Smitteimport skede 8 Gange til forskjellige og langt fra hinanden liggende Steder, men Sygdommen standsedes ved Isolation; af 4 Dødsfald blandt de Behandlede foraarsagedes 3 ved malign Angina og 1 ved Suppuration af Halskjertler (Bull).

Kighoste optraadte i indeværende Aar temmelig almindelig, væsentlig i østre Nedenæs Distrikt samt i Arendal og Omegn; fra Lyngør, østre Moland og Arendal anføres flere at have været syge uden at komme til Lægebehandling.

Katarrhalske Tilfælde. Af de herunder opførte Dødsfald tilhøre 26 akut Bronchit, hvoraf er anmeldt 809 behandlede Tilfælde (383 Md., 426 Kv., 444 under og 365 over 15 Aar). Af Laryngit opgives 2 Dødsfald.

Lungebetændelse. Dødeligheden var 23,6 pCt.; Antallet af kjendte Angrebne blandt 1000 Indvaanere udgjorde 5,9. I vestre Molands Herred (Bjelland, Fjeldet) af vestre

Nedenæs Distrikt optraadte en Epidemi begrændset til 7 Nabohuse, hvori 13 Individuer angrebes og 8 døde, og hvorunder tydelig Smitteoverførelse var tilstede (Ag. Hansen).

Skjærbug forekom i Sætersdalens Distrikt i lettere Former baade i Bygland og Valle Præstegjeld; i Bykle Annex til Valle skal Sygdommen i de sidste Par Aar være bleven meget almindeligere end tidligere (B. P. Martens).

Veneriske Sygdomme. Paa Arendals Bys Sygehus behandledes 5 Md. og 4 Kv. for **Gonorrhoe** og **Urethrit**.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme vil sees af følgende Tabel:

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Sygdomsform for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.					
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.	uopgiven Form.		Østre Nedenæs.		Arendal med Omegn.		Vestre Nedenæs.	
		Md.	Kv.	Börn.	Vorne.					Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	73	51	22	17	55	12	49	12	11	14	-	26	-	33	
Gonorrhoe (Urethrit).	103	96	7	-	103	-	-	-	3	28	-	60	-	15	

Af de fra vestre Nedenæs opgivne Tilfælde af Syphilis anføres 11 at være opstaaede inden 2 Familier ved Smitte fra en fra Amerika hjemkommen syphilitisk Ægteemand. Overførelsen fra den ene Familie til den anden skede gennem et Spædbarn, der igjen smittede sin Moder (Ag. Hansen).

Nedenstaaende Tabel giver Oversigt over en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** (se Tabellen næste Side).

Fnat omtales som sjelden optrædende i Evje Præstegjeld, — i Sætersdalen derimod som almindelig.

Kjertelsygdomme og **Ormesygdomme** anføres at optræde i Arendal hyppigere, end Sygelisterne udvise.

Svindst. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindst og ialt opgivne Dødsårsager vil sees af Tabellen paa næste Spalte.

Af **Sindssyge** forpleiedes ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne i Regnskabsaaret 1876—77 med Bidrag af Amtskommunen 103, hvoraf 35 paa Asyler; 27 vare

Svindst i Nedenæs Amt:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Østre Nedenæs.....	45	332	13,6
Arendal med Omegn ¹⁾ ..	16	99	16,2
Vestre Nedenæs.....	38	212	17,9
Aamli.....	4	25	16,0
Evje.....	6	26	23,1
Sætersdalen.....	5	27	18,5
Nedenæs Amt	114	721	15,8

¹⁾ Deraf i Arendal: 7 Dødsfald af Svindst blandt 66 kjendte Dødsfald ved Sygdom eller 10,6 pCt.

hjemmehørende i østre og 48 i vestre Nedenæs Distrikter, 5 i Aamlis, 16 i Evjes og 7 i Sætersdalens Distrikt.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 32 Tangforløsninger, 4 Vendinger, 2 Udtræk

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Der af Døde.	Af de Be- handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmel- dende Læger.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Østre Nedenæs.		Arendal og Omegn.		Vestre Nedenæs.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.	
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme..	290	-	156	134	7	283	15	290	-	111	-	78	-	82	-	13	-	5	-	1	-
Fnat	46	-	20	24	30	16	12	46	-	13	-	15	-	10	-	-	-	1	-	7	-
Skurv	8	-	7	1	6	2	4	8	-	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	331	4	138	193	255	76	15	331	4	139	2	63	-	95	2	2	-	30	-	2	-
Rachit.....	39	2	28	11	39	-	10	39	2	12	-	1	-	23	2	-	-	3	-	-	-
Simpel Meningit	24	13	11	13	17	7	10	24	13	9	7	9	2	6	3	-	-	-	-	-	-
Tuberkuløs Meningit...	36	32	20	16	32	4	13	43	39	19	18	6	6	13	10	3	3	2	2	-	-
Svindstot	404	106	178	223	34	370	18	412	114	158	45	66	16	154	38	13	4	11	6	10	5
Kræft	52	14	18	28	-	46	15	52	14	20	7	8	1	22	6	2	-	-	-	-	-
Vatersot og Morbus Brighti	47	9	24	23	10	37	14	53	15	19	8	7	-	19	5	2	1	6	1	-	-
Blegsot og Anæmi	647	-	27	620	88	559	16	647	-	190	-	274	-	152	-	17	-	13	-	1	-
Menstruationsuordener	205	-	-	205	5	200	15	205	-	84	-	43	-	55	-	3	-	18	-	2	-
Cardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi	1363	1	457	906	127	1236	18	1363	1	509	-	340	-	362	1	43	-	103	-	6	-
Ormesygdomme	266	-	125	141	208	58	13	266	-	140	-	57	-	58	-	2	-	9	-	-	-
Drankersygdomme	34	3	31	3	-	34	11	37	6	6	3	16	1	14	-	-	-	-	-	1	1

¹⁾ Af Vatersot 8 og af Morbus Brighti 7 Dødsfald.

ninger ved Bækkenendefødsel og 6 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af Tabellen paa følgende Side.

Endvidere udførtes: 1 Perforation ved Bækkenforsnevring, skjævt Isseleie og Vemangel paa levende Foster efter forgjæves Tangforsøg, med heldigt Udfald for den Fødende (C. C. Eger). — 2 Exviscerationer: a) II para, Skulderleie med fremfalden blæret, blaalig Arm; Blødning, Placenta udstødt, Konen debil; efter Exvisceration af Bryst- og Bughulen forløstes ved Selvudvikling med heldigt Udfald (F. Vogt); — b) efter forgjæves Vendingsforsøg ved Bækkensneverhed og tetanisk Sammentrækning af Livmoderen; Konen døde snart efter (P. H. & P. F. Blich). — 1 Partus præmaturus artificialis hos en 27aarig IIpara*) (som i første Barselseng var forløst ved Perforation) med noget skjævt, vinklet fremstaaende Promontorium; Diagonalconjugata 9,5—10 Ctmtr.; heldigt Udfald for Moder og Barn (der extraheredes i Sædeleie).

*) Svangerskabstiden ikke anført.

Ialt 48 obstetriciske Operationer, hvoraf 30 i østre og 9 i vestre Nedenæs, 5 i Arendal og 4 i Evje Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Distrikt.	Fødte.	Døde.			Dødfødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾	paa Barselseng.	
Østre Nedenæs.	774	643	7	-	26
Arendal	147	86	1	4	3
Vestre Nedenæs	818	603	4	4	29
Aamli	191	148	1	4	8
Evje	154	108	4	5	6
Sætersdalen	121	102	1	-	4
Nedenæs Amt	2 205	1 690	18	17	76

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 51; Selvmord 7.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtrækning ved Bækken- endefødsel.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer...	27	²⁾ 1	1	25	³⁾ 3	1	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 2	-	-	-	⁶⁾ 2	-	⁷⁾ 1	-	-
Barselkrampe	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Foster	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning ved Placenta prævia	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Timeglassammentræk- ning af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁸⁾ 1	-	-
»Adhærent« eller »fast- voxen« Efterbyrd ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁹⁾ 1	-	2
Tilsammen	¹⁾ 30	1	1	27	4	1	3	1	-	1	-	-	2	-	-	2	-	-	3	1	2
	32			32			4			4			2			2			6		

¹⁾ Deraf opgives 17 som Førstefødende.

²⁾ Af Barselfeber 11 Dage efter.

³⁾ Et Foster forraadnet.

⁴⁾ Kollaps et Par Timer efter Forløsningen (Livmoderblødning).

⁵⁾ I et Tilfælde Førstefødende.

⁶⁾ I et Tilfælde af Hovedet 11½ Time efter Kroppens Fødsel, Jordemoder ikke tilstede.

⁷⁾ 12 Timer efter Barnets Fødsel.

⁸⁾ Placenta partielt adhærent.

⁹⁾ Af Barselfeber 17 Timer efter; fastvoxet Placenta.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 515 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 76,6. — I Lægernes Dødslistes gives nærmere Oplysning om 10 døde Barselkvinder, nemlig: 8 døde af Barselfeber, 1 af Livmoderblødning ved forliggende Moderkage og 1 efter besværlig Forløsning.

I Lægernes Opgaver er opført 721 eller 44,2 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1 632). De hyppigste Dødsårsager vare: Lungebetændelse (117), Svindsot (114), Skarlagensfeber (112), Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 63), akut Bronchit (26), Alderdomssvaghed og Hjertefeil (af hver 22), Kighoste (19), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 15), Kræft (14), Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 13).

Veiriget omtales fra Evje Distrikt som vexlende med Kulde og Sne i første Kvartal, hvorefter en tør Vaar. Sommeren tør og varm med deraf følgende daarligt Aarsudbytte, navnlig af Hø. Høsten var regnfuld. Efter regelmæssige meteorologiske Observationer i Tvedestrand var Nedbøret i 1876 902,5 Millimeter, hvoraf

i Januar:	12,1 Millimeter	i Juli:	13,1 Millimeter
- Februar:	85,1 —	- August:	100,4 —
- Marts:	102,3 —	- September:	135,5 —
- April:	65,4 —	- Oktober:	101,3 —
- Mai:	19,7 —	- November:	132,2 —
- Juni:	29,3 —	- December:	106,1 —

(Fr. Vogt.)

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra østre Nedenæs Distrikt omtales de nogenlunde gode Sundhedsforhold at betinges af gode økonomiske Vilkaar, der ofte gaar op til stor Velstand, i Forbindelse med jevn Oplysning (Tandberg). Det i 1875 i Tvedestrand anlagte Vandverk giver godt

Vand i overflødig Mængde, endog i den tørreste Sommer-tid. En nyoprettet Totalafholdsforening har ved en energisk Bestyrelse stiftet megen Nytte (Vogt). I vestre Nedenæs, hvor Forholdene i det Hele omtales som meget gode, nyder Almuen paa Landet lidet Spirituosa, undtagen paa Byreiser; Oprettelse af Brændevinsbolag har i alle Fald bevirket, at Fylderiet ikke viser sig saa anstødeligt som før. I Grimstad er i de 5 Sommermaaneder engageret en Opsynsbetjent til at paase Sundhedsvedtægternes Overholdelse (Frisak). »I Kystdistrikterne — Høivaags og Eide Sogne —«, hvor Forholdene skildres som gode, »er Agerbruget af mindre Betydning og Fædriften ringe, da der ingen Havnegange findes. Gaardene haves væsentlig som Hjem for Familierne, medens Mændene og de voxne Sønner befare Søen. De forløbne Aars heldige Forhold for Skibsfarten vise her sine Frugter i store, renlige og vel udstyrede Boliger, medens Levemaaden er sund og rigelig; Ædrueligheden staar høit. I de fra Søen fjernere Egne — Birkenæs og Heigrefos — er heller ikke Agerbrug og Fædrift af større Betydning, men de til Gaardene liggende Skove ernære her Befolkningen, og de foregaaende Aars store Stigninger i Tømmerpriserne har her samlet større Formuer paa flere Gaardmænds Hænder; desværre ledsages ikke her som Regel den større Velstand af Forbedringer i Levemaade og større Komfort. Bønder, der eie op til et Par Hundrede Tusinde Kroner i Skov arbeide som simple Tømmerkjørere og leve i Forhold dertil. Urenlighed i Husstel og Ensformighed i Levemaade er her omtrent som før, da Skovene ikke repræsentere saa store Formuer. Det bedre Udkomme har heller ingen Indflydelse havt paa Nydelsesmidlernes Kvalitet, men desmere paa Kvantiteten, idet de rige Skoveiere nyde til Overmaal de usleste Spirituosa og fortjene det slette Rygte, de have faaet for Drikfældighed« (J. F. Holst). Fra Østerrisør omtales en Kvaksalver, der væsentlig anvendte Tjærevand til sine Kure; En, der led af Phthisis, fik herunder profus Diarrhoe, en Anden, der led af Cancer ventriculi, rigelig Blødning. Han tog paa Forhaand 36 Kroner for hver Kur (Abr. B. Scheen).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i østre Nedenæs Distrikt	239
- Arendals Stadsfysikat	154
- vestre Nedenæs Distrikt	222
- Aamli —	23
- Evje —	15
- Sætersdalens —	8
Tilsammen	661

Ved Evje Nikkelverk, som forøvrig fra Høsten 1876 af har betydelig indskrænket sin Drift og afskediget Størstedelen af sine Arbeidere, der udgjorde ca. 80, behandledes i 1876 84 Syge med en Medicinudgift af 218,73 Kroner.

I **Sundhedskommissionerne** er opgivet afholdt følgende Antal Møder: i østre Nedenæs Distrikt 4 (i Tvedestrand tre og i Holt et); i Arendal 2; i vestre Nedenæs Distrikt 16 (i Grimstad tre, i Lillesand fire, i hvert af Fjære, vestre Molands og Høivaags Herreder to samt i hvert af Frolands, Landviks og Birkenæs Herreder et); i Aamlis Distrikt 7 (i Vegarsheien tre, i Heigrefos to samt i hvert af Aamlis og Myklands Herreder et); i Evje Distrikt 3 (i hvert Herred et); i Sætersdalens Distrikt intet Møde paa Grund af manglende Underretning om Kommunebestyrelsernes Sammenkomster.

I Lillesand afholdtes 1 Møde i Kvarantænekommissionen til Besvarelse af et Cirkulære fra Departementet angaaende Isolationslokale.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i østre Nedenæs Distrikt	755
- Arendals Stadsfysikat	93
- vestre Nedenæs Distrikt	647
- Aamlis —	131
- Evje —	47
- Sætersdalens —	35

Tilsammen 1708

I Aaseral af Evje Distrikt udførtes ingen Vaccination paa Grund af Vaccinatørens Sygelighed, ligesom i Valle angivelig tildels paa Grund af Sygelighed blandt Børn.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 9 over Døde og 5 over Levende, tilsammen 14, hvoraf fire i i hvert af østre og vestre Nedenæs Distrikter, et i Aamli, tre i Evje og to i Sætersdalens Distrikter.

Amtet har 2 **Sygehuse**, nemlig Østerrisørs Bys og Arendals Bys Sygehuse. I Grimstad leies til privat Forpleining af Syge 4 Værelser med Inventarium. Af Isolationslokaler omtales 1 Epidemilazaret i Østerrisør (8—10 Senge), 1 i Grimstad (2 Værelser til Koppepatienter), og 1 ved Lillesand (hvor der behandledes et Tilfælde af exanthematisk Typhus og et af Skarlagensfeber).

Badeindretninger. I Østerrisør, Grimstad og Arendal findes Søbadindretninger, — i Arendal desuden varme Bad.

Amtets 6 **Apotheker** bleve visiterede. Foruden Apothekeren bestod Personalet i Østerrisør og Tvedestrand af 1 Provisor og 1 Discipel, ved Løveapotheket i Arendal

af 1 examineret og 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel, ved Svaneapotheket sammesteds og ved Lillesands Apothek af 1 examineret Pharmaceut, ved Apotheket i Grimstad af 1 Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 19 Læger, 1 Tandlæge, 25 Jordemødre og 21 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Østre Nedenæs Distrikt: 5 Læger, to (hvoraf Distriktslægen) bosatte i Østerrisør, to i Tvedestrand og en i Lyngør; 7 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatorer (deraf to Jordemødre).
2. Arendals Stadsfysikat: 5 Læger (hvoraf flere praktiserede i de tilgrænsende Distrikter); 1 Tandlæge; 5 Jordemødre.

3. Vestre Nedenæs Distrikt: 6 Læger, tre (hvoraf Distriktslægen) i Grimstad, to i Lillesand, og en (ikke praktiserende) i Øiestad; 6 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer (deraf en Jordemoder).

4. Aamlis Distrikt: 1 Læge, bosat i Aamli; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer (deraf tre Jordemødre).

5. Evje Distrikt: 1 Læge, bosat i Hordenæs; 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.

6. Sæterdalens Distrikt: 1 Læge, bosat i Bygland; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer (begge Jordemødre).

X. Lister-Mandals Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 49,17 norske Kvadratomil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 77 309 Indbyggere, er inddelt i følgende 5 Lægedistrikter:

1. Christiansands Stadsfysikat, indbefattende:
Kjøbstaden Christiansand 0,13 n. □ M., 12 137 Indb.

2. Oddernæs Distrikt (8,97 n. □ M., 20 937 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Oddernæs . . 1,42 n. □ M., 4 040 Indb.

Tveit 0,87 — 1 658 —

Vennesland . 0,76 — 1 152 —

Øvrebø og

Hægland . . . 2,38 — 1 817 —

Søgne 1,80 — 3 668 —

Holme 0,90 — 1 442 —

Halsaa og

Hartmark . . 0,84 — 3 103 —

Ladestedet Mandal — — 4 057 —

3. Undals Distrikt (8,41 n. □ M., 11 632 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Søndre Undal . 1,85 n. □ M., 4 664 Indb.

Nordre Undal . 1,56 — 2 072 —

Øslebø og Løvdal 1,89 — 1 953 —

Finsland 0,87 — 857 —

Bjelland og Grin-

dem 2,24 — 2 086 —

4. Lyngdals Distrikt (8,51 n. □ M., 16 936 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet Farsund — n. □ M., 1 511 Indb.

Herrederne: Vanse 1,09 — 5 879 —

Herod 0,98 — 2 408 —

Lyngdal 2,92 — 5 010 —

Hægebostad . . 3,52 — 2 128 —

5. Flekkefjords Distrikt (23,15 n. □ M., 15 667 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden Flekkefjord . . . — n. □ M., 1 694 Indb.

Herrederne: Næs og Hitterø 1,86 — 3 924 —

Kvinesdal . . . 2,82 — 4 162 —

Fjotland 4,23 — 1 095 —

Bakke 3,15 — 2 793 —

Siredalen . . . 11,09 — 1 999 —

Sundhedstilstanden maa især for 1ste Halvaars Vedkommende betegnes som mindre god, da Skarlagensfeber fortsatte sig fra det foregaaende Aar og vandt stor Udbredning. Typhoidfeber optraadte noget sjeldnere end i det foregaaende Aar.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver fra det statistiske Centralbureau:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Fem-aarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876.....	77 400	1 737	22,44
1875.....	76 980	1 655	21,49
1874.....	76 381	1 601	20,96
1873.....	75 926	1 555	20,48
1872.....	75 876	1 563	20,59
1871—75.....	76 634	1 578	20,59
1866—70.....	74 684	1 505	20,15

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel:

I Lister-Mandals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.									
	Behandlede.	Deraf Døde.														Christian-sands Stads-fysikat.	Oddernæs.		Undal.		Lyngdal.		Flekkefjord.				
																	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	
Exanthem. Typhus	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	103	16	102	7	5	6	2	6	8	4	3	12	8	19	22	103	16	5	1	26	1	1	-	10	-	61	-
Barsefeber	45	8	45	5	4	6	9	1	5	1	4	1	2	6	1	46	9	18	2	9	2	1	-	9	4	9	-
Børnekopper	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	64	-	64	22	-	-	11	5	8	3	-	-	3	11	1	64	-	29	-	28	-	-	-	-	-	-	7
Skarlagensfeber . .	832	115	825	164	118	139	114	70	90	42	26	18	4	30	10	836	119	332	40	275	32	43	20	42	9	144	-
Rødlinger	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mæslinger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	95	3	93	17	6	4	8	6	4	10	7	7	4	12	8	95	3	45	1	38	-	2	-	6	1	4	-
Kighoste	14	-	14	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	11	14	-	11	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	32	3	-	9	3	6	-	1	3	3	1	2	2	1	1	32	3	16	2	7	1	1	-	-	-	8	-
Strubehoste	8	4	8	-	1	-	-	2	-	1	-	-	-	2	2	8	5	4	1	1	-	-	-	2	2	1	-
Kusma	3	-	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde	2257	32	2155	360	202	217	205	203	203	119	110	99	121	171	145	2258	33	1413	20	490	5	99	2	129	5	127	-
Lungebetændelse . .	304	48	300	29	23	31	53	58	27	14	11	7	10	24	13	306	50	125	25	92	10	3	-	21	7	65	-
Pleurit	74	7	73	10	6	7	4	6	3	4	7	4	10	9	3	74	7	17	-	33	4	2	-	6	1	16	-
Gigtfeber	147	4	147	20	4	20	9	14	12	15	12	7	7	12	15	147	4	64	1	39	-	6	-	8	-	30	-
Koldfeber	13	-	13	2	-	-	-	2	1	2	2	2	-	1	1	13	-	7	-	4	-	-	-	-	-	2	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras . .	568	18	556	31	29	17	49	32	51	82	106	66	38	39	16	569	19	363	12	102	4	23	-	25	1	56	-
Blodgang	13	-	13	-	3	1	1	2	-	4	-	1	1	-	-	13	-	5	-	3	-	3	-	-	-	2	-
Skjørbug	5	-	5	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	1	-	5	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4582	260	4452	676	405	454	468	409	416	305	294	226	212	338	249	4591	269	2458	106	1158	60	184	22	258	30	533	-

Typhoidfeber. Af de i Oddernæs Distrikt forekomne Tilfælde vare 5 Sømænd, der vare ilandbragte i Kleven ved Mandal. Af disse reiste en efter fire Ugers Behandling som Reconvalet hjem til Hildø i Halsaa Sogn, hvor han smittede 12 andre, hvoraf dog Ingen døde. I Holme Sogn forekom ogsaa en liden Epidemi. Fra

Oddernæs bragtes Sygdommen til Spangereid i Undals Distrikt, hvor et Tilfælde viste sig. I Lyngdals Distrikt fortsatte Sygdommen sig fra det foregaaende Aar med nogle Tilfælde i Vanse; derhos kom 4 Sømænd syge hjem. I Flekkefjords Distrikt optraadte i November og December i Siredalen en Epidemi paa 35 Tilfælde med 12 Dødsfald.

32 Tilfælde tilhørte en af de fattigste og mest urenlige Gaarde i Distriktet, hvor saagodtsom alle Huse vare smaa Hytter med tilspigrede Vinduer og overfyldte af Mennesker, især Børn. Skolelokalet blev indrettet til Lazaret; men dets Brug strandede paa, at det paa Grund af den almindelige Skræk ved de hurtig paa hinanden følgende Dødsfald ikke var muligt at faa Sygevogtersker. — Desuden optraadte flere smaa lokale Epidemier, ligesom 4 Sømænd kom syge hjem.

Skarlagensfeber optraadte som en Fortsættelse af det foregaaende Aars Epidemi i samtlige Distrikter undtagen i Lyngdals, hvor Sygdommen ikke var iagttagen i 1875. I Christiansand, hvor Sygdommen var begyndt at optræde som Epidemi i Oktober 1875, tiltog den udover Vinteren; fra Juli Maaned viste sig blot enkelte sporadiske Tilfælde. Fra Epidemiens Begyndelse anmeldtes ialt 421 Tilfælde med 48 Dødsfald (Graarud). I Oddernæs var Sygdommen mest udbredt i første Fjerdingaar; den viste sig, aftagende i Hyppighed, hele Aaret igjennem. Det opgivne Antal er kun en Del af de Angrebne og Døde; mest ondartet og udbredt viste den sig i Sødistrakterne. I Undals Distrikt kulminerede Sygdommen i Januar og var da udbredt over hele Distriktet; den syntes ophørt ved Udgangen af Marts, men i Juni optraadte 5 Tilfælde paa 2 nær hinanden liggende Gaarde i Spangereid. De Behandlede opgives kun at være en Brøkdel af de Angrebne. Hyppig optraadte Angina uden Exanthem hos ældre Børn og Voxne i de Huse, hvor mindre Børn gennemgik Skar-

lagensfeber. Til Lyngdals Distrikt blev Sygdommen overført fra Mandal; den viste sig hist og her hele Aaret, men vandt ingen betydelig Udbredning og var ialmindelighed mild. I Flekkefjord optraadte nogle Tilfælde i Januar. I Landdistrakterne angrebes omtrent 150, men Sygdommen viste sig ialmindelighed ikke ondartet.

Kighoste viste sig i Oddernæs Distrikt hos 2 Børn, der vare smittede ved Afreisen fra Ostindien. Formen var den almindelige og Sygdommen let; nogle Børn i Nabolaget angrebes let, og Sygdommen udbredte sig ikke videre (Hagemann).

Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde. Af akut Bronchit ere opgivne 765 Tilfælde med 32 Dødsfald. Af 764 Behandlede vare 398 Mænd og 366 Kvinder, 394 vare under og 370 over 15 Aar. Af kronisk Bronchit opgives 11 og af Laryngit 1 Dødsfald.

Lungebetændelse. Af 304 tilsammen Behandlede døde 48 eller 15,8 pCt. Ialt kjendtes 306 Angrebne eller 3,95 p. m. af Befolkningen i Aarets Midte. Sygdommen angives fra Lyngdals Distrikt som mindre hyppig end i de foregaaende Aar.

Cholera nostras optraadte i September i Ekens og øverste Del af Hægebostads Sogn i Lyngdals Distrikt som Epidemi, der kunde forfølges fra Gaard til Gaard; 13 behandledes, men mange flere vare angrebne.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **Syphilis** og samtlige kjendte Tilfælde af **Gonorrhoe** og **Urethrit** vil sees af nedenstaaende Tabel:

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.									
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.			Christiansands Stads-fysikat.		Oddernes.		Undal.		Lyngdal.		Flekkefjord.	
										Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.		
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.														
Syphilis	69	39	30	6	63	24	45	6	¹⁾ 4	39	2	13	1	-	-	9	1	8	-
Gonorrhoe (Urethrit)	82	77	5	1	81	-	-	6	-	44	-	26	-	2	-	3	-	7	-

¹⁾ alle i første Leveaar.

Til Oplysning om endel af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes nedenstaaende Oversigt:

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Be- handlede, hvis Køn er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar)		Tilfælde.	Dødsfald.	Christian- sands Stads- fysikat.	Oddernæs.		Undal.		Lyngdal.		Flekkefjord.				
											Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	
Kronisk Rheumatisme . . .	334	-	181	153	10	324	12	334	-	161	-	85	-	8	-	30	-	50	-		
Fnat	93	-	53	40	41	52	10	93	-	40	-	24	-	12	-	14	-	3	-		
Skurv	8	-	4	4	4	4	3	8	-	-	-	6	-	-	-	-	-	2	-		
Kjertelsyge	300	7	144	156	247	53	10	302	9	117	4	65	5	10	-	24	-	33	-		
Rachit	43	-	24	19	43	-	8	43	-	16	-	9	-	1	-	2	-	15	-		
Simpel Meningit	36	17	20	16	32	4	8	41	22	21	15	16	6	-	-	-	-	4	1		
Tuberkuløs Meningit	28	26	13	15	27	1	8	34	32	21	21	4	3	1	1	2	2	6	5		
Svindstot	400	145	196	204	27	373	11	413	158	143	79	141	29	13	7	76	32	40	11		
Kræft	55	23	33	22	-	55	11	57	25	19	10	11	5	-	-	10	6	17	4		
Vatersot og Morbus Brighti	84	15	45	39	28	56	10	87	) 18	22	3	42	7	-	-	2	2	21	6		
Blegsot og Anæmi	382	-	3	379	23	359	8	382	-	176	-	108	-	25	-	17	-	56	-		
Menstruationsuordener . . .	91	-	-	91	-	91	4	91	-	35	-	23	-	-	-	8	-	25	-		
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1015	5	412	603	67	948	7	1015	5	426	-	379	-	48	-	55	2	107	3		
Ormesygdomme	56	-	28	28	44	12	6	56	-	25	-	18	-	-	-	8	-	5	-		
Drankersygdomme	33	2	31	2	-	33	5	33	2	18	-	10	1	-	-	1	-	4	1		

¹⁾ Vatersot 13; Morbus Brighti 5.

Svindst. Forholdet mellem Dødsfald af Svindst og samtlige kjendte Dødsarsager vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Opgivne Dødsarsager ialt.	Forhold i pCt.
Christiansands Stadsfysikat	79	336	23,5
Oddernæs	29	136	21,3
Undals	7	35	20,0
Lyngdals	32	122	26,2
Flekkefjords	11	105	10,5
Lister-Mandals Amt	158	734	21,5

Af **Sindssygdom** er af Lægerne anmeldt 1 Dødsfald i Christiansand. For Amtskommunens Regning forpleiedes i Tidsrummet 1ste Mai 1876—30te April 1877 117 Sinds-

syge, hvoraf 35 paa Asyler; 27 vare hjemmehørende i Oddernæs, 28 i Undals, 35 i Lyngdals og 27 i Flekkefjords Distrikter. — For Christiansands Fattigvæsens Regning forpleiedes 55, hvoraf 16 paa Asyler. Som almindelige Fattige sees i Undals Distrikt 17 at have været forpleiede. I Spind og Næs Sogne af Lyngdals Distrikt siges Sindssygdomme at være temmelig hyppige; ligesaa i i Liknæs Sogn, Flekkefjords Distrikt (se forøvrigt det under Anhang optagne Uddrag af Distriktslæge Krafts Beretning).

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 29 Tangforløsninger, 6 Vendinger, 3 Udtrækninger og 5 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af Tabellen paa næste Side.

Tilsammen 43 obstetriciske Operationer, hvoraf 6 i Christiansands Stadsfysikat, 10 i Oddernæs, 2 i Undals, 5 i Lyngdals og 20 i Flekkefjords Distrikt.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning.						Efterbyrds-Operation.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Langsom Fødsel ved utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	1) 25	-	-	2) 23	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	3) 2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	-	-	4) 5	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelighed af Fødselsdelene.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5) 1	-	-	-	1	-	-	-	-
Opslaaede Arme ved sidstkommende Hoved.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6) 2	-	-	-	2	-	-	-	-
Timeglasformig Sammentrækning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Blødning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7) 1	8) 2	-
Uopgiven Indikation.....	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	27	-	1	25	3	1	5	-	1	1	4	1	3	-	-	-	3	-	3	2	-
	28			29			6			6			3			3			5		

1) 14 ere opgivne som Førstefødende, 2 som Flerfødende. 2) 2 vare Tvillinger. 3) 1 var Førstefødende. 4) 3 ere opgivne som Flerfødende. 5) Førstefødende. 6) Flerfødende. 7) Flerfødende. 8) 1 er opgiven som Flerfødende; den anden var næsten moribund før Operationen; Dødsårsagen var for begge Livmoderblødning.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barselseng.	
Christiansands					
Stadsfysikat.	396	347	6	5	17
Oddernæs.....	683	508	6	6	19
Undals.....	329	248	2	4	4
Lyngdals.....	460	341	2	6	10
Flekkefjords..	439	293	6	2	18
Lister-Mandals Amt.....	2 307	1 737	22	23	68

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 46, ved Selvmord 7.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 570 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 75,3. Om 13 paa Barselseng døde Kvinder meddele Lægerne nærmere Oplysninger: 9 døde af Barselfeber og 4 af Livmoderblødning.

Lægernes Dødslisters indeholde Opgaver over 734 eller 43,6 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1 684).

De hyppigste **Dødsårsager** vare: Svindsot (158), Skarlagensfeber (119), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Krampe i Børnealderen (tilsammen 77), Lungebetændelse (50), Alderdomssvaghed (43), akut Bronchit (32), Kræft (25), Hjerneapoplexi (24), Cholera nostras og Diarrhoe (tilsammen 19), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 18).

Veirliget. Vinteren vedblev at være mild og næsten uden Sne. Vaaren var kold og tør, Sommer og Høst god. Vinteren indfandt sig tidlig med Kulde og blivende Sne allerede i November.

Levemaade og hygiejniske Forhold. I Undal siges Drikfældighed at være meget udbredt men dog i Aftagende og Sanden for Renlighed beklagelig liden paa de fleste Steder; selv hos mange af de bedre Bønder skures ikke Gulvet hver Uge og paa mange Steder aldrig. Urenlighed skal dog have været større for ikke mange Aar

siden (Pihl). Fra Flekkefjord meddeles, at Kystegnene udmærke sig ved streng Renlighed, væsentlig fordi Konerne der have været Tjenestepiger i Flekkefjord og andre Byer, medens Urenlighed endnu hersker mange Steder i de fjernere Egne. Drikfældigheden siges at være aftagen i de senere Aar (J. Kraft).

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

i Christiansands Stadsfysikat.	106
- Oddernæs Distrikt.	70
- Undals —	55
- Lyngdals —	59
- Flekkefjords —	57

Tilsammen 347.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Christiansand 16; i Oddernæs Distrikt 3 (deraf to i Mandal); i Undal 3 (i Finsland, Øslebø og nordre Undal, hver et); i Lyngdal 7 (tre i Farsund og et i hvert af Landsognene); i Flekkefjords Distrikt 9 foruden i Byen Flekkefjord (i Bakke tre, i Kvinesdal fire, i Fjotland og Siredalen, hver et). Foruden de almindelige Forhandlingsgjenstande nævnes: fra Christiansand om Indredning af Isolationslokalet og Instruktion for Opsynsmanden ved samme, Besigtigelse af havarerede og bedærvede Fødemidler, Diskussion om Forslag til nye Sundhedsvedtægter; fra Oddernæs om Ordningen af Vaccinationsvæsenet i Øvrebø og Hæglands Sogne, fra Mandal Undersøgelse af Byggetomter og af Latrinevæsenet; fra Undal om Barselkvinders fortidlige Opstaaen og om det Skadelige i den paa mange Steder herskende Uskik, at Barselkoner nyde Brændevin og endog beruse sig under Forløsningen, om Gulvskuring og om Renlighedsstellet i det Hele; fra Lyngdal om de hyppige Tilfælde af Sindssygdom og antagelige Aarsager dertil; fra Flekkefjord om Mortaliteten i Distriktet i det forløbne Aar, om den Uskik at give Barselkvinder Brændevin, om Nødvendigheden af at fornye Luften i Værelserne og om de Sindssyges Forhold. I Undals, Lyngdals og Flekkefjords Distrikter siges i Landsognene samtlige Kommunerepræsentanter at være Medlemmer af Sundhedskommissionen. Kvarantænekommissionen i Christiansand holdt 2 Møder, og i Flekkefjord undersøgtes kvarantænemæssig 1 fra Buenos Ayres ankommet Fartoi.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Christiansands Stadsfysikat.	73
- Oddernæs Distrikt.	283
- Undals —	303
- Lyngdals —	385
- Flekkefjords —	340

Tilsammen 1384.

I Hæglands og Tveit Sogne af Oddernæs Distrikt, i Grindems Kreds i Undal og i Fjotlands Sogn i Flekkefjords Distrikt blev af forskellige Grunde ikke vaccineret.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 10, deraf 4 over Døde og 6 over Levende; 3 i Christiansands Stadsfysikat, 2 i Oddernæs, 2 i Undals, 2 i Lyngdals og 1 i Flekkefjords Distrikt.

Sygehuse. Foruden Christiansands Bys Sindssygeasyl har Amtet 3 Sygehuse, nemlig Christiansands kommunale Sygehus, Christiansands Garnisonssygehus og Amtssygehuset i Flekkefjord.

Af **Badeindretninger** omtales de samme, som ere nævnte i foregaaende Beretning.

Amtet har 5 **Apotheker**, to i Christiansand og et i hver af Byerne Mandal, Farsund og Flekkefjord, hvilke visiteredes med Undtagelse af det i Mandal, hvor Visitationen først fandt Sted i Begyndelsen af Januar 1877. Foruden Apothekeren bestod Personalet ved Løveapotheket i Christiansand af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple, ved Elephantapotheket sammesteds af 1 examineret Pharmaceut, 1 Medhjælper og 2 Disciple, ved Mandals Apothek af 1 Discipel, ved Farsunds Apothek af 1 Discipel, der tog Medhjælperprøve, og ved Flekkefjords Apothek af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 15 Læger, 2 Tandlæger, 15 Jordemødre og 24 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Christiansands Stadsfysikat: 7 Læger, foruden den her bosatte Distriktslæge i Oddernæs; 2 Tandlæger; 4 Jordemødre, hvoraf 2 offentlig ansatte.
2. Oddernæs Distrikt: 3 Læger, hvoraf Distriktslægen er bosat i Christiansand, de to øvrige i Mandal; 4 Jordemødre (hvoraf 2 private); 6 Hjelpevaccinatorer.
3. Undals Distrikt: 1 Læge, bosat i nordre Undal; 2 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer (hvoraf en Jordemoder).
4. Lyngdals Distrikt: 2 Læger, bosatte i Farsund; 4 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatorer (hvoraf en Jordemoder).
5. Flekkefjords Distrikt: 2 Læger, bosatte i Flekkefjord; 1 Jordemoder; 5 Hjelpevaccinatorer.

XI. Stavanger Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 64,44 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 114 164 Indbyggere, er inddelt i følgende 8 Lægedistrikter:

1. Soggendals Distrikt (6,10 n. □ M., 6 045 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet Soggendal..... — n. □ M., 536 Indb.

Herrederne: Soggendal... 2,25 — 2 978 —

Lunde..... 2,29 — 1 474 —

Heskestad... 1,56 — 1 057 —

2. Ekersunds Distrikt (9,87 n. □ M., 12 703 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet Ekersund..... — n. □ M., 2 415 Indb.

Herrederne: Ekersund... 1,52 — 2 739 —

Ougne..... 0,82 — 1 109 —

Helleland... 1,21 — 1 286 —

Birkrem.... 5,22 — 2 033 —

Haa..... 1,10 — 3 121 —

3. Sandnæs Distrikt (14,80 n. □ M., 14 456 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet Sandnæs..... — n. □ M., 1 520 Indb.

Herrederne: Høiland.... 1,33 — 3 606 —

Klep..... 0,88 — 2 436 —

Time..... 1,41 — 2 429 —

Gjæsdal.... 1,66 — 1 181 —

Høle og Fossan 9,52 — 3 284 —

4. Stavanger Distrikt (1,61 n. □ M., 29 955 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden Stavanger.... 0,03 n. □ M., 20 370 Indb.

Herrederne: Hetland. ... 0,92 — 6 017 —

Haaland.... 0,62 — 3 081 —

Hvitingsø Sogn

af Rennisø Her-

red..... 0,04 — 487 —

5. Finnø Distrikt (11,74 n. □ M., 12,589 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Rennisø (und-

tagen Hvitingsø

Sogn)..... 0,50 n. □ M., 1 954 Indb.

Finnø..... 0,34 — 1 733 —

Strand..... 1,50 — 2 280 —

Aardal..... 3,78 — 1 107 —

Hjelmeland og

Fister..... 4,39 — 3 103 —

Hinderaa... } 1,23 — { 1 584 —

Sjærnerø... } — { 838 —

6. Sands Distrikt (18,92 n. □ M., 11 373 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Jælse..... 1,99 n. □ M., 2 603 Indb.

Sand..... 1,62 — 1 781 —

Suledal..... 9,23 — 2 125 —

Søvde..... 3,88 — 1 926 —

Vikedal.... 2,20 — 2 938 —

7. Karmøens Distrikt (3,38 n. □ M., 15 474 Indbyggere), indbefattende:

Ladestederne: Skudsnæs-

havn..... — n. □ M., 1 327 Indb.

Kopervik... — — 852 —

Herrederne: Skudsnæs... 0,76 — 4 784 —

Avaldsnæs... 1,15 — 5 378 —

Bukn..... 0,35 — 999 —

Tysvær.... 1,12 — 2 134 —

8. Haugesunds Distrikt (3,02 n. □ M., 11 569 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden Haugesund... 0,01 n. □ M., 4 424 Indb.

Herrederne: Torvestad... 0,79 — 3 616 —

Skjold..... 2,22 — 3 529 —

Til Haugesunds Distrikt henhører derhos Sveens

Herred (1,84 n. □ M., med 3 264 Indbyggere) af

søndre Bergenhus Amt, hvor dens Sygdomsforhold

m. V. findes afhandlet; Lægedistriktet indbefatter

saaledes 4,86 n. □ M., med 14 833 Indbyggere.

Sundhedstilstanden maa i det Hele betegnes som god, idet ingen epidemiske Sygdomme vandt nogen større Udbredning med Undtagelse af Skarlagensfeber i Ekersunds Distrikt. Typhoidfeber og Kighoste vare mindre hyppige end i det foregaaende Aar. Lungebetændelser optraadte i et endnu større Antal end i 1875.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Fem-aarets)Mitte.	Antal Døde eller gjen-nemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	114 700	2 311	20,15
1875	113 314	2 092	18,46
1874	111 672	1 998	17,89
1873	110 064	1 698	15,43
1872	109 299	2 080	19,03
1871—75	111 934	2 038	18,20
1866—70	107 982	1 724	15,96

Med Hensyn til de **epidemiske Forhold** henvises til følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Typhoidfeber optraadte sporadisk i Ekersunds, Stavangers og Finnø Distrikter; til Halsenø i Finnø indførtes Sygdommen fra Stavanger og fra Schiedam i Holland. I Haugesunds Distrikt forekom ogsaa endel Tilfælde, idet Sygdommen overførtes til Skjold Sogn fra Etne og fra Sveen samt til Haugesund fra Stettin, ligesom Smitteoverførelse ogsaa i andre Tilfælde kunde paavises.

Skarlagensfeber. I Begyndelsen af Januar viste Sygdommen sig i Ekersund, rimeligvis didført ved et Barn fra Grimstad; den tiltog stadig til henimod Høsten, da der i hele fem Uger ikke viste sig noget nyt Tilfælde, men mod Aarets Udgang var den atter i Tiltagende. I Landdistriktet optraadte Sygdommen i Marts og tiltog jævnt mod Aarets Udgang; her behandledes 130 Tilfælde, hvoraf 19 døde, medens der rimeligvis var flere baade Angrebne og Døde. I Ladestedet forekom 110 Tilfælde med 22 Dødsfald. Alene hos 6 Voxne iagttoges Udslag, men hos Mange optraadte en let Angina, medens Sygdommen var i Huset (N. Heiberg). Fra Ekersund overførtes Sygdommen ved en Jægtefører til Sands Distrikt, fra Mandal til Karmøens og fra England ved en Sømand til Haugesunds Distrikt.

Kighoste forekom i Marts ondartet i Ougne Annex af Ekersunds Distrikt. I Stavanger, Karmøens og Haugesunds Distrikter optraadte Sygdommen ogsaa dette Aar udbredt, men viste sig mild saavel her som i Soggendals Distrikt, hvor den vandt Udbredelse mod Slutningen af Aaret.

Akut Bronchit og katarrhalske Tilfælde. Af akut Bronchit ere opgivne 811 Tilfælde med 53 Dødsfald. Af de Behandlede vare 429 Mænd og 382 Kvinder; 456 vare under og 355 over 15 Aar. Af kronisk Bronchit opgives 24 Dødsfald.

Lungebetændelse angives ogsaa dette Aar at have været meget hyppig, tildels af asthenisk Karakter og meget dødelig. Dødsprocenten af de Behandlede udgjorde 12,2 og det kjendte Antal Angrebne af 1 000 Indvaanere var 8,81.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **Syphilis** og samtlige kjendte Tilfælde af **Gonorrhoe** og **Urethrit** vil sees af Tabellen Side 78.

Til Oplysning om endel af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Oversigt (Side 78).

Kjertelsyge siges at være meget almindelig i Ekersund, hvor Arbeidsklassen bor sammenpakket i usunde, trange Rum (N. Heiberg). I Sands Distrikt angives Sygdommen at være tiltaget i senere Aar (W. Thesen).

Svindot. Forholdet mellem af Læger opgivne Dødsfald af Svindot og samtlige kjendte Dødsårsager vil sees af følgende Tabel.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindot.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Soggendal	3	13	23,1
Ekersund	9	91	9,9
Sandnæs	47	171	27,5
Stavanger	61	277	22,0
Finnø	16	57	28,1
Sand	7	43	16,3
Karmøen	12	99	12,1
Haugesund	10	77	13,0
Stavanger Amt	165	828	19,9

Fra Sands Distrikt meddeles, at Tæring er betydelig hyppigere i de senere Aar.

Forgiftninger. Paa Stavanger Amtssygehus døde en Mand af Kulosforgiftning. Fra Viksnæs Værk paa Karmøen

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber.....	112	15	95	25	1	11	5	5	2	2	1	11	11	10	11
Meningitis cerebrospinalis epid. .	8	7	8	2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-
Barselfeber.....	44	9	44	10	1	2	5	4	2	2	3	4	6	2	3
Vandkopper.....	102	-	102	16	3	7	20	8	17	6	13	1	6	4	1
Skarlagensfeber.....	320	56	320	14	19	21	22	37	29	30	24	30	29	27	38
Rødlinger.....	4	-	4	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Mæslinger.....	9	-	9	3	3	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-
Rosen.....	84	4	83	9	8	10	7	9	7	3	4	6	3	11	6
Kighoste.....	268	17	268	10	21	22	15	46	23	17	16	20	41	20	17
Diphtherisk Svælgbetændelse....	97	9	97	18	12	7	12	6	1	4	11	2	4	10	10
Strubehoste.....	16	6	16	4	3	1	-	2	4	-	1	-	1	-	-
Kusma.....	93	-	92	13	10	17	16	4	11	8	6	6	1	-	-
Akut Bronchit. } Andre katarrhalske Tilfælde }	2568	53	2565	437	330	232	165	198	189	169	108	143	158	243	193
Lungebetændelse.....	952	116	946	76	98	100	112	169	81	52	24	30	32	70	102
Pleurit.....	120	3	120	5	11	10	8	17	16	15	7	4	8	9	10
Gigtfeber.....	148	9	148	32	25	15	12	13	11	2	5	1	3	7	22
Koldfeber.....	4	-	4	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1
Diarrhoe (akut) } Cholera nostras }	832	17	832	65	52	39	32	57	67	87	99	103	96	72	63
Blodgang.....	18	-	18	1	-	4	4	-	1	-	1	4	1	-	2
Skjørbug.....	3	-	3	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	5802	321	5774	742	601	499	437	575	462	399	324	367	400	489	479

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
	Tilfælde.	Dødsfald.	Sogndal.		Ekersund.		Sandnes.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
			Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.	Tilf. Døde.
Typhoidfeber.....	113	16	-	-	30	2	29	2	24	6	8	4	1	1	10	-	11	1
Meningitis cerebrospinalis epid. .	8	7	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	7	6	-	-	-	-
Barselfeber.....	50	15	1	1	1	1	4	3	23	5	6	2	2	-	9	2	4	1
Vandkopper.....	102	-	-	-	15	-	7	-	47	-	6	-	20	-	-	-	7	-
Skarlagensfeber.....	328	64	7	3	245	46	22	6	38	7	-	-	4	2	6	-	6	-
Rødlinger.....	4	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Mæslinger.....	11	2	-	-	-	-	2	2	7	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Rosen.....	84	4	-	-	-	-	15	-	50	1	1	1	2	2	7	-	9	-
Kighoste.....	273	22	-	-	8	-	3	2	74	5	2	2	31	1	95	10	60	2
Diphtherisk Svælgbetændelse....	99	11	-	-	-	-	41	-	36	2	-	-	3	-	9	6	10	3
Strubehoste.....	19	9	4	2	4	3	1	-	6	2	-	-	-	-	3	1	1	1
Kusma.....	93	-	-	-	-	-	2	-	89	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Akut Bronchit. } Andre katarrhalske Tilfælde }	2568	53	19	1	26	2	149	1	1703	19	12	-	90	3	427	8	142	19
Lungebetændelse.....	960	124	18	1	17	8	115	25	566	52	36	10	40	5	74	19	94	4
Pleurit.....	122	5	-	-	9	-	50	3	30	1	3	1	9	-	12	-	9	-
Gigtfeber.....	148	9	-	-	1	-	24	1	70	2	2	-	7	-	17	4	27	2
Koldfeber.....	4	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoe (akut) } Cholera nostras }	834	19	7	1	14	1	64	4	443	8	-	-	9	-	227	3	70	2
Blodgang.....	18	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug.....	3	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	5841	360	56	9	370	63	530	49	3231	111	76	20	225	20	899	53	454	35

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Opgiven Sygdomsform for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.															
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.	hereditær.			Soggendal.		Ekersund.		Sandnæs.		Stavanger.		Finne.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.						Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis...	50	38	12	7	43	16	33	1	12	1) 2	-	-	-	-	-	-	36	2	-	-	1	-	4	-	9	-
Gonorrhoe,																										
Urethrit.	99	89	10	-	99	-	-	-	-	-	2	-	8	-	2	-	72	-	2	-	-	-	1	-	12	-

¹⁾ Begge under 1 Aar; det ene er opført for hereditær Syphilis.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Soggendal.	Ekersund.	Sandnæs.	Stavanger.	Finne.	Sand.	Karmøen.	Haugesund.								
																			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme.	409	-	283	126	10	399	17	409	-	-	-	13	-	49	-	157	-	-	-	17	-	160	-	13	-
Fnat	35	-	18	17	23	12	6	35	-	-	-	-	-	10	-	5	-	-	-	-	-	6	-	14	-
Skurv	4	-	2	2	2	2	3	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-
Kjertelsyge	289	10	128	159	247	42	17	292	13	-	-	5	-	60	5	133	-	25	-	20	4	20	4	29	-
Rachit	57	1	34	23	57	-	10	57	1	-	-	1	-	4	-	23	1	18	-	-	-	11	-	-	-
Simpel Meningit.	39	29	25	14	31	8	11	42	32	-	-	6	3	1	1	23	17	1	1	1	1	2	2	8	7
Tuberkuløs Meningit. .	23	23	12	11	22	1	8	29	29	-	-	1	1	13	13	12	12	-	-	-	-	2	2	1	1
Skvindstot	368	135	158	210	38	330	19	398	165	3	3	12	9	54	47	196	61	16	16	30	7	27	12	60	10
Kræft	39	20	19	20	1	38	13	45	26	-	-	2	2	4	3	17	7	3	3	2	1	8	6	9	4
Vatersot og Morbus Brighti	54	5	18	36	6	48	17	56	1) 7	-	-	6	2	8	2	22	-	1	1	1	-	8	1	10	1
Blegsot og Anæmi	409	1	22	364	45	341	17	409	1	-	-	14	-	41	-	264	-	14	-	2	-	23	1	51	-
Menstruationsuordener.	183	-	-	183	-	183	15	183	-	-	-	8	-	5	-	133	-	3	-	15	-	12	-	7	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi . . .	1050	6	512	538	121	929	18	1055	11	10	-	78	-	107	6	479	-	-	-	75	3	221	-	85	2
Ormesygdomme	136	-	69	67	118	18	15	136	-	-	-	4	-	10	-	74	-	1	-	-	-	36	-	11	-
Drankersygdomme	2	-	2	-	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-

¹⁾ Af Vatersot 4 og af Morbus Brighti 3 Dødsfald.

omtales 3 Tilfælde af Gammelostforgiftning med heldigt Udfald; sammestedsfra siges Hovedpine og Tyngde i Kroppen oftere at indfinde sig efter Arbejde i Dynamit-røg, navnlig naar Ventilationen i Gruberne af en eller anden Grund er daarlig (Nørregaard).

Af **Sindssygd**om er af Lægerne anmeldt 3 Dødsfald, hvoraf 1 i Stavanger, 1 i Karmøens og 1 i Haugesunds Distrikt. For Amtskommunens Regning forpleiedes i Tidsrummet 1ste Juni 1876 til 31te Mai 1877 87 Sindsyge,

hvoraf 40 paa Asyler; 4 var hjemmehørende i Soggendals, 9 i Ekersunds, 15 i Sandnæs, 9 i Stavangers, 20 i Finnø, 10 i Sands, 12 i Karmøens og 8 i Haugesunds Distrikter.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 71 Tangforløsninger, 6 Vendinger, 2 Udtrækninger og 5 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald ville sees af nedenstaaende Tabel:

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtrækning ved Sædeleie.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Langsom Fødsel med utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	152	3	5	55	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	3	-	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Afkræftelse.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor.....	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tvivlsom Fosterlyd.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
For stort Foster.....	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	-	-	2	3	1	6	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forliggende Moderkage.....	-	-	-	-	-	-	4	1	1	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bristning af Livmoderen.....	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fastvoxning af Moderkagen.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1
Uopgiven Indikation.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1
Tilsammen	61	3	7	63	8	-	2	3	1	2	4	-	2	-	-	2	-	-	3	-	2
	71			71			6			6			2			2			5		

¹⁾ 15 ere opgivne som Førstefødende. ²⁾ 2 ere opgivne som Førstefødende. Dødsårsagerne vare: Barselfeber (2) og Livmoderblødning (1). ³⁾ Efter den besværlige Fødsel. ⁴⁾ Af Barselfeber. ⁵⁾ Tang paa det sidstkommende Hoved. ⁶⁾ 1 er opgivet som 2den Tvilling. ⁷⁾ Udtrækning paa Fødderne.

Desuden udførtes 1 Perforation med paafølgende Tangforløsning efter 3 Døgn's Fødselsarbejde hos en Førstefødende med Bækkensneverhed (Conjugata knapt 7,5 Ctmtr.); Konen kom sig. 1 Decapitation ved raadtent Foster med begge Arme udenfor Genitalia; Fødselen foregik derpaa let, og Konen kom sig. 1 Embryotomi ved forsømt Tverleie og dødt Foster, Vending var forsøgt for-gjæves; Konen døde senere af Barselfeber. 1 Armløsning ved dødt Foster; Konen kom sig. — Tilsammen 88 obstetriciske Operationer, hvoraf 1 i Soggendals, 7 i Ekersunds, 4 i Sandnæs, 41 i Stavangers, 1 i Finnø, 3 i Sands, 15 i Karmøens og 16 i Haugesunds Distrikter.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af Tabellen paa næste Side.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 70; Selvmord 2.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1515 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 60,4. — Om 19 paa Barselseng døde Kvinder have Lægerne meddelt nærmere Oplysning; af disse døde 15 af Barselfeber, 1 af Livmoderblødning, 1 af Livmoderbristning samt 2 efter besværlig Fødsel.

Lægernes Dødslisters indeholde Opgaver over 828 eller 37,2 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (2227). De hyppigste Dødsårsager vare: Svindsot

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barselseng.	
Soggendal.....	181	113	2	2	13
Ekersund.....	456	302	5	2	14
Sandnæs.....	511	295	4	1	15
Stavanger.....	1 120	675	6	9	30
Finnø.....	373	183	1	-	6
Sand.....	347	217	2	1	14
Karmøen.....	445	305	-	4	11
Haugesund ²⁾	393	221	4	2	16
Stavanger Amt	3 826	2 311	24	21	119

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

²⁾ Eksklusive Sveens Herred.

(165), Lungebetændelse (124), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 72), Skarlagensfeber (64), akut Bronchit (53), Kræft (26), kronisk Bronchit (24), Alderdomssvaghed (23), Kighoste (22), Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 19).

Veirliget. Vaar og Forsommer vare kolde og ligesom den varme Sommer tørre; Høsten stormende og regnfuld. Vinteren indfandt sig tidlig med ikke ubetydelig Sne-mængde. Vindens Retning var forherskende nordlig og østlig. Aarsavlingen nævnes fra Finnø og Haugesund som middels, men Poteterne tog tildels Skade af Frosten.

Levemaade og hygieeniske Forhold. Fra Ekersund omtales, at der uagtet de gode Tider for Landmanden ikke er synderlig Forbedring i det huslige Stel; Kogeoerne benytttes fremdeles i mange Huse, og om dem hænge stadig fugtige Gangklæder i de af Mennesker overfyldte Rum. Udluftning af Værelser foretages sikkerlig yderst sjelden, hvorimod Gulve, Borde og Stole holdes rene. Om Vinteren have ofte Høns Tilhold i Værelserne (N. Heiberg). Fra Sandnæs meddeles, at Fortjenesten fremdeles var god paa Grund af Jernbanearbeidet og Kostholdet bedre; Adgangen til Melk er til enkelte Tider for Arbeideren endog rigelig, ligesom Brugen af ferskt Kjød og fint Brød er tiltaget meget. Ædruelighedstilstanden er god, Drukkenskab og

Slagsmaal mellem Jernbanearbejderne vare sjeldne Undtagelser (C. C. Kahrs, Birck). I Stavanger bygges fremdeles Huse for og af Arbeiderklassen, og Næringsmidlerne ere tilstrækkelige og gode; den paa Manges Helbred skadelig virkende Bødkervirksomhed er paa Grund af de mislige Fiskerier betydelig indskrænket (Stang). I Finnø synes de hygieeniske Forhold at bedres noget; med den tiltagende Indsigt i Jordbrug og Kvægstel synes Smagen for Orden og Renlighed ogsaa at forbedres. Da Brændsel er dyrt, koges i Regelen i den koldeste Aarstid inde i Beboelsesværelserne. Jord- og Parafinoljens Prisforhøielse har end mere forledet til den almindelige Uskik at »brænde Lampen over«, idet Vægen skrues over Brænderen; herved tror man at spare Olje og fremkalder Os og Røg, der forpester Luften. Misbrug af Spirituosa er sjelden, men Kaffeforbruget synes at udarte (C. Wille). I Sand spores tydelig Tilbagegang i økonomisk Henseende især blandt Strandsiddere og lignende, for hvem Fiskerierne vare den væsentligste Ernæringskilde; den større Dyrtid paa alle Levnetsmidler føles ogsaa af dem mest trykkende. Skibsbyggeriet drives i mindre Maalestok og der er liden Fremgang at mærke i Dyrkningen af Jorden. Drikfældigheden er aftaget. Ogsaa herfra omtales den ved at »brænde Lampen over« fremkaldte skadelige Os og Røg (W. Thesen). Fra Karmøen meddeles, at Mændene gjerne ere iførte 3—4 Uldskjorter, der bæres bestandig baade paa Havet og i Sengen (Benneche).

Af **fattige Syge** kan følgende Antal sees at være behandlet i Aarets Løb:

i Soggendals Distrikt	11
- Ekersunds —	16 ¹⁾
- Sandnæs —	98
- Finnø —	40
- Sands —	15
- Karmøens —	17
- Haugesunds —	7 ¹⁾

Tilsammen 204

¹⁾ i Landdistrikterne; for Ladestedernes Vedkommende er Antallet uopgivet.

Fra Stavanger Distrikt savnes Opgaver over Antallet af behandlede fattige Syge.

Sundhedskommissionerne have afholdt følgende Antal Møder: i Soggendals Distrikt 1 (i Lunde); i Ekersunds Distrikt 9 (fem i Ladestedet samt et i hvert af Ougne, Hellelands, Birkrems og Haa Sogne); i Sandnæs Distrikt 7 (to i Ladestedet og et i hvert af Landsognene); i Stavanger

Distrikt 10 (Stedet uopgivet); i Finnø Distrikt 2 (et i Hjelmeland og et i Sjønerø); i Sands Distrikt 6 (i Jælsø og Suledal hver to samt i Sand og Vikedal hver et); i Karmøens Distrikt 8 (tre i Skudsnæshavn, et i Kopervik samt et i hvert af Landsognene); i Haugesunds Distrikt 1 (i Skjold). Som de væsentligste Forhandlingsgjenstande nævnes foruden de epidemiske Sygdomme: fra Soggendal de almindeligste Sygdomsaarsager; fra Ekersund Blodcirkulationen hos Mennesket; fra Stavanger Miltbrand og Forebyggelsesmidler derimod, hvorhos gaves Forbud mod Melkens Salg; om Sygehuse og Isolationslokaler for søværts kommende smitteførende Syge, om Forandring i Sundhedsreglerne samt om at faa fjernet et Sæbesyderi, der var anlagt lige ved Bredden af Byens Reservoir for Drikkevand. I Finnø: Forgiftninger og almindelig Hygiæne under Sygdomsforhold; i Sand om Jordemoderens rette Stilling og Forhold til Befolkningen, om den tiltagende Brystsvaghed og om Lungebetændelse. I Karmøens Distrikt om Ventilation i Skolelokalet i Skudsnæshavn og om Kondemnering af enkelte Brønde; om den gavnlige Indflydelse af Skove ved Havkanten og Opfordring til Træplantninger, om spæde Børns Pleie samt om Gavnigheden af jævnlige Søbade.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Soggendals	Distrikt.....	82
- Sandnæs	—	454
- Stavangers	—	462
- Finnø	—	226
- Sands	—	319
- Karmøens	—	390
- Haugesund	—	268

Tilsammen 2 201.

I Ekersunds Distrikt blev Vaccination ikke foretaget paa Grund af den herskende Skarlagensfeber-epidemi og i Skudsnæshavn, Karmøens Distrikt, formedelst den udbredte Kighoste. I Lunde og Heskestad Sogne af Soggendals og i Finnø og Hinderaa Sogne af Finnø Distrikt blev der heller ikke vaccineret, da Vaccination blot foretages hvert andet Aar.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 7, deraf 2 over Døde og 5 over Levende; 2 foretoges i Ekersunds, 2 i Stavangers, 2 i Finnø og 1 i Haugesunds Distrikt.

Sygehuse. Foruden Stavanger Bys Sindssygeasyl har Amtet 3 offentlige Sygehuse, nemlig Stavanger Bys Sygehus, Stavanger Amtssygehus og Vaarsildfiske-Afgiftsfondets Sygehus i Haugesund, der i de sidste Aar ikke har været benyttet. Ved Vignæs Kobberverk findes et privat Sygehus paa 16 Senge.

Af **Badeindretninger** findes foruden de ved Sygehusene indrettede Bade: 1 Badeindretning i Stavanger med varme og kolde Søbade samt Styrt, 1 Søbadehus i Ekersund, 1 ved Vignæs Verk, 1 i Kopervik og 1 i Skudsnæshavn.

Amtet har 5 **Apotheker** nemlig: 1 i Ekersund, 1 i Sandnæs, 2 i Stavanger og 1 i Haugesund samt dettes Filial-apothek i Kopervik; samtlige visiteredes. Personalet bestod foruden af Apothekeren: i Ekersund af 1 Provisor og 1 Discipel; i Sandnæs af 1 examineret Pharmaceut; i Stavanger ved Svaneapotheket af 2 examinerede Pharmaceuter og 2 Disciple, ved Apotheket Hygiæa af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple; i Haugesund af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel; i Kopervik var 1 uexamineret Pharmaceut.

Medicinalpersonalet bestod af 19 Læger, 1 Tandlæge, 34 Jordemødre, 36 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Soggendals Distrikt: 1 Læge, boende i Ladestedet Soggendal; 1 Jordemoder; 3 Hjelpevaccinatorer.
2. Ekersunds Distrikt: 2 Læger, boende i Ladestedet Ekersund; 3 Jordemødre (derhos 1 Post ledig); 3 Hjelpevaccinatorer (deraf 2 Jordemødre).
3. Sandnæs Distrikt: 2 Læger, bosatte i Sandnæs; 5 Jordemødre (1 Post ubesat); 6 Hjelpevaccinatorer (deraf 1 Jordemoder).
4. Stavanger Distrikt: 7 Læger og 1 Tandlæge, bosatte i Stavanger; 9 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
5. Finnø Distrikt: 1 Læge, bosat i Finnø; 6 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatorer (deraf 1 Jordemoder).
6. Sands Distrikt: 1 Læge, boende i Sand; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.
7. Karmøens Distrikt: 3 Læger, Distriktslægen bosat i Kopervik, en i Skudsnæshavn og en ved Vignæs Kobberverk; 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.
8. Haugesunds Distrikt: 2 Læger, boende i Haugesund; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.

XII. Søndre Bergenhus Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 119,37 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 121 527 Indbyggere, er inddelt i følgende 9 Lægedistrikter:

1. Indre Søndhordlands Distrikt (8,45 n. □ M., 9 551 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Skonevik.... 4,54 n. □ M., 3 210 Indb.
Etne..... 2,46 — 2 506 —
Fjelberg.... 1,45 — 3 835 —
2. Ytre Søndhordlands Distrikt (6,95 n. □ M., 14 207 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Stordøen.... 1,40 n. □ M., 1 995 Indb.
Valestrand.. 0,45 — 1 115 —
Findaas.... 1,75 — 4 321 —
Fitje..... 1,43 — 2 343 —
Tysnæs.... 1,92 — 4 433 —
3. Indre Hardangers Distrikt (42,24 n. □ M., 10 329 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Kinservik.. 19,57 n. □ M., 5 576 Indb.
Ulvik..... 17,59 — 3 830 —
Røldal.... 5,08 — 923 —
4. Ytre Hardangers Distrikt (12,58 n. □ M., 11 896 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Kvindherred. 5,97 n. □ M., 4 573 Indb.
Strandebarm 0,84 — 1 559 —
Varaldsø.... 0,62 — 913 —
Jondalen.... 1,77 — 1 902 —
Vikør..... 3,38 — 2 949 —
5. Vos Distrikt (15,80 n. □ M., 9 491 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Vos..... 11,63 n. □ M., 7 481 Indb.
Vossestranden 4,17 — 2 010 —

6. Søndre Midthordlands Distrikt (7,29 n. □ M., 11 636 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Os..... 3,13 n. □ M., 3 884 Indb.
Fuse..... 2,86 — 3 250 —
Sund..... 1,30 — 4 502 —

7. Nordre Midthordlands Distrikt (3,65 n. □ M., 19 300 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Fane..... 1,67 n. □ M., 4 074 Indb.
Fjeld..... 1,02 — 2 753 —
Askøen.... 0,70 — 5 214 —
Aarstad.... — — 2 362 —
Bergens Domkirke og Sandvikens Sogns
Landdistrikt. 0,26 — 4 897 —

8. Indre Nordhordlands Distrikt (12,55 n. □ M., 16 750 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Haus..... 1,54 n. □ M., 4 617 Indb.
Bruvik..... 2,85 — 2 211 —
Hammer.... 1,77 — 5 600 —
Hosanger.... 6,39 — 4 322 —

9. Ytre Nordhordlands Distrikt (8,02 n. □ M., 15 103 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Herlø..... 0,92 n. □ M., 2 681 Indb.
Manger.... 0,94 — 4 657 —
Lindaas.... 6,16 — 7 765 —

Sveens Herred (1,84 n. □ M., 3 264 Indbyggere) udgjør en Del af det iøvrig i Stavanger Amt beliggende Haugesunds Lægedistrikt.

Sundhedstilstanden maa i sin Helhed betegnes som mindre god, idet saavel Typhoidfeber som Skarlagensfeber optraadte med et ikke ringe Antal Tilfælde; af andre epidemiske Sygdomme vandt især Kighoste nogen større Udbredning, medens Lungebetændelse syntes at være i Aftagende.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau (se Tabellen næste Side).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hid sættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se Side 84).

Dødeligheden.

Aar.	Beregnet Folkemæng- de ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjen- nemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	122 000	2 219	18,19
1875	121 206	2 494	20,57
1874	120 198	1 916	15,94
1873	118 938	1 940	16,31
1872	118 061	1 954	16,55
1871—1875	119 414	2 067	17,31
1866—1870	114 782	1 736	15,12

Typhoidfeber forekom i flere Distrikter dels sporadisk, dels i smaa lokale Epidemier og Smitteimport omtales fra Bergen til Vos, søndre Midthordland, indre Nordhordland samt indre Søndhordland, til hvilket sidste Distrikt Sygdommen ogsaa overførtes fra Haugesund med Søfolk. I indre Søndhordland siges det nu let at istandbringe Isolation, da Almuen er meget bange for Smittē (Joh. Dahl). I nordre Midthordland fortsatte Sygdommen sig fra det foregaaende Aar med 77 Tilfælde paa et Par Øer i Fjelds Herred og viste sig intens smitsom blandt den fattige og i Civilisation i det Hele meget tilbagestaaende Fiskerbefolkning; de øvrige Tilfælde vare spredte over hele Distriktet (Jebe). I indre Nordhordland fortsatte Sygdommen sig fra 1875 paa Gaarden Haugeland og i Arne Fabrik i Haus; fra sidstnævnte Sted førtes den til en anden Gaard i Distriktet, ligesom den en Gang importeredes med Jernbanearbejdere fra Ekersundskanten. Overfyldningen med Jernbanearbejdere i Gaardene vanskeliggjorde Sygdommens Behandling (Krohn). Oprindelsen til flere lokale Epidemier af Sygdommen i ytre Nordhordland syntes at være at søge i Epidemier ved Jernbanelinien i indre Nordhordland (Collett).

Skarlagensfeber forekom i samtlige Distrikter undtagen i Vos uden nogensteds at vinde nogen stor Udbredning. Til indre Søndhordland kom en Mand syg hjem fra Bergen og døde efter at have smittet Søsteren (Joh. Dahl). I Søndre Midthordland fortsatte Sygdommen sig fra det foregaaende Aar i Haalandsdalens Sogn, hvorfra den bragtes til Os. I Januar importeredes den til Sund Sogn, sandsynligvis fra Bergen. Efterat Sygdommen var ophebet overalt, begyndte den atter i Os i August og vedblev der indtil December (Tuftē). I ytre Søndhordland, ytre Hardanger og nordre Midthordland forekom Sygdommen især i 2det Halvaar. Til Arne Fabrik og flere Steder

i indre Nordhordland førtes Sygdommen fra Bergen uden at vinde nogen stor Udbredning, og i ytre Nordhordland viste sig hist og her enkelte Tilfælde.

Kighoste forekom mere eller mindre udbredt i indre Søndhordlands, ytre Hardangers, Vos, søndre Midthordlands og indre Nordhordlands Distrikter, men kun faa kom under Behandling.

Diphtherisk Svælgbetændelse siges at optræde med kortere eller længere Mellemrum paa Arne Fabrik i indre Nordhordland og da gjerne inden enkelte Familier.

Kusma fortsatte sig fra 1875 i 1ste Halvaar i indre Hardanger, men kom sjelden under Behandling. Sygdommen forekom ogsaa i Begyndelsen af Sommeren temmelig hyppig i Vos.

Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde. Af akut Bronchit er opgivet 145 Tilfælde med 19 Dødsfald. Af de Behandlede vare 68 Mænd, 56 Kvinder; 28 vare under og 86 over 15 Aar. — Af kronisk Bronchit er opgivet 13 Dødsfald.

Lungebetændelse omtales fra ytre Nordhordland som mindre hyppig end de i to foregaaende Aar. Den havde oftere Præget af Smitsomhed; saaledes angrebes paa Gaarden Birkeland i Manger efter hverandre ialt 4 Voxne og 3 Børn, samt senere 2, der havde pleiet de Syge (Collett).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og ialt kjendte Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) ville sees af Tabellen paa Side 85. Fra indre og ytre Søndhordland samt indre Nordhordland sendtes 1 Mand og 5 Kvinder til Bergens Sygehus som lidende af Syphilis.

Over en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** giver Tabellen Side 86 en Oversigt.

Svindst. Forholdet mellem Dødsfald af Svindst og samtlige opgivne Dødsårsager var i de enkelte Distrikter følgende (se Tabellen paa Side 85).

Af **Sindssygdom** er opgivet 3 Dødsfald.

For Amtskommunens Regning forpleiedes i Regnskabsaaret 1ste April 1876—31te Marts 1877 141 Sindssyge, hvoraf 27 paa Asyler; 4 vare hjemstavnsberettigede i Sveens Herred, 13 i indre Søndhordlands, 20 i ytre Søndhordlands, 13 i indre Hardangers, 23 i ytre Hardangers, 17 i Vos, 5 i søndre Midthordlands, 13 i nordre Midthordlands, 18 i indre Nordhordlands og 15 i ytre Nordhordlands Distrikter. Som almindelige Fattige opgives 7 at være forpleiede i indre Nordhordlands Distrikt.

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op-givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber.....	432	41	429	51	59	52	18	15	10	13	23	31	48	59	50
Barsel-feber.....	28	8	25	3	2	1	3	-	4	2	1	3	1	5	-
Vandkopper.....	30	-	25	6	4	9	-	1	-	-	1	-	2	1	1
Skarlagensfeber.....	302	51	295	27	26	11	-	8	12	34	21	8	32	81	35
Rødlinger.....	10	-	10	-	2	1	-	-	-	1	4	-	2	-	-
Mæslinger.....	7	1	7	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	1	2
Rosen.....	53	1	49	7	6	6	4	3	2	-	5	3	5	6	2
Kighoste.....	44	1	44	-	-	-	-	5	2	16	10	2	5	2	2
Diphtherisk Svælgbetændelse....	40	3	40	5	8	7	4	3	4	-	3	2	4	-	-
Strubehoste.....	11	4	10	-	-	5	1	-	-	1	1	-	-	-	1
Kusma.....	24	-	6	-	-	-	1	-	-	2	-	-	2	1	-
Akut Bronchit og } Andre katarrhalske Tilfælde)	534	15	461	56	47	45	40	52	24	18	26	28	38	61	26
Lungebetændelse.....	281	41	261	37	22	38	29	46	16	12	6	5	6	27	17
Pleurit.....	44	2	33	4	5	3	2	7	1	2	3	3	2	-	1
Gigtfeber.....	98	3	93	7	12	8	9	11	9	6	5	6	4	12	4
Koldfeber.....	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og } Cholera nostras}	278	6	269	21	14	17	22	15	23	30	36	34	28	20	9
Blodgang.....	6	-	4	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Skjørbug.....	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	2226	177	2065	224	207	205	133	167	107	139	147	129	177	280	150

	Ialt op- givne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.																							
			Sveens Herred.		Indre Sønd- hordland.		Ytre Sønd- hordland.		Indre Hardanger.		Ytre Hardanger.		Vos.		Søndre Midt- hordland.		Nordre Midt- hordland.		Indre Nord- hordland.		Ytre Nord- hordland.					
	Tilfælde.	Dødsfald.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.				
Typhoidfeber.....	433	42	3	-	9	3	26	5	23	3	6	1	84	9	4	-	136	8	127	12	15	1				
Barselfeber.....	33	13	-	-	5	2	2	2	1	1	5	3	8	2	2	-	4	1	2	4	-	-				
Vandkopper.....	30	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	4	-	12	-	-	-				
Skarlagensfeber.....	309	58	8	2	5	4	40	11	3	-	26	2	-	-	82	15	91	17	33	3	21	4				
Rødlinger.....	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-				
Mæslinger.....	7	1	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-				
Rosen.....	54	2	-	-	11	1	-	-	10	-	3	-	14	-	2	-	6	1	7	-	1	-				
Kighoste.....	49	6	-	-	13	5	8	1	-	-	16	-	-	-	3	-	3	-	6	-	-	-				
Diphtherisk Svælgbetændelse....	41	4	-	-	7	-	-	-	6	-	6	3	-	-	-	-	3	1	16	-	3	-				
Strubehoste.....	13	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	10	4	2	2	-	-				
Kusma.....	24	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	3	-	-	-	15	-	1	-	-	-				
Akut Bronchit og.....}	538	19	-	-	49	2	98	-	119	5	64	6	42	-	26	-	53	2	53	1	34	3				
Andre katarrhalske Tilfælde)																										
Lungebetændelse.....	286	46	-	-	30	2	38	7	17	3	27	6	42	4	10	5	11	2	59	7	52	10				
Pleurit.....	46	4	-	-	5	1	1	-	4	-	4	-	15	1	8	-	4	-	3	1	2	1				
Gigtfeber.....	98	3	-	-	17	-	3	-	6	1	15	2	13	-	1	-	6	-	33	-	4	-				
Koldfeber.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-				
Diarrhoe (akut) og }	281	9	-	-	21	-	48	-	19	1	33	1	30	1	6	-	32	3	74	3	18	-				
Cholera nostras.....}																										
Blodgang.....	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-				
Skjørbug.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-				
Tilsammen	2262	213	11	2	184	21	267	26	210	14	205	24	262	17	144	20	395	39	430	31	154	19				

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Sygdomsform for Syphilis.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.											
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.			Indre Søndhordland.		Indre Hardanger.		Søndre Middhordland.		Nordre Middhordland.		Indre Nordhordland.		Ytre Nordhordland.	
										Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.		
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.																
Syphilis	9	6	3	2	7	2	7	3	1	-	-	-	-	1	-	7	-	1	1	-	-
Gonorrhoe (Urethrit).	12	9	3	-	12	-	-	6	-	1	-	1	-	1	-	4	-	2	-	3	-

Svindstot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindstot.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Sveens Herred.....	-	4	-
Indre Søndhordland...	7	60	11,7
Ytre — ...	2	38	5,3
Indre Hardanger.....	6	38	15,8
Ytre —	10	67	14,9
Vos.....	4	45	8,9
Søndre Midthordland...	3	40	7,5
Nordre — ..	3	100	1) 3,0
Indre Nordhordland...	5	101	5,0
Ytre — ...	9	52	17,3
Søndre Bergenhus Amt	49	545	9,0

1) Medregnes 1 paa Lungegaardshospitalet og 5 paa Pleiestiftelsen Nr. 1 af Svindstot døde Spedalske bliver Forholdet 9,0 pCt. og for det hele Amt 10,1 pCt.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 23 Tangforløsninger hos 22 Mødre, 5 Vendinger, og 3 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af Tabellen paa Side 87.

Endvidere: 2 Perforationer ved Bækkensneverhed efter forgjæves Forsøg med Tang; i det ene Tilfælde, hvor Fødselen havde varet 6 Døgn døde Moderen, i det andet forblev hun ilive. 3 Exviscerationer: hos den ene, en Flerfødende, der tidligere var forløst med Tang, blev Hovedet paa Grund af svage Veer let forløst med Tang, men Skuldrenes Bredde umuliggjorde Fødsel uden Mutila-

tion; Konen døde 6 Dage efter af Barselfeber. I det andet Tilfælde blev efter forgjæves Vendingsforsøg paa det døde Foster ved forsømt Tverleie Fødsel fremmet ved Overklipping af Rygraden og Exvisceration; Konen ilive. Hos den 3die — en 40aarig Førstefødende — var ogsaa paa Grund af Tverleie med fremfalden Arm gjort gentagne Vendingsforsøg, tildels i dyb Chloroformnarcose; Konen døde 15 Minuter efter Forløsningen. — Tilsammen 36 obstetriciske Operationer, hvoraf 9 i indre Søndhordlands, 2 i ytre Søndhordlands, 2 i indre Hardangers, 4 i ytre Hardangers, 5 i Vos, 3 i søndre Midthordlands, 3 i nordre Midthordlands, 3 i indre Nordhordlands og 5 i ytre Nordhordlands Distrikter.

Fra Jondalen i ytre Hardanger omtales et Misfoster (Dregebarn), der manglede Underextremiteter fra Knæerne af; Fingrene vare sammenvoxede paa begge Hænder (E. Thesen).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af Tabellen paa Side 87.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 70; Selvmord 8. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 488 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 59,9. Om 22 paa Barselseng døde Kvinder meddele Lægerne nærmere Oplysning: 13 døde af Barselfeber og 9 efter besværlig Fødsel.

Lægernes Dødslistre — Stiftelserne for Spedalske og Møllendals Asyl medregnede — indeholde Opgave over 545 eller 25,5 pCt. af samtlige (2 141) ved Sygdom forarsagede Dødsfald. De hyppigste Dødsårsager vare: Skarlagensfeber (58), Spedalskhed (57), Alderdomssvaghed (50), Svindstot (49), Lungebetændelse (46), Typhoidfeber (42), Kræft (21), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Be- handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voksne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme . . .	172	-	91	69	8	152	11	172	-
Fnat	24	-	13	11	12	12	5	24	-
Skurv	4	-	3	1	-	4	3	4	-
Kjertelsyge	106	2	33	41	74	12	9	106	2
Rachit	52	-	12	15	27	-	10	52	-
Simpel Meningit	15	6	8	6	2	12	7	20	11
Tuberkuløs Meningit	7	6	3	3	6	-	5	7	6
Svindstot	92	37	48	35	2	81	12	104	49
Kræft	33	18	6	18	-	24	10	36	21
Vatersot og Morbus Brighti	26	7	6	15	2	19	9	28	9
Blegsot og Anæmi	176	-	1	116	7	110	11	176	-
Menstruationsuordener . . .	101	-	-	86	-	86	10	101	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	334	7	125	146	10	244	12	336	9
Ormesygdomme	56	-	15	22	32	5	7	56	-
Drankersygdomme	2	-	2	-	-	2	1	2	-

	Fordeling paa Lægedistrikterne.													
	Sveens Herred.		Indre Sønd-hordland.		Ytre Sønd-hordland.		Indre Hardanger.		Ytre Hardanger.		Vos.		Søndre Midt-hordland.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme . . .	-	-	9	-	-	-	35	-	28	-	28	-	5	-
Fnat	-	-	-	-	-	-	11	-	4	-	-	-	3	-
Skurv	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Kjertelsyge	-	-	21	1	-	-	16	-	17	1	27	-	12	-
Rachit	-	-	3	-	-	-	1	-	2	-	31	-	2	-
Simpel Meningit	-	-	6	3	1	1	1	3	3	1	-	1	2	-
Tuberkuløs Meningit	-	-	-	-	-	-	3	3	1	1	2	1	1	-
Svindst	-	-	8	7	2	2	9	6	25	10	17	4	6	3
Kræft	-	-	3	3	1	1	3	3	5	4	15	3	3	2
Vatersot og Morbus Brighti	-	-	5	3	-	-	3	-	7	3	5	-	2	-
Blegsot og Anæmi	-	-	7	-	-	-	56	-	20	-	59	-	-	-
Menstruationsuordener . . .	-	-	15	-	-	-	6	-	17	-	22	-	6	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	-	-	26	3	-	-	44	-	57	3	69	-	18	2
Ormesygdomme	-	-	4	-	-	-	19	-	6	-	-	-	2	-
Drankersygdomme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

1) Vatersot 6; Morbus Brighti 3.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	¹⁾ 16	-	2	11	²⁾ 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtspfødsel	³⁾ 1	-	-	⁴⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fibroider i Livmoderen	⁵⁾ 1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelighed af Os occygis Tverleie	-	-	⁶⁾ 1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	5	-	1	-	-
Fastvoxet Efterbyrd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁷⁾ 1	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	19	-	3	13	10	-	3	-	2	-	5	-	2	1	-
	22			23			5			5			3		

¹⁾ 12 ere opgivne som Førstefødende, 2 som Flerfødende. ²⁾ 1 Tangforløsning paa sidstkommande Hoved. ³⁾ Flerfødende. ⁴⁾ 2den Tvilling. ⁵⁾ Førstefødende. ⁶⁾ Førstefødende; Tvillingfødsel. ⁷⁾ Døde af Barselseber.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde.			Dødfødte ¹⁾ .
		ialt	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barselseng.	
Sveens Herred	83	55	-	-	-
Indre Søndhordland	269	150	4	2	12
Ytre —	407	265	-	7	22
Indre Hardanger	275	145	-	3	12
Ytre —	352	187	3	5	13
Vos	271	181	2	-	13
Søndre Midthordland	314	202	1	1	10
Nordre —	689	416	4	7	23
Indre Nordhordland	535	335	6	3	24
Ytre —	512	283	6	5	27
Søndre Bergenhus Amt	3 707	2 219	26	33	156

¹⁾ Efter Dødfødteanmeldelserne.

og Kramper i Børnealderen (tilsammen 19) samt akut Bronchit (19), kronisk Bronchit og Barselseber (af hver 13).

Veiriget i Aarets første Maaneder var mildt med Nedbør. Vaaren var kold og tør, Forsommer og Sommer kjølige og regnfulde, medens Høsten især i Begyndelsen var varm. Vinteren indfandt sig tidlig med Sne og Kulde. Aarets Middeltemperatur paa Lervik paa Stordøen bestemtes til 4,68° R. (Vidsteen). Høavlen blev ringe, derimod slog Korn og Poteter godt til.

Levemaade og hygiæniske Forhold. I indre Søndhordland siges Jordbruget i de senere Aar stadig at være gaaet fremad, ligesom Husdyrene behandles bedre; de økonomiske Vilkaar ere derfor bedre og derigjennem ogsaa de hygiæniske Forhold. Skibsbyggeriet er i Tilvæxt. Arbejderlønnen er større, men den yngre Generation ødsler med Penge til Stads og Luxus, hvortil de mange Landhandlerier friste (Joh. Dahl). Fra indre Hardanger omtales de økonomiske Forhold som almindelig gode, støttede væsentlig til Skibsfarten og Fiskeexpeditioner; der er god Arbeidsfortjeneste og gode Priser paa alle Jordbrugsartikler. De seneste Bygninger ere gjerne større end før; Røgstuerne bibeholdes tildels, men bortskjæmmes ved Anbringelse af Kogeovne. Levemaaden er almindeligvis god, dog bruges om Sommeren for megen sur Melk; det stærke hjemmebryggede Øl er almindeligt og misbruges ligesom Brændevin tildels (J. Hoffmann). I Vos siges Drukkenheden at være noget i Aftagende; dog føres Øl, Vin og

Brændevin i temmelig store Kvantiteter hjem fra Bergen (Næsheim). I indre Nordhordland gaar det fremad med Sandsen for Hygiænen. Det samme synes at være Tilfælde i hele ytre Nordhordlands Distrikt, dog mindst ved Havet. Udskiftningen fortsættes med Kraft, især i Lindaas og Masfjorden, tildels ogsaa i Manger; der arbeides med dobbelt Lyst og Iver paa de nye Gaarde og velindrettede Bygninger opføres. Af Brændevin er Forbruget størst ved Havkysten (Collett).

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

Lægedistrikt.	Behandlede.	Udgift til Medicin.	
		Kr.	Øre.
Sveens Herred	1	uop	givet
Indre Søndhordland	32	213	41
Ytre —	37	67	37
Indre Hardanger	84	196	70
Ytre —	31	uop	givet
Vos	60	uop	givet
Søndre Midthordland	13	uop	givet
Nordre —	u o p g i v e t		
Indre Nordhordland	18	55	8
Ytre —	82	362	70
Søndre Bergenhus Amt	358		

Af Møder i **Sundhedskommissionerne** afholdtes: i indre Søndhordland 4 (i Skonevik og Etne, hver to); i ytre Søndhordland 4 (i Findaas to, i Vale og Stordøen hver et); i indre Hardanger 2 (i Ullensvang og Røldal hver et); i ytre Hardanger 1 (i Strandebarm); i Vos 3 (to i Vos og et i Vossestranden); i søndre Midthordland 3 (et i hvert af Os, Fuse og Sund Herreder); i nordre Midthordland 6 (Stedet uopgivet); i indre Nordhordland 7 (i Bruvik tre, Hammer to, i Hosanger og Haus hver et); i ytre Nordhordland 4 (i Lindaas to samt et i hvert af Manger og Herlø Herreder).

Af vigtigere Forhandlingsgjenstande nævnes: i indre Søndhordland om Spedalskhedens Aarsager, om Virkningen af Pleiestiftelsen for Spedalske, om spæde Børns Behandling, om Brugen af Brændevin, om Smittestoffene og deres Udbredelsesmaade, om Dødeligheds- og Sygdomsforholdene i Distriktet samt om de vigtigste Betingelser for at bevare Sundheden og specielt om Luften, Vandet og Næringsmidlerne; i indre Hardanger om Skabsygdommen og dens Behandling, om Kontrol med Handelsgjenstande mod befrygtet Arsenik og om større Benyttelse af Jorde-

mødrene i Røldal; i søndre Midthordland om Forandringer i Sundhedsvedtægterne i Os og Fuse, om Hygiænen i Husene ialmindelighed og om Kvaksalveriet; i indre Nordhordland om den Rolle, Arveligheden spiller i Slægternes og Nationernes Sygdomme. De for Ulviks Herred vedtagne Sundhedsforeskrifter erholdt den 8de Januar kgl. Approbation.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Sveens Herred	112
- indre Søndhordlands Distrikt	201
- ytre — — — —	245
- indre Hardangers — — — —	356
- ytre — — — —	284
- Vos — — — —	318
- søndre Midthordlands — — — —	272
- nordre — — — —	516
- indre Nordhordlands — — — —	449
- ytre — — — —	591

Tilsammen 3 344.

I Etne Sogn (indre Søndhordland) samt i Aasen Sogn (indre Nordhordland) blev Vaccination ikke foretaget.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 8, nemlig 2 Obduktioner og 6 Undersøgelser af Levende; af samtlige udførtes 2 i indre Søndhordland, 1 i ytre Søndhordland, 2 i søndre og 1 i nordre Midthordland samt 2 i ytre Nordhordland.

Af **Badeindretninger** findes 4 private Søbadehuse samt enkelte Karbadindretninger i indre Søndhordland, 1 Damp- og Karbadindretning i indre Hardanger, flere smaa private Søbadehuse i ytre Hardanger samt i Lungegaardsvandet ved Bergen og 2 Søbadehuse, hvoraf 1 med Styrtebadindretning ved Arne Fabrik i indre Nordhordland.

Af **Sygehuse** findes i Aarstad Herred ved Bergen: Møllendal Sindssygeasyl (privat Eiendom), Lungegaardshospitalet og Pleiestiftelsen for Spedalske Nr. 1. Desuden findes et orthopædisk Institut.

Medicinalpersonalet bestod af 13 Læger, 37 Jordemødre og 55 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Sveens Herred: 1 Jordemoder; 2 Hjelpevaccinatører (deraf 1 Jordemoder); Distriktslægen bor i Haugesund.
2. Indre Søndhordlands Distrikt: 1 Læge, boende i Fjelberg; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
3. Ytre Søndhordlands Distrikt: 1 Læge, boende paa Stordøen; 7 Jordemødre (deraf 1 privat); 8 Hjelpevaccinatører.

4. Indre Hardangers Distrikt: 1 Læge, boende i Ullensvang; 6 Jordemødre (derhos 1 Post ledig); 5 Hjelpevaccinatorer (deraf 2 Jordemødre).
5. Ytre Hardangers Distrikt: 2 Læger, hvoraf Distriktslægen boende i Strandebarm, en privat Læge i Kvinherred; 4 Jordemødre (samt 2 Poster ledige); 5 Hjelpevaccinatorer (deraf 1 Jordemoder).
6. Vos Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen boende i Vos og en privat Læge paa Vossevangen; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.
7. Søndre Midthordlands Distrikt: 1 Læge boende i Os; 5 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatorer.
8. Nordre Midthordlands Distrikt: 2 Læger, nemlig Distriktslægen boende i Bergen, samt Underlægen ved Lungegaardshospitalet; desuden har Aarstad Sogn sin egen Fattiglæge, der er bosat i Bergen; 2 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatorer.
9. Indre Nordhordlands Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen boende i Haus og 1 Jernbanelæge i Bruvik; 3 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatorer.
10. Ytre Nordhordlands Distrikt: 1 Læge, boende i Lindaas; 3 Jordemødre; 9 Hjelpevaccinatorer.

XIII. Bergens By.

Byen, der har et Fladeindhold af 0,01 Kvadratmil, og hvis Folkemængde den 31te December 1875 var 34 383, udgjør et Lægedistrikt, Bergens Stadsfysikat.

Sundhedstilstanden maa betegnes som mindre god, idet Typhoidfeber, Skarlagensfeber og Kighoste vandt ikke ringe Udbredning, ligesom katarrahlske Tilfælde vare endnu hyppigere end i det foregaaende Aar.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets Midte).	Antal Døde eller gennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	34 700	910	26,22
1875	33 841	917	27,10
1874	32 699	690	21,10
1873	31 601	796	25,50
1872	30 878	754	24,42
1871—75	32 318	789	24,41
1866—70	28 909	609	21,06

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes og Sygehusets Lister sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

For **Typhoidfeber** behandledes ikke ubetydelig flere end i det foregaaende Aar; paa Sygehuset indlagdes 82,

hvoribland ikke faa af den i Nærheden af Byen paa Jernbanelinien arbejdende Styrke.

Skarlagensfeber, der var begyndt i Oktober 1875 herskede epidemisk hele Aaret og kulminerede i December.

Kighoste optraadte hele Aaret igjennem, hyppigst i Høstmaanederne.

Akut Bronchit og andre **katarrahlske Tilfælde**. Af akut Bronchit opgives behandlede 1 067 Tilfælde, hvoraf 524 Mænd og 543 Kvinder; 439 vare under og 628 over 15 Aar.

Lungebetændelse var betydelig mindre hyppig end i det foregaaende Aar. Til Oversigt hidsættes følgende Opgaver for de sidste 6 Aar:

Aar.	Behandlede.	Deraf Døde.	Døde af 100 Behandlede.	Kjendte Angrebne af 1000 Indv.
1876	278	45	16,2	8,0
1875	510	122	23,9	15,07
1874	254	67	26,4	7,7
1873	73	48	65,7	2,3
1872	139	21	15,1	4,5
1871	244	38	15,6	8,0

I Bergens By anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Af de opgivne Tilfælde behandledes paa Byens Sygehus.
	Behandlede.	Deraf Døde.														
Typhoidfeber	173	24	173	23	13	8	3	7	8	8	10	15	16	31	31	82
Meningitis cerebrospinalis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	17	7	17	3	3	2	-	-	1	2	-	2	1	-	3	-
Børnekopper	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Vandkopper	113	-	113	16	5	13	19	15	10	5	2	9	13	5	1	-
Skarlagensfeber	536	118	536	19	14	31	16	41	60	45	23	41	54	89	103	56
Rødlinger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Mæslinger	3	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	132	2	130	23	6	5	16	8	15	9	5	9	15	8	11	7
Kighoste	479	33	479	2	5	6	7	27	43	49	59	70	76	91	44	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	14	-	14	-	-	1	2	1	2	-	-	2	-	1	5	-
Strubehoste	21	16	21	3	1	2	4	1	1	1	4	3	1	-	-	-
Kusma	118	-	118	19	14	20	17	13	7	8	1	1	8	6	4	6
Akut Bronchit og Andre katarrhalske Tilfælde	2696	27	2676	461	375	286	190	169	125	113	88	140	189	290	250	13
Lungebetændelse	278	45	277	50	42	34	17	41	12	9	6	7	10	26	23	16
Pleurit	104	5	103	5	6	15	19	16	7	5	2	5	2	10	11	15
Gigtfeber	128	5	128	14	25	16	10	19	14	6	4	-	6	8	6	21
Koldfeber	3	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	822	32	807	54	29	55	34	36	67	99	65	108	75	105	80	4
Blodgang	6	-	6	-	-	-	-	-	-	4	-	3	2	1	-	-
Tilsammen	5648	316	5606	695	538	494	354	394	373	360	269	416	468	671	574	221

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og ialt kjendte Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Sygdomsform for Syphilis.	
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.		
Syphilis	62	52	10	6	56	26	36
Gonorrhoe (Urethrit)	205	138	67	3	202	-	-

Efter de til Stadsphysikus indsendte Opgaver kom af veneriske Sygdomme hver Maaned under Behandling følgende Antal Tilfælde:

	Syphilis.		Gonorrhoe og Urethrit.	
	Anm. af Læger.	Paa Sygehus.	Anm. af Læger.	Paa Sygehus.
Januar	6	4	7	6
Februar	3	3	4	2
Marts	5	2	16	4
April	3	7	9	10
Mai	2	1	14	9
Juni	5	3	10	6
Juli	5	3	7	4
August	3	1	13	9
September	8	2	13	6
Oktober	8	1	14	-
November	9	7	19	7
December	5	5	13	3
Tilsammen	62	39	139	66

Paa Sygehuset skede Indlæggelse af 19 Puellæ publicæ, og 40 af de af Politiet til Undersøgelse fremstillede Kvinder:

	Puellæ publicæ.	Af de af Politiet til Undersøgelse fremstillede Kvinder.
hvoraf for Urethrit hos	16	35
- - Ulcus -	2	2
- - Excoriationes genitalium hos	1	1
hvoraf for Syphilis hos	-	2

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes nedenstaaende Oversigt (se nedenstaaende Tabel).

De anmeldte Dødsfald af **Svindst** (135) udgjør 15,6 pCt. af samtlige af Lægerne opgivne, ved Sygdom forarsagede Dødsfald (865).

Af **Forgiftninger** omtales 3 ved Gammelost, 2 ved Pølse, 2 ved Sodalud, 1 ved Arsenik og 1 Blyforgiftning.

Af **obstetriciske Operationer** ndførtes paa Fødselsstiftelsen: 1 Tangforløsning hos en Førstefødende,

hvor Fosterhovedet havde staaet 9½ Time mod nederste Aabning; Gunstigt Udfald for Moder og Barn; 1 Vending og Udtrækning ved Bækkensneverhed (Conjugata omtrent 3¼ Tomme) med heldigt Udfald for Moder og Barn. 3 Udtrækninger af Kroppen efter Hovedets Fødsel, 2 Gange paa Grund af svag Skrigen; hos den Tredie gik den pulslose Navlesnor om Fostrets Hals. I alle 3 Tilfælde godt Udfald for Moder og Barn. 1 Udtrækning af Efterbyrden ved Blødning og sammentrukken indvendig Modermund. Konen frisk.

Udenfor Fødselsstiftelsen udførtes følgende kunstige Forløsninger, hvis Indikationer og Udfald for Mødre og Børn sees af Tabellen paa næste Side.

Desuden udførtes 1 Perforation som ultimum refugium ved netop begyndt Fødsel i 7de Maaned hos en Førstefødende, der led af kronisk Morbus Brighti med Anasarka og Eclampi. Moderen døde efter nogle Timer (Nyrerne yderst atrophiske) (Vøgt). — Ialt 70 obstetriciske Operationer, hvoraf 6 paa Fødselsstiftelsen.

Paa Fødselsstiftelsen fødte i 1876: 83 Fødende, af hvilke 2 døde (en af Peritonit, og en af Gigtfeber). Ialt fødtes 84 Børn, hvoraf 1 Par Tvillinger, samtlige levende. Ingen døde under Opholdet paa Fødselsstiftelsen.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøer er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne.	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme..	402	-	216	186	3	388	10	402	-
Fnat	57	-	25	31	27	30	5	57	-
Skurv	8	-	4	4	-	-	1	8	-
Kjertelsyge	196	-	96	100	154	42	7	199	3
Rachit.	15	-	12	3	15	-	3	18	3
Simpel Meningit	23	17	11	12	18	4	5	41	35
Tuberkuløs Meningit. . .	10	10	7	3	10	-	5	27	27
Svindst	280	65	138	142	13	237	12	350	135
Kræft	23	6	10	13	-	23	7	35	18
Vatersot og Morbus Brighti	31	3	13	18	-	22	7	41	13
Blegsot og Anæmi.	489	-	56	433	77	411	11	489	-
Menstruationsuordener .	39	-	-	39	-	39	7	39	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	600	2	258	338	16	563	14	601	3
Ormesygdomme	47	-	22	25	39	8	6	47	-
Drankersygdomme	4	-	4	-	-	4	2	5	1

¹⁾ Af Vatersot 4 og af Morbus Brighti 9 Dødsfald.

²⁾ Paa Dødslisten opført under »ulcus ventriculi.«

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Vemangel, langsom Fødsel.....	1)30	-	-	29	2)1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	3)1	-	1	-	-	-
Bækkensneverhed.....	4)9	5)1	-	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	-	6)5	7)1	-	3	8)3	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Svag Puls i Navlesnoren.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9)1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Misfoster.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	10)1	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11)1	-	12)1
Livmodersammentrækning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Uopgiven Indikation.....	-	-	-	-	-	-	1	-	3	13)3	1	-	-	-	-	-	-	-	14)1	-	-
Tilsammen	41	2	-	38	5	-	6	1	3	6	4	-	3	-	2	2	1	2	3	-	2
	43			43			10			10			5			5			5		

1) 5 ere opgivne at være Førstefødende og 3 Flerfødende. 2) 2den Tvilling med Navlesnorfremfald. 3) Bækkenendeleie, Armløsning. 4) 1 er opgivet som Førstefødende og 1 som Flerfødende. 5) Førstefødende, af Barselfeber. 6) 1 er opgivet som Førstefødende og 2 som Flerfødende. 7) Flerfødende, døde før Operationen. 8) 1 var Peromelus; 1 var 2den Tvilling. 9) Bækkenendeleie; Armløsning. 10) Thorakogastrodidynus. 11) Efter Vending. 12) Samtidig Fastvoxen af Moderkagen. 13) 1 var første og 1 var 2den Tvilling. 14) Efter Tangforløsning.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Distrikt.	Fødte.	Døde.			Dødfødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barselseng.	
Bergens Stadsfysikat.....	1221	910	10	9	42

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 7; Selvmord 2.

Overskuddet af Fødte over Døde bliver saaledes 311 og Forholdet mellem hine og disse = 100: 74,5. — Ifølge Lægernes Opgaver døde 11 Kvinder paa Barselseng, deraf 7 af Barselfeber, 2 af Barselkrampe, 1 af Gigtfeber og 1 af Peritonæitis.

Fra Lægernes haves Opgaver over 865 eller 96,0 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (901). De hyppigste Dødsarsager vare: Svindsot (135), Skarlagensfeber (118), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit samt Kramper i Børnealderen (tilsammen 112), Lunge-

betændelse (45), Alderdomssvaghed (42), Hjerneapoplexi og Kighoste (af hver 33), Cholera nostras og Diarrhoe (tilsammen 32), Atrophi hos Børn (27), akut Bronchit (26), Typhoidfeber (24), Kræft 18).

Til nærmere Oplysning om **Dødsarsagerne** hidsættes følgende af Stadsfysikus efter Lægernes Dødsanmeldelser sammenstillede Liste (se Side 93 og 94).

Levemaade og hygieeniske Forhold. Arbeidsklassens Fortjeneste var god, men Byen er dyr som Levested, Arbejderbefolkningen bor trangt, altfor ofte i Kjælderetager.

Der arbeides for Udvidelse af Gader og af Kloakvæsenet. Den samlede Længde af Byens offentlige og private Kloaker udgjorde ved Aarets Udgang 71 837³/₄ Alen, hvøraf 1 418 Alen bleve anlagte i 1876.

Fattigsygepleien besørges af 4 By- og Fattiglæger (Distriktslæger). Nedenstaaende Tabel viser de for Fattigvæsenets Regning forpleiede eller behandlede Syge (se Tabellen Side 95).

Liste over de af Lægerne meddelte Dødsårsager i Bergens By i 1876.

Sygdomme.	I Alt.	Deraf ere:		Under 1 Aar.		Fra 1—5 Aar.		Fra 5-10 Aar.		Fra 10-15 Aar.		Fra 15-20 Aar.		Fra 20-30 Aar.		Fra 30-40 Aar.		Fra 40-50 Aar.		Fra 50-60 Aar.		Fra 60-70 Aar.		Fra 70-80 Aar.		Fra 80-90 Aar.		Fra 90-100 Aar.		
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
Alcoholismus, (Delir. trem.)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Angina faucium	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Angina membranacea	16	9	7	1	-	5	5	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Angina ulcerosa	2	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Apoplexia cerebri	33	20	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	2	3	3	3	9	-	4	4	-	2	-	-	
Arthrocace ¹⁾	4	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Asthma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Atrophia infant.	27	16	11	15	10	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bronchitis acuta	26	11	15	8	7	2	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
— chronica	17	7	10	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	6	3	-	3	-	-	-	
Cancer ²⁾	18	9	9	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	2	2	3	2	3	2	-	-	-	-	
Caries & Periostitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cholaemia, Icterus	5	3	2	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cholera nostras	5	2	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
Combustio	2	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Commotio medull. spinal.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Contusio	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Convulsiones infantum	50	26	24	20	21	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cystitis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	
Debilitas congenita	12	3	9	3	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— senilis	42	15	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	11	10	1	10	1	5	
Diabetes	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoea	27	15	12	10	10	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	
Eclampsia gravidarum	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Elephantiasis	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Emphysema	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Emphysema & Pyopneumothorax	3	1	2	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Enteritis, Gastroenteritis	17	12	5	8	4	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Epilepsia	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Erysipelas	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Febris puerperalis	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— rheumatica ³⁾	5	2	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— typhosa	24	12	12	-	-	-	-	1	5	-	-	1	2	8	5	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gangraena	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	
Haemophilia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Haemoptysis	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hepatitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Hernia umbilicalis	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Hydrocephalus	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hydrops	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	
Hydrothorax	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Insania	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	
Ileus	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	
Leucocythaemia lienalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Meningitis	35	22	13	4	3	7	6	7	1	-	1	1	-	1	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
— tuberculosa	27	17	10	4	6	12	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cerebro-spinalis	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— spinalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

¹⁾ Heraf led 3 af Artrocace articul. coxae, 1 af Spondylarthrocace.²⁾ Heraf led 1 af Cancer pharyngis, 1 af Cancer vesicae, 14 af Cancer ventriculi, 1 af Fungus medullar. recti et vaginae. For 1 Stedet uopgivet.³⁾ Af de under Febris rheumatica opførte døde 1 paa Barselseng.

Fattigsygepleien i Bergen.

	Tilsam- men.	deraf		Tilsam- men.	deraf	
		Md.	Kv.		Md.	Kv.
I Hjemmet i 1ste Distrikt..	140	39	101			
- — - 2det — ..	401	200	201			
- — - 3die — ..	145	67	78			
- — - 4de — ..	565	182	383			
Paa Sygehuset.....				1251	488	763
Paa Arbeidsanstaltens Syge- hus:				454	185	269
Overliggende fra 1875	62	36	26			
— indlagte fra Byen....	37	23	14			
— indlagte af Anstaltens Lemmer.....	44	40	4			
Paa Byens Sindssygeasyl..	42	20	22	143	99	44
- Rosenbergs — ..	30	18	12			
- Møllendals — ..	8	3	5			
Ialt for Fattigvæsenets Reg- ning behandlede.....				80	41	39
				1928	813	1115

Fattigvæsenets Sygeudgifter i 1876 udgjorde efter
Opgave fra Stadsfysikus Sparre:

	Kr.	Øre.
1. Til Byens Sygehus a) for veneriske Syge b) - andre —	8 603	-
2. - Byens Sindssygeasyl	20 096	33
3. - Rosenbergs —	16 963	60
4. - Gaustads —	8 374	53
5. - Fødselsstiftelsen	285	77
6. - Arbeidsanstalten	74	67
7. - Arbedsanstalten	3 808	-
8. - fattige Syge i Byen	7 700	83
9. - Lægelønninger	2 920	-
9. - Jordemødre for Fødselshjelp til fattige Barselkvinder	20	-
Tilsammen	68 846	73

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 5, nemlig
2 Obduktionsforretninger over Døde og 3 Erklæringer
over Levende.

Af **Sygehuse** fandtes foruden Fødselsstiftelsen, Kom-
munens almindelige Sygehus og dens Sindssygeasyl, Rosen-
bergs private Sindssygeasyl og St. Jørgens Hospital for
Spedalske.

Paa **Tugthusets Sygestuer** behandledes ialt 31 Fan-
ger, hvoraf 5 vare tilbageliggende fra 1875; 22 udskreves
helbredede, 2 i Bedring, 1 uhelbredet og 6 laa tilbage ved
Aarets Udgang. Forpleiningsdagens Antal udgjorde 1 014
eller 40,6 for hver Udskreven. Udgifterne til Sygepleien
udgjorde Kr. 182,87, hvoraf Kr. 142,67 til Medikamenter.
Af mindre betydelige Tilfælde behandledes udenfor Syge-
stuerne 25. — I Arbeidsanstaltens Sygestuer vare
62¹⁾ tilbageliggende fra 1875, 81 indkom, 33 døde og 65
laa tilbage ved Aarets Udgang.

Badeindretninger. Ved Byen findes en Søbadeindret-
ning og paa Sygehuset en Damp- og Karbadeindretning,
der nu har erholdt betydelig Udvidelse; ved den sidste
toges af Patienterne 1 611 Dampbad og 3 287 Karbad, af
Besøgende fra Byen 805 Dampbad, 3 084 Søbad, 6 475
almindelige Karbad, 2 098 romerske og 411 halve romerske
Bad, samt 309 Styrtebad.

Byens 5 **Apotheker** bleve visiterede. Personalet bestod
foruden Apothekeren: ved Elephantapotheket af 2 exami-
nerede Pharmaceuter, ved Hjorteapotheket af 2 examinerede
Pharmaceuter og 1 Discipel, ved Løveapotheket af 2
examinerede og 1 uexamineret Pharmaceut samt 2 Disciple,
ved Nordstjernen af 1 examineret og 1 uexamineret Phar-
maceut samt 1 Discipel og ved Svaneapotheket af 4
examinerede Pharmaceuter og 3 Disciple. Paa Svane-
apotheket afholdtes 1 Medhjælperprøve.

Medicinalpersonalet bestod af 27 Læger (desuden var
Distriktslægen i nordre Midthordland bosat i Bergen);
3 Tandlæger og 20 Jordemødre.

¹⁾ Ifølge forrige Beretning vare 69 tilbageliggende ved Ud-
gangen af 1875.

XIV. Nordre Bergenhus Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 144,79 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 86 205 Indbyggere, er inddelt i følgende 8 Lægedistrikter:

1. Lærdals Distrikt (29,51 n. □ M., 7 022 Indbyggere, indbefattende:

Herrederne: Lærdal	4,35 n. □ M.,	2 456 Indb.
Borgund	4,40 —	856 —
Aardal	9,00 —	1 525 —
Aurland	11,76 —	2 135 —
Gaardene Frønningen med underliggende Brug og Thingestad og Fresvik Sogn (af Lekanger). — —		50 —

2. Indre Sogns Distrikt (21,48 n. □ M., 11 020 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Lyster	7,24 n. □ M.,	3 642 Indb.
Justedal	5,12 —	851 —
Hafslo	4,00 —	2 946 —
Sogndal	5,12 —	3 581 —

3. Midtre Sogns Distrikt (14,84 n. □ M., 7 641 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Lekanger, med Undtagelse af hvad der hører til Lærdals Distrikt	4,22 n. □ M.,	2 252 Indb.
Balestrand	6,02 —	2 191 —
Vik	4,60 —	3 198 —

4. Ytre Sogns Distrikt (13,04 n. □ M., 8 774 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Evindvik	3,11 n. □ M.,	3 024 Indb.
Utvær	1,34 —	1 497 —
Ladvik og Brække	3,25 —	2 045 —

Klævold 4,84 n. □ M., 1 616 Indb.

Bø Annex til

Hyllestad 0,50 — 592 —

5. Ytre Søndfjords Distrikt (6,91 n. □ M., 8 926 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Hyllestad undta-

gen Bø Annex. 1,49 n. □ M., 1 929 Indb.

Askevold 1,54 — 3 168 —

Ytre Holmedal. 3,88 — 3 829 —

6. Indre Søndfjords Distrikt (19,22 n. □ M., 11 419 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Indre Holmedal 6,80 n. □ M., 3 548 Indb.

Jølster 6,16 — 2 585 —

Førde 6,26 — 5 286 —

7. Kins Distrikt (6,90 n. □ M., 8 452 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet Florø — n. □ M., 490 Indb.

Herrederne: Kin } 5,96 — { 4 582 —

Bremanger } 2 084 —

Vefring 0,94 — 1 296 —

8. Ytre Nordfjords Distrikt (4,71 n. □ M., 6 365 Indbyggere), indbefattende:

Herredet Selø 2,73 n. □ M., 4 693 Indb.

Rugsund Annex af Daviken 1,98 — 1 672 —

9. Nordfjordeidets Distrikt (5,29 n. □ M., 4 623 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Eid 3,43 n. □ M., 3 076 Indb.

Daviken undtagen

Rugsund Annex 1,86 — 1 547 —

10. Indre Nordfjords Distrikt (22,89 n. □ M., 11 963 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Horningdalen . . . 1,72 n. □ M., 1 681 Indb.

Gloppen 9,04 — 4 783 —

Indviken 5,32 — 2 998 —

Stryn 6,81 — 2 501 —

Sundhedstilstanden skildres som god fra alle Distrikter undtagen Kins, hvor Typhoidfeber optraadte med et stort Antal Tilfælde, medens disse i Amtet forøvrigt vare betydeligt færre end det foregaaende Aar. Af Skarlagensfeber forekom i Slutningen af Aaret i Lærdals Distrikt en mindre Epidemi.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Fem-aarets)Midte.	Antal Døde eller gennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	86 500	1 300	15,03
1875	86 374	1 323	15,32
1874	86 832	1 614	18,59
1873	87 273	1 357	15,55
1872	87 188	1 116	12,79
1871—75	86 465	1 333	15,43
1866—70	86 331	1 778	14,80

Med Hensyn til de **epidemiske Forhold** henvises til følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Af **Typhoidfeber** forekom en liden Epidemi i Vik (midtre Sogn), hvortil Smitten antagelig var kommen fra Stordøen. I Evindvik i ytre Sogn, hvortil Sygdommen i Slutningen af Aaret 1875 var importeret fra Nordland ved en Telegrafarbejder, der havde medbragt Sengklæder, som var benyttede af Typhoidsyge, fortsatte Sygdommen sig til Midtsommeren; i Ladvik og Utvær optraadte ogsaa mindre Husepidemier, til sidstnævnte Sted indført fra Bergen (Thorsen). I Kins Distrikt indtraf usædvanlig mange Tilfælde, dog blot udbredt i Bremanger og navnlig paa Frøjen. Importen var ubekjendt, da de første Tilfælde bleve lidet paaagtede, men Sygdommen udbredte sig senere ved Smitte. Fra Nordfjordeidet og indre Nordfjord omtales smaa lokale Epidemier, hvorunder tildels de Fleste af Husstanden angrebes; i indre Nordfjord deltog nogle Personer i et Bryllup 2 Maaneder efter sin Restitution fra Sygdommen og paa 4 langt fra hverandre liggende Gaarde angrebes 4 Bryllupsgjæster af Typhoidfeber; et af disse Tilfælde blev igjen efterfulgt af 3 andre.

Barselfeber synes at have forekommet hyppigere end i det foregaaende Aar, ligesom der i 1876 døde flere Kvinder paa Barselseng. Fra Lærdal berettes om 3 Tilfælde af

Barselfeber med heldigt Udfald, hvor Sygdommen antages at være opstaaet gennem Smitte fra vedkommende Jordemoder, der tillige pleiede en Patient med Erysipelas og benyttede samme Sprøite til denne som til Barselkonerne (Møinichen). I indre Sogn forekom 3 Tilfælde med dødelig Udgang af Barselfeber, den ene Barselkone fik i 5te Døgn en Rosenaffektion, den anden havde pleiet sin Mand, der led af Rosen og lagde sig i den Seng han havde benyttet, for at føde; Efterbyrden var bleven løsnet ved kunstigt Indgreb (C. Engh).

Skarlagensfeber optraadte som Epidemi i Lærdal, men fik ikke megen Udbredning; den var indført fra Hemsedal med en Gut, der havde begivet sig did til en Sæter, hvor han dog kun havde opholdt sig omtrent 1 Døgn. — I Evindvik (ytre Sogn) forekom i Aarets sidste Uger flere Tilfælde. Sygdommen holdtes skjult for Lægen, indtil Smitten havde udbredt sig til flere af Naboerne, hvorfra den senere udbredte sig omtrent over hele Herredet.

Rosen (Ansigtrosen) optraadte som Epidemi i en mindre Kreds i indre Nordfjord med 12 Tilfælde.

Erythema nodosum forekom epidemisk i Lærdal; kun de Tilfælde bleve behandlere, hvor der senere i Sygdommen indfandt sig stor Afkræftelse og suppurerende Saar paa Extremiteterne, hvilket især var Tilfælde hos Kvinder paa 15—20 Aar (Møinichen).

Af **Kusma** indtraf i midtre Sogn et Dødsfald hos en Patient, der under Sygdommen færdedes ude i Vinterkulden og fik Meningit. (Opført under denne Diagnose paa Dødslisten).

Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde. Af akut Bronchit er opgivet ialt 220 Tilfælde med to Dødsfald; af de 215 Behandlede vare 99 Mænd og 116 Kvinder; 93 vare under og 122 over 15 Aar. Af kronisk Bronchit er opgivet 20 Dødsfald.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og samtlige kjendte Tilfælde af Gonorrhoe ville sees af nedenstaaende Liste (se Side 99).

Desuden indsendtes til Sygehus 2 Mænd lidende af Syphilis fra indre Sogn.

Samtlige for Gonorrhoe i ytre Nordfjord Behandlede vare gennemreisende Søfolk, der alle vare smittede i Bergen eller Aalesund (J. N. Cappelen).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes nedenstaaende Oversigt (se Side 100).

I nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Dødfald.													
Exanthematisk Typhus.....	4	-	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Typhoidfeber.....	174	13	174	13	10	2	3	14	4	19	10	27	18	34	20
Barselfeber.....	44	16	44	5	2	7	4	2	1	3	4	4	2	5	5
Vandkopper.....	23	-	23	1	-	1	11	5	4	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber.....	81	6	81	-	-	-	-	-	-	-	1	-	19	6	55
Rødlinger.....	5	-	5	-	-	-	-	1	2	-	1	1	-	-	-
Mæslinger.....	5	-	5	1	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Rosen.....	55	1	55	1	3	7	3	6	5	3	8	6	5	3	5
Kighoste.....	4	-	4	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse....	19	3	19	3	1	-	1	3	-	1	2	-	2	3	3
Strubehoste.....	3	-	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Kusma.....	16	-	14	3	2	1	2	3	1	2	-	-	-	-	-
Akut Bronchit og } Andre katarrhalske Tilfælde }	548	5	527	53	55	67	60	62	57	35	13	31	25	33	36
Lungebetændelse.....	241	27	241	17	29	25	26	45	19	9	9	8	12	22	20
Pleurit.....	44	3	44	4	2	1	6	6	5	2	3	5	4	2	4
Gigtfeber.....	71	4	71	9	6	4	8	9	6	3	6	5	5	3	7
Koldfeber.....	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og } Cholera nostras }	261	7	261	27	19	19	27	20	24	21	12	20	38	22	12
Blodgang.....	11	2	11	-	-	1	1	1	1	1	-	1	1	2	2
Skjørbug.....	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	1612	87	1589	139	130	136	154	177	130	104	72	109	132	135	171

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
	Tilfælde.	Dødsfald.	Lærdal.	Indre Sogn.		Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Kin.		Ytre Nordfjord.		Nordfjord-eidet.		Indre Nordfjord.		
				Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.
Exanthematisk Typhus.	4	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
Typhoidfeber.	175	14	1	1	-	-	6	1	31	4	12	2	3	-	79	3	-	-	7	-	36	3
Barselfeber.	49	21	6	1	3	3	2	1	2	1	1	1	3	2	6	2	3	2	1	1	22	7
Vandkopper.	23	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	13	-	3	-
Skarlagensfeber.	81	6	62	5	1	1	-	-	15	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
Rødlinger.	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Mæslinger.	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Rosen.	56	2	-	-	4	-	1	-	4	1	1	-	2	-	1	-	12	-	2	-	29	1
Kighoste.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Diphtherisk Svælgbetændelse.	19	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	3	-	-	1	-
Strubehoste.	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Kusma.	16	-	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3	-	5	-
Akut Bronchit og Andre katarrhalske Tilfælde}	553	10	50	1	41	2	14	-	47	3	22	1	15	1	46	-	102	-	62	1	154	1
Lungebetændelse.	264	50	31	2	53	7	20	2	20	13	23	5	3	1	12	2	21	4	10	3	71	11
Pleurit.	45	4	4	-	2	-	4	-	5	1	2	-	2	-	-	-	15	1	2	-	9	2
Gigtfeber.	71	4	7	-	18	3	3	-	7	-	6	-	-	-	3	-	3	-	2	-	22	1
Koldfeber.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras. }	263	9	14	2	25	-	3	-	12	3	15	2	3	-	34	-	54	1	10	1	93	-
Blodgang.	11	2	-	-	4	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Skjørbug.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Tilsammen	1650	125	177	12	153	18	55	4	147	26	86	11	31	4	191	7	231	11	112	6	467	26

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Opgiven Sygdomsform for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.									
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.	hereditær.			Lærdal.		Indre Sogn.		Midtre Sogn.		Ytre Nordfjord.		Indre Nordfjord.	
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.						Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis...	3	-	3	-	3	1	2	-	3	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Gonorrhoe,																				
Urethrit.	26	26	-	-	26	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	24	-	1	

Svindstot. Forholdet mellem Dødsfald af Svindstot og samtlige opgivne Dødsårsager var i de enkelte Distrikter følgende:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindstot.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Lærdal.....	6	30	20,0
Indre Sogn.....	4	42	9,5
Midtre —	1	19	5,3
Ytre —	3	77	3,9
Ytre Søndfjord.....	1	24	4,2
• Indre —	4	13	30,8
Kin.....	9	28	32,1
Ytre Nordfjord.....	-	24	-
Nordfjordeidet.....	4	25	16,0
Indre Nordfjord.....	15	107	14,0
Nordre Bergenhus Amt	47	389	12,1

Fra indre Nordfjord omtales en Defectus uteri hos en 20 Aar gammel Pige med lidet udviklede ydre Kjønorganer, liden, trang, 2 Tommer lang Skede; ingen Uterus at opdage, selv ved Katheter i Blæren og Finger i Rectum. Mammæ vare smaa; forøvrigt nogenlunde kvindelig Statur (M. B. Müller).

Af **Sindssygd**om er opført 2 Dødsfald, et i indre og et i ytre Sogn.

For Amtskommunens Regning forpleiedes i 1876: 122 Sindssyge, hvoraf 39 paa Asyler. 11 vare hjemmestavnsberettigede i Lærdals Distrikt, 16 i indre Sogns,

12 i midtre Sogns, 10 i ytre Sogns, 9 i ytre og 25 i indre Søndfjords, 9 i Kins, 5 i ytre Nordfjords, 6 i Nordfjordeidets og 19 i indre Nordfjords Distrikt. Som almindelige Fattige opgives efter Lægernes Beretninger at være forpleiet 24.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 24 Tangforløsninger (hos 23 Mødre), 3 Vendinger, 1 Udtrækning og 2 Gange kunstig Forløsning af Efterbyrden hvis Indikationer og Udfald ville sees af nedenstaaende Tabel (se Side 101).

Tilsammen 30 obstetriciske Operationer, hvoraf 6 i Lærdals, 1 i midtre Sogns, 2 i ytre Sogns, 2 i ytre Søndfjords, 1 i indre Søndfjords, 6 i Kins, 5 i ytre Nordfjords, 2 i Nordfjordeidets og 5 i indre Nordfjords Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barselseng.	
Lærdal.....	227	111	1	1	6
Indre Sogn...	354	193	6	6	9
Midtre — ...	243	87	2	1	13
Ytre — ...	228	138	4	2	16
Ytre Søndfjord	265	139	1	3	11
Indre —	303	154	2	1	12
Kin.....	204	120	1	3	12
Ytre Nordfjord	162	67	3	1	13
Nordfjordeidet.	135	67	1	1	6
Indre Nordfjord	328	224	2	3	7
Nordre Bergens Amt.....	2 449	1 300	23	22	105

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf døde.	Af de Be- handlede, hvis Køn er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmel- dende Læger.	Ialt opgivne	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar)		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme.	177	-	86	91	3	174	9	177	-
Fnat.....	53	-	23	20	23	20	7	53	-
Skurv.....	7	-	6	1	5	2	4	7	-
Kjertelsyge.....	111	1	60	51	88	23	9	113	3
Rachit.....	21	-	16	5	21	-	4	21	-
Simpel Meningit.....	19	11	12	7	10	9	6	19	11
Tuberkuløs Meningit..	9	6	5	4	9	-	5	12	9
Svindstot.....	96	36	47	49	11	85	9	107	47
Kræft.....	41	27	23	18	-	41	7	41	27
Vatersot og Morbus Brighti.....	42	10	21	21	3	39	10	46 ¹⁾	14
Blegsot og Anæmi....	428	-	62	366	69	359	10	428	-
Menstruationsuordener.	87	-	-	87	-	87	9	87	-
Cardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi...	688	1	299	389	63	625	10	688	1
Ormesygdomme.....	88	-	41	47	44	44	6	88	-
Drankersygdomme....	7	1	7	-	-	7	4	7	1

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
	Lærdal.		Indre Sogn.		Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Sandfjord.		Indre Sandfjord.		Kin.		Ytre Nordfjord.		Nordfjord-ødet.		Indre Nordfjord.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme.	23	-	-	-	10	-	6	-	13	-	3	-	13	-	48	-	14	-	47	-
Fnat	4	-	7	-	-	-	14	-	10	-	7	-	-	-	-	-	5	-	6	-
Skurv	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	2	-
Kjertelsyge.....	15	-	18	-	2	-	3	2	1	-	2	-	-	-	31	-	6	-	35	1
Rachit	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	16	-
Simpel Meningit.....	-	-	2	1	4	3	-	-	2	1	-	-	1	1	1	-	-	-	9	5
Tuberkuløs Meningit..	1	1	-	-	-	-	2	2	4	2	-	-	2	1	-	-	1	1	2	2
Svindst	19	6	19	4	14	1	11	3	4	1	5	4	17	9	-	-	9	4	19	15
Kræft	7	5	2	1	2	2	5	3	-	-	-	-	-	-	2	2	4	3	19	11
Vatersot og Morbus Brighti	6	1	2	1	2	1	8	4	3	-	2	-	4	3	1	1	2	-	16	3
Blegsot og Anæmi	65	-	195	-	48	-	5	-	8	-	8	-	3	-	46	-	22	-	28	-
Menstruationsuordener.	4	-	-	-	5	-	4	-	3	-	6	-	8	-	30	-	6	-	21	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi ...	57	-	60	-	42	-	16	-	14	-	31	-	42	1	56	-	28	-	342	-
Ormesygdomme	21	-	3	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	16	-	3	-	40	-
Drankersygdomme.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	3	1

¹⁾ Af Vatersot 8 og af Morbus Brighti 6 Dødsfald.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning ved skjævt Sædeleie.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer..	¹⁾ 16	²⁾ 1	1	³⁾ 15	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	⁴⁾ 2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtspfødsel.....	⁵⁾ 1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren.....	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forliggende Moderkage og Blødning..	-	-	-	-	-	-	⁶⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	21	1	1	16	8	-	-	1	2	1	-	2	1	-	-	1	-	-	1	-	1
	23			24			3			3			1			1			2		

¹⁾ 3 ere opgivne som Førstefødende og 2 som Flerfødende. ²⁾ Af Barselfeber. ³⁾ 2 vare Tvillinger; Moderen døde af Barselfeber. ⁴⁾ Flerfødende. ⁵⁾ Derhos Bækkensneverhed. ⁶⁾ Uden nærmere opgiven Dødsårsag.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 70; Selvmord 5.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 149 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 53,1. Lægerne meddele nærmere Oplysning om 22 paa Barselseng døde Kvinder; deraf døde 21 af Barselfeber og 1 efter besværlig Fødsel. Derhos er opgivet 1 Dødsfald med Abort.

Lægernes Lister indeholde Opgave over 389 eller 31,8 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1 225). De hyppigste kjendte Dødsårsager vare: Lungebetændelse (50), Svindsot (47), Kræft (27), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 22), Barselfeber (21), kronisk Bronchit (20), Alderdomssvaghed (15), Vatersot og Morbus Brighti tilsammen, Typhoidfeber og Peritonæitis (af hver 14), Hjertefeil (12) og Hjerneapoplexi (11).

Veirliget. Aarets første Maaneder vare kolde; Vaaren var kold og tør, Sommeren regnfuld og kjølig. Høsten tør og mild. I Slutningen af Aaret indtraadte Kulde. Nedbøren var idethele liden; dog var Avlingen i indre Sogn og indre Nordfjord som i middels Aar, medens i ytre Nordfjord svære Storme hindrede Fiskeriet og det kolde og regnfulde Veir forårsagede mislykket Avling.

Levemaade og hygieeniske Forhold. Fra Lærdals Distrikt omtales Misbrug af Øl og Brændevin paa Lærdalsøren, hvis Befolkning for største Del lever af tilfældigt Arbeide. Den samme Misbrug siges; om end i mindre Grad, at finde Sted ogsaa i den øvrige Del af Distriktet, mindst i Aardal. Strandstedet Lærdalsørens Huse bestaa for det meste af elendige Hytter; i Bygderne forresten ere Vaaningshusene i de senere Aar byggede store og velindrettede, medens Udhusene paa de fleste Steder ere smaa og daarlig indrettede, men mange i Tal ikke sjelden 10—20; Forandring heri synes dog at være begyndt. Overalt savnes Renlighed selv hos velstaaende Gaardmænd, ligesom Møddinge foran Døren ere sædvanlige. Melkekarrerne renses ordentlig, men sættes fordetmeste, — især om Vinteren — paa Hylder over Sengen, selv om deri ligge syge Personer. Hos mere velstaaende findes nok en Melkestue, men over Fløden ligger ikke sjelden et Støvlag paa flere Linier. Fløden skummes af ved at føre Fingeren rundt Kanten og det af Budejen, som netop er kommen ind fra Rengjøringen i Fjøset. Vandhuse findes neppe paa hver femte Gaard; selv lige ved Landeveien kan man Morgen og Aften se Folk sidde paa Hug ved Siden af hinanden uden at genere sig for de Forbireisende. (Møinichen). I ytre Sogn siges der at være jevnt fremskridende Forbedring, hvad Boligerne angaar, fornemmelig i de indre Herreder Ladvik og Klævold tildels i Sulen.

De approberede Sundhedsforskrifter have frembragt betydelig Forandring i Ladvik og tildels Evindvik (Thorsen). I Fjeldbygderne i indre Søndfjord ere Røgstuer endnu mest almindelige, i Sødistrakterne derimod Lemstuer med Kogeovne. I de første er Luften bedre, da ved Opildningen 1 Gang i Døgnet Ljoren og Døren holdes aaben, saa der foregaar en grundig Udluftning. I Lemstuerne er Luften for det meste ubehagelig, kvalm og fugtig. I begge Slags Stuer ligge de enkelte Gulve lige paa Jorden og ere kolde og fugtige. Brændevinsdrik er ikke udbredt, men Øl misbruges ofte; Barselkoner, febrilske Personer ligge ofte berusede af Øl. Kaffe er ikke videre udbredt (Schou). Fra Kin nævnes Tilstanden fremdeles som kummerlig om end ikke fuldt som i 1875; det daglige Fiskeri var noget bedre og nogen Udflytning foregik. Den yngre Del af Befolkningen begynder at fare tilsøs og paa Fed-sildfiske i Nordland (Høst). I ytre Nordfjord siges Levemaade og de hygiæniske Forhold at forværres for hvert Aar, samtidig med at de økonomiske Forhold ere blevne slettere efter Fiskeriernes Ophør; selv større Brug kunne neppe, ialfald ved den nuværende Driftsmaade afgive det Nødvendige til en Families Underhold. Kampen for at erholde det Allernødvendigste til Livets Ophold, optager ganske Sindet; Sandsen for Renlighed og Hygge i Hjemmet taber sig. Armoden tvinger ikke alene de Unge men ogsaa ældre Jordbrugere til om Sommeren og Høsten i Nordland at skaffe sig det Nødvendige til Familiens Ophold (J. N. Cappelen).

Af fattige Syge opgives behandlede:

i Lærdals	Distrikt.....	76
- indre Sogns	—	137
- midtre —	—	81
- ytre —	—	97
- ytre Søndfjords	—	uopgivet
- indre —	—	31
- Kins	—	130
- ytre Nordfjords	—	36
- Nordfjordeidets	—	18
- indre Nordfjords	—	151

Tilsammen 757

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Møder: I Lærdals Distrikt 4 (et i hvert Herred); i midtre Sogn 1 (i Lekanger); i ytre Sogn 5 (to i Ladvik og et i hvert af Utværs, Klævolds og Evindviks Herreder); i ytre Søndfjord 3 (i Askevold to og i Hyllestad et); i indre Søndfjord 2 (et i Jølster og et i Førde); i Kin 4 (tre i

Bremanger, et i Vefring); i ytre Nordfjord 3 (et i Daviken og to i Selø); i Nordfjordedet 1, i Eid og indre Nordfjord 1 (i Gloppen). I indre Sogn afholdtes intet Møde. Af Forhandlingsgjenstande kan nævnes: i ytre Sogn om Bakterier og om Støv og Fnug; i indre Søndfjord om Miltbrand og saavel her som i Kin om Spedalskhedens Smitsomhed; i ytre Nordfjord om de Spedalskes og Sindsyges Vilkaar, om Vaccinationen, om Jordemødervæsenet, Lovbestemmelsen om Bygningers Opførelse, om Kreaturerne Brystsygdomme og disses Indflydelse paa det menneskelige Legeme navnlig gennem Melken; i Nordfjordedet om Spedalskhedens Væsen og Aarsager og om Betingelserne for Sundhed. De under 2den Marts s. A. approberede Sundhedsforskrifter for Eids Herred uddeltes, og Herredet besluttedes inddelt i 26 Roder med hver sin Tilsynsmand.

De Vaccineredes Antal udgjorde:

i Lærdals	Distrikt....	159
- indre Sogns	—	360
- midtre —	—	273
- ytre —	—	285
- ytre Søndfjord	—	215
- indre —	—	290
- Kins	—	178
- ytre Nordfjords	—	212
- Nordfjordeidets	—	118
- indre Nordfjords	—	313

Tilsammen 2 403

Vaccination blev ikke udført i Nærø og Underdals Sogne af Lærdals Distrikt.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 3 Obduktioner og 5 Undersøgelser af Levende; tilsammen 8 retsmedicinske Forretninger, hvoraf 5 i indre Sogns, 2 i midtre Sogns og 1 i Kins Distrikt.

Siden Vaarsildfisket ophørte, har **Florø Sygehus** ikke været i Virksomhed.

Af **Badeindretninger** havde i Lærdal 1 for varme Bad og 2 Styrtebad; desuden flere Styrte- Kar- og Strøm-bad i indre og ytre Sogn samt i ytre Nordfjord.

Amtets **Apothek** paa Lærdalsøren visiteredes; Personalet bestod foruden Apothekeren af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel, der i Aarets Løb tog Medhjælperexamen.

Medicinalpersonalet bestod af 11 Læger, 35 Jordemødre og 39 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Lærdals Distrikt: 1 Læge, boende i Lærdal; 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer (deraf 4 Jordemødre).

2. Indre Sogns Distrikt: 1 Læge, boende i Sogndal;
4 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatorer (deraf 4 Jordemødre).
3. Midtre Sogns Distrikt: 1 Læge, boende i Vik;
3 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatorer.
4. Ytre Sogns Distrikt: 1 Læge, bosat i Ladvik;
4 Jordemødre; 1 Hjelpevaccinator.
5. Ytre Søndfjords Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen
og 1 privat Læge, begge boende i ytre Holmedal;
3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.
6. Indre Søndfjords Distrikt: 1 Læge, bosat i Førde;
4 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatorer (deraf 4 Jordemødre). | 7. Kins Distrikt: 1 Læge, boende i Florø; 3 Jordemødre; (deraf 1 uexamineret; derhos 1 Post ledig);
3 Hjelpevaccinatorer (deraf 2 Jordemødre).
8. Ytre Nordfjords Distrikt: 1 Læge, bosat i Vaagsø;
3 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatorer (alle Jordemødre).
9. Nordfjordeidets Distrikt: 1 Læge, boende i Eid;
3 Jordemødre (deraf 1 privat); 2 Hjelpevaccinatorer.
10. Indre Nordfjords Distrikt: 1 Læge, boende i Indviken;
4 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatorer (deraf 3 Jordemødre). |
|--|---|

XV. Romsdals Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 114,56 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 116 838 Indbyggere, er inddelt i følgende 10 Lægedistrikter:

1. Vestre Søndmøres Distrikt (6,71 n. □ M., 10 781 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Vanelven . . 2,59 n. □ M., 2 633 Indb.
Herø 0,70 — 2 759 —
Sandø 0,94 — 2 480 —
Ulfsten 2,48 — 2 909 —
2. Indre Søndmøres Distrikt (9,52 n. □ M., 7 352 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Volden 6,04 n. □ M., 5 543 Indb.
Hjørendfjord. 3,48 — 1 809 —
3. Østre Søndmøres Distrikt (21,56 n. □ M., 12 881 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Skodje og Vatne 1,64 n. □ M., 2 732 Indb.
Ørskoug 2,70 — 3 794 —
Stranden 3,51 — 2 328 —
Norddalen 9,28 — 2 325 —
Sunelven 4,43 — 1 702 —
4. Nordre Søndmøres Distrikt (2,18 n. □ M., 13 934 Indbyggere), indbefattende:
Kjøbstaden Aalesund — n. □ M., 5 807 Indb. | Herrederne: Borgund 1,40 n. □ M., 5 372 Indb.
Harham 0,78 — 2 755 —
5. Ytre Romsdals Distrikt (9,05 n. □ M., 16 532 Indbyggere), indbefattende:
Kjøbstaden Molde — n. □ M., 1 717 Indb.
Herrederne: Bolsø 2,24 — 3 831 —
Bod 1,13 — 2 101 —
Akerø 1,10 — 2 230 —
Sandø 0,16 — 741 —
Frænen 1,86 — 2 425 —
Vestnæs 2,56 — 3 487 —
6. Indre Romsdals Distrikt (17,83 n. □ M., 10 963 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Gryten 7,96 n. □ M., 3 115 Indb.
Vold } 2,02 — { 991 —
Eid } — { 684 —
Veø 1,62 — 2 579 —
Næset 6,23 — 3 594 —
7. Søndre Nordmøres Distrikt (5,69 n. □ M., 19 263 Indbyggere), indbefattende:
Kjøbstaden Christiansund . . 0,11 n. □ M., 7 489 Indb.
Herrederne: Kværnæs 2,77 — 6 540 —
Fræde og Grip . 0,45 — 1 522 —
Øre 1,86 — 2 432 —
Strømsnæset . . 0,50 — 1 280 — |
|--|--|

8. Sundals Distrikt (15,₈₄ n. □ M., 6 273 Indbyggere), indbefattende:
 Herrederne: Øxendalen . . . 4,₃₂ n. □ M., 1 338 Indb.
 Sundal 9,₁₇ — 2 297 —
 Thingvold 2,₃₅ — 2 638 —
9. Surendals Distrikt (17,₇₆ n. □ M., 9 438 Indbyggere), indbefattende:
 Herrederne: Stangvik og Todal 3,₇₂ n. □ M., 2 914 Indb.
 Surendal 7,₂₀ — 3 134 —
 Rindal 6,₃₉ — 2 758 —
 samt Bøfjordens

- og Torjulsvaags
 Bygdelaag af Halse
 Herred 0,₄₅ n. □ M., 632 Indb.
10. Nordre Nordmøres Distrikt (8,₄₂ n. □ M., 9 421 Indbyggere), indbefattende:
 Herrederne: Edø 2,₁₆ n. □ M., 4 175 Indb.
 Aure 5,₁₇ — 3 937 —
 Halse (undtagen
 Bøfjorden og Tor-
 julsvaags Bygde-
 lag) 1,₀₉ — 1 309 —

Sundhedstilstanden. Det foregaaende Aars Epidemier af Typhoidfeber og Skarlagensfeber var i betydelig Aftagende; Mæslinger havde kun i de første 3 Maaneder en ikke betydelig epidemisk Udbredning i ytre Romsdals Distrikt. Lungebetændelse derimod viser en ualmindelig hyppig Optræden i de to første Kvartaler. Den epidemiske Sygelighed forøvrigt afveg i mindre Grad fra det foregaaende Aars.

Dødeligheden. Følgende Tabel viser Dødeligheden inden Amtet i de sidste 5 Aar og i de to foregaaende Femaar:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876.....	117 600	1 864	15, ₈₅
1875.....	116 449	1 933	16, ₆₀
1874.....	115 547	1 831	15, ₈₅
1873.....	114 609	1 659	14, ₃₈
1872.....	113 589	1 662	14, ₆₃
1871—75.....	114 299	1 752	15, ₃₁
1866—70.....	108 062	1 623	15, ₀₁

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Typhoidfeber var i dette Aar atter i Aftagende; den væsentligste Indskrænkning af Sygdommens Udbredning skede i søndre Nordmøre, hvor Typhoidfeberen Aaret forud viste den hyppigste Optræden. Kun i indre Romsdals og i nogen højere Grad i nordre Søndmøre var der en Forøgelse af de Angrebnes Antal. De fra vestre Søndmøre anmeldte 11 Tilfælde forekom i December inden en snevrere Kreds paa to Gaarde af Ulfsten Prestegjeld efter al Rimelighed ved Smitte fra Aalesund; paa den ene

Gaard (Skude), hvor de anordnede Forholdsregler nøie iagttoges, angrebes kun 2, medens paa Gaarden Flø, hvor Folket var mere ligegyldigt med Hensyn til Isolation af de Syge og øvrige Forholdsregler, 9 Individuer indsygnede inden Aarets Udgang (Bodom). I østre Søndmøre forekom Sygdommen i Maanederne April—August i Sunelven og i November efter formodet Smitte fra Aalesund i Sykelven af Ørskoug og i Ramstaddalen (Chr. O. Kahrs). I nordre Søndmøre optraadte Typhoidfeber uden nogen egentlig epidemisk Karakter. I Aalesund angrebes 16; det første Tilfælde optraadte under tilsyneladende uskyldige febrilske Symptomer af nogle Ugers Varighed hos Manden i en Familie, der holdt Melkeudsalg; efter ham angrebes Hustruen, Husjomfruen og to Tjenestefolk; i en anden Familie, der havde vanket i Huset, angrebes 3 Børn; i Nabohuset angrebes 5; Sygdommen viste sig ogsaa i 3 Familier, der havde hentet Melk i det først angrebne Hus, uden at det kunde afgjøres om Smitten var overført ved Melken eller ved den, der afhentede denne (M. G. Randers). Inden ytre Romsdals Distrikt vides Sygdommen at have optraadt i Maanederne Marts og November—December i Akerø samt i August—Oktober i Frænen, men navnlig paa Hustad i Bod, hvor Sygdommen stadig hersker, og hvor Befolkningen viser sig ligegyldig ligeoverfor Smitte og Desinfektion (H. F. Smith). Fra indre Romsdal omtales en gjentagende Opdukken i de første 3 Maaneder af den i tidligere Beretninger omhandlede Epidemi i Væ Herred, som allerede begyndte i Marts 1874, og som sluttede i Marts dette Aar; herfra overførtes Smitten i et enkelt Tilfælde til Næsset, hvorhen Sygdommen ogsaa bragtes ved Smitte fra Christiansund i Slutningen af April og vedvarede til Udgangen af Juni (ca. 3 Angrebne); — i Juli importeredes Sygdommen til Vold (ca. 3 Angrebne) sandsynlig fra Valdalen, hvor den

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op-givet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus.....	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber.....	226	20	226	22	9	23	12	7	21	11	22	13	14	35	37
Meningitis cerebrospinalis.....	3	2	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber.....	48	15	47	5	4	-	5	7	3	-	3	8	4	6	2
Vandkopper.....	49	-	49	1	5	1	4	6	5	6	5	3	2	6	5
Skarlagensfeber.....	305	57	305	53	61	51	32	6	3	9	10	22	15	21	22
Rødlinger.....	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Mæslinger.....	14	-	14	3	3	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rosen.....	67	1	66	4	7	2	5	8	5	4	5	2	3	14	7
Kighoste.....	2	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse....	87	8	87	17	7	7	2	5	9	6	7	9	3	6	9
Strubehoste.....	9	4	9	4	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Kusma.....	3	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Akut Bronchit og Andre katarrhalske Tilfælde}....	1422	12	1410	151	148	176	142	137	116	70	54	70	81	92	173
Lungebetændelse.....	711	98	711	58	102	83	79	109	70	21	17	15	31	49	77
Pleurit.....	160	4	160	19	13	16	12	20	10	23	7	13	6	11	10
Gigtfeber.....	94	-	94	9	11	12	12	11	4	3	4	6	8	9	5
Koldfeber.....	4	-	4	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras.....}	395	5	395	23	22	20	24	34	32	42	41	35	37	42	43
Blodgang.....	13	1	13	2	2	2	-	-	-	1	1	1	2	1	1
Skjørbug.....	7	-	7	2	-	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-
Tilsammen	3622	227	3608	374	396	405	333	353	280	197	176	198	209	294	393

	Ialt op- givne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
	Tilfælde.	Dødsfald.	Vestre Søndmøre.		Indre Søndmøre.		Østre Søndmøre.		Nordre Søndmøre.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmøre.		Sundal.		Surnadal.		Nordre Nordmøre.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber.....	227	21	11	-	3	-	21	2	46	4	37	3	18	2	39	3	15	1	11	4	26	2
Meningitis cerebrospinalis.....	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-
Barsel-feber.....	50	17	-	-	2	2	6	1	9	5	8	3	1	1	15	1	4	2	5	2	-	-
Vandkopper.....	49	-	-	-	-	-	1	-	40	-	5	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber.....	318	70	41	9	48	9	1	-	58	9	72	18	46	9	9	1	15	2	4	1	24	12
Rødlinger.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger.....	14	-	-	-	1	-	-	-	-	-	12	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen.....	67	1	1	-	4	-	3	-	21	-	9	-	5	-	10	-	4	-	9	1	1	-
Kighoste.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse.....	87	8	-	-	1	-	5	1	25	1	26	-	-	-	20	-	-	-	10	6	-	-
Strubehoste.....	9	4	2	2	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	-	2	2	-	-
Kusma.....	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit og Andre katarrhalske Tilfælde}.....	1424	14	54	-	37	1	32	-	414	1	106	1	94	5	504	1	61	1	51	-	71	4
Lungebetændelse.....	727	114	47	13	38	10	38	6	204	20	52	12	39	7	187	27	34	5	58	7	30	7
Pleurit.....	160	4	7	-	14	-	9	-	62	-	3	-	-	-	33	2	11	-	14	1	7	1
Gigtfeber.....	94	-	24	-	1	-	2	-	22	-	8	-	4	-	20	-	1	-	8	-	4	-
Koldfeber.....	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras.....}	399	9	10	-	10	1	7	-	152	2	33	-	13	1	126	2	34	3	4	-	10	-
Blodgang.....	13	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	2	-	1	1	-	-
Skjørbug.....	7	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	3660	265	198	24	159	23	129	10	1057	42	371	37	223	25	982	37	185	14	182	27	174	26

skulde have hersket nogen Tid forud; — i Gryten optraadte den i Oktober i Heens Sogn med to Tilfælde og i November i Kors Sogn. At Sygdommen paa de nævnte Steder indskrænkedes til et mindre Antal Angrebne, antages for en væsentlig Del at skyldes Sondring af Syge og bedst mulige Rensning (S. J. Hansen). I søndre Nordmøre, hvorfra den ellers omtales som hyppig, forekom den sparsom i 1876; dog siges flere Tilfælde af »simpler Feber« at have optraadt med tildels typhøst Præg, og i Christiansund sees den at have vist sig i September og November—December paa en Gang paa mange Steder, især paa Kirkelandet, uden paavisselig Smitteforbindelse (R. B. P. Brodtkorb). Alle fra Sundals Distrikt anmeldte Tilfælde tilhøre Thingvolds Herred som en Fortsættelse af Epidemien i 1874—1875. Mod Aarets Slutning optraadte en liden lokal Epidemi i Stangvik af Surendals Distrikt ved Smitte gennem en fra Christiansund hjemvendende syg Sømand; Huset, hvor den Syge hørte hjemme, var stærkt overbefolket, hvorfor Sygdommen snart udbredte sig til næsten samtlige Beboere; af 10 Angrebne døde 4 (af profus Tarmblødning). I Rindal forekom nogle faa spredte Tilfælde (Eggers). De fra nordre Nordmøre opgivne Tilfælde danne en Fortsættelse af den i 1875 paa Fiskeværet Veiholmen paa Smølen udbrudte Epidemi og optraadte dels der, dels bragtes den ved Fiskere til Edø og Aure; det bemærkes, at de noget strenge Foranstaltninger mod Smitten paa de fleste Steder og især i Aure fandt villig Imødekommenhed hos Befolkningen (Stillesen).

Af **Cerebrospinalmeningit** iagttoges i Surendals Distrikt i Mai et Par Tilfælde i samme Familie, hvoraf det ene endte dødeligt; et tredie Barn var nogen Tid forud død efter kortvarig Sygelighed, som efter de oplyste Phænomener maa antages for samme Sygdom (Eggers).

Vandkopper herskede i Aarets sidste Halvdel paa forskellige Steder inden vestre Søndmøre Distrikt; ingen kom til Behandling (Bodom).

Skarlagensfeber var i stærkt Aftagende, navnlig i østre og nordre Søndmøre, idet der dog fra enkelte Distrikter er anmeldt en Del flere Tilfælde end Aaret forud (vestre og indre Søndmøre, indre Romsdal og Sundal). I vestre Søndmøre optraadte den rundt om i Distriktet med Undtagelse af i Sommermaanederne; i Sandø forekom den i Februar og Marts efter Smitte gennem Klæder, som havde henligget uden at være desinficerede efter det foregaaende Aars Epidemi sammesteds; i Vanelven i Marts ved Smitte fra Aalesund og i September overført fra Nordfjord ved et omreisende Fantefølge. Diphtherisk Svælgbetændelse var almindelig, ligesom store Parotideabscesser, tildels med gangrænøs Destruktion (Bodom). Fra indre Søndmøre omtales Sygdommen som almindelig udbredt i Volden. De samme Komplikationer omtales som i vestre Søndmøre (Gjerdrum). Inden østre Søndmøre optraadte den i Februar og Juli i Vestnæs. Størstedelen af de fra nordre Søndmøre omtalte Tilfælde falde paa Landdistriktet og især Harhams Prestegjeld. I ytre Romsdal optraadte den i Vestnæs som Fortsættelse af Epidemien Aaret forud i de første 4 Maaneder; i Januar udbød den i Frænen og Bod, uden at Smittekilden kunde opdages. Efter Sygdommens Stands fra April optraadte atter nogle Tilfælde paa Harø og Sandø i de sidste Dage af Aaret, atter importeret fra Søndmøre; foruden de opførte 3 Behandlede var der flere mildt Angrebne. Følgende Tabel viser Kjøen og Alder paa en Del Angrebne og Døde (se nedenstaaende Tabel).

Paa Presternes Opgaver over Døde forefindes som Dødsårsag Skarlagensfeber for flere end dem, Lægen har faaet Kundskab om (H. F. Smith). I Gryten af indre Romsdal optraadte den i en Gaardgrænd med sandsynlig Smitte fra Veblungsnæs; i Februar var den i Vold og var her temmelig heftig og ondartet. Efter April spurgtes intet Tilfælde inden Distriktet. Af de fra søndre Nordmøre anmeldte Tilfælde omtales to (hvoraf det ene endte

Skarlagensfeber i ytre Romsdals Distrikt.

	Aar.													
	0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—50 Aar.		50—60 Aar.	
	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Angrebne	1	1	16	8	11	9	3	8	1	1	-	5	1	-
Døde.....	1	-	5	2	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-

dødeligt) i Oktober at have optraadt i Christiansund. De fra Sundals Distrikt anmeldte Tilfælde var fordelt mest spredte og forekom alle i Sundals (ved Smitte fra Todal i Surendals Distrikt) og i Øxendalens Herreder. I nordre Nordmøre optraadte de anmeldte Tilfælde som en Fortsættelse af det foregaaende Aars Epidemi; af de 12 opgivne Dødsfald vare 8 i Bratvær Annex til Edø indtrufne i 1875, men medregnes i 1876, fordi Begravelsen foregik i dette Aar (Stillesen).

Mæslinger omtales ved Siden af Skarlagensfeber i Bod af ytre Romsdal, men optraadte mildt, hvorfor Faa bleve behandlede.

Kighoste berettes at have optraadt i Rindal af Surendals Distrikt, forøvrigt uden nogen videre Udbredning.

Diphtherisk Svælgbetændelse viste sig i ytre Romsdal fornemmelig i de samme Maaneder og paa de samme Steder som Skarlagensfeber. Fra Surendals Distrikt omtales en liden Epidemi ved Sommertid paa et Par Steder i Rindal blandt Børnene (Eggers).

Katarrhalske Tilfælde. 12 Dødsfald skyldes akut Bronchit, hvoraf er anmeldt 705 behandlede Tilfælde (hos 284 under og 421 over 15 Aar; af 662 vare 357 Mænd og 305 Kvinder). Af Laryngit opgives 2 Dødsfald.

Lungebetændelse havde en overordentlig stor Udbredning, det kjendte Antal Angrebne udgjorde 6,2 pro mille af Befolkningen; Dødeligheden af de Behandlede var 13,8 pCt. — Fra ytre Romsdal anføres, at der samtidig eller kort efter hinanden angrebes flere Personer i samme Hus eller Nabohuse (H. F. Smith). I indre Romsdals Distrikt begyndte i Rød Sogn af Næsset en Epidemi i Februar,

hvor den udbredte sig vidt og herskede hele Vintertiden, i Eirisfjords Sogn af Næsset var den mindre hyppig og kun sjelden angrebes flere end en enkelt Syg i hvert Hus; Dødeligheden var overordentlig stor, kun undtagelsesvis indtraadte Helbredelse; ialt skal der være døde omtrent 40 Individer, fordelt mest svage eller gamle Folk. Kun nogle faa Tilfælde kom under Behandling (S. J. Hanssen). Fra søndre Nordmøre anføres det, at Sygdommen var ualmindelig hyppig i de første 5 og de sidste 2 Maaneder (Werring); fra Christiansund anføres, at Lungebetændelse var i Slutningen af Aaret mest udbredt paa Nordlandet, hvor den havde en smitsom Karakter, og at Sygdommen havde meget hyppig Sæde i Spidsen af Lungen (R. B. P. Brodtkorb). I Sundals Distrikt optraadte kun faa Tilfælde i det til Næsset (af indre Romsdal) stødende Thingvold; en Del Tilfælde i Sundal anføres at tyde paa Smitteoverførelse (L. W. Selmer). I nordre Nordmøre antages Sygdommen at have foraarsaget flere temmelig pludselige Dødsfald blandt gamle Folk, hvor Lægehjelp ikke søgtes (Stillesen).

Epidemisk Gastro-Enterit omtales fra ytre Romsdal som temmelig udbredt i Molde i sidste Dage af November og i December og var ikke fuldstændig ophørt ved Aarets Udgang; de fleste Angrebne vare Børn; at Sygdommen forplantede sig ved Smitte, var i flere Tilfælde indlysende (Høegh).

Veneriske Sygdomme. Paa Amtssygehuset i Molde behandlede 4 Tilfælde (2 Md., 2 Kv.) for Gonorrhoe og Urethrit.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme vil sees af følgende Tabel:

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.																									
Sygdom.	Til sammen behandlede Tilfælde.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Sygdomsform for Syphilis.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.															
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.			Østre Sendmøre.		Nordre Sendmøre.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmøre.		Surendal.		Nordre Nordmøre.			
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.					Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.		
Syphilis ...	31	18	13	6	25	8	23	10	1	2	-	8	-	4	1	2	-	12	-	-	-	3	-		
Gonorrhoe																									
(Urethrit) ..	88	75	13	-	88	-	-	13	-	1	-	18	-	8	-	2	-	54	-	3	-	2	-		

1) Kv. under 1 Aar gl.

Til Oplysning om endel af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Oversigt:

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Be- handlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Be- handlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne	
			Md.	Kv.	Børn (under 15Aar).	Voxne (over 15Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme . . .	309	-	161	147	5	304	17	309	-
Fnat	73	-	38	27	38	35	11	73	-
Skurv	7	-	4	3	3	4	5	7	-
Kjertelsyge	169	-	57	89	137	31	13	169	-
Rachit	8	1	7	1	8	-	6	8	1
Simpel Meningit	15	9	8	7	8	7	9	18	12
Tuberkuløs Meningit	9	7	4	5	7	2	4	13	11
Svindstot	130	51	61	65	6	120	17	148	69
Kræft	34	20	15	19	1	33	13	35	21
Vatersot og Morbus Brighti	79	18	38	41	12	67	14	84	) 23
Blegsot og Anæmi	411	-	8	361	46	323	17	411	-
Menstruationsuordener . . .	100	-	-	100	1	96	15	100	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1184	7	504	680	77	1107	17	1185	8
Ormesygdomme	61	-	36	23	49	10	12	61	-
Drankersygdomme	11	-	11	-	-	11	5	12	1

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
	Vestre Søndmøre.		Indre Søndmøre.		Østre Søndmøre.		Nordre Søndmøre.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmøre.		Sundal.		Søreidal.		Nordre Nordmøre.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme . . .	14	-	6	-	11	-	125	-	45	-	17	-	72	-	4	-	3	-	12	-
Fnat	7	-	-	-	-	-	25	-	6	-	7	-	10	-	15	-	3	-	-	-
Skurv	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	-	-	-	-	4	-	45	-	19	-	4	-	82	-	8	-	-	-	7	-
Rachit	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	4	1	-	-	-	-	1	-
Simpel Meningit	-	-	1	1	-	-	3	2	3	2	2	1	2	-	1	-	2	2	4	4
Tuberkuløs Meningit	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	9	8	3	3	-	-	-	-
Svindstot	3	2	3	3	5	-	33	9	22	15	1	1	57	24	12	5	5	3	7	7
Kræft.	6	4	1	1	1	-	4	2	2	2	1	-	11	5	4	3	2	1	3	3
Vatersot og Morbus Brighti	4	-	1	1	2	-	27	3	11	6	3	1	20	4	5	3	4	2	7	3
Blegsot og Anæmi	2	-	6	-	7	-	122	-	69	-	8	-	141	-	42	-	5	-	9	-
Menstruationsuordener . . .	1	-	3	-	3	-	24	-	10	-	4	-	45	-	3	-	-	-	7	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi.	155	-	27	1	51	-	416	-	76	3	28	-	271	-	68	-	42	1	51	3
Ormesygdomme	-	-	-	-	2	-	17	-	8	-	9	-	20	-	5	-	-	-	-	-
Drankersygdomme.	-	-	1	1	1	-	1	-	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-

¹⁾ Af Vatersot 15 og af Morbus Brighti 8 Dødsfald.

²⁾ Et Dødsfald medtaget under Vatersot af vedkommende Læge.

Fnat anføres fra vestre Søndmøre fremdeles at være i Aftagende.

Svindstot. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindstot og samtlige kjendte Dødsfald ved Sygdom vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindstot.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Vestre Søndmøre	2	44	4,5
Indre —	3	34	8,8
Østre —	-	18	-
Nordre —	9	68	13,2
Ytre Romsdal	15	122	12,3
Indre —	1	40	2,5
Søndre Nordmøre	24	111	21,6
Sundal	5	56	8,9
Surendal	3	52	5,8
Nordre Nordmøre	7	69	10,1
Romsdals Amt	69	614	11,2

Svindstot omtales fra søndre Nordmøre som sjelden forekommende, ligesaa i Aure og Halse af nordre Nordmøre, paa Smølen i sidstnævnte Distrikt derimod som hyppigere.

Østrus. Fra Sundal gjøres opmærksom paa, at der næsten hvert Aar er Anledning til at se enkelte Sygdomstilfælde forårsagede ved en Larve, formentlig af en Østrusart (L. W. Selmer).

Af **Sindssygdomme** opgives af Lægerne 4 Dødsfald, et i hvert af indre Søndmøres og nordre Nordmøres Distrikter samt to i Surendal.

For Amtskommunens Regning forpleiedes ifølge Amtsforsamlingens forhandlinger 135 Sindssyge, hvoraf 57 paa Asyler; heraf vare hjemstavnsberettigede: 10 i vestre Søndmøres, 14 i indre Søndmøres, 10 i østre Søndmøres, 10 i nordre Søndmøres, 16 i ytre Romsdals, 24 i indre Romsdals, 8 i søndre Nordmøres, 9 i Sundals, 18 i Surendals, 16 i nordre Nordmøres Distrikt.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 33 Tangforløsninger, 1 Vending og 3 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel:

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	19	-	4 ³⁾	20	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren	1	-	-	4 ⁴⁾	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Polyp i Skeden	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Striktur af Modermunden	-	1 ¹⁾	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ascites hos Fosteret	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udtømmelse af den Fødendes Kræfter	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Timeglasformig Sammentrækning af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	5 ⁵⁾ 1
Uopgiven Indikation	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	28	1	4	26	7	-	1	-	-	-	1	-	2	-	1
	33 ²⁾			33			1			1			3		

¹⁾ Af Barselfeber 12 Dage efter.

²⁾ Heraf ere 7 opgivne som Førstefødende.

³⁾ Deraf en 1ste Tvilling.

⁴⁾ Forraadnet.

⁵⁾ Efterbyrden anføres i dette Tilfælde som usædvanlig stærkt adhærent.

Endvidere udførtes: 1 Perforation hos en 35aarig Førstefødende efter langvarigt Fødselsarbeide — benhaard Bækkensvulst af omtrent en knyttet Haands Størrelse, udgaaende fra høire Symphysis sacroiliaca — Fosteret afdødt omtrent et Døgn forud; heldigt Udfald for den Fødende.

Ialt 38 obstetriciske Operationer, hvoraf 5 i vestre, 1 i østre og 5 i nordre Søndmøres Distrikt, 4 i ytre og 3 i indre Romsdal, 14 i søndre Nordmøre samt 2 i hvert af Sundals, Surendals og nordre Nordmøres Distrikter.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde.			Dødfødte ¹⁾ .
		ialt	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barselseng.	
Vestre Søndmøre....	338	182	3	1	13
Indre —	212	117	2	1	8
Østre —	392	196	2	3	17
Nordre —	467	230	2	8	7
Ytre Romsdal.....	462	295	2	3	13
Indre —	329	191	4	1	8
Søndre Nordmøre....	645	296	5	3	32
Sundal.....	169	82	2	1	9
Surendal.....	268	125	2	3	3
Nordre Nordmøre....	282	151	6	1	16
Romsdals Amt	3 554	1 865	30	25	126

¹⁾ Efter Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 68; ved Selmord 10.

Overskudet af Fødte over Døde udgjorde saaledes 1 689 og Forholdet mellem hine og disse = 100: 52,5. — I Lægernes Dødslistes opgives Dødsårsagen for 18 Barselkvinder, nemlig: for 17 Barselfeber og for 1 Tetanus.

Lægernes opgivne Dødsårsager for 614 eller 34,4 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1 787).

De hyppigste Dødsårsager vare: Lungebetændelse (114), Skarlagensfeber (70), Svindsot (69), Alderdomssvaghed (38), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 28), Spedalskhed (25), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 23), Hjerneslag (22), Kræft og Typhoidfeber (af hver 21) og Barselfeber (17).

Veirliget. Vinter og Vaar vare kolde, Sommeren regnfuld undtagen i nordre Nordmøre, hvorfra den omtales som varm og tør; Høsten med godt Veir og heldig for Indhøstningen. Aarsudbyttet var omtrent middels. Fra nordre Nordmøre skildres Vinterfisket som meget daarligt, hvorimod der var et Kronaar i Sild, især for Aure.

Levemaade og hygiæniske Forhold omtales fra vestre og indre Søndmøre som i det væsentlige uforandrede, dog indrettes de nyopbyggede Huse nu mere hensigtsmæssigt; i vestre og nordre Søndmøre er Sandsen for et bedre Madstel og for Renlighed endnu kun lidet vakt (Bodom, M. Randers), medens der i den sidste Henseende spores en synlig Fremgang i indre Søndmøre, hvor tillige den forhen temmelig almindelige Drikfældighed er betydelig mindre som Følge af de af Kommunebestyrelsen vedtagne Forbud mod og Ophøret af Udsalg af spirituøse Drikke; forøvrig er Interessen for Foranstaltninger til en forbedret Hygiæne fremdeles saare liden (Gjerdrum). Fra ytre Romsdal klages over den almindelige Uskik at bruge Petroleumslamper uden Skorsten eller med høit opskruet Væge forat spare paa Olien; Brændevinndrik er almindelig (H. F. Smith). Angaaende de hygiæniske Forhold, Levemaade, Haandteringer m. m. i indre Romsdals Distrikt henvises til det som Bilag optagne Uddrag af Distriktslæge S. J. Hanssens Beretning for det sidste Tiaar. Fra søndre Nordmøre omtales Beklædningen almindeligvis som god og varm med Uldskjorter nærmest Legemet paa alle voxne Mandfolk og mange ældre Fruentimmer, ligesom den yngre Slægt nu almindeligvis benytter Underbenklæder, hvad forud endog af Fruentimmer ansaaes for Luxus. Til de større Fiskerier er Udrustning og Beklædning nu adskillig forbedret mod før. Befolkningen mangler hverken Skolekundskab eller naturlig god Forstand; Sædelighedsforholdene omtales som mindre gode, og Christiansunds Fattigbudget kræver aarlig betydelige Summer til bortkomne Søfolks efterladte uægte Børn. Byen har nu faaet istand et Brændevinssamlag, der haabes at ville bidrage til Fylderiets Indskrænkning (Werring); fra Christiansund omtales Indredningen af et midlertidigt Sygehus, en Gave af en Privatmand og af Stedets Sparebank; Kommunen bevilgede det Fornødne til Indredning og Inventarium til 25 Sygesenge (R. B. P. Brodtkorb).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i vestre Søndmøres Distrikt	33
- indre — —	15
- nordre — —	395

Lateris 443

	Transport	443
i ytre Romsdals	Distrikt	75
- indre —	—	72
- søndre Nordmøres	—	452
- Sundals	—	52
- Surendals	—	90
- nordre Nordmøres	—	46
Tilsammen		1 230.

Fra østre Søndmøres Distrikt savnes Opgaver.

Med Hensyn til **Jordemodervirksomheden** anføres fra vestre Søndmøre, at Distriktets 5 examinerede Jordemødre ere benyttede tilsammen ved 150 Fødsler, af hvilke vare: 138 Issefødsler, 8 Sæde- og Fodfødsler, 4 Tverleier. Af Fostrene vare 9 dødfødte (3 efter Vending ved Tverleie, 4 efter Fodfødsel og 2 efter Forløsning i Isseleie). (S. Bodom).

Sundhedskommissionerne have afholdt følgende Antal Møder: i vestre Søndmøre Distrikt 5 (to i Herø og et i hvert af øvrige tre Herreder); i indre Søndmøre Distrikt 2 (et i hvert Herred); i østre Søndmøres Distrikt 7 (tre i Skodje og et i hvert af de øvrige fire Herreder); i nordre Søndmøres Distrikt 5 (tre i Aalesund og et i hvert Herred); i ytre Romsdals Distrikt 7 (i hvert af Balsø og Akerø Herreder to, i Bod, i Frænen og i Vestnæs et); i i indre Romsdals Distrikt 8 (tre i Eid, to i hvert af Gryten og Veø samt et i Næssets Herred); i søndre Nordmøre 16 (sex i Christiansund og ti i Herrederne); i Sundals Distrikt 4 (om Fordelingen paa Herrederne mangler Opgave); i Surendals Distrikt 4 (to i Stangvik, et i Surendals og et i Rindals Herred); i nordre Nordmøres Distrikt 5 (i hvert af Edø og Halse Herreder to, i Aure et). I Sandø af ytre Romsdal og i Tustern af nordre Nordmøre afholdtes intet Møde. Foruden de sædvanlige Forhandlingsgjenstande omtales: fra vestre Søndmøres Distrikt Foredrag om Hudens Funktion, dens Pleie og Sygdomme, om Nytten af Badning, om Onani, om Høresansen og Ørets Bygning; fra indre Romsdals Distrikt: Foredrag om Spedalskhed og dens Smitsomhed samt om Forholdsregler i Anledning af Cirkulære fra den konstituerede Overlæge for den spedalske Sygdom; om Kvaksalveri og om Saarbehandling; fra søndre Nordmøres Distrikt: om Barselkonens og den Nyfødtes Behandling, om Fordøielser, Blodet og Blodeirkulationen, om Renlighed, Søbad og lunkne Bad, om Udluftning af Beboelsesrum og om den fælles Afbenyttelse af Soverum for Ugifte af begge Kjøen.

I Molde **Kvarantænekommission** afholdtes et Møde til Besvarelse af nogle fra Indredepartementet tilsendte Spørgsmaal.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i vestre Søndmøres Distrikt	417
- indre — —	245
- østre — —	413
- nordre — —	300
- ytre Romsdals —	450
- indre — —	275
- søndre Nordmøres —	658
- Sundals —	192
- Surendals —	166
- nordre Nordmøres —	217

Tilsammen 3 333.

I et Vaccinationsdistrikt af nordre Søndmøre udførtes ingen Vaccination paa Grund af Skarlagensfeber; — i Stangvik af Surendals Distrikt vilde Vaccinamaterien ikke slaa an; i Tustern af nordre Nordmøre foretoges ingen Vaccination.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 11 over Døde, 10 over Levende og 2 i anden Anledning, tilsammen 23, hvoraf 1 i indre, 2 i østre og 4 i nordre Søndmøre, 4 i ytre Romsdal, 11 i søndre Nordmøre og 1 i Sundals Distrikter.

Af **Sygehuse** har Amtet foruden Reknæs Pleiestiftelse for Spedalske, Amtssygehuset i Molde og Aalesunds Bys Sygehus. I Christiansund er et midlertidigt Sygehus under Indredning.

Badeindretninger haves ved Sygehusene. I Molde findes en Søbadeindretning.

Amtets 3 **Apotheker** visiteredes. Foruden Apothekeren bestod Personalet ved Apotheket i Aalesund af 2 examinerede Pharmaceuter, i Molde af 1 Provisor og 2 Disciple samt i Christiansund af 2 examinerede Pharmaceuter og 2 Disciple (hvoraf 1 tog Medhjælperexamen).

Medicinalpersonalet bestod af 16 Læger, 51 Jordemødre og 50 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Vestre Søndmøres Distrikt: 1 Læge, bosat i Herø; 3 Jordemødre (3 Poster ledige); 6 Hjelpevaccinatorer.
2. Indre Søndmøres Distrikt: 1 Læge, bosat i Volden; 2 Jordemødre (1 Post ledig); 3 Hjelpevaccinatorer (hvoraf en Jordemoder).
3. Østre Søndmøres Distrikt: 1 Læge, bosat i Ørskoug; 7 Jordemødre (2 Poster ledige); 4 Hjelpevaccinatorer (alle Jordemødre).

4. Nordre Søndmøres Distrikt: 3 Læger, bosatte i Aalesund; 2 Jordemødre (5 Poster ledige); 6 Hjelpevaccinatorer.
5. Ytre Romedals Distrikt: 2 Læger, bosatte i Molde; 6 Jordemødre (2 Poster ledige); 7 Hjelpevaccinatorer (deraf fem Jordemødre).
6. Indre Romsdals Distrikt: 1 Læge, bosat i Væ; 5 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer (alle Jordemødre).
7. Søndre Nordmøres Distrikt: 4 Læger, bosatte i Christiansund; 11 Jordemødre (hvoraf en privatpraktiserende); 7 Hjelpevaccinatorer (deraf fire Jordemødre).
8. Sundals Distrikt: 1 Læge, bosat paa Sundalsøren; 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer (alle Jordemødre).
9. Surendals Distrikt: 1 Læge, bosat i Surendal; 5 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatorer (deraf to Jordemødre).
10. Nordre Nordmøres Distrikt: 1 Læge, bosat i Aure; 4 Jordemødre; (1 Post ledig); 5 Hjelpevaccinatorer (deraf tre Jordemødre).

XVI. Søndre Trondhjems Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 143,77 norske Kvadratomil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 116 814 Indbyggere, er inddelt i følgende 10 Lægedistrikter:

1. Trondhjems Stadsfysikat (0,26 n. □ M.), indbefattende:
Kjøbstaden Trondhjem..... 22 597 Indb.
2. Strindens Distrikt (5,84 n. □ M., 13 273 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Strinden..... 2,65 n. □ M., 7 778 Indb.
Klæbo 1,89 — 1 588 —
Bynæsset 0,62 — 2 048 —
Leinstranden... 0,38 — 1 081 —
Budviken..... 0,30 — 778 —
3. Selbo Distrikt (19,64 n. □ M.), indbefattende:
Herredet Selbo..... 5 622 Indb.
4. Røros Distrikt (17,91 n. □ M., 5 256 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Røros¹⁾ 1 920 Indb.
med Bergstaden } 12,27 n. □ M.,
Røros..... } 1 655 —

¹⁾ Af Prestegjeldet Røros hører en Del med 240 Indbyggere til Tolgens Herred i Hedemarkens Amt, men til Røros Lægedistrikt, hvorefter Lægedistriktet ialt havde 5 496 Indbyggere.

5. Guldals Distrikt (23,42 n. □ M., 14 179 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Melhus..... 1,94 n. □ M., 3 140 Indb.
Høilandet..... 1,21 — 1 233 —
Horg..... 2,32 — 2 442 —
Støren 5,61 — 2 765 —
Soknedalen..... 3,32 — 1 957 —
Singsaas..... 5,40 — 1 733 —
Holtaalen..... 3,62 — 909 —
6. Opdals Distrikt (20,67 n. □ M., 5 083 Indbyggere), indbefattende:
Herredet Opdal..... 18,85 n. □ M., 4 291 Indb.
En Del af Rennebu (søndenfor Vangsgraven)..... 1,82 — 792 —
Til Opdals Lægedistrikt henhører derhos Indset Annex (1,50 n. □ M. med 578 Indbyggere) til Kvikne af Hedemarkens Amt, hvorefter Lægedistriktet indbefatter 22,17 n. □ M. med 5 661 Indbyggere.
7. Ørkedals Distrikt (14,37 n. □ M., 15 524 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Børsen..... 2,05 n. □ M., 3 720 Indb.
Ørkedal..... 3,99 — 6 518 —
Meldal..... 4,51 — 3 398 —
Rennebu den til Opdals Distrikt hørende Del fra regnet..... 3,82 — 1 888 —

8. Søndre Fosens Distrikt (16,29 n. □ M., 13 176 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Hiteren..... 7,34 n. □ M., 8 423 Indb.
 Hevne..... 8,95 — 4 753 —
9. Midtre Fosens Distrikt (11,12 n. □ M., 14 340 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Stadsbygden.... 2,11 n. □ M., 1 885 Indb.

- Ritsen..... 3,29 n. □ M., 3 281 Indb.
Ørlandet..... 1,94 — 4 427 —
Bjugn..... 3,78 — 4 207 —
10. Nordre Fosens Distrikt (14,25 n. □ M., 7 764 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Aafjorden..... 7,38 n. □ M., 3 590 Indb.
 Bjørnør..... 6,37 — 2 174 —

Sundhedstilstanden maa i det Hele betegnes som god. Af epidemiske Sygdomme forekom Lungebetændelse mere end almindelig hyppig, Typhoidfeber vandt nogen større Udbredning i Ørkedals og søndre Fosens Distrikt; exanthematisk Typhus fortsatte sig fremdeles i midtre Fosen, ligesom Kighoste, Skarlagensfeber og epidemisk Cerebrospinalismeningit forekom paa flere Steder.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau:

Aar.	Beregnet Folkemængde ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	117 500	2 059	17,52
1875	115 943	1 894	16,34
1874	114 396	2 119	18,52
1873	113 242	1 970	17,39
1872	112 656	2 200	19,52
1871—1875	114 438	2 014	17,60
1866—1870	110 764	1 807	16,31

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** i Amtet og Trondhjems By hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabeller (se Side 114 og 115).

Exanthematisk Typhus fortsatte sig fra det foregaaende Aar i Næs Sogn, midtre Fosens Distrikt, med et Par Tilfælde i Februar og Marts. I Marts førtes Sygdommen fra Bergen til Bjugn i samme Distrikt og til Vernæs fra Værholmen. Paa Ørlandet og i Skjøren optraadte flere Tilfælde, for hvilke Smitteimport ikke kunde paavises (J. A. Heiberg).

Typhoidfeber fortsatte sig i Opdal fra foregaaende Aar. I Ørkedal forekom smaa Epidemier hele Aaret igjennem. Efter en Begravelse paa Gaarden Haukaas i Meldalen, hvor der laa flere Syge, og hvor Sygdommen af

en Kvaksalver var erklæret ikke at være smitsom, bredte Sygdommen sig til Nabogaardene (M. Hartmann). I søndre Fosen vandt Sygdommen større Udbredning end Aaret forud og viste sig ondartet; mange Tilfælde kom ikke under Behandling. Til Ritsen i midtre Fosens Distrikt førtes Sygdommen ved en Fisker fra Gulosen, og Smitten kunde følges fra Sted til Sted. — Til nordre Fosen blev Sygdommen 1 Gang indført fra Lofoten.

Af **epidemisk Cerebrospinalmeningit** forekom en Del Tilfælde i flere Distrikter, deraf nogle i Trondhjem udover Vaaren. I Strinden optraadte første Tilfælde strax i Begyndelsen af Aaret med heftige og farlige Fænomener; Sygdommen vedblev siden saagodtsom over hele Distriktet, men da antog senere en mildere Karakter. Reconvalescensen var dog langvarig og enkelte Gange indtraadte uhelbredet Døvhed (hvilken Eftersygdom ogsaa omtales fra Ørkedal og midtre Fosen). I en liden Grænd i Bynæsset syntes Smitte fra Individ til Individ bestemt at kunne paavises (Berg). Til Aafjorden i nordre Fosen kom det første Tilfælde med en Fisker fra Lofoten; Sygdommen udbredte sig, men Smitte kunde ei paavises og der forekom ei mere end et Tilfælde i samme Hus (Vauvert).

Skarlagensfeber viste sig fra Begyndelsen af Aaret noget hyppigere i Trondhjems By og forekom sporadisk hele Aaret. I Strinden forekom Sygdommen fra Aarets Begyndelse og spredte sig i dets Løb til mange Steder. I søndre Fosens Distrikt viste den sig i Oktober og vandt hurtig stor Udbredning. I midtre Fosen optraadte den langs Skjørenfjorden. Fra flere Distrikter skildres Epidemien som mild, saa at forholdsvis faa kom under Behandling.

Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde. Dødsårsagen var i samtlige 33 Tilfælde akut Bronchit, hvoraf i det Hele er opført 421 Tilfælde (223 Mænd, 198 Kvinder; 185 Børn og 236 Voxne). Af kronisk Bronchit er anmeldt 22 Dødsfald.

Lungebetændelse var udbredt i de fleste Distrikter; i midtre Fosen optraadte Sygdommen navnlig i Bjugn og

i nordre Fosen var den især hyppig i Aafjorden; den endte ofte dødelig og ialmindelighed forekom flere Tilfælde i samme Hus, i et endog 4 (Vauvert). Dødsprocenten af de Behandlede udgjorde 19,4 og der angrebes 7,1 af 1000 Indbyggere.

Veneriske Sygdomme. Af Syphilis opføres ialt 8 Dødsfald, alle i Trondhjems By, hvoraf 7 i første Leveaar.

De udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis samt de opgivne Tilfælde af **Gonorrhoe** og **Urethrit** vil sees af følgende Tabel (se Tabellen Side 116).

Fra Selbo og Opdal sees tilsammen 9 Tilfælde af Syphilis at være indsendte til Sygehus, deraf 1 Kvinde med tertiær Syphilis. Sygdommen opgives at være aftaget i de senere Aar i Trondhjems By og Strindens Distrikt. I Trondhjem foretoges regelmæssig Visitation i første Halvaar af 22, i 2det Halvaar af 17 prostituerede Fruentimmer; 13 Gange foranledigedes herved Indlæggelse paa Sygehus; nemlig 6 Gange for Syphilis, 1 Gang for mistænkelige Symptomer, 5 Gange for Leucorrhoe og Urethrit; for et Tilfælde er Foranledningen uopgivet.

Over en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** giver følgende Tabel en Oversigt (se Side 117).

Svindstot. Antallet af de fra enkelte Lægedistrikter opførte Dødsfald af Svindstot og deres Forhold til samtlige opgivne Dødsårsager var følgende (se Side 116).

Sindssygdом. For Amtskommunens Regning forpleiedes i 1876: 165 Tilfælde (hvoraf 59 i Asyler); deraf vare 37 hjemmehørende i Strinden, 4 i Selbo, 10 i Røros, 30 i Guldal, 11 i Opdal, 26 i Ørkedal, 17 i søndre, 14 i midtre og 15 i nordre Fosen, for 1 kjendtes ikke Hjemstavn. For Trondhjems Bys Regning indlagdes i 1876 paa Asyl 12 nye Sindssyge. Antallet af samtlige Forpleiede er ikke opgivet. Som fattige Syge kan af Lægerne Opgaver 9 sees at være forpleiede.

Obstetriciske Operationer. Af Lægerne udførtes: 28 Tangforløsninger, 2 Vendinger og 3 Gange kunstig Forløsning af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikation og Udfald vil sees af følgende Tabel (se Side 118).

I Trondhjems By anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	10	2	10	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	6
Meningitis cerebrospinalis . . .	14	7	14	-	-	1	8	3	-	1	1	-	-	-	-
Barsel-feber	10	3	10	-	1	3	-	-	3	1	1	-	-	-	1
Børnekopper	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	114	-	114	3	6	3	29	16	3	4	4	7	15	17	7
Skarlagensfeber	38	1	38	5	2	4	2	2	2	1	2	1	7	6	4
Rødlinger	5	-	5	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Mæslinger	3	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Rosen	69	1	69	4	8	10	5	5	9	5	3	5	6	4	5
Diphtherisk Svælgbetændelse . .	34	1	34	6	4	1	2	1	1	4	2	5	1	4	3
Strube-hoste	7	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	50	-	50	1	6	4	11	7	6	3	4	3	-	2	3
Akut Bronchit og } Andre katarrhalske Tilfælde }	1958	21	1843	206	260	273	160	128	95	47	64	104	123	155	228
Lungebetændelse	341	73	341	24	39	65	40	38	21	11	9	11	16	24	43
Pleurit	50	4	27	1	1	5	5	4	1	1	1	3	2	2	1
Gigtfeber	81	2	81	12	7	10	11	12	7	3	2	4	2	3	8
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut) og } Cholera nostras . . }	729	25	729	61	42	42	48	49	49	85	96	125	54	40	38
Blodgang	13	-	13	1	-	-	-	-	-	-	3	5	2	2	-
Skjærbug	5	-	5	1	-	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	3534	146	3389	326	380	423	322	266	198	166	192	278	229	260	349

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	20	3	20	-	1	7	4	1	-	1	1	3	1	1	-
Typhoidfeber	175	16	159	11	12	6	11	12	8	23	9	10	17	21	19
Meningitis cerebrospinalis	108	27	108	9	10	15	22	11	13	4	7	6	7	2	2
Barsel-feber	53	13	50	4	5	6	5	9	5	3	2	4	2	2	3
Børnekopper	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	120	-	120	5	6	3	30	16	5	5	4	7	15	17	7
Skarlagensfeber	95	6	93	5	5	6	2	8	4	1	6	5	20	19	12
Rødlinger	11	-	11	-	2	-	-	-	-	6	-	3	-	-	-
Mæslinger	5	1	5	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Rosen	121	1	121	7	12	14	17	10	12	6	8	8	9	8	10
Kighoste	33	-	33	21	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	43	2	43	8	7	3	2	1	2	5	2	5	1	4	3
Strubehoste	10	6	2	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kusma	54	-	54	1	6	5	11	8	8	3	4	3	-	2	3
Akut Bronchit og Andre katarrhalske Tilfælde}	2625	31	2493	336	340	368	232	201	139	70	76	123	162	189	257
Lungebetændelse	832	161	815	78	90	149	111	110	54	19	19	19	36	49	81
Pleurit	124	8	98	4	8	14	18	11	8	3	9	8	6	8	1
Gigtfeber	161	5	151	20	19	18	17	16	10	7	4	10	8	11	11
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	1012	30	1007	92	60	71	66	67	69	129	127	147	71	59	49
Blodgang	36	2	36	8	2	2	-	1	-	2	3	6	10	2	-
Skjørbug	6	-	6	1	-	1	1	1	1	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	5647	312	5428	610	598	692	549	484	338	287	281	370	365	394	460

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.																							
			Trondhjems Stadsfysikat.		Strinden.		Selbo.		Røros.		Guldal.		Opdal.		Ørkedal.		Søndre Fosen.		Midtre Fosen.		Nordre Fosen.					
	Tilf.	Døde.																					Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	21	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	4	-	-				
Typhoidfeber	180	21	10	2	3	2	3	1	-	-	2	-	14	-	49	10	75	5	11	1	13	-				
Meningitis cerebrospinalis	110	29	14	7	62	10	-	-	1	1	-	-	-	-	12	2	-	-	5	1	16	8				
Barselfeber	55	15	10	3	1	-	-	-	4	4	-	-	3	3	18	1	3	-	8	2	8	2				
Børnekopper	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Vandkopper	120	-	114	-	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-				
Skarlagensfeber	97	8	38	1	24	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	19	1	14	2	-	-				
Rødlinger	11	-	5	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Mæslinger	5	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-				
Rosen	121	1	69	1	13	-	-	-	7	-	3	-	-	-	8	-	1	-	16	-	4	-				
Kighoste	33	-	-	-	4	-	19	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Diphtherisk Svælgbetændelse	44	3	34	1	-	-	6	-	1	1	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-				
Strubehoste	10	6	7	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-				
Kusma	54	-	50	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Akut Bronchit og } Andre katarrhalske Tilfælde }	2627	33	1958	21	90	-	-	-	116	3	16	-	-	-	221	3	12	1	171	1	43	4				
Lungebetændelse	839	168	341	73	88	10	2	1	51	14	71	9	6	1	75	10	23	9	128	28	54	13				
Pleurit	124	8	50	4	7	-	-	-	20	-	-	-	-	-	19	-	6	1	14	-	8	3				
Gigtfeber	161	5	81	2	10	-	-	-	13	1	2	-	6	1	18	-	4	-	11	-	16	1				
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Diarrhoe (akut) og } Cholera nostras }	1013	31	729	25	43	2	3	-	26	-	11	1	-	-	102	1	8	1	66	1	25	-				
Blodgang	36	2	13	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	10	-	3	1	-	-				
Skjørbug	6	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-				
Tilsammen	5670	335	3534	146	352	28	33	2	258	24	105	10	29	5	530	28	165	19	470	42	187	31				

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen Behand- lede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Sygdomsform for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitu- tionel.	hereditær.		
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voksne (over 15 Aar).					
Syphilis	76	33	43	4	72	5	70	1	15	¹⁾ 2
Gonorrhoe (Urethrit)	151	149	2	-	151	-	-	-	-	

Sygdom.	Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
	Trondhjems Stadsfysikat.		Strinden.		Selbo.		Røros.		Opdal.		Ørkedal.		Søndre Fosen.		Midtre Fosen.		Nordre Fosen.	
	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	35	2	6	-	21	-	4	-	1	-	2	-	2	-	4	-	1	-
Gonorrhoe (Urethrit)	126	-	8	-	-	-	4	-	-	-	6	-	2	-	3	-	2	-

¹⁾ Dødsårsag: 1 hereditær Syphilis.

Svindstot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindstot.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Trondhjems Stadsfysikat	84	476	17,6
Strinden	11	93	11,8
Selbo	4	11	36,4
Røros	9	72	12,5
Guldal	3	19	15,8
Opdal	4	22	18,2
Ørkedal	13	87	14,9
Søndre Fosen	5	56	8,9
Midtre Fosen	9	94	9,6
Nordre Fosen	7	63	11,1
Søndre Trondhjems Amt	149 ¹⁾	993	15,0

¹⁾ Medregnes 3 paa Reitgjerdets Pleiestiftelse, for hvilke Svindstot er opført som sekundær Dødsårsag, bliver Antallet af kjendte Dødsfald af Svindstot 152 eller 15,3 pCt.

Perforation udførtes 1 Gang i Strinden hos en Førstefødende ved Bækkensneverhed med stærkt fremstaaende Promontorium; Vending og Tang vare forsøgte forgjæves. Konen kom sig. — Ialt 34 obstetriciske Operationer, hvoraf 16 i Trondhjem, 1 i Strinden, 7 i Selbo, 2 i Ørkedal, 2 i søndre, 4 i midtre og 2 i nordre Fosen.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se Side 118).

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 50; Selvmord 7.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 509 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 57,7. Lægerne meddele nærmere Oplysning om 22 paa Barselseng døde Kvinder, af hvilke 15 døde af Barselfeber, 1 af Emboli, 2 af Peritoneit og 4 efter besværlig Fødsel.

Fra Lægerne haves Opgaver over 993 eller 49,6 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (2 002). De hyppigste Dødsårsager vare: Lungebetændelse (168), Svindstot (149), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 76), Kræft (47), Spe-

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne.	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme..	350	-	179	157	5	331	24	351	1
Fnat	107	-	61	46	52	44	16	107	-
Skurv	7	-	1	6	5	1	5	7	-
Kjertelsyge	288	3	128	160	231	36	25	288	3
Rachit	22	-	12	10	22	-	10	25	3
Simpel Meningit	32	22	22	10	13	16	12	33	23
Tuberkuløs Meningit...	22	20	13	9	18	4	10	32	30
Svindst	250	128	108	142	10	224	29	271	149
Kræft	54	41	30	24	-	54	21	60	47
Vatersot og Morbus Brighti	71	22	28	35	3	58	18	75	1)26
Blegsot og Anæmi	454	1	8	435	43	382	28	454	1
Menstruationsuordener ..	134	-	-	134	-	133	20	134	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1071	7	455	616	70	1001	28	1073	9
Ormesygdomme	98	-	47	48	95	3	17	98	-
Drankersygdomme	23	2	23	-	-	15	7	24	3

	Fordeling paa Lægedistrikterne.															
	Trondhjems Stadsfysikat.		Strinden.		Selbo.		Røros.		Guldal.		Opdal.		Ørkedal.		Søndre Fosen.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme..	159	1	35	-	-	-	33	-	9	-	-	-	19	-	4	-
Fnat	23	-	17	-	-	-	7	-	6	-	-	-	22	-	-	-
Skurv	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Kjertelsyge	149	2	16	-	-	-	33	-	6	-	-	-	52	-	4	-
Rachit	14	1	1	-	-	-	3	2	-	-	-	-	3	-	-	-
Simpel Meningit	13	12	3	3	-	-	2	1	-	-	-	-	9	2	2	2
Tuberkuløs Meningit...	15	15	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4	2	2
Svindst	134	84	15	11	5	4	28	9	3	3	4	4	41	13	10	5
Kræft	20	20	9	6	-	-	5	5	1	1	-	-	6	4	3	2
Vatersot og Morbus Brighti	15	6	6	1	1	1	9	1	-	-	4	4	17	7	6	2
Blegsot og Anæmi	195	-	24	1	-	-	20	-	9	-	-	-	114	-	5	-
Menstruationsuordener ..	53	-	2	-	-	-	13	-	-	-	-	-	8	-	5	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	320	-	54	2	-	-	61	-	56	-	-	-	190	4	34	-
Ormesygdomme	52	-	6	-	-	-	19	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Drankersygdomme	23	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-

1) Af Vatersot 9 og af Morbus Brighti 17 Dødsfald.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Kunstig Forløsning af Efterbyrden.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Vemangel, langsom Fødsel.....	18	-	-	15	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjæv Fosterstilling.....	3	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arm ved Siden af Hovedet.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Krampagtig Sammentrækning af Livmoderen.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Blødning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Uopgiven Indikation.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	28	-	-	20	8	-	2	-	-	2	-	-	3	-	-
	28			28			2			2			3		

¹⁾ 2 ere opgivne som Førstefødende, 1 som Flerfødsel. ²⁾ Flerfødsel. ³⁾ Førstefødende. ⁴⁾ Flerfødsel. ⁵⁾ Begge vare Førstefødende; Dødsårsagen: Dystoki. ⁶⁾ Den ene var 2den Tvilling.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barselseng.	
Trondhjems Stadsfysikat.....	771	514	6	1	31
Strinden.....	366	259	4	2	14
Selbo.....	180	91	4	1	8
Røros.....	168	103	1	3	5
Guldal.....	422	226	2	2	13
Opdal.....	184	111	-	2	5
Ørkedal.....	373	196	-	-	13
Søndre Fosen.....	424	194	5	7	14
Midtre —.....	417	210	1	1	9
Nordre —.....	274	164	2	5	9
Tilsammen	3 579	2 068	25	24	121
Herfra fraregnet Inset Annex.....	11	9	-	-	-
Søndre Trondhjems Amt.....	3 568	2 059	25	24	121

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

dalskhed (45), Alderdomssvaghed (37), akut Bronchit (33), Diarrhoe og Cholera nostras tilsammen samt organisk Hjertefeil (af hver 31), Hjerneapoplexi (30), epidemisk Cerebrospinalmeningit (29), Vatersot og Morbus Brighti tilsammen (26).

Veirliget. Vinteren var temmelig kold med ringe Sne, Vaar og Sommer kjølige og tørre; Høsten derimod var i Begyndelsen varm, senere regnfuld. Aarets Middeltemperatur var i Trondhjem efter Stadsfysikus Bryns Opgave + 3,79° Reaumur, samt for de enkelte Maaneders Vedkommende (observeret Kl. 8 Morgen, 2 Middag, 10 Aften) som følgende Tabel viser (se næste Side).

Den største Regnmængde faldt i Trondhjem i Juli, dernæst i September og Oktober.

Efter Opgave fra Dr. Heidenreich var paa Ørkedalsøren Temperatur- og Barometerstanden i Aarets Løb følgende (se Tabellen næste Side).

Levemaade og hygieeniske Forhold. I Trondhjem anlagdes flere Kloaker i den gamle By, medens Afledningen af Vandet endnu lader meget at ønske i de nye Bydele (Bryn). I Strinden siges Renligheden at være maadelig

Tabel over Middelterperaturen i Trondhjems By.

Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	Septbr.	Oktober.	Novbr.	Decbr.
÷ 0,96	÷ 3,73	÷ 0,98	+ 3,79	+ 5,29	+ 12,03	+ 11,32	+ 11,01	+ 8,96	+ 4,04	÷ 1,49	÷ 4,3

Tabel over Temperatur- og Barometerstanden paa Ørkedalsøren ¹⁾.

	Januar.		Februar.		Marts.		April.		Mai.		Juni.		Juli.		August.		Septbr.		Oktober.		November.		December.	
	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.
1	÷ 1	-	÷ 2	-	÷ 8	756	÷ 1	757	2	760	6	760	10	756	15	743	3	750	0	742	÷ 1	759	0	753
2	0	-	÷ 1	-	÷ 11	49	4	56	2	60	10	62	13	56	11	51	4	45	0	62	÷ 2	56	÷ 2	53
3	÷ 10	-	÷ 2	-	÷ 9	47	÷ 1	59	1	61	9	60	8	60	9	51	6	48	0	63	0	59	÷ 2	55
4	÷ 14	-	÷ 2	-	2	39	÷ 1	59	1	64	14	48	8	60	10	48	6	56	÷ 1	61	0	64	÷ 7	49
5	÷ 13	-	÷ 1,5	-	2	37	0	56	2	64	5	50	13	56	9	48	5	52	÷ 2	58	÷ 4	62	÷ 2	49
6	÷ 5	-	÷ 5	-	0,5	38	÷ 1	55	2	70	7	54	10	55	6	60	6	46	1	63	÷ 5	65	÷ 1	49
7	÷ 7	-	÷ 12	-	÷ 1	35	2	63	2	71	8	58	5	58	5	58	6	48	1	58	÷ 15	72	÷ 1	49
8	÷ 15	-	÷ 15	-	÷ 5,5	37	2	56	1	73	9	57	10	56	10	58	7	50	4	54	÷ 13	74	0	52
9	÷ 12	-	÷ 15	-	÷ 3,5	35	2	45	2	73	10	58	12	47	10	60	7	50	4	51	÷ 13	76	÷ 2	52
10	÷ 2	-	÷ 5	-	÷ 1,5	28	1	42	4	73	9	60	10	49	7	57	8	48	3	46	÷ 10	71	0	51
11	÷ 9	-	÷ 7	-	÷ 4,5	31	÷ 6	43	4	73	10	62	9	50	7	61	8	49	2	42	÷ 2	65	÷ 6	60
12	÷ 10	-	÷ 6	-	÷ 7	34	÷ 5	42	3	72	11	60	8	62	10	63	7	49	10	34	÷ 8	70	÷ 4	60
13	÷ 8	-	÷ 14	-	÷ 6	36	2	49	3	71	12	60	6	58	10	63	6	52	4	55	÷ 4	63	÷ 5	62
14	÷ 8	-	÷ 5	-	÷ 11	23	÷ 1	60	4	70	12	61	6	60	10	64	4	54	5	46	÷ 4	63	÷ 3	65
15	0	-	÷ 15	-	÷ 6	25	÷ 3	65	3	68	12	56	6	66	8	66	1	61	5	52	÷ 10	65	÷ 2	65
16	3	-	÷ 12	-	0	35	3	68	4	67	10	60	7	65	8	67	2	61	4	59	0	60	÷ 3	69
17	0	-	÷ 13	-	1	45	0	68	4	68	13	55	7	56	10	67	6	50	0	65	÷ 2	63	÷ 10	65
18	÷ 1	-	÷ 12	-	0	53	4	57	3	71	12	57	6	55	10	68	8	44	1	65	÷ 5	69	÷ 4	60
19	÷ 2,5	-	÷ 5	-	÷ 4	54	3	49	3	65	11	62	7	57	10	68	6	48	4	65	÷ 8	68	÷ 5	57
20	÷ 1	-	÷ 3	-	÷ 7	59	2	46	4	62	13	65	7	58	10	62	4	60	4	67	÷ 10	62	÷ 13	60
21	÷ 1,5	-	÷ 3	-	÷ 8	58	2	47	4	60	14	69	7	60	11	61	2	65	÷ 1	75	2	65	÷ 15	65
22	÷ 1,5	-	÷ 5	-	÷ 1	53	3	48	4	59	15	70	7	64	11	54	4	65	÷ 2	75	÷ 2	67	÷ 12	63
23	÷ 2	-	÷ 4	-	÷ 2	53	1	51	4	57	15	70	7	61	14	45	4	64	0	72	÷ 5	68	÷ 21	60
24	2	-	÷ 15	-	÷ 9	59	2	64	4	56	15	69	6	60	11	41	÷ 3	61	÷ 2	72	0	66	÷ 11	58
25	2	-	÷ 4	-	÷ 9	57	1	64	5	54	13	66	6	59	9	48	0	60	÷ 3	70	÷ 2	62	÷ 8	63
26	2	-	÷ 3	-	÷ 11,5	56	0	63	4	50	11	66	5	53	7	48	1	58	÷ 2	72	÷ 5	55	÷ 12	64
27	0	-	÷ 15	-	÷ 5	55	4	62	5	54	10	62	5	53	6	52	1	56	0	67	÷ 7	50	÷ 5	60
28	÷ 1	-	÷ 19	-	÷ 10	54	2	61	4	50	10	59	6	55	6	57	0	52	1	55	÷ 7	50	÷ 5	59
29	0	-	÷ 20	-	÷ 6	53	3	59	5	52	8	56	7	47	6	55	÷ 2	50	3	45	÷ 6	49	÷ 6	45
30	÷ 3	-	-	-	0	54	0	60	5	50	9	55	6	51	9	50	÷ 1	48	0	42	÷ 5	51	÷ 6	50
31	÷ 1,5	-	-	-	1	56	-	-	6	52	-	-	6	52	7	48	-	-	0	47	-	-	÷ 8	47
	÷ 3,9	-	÷ 8,3	-	÷ 4,5																			

¹⁾ Temperaturen er efter Reaumur; Barometeret er et Aneroid-Barometer.

selv hos de mere velstaaende, hvis Huse dog ere store, rummelige og lyse, medens den fattige Husmandsstand bor i smaa, mørke Hytter eller Jordgammer. Klædedragten er god og hensigtsmæssig og tilvirkes for en stor Del af Almuen selv. Spirituosa misbruges ikke, men Kaffe bruges overalt endog hos de Fattigste (A. S. Berg). Levemaaden siges at være bedre i Selbo i de senere Aar paa Grund af

god Arbeidsfortjeneste og taalelige Aaringer. I Opdal siges Drukkenskab væsentlig ved Nafta at have naaet en betænkkelig Grad, og at virke forstyrrende baade paa Vei-fred og Husfred, uagtet Kjøbstadlovgivningens Bestemmelse om Kortspil, Drik og Dands ere gjorte gjeldende der (H. M. Arentz), Fra Ørkedal klages over overhaand-tagende Brug af Kaffe og Tobak. I søndre Fosen siges

Husfliden at staa paa et lavt Trin, Husmødrene ere i høj Grad udelige og Renligheds- samt Ordenssandsen i Almindelighed liden eller ingen saavel hos Mænd som Kvinder. Klædedragten er god; næsten Alle, især Mænd, bære Uld nærmest Legemet (P. M. Selmer). Fra midtre Fosen nævnes Boligerne som i Regeln store og pyntelig holdte. Sandsen for rationelt Jordbrug og Kreaturstel siges tiltaget betydelig i de sidste Aar. Misbrug af spirituøse Drikke er sjelden (J. Heiberg).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlet følgende Antal:

i Trondhjems Stadsfysikat.....	768
- Strindens Distrikt.....	123
- Selbo —	4
- Røros —	10
- Guldals —	46
- Opdal —	39
- Ørkedals —	125
- søndre Fosens —	197
- midtre — —	105
- nordre — —	38

Tilsammen 1 455

I **Sundhedskommisionerne** afholdtes: i Trondhjem 6 Møder; i Strindens Distrikt 6 (et i hvert af Leinstrandens og Budvikens og to i hvert af Strindens og Bynæssets Herreder); 1 i Selbo; 1 i Opdal; 8 i Ørkedal (to i hvert Herred); 1 i søndre Fosen (i Hevne). I Guldals, midtre og nordre Fosens Distrikter afholdtes intet Møde. Af Forhandlingsgjenstande kunne mærkes: i Trondhjem om Forbedring af Ventilationen og Drænering af Grunden i de offentlige Kjødboder, Undersøgelser af Tapeter og Legetøj paa Arsenik, Forbud mod Brugen af Benzol ved Fabrikationen af Grønsæbe, om Indredning af Kjelderetager til Udsalgssteder og Værksteder; i Selbo om venerisk Sygdom; i Ørkedal om den mulige Aarsag til den overhaandtagende Blegspot samt om Misbrug af Kaffe; i indre Fosen om Spedalskhed og om venerisk Sygdom.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Trondhjems Stadsfysikat.....	265
- Strindens Distrikt.....	178
- Selbo —	54
- Røros —	151
- Guldals —	423
- Opdals —	227

Lateris 1 298

Transport 1 298

i Ørkedals Distrikt.....	343
- søndre Fosens —	201
- midtre — —	436
- nordre — —	121

Tilsammen 2 399

I Selbo, vestre Kreds blev Vaccination ikke foretaget, da den var udført fuldstændig i 1875.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 16 over Døde og 6 over Levende. Tilsammen 22 retsmedicinske Forretninger, nemlig 15 i Trondhjem, 1 i Selbo, 2 i Opdal, 2 i Ørkedal, 1 i søndre og 1 i midtre Fosens Distrikt.

Af **Sygehuse** har Amtet Rotvolds Sindssygeasyl, Reitgjerdets Pleiestiftelse for Spedalske, Trondhjems Sindsygeasyl og Trondhjems Bys Sygehus.

Paa Sygestuerne i **Trondhjems Tugthus** vare 6 tilbageiggende fra det forrige Aar, 94 indlagdes i Aarets Løb, ialt 100 Behandlede, hvoraf 85 udgik helbredede, 1 uhelbredet, 3 døde og 11 vare tilbageliggende ved Aarets Slutning. Antallet af Forpleiningsdage udgjorde 3 109 eller 34,9 Dage for hver Udskreven. Udenfor Sygestuerne behandledes blandt Fangerne 241 mindre betydelige Sygdomstilfælde; blandt Opsynsbetjentene 13 Sygdomstilfælde. Medikamentudgiften udgjorde Kroner 370,37.

Paa Sygestuerne i **Trondhjems Fæstnings Strafanstalt** vare 4 tilbageliggende fra 1875, 33 indkom, tilsammen 37 behandlede i 1876, hvoraf 28 udgik helbredede, 1 uhelbredet, 3 døde og 5 vare tilbageliggende ved Aarets Udgang. Forpleiningsdagenes Antal udgjorde 2 366 eller 73,9 Dage for hver Udskreven. Udenfor Sygestuerne bleve behandlede blandt Fangerne 179 Sygdomstilfælde samt blandt Opsynspersonalet med Familier 40 Sygdomstilfælde. Medikamentudgiften beløb sig til Kroner 392,53.

I Strinden haves et Fattigsygehus, hvor 24 Syge behandledes i Aarets Løb og ved Røros Værk et lidet Sygehus for kvæstede og syge Arbeidere.

Af **Badeindretninger** findes i Trondhjem foruden Sygehusets, 1 Damp-, Dusch- og Karbadindretning samt 2 Søbadehuse; i Strinden 1 Karbadeindretning ved Strindens Fattigarbeidshus, i Røros 1 Damp- og Karbadindretning, og i Opdal en Kar-, Furunaals- og Styrtebadindretning.

Apotheker. Af Amtets 5 Apotheker, hvilke samtlige bleve visiterede, har Trondhjem 3, Ørkedalsøren 1 og Røros 1. Personalet bestod foruden Apothekeren: i Trondhjem ved Løveapotheket og Hjortapotheket af 2 examinerede Pharmaceuter og 2 Disciple og ved Svaneapotheket af 3

examinerede Pharmaceuter og 2 Disciple; ved Apotheket i Ørkedalsøren af 1 Discipel, der i Aarets Løb tog Medhjælperexamen, og ved Apotheket i Røros af 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel. — 2 Disciple bestode i Trondhjem Medhjælperexamen.

Medicinalpersonalet bestod af 36 Læger, 1 Tandlæge, 45 Jordemødre og 34 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Trondhjems Stadsfysikat: 17 Læger foruden Distriktslægen i Strinden; 1 Tandlæge; 17 Jordemødre.
2. Strindens Distrikt: 5 Læger, Distriktslægen bosat i Trondhjem, Lægerne ved Reitgjerdets Pleiestiftelse (1) og ved Rotvold Sindssygeasyl (3); 5 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer (deraf 4 Jordemødre).
3. Selbo Distrikt: 1 Læge, boende i Selbo; 1 Jordemoder; 2 Hjelpevaccinatorer (deraf 1 Jordemoder).
4. Røros Distrikt: 3 Læger, Distriktslægen, Bergslægen og en Privatlæge, boende i Røros; 2 Jordemødre; 1 Hjelpevaccinator.
5. Guldals Distrikt: 1 Læge, boende i Støren; 5 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatorer.
6. Opdals Distrikt: 1 Læge, boende i Opdal; 1 Jordemoder; 1 Hjelpevaccinator.
7. Ørkedals Distrikt: 3 Læger, (Distriktslægen, boende i Ørkedalen og 2 Privatlæger, boende i Ørkedalsøren); 7 Jordemødre (deraf 2 private); 5 Hjelpevaccinatorer (alle Jordemødre).
8. Søndre Fosens Distrikt: 1 Læge, bosat paa Hiteren; 2 Jordemødre (desuden 2 Poster ledige); 3 Hjelpevaccinatorer (deraf 2 Jordemødre).
9. Midtre Fosens Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen, boende i Ørlandet og en Privatlæge, boende i Ritsen); 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.
10. Nordre Fosens Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen og en Privatlæge, boende i Aafjord); 2 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatorer).

XVII. Nordre Trondhjems Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 176,79 norske Kvadratkilometer, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 81 889 Indbyggere, er inddelt i følgende 8 Lægedistrikter:

1. Stjørdals Distrikt (16,12 n. □ M., 11 452 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: nedre Stjørdal.. 2,59 n. □ M., 6 904 Indb.

Hegre	} 13,54	—	2 848	—
Meraker				
2. Frostens Distrikt (4,64 n. □ M., 7 931 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Frostens } 1,65 n. □ M. 3 005 Indb.

Aasen	} 2,99	—	1 900	—
Lexvigen				
3. Levanger Distrikt (15,37 n. □ M., 13 585 Indbyggere), indbefattende:
Kjøbstaden Levanger — n. □ M., 965 Indb.
Herrederne: Levanger 1,21 — 2 151 —

Skogn	2,38	—	3 668	—
Værdal	11,78	—	6 801	—
4. Inderøens Distrikt (17,41 n. □ M., 13 979 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Yterøen 0,38 n. □ M., 1 505 Indb.

Mosviken og				
Veran	7,56	—	2 803	—
Inderøen	1,18	—	5 390	—
Sparbu	8,39	—	4 281	—
5. Stenkjærs Distrikt (11,54 n. □ M., 9 499 Indbyggere), indbefattende:
Ladestedet Stenkjær — n. □ M., 1 467 Indb.
Herrederne: Stod } 3,78 — 2 332 —

Egge	} 7,76	—	883	—
Beitstaden				
6. Grongs Distrikt (78,88 n. □ M., 6 500 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Grong 41,37 n. □ M., 3 125 Indb.

Snaasen	} 37,51	—	2 239	—
Lierne				

7. Namsos Distrikt (19,⁶² n. □ M., 10 597 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet Namsos — n. □ M., 1 486 Indb.

Herrederne: Namsos 5,⁰³ — 2 159 —

Overhalden 5,³⁷ — 2 397 —

Fosnæs } 2 818 —

Fladanger } 9,²² — 1 737 —

8. Ytre Namdals Distrikt (13,²¹ n. □ M., 8 346 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Kolvereid og

Foldereid.. 8,¹⁷ n. □ M., 2 657 Indb.

Nerø } 2,⁶⁸ — 1 705 —

Vikten } 2 110 —

Lekø 2,³⁶ — 1 874 —

Sundhedstilstanden var mindre god i første Halvaar især i Stjerdals, Inderøens og Stenkjærs Distrikter. Cerebrospinalmeningit optraadte i samtlige Distrikter. Lungebetændelse forekom ligeledes hyppigere, men Typhoidfeber og Skarlagensfeber sjældnere end det foregaaende Aar, og af Mæslinger blev intet Tilfælde anmeldt.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Fem-aarets Midte).	Antal Døde eller gennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	82 200	1 421	17, ²⁹
1875	82 076	1 280	15, ⁵⁹
1874	82 481	1 296	15, ⁷¹
1873	83 062	1 182	14, ²³
1872	83 396	1 307	15, ⁶⁷
1871—75	82 538	1 263	15, ³²
1866—70	82 603	1 164	14, ¹⁰

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Typhoidfeber optraadte i Levanger Distrikt især med sporadiske Tilfælde men ogsaa i smaa Husepidemier; Smitteoverførelse kunde tildels paavises. I Inderøens Distrikt forekom 2 begrænsede Epidemier, den ene med 16 Tilfælde; de øvrige Tilfælde vare spredte. Fra ytre Namdal omtales flere smaa Epidemier; 1 Gang blev Sygdommen sandsynligvis indført ved Sengklæder fra Hestø i Nerø, hvor en Epidemi var forekommet det foregaaende Aar.

Cerebrospinalmeningit forekom i Stjerdals Distrikt kun med 1 Tilfælde i Januar. Samtlige fra Frosten opgivne 16 Tilfælde indtraf i Lexviken. I Levanger Distrikt fortsatte Sygdommen sig fra 1875 men med mindre voldsomme Fænomener og mindre Dødelighed; i Værdal

optraadte den mest blandt den uslest stillede Befolkning. I Inderøens Distrikt var den spredt over hele Inderøen, uden at nogen Forbindelse blev iagttaget mellem de enkelte Tilfælde; sjelden forekom 2 Tilfælde efter hinanden eller samtidig i samme Hus. Forkjølelse antoges oftere at være Leilighedsaarsag, idet Sygdommen oftere begyndte med nogle katarrhalske Symptomer og Derivation til Huden og Tarmkanalen syntes at gjøre mere Nytte end noget andet Middel, naar den Syge i betimelig Tid kom under Behandling; i de senere Stadier vare Chloral og især Morphin, helst injiceret, uundværlige. Af Chinin, Acid. salicylicum osv. saaes liden eller ingen Nytte (P. Nerdrum). I Sparbu indtraf 20 Tilfælde. I Stenkjærs Distrikt siges Sygdommen at være optraadt i indeværende Aar, saavidt vides for første Gang. Smitte kunde ikke med Bestemthed paavises; kun 2 Gange forekom 2 Tilfælde og da næsten samtidig. Det første Tilfælde indtraf i Slutningen af Februar paa en Plads i Solberg Sogn i Beitstaden, og Sygdommen holdt sig væsentlig paa begge Sider af Beitstad-sundet. Fra Levangers, Inderøens og Stenkjærs Distrikter omtales Tilfælde af varig Døvhed samt af Svækkelse i Underextremiteterne.

Sygehuslæge Lund har givet følgende Oplysninger om Symptomerne: Sygdommen har ialmindelighed begyndt med eller uden Frysning med Hede, stærk Hovedpine og temmelig konstant Brækninger. Bevidstheden har været tilstede eller manglet, eftersom Sygdommen har nærmet sig mere en Incitationstilstand eller en soporøs Tilstand, og i første Tilfælde har Pulsen været hurtig, 100—130, medens den i sidste Tilfælde ofte har været paafaldende langsom, 20—60, uden at der i Sygdommens Løb egentlig har kunnet skjelnes mellem et Incitationsstadium og et soporøst Stadium, idet Sygdommen allerede fra Begyndelsen af har haft Tendens enten til det ene eller det andet. Temperaturen har gaaet op til 39 og 40 og maaske derover. Karakteristisk ved Siden af Hovedpinen har været den stærke Bagoverbøjning af Hovedet, der har været for-

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber.....	84	8	80	10	13	4	6	13	4	4	3	2	5	11	5
Meningitis cerebrospinalis.....	157	38	154	8	22	44	24	21	22	4	2	-	4	1	2
Barselfeber.....	39	10	38	1	3	4	2	2	3	4	3	3	2	3	8
Vandkopper.....	19	-	19	-	-	-	2	-	1	5	-	-	2	9	-
Skarlagensfeber.....	18	2	16	6	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	6
Rødlinger.....	7	-	7	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	3	-
Rosen.....	114	3	103	5	5	14	8	13	14	9	9	5	7	7	7
Kighoste.....	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse....	16	-	15	1	-	-	1	1	2	4	-	5	-	1	-
Strubehoste.....	2	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Kusma.....	7	-	6	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit og } Andre katarrhalske Tilfælde }....	878	19	863	123	113	103	78	77	66	39	47	41	40	64	72
Lungebetændelse.....	469	86	445	44	41	41	56	84	53	9	10	7	16	40	44
Pleurit.....	40	3	39	3	1	3	8	7	4	1	2	3	2	4	1
Gigtfeber.....	85	5	70	6	2	7	10	8	7	6	3	1	9	4	7
Diarrhoe (akut) og } Cholera nostras }....	255	5	231	25	27	25	16	16	19	19	25	20	9	10	20
Blodgang.....	4	-	4	-	-	-	1	2	-	-	-	-	1	-	-
Skjørbug.....	2	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2197	180	2095	232	227	245	215	249	200	105	105	87	101	157	172

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
			Stjördal.		Frosten.		Levanger.		Inderoen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Ytre Namdal.			
	Tilfælde.	Dødsfald.																	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber.....	84	8	-	-	-	-	32	3	26	3	1	1	-	-	12	1	13	-		
Meningitis cerebrospinalis.....	161	42	1	1	16	5	40	6	38	11	38	12	6	2	21	5	1	-		
Barselfeber.....	40	11	2	2	2	2	11	1	5	4	1	1	1	-	14	1	4	-		
Vandkopper.....	19	-	4	-	-	-	14	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-		
Skarlagensfeber.....	18	2	4	-	-	-	2	1	2	-	-	-	6	1	4	-	-	-		
Rødlinger.....	7	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-		
Rosen.....	114	3	15	1	17	1	41	-	11	-	5	-	8	-	11	1	6	-		
Kighoste.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
Diphtherisk Svælgbetændelse....	16	-	-	-	-	-	6	-	7	-	1	-	-	-	2	-	-	-		
Strubehoste.....	2	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-		
Kusma.....	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-		
Akut Bronchit og Andre katarrhalske Tilfælde}....	880	21	117	4	40	-	224	6	147	2	68	-	62	4	155	2	73	3		
Lungebetændelse.....	475	92	128	31	59	17	104	13	47	11	33	3	15	1	62	10	27	6		
Pleurit.....	41	4	6	1	6	1	13	2	2	-	-	-	1	-	10	-	3	-		
Gigtfeber.....	86	6	8	1	3	-	29	4	7	-	6	1	2	-	22	-	9	-		
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras.....}	258	8	43	-	9	1	72	1	38	4	30	-	16	-	44	1	6	1		
Blodgang.....	4	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Skjørbug.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-		
Tilsammen	2215	198	329	41	157	27	588	37	327	36	189	18	119	8	364	21	142	10		

bunden med saa stærke Smerter, at det var, som om man vilde »brække Halsen af«, naar man forsøgte at bøje Hovedet forover. Andre Kramper, i Form af Rykninger, har jeg kun en enkelt Gang observeret. Undertiden Tænderskjæren, Strabismus o. s. v. Pupillerne have ikke frembudt nogen konstant Forandring. Hertil har i Regelen sluttet sig Smerter i Extremiteterne (en Gut klagede saaledes over stærke Smerter i Stortaaen, uden at der var noget at se paa den) samt en paafaldende høi Grad af Hyperæsthesi i de periferiske Nerver, der ofte har ladet Patienten skrike høit ved den mindste Berørelse, og i Regelen stærk Lyssky og Ømfindtlighed mod enhver Lyd og Støi. Ansigtet snart rødt snart blegt. Fødderne til dels kølige. Afføringen i Regelen træg. Brækningerne i Regelen vedholdende og haardnakkede. Ofte, og især ved høi Pulsfrekvens, (inciteret Tilstand og tilstedeværende Bevidsthed), en stærk Tørst. Paafaldende har dernæst været den Tilstand af Betændelse, hvori Slimhinderne, navnlig Mundens, Svælgets, Mavens, Øiets, Ørets og til dels, skjønt mindre, Luftveiens Slimhinder have befundet sig. Jeg har havt flere Patienter med en voldsom Stomatit, Rødhed og Hævelse i Munden, paa Tungen og i Svælget. Øiets Conjunctiva har i Regelen ogsaa været Sædet for stærke Betændelser; og i et Tilfælde kom der Panophthalmit. Ligesaa Ørets Slimhinde. Paa Huden observeredes temmelig almindelig Herpesudslæt samt ofte Petechier i Massevis, knappenaalshovedstore, veritable Blodudtrædelser, der ikke svandt ved Fingertryk. Nogen paatagelig Forøgelse af Milten har jeg ikke paavist i levende Live; men ved en Obduktion fandtes en tydelig, om ei meget stor Forøgelse af Milten. Døden har undertiden indtraadt temmelig stormende og hurtig, i et Tilfælde efter 2 Dage, men ogsaa længere henne i Sygdommen efter flere Uger. Rekonvalescensen har ofte været meget langvarig og til dels efterladt Tab af Sandser, Syn og Hørelse. Noget Holdepunkt for Smitte har jeg ikke fundet, da Sygdommen ofte har optraadt samtidig paa de forskjelligste Steder. Hos en 18aarig Pige, hos hvem Sygdommen trak sig i Langdrag, og som efter langvarig Afkræftelse og vedholdende Brækninger lige til det sidste, afgik ved Døden paa Namdals Sygehus efter ca. 7 Ugers Behandling, fandtes paa Underfladen af den store og lille Hjerne noget fibrinøst Exudat især omkring Chiasma nerv. opt. I og paa Bunden af begge Sideventrikler endel P u s. Rygraden aabnedes ikke.

Af **Børnekopper** opstod 1 Tilfælde i Stjørdal; det er opført paa Listen for Trondhjems By i 1876, da Vedkommende blev indbragt paa Lazaretet dersteds.

Skarlagensfeber optraadte med nogle faa Tilfælde i enkelte Distrikter.

Rosen optraadte med et ikke ubetydeligt Antal Tilfælde i flere Distrikter; i Inderøens Distrikt forekom den hyppig i sidste Kvartal; først i Inderøen, og siden paa et begrændset Terræn i Mosviken. Samtidig forekom Abscesser, undertiden Carbunkler og Phlegmone.

Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde. Af akut Bronchit er opgivet 404 Tilfælde (218 Mænd, 186 Kvinder; 207 under og 191 over 15 Aar) med 21 Dødsfald. Af kronisk Bronchit er opført 12 Dødsfald.

Lungebetændelse angives at have været ualmindelig hyppig og dødelig i Stjørdal især i Vinter- og Vaar-maanederne; den holdt sig i Begyndelsen mere til en Grænd og bredte sig siden ud. Fra Namsos opgives Sygdommen ogsaa som hyppig og ondartet. Paa en Husmands-plads i Vigten (ytre Namdal) optraadte 4, forøvrigt milde, Tilfælde, i samme Familie omtrent samtidig. Da Huset kun indeholdt et lidet, usselt Beboelsesrum, var Infektion let tænkelig (Chr. Schou). Dødeligheden blandt de Behandlede udgjorde 18,3 pCt. og de kjendte Angrebne af 1000 Indvaanere var 5,8.

Cholera nostras optraadte ogsaa i 1876 i Aarets første Maaneder i Levanger Distrikt; af 50 Behandlede døde 1.

Veneriske Sygdomme. De Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **Syphilis** og samtlige opgivne Tilfælde af **Gonorrhoe** og **Urethrit** vil sees af følgende Tabel: (se Tabellen næste Side).

Desuden kan 3 Personer, lidende af konstitutionel Syphilis, sees at være indlagte paa Sygehus, deraf 1 fra Stjørdals og 2 fra ytre Namdals Distrikter.

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Oversigt (se Tabellen Side 126).

Kjertelsyge siges i Inderøens Distrikt at have været sjældnere i de sidste Aar, hvilket antages at være en Følge af bedre Stel i flere Retninger (P. Nerdrum).

Svindst siges i de senere Aar at være bleven meget almindelig i Namsos Distrikt; medens det tidligere hørte mere til Sjældenhederne, at man mærkede Tæringspatienter og Dødsfald blandt disse, kræver Lnngetæring nu de fleste Ofre. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindst og samtlige kjendte Dødsårsager vil sees af følgende Oversigt (se Tabellen næste Side).

Øiensygdomme. Fra Stenkjær omtales en Epidemi af katarrhalsk Conjunktivit især blandt Skole-

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Sygdomsform for Syphilis.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.
		Kjøn.		Alder.		konstitutionel.	uopgivet.		
		Md.	Kv.	Börn.	Voxne.				
Syphilis.....	13	6	7	1	12	9	4	7	1
Gonorrhoe, Urethrit.....	27	27	-	-	26	-	-	-	-

Sygdom.	Fordeling paa Lægedistrikterne.													
	Stjørdal.		Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Namsos.		Ytre Namdal.	
	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis.....	2	-	1	1	2	-	3	-	-	-	4	-	1	-
Gonorrhoe, Urethrit.....	4	-	-	-	3	-	3	-	1	-	15	-	1	-

Svindst.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindst.	Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Stjørdal.....	7	94	7,4
Frosten.....	2	66	3,0
Levanger.....	15	123	12,2
Inderøen.....	4	70	5,7
Stenkjær.....	3	47	6,4
Grong.....	1	26	3,8
Namsos.....	17	77	22,1
Ytre Namdal.....	2	31	6,5
Nordre Trondhjems Amt	51	534	9,6

elever, saa Borgerskolen en Tid maatte lukkes; 50 Tilfælde behandlede fra September til Aarets Udgang. Fra ytre Namdals Distrikt nævnes en liden Epidemi af granulær Conjunktivit af utvivlsomt smitsom Beskaffenhed; faa bleve behandlede, da Sygdommen optraadte let (Chr. Schou).

Af **Sindssygd**om er opgivet 1 Dødsfald i Stenkjærs Distrikt.

For Amtskommunens Regning forpleiedes 153 Sindsyge, hvoraf 52 paa Asyler. 24 vare hjemmehørende i Stjørdals Distrikt, 18 i Frostens, 18 i Levangers, 31 i Inderøens, 20 i Stenkjærs, 20 i Grongs, 10 i Namsos og 12 i ytre Namdals Distrikter. I Grongs Distrikt sees 7 at være forpleiede som almindelige Fattige.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 18 Tangforløsninger, 2 Vendinger, 2 Udtrækninger og 4 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvis Indikationer og Udfald vil sees af nedenstaaende Tabel (se Tabellen Side 127).

1 Embryotomi; ved Tverleie med fremfalden Arm foretoges efter forgjæves Vendingsforsøg Exvisceration og Overklipping af Rygraden. Konen ilive. — Tilsammen 27 obstetriciske Operationer, hvoraf 5 i Stjørdals, 1 i Frostens, 8 i Levangers, 3 i Inderøens, 5 i Stenkjærs, 3 i Namsos og 3 i ytre Namdals Distrikter.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf døde.	Af de Behandlede, hvis Køn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar)		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme.	179	-	79	100	4	169	12	179	-
Fnat	45	-	9	8	27	18	5	45	-
Skurv	22	-	11	11	15	5	2	22	-
Kjertelsyge	63	-	32	31	55	4	12	63	-
Rachit	3	-	3	-	3	-	3	3	-
Simpel Meningit.	15	12	5	10	3	12	9	19	16
Tuberkuløs Meningit. .	10	9	5	5	9	1	5	10	9
Svindstot	84	44	44	40	7	75	14	91	51
Kræft	49	28	31	18	-	45	11	56	35
Vatersot og Morbus Brighti	30	10	18	12	5	21	11	31 ¹⁾	11
Blegsot og Anæmi	147	-	5	142	19	118	14	147	-
Menstruationsuordener.	52	-	-	52	1	51	10	52	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	496	8	219	277	21	452	13	498	10
Ormesygdomme	19	-	13	6	18	1	5	19	-
Drankersygdomme	8	1	8	-	-	8	5	10	3

	Fordeling paa Lægedistrikterne.															
	Stjørdal.		Frosten.		Levanger.		Indreøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Ytre Namdal.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.		
Kronisk Rheumatisme.	28	-	21	-	19	-	16	-	5	-	85	-	1	-	4	-
Fnat	28	-	10	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	5	-
Skurv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-	2	-	-	-
Kjertelsyge.....	17	-	2	-	8	-	4	-	5	-	3	-	20	-	4	-
Rachit	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Simpel Meningit.	-	-	-	-	7	4	2	2	1	1	1	1	5	5	3	3
Tuberkuløs Meningit. .	3	3	-	-	4	3	-	-	1	1	-	-	-	-	2	2
Svindstot	11	7	3	2	31	15	4	4	5	3	7	1	25	17	5	2
Kræft	4	4	7	7	18	13	4	4	3	2	11	1	7	3	2	1
Vatersot og Morbus Brighti	3	3	1	-	4	-	6	2	4	3	2	-	8	2	3	1
Blegsot og Anæmi	11	-	2	-	12	-	6	-	3	-	27	-	62	-	24	-
Menstruationsuordener.	5	-	4	-	4	-	9	-	5	-	10	-	9	-	6	-
Cardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi...	70	2	12	-	72	1	23	2	18	3	114	-	118	1	71	1
Ormesygdomme	13	-	-	-	-	-	4	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	1	1	1	-	3	-	2	-	-	-	2	1	1	1	-	-

¹⁾ Af Vatersot 7 og af Morbus Brighti 4 Dødsfald.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel..	13 ³⁾	1	2 ²⁾	1	12	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtfødsel.....	2 ²⁾	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	-	-	2 ²⁾	1 ⁴⁾	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædeleie.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Foster.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5 ⁵⁾	1	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Timeglasformig Sammentrækning af Livmoderen.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6 ⁶⁾	1	-
Uopgiven Indikation.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Tilsammen	16	1	1	14	3	1	1	1	-	1	1	-	2	-	-	1	1	-	2	1	1
	18			18			2			2			2			2			4		

¹⁾ 3 ere opgivne som Førstefødende, 1 som Flerfødsende. ²⁾ Førstefødende. ³⁾ Af Barselfeber. ⁴⁾ Af Livmoderblødning. ⁵⁾ Hovedet, forløst ved Hage i Munden. ⁶⁾ Af Barselfeber.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barselseng.	
Stjørdal.....	338	224	4	4	15
Frosten.....	191	151	1	6	4
Levanger.....	366	204	4	2	12
Inderøen.....	352	243	2	1	19
Stenkjær.....	233	152	3	2	9
Grong.....	175	90	1	-	4
Namsos.....	332	216	4	2	17
Ytre Namdal..	263	141	-	3	16
Nordre Trondhjems Amt..	2 250	1 421	19	20	96

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 42; Selvmord 5.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 829 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 63,2. Ifølge Lægernes Opgaver døde 14 Kvinder paa Barselseng, deraf 11 af Barselfeber, 1 af Livmoder-

betændelse, 1 af Barselkrampe og 1 af Livmoderblødning.

I Lægernes Dødslistes meddeles Opgaver over 534 eller 38,9 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1 374). De hyppigste Dødsårsager vare: Lungebetændelse (92), Svindsot (51), epidemisk Cerebrospinalmeningit (42), Kræft (35), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 33), akut Bronchit (21), Peritonæit og Alderdomssvaghed (af hver 18), Hjerneapoplexi og organiske Hjertefeil (af hver 15), kronisk Bronchit (12), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen) og Barselfeber (af hver 11).

Veirliget. Vinteren var i det Hele streng, skjønt noget vexlende, Vaaren var kold medens Sommeren var god og varm. Avlingen var middels, men i Meraker frøs meget Korn.

Den gennemsnitlige Barometer- og Thermometerstand i Aarets Maaneder i Skogn vil sees af følgende af Distriktslæge i Levanger Distrikt W. Dietrichson meddelte Tabel (se Tabellen næste Side).

Meteoreologiske Forhold i Skogn i 1876.

Maaned.	Barometerstand.			Thermometerstand.						Gjennemsnit om Natten efter Mini- mumsthermo- meteret.
	Gjennemsnit for Maaneden.	Høiest.	Lavest.	Kl. 8 Morgen.	Kl. 12 Middag.	Kl. 4 Eftermiddag.	Høiest.	Lavest.		
Januar.....	28. 3,5	7de 29. 2	20de 27. 4	÷ 2,8	÷ 2,2	÷ 2,8	26de + 4	9de ÷ 12	÷ 5	
Februar.....	28. 1	7de 28. 8	19de 27. 1	÷ 7	÷ 4,2	÷ 5,4	2den + 3	29de ÷ 18	÷ 9	
Marts.....	27. 8	21de 28. 4	15de 26. 9	÷ 2,4	÷ 0,2	0	5te + 3,5	2den ÷ 9	÷ 6	
April.....	28. 1	25de 28. 8	11te 27. 6	+ 2,7	+ 4,6	+ 4,3	19de + 11	14de ÷ 4	÷ 1,5	
Mai.....	28. 4	9de 28. 10	30te 27. 9	+ 4,7	+ 7,7	+ 7	30te + 12	4de + 2	+ 0,9	
Juni.....	28. 4	22de 28. 9	4de 27. 10	+ 13,3	+ 15,3	+ 15,7	23de + 23	10de + 6	+ 7,5	
Juli.....	28. 1	15de 28. 6	29de 27. 8	+ 12,2	+ 14,2	+ 14	2den + 22	11te + 7	+ 8	
August.....	28. 2	17de 28. 7	24de 27. 4	+ 10,7	+ 14	+ 13	1ste + 19	23de + 6	+ 5,8	
September.....	28. -	21de 28. 6	11te 27. 7	+ 8	+ 10,3	+ 9,3	6te + 15	24de + 1	+ 5	
Oktober.....	28. 2	21de 28. 10	12te 27. 2	+ 3,2	+ 5,5	+ 4,6	12te + 10	26de ÷ 1	+ 0,3	
November.....	28. 4	8de 29. -	30te 27. 10	÷ 4,3	÷ 2,7	÷ 3	24de + 2	7de ÷ 12	÷ 6	
December.....	28. 1,5	16de 28. 7	31te 27. 7	÷ 7,1	÷ 6,5	÷ 7,2	10de + 1	24de ÷ 21	÷ 9	
For Aaret	28. 1,5	7de Januar	15de Marts	+ 2,6	+ 4,6	+ 3,9	23de Juni	24de Debr.	÷ 0,7	
		29. 2	26. 9				+ 23	÷ 21		

A n m. Temperaturen er beregnet efter Reaumur's Thermometer og Barometerstanden efter norske Tommer og Linier.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Over hele Amtet siges Forholdene at være nogenlunde gode, og der er stadig Fremgang til det Bedre; med det større økonomiske Velvære sørges der ogsaa bedre for Helbreden. Urenlighed siges at være et gennemgaaende Træk hos en stor Del af Stjørdalens Bønder, selv blandt mange af de i økonomisk Henseende bedst stillede; dog skal Forholdet have bedret sig meget i de sidste 10—20 Aar (P. Conradi). Brændevin bruges væsentlig kun ved Festligheder og paa Ture til Byen, men misbruges da ofte. Fra Stjørdal omtales, at Øl og Vin tildels misbruges paa Stjørdalshalsen, men at saadan Handel nu er forbudt af Herredsstyrelsen (J. Angell). I Inderøen gives intet Brændevinsudsalg udenfor Stenkjær, vel forbruges en hel Del Brændevin ved Gæstebud især Brylluper, men der er ogsaa samlet Folk i Mængde undertiden indtil 100 og i flere Dage, og sjelden eller aldrig hører man om nogen Uorden ved slig Leilighed. Kaffe bruges ikke til Overmaal (Nerdrum).

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

i Stjørdals	Distrikt.....	196
- Frostens	—	76
	Lateris	272

Transport 272

- Levangers	—	121
- Inderøens	—	132
- Stenkjærs	—	74
- Grongs	—	90
- Namsos	—	54
- ytre Namdals	—	40

Tilsammen 783

For Kvaksalvere siges der at være en rig Mark i ytre Namdal især paa Vigten og Lekø; de vigtigste ere en simpel Fisker fra Lekø, der ogsaa giver sig af med at mane og vise igjen samt en Svenske (O. B. Schøyen).

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Stjørdals Herred 3 (i nedre Stjørdal to, i Hegre et); i Frostens Distrikt 3 (et i hvert Herred); i Levangers Distrikt 6 (to i hvert Herred); i Inderøens Distrikt 2 (i Inder- og Yterøen hver et); i Stenkjærs Distrikt 4 (i Stenkjær, Egge, Stod og Beitstaden hver et); i Grongs Distrikt 9 (i Grong og Snaasen otte, i Lierne et); i ytre Namdals Distrikt 1, i Kolvereid. I Namsos Distrikt afholdtes intet Møde. Af Forhandlingsgjenstande kunne

nævnes: fra Frosten om Nyttens af Ventilation og dobbelte Vinduer i Skolestuerne; fra Levanger om god og tør Vei for Skolebørn, om god Beklædning for Gjæterne og om at udsætte Børnedaab til Sommertiden; fra Inderøen om giftige Tapeter; fra Stenkjær om Kvarantænevæsenet og om Aarsagsforholdene til Spedalskheden; fra Grong om Luften, dens Egenskaber og Betydning for Mennesket, om Vaccination og om omreisende Kvaksalvere, fra ytre Namdal om Spedalkhed og om dens mulige Smitsomhed. — I Lierne (Grongs Distrikt) blev Sundhedskommission oprettet den 30te April 1876 og bestod af 6 inden Repræsentantskabet valgte Medlemmer.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Stjørdals	Distrikt.	235
- Frostens	—	212
- Levangers	—	259
- Inderøens	—	166
- Stenkjærs	—	113
- Grongs	—	106
- Namsos	—	192
- ytre Namdals	—	304

Tilsammen 1587

I Lexvigstranden (Frostens Distrikt), i Levanger Prestegjeld (Levanger Distrikt) og i Namsos Landsogn (Namsos Distrikt) blev Vaccination ei foretagen. I Inderøens Distrikt blev der kun vaccineret i Mære af Sparbu, Yterøen og Mosviken, samt i Stenkjær Distrikt kun i Stenkjær og i Solberg samt Malmo Sogne af Beitstadens Prestegjeld.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 11, 7 over Døde og 4 over Levende; deraf vare 4 i Stjørdals Distrikt, 1 i Inderøens, 3 i Stenkjærs, 1 i Grongs, 1 i Namsos og 1 i ytre Namdals Distrikt.

Amtet har 2 **Sygehuse**, et i Skogn og et i Namsos. Paa Fattighuset i Stenkjær findes Sygestue, og paa Sygelokalet i Grogn behandlede 29 Syge.

Af **Badeindretninger** findes paa Stjørdalshalsen 1 Kar- og Styrtebadindretning og paa Inderøen 2 Damp- og Karbade, 1 Styrtebad og 1 Søbadehus.

Amtets 3 **Apotheker**, i Levanger, Stenkjær og Namsos, visiteredes. Personalet bestod foruden Apothekeren: i Levanger af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple og i Stenkjær af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel; i Namsos bestyres Apotheket af en Provisor, foruden hvilken der findes 2 Disciple.

Medicinalpersonalet bestod af 15 Læger, 31 Jordemødre og 44 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Stjørdals Distrikt: 3 Læger (Distriktslægen og en privat praktiserende Læge, bosatte i nordre Stjørdal, og 1 Jernbanelæge i Meraker; 4 Jordemødre (deraf 1 privat); 4 Hjelpevaccinatorer (deraf 2 Jordemødre).
2. Frostens Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen bosat i Frosten, og 1 privat praktiserende Læge boende i Lexvigen; 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer (hvoraf 4 Jordemødre).
3. Levangers Distrikt: 3 Læger (Distriktslægen, boende i Skogn, og 2 privat praktiserende Læger i Værdal; 4 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatorer.
4. Inderøens Distrikt: 1 Læge, boende i Inderøen, (en Privatlæge paa Stenkjær er Fattiglæge for Sparbu Herred); 4 Jordemødre (samt 1 for Sparbu boende i Stenkjær); 9 Hjelpevaccinatorer (deraf 3 Jordemødre).
5. Stenkjærs Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen og 1 Privatlæge, begge boende i Stenkjær); 4 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatorer (deraf 1 Jordemoder).
6. Grongs Distrikt: 1 Læge, bosat i Grong; 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
7. Namsos Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen, bosat i Namsos, og Sygehuslægen ved Amtssygehuset i Overhalden); 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer (deraf 1 Jordemoder).
8. Ytre Namdals Distrikt: 1 Læge bosat i Nærø; 3 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.

Nordlands Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 297,⁵⁹ norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 103 579 Indbyggere, er inddelt i følgende 15 Lægedistrikter:

1. Brønø Distrikt (18,⁸⁸ n. □ M., 9 780 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Bindalen..... 9,⁴⁶ n. □ M., 2 211 Indb.
Brønø og Nøstvig 8,²⁴ — 5 748 —
Vegø..... 1,¹⁸ — 1 821 —
2. Alstahaugs Distrikt (9,⁹⁰ n. □ M., 9 844 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Tjøtø..... 3 065 Indb.
Alstahaug..... 3 702 —
Herø..... 3 077 —
3. Vefsens Distrikt (55,³⁶ n. □ M., 6 993 Indbyggere), indbefattende:
Ladestedet Mosjøen..... 774 Indb.
Herrederne: Vefsen..... 5 171 —
Hatfjeldal..... 1 048 —
4. Ranens Distrikt (39,⁶⁹ n. □ M., 12 206 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Nesne..... 5,⁰³ n. □ M., 4 308 Indb.
Hemnæs } 34,⁶⁶ — 4 137 —
Mo } 3 761 —
5. Lurø Distrikt (18,¹⁸ n. □ M., 6 881 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Lurø } 16,⁰⁷ n. □ M., 2 241 Indb.
Trænen } 2,11 — 4 640 —
Rødø..... 2,11 — 4 640 —
6. Bodø Distrikt (18,⁶⁷ n. □ M., 8 887 Indbyggere), indbefattende:
Kjøbstaden Bodø..... — n. □ M., 1 484 Indb.
Herrederne: Gildeskaal } 14,⁴⁹ — 2 717 —
Beieren } 1 358 —
Bodø..... 4,18 — 3 328 —
7. Foldens Distrikt (17,²⁷ n. □ M., 3 287 Indbyggere), indbefattende:
Herredet Folden..... 3 287 Indb.
8. Skjærstads Distrikt (31,²⁴ n. □ M., 5 956 Indbyggere), indbefattende:

- Herrederne: Saltdalen..... 19,⁴³ n. □ M., 2 290 Indb.
Skjærstad..... 11,⁸¹ — 3 666 —
9. Stegens Distrikt (11,⁶⁸ n. □ M., 5 477 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Stegen..... 3,³⁵ n. □ M., 2 959 Indb.
Hammerø..... 8,³³ — 2 518 —
 10. Lødingens Distrikt (22,²¹ n. □ M., 4 042 Indbyggere), indbefattende:
Herredet Lødingen..... 2 442 —
og Tysfjorden..... 1 600 —
 11. Ofotens Distrikt (23,⁸⁰ n. □ M., 4 129 Indbyggere), indbefattende:
Herredet Ofoten¹⁾..... 4 129 Indb.
 12. Flakstad Lægedistrikt (3,⁰⁶ n. □ M., 2 409 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Værø..... 0,⁰⁸ n. □ M., 561 Indb.
Flakstad..... 2,⁹⁸ — 1 848 —
 13. Buksnæs Lægedistrikt (2,²³ n. □ M., 5 411 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Buksnæs..... 1,⁴⁷ n. □ M., 3 065 —
Borge, undtagen
Valberg Annex 0,76 . — 2 346 —
 14. Østlofotens Distrikt (5,⁰⁰ n. □ M., 4 626 Indbyggere), indbefattende:
Valberg Annex af Borge
Herred..... 1,12 n. □ M., 520 Indb.
Herrederne: Vaagen..... 3,43⁴ — 3 046 —
Gimsø..... 0,45 — 1 060 —
 15. Hadsels Distrikt (7,³⁹ n. □ M., 7 230 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Hadsel..... 6,00 n. □ M., 4 445 Indb.
Bø..... 1,39 — 2 785 —
 16. Sortlands Distrikt (12,⁴⁸ n. □ M., 6 421 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Sortland..... 4,61 n. □ M., 1 874 Indb.
Øxnæs..... 3,22 — 2 393 —
Dvergberg..... 4,65 — 2 154 —

¹⁾ Endel af Ofotens Sogn (med 218 Indbyggere) hører til Trondenes Herred i Tromsø Amt.

Sundhedstilstanden var i det Hele god. Typhoidfeber, Skarlagensfeber og Kighoste optraadte med et betydelig ringere Antal Tilfælde end det foregaaende Aar, og af Mæslinger er intet Tilfælde opgivet. Derimod forekom epidemisk Cerebrospinalmeningit i flere* Distrikter uden dog at vinde nogen stor Udbredning. Lungebetændelse og katarrhalske Tilfælde sees at have optraadt meget hyppigere end i det foregaaende Aar, hvilket ogsaa var Tilfælde under Lofotfisket; under dette forekom tillige, som Listen udviser, ikke ganske faa Tilfælde af Typhoidfeber og Cerebrospinalmeningit.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Fem-aarets)Midte.	Antal Døde eller gjen-nemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	104 300	1 917	18,38
1875	102 277	1 872	18,30
1874	99 532	1 756	17,34
1873	96 941	1 604	16,54
1872	95 268	1 891	19,85
1871—75	98 619	1 745	17,69
1866—70	91 577	1 533	16,96

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hid sættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se nedenstaaende Tabel samt Tabellen næste Side).

Exanthematisk Typhus. I Ankenæs i Ofotens Distrikt fortsatte Sygdommen sig fra det foregaaende Aar, i hvis første Halvdel der havde været en Epidemi. Den havde siden holdt sig med 1 eller 2 Tilfælde ad Gangen og udbredte sig fra Gaard til Gaard; uden at Lægen førend i Januar 1876 fik Underretning derom; i Løbet af et Par Maaneder angrebes nu 12 Personer af Sygdommen, hvoriblandt Lægen selv. I Hadsels Distrikt optraadte Sygdommen paa enkelte Gaarde men viste sig her ligesom i Ofoten mild. I Sortlands Distrikt optraadte Sygdommen paa Langnæs under Vinterfisket, didbragt ved en reisende Handelskarl, men vandt ikke nogen Udbredning.

Typhoidfeber. I Buksnæs forekom en temmelig stor Husepidemi, idet paa en Gaard, der danner en Klynge af Huse, Sygdommen forekom i hver eneste Familie med ialt 26 Tilfælde og ellers smaa lokale Epidemier. Forøvrigt forekom i de fleste Distrikter enkelte Tilfælde.

Cerebrospinalmeningit forekom i Brønø med 18 Tilfælde spredte over hele Distriktet dog mest i Bindalens Herred. Smitte kunde ikke konstateres. I 3 Tilfælde ind-

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	43	1	43	8	5	2	-	-	4	3	1	10	5	-	5
Typhoidfeber	143	16	104	13	4	23	6	11	4	5	2	5	12	7	12
Meningitis cerebrospinalis	104	34	82	-	1	-	6	30	21	5	7	2	6	2	2
Barselfeber	41	12	41	3	4	4	2	6	6	1	3	4	4	2	2
Vandkopper	22	-	22	-	-	-	-	8	1	-	7	4	2	-	-
Skarlagensfeber	60	30	58	26	18	5	1	8	-	-	-	-	-	-	-
Rødlinger	37	-	37	-	2	17	12	5	-	-	-	-	-	1	-
Rosen	73	3	59	5	3	7	3	4	5	2	6	5	10	6	3
Kighoste	3	-	3	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	5	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	4	1	4	-	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-
Kusma	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Akut Bronchit og Andre katarrhalske Tilfælde	1198	6	622	67	62	72	45	28	36	46	38	33	66	58	71
Lungebetændelse	444	93	292	17	32	44	30	41	36	15	4	7	12	23	31
Pleurit	114	8	59	4	7	3	8	9	6	3	3	7	2	3	4
Gigtfeber	71	1	40	3	2	8	3	5	2	5	4	2	3	1	2
Koldfeber	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	373	10	215	23	13	20	10	17	15	28	19	16	17	15	22
Tilsammen	2746	217	1684	170	155	206	126	173	138	115	94	95	139	118	155

traadte fuldstændig Døvhed, i 1 Tilfælde Døvhed og Blindhed og i et Tilfælde Døvhed og Idiotisme (J. Tornøe). I Ranens Distrikt vare Flere angrebne af Sygdommen end der bleve behandlede. I Ofoten, hvor Sygdommen havde forekommet hyppig det foregaaende Aar, angrebes i 1876 10, hvoraf 4 døde. Fra Buksnæs omtales, at Sygdommen i nogle Tilfælde begyndte med spinale Symptomer, og da havde et mere langvarigt Forløb — 6 til 8 Uger og mere. I andre Tilfælde begyndte den pludselig med overordentlig Smerte i Hovedet, kort efter Bevidstløshed, i et Par Tilfælde forudgaaet af et kortvarigt maniakalt Anfald, Rykninger, snart paa den ene snart paa den anden Side, ulige Kontraktion af Pupillerne, Døvhed o. s. v.; først efterat de cerebrale Fænomener væsentlig vare over og Bevidsthed vendt tilbage, klagedes over Smerte og Lamhed i Underextremiteterne. I disse Tilfælde var Sygdommens Forløb kortere — 2 til 3 Uger. Hyperæstesi i Extremiteterne og langs Columna vertebralis holdt sig længst. I 2 Tilfælde indtraadte fuldstændig Døvhed og i 2 Tilfælde næsten Lamhed i Benene (D. Schumacher). I Sortland bleve en Del Tilfælde paa Grund af Sygdommens hurtig dødelige Forløb ikke behandlede.

Skarlagensfeber fortsatte sig fra det foregaaende Aar i hele Brønø Distrikt undtagen Brønø Sogn indtil i Mai. I Østlofoten fortsatte den sig ogsaa fra 1875, indtil i Februar, men blot i Gimsø Annex og var af mildere Karakter.

Af **akut Bronchit** opgives behandlede 584 Tilfælde, hvoraf 494 Mænd, 90 Kvinder; 68 vare under og 516 over 15 Aar. 6 Tilfælde endte dødelig. Af kronisk Bronchit er opgivet 3 Dødsfald.

Lungebetændelse nævnes fra flere Distrikter som hyppig i Aarets Løb. I Stegens Distrikt havde allerede i Slutningen af 1875, især i Hammerø, vist sig flere Tilfælde af ondartet Lungebetændelse, men i 1876 optraadte den med stor Voldsomhed især i Stegens Prestegjeld. Der angrebes oftere Flere i samme Hus og neppe nogen Ældre, der indsygnede, overstod Sygdommen. I Sortlands Distrikt endte flere Tilfælde dødelig allerede i 2det—3die Døgn uden at komme under Behandling. Dødeligheden blandt de Behandlede udgjorde 20,9 pCt. og de kjendte Angrebne af 1 000 Indbyggere var 4,5.

Veneriske Sygdomme. De udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og samtlige opgivne Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) vil sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

Spedalskhed siges at være i Tiltagende i Stegens Distrikt, ved Aarets Udgang 27 mod 21 det foregaaende Aar og antagelig findes en Del Overseede; Lysten til Indlæggelse i Hospitalerne er liden (C. A. Randers).

Over en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** giver følgende Tabel en Oversigt (se Tabellen næste Side samt Side 135).

Svindsot. Antallet af de fra de enkelte Distrikter opførte Dødsfald af Svindsot og deres Forhold til samtlige opgivne Dødsårsager sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindsot.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Brønø	10	131	7,6
Alstahaug	4	30	13,3
Vefsen	5	66	7,6
Ranen	-	15	-
Lurø	1	8	12,5
Bodø	5	32	15,6
Folden	1	10	10,0
Skjærstad	2	41	4,9
Stegen	4	67	6,0
Lødingen	-	1	-
Ofoten	1	15	6,7
Flakstad	2	10	20,0
Buksnæs	4	46	8,7
Østlofoten	2	83	2,4
Hadsel	4	9	44,4
Sortland	5	33	15,2
Nordlands Amt	50	597	8,4

Af **Sindssygdom** er opført 2 Dødsfald. Fra 1ste Mai 1876 til 30te April 1877 forpleiedes for Amtskommunens Regning 101 Sindssyge, hvoraf 53 i Asyler. 7 vare hjemmehørende i Brønø Distrikt, 5 i Alstahaugs, 9 i Vefsens, 28 i Ranens, 6 i Lurø, 5 i Bodø, 7 i Foldens, 10 i Skjærstads, 2 i Stegens, 4 i Lødingens, 4 i Ofotens, 2 i Flakstads, 2 i Buksnæs, 1 i Østlofotens, 4 i Hadsels og 5 i Sortlands Distrikt.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 16 Tangforløsninger, 1 Vending og 4 Gange Udtagelse af Efterbyrden; Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se Tabellen Side 136).

1 Partus præmaturus artificialis paa Buksnæs Sygehus paa Grund af Bækkensneverhed, med paafølgende

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Sygdomsform for Syphilis.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.					
		Kjøn.		Alder.		primær.	konstitutionel.			Brønø.		Alstahang.		Vefsen.	
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).					Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis.....	26	14	12	4	22	3	21	11	1) 1	3	-	7	-	1	-
Gonorrhoe (Urethrit).	90	74	16	-	90	-	-	16	-	4	-	14	-	-	-

Sygdom.	Fordeling paa Lægedistrikterne.															
	Ranen.		Bodø.		Stegen.		Ofoten.		Flakstad.		Buknæs.		Østlofoten.		Hadsel.	
	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis.....	1	-	4	-	-	-	2	-	1	-	1	-	3	1	-	-
Gonorrhoe (Urethrit)...	1	-	17	-	3	-	-	-	1	-	14	-	10	-	6	-

¹⁾ Tertiær Form.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Vorne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme . . .	452	-	300	116	8	379	19	452	-
Fnat	35	-	17	13	23	7	4	35	-
Skurv	4	-	4	-	-	4	2	4	-
Kjertelsyge	84	1	38	46	76	8	11	84	1
Rachit	9	-	6	3	9	-	6	9	-
Simpel Meningit	23	7	16	7	7	16	10	25	9
Tuberkuløs Meningit	12	11	7	5	8	4	6	12	11
Svindst	118	41	64	54	3	115	17	127	50
Kræft	38	15	24	12	-	36	10	45	22
Vatersot og Morbus Brighti	50	9	35	15	-	50	18	53 ¹⁾	12
Blegsot og Anæmi	249	-	4	245	8	241	15	249	-
Menstruationsuordener . . .	126	-	-	126	-	126	16	126	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1134	3	665	459	52	1072	20	1140	9
Ormesygdomme	25	-	14	11	20	5	7	25	-
Drankersygdomme	8	1	8	-	-	8	5	8	1

¹⁾ Af Vatersot 7 og af Morbus Brighti 5 Dødsfald.

Fordeling paa Lægedistrikterne.

Fordeling paa Lægedistrikterne.																																			
Brønø.	Alstahaug.		Vefsen.		Ranen.		Lure.		Bødø.		Folden.		Skjærstad.		Stegen.		Ljødingen.		Ofoten.		Flakstad.		Bukksnes.		Østlötöten.		Hadsel.		Sortland.		Blandt Almuen under Fiskerierne.				
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.			
Kronisk Rheumatisme . . .	36	-	16	-	26	-	6	-	29	-	39	-	25	-	29	-	13	-	-	-	4	-	2	-	27	-	26	-	11	-	7	-	156	-	
Fnat	-	-	-	-	25	-	-	-	5	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Skurv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Kjertelsyge	16	-	1	-	-	-	5	-	-	-	7	-	-	-	8	1	7	-	-	-	-	7	-	20	-	-	-	1	-	12	-	-	-		
Rachit	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-		
Simpel Meningit	-	-	2	1	-	-	1	-	3	-	1	1	-	-	-	6	3	2	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	3	2	6	-		
Tuberkulos Meningit . . .	3	3	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	1	1	-	-	-	-	3	2	1	1		
Svindot	16	10	19	4	9	5	4	-	5	1	5	5	3	1	4	2	8	4	2	-	3	1	3	2	10	4	5	2	13	4	12	5	6	-	
Kræft.	7	5	16	3	1	1	1	1	2	1	2	1	-	-	-	6	5	1	-	-	-	-	-	6	3	1	1	-	-	2	2	2	6	-	
Vatersot og Morbus Brightii	1	-	11	2	1	1	1	-	2	4	1	1	2	1	1	-	4	1	-	-	2	2	2	-	7	2	-	-	-	1	1	1	14	1	
Blegsot og Anæmi	11	-	46	-	-	-	11	-	7	12	-	-	2	-	-	19	-	1	-	5	-	7	-	24	-	40	-	16	-	48	-	-	-	-	
Menstruationsuroder . . .	20	-	10	-	10	-	9	-	5	4	-	-	5	-	21	-	5	-	1	-	10	-	2	-	9	-	8	-	3	-	4	-	-	-	
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	46	1	53	-	37	8	33	-	81	-	85	-	30	-	37	-	55	-	9	-	25	-	13	-	145	-	98	-	52	-	43	-	298	-	
Ormesygdomme	-	-	1	1	13	-	-	-	-	2	2	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Drankersygdomme	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Efterbyrds-Operation.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Langsom Fødsel ved utilstrækkelige eller smertefulde Veer...	1 ¹⁾ 13	3 ³⁾ 1	1	10	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	2 ²⁾ 1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Fastvoxning af Efterbyrden.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	14	1	1	11	4	1	1	-	-	-	1	-	1	-	3
	16			16			1			1			4		

¹⁾ 1 er opgivet som Førstefødende og 1 som Flerfødende.

²⁾ Flerfødende.

³⁾ Af Barselfeber.

Vending og Udtrækning af dødt Foster; Moderen ilive. 5 Perforationer: 2 Gange i Forbindelse med Kephaltropsi ved utilstrækkelige Veer og langvarig Fødsel samt afdøde Fostre; 1 Kone døde og for 1 er Udfaldet uopgivet. 1 Gang ved Bækkensneverhed og dødt Foster; Perforation og Kepbalotropsi; Konen ilive. 1 Gang efter forgjæves Forsøg med Tang ved skjævt Isseleie hos en Førstefødende, hvis Kræfter vare medtagne; Perforation og Udtrækning med Kranioklast; Konen ilive. 1 Gang ved Vemangel og dødt Foster hos en kyphotisk og skoliotisk Kvinde med forsnævret øverste Aabning; Moderen kom sig.

Ialt 27 obstetriciske Operationer, hvoraf 3 i Brønø, 5 i Alstahaugs, 2 i Vefsens, 3 i Ranens, 1 i Lurø, 2 i Bodø, 1 i Foldens, 1 i Stegens, 3 i Buksnæs, 4 i Østlofotens og 2 i Sortlands Distrikter.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se næste Spalte).

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 124; ved Selvmord 13.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 647 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 53,8. — Af Lægerne meddeles nærmere Oplysning om 18 paa Barselseng døde Kvinder; af disse døde 15 af Barselfeber; 1 af Peritonæit og 1 efter besværlig Fødsel; 1 døde uforløst.

Lægernes Dødslisters indeholde Opgaver over 597 eller 33,5 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (1 780). De hyppigste Dødsårsager vare: Lungebetændelse

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde.			Dødfødte ¹⁾ .
		ialt	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barselseng.	
Brønø.....	305	201	4	1	11
Alstahaug.....	319	197	-	2	15
Vefsen.....	241	121	-	2	-
Ranen.....	396	223	5	2	5
Lurø.....	219	92	-	3	4
Bodø.....	344	175	6	3	8
Folden.....	95	58	-	3	5
Skjærstad.....	186	97	3	-	2
Stegen.....	160	112	2	2	5
Lødingen.....	153	78	3	6	6
Ofoten ²⁾	135	59	1	3	3
Flakstad.....	101	51	1	-	3
Buksnæs.....	230	100	2	3	10
Østlofoten.....	159	116	-	1	4
Hadsel.....	286	108	-	2	8
Sortland.....	235	129	1	-	7
Nordlands Amt	3 564	1 917	28	33	96

¹⁾ Efter Dødfødteanmeldelserne.

²⁾ Heri ikke medregnet 5 Fødte, 5 Døde og 1 Dødsfald paa Barselseng, tilhørende Tromsø Amt.

(120), Alderdomssvaghed (104), Svindsot (50), Skarlagensfeber (47), Cerebrospinalmeningit (35), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen) og Kræft (af hver 22), Typhoidfeber (16), Barselfeber (15), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen) og medfødt Svaghed (af hver 12).

Veirliget. Vaaren kom tidlig; men var kold og tør; Forsommeren var varm, men senere om Sommeren regnfuld og kjølig. Høsten var i Begyndelsen god, senere stormende og kold. Avlingen nævnes fra flere Distrikter som middels.

Levemaade og hygieeniske Forhold. I Brønø Distrikt siges Almuen i Reglen at leve godt, har gode Huse og Klæder men konsumerer temmelig meget Brændevin (J. C. Tornøe). I Alstahaug ere de mere velstaaende Bønder begyndt at have særskilt Kjøkken; Børnepleien og Opdragelsen staar fremdeles paa et lavt Trin og Usædeligheden griber stedse stærkere om sig (Haslund). I Lurø findes for en stor Del Stue med Kogeindretning, der kun sjelden er overbygget for Dampen; Klædedragten er som oftest god, og Uld bæres næsten bestandig nærmest Legemet. Madstellet staar paa primitive Fødder, men Drikfældigheden synes ei hyppig (Chr. Heitmann). Fra Stegen omtales Fremgangen som liden. Levemaaden er oftest ussel, Husene smaa, mørke, trækfulde og urenlige; dog spores lidt mere Sands for Pyntelighed, især i Stegen; man er paa flere Steder begyndt at bruge Pap og Tapeter indvendig i Værelserne. Kvinderne især synes at staa tilbage i Dygtighed, Renlighed og Husfid; de udføre imidlertid tildels Mændenes Arbejde hjemme. Drikfældighed er sjelden; men ved Notbaadens Hjemkomst holdes en hel Del Sammenskudsballer, ved hvilke det gaar vildt til, og hvor Befolkningens lave moralske Standpunkt kommer til syne (C. A. Randers). Fra Buksnæs omtales Forholdene som ret gode (Schumacher), medens de i Bodø, Folden, Lødingen, Ofoten og Flakstad siges at lade meget tilbage at ønske. Angaaende Forholdene i Sortland henvises til det som Bilag indtagne Uddrag af Distriktslæge Th. Schanches Medicinalberetning.

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

i Brønø	Distrikt.....	uopgivet
- Alstahaugs	—	85
		Lateris 85

	Transport	85
i Vefsens	Distrikt.....	102
- Ranens	—	60
- Lurø	—	70
- Bodø	—	15
- Foldens	—	7
- Skjærstads	—	19
- Stegens	—	45
- Lødingens	—	4
- Ofotens	—	uopgivet
- Flakstads	—	55
- Buksnæs	—	85
- Østlofotens	—	60
- Hadsels	—	45
- Sortlands	—	20
		Tilsammen 672

Kvaksalvere siges at have rigt Marked i Ofotens Distrikt hvor Almuen paa Grund af mindre Oplysning er tilbøielig til at give sig i deres Vold (C. A. Sellæg).

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Brønø Distrikt 3 (et i hvert Herred); i Vefsens 1; i Bodø 1 (i Beieren); i Foldens 1; i Stegens 1 (i Hammerø); i Ofotens 1; i Flakstads 3 (et i hvert af Røst, Værø og Reine Sogne); i Buksnæs 2 (i Borge); i Østlofoten 2 (i Vaagen). Af Forhandlingsgjenstande kan nævnes: i Vefsen, om de for Mosjøen vedtagne Sundhedsregler; i Folden om Barselkvinders Behandling; i Stegen om Forholdsregler mod Fnat; i Ofoten om Nødvendighed af Anskaffelsen af Priveter; i Flakstad om Næringsmidlernes Ernæringsværdi og i Buksnæs om Spedalskhedens mulige Smitsomhed og deraf følgende Isolation af Spedalske og Indlæggelse i Stiftelserne samt om daarlige Klæder som Aarsag til rheumatiske Sygdomme. I Alstahaug, Ranen, Lurø, Skjærstad, Lødingen, Hadsel og Sortland blev intet Møde afholdt. Under 1ste April 1876 erholdt de for Lurø Herred vedtagne Sundhedsforskrifter Kongelig Approbation.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Brønø	Distrikt.....	119
- Alstahaugs	—	50
- Vefsens	—	208
- Ranens	—	337
- Lurø	—	218
- Bodø	—	419
- Foldens	—	116
		Lateris 1 467

	Transport	1 467
i Skjærstads Distrikt		411
- Stegens	—	97
- Lødingens	—	6
- Ofotens	—	187
- Flakstads	—	186
- Buksnæs	—	69
- Østlofotens	—	96
- Hadsels	—	427
- Sortlands	—	227
	Tilsammen	3 173

Vaccination blev ikke foretaget i Alstahaug og Tjøte Sogne af Alstahaugs Distrikt samt i Gimse i Østlofoten.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 9, hvoraf 5 over Døde og 4 over Levende; to afholdtes i Ranens Distrikt, tre i Lurø og en i hvert af Alstahaugs, Skjærstads, Lødingens og Sortlands Distrikter.

Amtet har 3 faste **Sygehuse** i Alstahaug, Bodø og Buksnæs og Fiskesygehuse i Aasvær (Ranens Distrikt), for Tiden ubenyttet; i Kabelvaag og Henningsvær (Østlofotens Distrikt) samt Pleiestuerne i Reine (Flakstads Distrikt), Stene (Buksnæs Distrikt) og Skraaven (Østlofotens Distrikt).

Badeindretninger findes ved Amtets faste Sygehuse og et privat Dampbad i Vefsen.

Ved Bodø **Apothek**, der visiteredes, bestod Personalet foruden Apotekerens af en examineret Pharmaceut og to Disciple. Dets Filialafdeling i Kabelvaag under Fisket bestyres af en examineret Pharmaceut og en Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 18 Læger¹⁾, 39 Jordemødre og 50 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Brønø Distrikt: 1 Læge, boende i Brønø; 3 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatorer.

¹⁾ Desuden 2 Læger, der under Fisketiden opholdt sig inden Amtet.

2. Alstahaugs Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen og en Assistentlæge ved Sygehuset; begge boende i Alstahaug; 4 Jordemødre (deraf 1 uexamineret); 2 Hjelpevaccinatorer.
3. Vefsens Distrikt: 1 Læge, boende i Vefsen; 2 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatorer.
4. Ranens Distrikt: 1 Læge, boende i Hemnæs; 3 Jordemødre (deraf 1 uexamineret; 1 Post ubesat); 5 Hjelpevaccinatorer.
5. Lurø Distrikt: 1 Læge, boende i Lurø; 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.
6. Bodø Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen og en Sygehuslæge, begge boende i Bodø); 3 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer (deraf 1 Jordemoder).
7. Foldens Distrikt: 1 Læge, boende i Folden; 1 Jordemoder; 1 Hjelpevaccinator.
8. Skjærstads Distrikt: 1 Læge, boende i Skjærstad; 4 Jordemødre (deraf 2 private); 2 Hjelpevaccinatorer.
9. Stegens Distrikt: 1 Læge, boende i Stegen; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer.
10. Lødingens Distrikt: 1 Læge, boende i Lødingen; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer.
11. Ofotens Distrikt: 1 Læge, boende i Ofoten; 1 Jordemoder; 2 Hjelpevaccinatorer.
12. Flakstads Distrikt: 1 Læge, boende i Flakstad; 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatorer.
13. Buksnæs Distrikt: 1 Læge, boende i Buksnæs; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer.
14. Østlofotens Distrikt: 1 Læge, boende i Vaagen; 3 Jordemødre (deraf 1 privat); 3 Hjelpevaccinatorer.
15. Hadsels Distrikt: 1 Læge, boende i Hadsel; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer.
16. Sortlands Distrikt: 1 Læge, boende i Sortland; 3 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.

XIX. Tromsø Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 197,3 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 53 934 Indbyggere, er inddelt i følgende 8 Lægedistrikter:

1. Trondenæs Distrikt (10,3 n. □ M., 9 216 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Kvæfjord..... 5,3 n. □ M., 2 550 Indb.
Trondenæs¹⁾ } .. 0,5 — 1 148¹⁾ —
Sand
2. Ibestads Distrikt (14,5 n. □ M., 7 799 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Ibestad.....14,0 n. □ M., 6 516 Indb.
Dyrø Sogn af
Tranø Herred... 0,5 — 1 283 —
3. Lenviks Distrikt (21,4 n. □ M., 8 733 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Tranø undtagen
Dyrø Sogn..... 7,0 n. □ M., 2 605 Indb.
Berg..... 5,3 — 1 740 —

¹⁾ Til Trondenæs Herred hører endel af Ofotens Prestegjeld med 218 Indbyggere.

- Lenvik..... 7,0 n. □ M., 3 417 Indb.
Hillesø..... 2,1 — 981 —
4. Malangens Distrikt (60,5 n. □ M., 7 722 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Maalselven.... 28,7 n. □ M., 2 891 Indb.
Bardodalen.... 16,2 — 1 048 —
Balsfjorden } .. 15,6 — 2 499 —
Malangen }
5. Tromsø Distrikt (10,5 n. □ M., 8 897 Indbyggere), indbefattende:
Kjøbstaden Tromsø..... — n. □ M., 5 454 Indb.
Herredet Tromsøsund..... 10,5 — 3 443 —
6. Lyngens Distrikt (32,5 n. □ M.), indbefattende:
Herredet Lyngen..... 4 618 Indb.
7. Karlsø¹⁾ Distrikt (12,6 n. □ M., 2 162 Indbyggere), indbefattende:
Herredet Karlsø..... 2 162 Indb.
8. Skjærvø Distrikt (35,0 n. □ M., 4 787 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Skjærvø..... 3 136 Indb.
Kvæningen..... 1 651 —

Sundhedstilstanden betegnes fra de fleste Distrikter som mindre god især i 1ste Halvaar, da Lungebetændelse optraadte hyppig og dødelig. Af epidemiske Sygdomme forøvrigt forekom Typhoidfeber i et noget ringere Antal end i det foregaaende Aar; derhos optraadte epidemisk Cerebrospinalmeningit væsentlig i Ibestads og diphtheritisk Svælgbetændelse i Malangens Distrikt.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau (se Tabellen næste Spalte).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel se Tabellen næste Side).

Af **exanthematisk Typhus** anmeldes i Ibestad Distrikt i dette Aar kun 4 Tilfælde, alle i et Hus, hvortil Smitten

Dødeligheden.			
Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876.....	54 400	941	17,80
1875.....	53 292	943	17,69
1874.....	51 958	925	17,80
1873.....	50 608	803	15,86
1872.....	49 482	766	15,48
1871—75.....	51 086	852	16,68
1866—70.....	46 713	907	19,41

var bragt fra et Nabosogn. Paa Tromsø Sygehus indlagdes 1 Fisker, der var hjemkommen fra Finmarksfisket

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	5	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-
Typhoidfeber	122	14	119	18	12	18	19	17	12	2	4	4	5	6	2
Meningitis cerebrospinalis	15	4	15	-	-	-	6	6	1	-	-	-	1	-	-
Barselfeber	31	6	31	4	-	3	4	4	-	-	3	5	5	3	-
Vandkopper	31	-	31	1	4	2	-	-	-	-	-	5	15	4	-
Rødlinger	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Rosen	21	1	17	1	1	2	3	1	1	1	3	1	1	1	1
Kighoste	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	29	-	29	2	2	3	1	-	-	1	-	-	-	2	18
Strubehoste	5	3	5	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Kusma	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit og } Andre katarrhalske Tilfælde }	732	11	725	89	72	111	65	69	57	35	26	33	49	52	67
Lungebetændelse	320	57	306	21	27	52	40	36	25	24	8	9	16	25	23
Pleurit	35	2	31	-	3	2	6	4	5	1	1	4	-	4	2
Gigtfeber	41	2	36	7	4	3	5	7	-	-	1	1	2	2	3
Diarrhoe (akut) og } Cholera nostras	385	2	384	29	36	34	17	35	29	49	47	40	25	24	19
Blodgang	10	-	10	-	2	-	1	-	-	1	2	1	-	3	-
Skjørbug	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	1788	103	1746	172	163	235	167	179	130	115	95	105	123	127	135

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
	Tilfælde.	Dødsfald.	Trondenes.		Ibestad.		Lenvik.		Malangen.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsø.		Skjærø.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	5	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	123	15	31	2	-	-	16	1	11	3	18	1	-	-	-	-	47	8
Meningitis cerebrospinalis	19	8	-	-	14	5	-	-	-	-	5	3	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	33	8	8	3	6	4	3	-	1	-	11	-	-	-	4	1	-	-
Vandkopper	31	-	-	-	-	-	6	-	-	-	25	-	-	-	-	-	-	-
Rødlinger	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	21	1	2	-	4	1	7	-	-	-	2	-	-	-	-	-	6	-
Kighoste	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Diphtherisk Svælgbetændelse	29	-	-	-	-	-	2	-	24	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	-	-	-	-	-	-
Kusma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit og } Andre katarrhalske Tilfælde }	732	11	44	-	89	2	209	2	52	1	280	6	9	-	15	-	34	-
Lungebetændelse	327	64	118	18	39	14	42	8	51	9	62	11	4	-	7	1	4	3
Pleurit	35	2	6	-	7	-	-	-	2	-	18	2	-	-	-	-	2	-
Gigtfeber	41	2	12	-	1	-	8	-	2	-	14	2	-	-	2	-	2	-
Diarrhoe (akut) og } Cholera nostras	385	2	34	-	52	-	110	-	21	2	151	-	-	-	13	-	4	-
Blodgang	10	-	-	-	1	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	1802	117	255	23	217	26	403	11	164	15	607	28	13	-	41	2	102	12

til Lyngen, hvor en Del Tilfælde senere forekom, uden at Antallet er opgivet.

Typhoidfeber forekom i Trondenæs i Aarets 4 første Maaneder, dels som Fortsættelse fra 1875 dels ved ny Import fra Fisket. I Lenvik optraadte Sygdommen først i Stønnesbotten (Hillesø), hvor den skulde have hersket en Tid og krævet flere Offre, før Lægen blev underrettet om den. I Tromsø Distrikt forekom Sygdommen som Epidemi i Kalfjorden og paa nogle Øer ude ved Havet, hvor Adskillige vare angrebne, og Lægen først blev underrettet, da Sygdommen næsten var ophørt. I 2 Huse i Tromsø, hvor næsten samtidig 5 angrebes, antages Sygdommen tilført ved Drikkevand fra en Brønd, som i lang Tid ikke var rensat, og som sandsynlig stod i Forbindelse med en Gjødsebinge (J. C. Danchertsen). I Malangens Distrikt viste Sygdommen sig i Balsfjorden og Maalselven samt i Bardo, hvortil Smitten rimeligvis var bragt fra Lofoten. I Skjærvø Distrikt havde Sygdommen nogen Udbredning dels som Fortsættelse fra foregaaende Aar af Epidemien i Kvæningen dels paa andre Steder.

Epidemisk Cerebrospinalmeningit. Fra Ibestad er opgivet 14 kjendte Tilfælde med 5 Dødsfald, men flere Børn bleve friske uden Behandling, og rimeligvis ere flere døde end de opgivne. Sygdommen forekom meget spredt, og uagtet ofte flere Børn vare angrebne i samme Hus, syntes den ikke at smitte til nærliggende Huse. Sygdommens Gang var slæbende og Reconvalescentsen meget langvarig; flere Gange indtraadte komplet, uhelbredelig Døvhed. I Tromsø Distrikt optraadte et Tilfælde hist og her med langvarig Reconvalescents.

Diphtherisk Svælgbetændelse optraadte med nogle faa spredte Tilfælde i Malangens Distrikt i de 3 første Kvarterer, men i Slutningen af November udbredte den sig pludselig over en større Del af Maalselvns Sogn.

Sygdommen var i det Hele taget af mild Karakter; ingen døde.

Af **akut Bronchit** er opgivet behandlet 414 Tilfælde (240 Mænd, 174 Kvinder; 153 vare Børn og 261 Voxne) med 11 Dødsfald. Af kronisk Bronchit er anmeldt 4 Dødsfald.

Lungebetændelse angives at have været meget hyppig og dødelig i Trondenæs, Ibestad og Lenviks Distrikter, i sidstnævnte især omkring Strømmen i Reisen, hvor næsten ingen Gaard skaanedes; fuldstændig Opgave kan ikke gives; den udleverede Medicin gik undertiden tillaans fra Nabo til Nabo. I Tromsø opgives Sygdommen som hyppigere end i flere foregaaende Aar. Dødsprocenten af de Behandlede udgjorde 17,8, og det kjendte Antal Angrebne af 1 000 Indvaanere udgjorde 6,0.

Fra Lenvik omtales i 1ste Halvaar en meget udbredt, som det synes rheumatisk, **Brystlidelse** med Sting hist og her i Brystet, Hoste, Kortaandethed samt Mathed, Anorexi etc. Sygdommen var mest fremtrædende hos kraftig byggede Mandspersoner; i Finfjord i Lenviks Prestegjeld gik næsten ingen voxen Person fri for Sygdommen, der stadig helbrededes efter ca. 3 Uger.

Veneriske Sygdomme. De udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og samtlige opgivne Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit ville sees af nedenstaaende Tabel.

I Trondenæs fik en Enke Syphilis; hun smittede sit Barn og paa 2 Steder, hvor hun indlogerede sig, udbredte hun Smitten til Mand og Kone samt paa det ene Sted til 2, paa det andet 1 Barn; samtlige indsendtes til Tromsø Sygehus. I Tromsø siges Syphilis at have faaet større Udbredning i de sidste Aar paa Grund af den større Tilstrømning af Almue sydfra til Sildefisket. Visitation foretages ugentlig af prostituerede Fruentimmer.

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen Behand- tede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Sygdomsform for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
		Kjøn.		Alder.		primær.	hereditær.	konstitu- tionel.			Trondenes.		Ibestad.		Lenvik.		Tromsø.	
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).						Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	15	11	4	-	15	6	-	9	3	-	-	-	-	-	2	-	13	-
Gonorrhoe (Urethrit)	47	42	5	-	47	-	-	-	6	-	8	-	1	-	4	-	34	-

Nedenstaaende Liste giver Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske** Sygdomme.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Køn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne.	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme..	168	-	117	51	1	154	9	168	-
Fnat	97	-	40	57	65	32	7	97	-
Skurv	6	-	2	4	3	3	3	6	-
Kjertelsyge	135	1	63	72	116	17	7	135	1
Rachit.	16	-	9	7	16	-	3	16	-
Simpel Meningit	10	8	8	2	6	4	6	10	8
Tuberkuløs Meningit...	12	11	9	3	11	1	3	13	12
Svindstot	89	32	35	47	5	84	10	106	49
Kræft	14	4	7	7	-	14	6	16	6
Vatersot og Morbus Brighti	14	2	8	6	1	13	6	19	1) 7
Blegsot og Anæmi.	119	1	2	117	8	111	9	119	1
Menstruationsuordener .	84	-	-	84	-	84	8	84	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	906	1	398	508	27	879	10	907	2
Ormesygdomme	46	-	26	20	38	8	6	46	-
Drankersygdomme	5	1	4	1	-	5	3	5	1

	Fordeling paa Lægedistrikterne.															
	Trondenes.		Ibestad.		Lenvik.		Malangen.		Tromsø.		Lyngen.		Karlso.		Skjærvø.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme..	11	-	-	-	93	-	4	-	30	-	11	-	6	-	13	-
Fnat.....	-	-	32	-	13	-	20	-	10	-	-	-	12	-	10	-
Skurv.....	-	-	1	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge.....	7	-	43	-	29	1	10	-	46	-	-	-	-	-	-	-
Rachit.....	-	-	2	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-
Simpel Meningit.....	-	-	1	1	3	2	2	1	3	3	-	-	-	-	1	1
Tuberkuløs Meningit....	2	1	-	-	-	-	-	-	11	11	-	-	-	-	-	-
Svindst.....	10	7	10	5	8	4	19	12	44	15	2	-	4	-	9	6
Kræft.....	1	1	5	1	1	-	1	1	5	3	-	-	3	-	-	-
Vatersot og Morbus Brighti.....	3	-	6	4	5	1	1	-	4	2	-	-	-	-	-	-
Blegsot og Anæmi.....	4	-	3	-	32	1	17	-	47	-	-	-	11	-	5	-
Menstruationsuordener..	28	-	9	-	7	-	8	-	29	-	-	-	1	-	2	-
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi.....	98	-	331	1	206	1	43	-	93	-	15	-	21	-	100	-
Ormesygdomme.....	-	-	-	-	10	-	1	-	32	-	-	-	-	-	3	-
Drankersygdomme.....	-	-	-	-	2	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-

1) Af Vatersot 3 og af Morbus Brighti 4 Dødsfald.

Svindstot. Forholdet mellem Dødsfald af Svindstot og samtlige opgivne Dødsårsager var i de enkelte Distrikter følgende:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindstot.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Trondenes	7	36	19,4
Ibestad	5	74	6,8
Lenvik	4	32	12,5
Malangen	12	35	34,3
Tromsø	15	85	17,6
Lyngen	-	-	-
Karlsø	-	2	-
Skjærvø	6	20	30,0
Tromsø Amt	49	284	17,3

Sindssyge. For Amtskommunens Regning forpleiedes 35, hvoraf 22 i Asyl. 7 vare hjemmehørende i Trondenes Distrikt, 4 i Ibestads, 2 i Tranø, 1 i Lenviks, 5 i Malangens, 1 i Tromsø, 2 i Lyngens, 3 i Karlsø og 10 i Skjærvø Distrikt. — Om de i Distrikterne forpleiede Sindssyge var ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne Beretning indkommet kun fra Trondenes, Malangens og Skjærvø Distrikter.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 10 Tangforløsninger, 1 Udtrækning ved Sædefødsel, 4 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvis Indikationer og Udfald sees af nedenstaaende Tabel.

Ialt 15 obstetriciske Operationer, hvoraf i Trondenes 1, i Ibestad 2, i Lenvik 3, i Malangen 2, i Tromsø 6 og i Lyngens Distrikt 1. I Lenvik reponeredes 1 ufuldstændig inverteret Uterus og i Tromsø 2 lignende, hvoraf den ene er opgivet som fuldstændig Omkrængning. Denne

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Efterbyrds-Operation.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer	7	-	-	5 ²⁾	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	- ¹⁾	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Samlet Bækkenendeleie	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Krampe i Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilbageholdelse af Moderkagen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Uopgiven Indikation	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	9	1	-	6	3	1	1	-	-	-	1	-	2	-	2
	10			10			1			1			4		

¹⁾ Det ene hydrocephalisk; det andet var anden Tvilling.

²⁾ Dødsårsagen opført som Dystoki.

bemærkedes, efterat Moderkagen var født, og reponeredes henimod 2 Timer efter, der var temmelig stærk Blødning, som standsedes ved Indsprøjtning af fortyndet Chlorjernopløsning i Livmoderen. I de første Uger var der stærk Feber med betydelig Ømhed af Underlivet, senere udviklede der sig en Phlegmasia alba dolens, saa at Konen først efter 2 Maaneders Forløb var helbredet (Danchertsen).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 71; Selvmord 5.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 031 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 47,7. Lægerne have meddelt Oplysning om 9 paa Barselseng døde Kvinder; 8 døde af Barselfeber og 1 efter besværlig Fødsel.

I Lægernes Dødslistes indeholdes Opgaver over Dødsårsagen ved 284 eller 32,8 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (865). De hyppigste Dødsårsager

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Død-fødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾ .	paa Barsel-seng.	
Trondenæs	339	163	3	6	17
Ibestad	247	122	1	3	16
Lenvik	290	135	1	3	11
Malangen	315	107	2	1	6
Tromsø	362	170	6	1	20
Lyngen	176	77	-	-	5
Karlsø	74	41	uopg.	-	uopg.
Skjærvø	169	126	1	4	4
Tilsammen	1 972	941	14	18	79

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

vare: Lungebetændelse (64), Svindsot (49), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 23), Alderdomssvaghed (22), Typhoidfeber (15), akut Bronchit (11).

Veirliget var i Januar og Februar mildt og regnfuldt; derefter indfandt sig Sne, Kulde og Storm, saa Vaaren kom sent. Sommeren var i Begyndelsen varm og tør, senere regnfuld. I Slutningen af Aaret indfandt sig streng Kulde. Storsildfisket og Finmarksfisket slog aldeles fejl, men Afgrøden omtales som god fra Trondenæs, Ibestad og Skjærvø Distrikter.

Levemaade og hygieeniske Forhold. I Ibestad driver Befolkningen næsten udelukkende Søbrug, saa Jordbruget staar lavt. Da Kvinderne maa besørge dette, bliver der liden eller ingen Tid til Husfid, ligesom det indre Husstel og Børnenes Pleie og Opdragelse bliver forsømt. Levemaaden er daarlig og ensformig; naar Manden reiser paa Fiske, er han dog godt udrustet, medens de Hjemmeværende efter den gjerne trange Vinter ere sparsomt forsynede med Levnetsmidler — der sædvanlig indskrænker sig til Mel og noget saltet Sild eller anden Fisk. Boli-gerne ere kun énkeltvis i forsvarlig Stand; Klædedragten for Mandens Vedkommende ialmindelighed ganske god, medens Kvinder og Børn ere slet forsynede især med Sko og Undertøi. Renlighedssandsen er, især hvad Huset og det indre Stel angaar, ringe. Sædelighedstilstanden synes

i den senere Tid at forværres, Ædrueligheden er fremdeles almindelig, hvorvel Brugen af Spirituosa har tiltaget (C. J. Borge).

I Malangens Distrikt siges Forholdene at være nogenlunde gode i Maalselven og Bardo samt tildels i Malangen, men i Balsfjorden er meget tilbage at ønske. Fra Tromsø Distrikt meddeles, at Almuens Stilling paa Grund af det mislykkede Finmarksfiske var mislig indtil Høsten, da rige Sildefiskerier indtraf. Usædeligheden siges snarere at være i Til- end i Aftagen (J. Danchertsen).

Befolkningen i Bergs og Torskens Sogne af Lenviks Distrikt bor saa spredt, og Adkomsten til Gaardene er saa lang og tung, at Adgangen til Lægehjælp bliver meget vanskelig (P. Hirsch).

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

i Trondenæs Distrikt	43
- Ibestads —	21
- Lenviks —	20
- Malangens —	39
- Tromsø —	200
- Lyngens —	2
- Karlsø —	1
- Skjærvø —	25
Tilsammen	351

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Ibestad 2 (i Ibestad og Salangen hver et); i Malangen 4 (to i Maalsdalen, i Bardodalen og Balsfjorden hver et); i Troms 9 (otte i Byen og et i Tromsøundets Herred); i Skjærvø 2 (i Skjærvø og Kvæningen hver et). Af Forhandlingsgjenstandene fremhæves: i Tromsø besluttedes Oprettelse af et Koppelazaret, da Børnekopper havde vist sig i Østfinmarken; i Malangen handledes om Vedtagelse af Sundhedsvedtægter og om Fnat; i Skjærvø om Misbrug af Aareladninger, om Blødcirkulationen, om kardialgiske Sygdomme, deres Aarsager, Diæt o. s. v. — I Trondenæs, Lenviks, Lyngens og Karlsø Distrikter afholdtes intet Møde i Sundhedskommissionerne.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Trondenæs Distrikt	400
- Ibestads —	64
- Lenviks —	348
- Malangens —	230
- Tromsø —	342
- Lyngens —	28
- Karlsø —	37
- Skjærvø —	48
Tilsammen	1 497

I Dyrø (i Ibestad), Berg (i Lenvik), Malangen og Bardodalen (i Malangens Distrikt) blev Vaccination ikke udført. Af Tromsø Distriktslæge forsendtes 220 Vaccinerør til Stiftets Læger og Hjelpevaccinatorer.

Af **retsmedicinske Forretninger** er opgivet udført 1 Obduktionsforretning og 3 Synsforretninger over Levende, tilsammen 4 retsmedicinske Forretninger hvoraf 1 i Trondenæs og 3 i Tromsø Distrikt.

Sygehuse. Amtet har et fast Sygehus i Tromsø By. I Ibestad underholder Fattigvæsenet et midlertidigt Sygehus. I Tromsø indlægges fattige Syge tildels paa Byens Fattighus. I Lyngen var der ved Laan af Tromsø Amts Medicinalfond indrettet et Sygehus med tilhørende Badeindretning ved Lægens Bolig. I Skjærvø er fra Begyndelsen af 1876 indrettet et Sygehus paa to Værelser med 10—12 Pladse, hvortil aarligt Bidrag ydes dels af Skjærvø og Kvæangens Komuner dels af Medicinalfondet.

Af **Badeindretninger** har Tromsø By 2 Kar- og Dampbadindretninger, et paa Amtssygehuset og et privat. I Malangen findes enkelte russiske Dampbade, der benyttes adskillig.

Amtet har et **Apothek** i Tromsø, hvilket visiteredes; foruden Apothekeren bestod Personalet af 1 examineret og 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 10 Læger, 10 Jordemødre og 27 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Trondenæs Distrikt: 1 Læge, boende i Trondenæs; 3 Jordemødre (1 praktiserer ikke); 4 Hjelpevaccinatorer.
2. Ibestads Distrikt: 1 Læge, boende i Ibestad; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer (desuden 1 Post ledig).
3. Lenviks Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen boende i Lenvik og en Værkslæge ved Senjens Nikkelværk); 2 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
4. Malangens Distrikt: 1 Læge, bosat i Maalselven; 4 Jordemødre (og 1 Post ledig); 4 Hjelpevaccinatorer.
5. Tromsø Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen og en Sygehuslæge, begge boende i Tromsø); 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer.
6. Lyngens Distrikt: 1 Læge, boende i Lyngen; 2 Jordemødre (deraf 1 privat); 3 Hjelpevaccinatorer (deraf 1 Jordemoder).
7. Karlsø Distrikt: 1 Læge, boende i Karlsø; 1 Jordemoder; 2 Hjelpevaccinatorer.
8. Skjærvø Distrikt: 1 Læge, boende i Skjærvø; 2 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.

XX. Finmarkens Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 371,4 norske Kvadratmil, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 24 232 Indbyggere, er inddelt i følgende 9 Lægedistrikter:

1. Altens Distrikt (95,0 n. □ M., 5 277 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Alten	23,5 n. □ M.,	2 370 Indb.
Talvik	12,5 —	2 152 —
Kautokeino	59,0 —	755 —

2. Loppens Distrikt (9,2 n. □ M., 1 421 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Loppen {		510 Indb.
Øxfjord {	5,9 n. □ M.,	349 —
Hasvik	3,3 —	562 —

3. Hammerfest Distrikt (26,6 n. □ M., 3 652 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden Hammerfest	2 125 Indb.
Herredet Hammerfest	26,6 n. □ M., 1 527 —

4. Maasø Distrikt (4,2 n. □ M., 1 333 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Maasø	913 Indb.
Kjelvik	420 —

5. Kistrands Distrikt (128,3 n. □ M., 2 568 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Kistrand	34,7 n. □ M.,	1 372 Indb.
Karasjok	59,1 —	514 —
Lebesby og Kjøllefjord	35,1 —	682 —

6. Tanens Distrikt (30,6 n. □ M., 2 422 Indbyggere), indbefattende:
 Herredet Tanen.....17,2 n. □ M., 2 093 Indb.
 Polmaks Distrikt af Nesseby
 Herred.....13,4 — 329 —
7. Vardø Distrikt (17,7 n. □ M., 2 100 Indbyggere), indbefattende:
 Kjøbstaden Vardø..... 1 353 Indb.
 Herredet Vardø Landsogn...17,7 n. □ M., 747 —

8. Vadsø Distrikt (20,10 n. □ M., 3 818 Indbyggere), indbefattende:
 Kjøbstaden Vadsø..... 1 768 Indb.
 Herrederne: Vadsø..... 8,10 n. □ M., 1 087 —
 Nesseby undtagen Polmaks Distrikt.....12,00 — 963 —
9. Sydvarangers Distrikt (39,1 n. □ M.), indbefattende:
 Herredet Sydvaranger..... 1 641 Indb.

Sundhedstilstanden var særdeles god. Af Børnekopper forekom nogle Tilfælde i Vardø og Vadsø; men forøvrigt vandt ingen epidemisk Sygdom nogen Udbredning.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau:

Aar.	Beregnet Folkemængde ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1876	24 700	533	21,58
1875	23 941	637	26,61
1874	23 324	560	24,01
1873	22 918	432	18,82
1872	22 653	489	21,58
1871—1875	23 189	537	23,17
1866—1870	21 252	654	30,77

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se næste Side).

Exanthematisk Typhus optraadte i et ikke ringe Antal i Sydvaranger og indførtes herfra 2 Gange til Vadsø, hvor 4 Tilfælde optraadte i samme Hus.

Typhoidfeber. Til Alten blev Sygdommen medbragt fra Loddefisket af en Mand, hvis 2 Børn ogsaa indsygnede. I Loppen forekom en liden Epidemi i Brevik (Hasviks Herred) i Februar. — I Gjesvær i Maasø Distrikt blev en syg Fisker indlagt i Kur hos en Kvaksalverske, der smittedes tilligemed hendes Søn og Tjenestepige; den først Angrebne indlagdes paa Hammerfest Sygehus. Til Karasjok i Kistrands Distrikt indførtes Sygdommen fra Finland, men holdt sig væsentlig til et Par

Huse. Af endel i Vardø optrædende Tilfælde vare alle paa et nær hos Tilreisende.

Børnekopper optraadte med enkelte Tilfælde i Vardø, didbragt fra den ligeoverfor liggende Russekyst. Til Vadsø bragtes Sygdommen i Mai fra et Fiskevær i Vardø Sogn og i Juli fra Vardø By; Sygdommen optraadte mildt og vandt ingen stor Udbredning.

Kighoste skal have været noget udbredt i Karasjok (Kistrands Distrikt); et Par Børn angives døde.

De ved **katarrhalske Tilfælde** opførte 9 Dødsfald skyldes samtlige akut Bronchit, hvoraf er opført ialt 155 behandlede Tilfælde (88 Mænd, 67 Kvinder; af 152 vare 91 under og 61 over 15 Aar).

Lungebetændelse. Dødsprocenten af de Behandlede udgjorde 23,8 og det kjendte Angrebne af 1 000 Indvaanere var 3,4.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og samtlige kjendte Tilfælde af **Gonorrhoe** ville sees af følgende Tabel (se Tabellen Side 148).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Tabellen Side 149).

Svindst. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindst og samtlige opgivne Dødsårsager ville sees af følgende Tabel (se Tabellen Side 148).

Blegsot siges at forekomme meget hyppig i Hammerfest paa Grund af det langvarige Mørke men bedres hurtig af sig selv ved det tilbagevendende Sollys (Agersborg).

Af **Sindssygdom** er opgivet 2 Dødsfald i Altens Distrikt. Med Bidrag af Amtskommunen forpleiedes fra August 1875 til August 1876 39 Sindssyge, hvoraf 13 i

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er op- givet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	21	1	20	-	-	-	1	1	-	-	-	-	3	-	15
Typhoidfeber	39	3	24	11	4	2	-	5	-	1	-	-	1	-	-
Barselfeber	9	2	9	1	-	-	-	2	1	1	3	-	-	1	-
Børnekopper	19	2	19	-	-	-	-	7	-	8	4	-	-	-	-
Vandkopper	13	-	9	-	-	-	-	-	3	5	-	-	-	1	-
Rødlinger	3	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	8	-	6	-	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-
Kighoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	4	-	4	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit og Andre katarrhalske Tilfælde}	428	8	363	18	19	40	59	41	30	28	19	17	39	26	27
Lungebetændelse	80	19	53	6	6	6	8	6	4	2	-	6	4	2	3
Pleurit	25	-	18	-	1	3	2	3	-	1	2	4	1	1	-
Gigtfeber	24	-	14	3	2	-	1	2	2	1	1	-	-	1	1
Koldfeber	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras}	134	5	117	12	13	2	5	6	9	12	23	23	7	1	4
Blodgang	11	1	11	1	-	1	4	2	2	1	-	-	-	-	-
Skjørbug	6	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	827	41	672	52	50	59	81	76	52	61	53	50	55	33	50

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
			Alten.		Loppen.		Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Sydvaranger.	
	Tilfælde.	Dødsfald.																		
Exanthematisk Typhus	28	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	6	-	21	7
Typhoidfeber	41	5	3	-	6	-	6	-	6	1	11	2	2	1	7	1	-	-	-	-
Barselfeber	12	5	4	-	-	-	5	2	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Børnekopper	19	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	15	1	-	-
Vandkopper	13	-	3	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rødlinger	3	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	8	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-
Kighoste	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit og Andre katarrhalske Tilfælde }	429	9	51	-	28	-	100	-	8	-	3	-	6	-	191	6	39	3	3	-
Lungebetændelse	83	22	16	5	2	-	27	7	4	2	1	-	4	4	12	2	15	-	2	2
Pleurit	25	-	-	-	1	-	8	-	4	-	-	-	-	-	7	-	5	-	-	-
Gigtfeber	24	-	5	-	-	-	10	-	2	-	-	-	-	-	3	-	4	-	-	-
Koldfeber	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras }	138	9	15	2	12	2	46	4	2	-	-	-	4	-	39	1	15	-	5	-
Blodgang	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	10	-	-	-
Skjørbug	6	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Tilsammen	848	62	103	7	53	2	216	13	26	3	19	6	18	7	272	11	110	4	31	9

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet.				Sygdomsform for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.
		Kjøn.		Alder.		primær.	hereditær.	konstitutionel.		
		Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).					
Syphilis.	20	13	6	2	18	1	1	18	6	
Gonorrhoe, Urethrit.	60	55	5	-	60	-	-	-	-	

Sygdom.	Fordeling paa Lægedistrikterne.													
	Alten.		Løppen.		Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Vardø.		Vadsø.	
	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis.	1	-	-	-	16	-	-	-	1	-	1	-	1	-
Gonorrhoe, Urethrit.	7	-	3	-	31	-	1	-	-	-	13	-	5	-

Svindstot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald af Svindstot.	Opgivne Dødsårsager ialt.	Forhold i pCt.
Alten	2	28	7,1
Loppen	-	6	-
Hammerfest.	6	38	15,8
Maasø	2	14	14,3
Kistrand.	-	7	-
Tanen	1	9	11,1
Vardø	1	22	4,5
Vadsø	3	18	16,7
Sydvaranger	2	12	16,7
Finmarkens Amt	17	154	11,0

Asyler; 15 vare hjemmehørende i Altens, 1 i Loppens, 3 i Hammerfest, 1 i Maasø, 10 i Kistrands, 2 i Tanens, 6 i Vadsø og 1 i Sydvarangers Lægedistrikt.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 1 Tangforløsning, 2 Udtrækninger og 4

Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald ville sees af følgende Tabel (se Tabellen Side 150).

Ialt 7 obstetriciske Operationer, hvoraf 4 i Altens, 1 i Hammerfest, 1 i Maasø og 1 i Vadsø Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se Tabellen Side 150).

Omkomne ved ulykkelige Hændelser 52; ingen Selvmord.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 451 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 54,2.

For 7 paa Barselseng døde Kvinder have Lægerne givet nærmere Oplysning; 5 døde af Barselfeber, 2 efter besværlig Fødsel.

I Lægernes Lister er Dødsårsagen opgivet for 154 eller 32,0 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald (481). De hyppigste Dødsårsager vare: Lungebetændelse (22), Svindstot (17), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 13), akut Bronchit og Diarrhoe (af hver 9), exanthematisk

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøen er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar)		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme.	110	-	90	18	2	106	7	110	-
Fnat	11	-	4	1	1	4	3	11	-
Skurv	9	-	3	5	5	3	3	9	-
Kjertelsyge	45	3	20	23	43	-	6	47	5
Rachit	3	-	3	-	3	-	3	3	-
Simpel Meningit.	12	6	9	3	8	3	5	13	7
Tuberkuløs Meningit. . .	2	2	1	1	2	-	2	3	3
Svindstot	23	11	11	12	1	20	7	29	17
Kræft	5	4	3	2	-	5	4	5	4
Vatersot og Morbus Brighti	15	3	10	5	1	14	4	18	¹⁾ 6
Blegsot og Anæmi.	33	-	-	31	5	26	7	33	-
Menstruationsuordener.	26	-	-	26	-	26	5	26	-
Cardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi . . .	428	-	208	215	47	370	9	428	-
Ormesygdomme	11	-	3	4	7	-	4	11	-
Drankersygdomme	10	1	8	2	-	10	2	11	2

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																
	Alten.		Løppen.		Hammerfest.		Maase.		Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Sydvaranger.
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	
Kronisk Rheumatisme.	11	-	19	-	19	-	8	-	4	-	2	-	47	-	-	-	-
Fnat	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	6	-	1	-	-	-	-
Skurv	-	-	1	-	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge.....	4	1	3	-	21	2	2	-	-	-	2	-	15	2	-	-	-
Rachit.....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Simpel Meningit.....	2	1	-	-	4	1	1	1	-	-	1	1	5	3	-	-	-
Tuberkuløs Meningit..	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-
Svindstot	2	2	1	-	13	6	2	2	-	-	2	1	2	1	5	3	2
Kræft	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-
Vatersot og Morbus Brighti	6	2	-	-	3	1	2	1	-	-	-	-	6	1	1	1	-
Blegsot og Anæmi....	3	-	-	-	15	-	2	-	-	-	2	-	9	-	1	-	1
Menstruationsuordener.	9	-	1	-	11	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-
Cardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi...	125	-	33	-	101	-	18	-	2	-	5	-	59	-	83	-	2
Ormesygdomme	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	4	-	-	-	2	-	-
Drankersygdomme.....	-	-	-	-	10	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

¹⁾ Af Vatersot 3 og af Morbus Brighti 3 Dødsfald.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Udtrækning.						Efterbyrds- Operation.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer.....	-	-	-	-	-	-	¹⁾ 1	-	²⁾ 1	1	-	1	-	-	-
Barselkrampe.....	-	³⁾ 1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	⁴⁾ 1	-
Uopgiven Indikation.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Tilsammen	-	1	-	-	1	-	1	-	1	1	-	1	3	1	-
	1			1			2			2			4		

¹⁾ Sædefødsel; levende Barn. ²⁾ Sidstkommende Hoved. ³⁾ Dødsårsag: Dystoki. ⁴⁾ Dødsårsag: Barselfeber.

Fødte og Døde.

Distrikt.	Fødte.	Døde.			Død- fødte ¹⁾ .
		ialt.	i 1ste Døgn ¹⁾	paa Bar- selseng.	
Alten.....	202	109	-	3	4
Loppen.....	72	44	-	1	5
Hammerfest.....	143	68	1	3	10
Maasø.....	58	38	3	2	6
Kistrand.....	81	52	-	3	-
Tanen.....	96	84	1	2	2
Vardø.....	106	44	1	2	5
Vadsø.....	184	67	2	-	12
Sydvaranger.....	42	27	-	-	1
Finmarkens Amt	984	533	8	16	45

¹⁾ Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Typhus (8), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 6) samt Alderdomssvaghed (6).

Veirliget. Vinteren var ialmindelighed stormende men mild; Sommeren lang, varm og tør. Meteorologiske Observationer i Alten ere optagne i det meteorologiske Instituts Aarbog.

Levemaade og hygieeniske Forhold. Fra Alten klages over Fællesgammerne i Talviks Herred. I Loppen siges de fleste Indvaanere at staa i Gjæld til Handelsmændene; Fisket tilsidesættes enten af Mangel paa Agn og passende Redskaber eller for under Sneen at skrabes Føde til de forhungrede Kreaturer. Paa Grund af Gjelden maa de vel ogsaa afhænde sine Fiskeprodukter til lavere Priser til sin Kreditor (L. Hansen). I Maasø ere de økonomiske Forhold og Levemaaden omtrent som før; medens der om Vaaren og Sommeren hersker forholdsvis Luxus, er Tilstanden om Høsten og Vinteren ofte temmelig knap og Kosten mindre god, saameget mere som Tilgangen paa Melk paa samme Tid er mindre, idet næsten samtlige Kjørkalve paa Vaarkanten og melke yderlig lidet Vinteren udover. Fersk Fisk er dog stadig Kost hele Aaret (H. Smith). I Vadsø siges Brugen af stærke Drikke at være almindelig. Med Hensyn til Forholdene i Kistrands Distrikt henvises til det som Bilag indtagne Uddrag af Distriktlæge Bjerregaards Beretning.

Fattigsygepleien. Af fattige Syge og syge Fiskere opgives ifølge Lægernes Opgaver følgende Antal behandlet (se Tabellen næste Side).

Jordemoder siges i Loppens Distrikt ikke at bruges mere end gennemsnitlig ved omtrent 5 Fødsler om Aaret. I Maasø benyttedes Jordemoder i 6 Tilfælde.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder; i Altens Distrikt 1 (i Talvik); i Hammerfest 2; i Maasø 3 (to i Maasø og et i Kjelvik); i Kistrands 1 (i Lebesby); i Vardø 8 (alle i Byen) og i Vadsø 3 (to i

Fattigsygepleien.

Lægedistrikt.	For Regning af		
	Fattigvæsenet.	Amtets Medicinalfond	
		ialt.	deraf paa Sygehus.
Alten	21	37	-
Loppen	6	-	-
Hammerfest	64	55	55
Maasø	2	23	23
Kistrand	-	-	-
Tanen	2	-	-
Vardø	16	-	-
Vadsø	81	109	15
Sydvaranger	17	-	-
Tilsammen	209	224	93

Byen og et i Landsognet). I Loppens og Tanens Distrikter holdtes intet Møde. Af Forhandlingsgjenstandene nævnes, foruden Foranstaltninger mod epidemiske Sygdomme, fra Hammerfest Besvarelse af Cirkulære fra Departementet for det Indre om Isolationslokaler, fra Kistrand om Kardialgi og gastriske Sygdomme; i Vadsø Landsogn demonstreredes Behandlingen af Drukne.

De Vaccineredes Antal udgjorde:

i Altens	Distrikt	91
- Loppens	—	21
- Hammerfest	—	91
- Maasø	—	64
- Tanen	—	61
- Vardø	—	119
- Vadsø	—	297
- Sydvaranger	—	77

Tilsammen 821

Vaccination udførtes ikke i Kistrands Distrikt. I Maasø, Tanens, Vadsø og Sydvarangers Distrikter revaccineredes tilsammen 633 Personer.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 2 over Døde og 5 over Levende, tilsammen 7, hvoraf 1 i Altens og 2 i hvert af Hammerfest, Maasø og Vadsø Distrikter.

Amtet har 4 faste **Sygehuse** — i Alten, Hammerfest, Vardø og Vadsø — samt 3 — i Brevik, Maasø og Gamvik —, der holdes aabne i Fisketiden.

Om **Badeindretninger** gjelder, hvad der er meddelt i forrige Beretning.

Amtets 2 **Apotheker** — i Hammerfest og Vadsø — visiteredes. Personalet bestod, foruden Apothekeren, ved hvert af Apothekerne af 1 Discipel. I Fisketiden fra Begyndelsen af April til Udgangen af Juli havde Vadsø Apotek en Filialafdeling i Vardø.

Medicinalpersonalet bestod af 9 Læger, 17 Jordemødre og 24 Hjelpevaccinatorer, nemlig i:

1. Altens Distrikt: 1 Læge, bosat i Alten; 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatorer.
2. Loppens Distrikt: 1 Læge, bosat i Hasvik (3 Maanedre af Aaret paa Breviks Sygehus); 2 Jordemødre (hvoraf den ene i Aarets Løb fik Afsked og Posten blev inddragen); 3 Hjelpevaccinatorer.
3. Hammerfest Distrikt: 1 Læge, bosat i Hammerfest; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer.
4. Maasø Distrikt: 1 Læge, boende paa Maasø Sygehus; 1 Jordemoder; 3 Hjelpevaccinatorer.
5. Kistrands Distrikt: 1 Læge, boende i Kistrand; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer (desuden 1 Post ledig).
6. Tanens Distrikt: 1 Læge, boende i Tanen; 1 Jordemoder; 3 Hjelpevaccinatorer.
7. Vardø Distrikt: 1 Læge, boende paa Vardøhus; 1 Jordemoder; 1 Hjelpevaccinator.
8. Vadsø Distrikt: 1 Læge, bosat i Vadsø; 3 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatorer.
9. Sydvarangers Distrikt: 1 Læge, boende i Sydvaranger; 1 Jordemoder; 3 Hjelpevaccinatorer.

C. Uddrag og Sammenstilling

af de ifølge Lov af 27de Februar 1866 og Indre-Departementets Cirkulære af 17de Marts samme Aar fra Dyr lægerne indkomne Beretninger om Sundhedstilstanden blandt Husdyrene og om Veterinærvæsenets Tilstand m. m. i 1876 *).

Sundhedstilstanden omtales fra de fleste Distrikter som god, fra enkelte endog som usædvanlig gunstig; flere

*) Ifølge den officielle Fortegnelse over autoriserede Dyr læger i 1876 var deres Antal 79; lægges hertil 1, som praktiserede i omhandlede Aar, men først findes optaget i Fortegnelsen for 1877, bliver deres Antal 80. Af disse antages 7 ikke at have praktiseret.

Følgende Tabel giver en Oversigt over Antallet af Dyr læger, deres Fordeling paa Amterne m. m.:

Overøvrighedsdistrikter.	Antal Dyr læger.	Antal Dyr læger fra hvem Indberetning er indkommet.	De Sidstnævntes Bopæl.
Christiania By	7	6	Christiania.
Akershus Amt	7	4	Skedsmo, Ullensaker, Næs, Eidsvold.
Smaalenenes —	8	7	Eidsberg (2), Trygstad, Moss, Sarpsborg, Fredrikstad, Fredrikshald.
Buskeruds —	5	3	Drammen, Hønefos, Kongsberg.
Jarlsberg-Laurvigs —	3	2	Tønsberg, Laurvig.
Hedemarkens —	13	11	Kongsvinger, Grue, Hof, Elverum (2), Aamot, Tønset, Romsdal, Vang, Ringsaker (2).
Christians —	9	9	Gran, Land, nordre Aurdal, østre Toten, Gjøvik, Lillehammer, Faaberg, nordre Fron, Vaage.
Bratsbergs —	3	3	Skien, Hiterdal, Hvideseid.
Nedenæs —	1	-	Arendal.
Lister-Mandals —	1	1	Mandal.
Stavanger —	1	1	Stavanger.
Bergens By og søndre Bergenhus —	5	4	Bergen, Stordø, Vos og Fane.
Nordre Bergenhus —	2	1	Florø.
Søndre Trondhjems —	4	4	Trondhjem (2), Melhus, Ørlandet.
Nordre —	7	7	Nedre Stjørdal, Frosten, Skogn, Værdal, Inderøen, Stenkjær, Overhalden.
Nordlands —	1	-	
Finmarkens —	1	-	
Uopgivet Bosted	2	-	
Tilsammen	80	63	

Sogne af Vos og Hardanger led meget paa Grund af den almindelige Optræden af kværkeagtig Strengel, Hadeland ved Typhus hos Hesten. For dette Dyrs Vedkommende bemærkes i det Hele en noget hyppigere Optræden af Typhus, Rosen, Muk- og Halsbetændelse; hvorimod Kværke synes at have været ikke ubetydeligt sjeldnere end Aaret forud. Hos Koen fremkaldte Benskjørhed en udbredt Sygelighed, navnlig i Hedemarkens og Christians Amter. For Faarets Vedkommende bemærkes den hyppige Forekomst af Miltbrand i Stavanger, søndre og nordre Bergenhus Amt samt det store Antal Behandlede for Udsletsygdomme i nordre Bergenhus Amt.

De væsentlige i 1876 hos Husdyrene behandlede Sygdomme ville sees af følgende Tabeller, sammendragne efter de fra Dyr lægerne indkomne Beretninger (se Tabel I—VI).

Hesten.

Ialt haves Opgaver over 123 dræbte paa Grund af Sygdom og 326 døde, hvoraf resp. 122 og 315 ere optagne i Tabel I.

Med Hensyn til de enkelte Sygdomme omtales:

Typhus at have optraadt i Skeberg og Bergs Herreder af Smaalenene og fra Aarets Begyndelse paa Hadeland; den naaede her sit Høieste i Marts, hvorefter den aftog og forsvandt i Juni (105 Behandlede, 15 Døde); de færreste Tilfælde viste sig som Hjerne- og Rygmarvtyphus, hvorimod det overveiende Antal var forbundet med Brystaffektioner (Benzen). — Af Rygmarvtyphus er anmeldt 8 Tilfælde, fire (hvoraf 1 dræbt) fra Smaalenene, to fra Hadeland og to fra nordre Trondhjem.

Influenza sees at have optraadt med enkelte Tilfælde fra Midten af Januar til Midten af Juni, navnlig i Februar

og Marts, i Skedsmo, Nitedal og Sørums (Akershus Amt). I Smaalenene sees Sygdommen at have optraadt med enkelte Tilfælde i Haabøl, Spydeberg og Askim, ligeledes fra Marts til Mai i Trygstad.

Af **Kværke** kom et betydeligt mindre Antal Tilfælde til Behandling end Aaret forud. Den forekom almindelig i Aarets Begyndelse og Vaarmaanederne og da ialmindelig mild, men tildels ogsaa den øvrige Del af Aaret, navnlig om Høsten og mod Vinteren, saaledes i Skedsmo og i Tønsberg med Omegn samt Toten (her mere ondartet). I Ullensaker viste der sig flere Tilfælde; i Eidsvold var den ikke meget udbredt, men ondartet og oftere med Abscesdannelse i Halsen. I nordre og søndre Fron viste den sig kun enkeltvis, men tildels ondartet, og i søndre Gudbrandsdalen kjendtes neppe noget Tilfælde. I nordre Bergenhus Amt omtales Smitten at være overført fra Lærdal til Sogndal og herfra til Klævdal; til Horningdalen og Eid bragtes den fra Østlandsmarkederne; af vedkommende Dyr læge nævnes Befolkningens Ligegyldighed med Hensyn til Smitte fra egne til fremmede Heste, Vanskeligheden i Tilfælde at faa Dyr læge og den manglende Omhu for syge Dyr (C. Schmidt). I og omkring Trondhjem viste den sig med spredte Tilfælde udover Foraaret. Fra nordre Trondhjems Amt omtales Sygdommens store Udbredning (ligesom i 1875) i Skougdaalen, dens Overførelse herfra til Lexvig—Strandens Markebygd og den egentlige Strand, hvortil den tildels ogsaa kom fra Ritsen (midtre Fosen). I Værdalen optraadte den mildt og forekom paa Rindenlerets Exerцерplads i Mai—Juni. Til Overhalden bragtes Sygdommen rimeligvis ved en Hest fra Sverige (Saugestad).

Strengel. Fra Vos og Hardanger omtales kværkeagtig Strengel at have vist sig som en temmelig farlig Epizooti i Vossestranden, Vos med Evanger Annex og i Gravens Annex allerede fra Forsommeren af, mere sparsomt om Sommeren under Udgræsningen paa Fjeldet, derimod ganske almindelig udbredt efter Hjemkomsten; Smitte kunde oftere paavises; der foranstaltedes en almindelig Undersøgelse og Desinfektion (Hall). Fra Rindenlerets Exerцерplads omtales 1 Lufttræssnit paa Grund af Strengel, af hvilken Sygdom der viste sig flere farlige Tilfælde (Askevold).

Af **croupøs Halsbetændelse** forekom flere Tilfælde i Juli i Herandsbygden i Jondal; den antages begrundet i lokale og klimatiske Forhold og ikke at have været smitsom (Hall). Fra Bratsbergs Amt omtales en Hest død ved Indtrængen af Brændevin i Lungerne, idet Eieren, der vilde paa Dyrskuet i Sauland, heldte 3 Pægle Brændevin gennem Næsen i Dyret, som paa Grund af Halsbetændelse saa dørskt ud (Strand).

Af **chirurgiske Operationer** nævnes blandt andre 2 Gange Lufttræssnit: ved Kværke hos en Hest, som senere blev dræbt, og hos en ved Strengel med heldigt Udfald.

Med Hensyn til **besværlige Forlæsninger** bemærkes, at der fordetmeste savnes Opgaver saavel, over hvilken Fødselsuregelmæssighed der har foranlediget kunstig Hjælp, som over Udfaldet for Afkommet.

Koen.

Ialt haves Opgaver over 1 015 dræbte og 178 døde Kjører; Antallet af de behandlede Sygdomme med Udfald vil sees af Tabel II.

Miltbrand, Typhus og ondartet Katarrhalfeber. Med Hensyn til de 2 fra Christiania anmeldte Tilfælde bemærkes, at begge Dyr havde den hele Vinter staaet afsondrede i et lidet Aflukke over en Gjødelsbinge uden tilstrækkelig Lys og Luft; senere flyttedes de over til Fjøsset; ingen flere Angrebne (Vaumund). Af Rygmarvstyphus nævnes et Tilfælde (dræbt) fra Rygge (Smaalenene). Et fra Hedemarkens Amt anmeldt Tilfælde af Miltbrand forekom i Grue i April (Elvestad). I Christians Amt sees Tilfælde at have optraadt paa Hadeland fra Februar til Mai og desuden i Vaage og Lom; med Hensyn til Sygdommens Optraeden paa sidstnævnte Sted oplyses Smitten at være udbredt fra en Ko, som var død pludselig paa Havnegangen paa »Visdalssætrene«, og som blev nedgravet med et tyndt Lag Jord over; 6 Dage efter passeredes dette Sted af andre Kjører, hvoraf 6 angrebes strax efter med Tegn paa Ildebefindende — Skjælven og Trængen som til Urinieren og Gjøden; en af dem døde inden 24 Timer under Symptomer, som efter Eierens Beretning passede til Miltbrand; Obduktion foretoges ikke, da Dyret var nedgravet før Dyrlægens Ankomst. I September og Oktober indtraf 2 Tilfælde i Vaage paa to langt fra hinanden liggende Gaarde og uden nogen Forbindelse med hinanden; Sygdommen antoges foraarsaget af stillestaaende bedærvet Vand, idet paa Grund af det ualmindelig tørre Sommerveir Bækkene vare udtørrede og der mange Steder ikke var friskt Vand at faa uden paa lang Afstand (Bjørndal). Af ondartet Katarrhalfeber opføres 2 Dødsfald blandt 3 ikke behandlede Tilfælde i Skiaker (Christians Amt). Ved Arendal indtraf 1 Dødsfald af Miltbrand. Fra søndre Bergenhus Amt omtales i Juli 3 dødeligt endende Tilfælde — sandsynlig af Miltbrand — i Modalen af Hosanger (indre Nordhordland) paa en Gaard, hvor der tidligere paa Sommeren havde vist sig 4 lignende, men heldigt forløbende

Tabel I. Sygdomme hos Hesten ¹⁾ .	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	Christiania By.			Akershus Amt.			Smaalenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg-Laurvigs Amt.			Hedemarkens Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte	døde			dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
Miltbrand.....	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhus ²⁾	371	8	26	13	220	5	6	-	-	-	41	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Føllesyge.....	6	-	1	4	3	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Neldefeber.....	15	-	-	5	-	-	-	2	-	-	3	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen, Pletfeber...	304	1	3	39	93	-	2	33	-	-	34	1	-	43	-	1	5	-	-	25	-	-
Klov- og Mundsyge	5	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Muk.....	562	-	-	58	129	-	-	13	-	-	92	-	-	49	-	-	22	-	-	96	-	-
Katarrhalfeber, Influenza.....	793	-	23	18	678	-	13	41	-	5	10	-	-	6	-	-	-	-	-	12	-	1
Andre katarrhalske Tilfælde, Strengel	1473	-	55	54	150	-	-	77	-	1	54	-	-	70	-	-	12	-	-	255	-	2
Kværke.....	1108	1	41	57	100	-	-	60	-	5	58	1	4	66	-	2	18	-	-	215	-	4
Halsbetændelse....	224	1	1	29	25	-	-	38	-	-	25	-	-	16	-	-	6	-	-	32	-	1
Lunge-, Brystbetænd.	214	7	23	45	47	-	4	14	-	2	12	1	-	11	2	2	2	-	1	25	2	2
Brystvatersot.....	19	2	7	5	-	-	-	-	-	-	5	-	2	11	2	3	-	-	-	-	-	-
Hjerte-, Hjerteposebetændelse.....	4	1	-	4	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Rheumatisme, rheumatisk Feber....	180	3	-	36	80	1	-	3	-	-	23	1	-	12	-	-	-	-	-	23	-	-
Diarrhoe.....	156	4	3	35	21	-	-	6	-	-	43	-	1	17	1	-	8	2	1	10	1	-
Forstoppelse.....	178	-	11	32	14	-	-	8	-	-	32	-	1	43	-	6	4	-	1	30	-	1
Indigestion.....	1058	-	1	56	133	-	-	76	-	-	265	-	-	68	-	-	79	-	-	145	-	-
Kolik.....	877	6	52	60	220	-	10	48	1	1	133	-	7	43	-	6	60	2	4	74	1	3
Bughinde-, Mave-, Tarmbetændelse..	87	2	22	26	11	-	2	3	-	-	5	1	1	8	-	4	-	-	-	15	-	6
Gastrisk Feber....	60	-	1	16	11	-	-	6	-	-	17	-	1	8	-	-	-	-	-	6	-	-
Leverbetændelse, Galdefeber, Gulsot	12	-	2	4	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Ormetilfælde.....	150	-	3	29	7	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	12	-	2	51	-	-
Hjernebetændelse, Koller.....	47	6	4	18	2	-	-	1	-	-	9	-	2	8	6	-	3	-	-	7	-	2
Lamheder.....	86	7	5	30	11	-	-	4	1	-	12	1	1	13	2	-	4	-	-	9	-	-
Kramper.....	7	-	1	6	-	-	-	2	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe.....	11	2	4	7	7	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyrebetændelse....	55	2	6	23	15	-	-	3	-	2	2	1	-	6	-	1	-	-	-	5	-	1
Skab.....	103	-	-	11	-	-	-	10	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-
Udslet, Lus, Kløe..	848	2	-	49	32	-	-	48	2	-	109	-	-	32	-	-	44	-	-	277	-	-
Asthma.....	156	5	-	35	29	3	-	6	-	-	22	-	-	18	-	-	4	-	-	17	-	-
Øiensygdomme.....	216	-	-	49	16	-	-	10	-	-	30	-	-	29	-	-	8	-	-	35	-	-
Efterbyrdens forhalde Afgang.....	19	-	-	5	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yverbetændelse....	37	1	-	16	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Spat ³⁾	193	1	-	14	-	-	-	17	-	-	48	-	-	20	-	-	12	-	-	42	-	-
Galler.....	145	-	-	9	-	-	-	19	-	-	29	-	-	31	-	-	5	-	-	26	-	-
Forrækkelser.....	135	-	-	9	-	-	-	22	-	-	24	-	-	37	-	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud.....	27	8	1	8	1	1	-	-	-	-	4	3	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Tandfeil.....	167	-	-	9	-	-	-	10	-	-	17	-	-	61	-	-	32	-	-	37	-	-
Andre chirurgiske Tilfælde.....	5226	51	13	60	581	-	-	258	5	-	729	15	3	306	9	-	188	-	-	1729	4	8
Operationer:																						
Kastrationer.....	1704	-	4	54	35	-	-	39	-	-	264	-	-	90	-	-	77	-	-	184	-	-
Fødselshjelp.....	18	1	1	15	2	-	1	1	1	-	3	-	-	3	-	-	1	-	-	1	-	-

¹⁾ Foruden de i Tabellen opførte Sygdomme opgives behandlede følgende Antal Tilfælde: af »Underlivstilfælde« 81 (2 døde), af »indvortes« Sygdomme 31 (3 døde), for Parresyge 12, Vatersot 8 (2 døde), Abort 8, Forfangenhed 5, Lungetæring 4 (1 død), Blodpis 4, Børslyngning og Børkrængning 2 (1 dræbt), samt 1 Dødsfald af Lungeblodstørtning, 1 af Blodforgiftning og 1 af Forgiftning.

Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister-Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjem's Amt.			Nordre Trondhjem's Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
105	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	3		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
29	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	6	-	-	-		
40	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35	-	-	-		
26	-	4	13	-	-	1	-	-	4	-	-	25	-	-	2	-	-	20	-	-	56	-	-	-		
146	-	6	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	10	-	-	-		
261	-	9	16	-	-	2	-	-	-	-	-	462	-	46	1	-	-	60	-	-	168	-	-	-		
24	1	-	10	-	-	-	-	-	1	-	-	18	-	3	1	-	-	33	-	5	238	-	6	-		
51	-	7	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	53	-	-	-		
-	-	-	12	1	1	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	8	-	1	29	1	2	-		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	1	-		
16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
27	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	-	-	5	1	-	8	-	-	-		
30	-	2	-	-	-	-	-	-	4	-	-	1	-	1	3	-	-	5	-	-	11	-	-	-		
122	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	5	-	-	8	-	-	-		
96	1	6	40	-	-	-	-	-	4	-	-	27	-	-	2	-	1	5	-	-	63	-	-	-		
22	1	7	15	-	1	1	-	-	15	1	1	27	-	5	5	-	2	2	-	29	-	2	92	-	4	
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	14	-	1	
4	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
34	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	16	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-	1	-		
12	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	17	-	-	-		
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	1	-	-	5	-	-	10	-	-	-		
3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	12	-	3	-		
14	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
56	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-	-	6	1	-	-		
22	2	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70	-	-	-		
45	-	-	6	-	-	-	-	-	20	-	-	140	-	-	2	-	-	37	-	-	46	-	-	-		
7	-	-	9	-	-	-	-	-	4	-	-	5	-	-	-	-	-	10	-	-	13	-	-	-		
15	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	6	-	-	1	-	-	14	-	-	10	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-		
1	-	-	8	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5	-	-	-		
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	1	-	44	-	-	-		
12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	25	-	-	-		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	29	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	1	-	2	1	-	-		
401	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-		
536	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-		
5	-	-	25	-	-	-	-	-	13	-	-	52	-	3	-	-	-	15	-	-	205	-	-	-		
																					1	-	-	-		

²⁾ Heraf opgives 5 Tilfælde som Rygmarvstypus.

³⁾ Heri af enkelte Dyrslæger medtaget en Del Tilfælde af Galler, Ringben og Overben.

Tabel II. Sygdomme hos Koen ¹⁾ .	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	Christiania By.			Akershus Amt.			Smaalenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsb.-Laurvigs Amt.			Hedemarkens Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte	døde			dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
Miltbrand, Typhus og ondartet Katar- rhalfeber ²⁾	92	45	29	13	2	-	2	-	-	-	4	4	-	-	-	-	-	-	3	2	1	
Kalvningsfeber.....	296	92	8	51	37	15	-	16	5	-	34	18	-	56	25	-	21	3	-	24	6	2
Børbetændelse.....	114	16	5	35	1	-	-	5	-	1	23	2	-	17	7	-	-	-	-	16	1	-
Ægte Kopper.....	49	-	-	4	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-
Rosen.....	51	1	-	16	1	-	-	11	1	-	4	-	-	4	-	-	-	-	-	9	-	-
Klov- og Mundsyge	108	1	-	4	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	71	1	-
Katarrhalsefeber og andre katarrhalske Tilfælde.....	373	19	3	26	-	-	-	8	-	-	4	1	-	21	1	-	2	1	-	274	10	2
Halsbetændelse.....	18	-	1	8	13	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	1
Lunge-, Brystbetænd.	238	32	10	40	43	7	-	14	2	-	10	2	2	16	3	-	2	-	-	57	6	1
Brystvatersot.....	16	6	-	8	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	1	-	-	-	-	9	2	-
Hjerte-, Hjertepose- betændelse.....	27	20	1	15	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	2	-	6	6	-
Rheumatisme og rheu- matisk Feber.....	132	3	3	23	3	-	-	8	-	-	4	-	-	23	3	-	-	-	-	13	-	-
Diarrhoe.....	448	33	11	52	21	-	-	17	-	-	38	3	-	21	3	-	11	1	-	61	2	-
Forstoppelse.....	433	27	4	51	18	3	-	43	-	-	97	3	-	13	5	-	48	2	-	84	5	1
Indigestion.....	836	4	-	53	65	-	-	136	1	-	129	-	-	78	-	-	70	-	-	73	-	-
Kolik.....	53	-	-	18	-	-	-	16	-	-	5	-	-	1	-	-	-	-	-	4	-	-
Forgiftninger.....	48	6	16	11	10	-	-	-	-	-	4	-	3	-	-	-	-	-	-	9	4	-
Trommesyge.....	269	8	7	45	20	1	-	12	-	-	22	1	-	15	-	-	4	-	-	40	-	2
Bughinde-, Mave-, Tarmbetændelse..	138	41	10	25	-	-	-	5	-	1	11	5	-	16	2	-	-	-	-	27	9	2
Gastrisk Feber.....	253	10	6	23	51	2	-	17	2	-	56	4	-	23	-	-	-	-	-	16	-	-
Leverbetændelse, Galdefeber, Gulsot	124	12	5	16	7	-	-	1	1	-	11	1	-	-	-	-	-	-	-	40	1	-
Vatersot.....	13	3	1	5	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernebetændelse...	32	14	3	14	-	-	-	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	3	-
Lamheder.....	85	20	1	23	-	-	-	12	4	-	32	8	1	2	2	-	5	1	-	9	1	-
Kramper.....	16	4	-	10	-	-	-	3	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	3	1	-
Nyrebetændelse.....	25	3	2	11	-	-	-	-	-	-	6	1	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-
Blodpis.....	318	23	16	39	5	-	-	3	-	-	36	3	-	29	6	-	59	1	3	19	1	-
Skab.....	329	-	-	14	-	-	-	46	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	35	-	-
Udslet, Lus, Kløe...	10148	2	-	50	89	-	-	2092	-	-	1896	-	-	645	-	-	6	-	-	4148	1	-
Parresyge.....	30	6	2	11	-	-	-	-	-	-	3	-	-	9	2	(?)2	-	-	-	7	-	-
Lungetæring, Tu- berkler, Perle- og Rognesyge.....	85	42	4	15	-	-	-	8	2	-	20	6	1	3	3	-	7	6	-	13	8	-
Benskjørhed, Slikke- syge.....	3277	378	4	42	-	-	-	2	-	-	104	6	-	313	14	-	121	8	-	1800	81	-
Øiensygdomme.....	105	4	-	35	7	-	-	6	-	-	7	-	-	3	-	-	1	-	-	31	-	-
Kalvekastning, Abor- ter.....	552	-	5	27	3	-	-	12	-	-	7	-	-	12	-	-	-	-	-	357	-	2
Krængning og Frem- fald af Børen....	20	1	-	8	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Efterbyrdens forha- lede Afgang.....	730	1	2	59	91	-	-	37	-	-	79	-	1	64	-	-	51	-	-	91	-	-
Yverbetændelse.....	554	6	-	55	38	-	-	43	-	-	80	-	-	47	-	-	15	-	-	75	1	-
Forstoppet Patte...	27	-	-	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	4	-	-
Feil ved Melken...	404	-	-	34	14	-	-	9	-	-	63	-	-	11	-	-	25	-	-	35	-	-
Forækkelser.....	25	1	-	6	-	-	-	5	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-
Benbrud.....	35	24	-	9	-	-	-	5	3	-	4	2	-	1	1	-	12	12	-	2	-	-
Andre chirurgiske Tilfælde.....	2715	61	3	47	35	-	-	80	11	1	156	21	1	68	4	-	27	7	-	2000	10	-
Operationer:																						
Kastrationer.....	59	-	-	14	-	-	-	-	-	-	6	-	-	4	-	-	-	-	-	4	-	-
Fødselshjelp.....	529	27	7	50	37	1	3	26	3	1	58	6	1	38	1	-	17	-	-	88	5	1

¹⁾ Foruden de i Tabellen opførte Sygdomme opgives behandlede følgende Antal Tilfælde: af »Underlivssygdomme« 190 (6 dræbte, 1 død), af »indvortes Sygdomme« 92 (1 dræbt, 1 død), af »Lungesyge« 17 (7 dræbte), for Lændebled 12, for simpel Feber 8, for Mangel paa Parrelyst 5 (2 dræbte), af Skedekrængning 4, af Asthma 3, Forfangenhed 2 samt af Lungebyld 1 (dræbt) og af exanthematisk Feber 1 (dræbt).

Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Nedenæs Amt.			Lister-Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.					
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf				
	dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde	dræbte	døde	dræbte
25	2	9	4	4	-	-	-	-	-	-	6	-	5	-	-	-	-	-	-	-	43	33	10	-	-	-	5	-	2			
11	1	1	23	1	-	1	-	1	2	1	-	12	4	-	5	2	-	3	3	1	1	1	-	-	22	4	2	28	6	1		
15	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	7	-	-	3	-	-	-	-	-	4	-	-	25	5	-			
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-			
6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-			
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
15	2	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	1	-	20	-	1			
2	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-			
33	3	5	13	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	10	1	-	33	5	1			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-			
-	-	-	2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1	9	7	-			
4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	2	-	-	-	-	-	-	7	-	-	56	-	1			
86	7	3	38	1	-	-	-	-	5	-	-	6	-	-	81	13	6	-	-	-	-	-	-	11	2	-	46	1	2			
39	4	1	2	1	1	-	-	-	1	-	-	4	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	24	2	1	49	2	-			
87	-	-	48	1	-	3	-	-	2	-	-	10	-	-	65	-	-	-	-	-	-	-	-	22	1	-	45	1	-			
11	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	11	-	-			
15	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	2	-	-	-	-			
67	2	3	37	-	-	-	-	-	1	-	-	4	1	-	6	-	1	1	-	1	-	-	-	13	-	-	27	3	-			
25	13	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	3	1	-	22	4	3	-	-	-	-	-	-	10	2	-	17	4	-			
26	-	2	31	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33	2	3			
48	7	4	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	2	-	-			
6	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-			
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	16	8	2			
9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	8	1	-			
4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-			
6	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	7	1	1			
47	1	4	11	1	-	-	-	-	2	-	1	6	-	-	34	5	3	-	-	-	-	-	-	8	-	-	32	3	2			
³⁾ 17	-	-	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	172	-	-		
230	1	-	25	-	-	-	-	-	7	-	-	40	-	-	380	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	181	-	-		
2	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-		
24	14	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	3	-			
675	258	2	89	5	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	2	-	156	2	2			
8	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	9	1	-	20	3	-	
79	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	24	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	19	-	-	29	-	-	
3	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-			
107	1	-	37	-	-	-	-	-	3	-	-	6	-	-	23	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	28	-	-	109	-	-
101	4	-	31	1	-	-	-	-	3	-	-	6	-	-	10	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	17	-	-	85	-	-
18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
39	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	33	-	-	43	-	-	100	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	
-	-	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	3	2	-	-	
95	2	1	37	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-	-	2	-	-	-	3	-	-	54	-	-	133	5	-		
16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	14	-	-
80	2	-	26	-	1	-	-	-	-	-	-	4	1	-	17	1	-	-	-	-	-	-	-	-	47	3	-	91	4	-		

²⁾ Desuden opføres som ubehandlet 1 dræbt af Rygmarvstypus, 5 døde af Miltbrand og 2 af ondartet Katarrhalfeber.

³⁾ Skab omtales fra Gjøvik som hyppigt forekommende

Tabel III. Sygdomme hos Faaret og Gjeden.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	Akershus Amt.			Smaalenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg-Laur- vigs Amt.			Hedemarkens Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte	døde			dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
Faaret.																			
Miltbrand.....	126	-	101	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhus.....	4	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4
Børbetændelse.....	8	1	-	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Klov- og Mundsyge	13	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Katarrhalfeber, andre katarrhalske Tilf.																			
Halsbetændelse...	76	-	4	11	2	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Lunge- og Bryst- betændelse.....	22	4	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Brystvatersot.....	30	10	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe.....	15	1	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forstoppelse, Indi- gestion	49	1	1	9	-	-	-	4	-	-	7	-	-	-	-	-	18	1	-
Forgiftning	5	2	1	2	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trommesyge	12	1	-	5	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bughinde-, Mave-, Tarmbetændelse ..	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Flyndresyge, Vater- sot, Blegst, Lever- syge, Leverikter..	271	32	30	21	5	2	-	22	3	-	-	-	-	-	-	-	14	-	2
Dreiesyge.....	39	32	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernebetændelse ..	11	5	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lamheder.....	6	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Kramper	4	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-
Skab.....	7153	2	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udslet, Lus, Kløe..	24335	3	11	10	5	-	-	28	-	-	-	-	-	3	-	-	12	-	-
Øiensygdomme.....	22	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skede- og Børkræng- ning	4	2	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yverbetændelse.....	19	1	-	9	1	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Chirurgiske Tilfælde	58	4	-	9	-	-	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-	22	-	-
Operationer:																			
Kastrationer.....	516	-	2	24	-	-	-	11	-	-	18	-	-	10	-	-	15	-	-
Fødselshjelp.....	23	1	2	12	1	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
Gjeden ³⁾ .																			
Katarrhalske Tilf. . .	13	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lunge- og Brystbe- tændelse.....	7	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brystvatersot.	20	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dreiesyge	13	13	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skab	42	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udslet, Lus, Kløe..	1926	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	61	-	-
Øiensygdomme.....	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yverbetændelse.....	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Chirurgiske Tilfælde	9	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
Operationer:																			
Kastrationer.....	6	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Fødselshjelp.....	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-

¹⁾ 5 opgives at være dræbte eller døde.

²⁾ Dræbte og døde.

1) 5 opgives at være dræbte eller døde.

2) Dræbte og døde.

Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister-Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	102	-	77	21	-	21	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	
-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	
16	-	4	35	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	14	-	-	
5	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	3	3	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	10	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	7	1	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	16	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	7	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	
63 ¹⁾	14	8	16	1	1	-	-	-	13	-	-	18	2	4	-	-	-	11	-	1	109	10	14
20 ²⁾	15	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	17	-	
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	4	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	
107	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	419	-	-	6627	2	4	-	-	-	2	-	-
30	-	-	-	-	-	-	-	-	200	-	-	-	-	-	24051	3	11	-	-	-	6	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	7	3	-	
2	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
13	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	
90	-	2	54	-	-	6	-	-	-	-	-	36	-	-	-	-	-	50	-	226	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	8	-	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-	
4	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	4	-	
42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	11	-	
28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1832	-	-	-	-	5	-	-	
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

¹⁾ Foruden de i Tabellen opførte Sygdomme opgives fra Hedemarkens Amt behandlet 30 Tilfælde af indvortes Sygdomme (med 4 døde) og et af Halsbetændelse (dræbt), fra Christians Amt 1 af Børbetændelse (dræbt).

Tabel IV. Sygdomme hos Svinet og Hunden.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	Christiania By.			Akershus Amt.			Smaalønenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg-Laurvigs Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte	døde			dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
Svinet ¹⁾ .																			
Miltbrand.....	26	-	12	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Typhus.....	16	3	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Grisefeber.....	17	2	-	7	-	-	-	7	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Børbetændelse.....	3	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mæslinger.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rosen, Pletfeber ²⁾ ..	187	6	14	20	1	-	-	5	-	-	2	-	-	14	4	-	4	-	
Katarrhalfeber, andre katarrhalske Tilfælde.....	18	-	-	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	
Halsbetændelse.....	47	3	3	14	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
Lunge-, Brystbetænd.	77	24	9	27	-	-	-	6	1	2	5	3	-	13	5	-	3	3	
Hjertebetændelse....	3	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rheumatisme, rheumatisk Feber....	86	10	1	14	-	-	-	3	-	-	2	-	-	7	2	-	-	-	
Diarrhoe.....	50	-	5	9	2	-	-	-	-	-	3	-	-	5	-	1	29	3	
Forstoppelse, Indigestion.....	191	12	5	37	2	-	-	24	2	-	10	-	-	19	2	-	23	3	
Kolik.....	22	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Forgiftning.....	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bughinde-, Mave-, Tarmbetændelse..	35	9	3	12	-	-	-	4	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
Leverbetænd., Gulsot	4	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vatersot.....	7	2	1	3	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	1	1	-	-	
Tinter.....	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	
Hjernebetændelse...	55	7	8	13	-	-	-	2	1	-	-	-	-	2	1	-	2	-	
Lamheder.....	42	11	1	15	-	-	-	5	1	1	2	-	-	4	2	-	1	1	
Kramper ³⁾	113	19	16	25	2	-	-	-	-	-	-	-	-	25	6	1	3	1	
Stivkrampe.....	12	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Nyrebetændelse.....	2	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skab.....	14	-	-	2	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Udslet, Lus, Kløe..	21	-	-	8	-	-	-	4	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	
Benskjørhed, Rachit	58	1	-	7	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Benbrud.....	8	2	-	4	-	-	-	4	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
Andre chirurgiske Tilfælde.....	127	12	-	33	3	-	-	5	-	-	7	1	-	7	1	-	6	4	
Operationer:																			
Kastrationer.....	887	-	1	41	-	-	-	8	-	-	51	-	-	20	-	-	25	-	
Fødselshjelp.....	28	8	1	13	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1	
Hunden ⁴⁾ .																			
Rosen.....	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Hvalpesyge.....	226	20	44	30	88	5	11	4	-	3	11	-	3	29	5	5	6	-	
Katarrhalske Tilf..	27	1	1	7	5	-	-	-	-	-	5	-	-	9	-	-	-	-	
Halsbetændelse.....	7	-	-	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lunge-, Brystbetænd.	8	-	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	2	1	-	
Brystvatersot.....	4	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	3	-	-	
Rheumatisme.....	11	-	-	6	4	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	
Diarrhoe.....	16	-	2	7	10	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	

¹⁾ Foruden de i Tabellen opførte Sygdomme opgives behandlede følgende Antal Tilfælde: af Bagbrænde 9 (2 dræbte), af Øiensygdomme 5, af Yverbetændelse 5, af Ormetilfælde 5, Apoplexi 4 (1 dræbt, 3 døde), Abort 3 (1 døde), Diphtherit 3 (1 dræbt), Rødsyge 2, Skedekrængning 2, Melkefeber 1, Neldefeber 1, Kjertelsyge 1, gastrisk Feber 1, Parresyge 1, Dreiesyge 1 (dræbt).

²⁾ Blandt nogle fra nordre Trondhjems Amt anmeldte Tilfælde (29 med 9 døde) er af vedkommende Dyrlæge medtaget en De Tilfælde af Miltbrand.

Hedemarkens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister-Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt			Søndre Trondhjem's Amt.			Nordre Trondhjem's Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
-	-	-	7	-	4	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	2	4	-	1	12	-	4
6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	3	3
2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	1	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	140	-	14
4	-	-	6	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
6	-	-	9	-	1	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	12	2	2
8	1	2	4	2	1	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	30	8	4
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
10	2	1	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	13	2	-	29	3	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	6	-	1
19	2	1	14	-	-	6	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	1	7	-	-	61	3	3
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	2	1	3	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	-	1	15	4	-
1	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	7	1	-	35	2	8
1	-	-	8	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	2	-
31	8	6	14	2	-	3	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	9	1	-	23	-	8
1	-	-	10	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
4	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	33	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
24	1	-	28	2	-	17	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	29	1	-
117	-	-	96	-	-	7	-	-	-	-	-	1	-	-	25	-	-	109	-	-	428	-	1
10	5	-	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	8	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	1	7	44	⁵⁾ 8	10	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	10	1	1	4	-	2
-	-	-	5	-	1	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

³⁾ Blandt 16 Tilfælde (med 6 Døde) er fra Hedemarkens Amt af en Dyrslæge medtaget en Del Tilfælde af Lamheder.

⁴⁾ Foruden de i Tabellen opførte Sygdomme opgives behandlede: 1 af Hjerte- og 1 af Bughindebetændelse, samt 26 af »andre Sygdomme« (2 døde).

⁵⁾ Blandt 4 af de dræbte er af en Dyrslæge medtaget ogsaa nogle døde.

Tabel IV (Forts.). Sygdomme hos Hunden.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	Christiania By.			Akershus Amt.			Smaalønenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg-Laurvigs Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		døde	dræbte			døde	dræbte		døde	dræbte		døde	døde		dræbte	døde		døde	dræbte
Forstoppelse, Indigestion.....	35	-	1	15	10	-	-	2	-	-	8	-	-	10	-	1	-	-	-
Forgiftning.....	4	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Gastrisk Feber.....	7	-	3	1	7	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leverbetændelse.....	5	-	3	1	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bugvattersot.....	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Ormetilfælde.....	25	1	-	12	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Hjernebetændelse.....	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Lamheder.....	9	1	-	6	1	-	-	-	-	-	3	-	-	2	-	-	-	-	-
Kramper.....	21	3	7	10	1	-	-	-	-	-	2	1	-	6	1	2	2	-	2
Skab.....	9	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Udslet, Lus, Kløe.....	37	-	-	14	9	-	-	2	-	-	6	-	-	-	-	-	9	-	-
Øiensygdomme.....	40	-	-	14	17	-	-	2	-	-	4	-	-	5	-	-	-	-	-
Øresygdomme.....	17	-	-	3	14	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Chirurgiske Tilfælde..	105	2	-	21	56	-	-	4	-	-	8	-	-	4	1	-	13	1	-
Operationer:																			
Kastrationer.....	48	-	-	16	4	-	-	-	-	-	6	-	-	9	-	-	3	-	-
Fødselshjelp.....	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	¹⁾ 1	-

¹⁾ Dødt opsynsømt Foster

¹⁾ Dødt opsvulmet Foster.

Tilfælde; intet Tilfælde kom under Dyrlægens Behandling (Hall). I nordre Bergenhus Amt sees Sygdommen at have vist sig i Jølster (indre Søndfjord) og Kløvold (ytte Sogn), uden at Dyrlæge blev hentet, ligesom ogsaa i Evindvik (ytte Sogn) og Skjolden (indre Sogn) (Schmidt).

Kopper. De fra nordre Trondhjems Amt anmeldte Tilfælde optraadte alle i September blandt nogle Besætninger i Stod.

Indigestion omtales fra Skedsmo (Akershus Amt) som den hyppigst optrædende Sygdom som Følge af Overfordring med mindre fordøieligt Foder (Blystad).

Af **Forgiftninger** omtales 12 Dødsfald efter Anvendelse af Kviksølvsalve og 2 Dødsfald ved Arsenik. — Fra nordre Aurdal nævnes 7 Dødsfald blandt Kalve, hvor Mavnerne ved Obduktion fandtes betændte og i Kalunet en hel Del Stenkul (Bolling).

Blodpis sees at have forekommet hyppig i Tønsbergs Omegn i Juni—Juli; den tørre Forsommer og de deraf følgende daarlige Havnegange antoges som væsentlig Aarsag.

Benskørhed og Slikkesyge havde en meget stor Udbredning, især i Aarets første Halvdel, og tilskreves fra flere Kanter den tørre Sommer og Straaets Kalkmangel.

— I Hønefos og Omegn var den Kreaturerne hyppigste Lidelse. I Numedal og Sandsvær sees den at have krævet ikke faa Ofre. Fra Tønsbergs Omegn omtales, at Sygdommen især optraadte der, hvor Kreaturerne paa Grund af de daarlige Havnegange maatte holdes usædvanlig længe inde paa Staldfodring; senere, da Græsgangene bleve bedre, og Dyrene kom ud paa disse, aftog Sygdommen efterhaanden (Venaas). Fra søndre Gulbrandsdalen, hvor den tidligere skal have været næsten ukendt, omtales den som almindelig udbredt. Paa Hadeland sees den at have været meget ødelæggende hele Foraaret og udpaa Sommeren; Sygdommen omtales stadig i det sidste Snes Aar at have hjemstøgt Distriktet, især efter forudgaaende tørre Sommer og vandknappe Vintre, men dog ikke at have forekommet saa almindelig som i indeværende Aar siden 1860 (Benzen). I nedre Telemarken skal den have optraadt hyppigst under Vaarbeitet. I Levanger, Skogn og Aasen (nordre Trondhjems Amt), hvor Bensitygen har været i 4 Aar, sees den at være i Aftagende; i Værdalen siges den derimod at være i Tiltagende; i Overhalden skal den ikke forekomme og ved Stenkjær kun sporadisk.

Med Hensyn til **besværlige Forlæsninger**, som have

Hedemarkens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister-Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Bergens By.			Søndre Trondhjem's Amt.			Nordre Trondhjem's Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde		dræbte	døde
1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	8	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
4	-	2	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	1
4	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	-	-
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	5	-	-

foranlediget Fødselshjelp, henvises til Tabel V, som viser de forekommende Fødselsuregelmæssigheder samt Udfaldet for Moderdyr og Afkom.

Faaret.

Miltbrandagtig Tarmbetændelse omtales for nordre Bergenhus Amt: Sygdommen optraadte især i Sulen i Evindvik og havde et udpræget akut Forløb af i det høieste 8—12 Timer, oftest kortere Tid; det var hovedsagelig halvtårs gamle Lam, som angrebes under Høstbeitet (Schmidt). Fra Sønd- og Nordhordland omtales Miltbrand som temmelig hyppigt forekommende.

Skab anføres at være indbragt i Vaage fra Vestlandet. I Anledning af Faareskab er der for at standse den stedfundne Vexelvirkning mellem begge de bergenhussiske Amter ved begge Amtmænds Medvirkning foranstaltet en almindelig Kur paa Sognefjordens søndre og nordre Side; ialt bleve om Høsten i nordre Amt omtrent 18 000 Faar vadskede med Glycerinbad; Foranstaltningen udførtes under Amtsdylægens Bestyrelse ved 11 Skabkurere; Besætningerne paa de smittede Gaarde vadskedes 2 Gange med

5—7 Dages Mellemrum, de øvrige underkastedes blot 1 Bad; — lignende Virksomhed foregik i søndre Amt (Schmidt).

Bændelorm. Dylægen i Vaage foretog efter Anmodning fra Romsdals Amt i Juni—Juli en Undersøgelsesreise i søndre Nordmøre for at træffe Forføjninger mod en der i de senere Aar herskende Sygdom, som optraadte under Symptomer af Hjernebetændelse og forårsagede en temmelig betydelig Dødelighed; den pleier at vise sig fra Slutningen af Mai, efterat Græsset er kommet godt frem, og at ophøre med Juli Maaned; de fleste Angrebne ere Lam eller unge Faar i god Fodertilstand; flere angrebes paa en Gang, og paa enkelte Gaarde angrebes og døde indtil 50 pCt. Ved Obduktion af 5 Faar fandtes i Tyndtarmen 2—6 Bændelorme af 2—11 Alens Længde. Paa Grund af Ensartetheden af Symptomerne antages de Angrebne samtlige at have lidt af samme Sygdom (Bjørndal).

Svinet.

Miltbrand. De fra Christians Amt anmeldte Tilfælde optraadte paa Hadeland.

Fødselshjelp hos Koen.

Tabel V. Fødselsuregelmæssighed *).	Udfald for Moderlyr.				Udfald for Afkom.			
	Levende.	Drepte.	Døde.	Uopgivet.	Levende.	Sonderlemmede.	Dødfødte.	Uopgivet.
For tidlige Veer.....	3	-	-	-	3	-	-	-
For svage Veer.....	1	-	-	1	1	-	¹⁾ 1	-
For trange Fødselsveie... ²⁾	9 ³⁾	2	1	-	4	4	- ⁴⁾	4
Krampe af Børunden....	1	2	-	-	-	-	2	1
Forsnevring af Børunden	1	2	-	-	2	-	-	1
Induration af —	-	1	-	-	-	-	-	1
Børslyngning.....	27	4	1	2	8	2	1	23
Sønderrivning af Børen...	-	-	1	-	-	-	1	-
Sammenvoxning af Børen og Foster.....	-	1	-	-	-	-	- ⁵⁾	1
Børvatersot ⁶⁾	1	-	-	-	-	-	1	-
Bristning af Arterie under Fødselen.....	-	1	-	-	-	-	-	1
For stort Foster.....	17	-	-	-	3	4	-	10
Dødt —	2	-	-	-	-	-	2	-
Forraadnelse af Foster...	2	-	-	-	-	-	2	-
Bugvatersot hos —	2	-	-	-	-	2	-	-
Misfoster.....	5	-	-	-	-	2	3	-
Tverleie.....	6	-	-	-	-	-	4	2
Baglændsleie.....	10	-	-	-	2	-	1	7
Hasestilling.....	3	-	-	-	-	-	-	3
Rygleie.....	8 ⁷⁾	1	-	-	4	-	2	3
Forlænds Rygleie.....	1	-	-	-	1	-	-	-
— med Hovedet i Yverstilling.....	-	1	-	-	-	-	-	1
Baglænds Rygleie.....	1	-	-	-	1	-	-	-
Sædeleie.....	7	-	-	-	2	-	-	5
Skulderstilling.....	3	-	1	-	1	- ⁸⁾	1	2
Knæ- og Albustilling.....	20	-	-	-	6	-	1	13
Hovedet mod Yveret, i Siden eller tilbagebøiet.....	41 ⁹⁾	3	-	2	17	2 ¹⁰⁾	4	23
Feilagtigt Leie (ikke nøiere angivet).....	70	-	-	-	19	8	-	43
Tilsammen	241	18	4	5	74	24	26	144
	268				268			

*) Fra Buskeruds Amt opgives af en Dyrslæge Udfaldet at have været heldigt 11 Gange ved Fødselshjelp under Indikationerne: Forstort Foster, tilbagebøiet Hoved eller Rygleie.

¹⁾ Forraadnet.

²⁾ 1 efter tidligere Bækkkenbrud.

³⁾ 1 uforløst.

⁴⁾ 1 Foster tillige stort.

⁵⁾ fuldt udviklet.

⁶⁾ 80 Potter Vand.

⁷⁾ Blødning tilstede.

⁸⁾ Forraadnet.

⁹⁾ I et Tilfælde Moderdyret dræbt uforløst; Udfald for Afkommet ikke opgivet.

¹⁰⁾ 1 fortidlig Fødsel.

Rosenagtig Miltbrand omtales fra Frosten og Lexvigen at have ligesom i de foregaaende Aar havt adskillig

Udbredelse, endogsaa større end tidligere. Andre af Svinets Miltbrandsformer optræder ved Siden af denne (C. Skar).

Typhus. Paa en Gaard i Hedemarkens Amt døde i Løbet af et Aars Tid 8 Dyr, hvoraf det sidste i November; grundig Desinfektion foretoges; — i Grue observeredes i Juli 1 Tilfælde (Elvestad).

Hunden.

Hundesygge siges at have forekommet temmelig almindelig udbredt blandt Hare-Jagthundene ved Hønefos.

Husdyrrøgt og Husdyravl.

I **Husdyrrøgten** mærkes der paa de fleste Steder jevne, om end som oftest ikke store Fremskridt; flere Dele af Lister-Mandals og de bergenhusiske Amter sees at staa tilbage i denne Henseende. Fra Akershus Amt omtales Fodringen som god eller ialfald tilstrækkelig, om end ikke rigelig paa Grund af den ringe Foderavl, og fra Smaalenene (Fredrikstad) fremholdes det undertiden stedfindende Misforhold mellem Avling og Besætningens Størrelse; — fra Ringsaker (Hedemarken) fremhæves Nyttens af rigelig Anvendelse af Kraftfodermidler, navnlig Råps og Linakager; — fra Vaage siges der, at Gaardene i Regelen holde for mange Dyr; — i Lister—Mandals Amt (Mandal) staar man tilbage i Fodring og Renlighed. Fra Guddal i nordre Bergenhus Amt omtales den mislige Fodring og det især for Ungfæets Vedkommende. **Hudpleien** omtales fra Akershus Amt og nordre og søndre Fron (Christians Amt) som daarlig, endog slet. Fjøs og Stalde sees vel i Beretninger fra flere Amter at være daarlige, men forbedres dog efterhaanden, som de gamle blive ubrugbare. Hovbeslaget omtales fra Tønsberg (Jarlsberg—Laurvig) at udføres tilfredsstillende ved tildels godt øvede Hovslagere; fra Hedemarkens, Christians, Akershus og Lister—Mandals Amter klages over, at det gennemgaaende er simpelt og uhensigtsmæssigt; skjønt der i de to sidstnævnte Amter dog efterhaanden spores Forbedring.

Husdyravlen omtales fra de fleste Dele af Landet at være i Opkomst saavel af Heste som Kvæg og Faar, idet man nu anvender mere Omhu i Valget af Avlsdyr; dog omtales den sidste ualmindelig tørre Sommer og det deraf følgende ringe Foderudbytte fra flere Kanter (i Buskeruds, Hedemarkens, Christians og Bratsbergs Amter) at have bevirket en tildels betydelig Reduktion af Besæt-

ningerne. Som særlig ugunstig synes Forholdet at have stillet sig for Faaravlen i Numedal—Sandsvær og i Levanger, Skogn, Aasen og Stenkjær.

Hesteavlens Tiltagen siges i Tønsbergs Omegn at have været ikke ubetydelig i de senere Aar; nogen særdeles fremragende Stodhingst er der dog ikke; den almindelige Race er af et meget blandet Slags (Venaas). Paa Ringsaker siges Hesteavlen at omfattes med megen Interesse, og fra Solør omtales de høie Hestepriser trods Mangelen paa Foder. I Vaage faar Befolkningen mer og mer Sands for omhyggeligt Udvalg af Avlsdyr, idet der lægges Vind paa Opdræt af grove og store Heste (Bjørndal). Fra Vos og Hardanger siges den gamle Fjordhest efterhaanden at gaa op i Blandinger. I nordre Bergenhus omtales Hesteavlen som temmelig udbredt. Inden søndre Trondhjems Amt skal den ikke drives i nogen større Udstrækning i Strinden og Selbo; i Ørkedalen anføres den derimod at være i Opkomst, idet den gulbrandsdalske Race er den mest søgte. I Frosten og Lexvigen af nordre Trondhjem siges der paa Grund af de gode Hestepriser at drives mere paa Hesteavl end tidligere; ogsaa i Stjørdalen formenes den at gaa stadig fremad; i Værdalen og ved Stenkjær derimod at være indskrænket, tildels paa Grund af Mangel paa gode Hesteavlsvdyr. — Kvægavlen omtales ogsaa paa de fleste Kanter af Landet at være i Fremgang, idet der anskaffes smukkere og bedre Avlsdyr for det meste af engelsk Race eller Telemarkskjor. Fra Rakkestad fremholdes, at saalænge et videre fremskredet og forbedret Jordbrug ikke tillader Anskaffelse af andre mere forædlede Racer, er Smaalenskvæget under de nu-

værende Forhold i alle Henseender tilfredsstillende (Wonen). Fra Tønsberg anføres, at der paa Hovedgaardene og i Byerne samt enkeltvis i disses nærmeste Omkreds i Løbet af flere Aar har været anvendt Springdyr enten af ren Ayrshirerace eller endnu oftere af en Blanding af denne; Tid om anden anskaffes ogsaa Tillægskjor af Telemarkskvæg (Venaas). — Faareavlen sees i Numedal—Sandsvær at have lidt mest ved den sidste ualmindelig tørre Sommer. I Tønsberg Omegn har den liden Betydning; Faarene ere der lidet kjødvegtige, men levere fin Uld om end i ringe Mængde (Wonen). Fra Lister—Mandals Amt omtales Faarene som smaa og daarlige baade som Kjød- og Uldfaar; de krydses nu med Cheviotfaar, og Afkommet ser godt ud og roses som tarveligt og nøisomt. Ogsaa fra Vos—Hardanger, hvor Faareracen nu siges at være fortrinlig, nævnes Cheviotfaaret som det, der benyttes til Racens Forædling. Fra Trondhjem omtales Faareavlen at fremmes ved Indkjøb af Tutterø-Faar og videre Blanding af disse med Oxfordshire-down-Faar, hvilket har vist meget gode Resultater (J. G. Bang). Fra Stjørdal omtales, at det Nordenfjeldske mere og mere faar sin Faarerace fra Statens Stamschæferi paa Mæhle; Tutterøracen, der oprindeligt er engelsk, findes dog ved Siden af samme, og skal bære megen og fin Uld; som den største Hindring for Faareavlens hurtigere Fremgang nævnes, at alle Springvædere gaa i fælles Havnegange (J. Bang, Askevold). Fra Levanger, Skogn, Aasen og Stenkjær omtales Faareavlens daarlige Forfatning, endog Tilbagegang, naar undtages paa nogle enkelte Gaarde. Gjedefavl og Gjedefhold skulle i Dele af nordre Bergenhus Amt være i Tiltagende.

D. Bilag.

1. Om Spedalske og Sindssyge i Flekkefjords Distrikt.

(Af Distriktslæge J. A. Krafts Medicinalberetning for 1876).

Spedalskhed. Siden 1872, da en af Spedalskhed lidende Matros indsendtes til Pleiestiftelse i Bergen, har Distriktet været aldeles befriet for Spedalske. I de 43 Aar, hvori jeg har været Distriktslæge i Flekkefjord, har jeg omtrent havt 25 Spedalske under Tilsyn eller Behandling, tildels paa Amtssygehuset, men af disse 25 tilhørte flere Nabodistriktet under Stavanger Amt. — Det er vistnok ikke noget betydeligt Antal, men erholder dog nogen Betydning derved, at hvert enkelt Tilfælde er optraadt isoleret, som oftest enestaaende i hele Distriktet eller i det mindste i Sognet, og uden at den Angrebne har staaet i nogen Forbindelse med andre Spedalske eller i de fleste Tilfælde endog seet nogen anden Spedalsk, og derved at man har kunnet erholde fuldstændig Underretning om den Spedalskes Forfædre i flere Led saavel som om hans Descendenter. — Naar undtages et eneste Tilfælde, har imidlertid aldrig nogetsomhelst Spor af Arvelighed kunnet opdages. Det Tilfælde, hvori Arvelighed med større Sandsynlighed end Smitte har fundet Sted, var følgende: En velstaaende, ordentlig og renlig, 49 Aar gammel Gaardbruger paa Øye i Kvinesdal, hvor Spedalskhed aldrig forhen vides at have yttret sig, blev uden at have staaet i nogetsomhelst Forhold til nogen Spedalsk og uden at have lidt særdeles ondt, i 1858 angreben af denne Sygdom og afgik ved Døden 1864. Han havde Kone, med hvem han delte Seng, og mange Børn, og af disse angrebes alene hans 10 Aar gamle yngste Datter i 1862 og døde paa Pleiestiftelse i Bergen i 1870, medens ingen af Familien før eller senere har været hjemsoget af Sygdommen. Da denne i Distriktet ikke har været anseet smitsom, har man aldrig anvendt

Forsigtighed mod den. Spedalske Hustruer eller Mænd have i en Række af Aar ligget sammen med deres Ægtefælle, spedalske Børn sammen med deres Sødsken, og aldrig har endnu forekommet et eneste Tilfælde, hvori Smitte kan paapeges eller endog blot formodes, og skal man antage Spedalskhedens Smitsomhed, som nu forfægtes, maa man sikkert ogsaa antage, at den er af meget exceptionel Beskaffenhed. Den sidste Spedalske i Distriktet, en 36 Aar gammel Sømand fra Hitterø, i hvis Familie Spedalskhed aldrig havde fundet Sted, angrebes i 1869 af Spedalskhed i Udlandet, efterat han i 11 Aar ikke havde været i Norge, kom i 1870 hjem og behandledes først paa Amtssygehuset i Flekkefjord og kom derefter paa Pleiestiftelse i Bergen. Hos ham syntes det at være Tilfældet, at Spedalskheden var udviklet af Skjørbug, som han i Forening med det øvrige Mandskab havde paadraget sig ombord i en engelsk Ostindiefarer, saaledes som jeg har oplyst i Medicinalberetningen for 1871. Heller ikke Fattigdom eller Urenlighed synes her i Distriktet at have bidraget til Spedalskheden. De allerfleste af de 25, jeg har havt under Behandling, have i deres Hjem levet i ret gode Kaar og under renlige og gunstige Forhold.

Sindssyge. Antallet af forsørgede Sindssyge har hidetil været i Tiltagende, hvilket jeg dog ikke antager at have sin Grund i, at der nu blive flere Sindssyge, men heller deri, at de Sindssyge, i Sammenligning med hvad der forhen var Tilfældet, nu forpleies saa godt, at deres Levetid bliver meget længere. I lang Tid har Liknæs Sogn udmærket sig ved sine mange Sindssyge, og af de 26 Sindssyge i Flekkefjords Lægedistrikt, som forsørges af

Amtet, tilhøre de 11 Liknæs Sogn, — — Fattigdommen i Liknæs Sogn er ikke større end i andre Sogne, Folket bor ikke mere isoleret, Kommunikationen er heller lettere og bedre end i Distriktets andre Sogne, og hverken Fanatisme eller Drikfældighed er i nogen paafaldende Grad tilstede. De fleste Sindssyge tilhøre imidlertid visse Familier, hos hvem arvelig Disposition har fundet Sted fra langt tilbage i Tiden. 2 af de 3 Sindssyge som i 1876 ere komne under Amtets Forsørgelse, have tilhørt Liknæs Sogn og 2de andre Sindssyge, som jeg har tilseet efter Fattigkommissionens Anmodning, have ligeledes tilhørt Liknæs Sogn, og alle 4 have de tilhørt saadanne Familier med arvelig Disposition. I saadanne Familier er det ofte Tilfældet, at de ikke alene have Sindssvage med Sindssygdom af høist forskjellig Karakter at opvise, men ogsaa Epileptiske og Selvmordere.

J. M. N. af Liknæs Sogn, 26 Aar gammel, blev i December 1876 maniakalsk i sin Tjeneste i Egen Sogn, hjemsendtes derfor og tilsaaes 12te Januar, 10de Februar og 8de Marts 1877, da hun afsendtes til Gaustad.

Hendes Moder var født i Oddernæs Sogn og var sindssvag, hendes Mormoder var sindssvag og Selvmorderske, hendes Søster blev sindssvag efter første Barselseng og døde kort efter, og hendes eneste 24 Aar gamle Broder, af mig tilseet den 10de Februar 1877, blev i Januar 1877 maniakalsk alene af at se Søsteren, der som sindssvag paa Hjemreisen fra Egen Sogn opholdt sig 4 Dage hos ham. Han er fremdeles rasende og voldsom, og af hans 3 Børn er det ene Idiot.

A. M. R. af Liknæs Sogn, 49 Aar gammel, har siden hun var 20 Aar gammel lidt af Epilepsi og af Sindssvaghed af hysterisk og erotisk Karakter og truer altid med Selvmord og Ildspasættelse. Fra 1868 til 1870 var hun under Amtsforsørgelse — — Hendes Moders Søster led af Epilepsi og Sindssygdom, Mormoderen dræbte sig selv i en høi Alder, hendes Broder led af Tungsindighed og forkortede selv sit Liv i Christianssand, og hun har havt ikke mindre end 3 Sødskendebørn paa Moderens Side, som have været Selvmordere i Kvinesdal.

2. Summarisk Beretning for det sidste Aarti (1867—77) om de hygiæniske Forholde, Levemaade, Haandteringer m. m. i indre Romsdalens Lægedistrikt.

(Uddrag af Distriktslæge S. J. Hanssens Medicinalberetning for 1876).

— — — For Størstedelen staar Folket paa disse Kanter baade i aandelig og materiel Henseende endnu paa et lavt Trin. Seigt og trægt Vanegjænger, tyk Uvidenhed, Trangsynthed, Fordom og Overtro er fast overalt mer eller mindre stærkt indgroet og fremherskende. Og naar der her særligen er Spørgsmaal om Levemaade, Haandteringer, Boligerne, Næringsmidlernes Beskaffenhed og mulige Misbrug, Drikfældighed m. m., saa viser sig selvfølgelig de samme Feil i det ene som i det andet. — I det følgende gives en kort Beskrivelse af disse Ting hver for sig.

a) Levemaaden:

Forsaavidt som herved nærmest er at forstaa Fødeskik og Madvæsen, er samme i Regelen som følger. De regulære Hovedmaaltider er om Sommeren fire, nemlig

Frokost eller »Aabis«, Middag, Noon saa kaldet og Kveldsmaal, om Vinteren tre, idet da Frokost og Middag falder sammen underet. Forøvrigt ogsaa et mindre Maaltid saa, at der altid nydes Kaffe og Smørrebrød eller Poteteskage med Smør paa om Morgen, før der gaaes til Arbeide. Til Frokost, som spises omkring Kl. 9 og er at anse som Hovedmaaltidet fremfor de andre, bruges sædvanlig Kjød eller Flesk, speget eller kogt, eller ogsaa Fisk, fersk, saltet eller ludet, dertil stundom Kjødsuppe eller etslags Fiske- eller Melkesuppe, eller der bruges saakaldet Bol af Fisk eller Poteter, samt Havrefladbrød eller Potetes eller Potetesstappe, ofte ogsaa Poteteskage, som tillige spises til forskjellige andre Tider, samt stundom Melk som Drikke. Til Middag Havregrød og Surmelk samt ofte en Stund derefter Kaffe med Poteteskage og Smør. Til Noon Sild

og Potetes samt Velling lavet af Mel med Surmelk eller Myse. Til Aften sædvanlig atter Grød og Mel ligesom til Middag. Som lærere Sager til extra Traktering, saasom ved Gjæstebesøg, maa nævnes runde saakaldte Tyndbakkels, lavet af fint Mel og Fløde med Vand eller Melk, samt Rømmebroed (Fladbroed med Rømme i) og Flødegrød. Derimod er ordentlig tillavet Ost af hvilket som helst Slags en stor Sjeldenhed især hos Fjordfolket.

Denne Levemaade er jo i sig selv ligesaa god, som den er naturligen passende. Men som oftest er Tilberedelsesmaaden i de fleste Henseender mer eller mindre primitiv raa og udskjemmende, og Maden derved ikke sjelden slet fordøielig, bedærvet, usund; ligesom forresten det hele Bord- og Kjøkkenstel gjerne er ækelt, rotet og uordentligt. Hermed stemmer ogsaa den Skik, at Fingrene stedse bruges istedetfor Gaffel, der følgelig er et Redskab, hvis Haandtering er fast ubekjendt. Ogsaa er det en fast Skik efter Maaltidet at rundslukke Skeen med dertil langt udstrakt Tunge, hvilket vistnok ofte er den eneste Vadsk, den faar. Angaaende Karrene, da bruges ofte disse ligesom andre Ting et for et andet om hinanden paa de utroligste Maader. Saaledes har jeg f. Ex. mer end en Gang seet Gryten (ikke at tale om Bøtter) brugt som Natpote, ialfald naar det gjaldt at fremskaffe en saadan i en Fart, og Natpotter som Melkekar; dog maa vel dette mest regnes som Undtagelser. Ordentlige Melkeringer bruges ellers overalt og disse som oftest nok saa pene.

Saadant som en liden Urte- eller Frugthave er en stor Sjeldenhed; idethøieste nogle fordetmeste gamle, daarlige Æble- og Kirsebærtræer, uden nogensomhelst Orden og uden Hegn omkring, spredte vildt om. Ogsaa er det fast utænkeligt, at nogen her skulde søge at tilgodegjøre saadanne Ting til Husholdningen, ligesaa lidt som de vilde Bærsorter. Det kommer aldrig længere end til den umiddelbare Spisning.

b) Haandteringer:

Disse er som bekjendt her hovedsageligen af dobbelt Art, Land- og Søbruget. Begge er, idetmindste i Nærheden af Fjorden, sædvanligen forenede, skjønt Fiskeriet efter sin Beskaffenhed ikke kan optage Tiden saa jevnt som Landbruget, og derhos Mange lidet eller ikke befatter sig dermed. Forøvrigt drives ogsaa de i Almindelighed paa høist mangelfuld Maade. — Med Hensyn særligere til Landbruget, er man dog kommen saa vidt, at der hist og her bruges Tærskemaskiner; dog holder de Fleste endnu paa den gamle Skik med »Slagen«, som saaledes gaar fast hele Vinteren igjennem meget utrætteligere. En

rational Behandling af Gjødsele er ukjendt. Kreatur- og Hestestellet ligeledes i Regelen yderst slet, Valg af bedre Dyr sjeldent, Sultefodring almindelig, daarligt og skiddent Fjøs og Stald, Hestene hele Vinteren gjennem med et tykt Lag af Møg bedækkende Lænder og Bug. Om nogetsomhelst Regnskabshold eller Beregning eller Plan er der aldrig Tale. — Særligt skal nævnes et Par enkelte Træk som særligt betegnende for den primitive Tilstand. Oftest (dog ikke overalt) bruges som Sælepinder i Øieblikket afbrudte eller afskaarne Stykker af Trægrene, som saaledes forbruges i Mængdevis for Aaret. Trods alle de Ulemper og tildels Skade, som dermed følger, bliver man dog ligefuldt troligen ved dermed; om det gjentagende kostede Redskaber og Liv, skulde man neppe gjøre nogen Forandring deri. Lignende gjelder de saakaldte Hamlebaand til Baaden, hvilke saagodtsom uden Undtagelse gjøres af Vidier, hvortil selvfølgelig idelig Virke maa hentes fra Skoven, og som uafsladelig maa gjøres op i Mængdevis, medens jo en Læderstrop eller en splidset og tjæret Rebstump kunde vare aarevis, eller medens simple Toller, idet mindste for Færinger, der sjelden bruges i Storm, var vel saa hensigtsmæssige. Naar der saa, som oftere er Tilfældet, ingen eller ikke tilstrækkeligt af Vidier er i Baaden, er man selvfølgelig idelig i de ynkeligste Forlegenheder, stundom selv i Fare. Det øvrige Baadstel oftest mer eller mindre svarende dertil.

— Af Bihaandteringer er fornemmelig at nævne Tilberedelse af Tøndebaand og Stav samt Tømmer og Veddrift til Salg. Hermed følger naturligvis i Lighed med andet den hensynsløse Mishandling af Skovene, som derved allerede tildels er saagodtsom udryddede. Med Hensyn til Arbeidsmaaden skal jeg her nævne et Træk, i en vis Lighed med hvad der er sagt om Tærskningen. Der staar to Mænd uafsladelig trællende og sager Ved tæt ved Elven eller den fyldte Bæk, som jo ved en liden simpel Saugindretning kunde gjøre Arbeidet paa ogsaa en ulige snarere Maade. Men selv om dette kan vises dem paa den klareste Maade, er det her som i andet umuligt at komme videre ud over det Umiddelbare, end forlængst skeet er ved Saugens Brug.

Hvad Husfliden angaar, da er den, hvad den traditionelle Spinding og Vævning betræffer, overhovedet noksaa god og passende; skjønt der ogsaa bruges meget Kjøbetøi. Tildels væves især Vadmel til Salg. Mændene arbeide fordetmeste Gaardsredskaber og enkelte andre Ting til Husbrug, men i Regelen alt maadelig hensigtsmæssigt samt klumset og smagløst.

c) **Boliger:**

De nyere Huse ere vistnok overhovedet i forskellige Henseender bedre end de gamle Røgstuer (hvoraf ogsaa en Del endnu staa igjen); men i dette som i alt, der gaar ud over gammel Vane, viser sig idelig en Tankeløshed og en Ubehjelpsomhed, hvorved det i sig selv Bedre bliver forjuglet til det Værre. Saaledes oftest ingen Erstatning for det høie loftløse Rum med dets vide Røgaabning ved endog et eneste Vindu til at aabne. Derhos Værelset som tiest opfyldt af Damp fra en Kogeovn, som bruges istedetfor Kakkelovn og hvormed da ogsaa følger de voldsomste Temperaturomskiftninger fra koldt til kogende hedt, og omvendt. Men for disse og alle Slags Maal som et Mer eller Mindre synes man oftest at være saagodtsom sløv. I saadanne Huse er da ogsaa katarrahalske Sygdomme, Gigt, tildels ogsaa skrofuløse Affektioner hyppige; — —

En Dyrge nær Huset af alskens Affald og Uhumskhed ogsaa sædvanlig. Et Vandhus derimod hører til de store Sjeldenheder. — —

d) **Næringsmidlernes Beskaffenhed og Brug, Drikfældighed m. m.:**

I Almindelighed er som allerede ovenfor berørt Næringsmidlerne i sig selv gode; kun at de, især saavidt det indre Husstel angaar, for en stor Del slet og uskjønsomt tilberedes. Forøvrigt kan det ikke siges, at Misbrug finder Sted. Det kan vel tildels ske med Kaffe, men det formentlig kun undtagelsesvis.

Værre er det derimod med Fylderiet. Det drives af baade Mænd og Gutter paa alle Kanter og ved alle mulige Leiligheder, saasom og især ved Byreiser, paa Dampbaaden, ved Auktioner og Thingmøder, samt i Julen, da man kredsvis pleier at forene sig om Indkjøb tøndevins. Det er da især bayersk Øl og forøvrigt Brændevin samt tildels noget, der gaar under Navn af »Vin«, til Julen mest et Slags simpelt saakaldet Franskbrændevin, som saaledes nydes, meget ofte til det væmmeligste Overmaal.

Ogsaa Tobak bruges meget, dels røget, dels, og maaske vel saa meget, tygget. Ofte sees ganske unge Gutter næsten stadigen at bevæge Munden ligesom drøvtyggende.

3. Om Levemaaden og om Storsildfisket i Sortlands Distrikt.

(Af Distriktslæge Th. Schanches Medicinalberetning for 1876).

Levemaade og Hygiæne staar omtrent paa samme Trin som før, dog i sagte Fremgang til det Bedre. — Kaffe og Tobak misbruges vel fremdeles; en Mark af sidstnævnte Artikel er en ikke usædvanlig Portion ugentlig og bidrager visselig især for de Mange, der tidligt om Morgen i Fisketiden ikke formaa at spise videre til Kaffen, og som saaledes arbeide hele Dagen med Skraaen i Munden, — at fremkalde Kardialgi og Digestionsforstyrrelser, som her ere saa hyppige.

Storsildfisket, der nu maa ansees som ganske ophørt, skulde vel synes at have øget den almindelige Velstand; men ved nøiere Betragtning tror jeg dog, at det alligevel, i økonomisk og i hvert Fald i moralsk og hygiænisk Henseende, er et Held, at det er forbi. Der fremavledes en overdreven Hazard- og Spekulationsaand; en Mængde Notbrug anskaffedes, der nu ere overflødige og for en stor Del ubetalte, saa den før betydelige Gjæld for Manges Vedkommende hos Handelsmændene her og i Bergen er

større end før. En almindelig god Dagsløn vilde Ingen modtage, da Alle vilde deltage i »Lot«, der jo ved Slump kunde løbe op i et Par Hundrede Daler; og saa laa Ungdommen ved Noten i 2—3 Maaneder saagodtsom uden at røre sig til virksomt Arbeide, naar Silden ikke netop var eller nylig havde været under. Og denne Lediggang sammen med de mange Fremmede af tildels forskellig Kaliber virkede til Spil, Drik og Slagsmaal, medens saadant ellers hørte til Undtagelser. — Jordbruget blev forsømt, ja Potetes blev endog uoptaget, naar Sildetidenden hørtes tidligt om Høsten. Alle Fornødenheder som Ved, Mad o. s. v. steg til før uhørte Priser, kortsagt Sildefiskeriet vendte op og ned paa mange Forhold her, og Distriktet har neppe synderlig Tab ved Ophøret af denne Bedrift, om end nu Afviklingen efter den forcerede Bygning af Kaier, Opkjøben af Noter og Tønder ikke gaar af uden følelige Slag og Klager især fra de Handlendes Side.

4. Om de hygiæniske Forhold i Kistrands Distrikt.

(Af Distriktslæge Bjerregaards Medicinalberetning for 1876).

De hygiæniske Forhold ere i det Hele temmelig mislige, uagtet Almuens økonomiske Forfatning, i hvert Fald i Kistrands Sogn, maa siges, at være god. — Levemaaden er enkel, men neppe økonomisk. Det hovedsagelige Næringsmiddel er Fisk i Kistrand og Lebesby, hvor Tilgangen paa Kjød er mindre rigelig; i Karasjok finder man det omvendte Forhold. Den ferske Fisk bruges afkogt med Lever til, naar denne er at faa, og nydes i Fisketiden om Vaaren ofte til Overmaal. Aldrig koges Suppe paa Fisken; Kraften eller Søet slaaes dog ikke bort, men bruges til Kreaturerne sammen med Fiskehoveder og andet Affald. Om Vinteren bruges Fisken dels kogt som sur eller salt, dels som Spegefisk eller som Tørfisk, der bankes mør og nydes med Tran som Sauce. Foruden de almindelige Fiskesorter som Torsk, Hyse, Flyndre, haves ogsaa i Elvene inde i Fjordbundene Lax; navnlig har Almuen i Bunden af Porsanger i gode Aar kunnet faa indtil en Tønde Lax pr. Familie. Laxen saltes til Vinterbrug, men altid saa lidet, at den bliver sur. Imidlertid er der, siden Fiskemaaden i Sommer blev forandret, begyndt et saadant Fiske paa Rov, at man sikkerlig om 5 Aar skal have Vanskelighed for at finde Fisk i Elven. En Del Ferskvandsfisk saasom Sik og Ørred fiskes ogsaa af Fjeldfinnerne i de mange ofte meget fiskerige Fjeldvande. — Kjødmaden bestaar fornemmelig af Faarekjød, der oftest er tørret; hos Fjeldfinnerne spiller Renkjødet Hovedrollen. Paa Kjødet koges altid Suppe. Hovedmaaltidet er oftest om Aftenen.

Flere Gange om Dagen og altid efter Maaltiderne drikkes meget Kaffe, der altid er tynd, ofte uden Melk, især i Fisketiden om Vaaren, og saltes, medens Maden altid saltes yderst lidet. Kaffe og Sukker bruges i store Kvantiteter og de mere velstaaende Almuesfamilier bruge dobbelt, kanske snarere tredobbelt saameget heraf, som nogen konditioneret Familie; de mindre Bemidlede bruge meget mere, end de have Raad til. — Tilgangen paa Melk er ikke stor i Forhold til Kreaturholdet; daarlig Fodring og Sultefodring er meget almindelig i den lange Vintertid, hvorfor Afkastningen da er liden; om Sommeren og Høsten svarer den heller ikke paa langt nær til, hvad der kunde ydes. Hertil kommer i de senere Aar Hestehold, som for Manges Vedkommende gjør et altfor dybt Skaar i den

Foderbeholdning, de øvrige Kreaturer saa vel kunde trænge. — Melken samles om Sommeren, forsaavidt den ikke bruges fersk, paa Ankere og Tønder, hvor den gjærer til Syre, som blandes i Drikkevandet og svarer da fuldkommen til sit Øiemed at slukke Tørsten, om den end i Regelen ikke kan siges at være velsmagende. Tildels blander man Melken med Bær, navnlig Krækling og lader Blandingen fryse om Vinteren, hvorved der altsaa haves lidt Tilgang paa vegetabilsk Føde. Potetes bruges meget lidet. Brødet, der altid har Kageform, er usyret og steges almindelig paa hede Stenheller, men bliver i Regelen kun halvtstegt. Brødet bages af Rugmel.

Haandteringerne bestaa i Fiskeri og Boskabsskjøtsel, lidt Skovhugst og Baadbyggeri. Mandfolkenes Tid medgaar om Vaar, Sommer og Høst til Fiskeri med Undtagelse af den Tid, de maa være hjemme for at slaa Høet, om Vinteren hovedsagelig til at hugge og kjøre Brændsel. Alt væsentlig til den almindelige Klædedragt henhørende forfærdiges af Kvinderne i Hjemmet; saaledes uldent Tøi til Underklæder og Sommerklæder; saadant Tøi afhændes ogsaa til Fjeldfinnerne i Bytte med Renskind, hvoraf de forfærdige sine Yderklæder og Fodtøi til Vinterbrug. Istedetfor Skallerne bruges ogsaa Komager af Læder saavel Vinter som Sommer. I al Fodbeklædning bruges Sennegræs for at holde Fødderne varme. Hovedbeklædningen er hos Mandfolkene en bræmmeløs Hue med en stor firkantet Pul, fyldt med Fjær i Almindelighed, undertiden med Senne. Kvinderne bruge en tætsiddende Hue, som synes fastvoxet til Hovedet; jeg har ikke seet den forlade Hovedet selv under Sygdomstilfælde, forbunden med Hede og Hovedpine, ligesom i Almindelighed heller ikke andre Klæder aflægges under Sygdom, hvor Patienten maa ligge. En saadan hermetisk Hovedbeklædning, der aldrig aflægges, fremkalder en høi Grad af Urenlighed, danner et yndet Tilholdssted for en Masse Utoi og hindrer Haarets Vext. For øvrigt ser man, at Almuen her i Henseende til varm Klædedragt er ligesaa godt, om ikke bedre rustet, end Folk andensteds, til at modstaa den lange Vinter.

Boligerne variere i Henseende til Bygningsmateriale, Form, Størrelse og Indredning saavel efter Lokalitet som efter Eiernes Formuesomstændigheder og Nationalitet. Nordmændene, der for det Meste bo ved Kysten, have

næsten alle Vaaningshuse af Træ, medens Kystfinnerne bo i Gammer. Finner og Kvæner langs Fjorderne bo dels i Gammer, dels i Træhuse, hvilke sidste ere fuldstændig overveiende inde i Fjordbundene; de fastboende Finner i Karasjok bo for en stor Del i Træhuse. Gammerne variere fra den lave, nøgne Jordvaaning med kun det nødvendigeste Spærreværk, uden Vindu med kuns Hullet i Taget for at slippe Røg ud og lidt Lys ind, hvor Mennesker og Kreaturer hele Vinteren holde til i samme Rum, til den indvendig fuldstændig bordklædte Gamme med Vindu, hvor kun lidet minder om Gammenaturen. For mindre Bemidlede, samt for dem, der bo langt fra Skov, bliver Gammen det ulige billigste Beboelsesrum. Billigheds-hensynet er det vel ogsaa, som for en stor Del lader Finnerne bo sammen med sine Husdyr; der er da ikke mere, end en Gamme at opføre, ikke mere, end et Rum at opvarme og Dyrene bidrager jo ogsaa Sit til Husvarmen; mindre Brændsel gaar der altsaa til og mindre Arbeide er der følgelig med at skaffe det Nødvendige heraf. Og dog tvivler jeg paa, at der for de Flestes Vedkommende er nogen absolut Nødvendighed at tilbringe Livet i saa usunde nedværdigende Forhold, ikke at tale om, at endog velstaaende Finner leve paa samme Maner. — Træhusene ere af høist forskjellig Størrelse, fra et Rum, med eller uden Forgang til 2 Værelser med Kjøkken og Loftværelse. De smaa Huse med et Rum ere de almindeligste. Et à to Vinduer, hvis Størrelse jevnlig retter sig efter Værelsets Rummelighed. Aaben Grue er endnu det Sædvanlige, men Kogeovne lader til at faa mere og mere Indpas, hvilket sikkerlig ikke er noget Fremskridt, da den fremkomne Damp ikke fjernes tilstrækkelig.

Indbo og Husgeraad er saa simpelt og faatalligt, som vel muligt. I Gammerne er oftest ingen Seng; man ligger paa Gulvet paa Risknipper. Et Par Kister eller Skrin,

et Par Vedkubber at sidde paa, nogle Kopper, Melkebunker, Trug, Træ- eller Hornsker, en Kaffekjedel og en Gryde er ofte Alt, hvad man ser foruden den mægtige Løbningsgryde. — I Træhusene bruges Sengene fastspigrede ved Væggen. Et Bord og et Par Stole findes ogsaa gjerne, ligesom ikke sjelden et Haandspeil har forvildet sig op paa Væggen eller hænger i Vinduesposten. Af almindelige Kopper og Kar findes her ofte nogle flere, end hos mange af Gammeboerne; et Par Tallerkener ser man ogsaa undertiden, men de benyttes neppe til dagligt Brug; Truget er Madkop, Finkniven og Fingrene erstatte Kniv og Gaffel.

Hvor Rummet er et eneste og hvor Gang- og Sengklæder ere af Uld eller Skind ser det smaat ud med Renligheden, naar Kvinderne ingen Sands have i den Retning. Jeg vil ikke nævne Stellet hos Gammefinnerne i Almindelighed, hvor Alt og Alle er begravet i Smuds, men selv hos Kvænerne kan man i det Daglige Intet se, der er virkeligt rent. Om Søndagene har man kanske vadsket sit Ansigt og sine Hænder, naar man gaar i Kirke. Mændene har da nogenlunde rene Klæder og Kvinderne desuden saa mange Tørklæder, som der vel lader sig placere paa Hoved og Skuldre, men løfter man lidt paa Stadsen vrimler det ofte af Utøi. I den varme Sommertid er det vel muligt, at Snyltegjæsterne genere en Smule; det er da ikke saa sjelden at se en eller anden Renselsesfest gaa for sig, idet Konen i Ly bag en Husvæg har Kallens eller en Unges Hoved i Fanget og uforfærdet gaar løs paa Udyrene med Finkniven. — Kaffekopper og Melkebunker ere næsten aldrig rene; de sidste ere som oftest opstillede paa Hylder i samme Rum, hvor man opholder sig og Mælken trækker Støv, Røg og Uddunstninger til til sig, hvorfor saavel den, som Smøret har en specifik Lugt og Smag. Hvor større Husrum findes, iagttages dog undertiden tilbørlig Renlighed i Melkens og Smørets Behandling.

5. Forholdstal til Sygdomskorter for Norge, med Bemærkninger.

(Meddelte af Medicinaldirektør Dahl).

Hvis Hensigten ikke blot er at gjøre Rede for en enkelt Epidemi, men at give Bidrag til virkelig Sygdomsgeografi, maa grafiske Fremstillinger af epidemiske Sygdommes Fordeling paa de forskjellige Landsdele omfatte

længere Tidsrum og helst tillige flere Tidsrum, der kunne sammenstilles.

De epidemiske Sygdomme, der komme saa jevnlig under Lægebehandling, at de officielle Indberetninger fra

Lægerne med Nytte kunne lægges til Grund for Fremstillinger af deres Forekomst i de forskellige Landsdele, antager jeg at være Typhoidfeber, exanthematisk Typhus, Cerebrospinalmeningit og Børnekopper. De andre Sygdomme, om hvilke der kunde blive Tale, komme saa ujevnt under Lægetilsyn, at en Fremstilling af Tilfældenes Hyppighed efter Lægeberetningerne, naar den skulde omfatte det hele Land, foruden at paavirkes af mange Tilfældigheder, vilde give et altfor godt Resultat for de mere spredt befolkede Landsdele, hvor selvfølgelig saamange flere Tilfælde forløbe uden at komme til Lægens Kundskab.

Typhoidfeber og exanthematisk Typhus ere i Natur og Oprindelse saa helt forskellige Sygdomme, at deres Sammenblanding maatte gjøre enhver Fremstilling unyttig, hvis ikke den exanthematisk Typhus paa Grund af sin Sjaldenhed kun øvede liden Indflydelse paa Tallene. Før 1871 lader deres Adskillelse sig ikke med nogenlunde Sikkerhed iværksætte, og selv efter denne Tid er man i nogle enkelte Tilfælde i Uvished. Jeg har anseet det for rigtigst, hvor der ikke var overveiende Sandsynlighed for det Modsatte, ved Udarbejdelsen af grafiske Fremstillinger af disse Sygdommes Hyppighed i Femaaret 1871—75 at henføre saadanne tvivlsomme Tilfælde til Typhoidfeber som den hyppigste, paa hvilken derfor de smaa Tal ingen mærkelig Indflydelse udøve.

De nævnte Fremstillinger, af hvilke jeg paa den ene (over exanthematisk Typhus) tillige har fundet Anledning til at angive de i samme Tidsrum til Lægernes Kundskab komne faa Tilfælde af Febris recurrens og Cerebrospinalmeningit, antages ikke i sig selv at have tilstrækkelig Interesse til at fortjene at mangfoldiggøres ved Trykning; jeg tror, at dette uden Skade kan udsættes indtil ialfald 2 Femaar kunne fremlægges til Sammenligning. Men da de til Grund for Korterne liggende Forholdstal i ethvert Fald have nogen Interesse og ikke findes paa noget andet Sted, meddeles de her tilligemed de tilsvarende for et Kort over Hyppighed af Børnekopper; alle 3 give Forholdene efter Lægedistrikter og beregnet i Forhold til Befolkningen, saaledes som den fandtes ved den almindelige Folketælling den 31te December 1875.

Typhoidfeber er paa Kortet opført efter 6 Klasser, der ere anlagte med mere eller mindre stærk Farvning, nemlig paa 10 000 Indbyggere gennemsnitlig i de nævnte 5 Aar et aarligt Antal af

1.	indtil 10		Angrebne.
2.	10—20		—
3.	20—30		—

4.	30—40		Angrebne.
5.	40—50		—
6.	over 50		—

Uden her at ville meddele nogen videre gaaende Kommentar til Resultatet, saaledes som det vil findes i de nedenfor meddelte Lister, skal jeg dog gjøre opmærksom paa, at af de 13 Lægedistrikter, som tilsammen udgjøre de 2 sletteste Klasser, tilhøre sex, deriblandt de to Fiskeridistrikter Vestlofoten og Vardø — Tromsø Stift, medens af de syv andre i de 4 den slette Tilstand maa tilskrives enten de større i samme beliggende Byer eller Smitte fra Byer. Disse 4 Distrikter ere Buskeruds Landfysikat samt Sarpsborgs, Hedemarkens og nordre Midthordlands Lægedistrikter. For Buskeruds Landfysikats Vedkommende synes det slette Forhold væsentlig at bero paa de høie Tal i Drammens By; i Sarpsborgs Lægedistrikt paa Byen Fredriksstad, der tilhører dette Distrikt og hvorfra derhos megen Smitte synes at være udgaaet til det omkringliggende Landdistrikt. I Hedemarkens Lægedistrikt virker Hamar baade ved sine egne Tal og ved sin stærke Smitteexport. Nordre Midthordlands Lægedistrikt omfatter flere af Bergens Forstæder, der have været mere hjemsøgte end selve Byen. Ligeoverfor denne Byindflydelse er det af Interesse ved en Sygdom, som man mere og mere bliver enig om at henregne til de relativ undgaaelige, at se, hvorledes Christiania under en streng og hurtig Anmeldelsespligt og Sundhedsvæsenets derved lettede yderst kraftige Indgriben ved de enkelte Tilfælde, har kunnet opnaa at staa forholdsvis særdeles gunstigt.

For den **exanthematisk Typhus** har jeg paa Kortet ogsaa inddelt Lægedistrikterne i 6 Klasser:

1.	Sporadiske Tilfælde.
2.	1—5 Angrebne af 10 000 Indbyggere,
3.	5—10 — — —
4.	10—20 — — —
5.	20—50 — — —
6.	Over 50 — — —

gennemsnitlig om Aaret.

Denne Sygdom har ialt i det fremstillede Femaar forekommet i 52 af Landets Lægedistrikter. Disses Antal udgjorde 137 i 1871 og 140 i 1875. Forholdsvis mest har Sygdommen forekommet i Tromsø Stift, hvortil den rimeligvis fra først af er bleven importeret fra Rusland og Finland.

Børnekoppernes Forekomst i Lægedistrikterne har jeg ogsaa fremstillet ved at inddele disse i 6 Klasser:

1. Sporadiske Tilfælde.
2. 1—2 Angrebne af 10 000 Indbyggere,
3. 2—5 — — — —
4. 5—10 — — — —
5. 10—20 — — — —
6. over 20 — — — —

gjennemsnitlig om Aaret.

Sygdommen havde ialt forekommet i 60 af Landets Lægedistrikter.

Den grafiske Fremstilling af denne Sygdoms Forekomst giver et bestemt Billede af temmelig hyppige, men hastig overvundne Invasioner, især fra forskjellige Punkter paa Kysten (ved Fartøier fra Udlandet), tildels ogsaa fra den svenske Grænse.

Af ikke epidemiske Sygdomme har jeg udarbejdet Korter over Spedalskhedens Udbredning efter de paa Overlægens Lister opførte kjendte Tilfælde den 31te December 1875, fordelte efter Herrederne; da disse Tal findes i den udgivne Spedalskhedsberetning, er deres Meddelelse her overflødig.

De til Grund for en grafisk Fremstilling af Lungesvindssots Fordeling paa Landets Lægedistrikter benyttede Tal ville om nogen Tid blive meddelte i norsk Magazin for Lægevidenskaben, i Forbindelse med nogle Bemærkninger om de Lokalteter og ætiologiske Hovedpunkter, hvorpaa Opmærksomheden ved fortsatte Iagttagelser især antages at burde rettes.

Antallet af Blinde og Døvstumme efter Folketællingen den 31te December 1875 er bleven fremstillet paa Korter, der vise Hyppigheden i de forskjellige Fogderier; de udarbejdede Korter vise megen Overensstemmelse med lignende, som jeg i sin Tid har ladet udarbejde efter Resultatet af Tællingen den 31te December 1865 og tale derfor for Tællingernes Korrekthed.

Klasseinddelingen, hvorefter Korterne ere anlagte, er den som i sin Tid fandtes hensigtsmæssigst efter Resultatet af Tællingen i 1865, nemlig:

Blinde:

1. Mindre end 10 paa 10 000 Indbyggere.
2. 10—12 — — — —
3. 12—15 — — — —
4. 15—20 — — — —

5. 20—25 — — — —
6. Over 25 — — — —

Døvstumme:

1. Mindre end 6 paa 10 000 Indbyggere.
2. 6—8 — — — —
3. 8—10 — — — —
4. 10—12 — — — —
5. 12—15 — — — —
6. Over 15 — — — —

De til Grund liggende Forholdstal meddeles her. For Blindhed synes det mest fremtrædende Forhold at være dens Hyppighed i de nordlige, af Lapper mere beboede Distrikter og i Almindelighed gunstigt Forhold i Landets bedste — med Læger vel forsynede — Egne. Døvstumhed viser sig hyppigst i de mere isolerede Dalfører (nordre Gulbrandsdalen, Hallingdalen, Numedalen) hvorved Opmærksomheden synes at maatte henledes paa Indflydelse af Slægternes Isolation og Anlæggets Potensering ved indbyrdes Ægteskaber i disponerede Familier.

For de Sindssyges og Idioternes Vedkommende har jeg desværre intet at meddele, idet der ved Folketællingen den 31te December 1875 uden min Medvirkning og uden mit Vidende er foretaget Forandringer i det før brugte Spørgsmaalsschema, hvorved den tidligere tilnærmelsesvis paalidelige Adskillelse mellem Idioter og andre Sindssvage er gaaet tabt. Sammenligningen med de tidligere Tællinger, der som bekjendt gik tilbage lige til 1826 og frembød et i andre Lande uopnaaet Materiale, er bleven umulig eller i alt Væsentligt ufrugtbar, og de fra tidligere Forhold høist afvigende Resultater af den sidste Tælling frembyde neppe heller i sig selv Stof til paalidelige Slutninger. Mine Arbejder i denne Retning (jfr. Bidrag til Kundskab om de Sindssyge i Norge, 1859, — Om Tilveiebringelse af en fælles Sindssygestatistik for Sverige, Danmark og Norge, nsk. Mag. for Lægev. 17de Bd., S. 449—461. — Forhandl. ved Naturforsker mødet i Stockholm 1863 S. 636—652, — Forhandl. ved Naturforsker mødet i Christiania 1868, S. 81—92, — De Sindssvage i Norge den 31te Dec. 1865, nsk. Mag. for Lægev. 23de Bd., S. 705—724, — Forhandl. i Videnskabs-Selsk. i Christiania 1869, S. 330—336) maa derfor ialfald indtil videre være afsluttede.

Typhoidfeber.

Det gjennemsnittlige aarlige Antal Angrebne, om hvilke Beretning haves, udgjorde i 1871—1875, beregnet efter 10 000 Indbyggere, i:

Vardø	Lægedistrikt	124
Selbo	—	88
Bodø	—	82
Kistrands	—	64
Buskeruds Landfysikat		60
Indre Nordfjords	Lægedistrikt	59
Vestlofotens	—	52
Nordre Midthordlands	—	51
Lurø	—	46
Trondenæs	—	46
Hedemarkens	—	43
Egersunds	—	43
Sarpsborgs	—	43
Haugesunds	—	40 ÷
Nordre Nordmøre	—	39
Lenviks	—	39
Alstahaugs	—	35
Bergens Stadsfysikat		33
Rendalens	Lægedistrikt	33
Flekkefjords	—	33
Surendals	—	33
Søndre Nordmøre	—	32
Maasø	—	31
Tromsø	—	30 ÷
Hadsels	—	29
Ytre Søndhordlands	—	29
Vos	—	28
Sandnæs	—	28
Opdals	—	28
Nordfjordeidets	—	26
Sandsværs	—	25
Frostens	—	25
Ytre Namdals	—	25
Inderøens	—	25
Tanens	—	25
Trondhjems Stadsfysikat		24
Christiansands	—	24
Levangers	Lægedistrikt	24
Brønø	—	24
Hammerfest	—	24
Røros	—	24
Nordre Søndmøre	—	23
Sortlands	—	23

Ringerikes	Lægedistrikt	22
Skiens	—	22
Indre Romsdals	—	22
Guldals	—	22
Vestre Nedenæs	—	21
Stenkjærs	—	21
Namsos	—	21
Loppens	—	21
Ørkedals	—	20 +
Hofs	—	20 ÷
Totens	—	19
Akers	—	19
Fredrikshalds	—	19
Søndre Føsens	—	19
Tønsbergs	—	19
Indre Søndhordlands	—	19
Ytre Romsdals	—	19
Ibestads	—	19
Strindens	—	18
Stavangers	—	17
Skjærstads og Stegens	—	17
Loms	—	17
Tins	—	17
Ytre Nordhordlands	—	17
Oddernæs	—	16
Karmøens	—	16
Lyngens, Karlsø og Skjærvø	—	16
Østre Søndmøres	—	15
Christiania Stadsfysikat		14
Nordre Valders	Lægedistrikt	14
Kragerø	—	14
Indre Søndfjords	—	14
Nordre Føsens	—	14
Lyngdals	—	14
Ytre Søndfjords	—	14
Ullensakers	—	13
Finnø	—	13
Indre Nordhordlands	—	13
Laurvigs	—	13
Søndre Midthordlands	—	13
Moss	—	12
Saulands	—	12
Sands	—	12
Modums	—	12
Indre Sogn	—	12
Malangen	—	12
Sydvaranger	—	12

Vadsø	Lægedistrikt	11
Hvaløernes	—	11
Tønsets	—	11
Østlofotens	—	11
Hallingdals	—	11
Eidsbergs	—	10 +
Østre Nedenæs	—	10 +
Soggendals	—	10 +
Ytre Hardangers	—	10 +
Vefsens	—	10 +
Hølands	—	9
Ytre Sogns	—	9
Indre Søndmøre	—	9
— Hardangers	—	9
Stjørdalens	—	9
Solør-Odalens	—	9
Sætersdalens	—	9
Kins	—	9
Lødingens og Ofotens	—	9
Follo	—	8
Ranens	—	8
Søndre Valders	—	8
Midtre Sogns	—	8
Sundals	—	8
Evjes	—	7
Lærdals	—	7
Søndre Østerdalens	—	7
Ytre Nordfjords	—	6
Faabergs	—	6
Vestre Søndmøre	—	6
Hadeland-Lands	—	5
Ringebo	—	4
Holdens	—	4
Lesje	—	4
Midtre Fosens	—	2
Undals	—	2
Rollags	—	2
Trysils	—	2
Grongs	—	2
Altens	—	2
Laurdals	—	1
Hvideseids	—	0 +
Aamlis	—	0

tegne, om de i Henhold til den her ikke opførte Brøk paa Kortet ere opførte i den høiere eller lavere Klasse.

Hvor 2 eller flere Lægedistrikter er slaaet sammen, have disse ved Tidsrummets Begyndelse udgjort 1 Distrikt.

Exanthematisk Typhus.

Det gennemsnitlige aarlige Antal Angrebne, om hvilke Beretning haves, udgjorde i 1871—75, beregnet efter 10 000 Indbyggere, i:

Østlofotens	Lægedistrikt	54
Lødingens og Ofotens	—	42
Ytre Namdals	—	25
Vadsø	—	24
Altens	—	23
Ibestads	—	19
Midtre Fosens	—	11
Karmøens	—	9
Loppens	—	7
Skjærstads, Foldens og		
Stegens	—	6
Akers	—	6
Oddernæs	—	6
Tromsø	—	6
Lesje	—	5 +
Indre Sogn	—	5 +
Totens	—	5 ÷
Frostens	—	5 ÷
Sydvarangers	—	5 ÷
Loms	—	4
Søndre Nordmøre	—	4
Lyngens, Karlsø og Skjærvø	—	4
Sarpsborgs	—	3
Rendalens	—	3
Hammerfest	—	3
Vestlofotens	—	2
Christiania Stadsfysikat .		2
Røros Lægedistrikt .		2
Levanger	—	2
Lyngdals	—	1
Guldals	—	1
Sandsværs	—	1
Malangens	—	1

Anm. + og ÷ er saavel ovenfor som i de følgende Lister tilføiet ved Tal, der paa Kortet danne Klassegrænsen og for at be-

Sporadiske Tilfælde forekom desuden i følgende Lægedistrikter:

Ullensaker.	Skien.
Høland.	Holden.
Follo.	Sauland.
Eidsberg.	Stavanger.
Hvaløerne.	Finnø.
Hadeland-Land.	Søndre Midthordland.
Ringerike.	Indre Søndmøre.
Solør-Odalens.	Sundal.
Hedemarken.	Ørkedal.
Faaberg.	Søndre Fosen.

Børnekopper.

Det gennemsnitlige aarlige Antal Angrebne, om hvilke Beretning haves, udgjorde i 1871—75, beregnet efter 10 000 Indbyggere, i:

Sarpsborgs Lægedistrikt	26
Christiansands Stadsfysikat	19
Ringerikes Lægedistrikt	19
Ytre Romsdals —	9
Karmøens —	9
Egersunds —	8
Moss —	6
Skien —	6
Kragerø —	5 +
Stavangers —	5 +
Hofs —	5 ÷
Oddernæs —	5 ÷
Buskeruds Landfysikat	4
Vefsens Lægedistrikt	4
Trysils —	4
Tønsbergs —	3
Laurvigs —	3
Fredrikshalds —	3
Hammerfest —	3
Haugesunds —	2 +
Levangers —	2 +
Bodø —	2 +
Vadsø —	2 +
Christiania Stadsfysikat	2 ÷
Østre Nedenæs Lægedistrikt	2 ÷
Vestre — —	2 ÷

Bergens Stadsfysikat	2 ÷
Vardø Lægedistrikt	2 ÷
Hvaløernes —	1
Solør-Odalens —	1
Hadeland-Lands —	1
Indre Romsdals —	1
Søndre Nordmøre —	1
Trondhjems Stadsfysikat	1

Sporadiske Tilfælde forekom desuden i følgende Lægedistrikter:

Ullensaker.	Sandnæs.
Follo.	Finnø.
Eidsberg.	Sand.
Modum.	Indre Nordhordland.
Sandsvær.	Lærdal.
Hedemarken.	Ytre Sogn.
Rendalen.	Selbo.
Nordre Valders.	Røros.
Toten.	Frosten.
Lesje.	Ranen.
Lyngdal.	Hadsel.
Flekkefjord.	Tromsø.

Tilfælde af Blindhed.

Det ved Folketællingen den 31te December 1875 fundne Antal af Blinde udgjorde i Forhold til 10 000 af Landbefolkningen i hvert af følgende Fogderier:

Ørkedalen	28
Alten	28
Vardø	27
Strinden og Selbo	26
Nordre Gulbrandsdalen	25
Hammerfest	23
Varanger	22
Sønd- og Nordfjord	22
Nordmøre	19
Romsdal	19
Senjen og Tromsø	18
Salten	18
Nordre Helgeland	18

Stjør- og Verdalen .	17
Nedenæs . .	17
Hedemarken	17
Namdalen .	16
Bamle . .	16
Ringerike	16
Hadeland og Land . .	16
Søndre Gulbrandsdalen .	16
Solør	16
Sogn	15 +
Hardanger og Vos .	15 +
Ryfylke . .	15 +
Lister	15 +
Numedal og Sandsvær .	15 +
Valders	15 +
Nordre Østerdalen .	15 +
Søndmøre . . .	15 ÷
Øvre Romerike .	14
Hallingdal	14
Nedre Thelemarken .	14
Mandal	14
Nordhordland .	14
Inderøen . .	14
Jarlsberg .	13
Guldal . .	13
Fosen .	13
Tanen . . .	13
Laurvig . . .	12 +
Buskerud	12 ÷
Vinger og Odalen . .	11
Toten	11
Jederen og Dalerne . .	11
Lofoten og Vesteraalen .	11
Søndre Helgeland .	10 +
Ide og Marker . .	10 ÷
Moss	10 ÷
Søndre Østerdalen .	10 ÷
Sætersdalen .	10 ÷
Rakkestad . .	9
Søndhordland . . .	9
Øvre Thelemarken .	8
Nedre Romerike	6
Aker og Follo	5

Døvtumhed.

Det ved Folketællingen den 31te December 1875 fundne Antal af Døvtumme udgjorde i Forhold til 10 000 af Befolkningen i hvert af følgende Fogderier:

Hallingdal	22
Numedal og Sandsvær .	18
Nordre Gulbrandsdalen .	15 +
Søndre —	13
Stjør- og Værdalen .	13
Sønd- og Nordfjord	12 ÷
Hardanger og Vos .	11
Nordhordland .	11
Ørkedal	11
Varanger	11
Nordre Østerdalen . . .	10 +
Guldal	10 +
Hedemarken .	10 ÷
Mandal . .	10 ÷
Alten	10 ÷
Vinger og Odalen .	9
Solør	9
Søndre Østerdalen .	9
Øvre Thelemarken .	9
Lister	9
Jederen og Dalerne	9
Sogn	9
Strinden og Selbo .	9
Senjen og Tromsø .	9
Valders	8 +
Nordre Helgeland	8 +
Salten	8 +
Lofoten og Vesteraalen .	8 +
Hammerfest	8 +
Ide og Marker	7
Øvre Romerike	7
Namdalen	7
Moss	6 ÷
Nedre Romerike . .	6 ÷
Buskerud	6 ÷
Jarlsberg	6 ÷
Sætersdalen	6 ÷
Søndhordland	6 ÷
Søndmøre	6 ÷
Nordmøre	6 ÷
Rakkestad	5
Aker og Follo	5

C. No. 4 (1876).

Ringerike	5	Fosen	5
Laurvig	5	Inderøen	5
Bamle	5	Toten	4
Nedre Thelemarken	5	Hadeland-Land	4
Nedenæs	5	Tanen	4
Ryfylke	5	Søndre Helgeland	3
Romsdal	5	Vardø	0

6. Sagregister

over de trykte Bilag til Beretningerne om Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene
i Norge i Aarene 1853—1876.

	Pag.
Arbeids- og Fattigforholdene i Elverum af Distriktslæge Munthe — 1868	162
Beretning om Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i Norge i 1814 afgiven af det norske Sundhedskollegium — 1869	163
Do. do. i 1815—16 afgiven af Politi-Departementet — 1870	152
Børnekopper, om Udryddelsen af — og andre smitsomme epidemiske Sygdomme af Distriktslæge Follum — 1871	165
Chorea St. Viti i Sætersdalen af Distriktslæge J. Lund — 1860	137
Climatiske Forhold i Ranen af Distriktslæge Sand — 1857 —	106
Drikkevandets Beskaffenhed, Undersøgelser angaaende — i Tromsø By — udførte af Professor Almén, meddelte af Distriktslæge Danchertsen — 1872	156
Dødsaaarsager i Norge, Sammendrag af Listerne over — for Aarene 1853—1867 ved Cand. med. F. Kiær — 1867 Tab. IV.	
— — Sammenstilling af Aldersopgaver over Døde ved Cand. med. F. Kiær — 1867 Tab. V.	
Epidemier:	
Børnekopperne i 1867—68 i Tvedestrand og Omegn af Cand. med. F. Vogt — 1867	194
Cholera i Drammen 1857 af Landphysikus Blich — 1857	102
Diphtherit i Alstahaugs Lægedistrikt i 1861—62 af Distriktslæge K. Hansen — 1862	141
— i Bodø — 1860—67 — Arntzen — 1867	202
— i Brønø — af Distriktslæge Møller — 1861	126
— i Eidsvold af Cand. med. Thoresen — 1862	130
Febris recurrens i Sydvaranger af Distriktslæge B. Thams — 1871	171
Koldfeber i Hvaløernes Prestegjeld af Distriktslæge J. Lund — 1857	97
Koldfeber, om Hvaløernes topografiske og hygieeniske Forholde med Hensyn til den der herskende Koldfeberepidemi af Distriktslæge T. Reymert — 1858	127
Lemænefeber i Surendal af Distriktslæge C. Eggers — 1872	155
Meningitis cerebro-spinalis i Finnø af Distriktslæge R. Lossius — 1866	192
— — i Levangers Lægedistrikt af Distriktslæge W. Dietrichson — 1875	168
Nervefeber i Flekkefjords Lægedistrikt af Distriktslæge Kraft — 1866	191
— i Stegen 1869 af Distriktslæge Føyn — 1869	160
— i vestre Aker af Distriktslæge W. Møller — 1873	131
Skarlagensfeber i vestre Søndmøre af Distriktslæge S. Høegh — 1867	199
Fattigforholdene i Eidsvold af Cand. med. Thoresen — 1871	154
Forholdstal til Sygdomskorter for Norge, med Bemærkninger meddelte af Medicinaldirektør Dahl	171
Husdyrrøgt og Husdyravl i Vos af Dyrslæge Konow — 1864	191
— — i Vos og Hardanger af Dyrslæge C. Schmidt — 1860	161
Hygieeniske Bemærkninger af Compagnichirurg Lochmann — 1858	129
Kaffe, Misbrug af, af Cand. med. Thoresen — 1875	166
Keisersnit ved Cand. med. Dedichen — 1874	162

	Pag.
Levemaaade og hygiæniske (sociale) Forhold i:	
Erve af Distriktslæge A. C. Bull — 1874	163
Gran af Distriktslæge Buchholz — 1857	98
Hardanger, indre, af Distriktslæge G. Brock — 1855 Side 58. — Af Distriktslæge Christie — 1864	180
Ibestad af Distriktslæge C. Borge — 1874	166
Kin af Distriktslæge Høst — 1871 Side 164. — 1875	167
Kistrand af Distriktslæge Bjerregaard — 1876	170
Kongsbergs Sølvværk, blandt Arbejderne ved, af Berglæge P. Klouman — 1860	135
Lødingen af Distriktslæge O. Carlsen — 1874	165
Midthordland af Distriktslæge Holmsen — 1855	62
Namdal, indre, af Distriktslæge K. J. Fleischer (Kostholdet) — 1859 Side 133. — Af Cand. med. Greve — 1863	153
Nordfjord, indre, af Distriktslæge Grimsgaard — 1867	197
— ytre, af Distriktslæge J. N. Cappelen — 1858	135
Rollag af Distriktslæge Sparre — 1861	124
Romsdal, indre, for Tiaaret 1867—1876 af Distriktslæge S. Hanssen — 1876	167
Senjens Nikkelværk af Værkslæge P. Hirsch — 1875	170
Sogn, midtre, af Distriktslæge Midelfart — 1865	181
— ytre, af Distriktslæge Hammer — 1862	137
Sortland af Distriktslæge T. Schanche — 1876	169
Stegen (om Livsforholdene) af Distriktslæge P. A. Ekroll — 1860	147
Sydvaranger af Distriktslæge Østberg — 1869 Side 161. — Af Distriktslæge B. Thams — 1875	171
Sætersdalen af Distriktslæge J. C. Lund — 1868	163
Søndmøre, vestre af Distriktslæge S. Høegh — 1859	132
Tanen af Distriktslæge Thorsen — 1865	185
Vadsø Lægedistrikt af Distriktslæge Danchertsen — 1864	190
Vignæs Kobberværk paa Karmøen af Værkslæge J. C. Lund — 1871	162
Østerdalen, søndre af Distriktslæge Munthe — 1871	156
ved Fisket, Lofot af Distriktslæge K. Hansen — 1864	187
— Storsild af Distriktslæge K. Hansen — 1866 Side 194. — Reiseberetning af Distriktslæge J. Stang — 1868	170
— Vinterfinmarks af Fiskelæge T. Collett — 1863	155
Lungesyge, ondartet paa Aas Landbrugsskole i 1860—61 af Dyrslæge Thesen — 1861	129
Medicinsk Statistik for Kongsberg i 1847—66 af T. T. Bryn — 1866	175
Medicinsk Topographi, Bidrag til Oplysning om Byen Christiansands m. T. og Historie af Stadsphysikus J. Hanson — 1858	142
Pneumoni, Er Pneumoni smitsom? af Cand. med. Bentzen — 1867	193
Retsmedicinske Forretninger, Afskrifter af 6 udførte af Lektor Voss — 1860	130
— — — af 3 do. udførte af Professor Voss og Prosektor E. Winge — 1863	139
Sindssygeasylet i Bergen, Aarsberetninger af Cand. med. Rosenberg — 1858 Side 132 — 1859 Side 130 — 1860	143
— i Christiania, Aarsberetninger af Cand. med. P. Winge — 1864	171
— i Trondhjem, Uddrag af do. af Cand. med. Bødtker — 1860 Side 146 — 1863	149
Sindssygeforholdene i det flekkefjordske Lægedistrikt af Distriktslæge Kraft — 1860	138
Sindssygevæsenet, Afskrift af Contract angaaende en fattig Sindssygs Anbringelse i privat Forpleining i nordre Bergenhus Amt — 1860	145
— Cirkulære om fattige Sindssyge fra Amtmanden i Buskeruds Amt — 1867	190
Spedalske, om — og Sindssyge i Flekkefjords Distrikt af Distriktslæge J. A. Kraft — 1876	166
Spedalskhed, om — af Distriktslæge Munthe — 1872	153
Spedalskhed, Bemærkninger om S.—s Aarsagsforholde og om Midlerne til dens Bekjæmpelse af Distriktslæge Follum — 1857	108
Sundhedsforskrifter, approberede for Byerne:	
Aalesund — 1862	138
Bergen — 1865	176
Christiansand — 1866	189
Drammen — 1864	177
Fredrikshald — 1864	173
Hamar — 1862	132

	Pag.
Hammerfest — 1863	156
Horten — 1862	136
Hønefoss — 1863	143
Kragerø — 1865	175
Levanger — 1864	185
Lillehammer — 1864	176
Trondhjem — 1864	183
Tromsø — 1864	189
Østerrisør — 1863	145
for Herrederne:	
Sogndal — 1863	148
Vadsø Landdistrikt — 1865	186
Vanelven — 1864	182
Sundhedskommission, Bekjendtgørelse fra Akers og Skedsmo i Anledning af i Herrederne herskende Epidemier — 1867	189
Sundhedskommissioner, Beretning om S.—s Virksomhed i Levanger By og Landsogn samt Skogn af Overlæge W. Dietrichson — 1862	140
Do. do. do. i Levangers Lægedistrikt af Distriktslæge W. Dietrichson — 1867	201
Do. do. do. i Midthordlands Distrikt af Distriktslæge Holmsen — 1855	63
Sundhedskommissioner, Instrux for de af Sundhedskommissionerne i ytre Nordhordland beskikkede Tilsynsmænd af Distriktslæge Collett — 1867	196
Sundhedskommissionernes Ordfører, Til Indbyggerne i Ørskogs og Skodjes Prestegjeld fra — af Distriktslæge C. A. Kahrs — 1865	182
Sundheds- og Medicinalforholdene m. V. i Christiania By i ældre Tider, Bidrag til Oplysning om — af Expeditionschef Kierulf — 1857	110
Sundhedspleien i Alnueskolerne, Bemærkninger om af Distriktslæge Arentz — 1863	152
Sundhedsvedtægter (—regler) for Aamli, Vegarsheien og Heigrefos — 1863	144
— for de ringerigske Prestegjeld — 1862	133
Sundhedstilstanden og Sygdomskonstitutionen af Distriktslæge Buchholz — 1871	160
Sygehus, det nye Amts- i Alstahaug af Distriktslæge K. Hansen — 1865	183
— i Overhalden af Sygehuslæge C. Lund — 1873	132
Sygehusene i Alstahaug og Bodø af Distriktslægerne K. Hansen og S. Arntzen — 1858	139
Sygepleie, Cirkulære fra Amtmanden i Buskeruds Amt om den offentlige — 1867	192
Tandlægeberetning fra Arendal af Tandlæge Moe — 1866	196
Thorsøkilens Bad, Beretning om af Cand. med. Kiøning — 1872	152
Typhoidlignende Sygdomme af Cand. med. Thoresen — 1875	164
Typhusepidemier, de vestlandske — 's Aarsagsforholde af Compagnichirurg Lochmann — 1859 Side 129 — af Distriktslæge Collett — 1865	180
Typhussmitten, om af Distriktslæge C. C. Kahrs — 1868	168

Forfattere.

Almén, Professor, 1872, 156.	Bryn, T. T., Exam. med., 1866, 175—89.
Arentz, H. M., Distriktslæge, 1863, 1852—53.	Buchholz, T. R. B., Distriktslæge, 1857, 98—102, 1871, 160—62.
Arntzen, S. O., Distriktslæge, 1858, 141; 1867, 202—203.	Bull, A. C., Distriktslæge, 1874, 163—65.
Bentzen, O., Cand. med. 1867, 193—94.	Bødtker, F. W., aut. Læge ved Trondhjems Sindssygeasyl, 1860, 146—47; 1863, 149—152.
Bjerregaard, T. N., Distriktslæge, 1876, 170.	Cappelen, J. N., Distriktslæge, 1858; 135—38.
Blich, T. L. C. F., Landphysikus 1857, 102—106.	Carlsen, F. O., Distriktslæge, 1874, 165—66.
Borge, C. J. Distriktslæge, 1874, 166—67.	Christie, W. F. K., Distriktslæge, 1864, 180—82.
Breder, Amtmand, 1867, 190—93.	Collett, T., Distriktslæge, 1863, 155—56; 1865, 180—81; 1867, 196—97.
Brock, Gerh., Distriktslæge, 1855, 58—62.	

- Dahl, L. V., Direktør for det civile Medicinalvæsen, 1876, 171—178.
 Danchertsen, J. C., Distriktslæge, 1864, 190—91; 1872, 156—57.
 Dedichen, H. G. S., Cand. med., 1874, 162—63.
 Dietrichson, P. W. K., Distriktslæge, 1862, 140—41; 1867, 201—202; 1875, 168—70.
 Eggers, C. C. E., Distriktslæge, 1872, 155.
 Ekroll, P. A., Læge og Forstander ved Reitgjerdets Pleiestiftelse, 1860, 147—60.
 Fleischer, K. J. F., Distriktslæge, 1859, 133—34.
 Follum, L. O., Distriktslæge, 1857, 108—109; 1871, 165—70.
 Føyn, P. C., Distriktslæge, 1869, 160—61.
 Greve, M. S., Cand. med., 1863, 153—55.
 Grimsgaard, K. M. T., Distriktslæge, 1867, 197—99.
 Hammer, C. J., Distriktslæge, 1862, 137—38.
 Hansen, K., Stadsfysikus, 1858, 139—41; 1862, 141—46; 1864, 187—88; 1865, 183—85; 1866, 194—95.
 Hanson, J., Stadsfysikus, 1858, 142—49.
 Hanssen, S. J., Distriktslæge, 1876, 167.
 Hirsch, P. J. F. A., Værkslæge, 1875, 170.
 Holmsen, H., Distriktslæge, 1855, 62—64.
 Høegh, S. M. P., Sygehuslæge, 1859, 132—33; 1867, 199—200.
 Høst, U. J., Distriktslæge, 1871, 164; 1875, 167—68.
 Kahrs, C. A., Overlæge, 1865, 182—83.
 Kahrs, C. C., Distriktslæge, 1868, 168—69.
 Kierulf, C. T., Expeditionschef, 1857, 110—27.
 Kiær, F. C., Kgl. Fuldmægtig, 1867, Tab. IV og V.
 Kiønig, C. J., Cand. med., 1872, 152—53.
 Kloumann, P., Berglæge, 1860, 135—37.
 Konow, H., Dyrslæge, 1864, 191—93.
 Kraft, J. A., Distriktslæge, 1860, 138—43; 1866, 191—92; 1876, 176—77.
 Lochmann, E. F., Professor, 1858, 129—31; 1859, 129—30.
 Lossius, J. R., Distriktslæge, 1866, 192—93.
 Lund, C. A. D., Sygehuslæge, 1873, 132—33.
 Lund, J. Christian, Distriktslæge, 1857, 97—98; 1860, 137—38; 1868, 163—68; 1871, 162—63.
 Midelfart, J. V., Sygehuslæge, Compagnichirurg, 1865, 181—82.
 Moe, G., Tandlæge, 1866, 196—97.
 Munthe, C. P., Distriktslæge, 1868, 162—63; 1871, 156—60; 1872, 153—54.
 Møller, W. A. W., Distriktslæge, 1861, 126—29; 1873, 131—32.
 Reymert, T. D., Brigadelæge, 1858, 127—29.
 Rosenberg, F. T., Cand. med. 1858, 132—35; 1859, 130—32; 1860, 143—45.
 Sand, F. C., Sygehuslæge, 1857, 106—107.
 Schanche, T. L., Distriktslæge, 1876, 169.
 Schmidt, C., Amts-Dyrslæge, 1860, 161—62.
 Sparre, O. J. L., Stadsfysikus, 1861, 124—26.
 Stang, J., Distriktslæge, 1868, 170—72.
 Thams, L. B., Distriktslæge, 1871, 171—73; 1875, 171—72.
 Thesen, O., Dyrslæge, 1861, 129—30.
 Thoresen, N. W., Distriktslæge, 1862, 130—32; 1871, 154—56; 1875, 164—67.
 Thorsen, J. M., Distriktslæge, 1865, 185—86.
 Vogt, O. F. S., Cand. med., 1867, 194—96.
 Voss, J. A., Professor, 1860, 130—35; 1863, 139—40.
 Winge, E. F. H., Professor, 1863, 140—43.
 Winge, P. E., autor. Læge ved Christiania Sindssygeasyl, 1864, 171—73.
 Østberg, J. T. S., Distriktslæge, 1869, 161—62.

Trykfeil.

- Side 8 Spalte 1. Selvmord 6; læs: 8.
 — 9 — 2. Retsmedicinske Forretninger 15; læs: 16. 14 Syns- og Obduktionsforretninger; læs 15.
 — 40 — 2. Tønset Distrikt 10 392 Indbyggere; læs 10 352.
 — 55 Tabel: Rødlinger. Ialt opgivne Tilfælde 23; læs: 32.
 — 113 Spalte 2. Linie 14 ovenfra staar da; læs: den.
 — 135. I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme; læs: kroniske.
 — 165 Spalte 2 Linie 11 ovenfra staar Wonen; læs: Venæas.
-

